KERSTVERTELLINGEN

DOOR

CHARLES DICKENS.

Met 27 Illustratiën.

Opnieuw vertaald door DUTRIC.

C. MISSET. – DOETINCHEM.

KERSTVERTELLINGEN

VAN

CHARLES DICKENS.

KERSTKLOKKEN.

HOOFDSTUK I.

De geest van Marley.

Laat ik beginnen met u te vertellen dat Marley dood was. Heusch dood — daaraan twijfelde geen sterveling. Het overlijdensregister was geteekend door den predikant, den klerk, den bezorger van de begrafenis en het naaste familielid. Scrooge had het ook geteekend en Scrooge was op de Beurs goed voor alles, waarvoor hij maar geliefde zijne handteekening te zetten. De oude Marley was zoo dood als een deurklopper.

Heila! Ik wil hiermee volstrekt niet zeggen, dat ik wèl weet waarom een deurklopper meer dood is dan b.v. een nagel van eene doodkist — voor mij al het doodste wat een ijzerhandel oplevert. Maar onze voorouders hadden eene groote voorliefde voor deze vergelijking en daarom houd ik er mij maar bij, om niet wijzer te willen schijnen dan zij. Vergun mij dus met eenigen nadruk te herhalen, dat Marley zoo dood was als een deurklopper.

Wist Scrooge dat Marley dood was? Maar natuurlijk wist hij dat! Hoe nu? Scrooge en Marley waren gedurende een groot aantal jaren compagnons; Scrooge was Marley's eenige executeur, zijn eenige administrateur, zijn eenige gevolmachtigde, zijn eenig overgebleven erfgenaam, zijn eenige vriend, zijn eenige rouwdrager. Toch was Scrooge niet zoo bijzonder geschokt door de treurige gebeurtenis en, uitmuntend man van zaken als hij was, besloot hij den dag voor de begrafenis met het sluiten van een zeer voordeeligen koop.

Het vermelden van Marley's begrafenis brengt mij naar het punt van uitgang terug. Er was geen twijfel aan of Marley was dood. Men moet dit goed begrijpen, of de geschiedenis, die ik ga verhalen, heeft niets verwonderlijks. Waren wij niet vast overtuigd dat Hamlet's vader gestorven was, vóór het treurspel begon, dan zou er niets merkwaardigers zijn in zijne nachtelijke wandeling in den oosten wind over de wallen van zijn eigen kasteel, dan er zou wezen in het feit, dat een man van middelbaren leeftijd op zekeren avond plotseling op eene winderige plek — b.v. op het kerkhof van St. Paul — gaat wandelen, om zijn half krankzinnigen zoon een schrik op het lijf te jagen.

Scrooge had het naambordje boven den winkel nooit laten overschilderen; daar stond nog altijd: Scrooge en Marley. De firma was bekend onder den naam van Scrooge en Marley.

Menschen, die met de zaak onbekend waren, spraken of schreven nog wel eens van Scrooge Scrooge, somtijds ook alleen van Marley, maar hij antwoordde op beide namen — voor hem was dat hetzelfde.

O, die Scrooge was zoo'n bloedzuiger waar het zaken doen betrof, zoo'n perser en wringer, grijper en schraper, zoo'n hebzuchtige, oude zondaar! Hard en scherp als een vuursteen, waaruit het staal nog nooit een weldoenden vuurstraal had kunnen slaan; geheimzinnig, voor zich zelven alleen levende, gelijk een oester. Hij was zoo koud van binnen, dat zijne ouwelijke gelaatstrekken bevroren, zijn neus eene roode punt kreeg, zijne wangen verschrompelden, zijn gang hoe langer hoe stijver werd; zijne oogen werden rood, zijne dunne lippen blauw en zijne stem geleek een knarsend scharnier. Zijn hoofd, zijne wenkbrauwen en zijn metalen kin schenen met rijp bedekt. Overal waar hij kwam bracht hij zijne eigen koude temperatuur mede; op zijn kantoor vroor het in de hondsdagen en zelfs op Kerstmis was er geen graad dooi te bespeuren.

Warmte of koude, die van buiten kwam, had geen invloed op Scrooge. De zomer kon hem niet verwarmen, de winter niet killer maken. Geen wind, hoe scherp ook, was vinniger dan hij; geen sneeuw hechtte zich vaster aan den aardbodem dan hij aan zijn doel; geen kletterende regenbui kende minder genade dan hij. Slecht weer had geen vat op hem. Regen, sneeuw, hagel en ijzel konden slechts in één opzicht bogen op een voordeel boven hem: zij waren wel eens al te wild en dat was Scrooge nooit!

Nooit hield hem iemand op straat met een vriendelijk lachje staande en vroeg: „Wel, beste Scrooge, hoe vaar je? Wanneer kom je mij nu eens opzoeken?" Geen bedelaar zou hem ooit een kleinigheid vragen, geen kind hoe laat het was; niemand zou er ooit over denken aan Scrooge den weg te vragen. Zelfs de honden van de blindemannen schenen hem te kennen, want als zij hem zagen aankomen, trokken zij hun meester in een steegje of een gang en kwispelden dan met hun staart, als wilden zij zeggen: „geen oogen is beter dan zulke leelijke oogen, arme blinde baas!"

Maar wat kon dat Scrooge schelen?

Zoo had hij het juist graag! Zijn eigen weg te gaan, schuifelend langs de menigte, alle medegevoel verfoeiende, dat was koren op den molen van Scrooge, en iedereen, die hem kende, wist dat.

Eens — het was op den dag der dagen, op Kerstavond — was de oude Scrooge druk bezig op zijn kantoor. Het was venijnig koud, guur weer en mistig bovendien; hij hoorde de menschen op straat in de handen blazen en met de armen slaan en met de voeten stampen — om warm te worden. De stadsklokken hadden juist drie uur geslagen, maar toch was het al pikdonker; het was trouwens den geheelen dag niet licht geweest; de kaarsen achter de vensters van de naburige winkels flikkerden als roodachtige vlekken in de dikke, tastbare lucht. De mist drong door alle reten en sleutelgaten en was buiten zoo dik, dat de huizen aan de overzijde van de nauwe straat allerlei fantastische gedaanten schenen aan te nemen. Als men die vuile wolken langzaam naar beneden zag komen, alles hullende in een ondoorzichtbaar waas, had men kunnen meenen, dat Natuur daar in de buurt hare woning gekozen had en bezig was op groote schaal iets uit te brouwen.

De deur van Scrooge's kantoor stond open, want hij moest zijn klerk in het oog houden, die in een bijkantoortje, dat veel op een cel geleek, brieven zat te copiëeren. Scrooge had een klein vuurtje in zijn haard, maar dat van zijn klerk was nog veel kleiner, zoo klein dat het scheen alsof er maar één stukje steenkool lag te smeulen.

Toch kon hij het niet aanvullen, want Scrooge had den kolenbak in zijne kamer en telkens wanneer de klerk met zijn schop kwam om wat steenkolen te halen, moest hij hooren dat zijn patroon genoodzaakt zou zijn hem te laten vertrekken als hij zóó onzuinig was. De klerk sloeg daarom zijne witte bouffante om en trachtte zich te warmen bij de brandende kaars, maar aangezien hij geen jongen met eene levendige verbeelding was, slaagde hij daarin niet.

„Prettige Kerstmis, oom! Veel heil en zegen!" riep plotseling eene vroolijke stem. Het was de stem van Scrooge's neef, die zoo onverwacht binnengekomen was, dat Scrooge niets van zijne nadering bespeurd had, eer hij zijne stem hoorde.

„Bah!" zei Scrooge. „Onzin!"

Die neef van Scrooge had zoo hard geloopen door den mist en de kou, dat zijn blozend, prettig gezicht gloeide als een pioen, zijne oogen schitterden en zijn adem zichtbaar was.

„Kerstmis.... onzin, oom!" riep Scrooge's neef. „Dat meent u niet — daar ben ik zeker van."

„Jawel," zei Scrooge. „Prettige Kerstmis! Welk recht heb jij om vroolijk te zijn? Welke reden heb jij om vroolijk te zijn? Je bent arm genoeg."

„Kom, kom," antwoordde de neef vroolijk. „Welk recht hebt u om verdrietig te zijn, welke reden om zoo knorrig te zijn? U bent toch rijk genoeg."

Scrooge, die zoo spoedig geen ander antwoord gereed had, zei nog eens: „Bah!" en liet er ook nu weder op volgen: „Larie!"

„Wees toch niet zoo knorrig, oom," zei de neef.

„Hoe zou ik anders kunnen zijn, terwijl ik leven moet te midden van zooveel dwazen? Een prettige Kerstmis! Loop rond met je Kerstmis! Wat kan die Kersttijd voor jou anders zijn dan een tijd om rekeningen te betalen, zonder dat je er geld voor hebt; een tijd waarin je weer een jaar ouder en geen cent rijker geworden bent; een tijd om je balans op te maken en te bevinden, dat je boeken vol kwade posten staan! Als ik mijn zin had" — Scrooge's verontwaardiging werd hoe langer hoe grooter — „dan werden al die „Prettige Kerstmis" schreeuwende idioten gekookt met hun eigen pudding en begraven met een tak hulst door het hart. Zoo zou ik doen!"

„Oom!"

„Neef!" hernam Scrooge, „vier jij het Kerstfeest op jou manier en laat mij het op de mijne doen."

„Maar u viert het in 't geheel niet!" zei de neef.

„Laat dat maar aan mij over," zei Scrooge. „Heb er veel profijt bij! Evenveel als jij er altijd bij gehad hebt."

„Er zijn veel dingen, oom, waarvan ik profijt had kunnen trekken, als ik ze maar had weten te gebruiken, durf ik zeggen," antwoordde neef, „en daaronder behoort Kerstmis ook. Maar dit is zeker: ik heb altijd aan den Kersttijd, wanneer die aanbrak, gedacht — behalve aan de vereering, die men aan zijn heiligen naam en oorsprong verschuldigd is, ofschoon die moeilijk te scheiden is van de rest — als aan een goeden tijd, een tijd, die stemt tot vriendelijkheid, vergevensgezindheid, barmhartigheid en liefde; als aan den eenigen tijd op den langen jaarkalender, waarin mannen en vrouwen elkander als bij onderlinge afspraak vrij laten lezen in hun hart en aan minder bevoorrechte wezens denken, als aan reisgenooten, die denzelfden weg moeten afleggen — den weg naar het graf, en niet als aan schepselen, die van een ander maaksel zijn en eene andere bestemming hebben. En daarom, oom, al ben ik er nooit een cent rijker mee geworden, ik geloof toch dat die tijd mij telkens goed gedaan heeft en zal

blijven doen; daarom zeg ik: „Veel heil en zegen!”

De klerk in de cel begon onwillekeurig te applaudisseeren, maar zag onmiddellijk het minder gepaste daarvan in, waarom hij het vuur ging oppoken en het laatste vonkje daarmede uit den haard verdreef.

„Laat ik je nog eens hooren,” riep Scrooge, „dan vier jij Kerstmis met ontslag uit je betrekking. — Je bent een kranig spreker, heertje,” voegde hij er tot zijn neef gewend bij; „het verbaast me dat je nog niet in het Parlement zit.”

„U moet niet boos zijn, oom; kom liever morgen bij ons eten.”

Scrooge beloofde hem een bezoek te zullen komen brengen — ja, waarlijk, dat deed hij; hij sprak den volzin zelfs heelemaal uit, maar voegde er bij: „zoodra je ellende het toppunt bereikt heeft — eerder niet.”

„Wat bedoelt u daarmee?” riep de neef.

„Wat ik daarmee bedoel? Waarom ben je getrouwd?”

„Omdat ik verliefd was.”

„Omdat ik verliefd was!” bromde Scrooge, alsof dat nu nog belachelijker was dan een prettige Kerstmis. „Goeden avond!”

„Maar, oom, u bent vóór dien tijd ook nooit bij mij geweest. Waarom geeft u dan mijn huwelijk op als een reden om niet te komen?”

„Goeden avond,” herhaalde Scrooge.

„Ik heb niets van u noodig, oom; ik vraag u niets; waarom kunnen wij dan geen vrienden zijn?”

„Goeden avond!”

„Het spijt mij meer dan ik u zeggen kan, dat u zoo onverbiddelijk bent. Wij hebben immers nooit iets gehad samen. Maar ik heb deze poging gewaagd, ter eere van Kerstmis, en zal mij mijne Kerststemming niet laten bederven. Daarom nog eens: Een prettige Kerstmis, oom!”

„Goeden avond!”

„En een gezegend nieuwjaar!”

„Goeden avond!”

Niettegenstaande deze onheusche ontvangst, verliet de neef zonder één toornig woord het kantoor. Aan de buitendeur bleef hij staan, teneinde den klerk, die, hoe koud hij 't ook had, toch warmer was dan zijn patroon, een „Prettige Kerstmis” toe te wenschen, hetgeen hartelijk beantwoord werd.

„Dat is er ook een,” mompelde Scrooge, die het gehoord had, „zoo'n klerkje met vijftien shillings in de week en eene vrouw en kinderen, en dat praat ook al van een Prettige Kerstmis! Hij moet naar het gekkenhuis.”

De krankzinnig verklaarde had, den neef uitlatende, twee andere personen binnengelaten. 't Waren deftige heeren met een gunstig uiterlijk; zij stonden nu met den hoed in de hand in Scrooge's kantoor, en maakten eene buiging voor hem.

„Scrooge en Marley, als ik mij niet bedrieg,” zei een hunner, op een lijst kijkende, die hij in de hand hield. „Heb ik het genoegen tot mijnheer Scrooge of tot mijnheer Marley te spreken?”

„Mijnheer Marley is al zeven jaar dood,” antwoordde Scrooge. „'t Is van avond juist zeven jaar.”

„Wij twijfelen niet of zijne mildheid is overgegaan op zijn compagnon,” zei de heer en presenteerde hem de lijst.

Hij had gelijk, want de compagnons waren van één allooi. Op het onheilspellende woord „mildheid”, fronste Scrooge de wenkbrauwen, schudde het hoofd en gaf de lijst ongezien terug.

„In deze feestweek, den heerlijksten tijd van het jaar, mijnheer Scrooge,” ging de heer voort, terwijl hij eene pen opnam, „is het meer dan gewenscht, dat wij den armen en hulpbehoevenden, die in dezen tijd een hard lot hebben, gedenken. Duizenden hebben aan de meest noodzake-

lijke levensbehoeften gebrek, honderdduizenden missen alle mogelijke gemakken, mijnheer."

„Zijn er dan geen gevangenissen?" vroeg Scrooge.

„Ja, er zijn gevangenissen genoeg en ze zijn overvol," antwoordde de heer, de pen weer neerleggende.

„En geen werkhuizen?" vroeg Scrooge, „of wordt daar niet gewerkt?"

„Zeker zijn er werkhuizen. Evenwel, ik zou gaarne willen dat ze er niet behoefden te zijn."

„De tredmolen en de armenwet zijn dus nog in werking, welnu dan?"

„Beide zijn in volle werking, mijnheer."

„O, ik meende uit uw eerste gezegde te moeten opmaken, dat er iets gebeurd was, waardoor deze nuttige instellingen hadden opgehouden te bestaan. Het verheugt mij dit te vernemen."

„Onder den indruk van het feit, dat deze instellingen aan de groote menigte weinig echt christelijk genot verschaffen, noch voor de ziel, noch voor het lichaam," antwoordde de bezoeker, „hebben eenigen onzer het plan opgevat te trachten een fonds bijeen te brengen, waaruit voor de armen spijs en drank en zoo mogelijk ook brandstoffen aangekocht zouden kunnen worden. Wij hebben dezen tijd gekozen, omdat juist thans de armoede het bitterst gevoeld wordt en zij, die overvloed hebben, tot geven het meest geneigd zijn. Wat mag ik achter uw naam zetten?"

„Niets!" antwoordde Scrooge.

„Dus u verlangt onbekend te blijven?"

„Ik wensch van dergelijke bezoeken verschoond te blijven," zei Scrooge. „Nu u mij vraagt wat ik wensch, is dit mijn antwoord. Ik ben zelf niet vroolijk op Kerstmis en wensch niet bij te dragen om luiaards een vroolijken dag te bezorgen. Ik help de zoo even genoemde instellingen in stand houden en zij, die zich zelven niet kunnen helpen, moeten daar maar heen gaan."

„Menigeen kan daar niet heengaan; anderen zouden liever sterven."

„Dat moeten zij dan maar doen; de bevolking is groot genoeg," zei Scrooge. „Bovendien — neem mij niet kwalijk — maar ik heb daar geen verstand van."

„U zoudt er verstand van kunnen krijgen," meende de bezoeker.

„Het zijn mijne zaken niet," antwoordde Scrooge. „Een mensch heeft aan zijn eigen zaken genoeg en moet zich niet met die van anderen inlaten. De mijne houden mij voortdurend bezig. Goeden avond, heeren."

Duidelijk inziende, dat het vergeefsche moeite zou zijn nog langer te praten, namen de heeren afscheid. Scrooge ging met een hoogen dunk van zichzelven aan zijn arbeid en was veel beter te spreken dan gewoonlijk.

Intusschen namen mist en duisternis zoo toe, dat overal mannen met brandende fakkels hunne diensten aanboden, om voor de rijtuigen uit te gaan en den weg te wijzen. De oude toren van eene kerk, welks doffe klok uit een gothisch dakvenster tersluiks op de woning van Scrooge neerkeek, werd onzichtbaar en de klok sloeg de uren en halve uren met zulke trillende nagalmen, dat men meende de tanden te hooren klapperen in een bevrozen hoofd. De kou werd hoe langer hoe vinniger. In de hoofdstraat op den hoek van de steeg naast Scrooge waren arbeiders bezig de gaspijpen te herstellen en hadden een vuur aangelegd in een grooten pot, waarbij een aantal mannen, vrouwen en kinderen de verkleumde handen warmden en met innig genot stonden te knipoogen tegen de vlammen. De waterleiding, die afgesloten was, verbrak hare boeien en het uitstroomende water verstijfde en veranderde in een ijsbaan. De schitterende winkels, waar

de takjes en bessen van de hulst in het lamplicht knetterden en kraakten, verspreidden een rossig licht over de gezichten der voorbijgangers. De poeliers en kruideniers hadden zulke prachtige uitstallingen, dat men zich verbaasd afvroeg, of deze magazijnen werkelijk op gewone dagen iets te doen hadden met zulke alledaagsche dingen als koop en verkoop. De Lord-Mayor in zijne burcht van het reusachtige Mansion-House gaf aan zijne vijftig koks en botteliers den last Kerstmis te vieren, zooals het der huishouding van een Lord-Mayor betaamt, en zelfs het kleine kleermakertje, dat hij den vorigen Maandag nog beboet had met vijf shillings wegens dronkenschap en burengerucht, zat op zijn zolderkamertje de podding te roeren voor den volgenden dag, terwijl zijne magere vrouw er met de baby op uit was om vleesch te koopen.

Al dikkere en dikkere mist, al vinniger, scherper, doordringender koude! Had de goede St. Dunstan den neus van den Boozen geest maar even met zulk weer aangeraakt, in plaats van zijne gewone wapens te gebruiken, dan zou deze het zeker uitgeschreeuwd hebben van de pijn. De eigenaar van een heel klein neusje, met magere, ingevallen wangen, bibberend van honger en kou, bukte zich naar het sleutelgat in de deur van Scrooge's kantoor, teneinde hem op een Kerstlied te onthalen, maar na de eerste twee regels greep Scrooge met zooveel drift naar de liniaal, dat de kleine zanger ijlings op de vlucht ging, het sleutelgat aan den mist en de vorst overlatende.

Eindelijk brak het uur aan, waarop het kantoor dagelijks gesloten werd. Bitter gestemd stond Scrooge van zijne kruk op en gaf er den klerk, die in zijne cel dit oogenblik met ongeduld verbeidde, kennis van, waarop deze haastig de kaars uitblies en zijn hoed opzette.

„Je wilt natuurlijk morgen den geheelen dag wel vrijaf hebben," zei Scrooge.

„Ja, graag, als het u schikt, mijnheer."

„Het schikt mij niet en het is ook niet billijk," antwoordde Scrooge. „Als ik er je eene halve kroon voor inhield, dan zou je nog zeggen dat ik je te kort doe, durf ik wedden."

De klerk glimlachte witjes.

„En toch," hernam Scrooge, „acht jij mij niet te kort gedaan, wanneer ik je een dag loon uitbetaal, waarvoor je niets gedaan hebt."

De klerk merkte aan, dat het maar één dag was in het geheele jaar.

„Eene armzalige verontschuldiging om elken 25sten December op den zak van een ander te leven," zei Scrooge, terwijl hij zijne overjas tot aan den kin dichtknoopte. „Maar ik dacht wel dat je den heelen dag vrijaf zoudt willen hebben. Kom overmorgen wat vroeger."

De klerk beloofde het en Scrooge verdween brommend. In een oogwenk was het kantoor gesloten en de klerk, wien de einden van de witte bouffante onder het vest uitkwamen — hij bezat geen overjas — ging baantje glijden op Cornhill, achter eene heele rij jongens en wel twintig keer, omdat het Kerstavond was, en daarna liep hij in één ren naar huis in Camden Town, om blindemannetje te gaan spelen.

Scrooge gebruikte zijn karig middagmaal in zijne gewone sombere herberg en na alle couranten gelezen en het overige gedeelte van den avond in zijn kasboek gesnuffeld te hebben, ging hij naar huis met het plan om naar bed te gaan. Hij bewoonde de kamers van zijn overleden compagnon. Het waren donkere, ineenloopende kamers in een laag huisje op een plein, waar het zoo weinig recht had te zijn, dat men zich verbeelden kon hoe het, toen het nog een jong huis was, daar eens was gaan staan bij het verstoppertje spelen met andere huizen

„De klerk glimlachte witjes.” (Blz. 6.)

en daarna den weg naar huis vergeten was. Het was nu oud genoeg en naargeestig genoeg, want er woonde niemand in dan Scrooge; de andere kamers waren voor kantoren verhuurd. Het pleintje was zoo donker dien avond, dat Scrooge, die elken steen kende, genoodzaakt was met zijne handen den weg te zoeken. De oude, zwarte huisdeur schuilde geheel in mist en ijzel weg, zoodat het scheen alsof de genius van het weer in droef gepeins verzonken op den drempel zat.

Aan den klopper was niets bijzonders — alleen, hij was wat grooter dan de meeste kloppers. Scrooge had dien klopper, zoolang hij daar woonde, elken avond en elken morgen gezien en Scrooge was iemand, die zoo weinig verbeeldingskracht bezat als wie ook in geheel Londen, daaronder begrepen — en dat is eene stoute bewering — de gemeenteraad, de wethouders en de notabelen. Laat ons dan niet vergeten dat Scrooge geen oogenblik van den dag gewijd had aan de

nagedachtenis van Marley, behalve bij het vermelden dat zijn compagnon al zeven jaren dood was. En laat dan iemand mij eens verklaren hoe het kwam, dat Scrooge, op het oogenblik toen hij den sleutel in de deur stak, in den klopper, waaraan niets veranderd was, geen klopper zag, maar wel het gezicht van Marley.

Marley's gezicht! Het was niet in eene ondoordringbare schaduw gehuld zooals de andere voorwerpen op het pleintje, maar schitterde met een akeligen glans, ongeveer zooals een bedorven oester in een donkeren kelder. Er lag geen toornige of woeste uitdrukking op, maar het keek Scrooge aan zooals Marley hem altijd aangekeken had, met spookachtige brilleglazen op het spookachtige voorhoofd. Zijne haren bewogen zich alsof er een tocht of een warmen luchtstroom langs gleed, en ofschoon de oogen wijd geopend waren, bleven ze toch volkomen onbewegelijk. Dit èn de loodkleur, die er op lag, maakten het gezicht tot een afgrijselijk masker, maar het afgrijselijke er van scheen te bestaan, in weerwil van het gezicht zelf en zonder dat het er invloed op oefende.

Toen Scrooge dit verschijnsel eens nauwkeurig opnam, was het weer de oude, welbekende klopper.

Te zeggen dat hij niet geschrikt was, dat hij niet eene gewaarwording ondervond, zoo ontzettend als hem van zijne kindsheid af vreemd gebleven was, zou eene onwaarheid zijn; hij bracht echter de hand aan den sleutel, dien hij een oogenblik losgelaten had, draaide hem met een ruk om, ging naar binnen en stak eene kaars aan.

Voor hij de deur sloot bleef hij een oogenblik besluiteloos staan — dit was een feit; en ook keek hij behoedzaam achter de deur, alsof hij half en half verwachtte Marley's staartpruikje daar te zullen zien hangen. Maar aan de binnenzijde van de deur was niets te zien dan de schroeven en moeren, waarmee de klopper bevestigd was; hij zei dus: „Ei, ei!" en wierp de deur met een slag dicht.

Het geheele huis daverde. Elke kamer boven, en elk vat in den wijnkooperskelder beneden scheen er eene afzonderlijke serie echo's op na te houden. Maar Scrooge was niet iemand, die zich door echo's schrik liet aanjagen. Hij deed de grendels op de deur, liep de gang door en de trap op, heel langzaam, en snoot al voortgaande de kaars.

Men mag wel eens gekscherend praten over eene ouderwetsche, mooie trap, die men met eene koets met zes paarden op, of van eene nieuwe, leelijke wet, waar men met hetzelfde voertuig en gelijke bespanning door heen kan rijden, dit is zeker, dat de trap in Scrooge's woning breed genoeg was om er met gemak eene doodbaar in de breedte op te dragen. Dit was dan ook vermoedelijk de reden waarom Scrooge in de duisternis meende een doodbaar voor zich uit te zien dragen. Een half dozijn straatlantaarns zou den ingang maar spaarzaam verlicht hebben — men behoeft dus niet te vragen hoe donker het er was bij dat eindje kaars.

Maar Scrooge gaf daar niets om en ging naar boven; weinig licht is goedkoop en dat leek Scrooge. Voor hij echter zijne zware kamerdeur sloot, wandelde hij eens door alle vertrekken om te zien of alles richtig was. Er was hem nog juist genoeg van dat gezicht buiten op de deur bijgebleven, om dat maar geraden te vinden.

Zitkamer, slaapkamer, rommelkamer.... er was niets bijzonders aan te zien. Niemand onder de tafel, noch onder de sofa; een spaarzaam vuurtje in den haard; zijn bord en zijn lepel lagen gereed, een pannetje met gruwel — Scrooge was verkouden in het hoofd — stond op de vuurplaat. Niemand onder het bed, niemand op het geheime kabinet, niemand in zijne kamerjapon, die in eene zeer verdachte

houding aan de muur hing. De rommelkamer zag er uit als altijd: een oud vuurscherm, oude schoenen, twee vischmanden, eene waschtafel op drie pooten en een pook.

Geheel gerustgesteld.... neen, niet geheel, want hij deed al zijne deuren op het nachtslot, hetgeen volstrekt zijne gewoonte niet was. Aldus beveiligd tegen verrassingen, ontdeed hij zich van zijne bovenkleeren, trok de kamerjapon aan, verwisselde zijne laarzen met een paar muilen, zette zijn slaapmuts op en ging aan tafel zitten om een bordje gruwel te gebruiken.

De haard gaf weinig warmte, veel te weinig in dit vinnige weer. Hij ging er vlak bij zitten en moest zich er over heen buigen, wilde hij eenige warmte gevoelen van zoo'n handje vol steenkolen. 't Was een ouderwetsche haard, lang geleden door den een of anderen Hollandschen koopman gebouwd, rondom voorzien van Hollandsche tegeltjes, waarop tafereelen uit de H. Schrift geschilderd waren. Daar waren Kaïns en Abels, dochters van Pharao, Koninginnen van Scheba, engelen, die uit den hemel neerdaalden op wolken als veeren bedden; Abrahams, Belsasars, Apostelen, die in zee staken op zolderschuiten, in één woord, honderden figuren om de gedachten af te leiden, en toch kwam het gezicht van Marley, die al zeven jaren dood was, als de staf van Mozes en wischte alles uit. Al waren al die tegeltjes wit geweest, zoodat hij ze had kunnen beschilderen met hetgeen er in zijne gedachten omging, ongetwijfeld zou op elken tegel Marley's oude hoofd de voornaamste plaats ingenomen hebben.

„Larie," zei Scrooge en wandelde het vertrek rond.

Na eenige malen op en neergeloopen te hebben ging hij weer zitten. Terwijl hij daar zoo zat, met het hoofd achterover, viel zijn blik op een schelkoord, dat nooit gebruikt werd en met eene of andere lang vergeten bedoeling was aangebracht, om gemeenschap te hebben met eene kamer op de bovenverdieping. Tot zijne groote verbazing en met een vreemd en onverklaarbaar gevoel van angst, merkte hij op dat er beweging in dit schelkoord kwam. In het eerst was deze beweging zoo zacht, dat het geen geluid veroorzaakte, maar al heel spoedig begon de schel te luiden en zoo deden al de schellen in het geheele huis.

Dit mag een halve, misschien een heele minuut geduurd hebben, maar het scheen wel een uur. De schellen hielden op, zooals ze begonnen waren, allen te gelijk. Daarop volgde, heel onder in huis, een rammelend geluid, alsof iemand een zwaren ketting sleepte over de vaten in den wijnkelder. Scrooge herinnerde zich dat geesten in spookhuizen volgens de verhalen altijd ketenen te torsen hebben.

Met een doffen slag vloog de kelderdeur open en daarna werd het geluid duidelijk verneembaar in de benedenkamers, op de trap en toen vlak bij de deur van Scrooge's kamer.

„Toch is 't larie!" zei Scrooge. „Ik geloof er toch niet aan."

Evenwel, hij verschoot van kleur, toen het na eene kleine pauze door de zware deur kwam, in zijne kamer en voor zijne oogen stond. Op het oogenblik dat het binnenkwam, flikkerde het vuur in den haard even op, alsof het riep: „Ik ken hem! Marley's geest!" en doofde toen weer uit.

Hetzelfde gezicht; precies hetzelfde, Marley met zijn staartpruikje, in zijn gewone vest, broek en schoenen. De kwastjes van deze laatsten stonden rechtop, evenals het staartje van zijne pruik, de rokspanden en het hoofdhaar. De keten, die hij droeg, was heel lang en eenige malen om zijn middel gewonden. Ze bestond — Scrooge bekeek alles met de groot-

ste aandacht — uit geldkistjes, sleutels, hangsloten, grootboeken, schuldbekentenissen en zware stalen beurzen. Zijn lichaam was doorzichtig, zoodat Scrooge door zijn vest heenkijkende, de twee knoopen kon zien achter aan zijne jas.

Scrooge had vroeger wel eens hooren beweren, dat Marley geen ingewanden had, maar het nooit geloofd vóór dit oogenblik.

Maar neen, ook thans geloofde hij het nog niet. Hoewel hij het spook door en doorkeek en voor zich zag staan, hoewel hij den verkillenden invloed voelde van de holle oogen en zelfs het weefsel kon zien van den doek, die om hoofd en kin gebonden was, terwijl hij zijn compagnon vroeger nooit zoo omwikkeld gezien had, bleef hij toch ongeloovig en strijd voeren met zijn eigen zintuigen.

„Hoe nu!" riep Scrooge snijdend en koud als altijd. „Wat mot je van me?"

„Heel veel!" — 't Was Marley's stem — daar was geen twijfel aan!

„Wie ben je?"

„Vraag wie ik w a s."

„Wie waart ge dan?" vroeg Scrooge met verheffing van stem. „Voor een spook ben je al bijzonder nauwgezet."

„Bij mijn leven was ik je compagnon Jacob Marley."

„Kun je niet..... gaan zitten?" vroeg Scrooge, wel eenigszins twijfelend.

„Jawel."

„Doe het dan."

Scrooge deed deze vraag, omdat hij niet wist hoe zoo'n doorschijnende geest het zou aanleggen een stoel te nemen; hij begreep, dat in geval het hem onmogelijk was, hij hem in de moeilijke noodzakelijkheid zou brengen daarvan eene verklaring te geven. Maar de geest nam tegenover hem aan den haard plaats, alsof dit dagelijksch werk voor hem was.

„Je gelooft niet in mij," begon de geest.

„Neen, dat doe ik ook niet," zei Scrooge.

„Welk bewijs van mijn bestaan verlang je dan, als ge uw eigen zintuigen niet vertrouwt?"

„Dat weet ik niet."

„Waarom twijfelt ge aan uw zintuigen?"

„Omdat eene kleinigheid storend kan werken op hunne waarneming. Eene geringe stoornis in de spijsvertering veroorzaakt somtijds afwijkingen. Jij bent misschien niets dan een onverteerd stukje biefstuk, een kletsje mosterd, een hompje kaas, een kruimel van een ongaren aardappel. In elk geval geloof ik dat eerder dan dat je uit het graf zoudt zijn opgestaan!"

Scrooge was nooit bijzonder geestig en voelde zich op dit oogenblik volstrekt niet gestemd om grappen te maken; maar hij deed zijn best afleiding te zoeken in vroolijkheid en zijn angst te onderdrukken, want vooral de stem van het spook ontroerde hem tot in het merg van zijn gebeente. Om daar eenigen tijd zwijgend die strakke, glazige oogen te zitten aanstaren, zou hem, dat voelde hij zeer goed, al te veel aangrijpen. Het akelige in de geheele verschijning werd nog vermeerderd door de omstandigheid, dat het spook omringd was door een dampkring, dien het zelf uit de onderwereld meegebracht scheen te hebben. Scrooge voelde er zelf niets van, maar het was zoo, want ofschoon het spook onbewegelijk op zijn stoel zat, waren zijne haren, zijne rokspanden en de kwastjes aan zijne laarzen in voortdurende beweging, alsof er een warme luchtstroom langs gleed.

„Zie je dezen tandenstoker?" vroeg Scrooge, om de juist vermelde reden tot den aanval overgaande, en verlangende, al was het maar gedurende eene seconde, den strakken blik van het spook van zich zelven af te leiden.

„Jawel," antwoordde het spook.

„Ik ken hem: Marley's geest!" (Blz. 9.)

„En je kijkt er niet naar!" zei Scrooge.

„Maar ik zie hem toch."

„Welnu," hernam Scrooge, „dit ding heb ik maar in te slikken, om mijn geheele verdere leven vervolgd te worden door een heel leger spoken van mijn eigen vinding. Allemaal larie — dat zeg ik je."

Op dit gezegde stiet de geest een doordringenden kreet uit en rammelde zoo angstwekkend met zijn ketting, dat Scrooge zich stijf aan zijn stoel moest vasthouden om niet in zwijm te vallen. Maar hoeveel grooter nog werd zijn afschuw, toen het spook den hoofdband afnam, alsof die hem binnenshuis te warm werd, en Scrooge zag, dat de onderkaak, allen steun verloren hebbende, op zijne borst zonk.

Scrooge viel op de knieën en sloeg de handen voor zijn gelaat.

„Genade!" riep hij. „Afschuwelijk spook, waarom verstoor je mijne rust?"

„Wereldsgezinde man!” riep de geest, „geloof je nu in me of niet?”

„Ja,” zei Scrooge, „ik moet wel. Maar waarom wandelen de geesten over de aarde en waarom komen ze bij mij?”

„Van elken mensch,” antwoordde de geest, „wordt geëischt dat de geest, die in hem is, onder zijne medemenschen zal rondwandelen; doet hij dit niet bij zijn leven, dan moet hij het doen na zijn dood. Hij is gedoemd door de wereld rond te wandelen, — ach, wee mij! — getuige te zijn van allerlei waaraan hij geen deel kan nemen, maar waaraan hij vóór zijn dood deel had kunnen nemen, tot zijn eigen en anderer geluk!”

Nogmaals uitte het spook een akeligen kreet, schudde met zijne ketenen en wrong de doorschijnende handen.

„Vertel mij eens waarom je geboeid bent?” vroeg Scrooge.

„Ik draag de keten, die ik mij zelven gedurende mijn leven smeedde,” antwoordde de geest. „Ik smeedde die schakel na schakel, ik gordde haar om uit vrijen wil en het is mijn eigen wensch dat ik haar tors. Wat zegt ge van het patroon, is het u vreemd?”

Scrooge begon hoe langer hoe meer te beven.

„Zoudt ge wellicht het gewicht en de lengte willen kennen van de keten, die gij zelf meesleept?” vroeg de geest. „Zeven Kerstavonden geleden was zij al even zwaar en even lang als deze. Sinds dien tijd hebt gij er hard aan gewerkt. 't Is langzamerhand eene zware keten geworden!”

Scrooge keek om zich heen op den vloer, vreezende zich omringd te zullen zien van een ijzeren ketting van vijftig of zestig vademen lengte, maar hij bespeurde niets.

„Jacob,” zei hij op smeekenden toon. „Oude Jacob Marley, vertel mij meer, spreek mij ook eenige troostwoorden toe, Jacob.”

„Die heb ik niet te geven,” antwoordde de geest. „Die komen uit andere oorden, Ebenezer Scrooge, en worden door andere afgezanten aan eene andere soort van menschen gebracht. Ik kan je zelfs niet alles vertellen wat ik wel zou willen. 't Is maar heel weinig, dat mij is toegestaan. Ik kan niet rusten, kan nergens blijven, mij nergens lang ophouden. Mijn geest kwam nooit buiten ons kantoor — let daar wel op — bij mijn leven overschreed mijn geest nooit de enge grenzen van ons geldwisselaarshol; vermoeiende reizen liggen nog voor mij!”

Als Scrooge over iets begon na te denken, stak hij gewoonlijk de handen in de broekzakken. Dit deed hij nu ook, maar hij scheen den geest niet te durven aankijken, noch uit zijne geknielde houding op te staan.

„Je moet wel erg langzaam vooruit zijn gekomen,” merkte Scrooge aan, op een toon alsof hij over zaken sprak, maar toch nederig en eerbiedig.

„Langzaam!” herhaalde de geest.

„Zeven jaar dood,” mompelde Scrooge. „En al dien tijd gereisd?”

„Al dien tijd,” antwoordde de geest. „Geen rust, geen vrede. Onophoudelijk gekweld door berouw.”

„Reist ge snel?” vroeg Scrooge.

„Op de vleugelen van den wind,” antwoordde de geest.

„Dan zult ge in zeven jaar heel wat landen gezien hebben?”

De geest, dit hoorende, uitte nogmaals een kreet en rammelde zoo afgrijselijk met zijne keten, dat de nachtwacht gerechtvaardigd zou zijn geweest, indien hij hem wegens burengerucht had laten vervolgen.

„O, dubbel in boeien gekluisterde slaaf!” riep het spook uit, „niet te weten dat er eeuwen onafgebroken arbeid van onsterfelijke wezens ter wille van deze aarde in de eeuwigheid moet verzwelgen, eer het goede waarvoor zij vatbaar is tot ontwikkeling kan komen! Niet te weten dat

elke christelijke geest, die in zijn eigen kringetje, hoe klein ook, met liefde werkzaam is, zijn bestaan in deze sterfelijke wereld te kort zal vinden, wijl hij zooveel gelegenheden ongebruikt voorbij heeft laten gaan! En zoo is 't mij ook gegaan! O, mij ook!"

„Maar ge waart toch altijd goed voor de zaak, Jacob," zei Scrooge, stotterend, want hij begon dit alles op zichzelf toe te passen.

„Zaken!" riep de geest, zijne handen nogmaals wringende. „Het menschdom had mijne zaak moeten zijn, het algemeen welzijn, barmhartigheid, liefdadigheid, verdraagzaamheid en goedhartigheid! Wat mijn handel mij te doen gaf, was niets dan een druppel in den onmetelijken oceaan van plichten, die mij waren opgelegd!"

Hij hield de keten eene armlengte van zich af, alsof deze de oorzaak van al het onverdiende hartzeer was, en wierp haar daarna rammelend op den grond.

„En juist in deze dagen van het jaar," vervolgde het spook, „lijd ik het meest. Waarom wandel ik tusschen zoovele medemenschen zonder de oogen eens op te slaan naar die gezegende ster, welke den Wijzen diende tot wegwijzer naar een eenvoudig en armoedig verblijf? Waren er geen armoedige verblijven waarheen haar licht mij geleid zou hebben?"

Het beangstigde Scrooge het spook op deze wijze te hooren voortgaan en hij begon hoe langer hoe harder te beven.

„Luister!" riep het spook. „De tijd, die mij is toegestaan, spoedt ten einde."

„Ik zal luisteren," zei Scrooge, „maar wees niet te hard voor mij. Je spreekt zulke bloemrijke taal, Jacob! Ik bid je, doe dat niet!"

„Hoe ik tot je ben kunnen komen in een vorm, dien ge zien kunt, mag ik niet vertellen. Menigen dag heb ik al onzichtbaar tegenover je gezeten."

Dit was geen opwekkende gedachte. Scrooge huiverde en moest zich het zweet van het voorhoofd vegen.

„Het is geen gemakkelijk gedeelte van mijne boete," vervolgde de geest. „Ik ben van avond hier om je te waarschuwen, dat je nog een kans hebt om aan mijn lot te ontkomen. Kans en hoop, Ebenezer, door mij je verschaft!"

„Je waart mij altijd een goed vriend, Jacob. Dank je," zei Scrooge.

„Je zult bezoek ontvangen," hernam de geest, „van Drie Geesten."

Scrooge's gelaat werd bijna even lang als dat van het spook.

„Is dat de kans, die je mij verschaffen zoudt, Jacob?" vroeg hij stotterend.

„Ja."

„Ik noem dat geen kans," zei Scrooge.

„Zonder hun bezoek kun je geen hoop voeden het pad te ontgaan, dat ik bewandelen moet. Verwacht het eerste bezoek morgen, als de klok één uur slaat."

„Zou ik ze alle drie te gelijk kunnen ontvangen, Jacob? Dan was ik er in eens af."

„Verwacht het tweede den volgenden avond op hetzelfde uur. Het derde den daarop volgenden avond na den laatsten slag van twaalven. Mij zul je niet meer zien, maar denk er om, in je eigen belang te onthouden wat er tusschen ons is voorgevallen."

Toen het spook deze woorden gesproken had, bond het zich den doek weer om het hoofd. Scrooge hoorde de tanden tegen elkander rammelen. Hij waagde het even op te kijken en zag zijn bovenaardschen bezoeker rechtop voor zich staan, met den ketting om zijn lichaam en zijn arm gewonden. Daarna liep het spook achteruit en bij elken pas, dien het deed, werd het venster een weinig opgeschoven, zoodat het wijd openstond, toen het spook het genaderd was. Scrooge ontving toen een wenk om naderbij te komen, hetgeen hij deed,

maar toen hij nog twee schreden van Marley's geest verwijderd was, lichtte deze de hand op en waarschuwde hem te blijven staan.

Het was minder uit gehoorzaamheid, dan van verbazing en angst, dat Scrooge onmiddellijk het bevel opvolgde, want op het oogenblik dat de geest de hand oplichtte, werd er een verward gedruisch in de lucht gehoord: onsamenhangende geluiden, jammerklachten en uitingen van spijt en berouw, diep weemoedige klachten en zelfbeschuldiging. Na een oogenblik geluisterd te hebben, begon ook Marley's geest te weeklagen en was in hetzelfde oogenblik verdwenen in den ijzigen, stikdonkeren nacht.

Scrooge keek, wanhopend van nieuwsgierigheid, uit het venster.

De lucht was met geesten als bevolkt; rusteloos zweefden zij her- en derwaarts en jammerden aanhoudend.

Allen torsten ketenen, gelijk aan die van Marley's geest; enkelen — wellicht met schuld beladen regeeringspersonen — waren aan elkander gekoppeld, maar geen enkele was vrij. Scrooge herkende de geesten van onderscheidene personen, die hij bij hun leven gekend had. Met een geest in een wit vest was hij zelfs op zeer goeden voet geweest; deze geest had een reusachtigen ketting om zijn enkel en jammerde hartverscheurend, omdat hij buiten staat was eene oude vrouw, die met een kind op den arm op eene stoep zat, hulp te bieden. Aller ellende bestond klaarblijkelijk daarin, dat zij goed wilden maken wat zij als mensch misdreven hadden, en daartoe voor eeuwig de macht hadden verloren.

Of deze wezens zich oplosten in den mist of dat de mist hen alleen maar aan zijn oog onttrok, kon hij niet zeggen; maar zij verdwenen te gelijk met hunne stemmen en alles werd weer als toen hij naar huis wandelde.

Scrooge sloot het venster en onderzocht de deur, waardoor de geest was binnengekomen. Ze was op het nachtslot, zooals hij met eigen hand bewerkstelligd had, en de grendels waren er voor. Hij wilde nog eens zeggen: „Larie!" maar het woord wilde hem toch niet over de lippen komen. Tengevolge van den doorgestanen angst, of van de vermoeienissen van zijn dagelijkschen arbeid, of van den blik dien hij geslagen had in de geestenwereld, of van de sombere gesprekken met het spook, of van het late uur — hoe 't zij, hij had behoefte aan rust, ging zonder zich te ontkleeden naar bed en sliep terstond in.

HOOFDSTUK II.

De eerste van de drie geesten.

Toen Scrooge wakker werd, was het zoo donker, dat hij, uit zijn bed kijkende, het doorschijnende venster nauwelijks van de donkere muren onderscheiden kon. Hij trachtte de duisternis met zijne oogen te doorboren, toen eensklaps de klok van een naburigen toren begon te slaan. Hij telde zes.... zeven... acht... tot twaalf toe. Toen was 't uit. Twaalf! En het was twee uur toen hij naar bed ging! De klok was zeker in de war. Vermoedelijk een ijskegel tusschen het raderwerk gevallen! Twaalf uur! Hij drukte op de veer van zijn repetitiehorloge. Dat zou hem de waarheid wel zeggen! Die gekke klok! Maar het vlugge kleine slagwerk sloeg ook twaalf....

„Maar dat is niet mogelijk," zei Scrooge; „ik kan toch geen nacht en een dag geslapen hebben! Want het is nacht! Er kan toch niets met de zon gebeurd zijn, zoodat het twaalf uur in den middag is?"

Dit denkbeeld joeg hem bepaald angst aan. Hij stapte uit het bed en liep tastend naar het venster. Hij moest het ijs met de mouw van zijne kamerjapon afvegen, eer hij iets zien kon, en dat was nog heel weinig.

Alles wat hij met zekerheid kon gewaar worden was, dat het nog altijd mistig en erg koud was, dat er geen menschen op straat waren en veel rumoer maakten, zooals toch zeker het geval geweest zou zijn, indien de nacht den dag verdreven en de heerschappij over de wereld veroverd had. Dit was eene groote geruststelling, want „gelieve te betalen, drie dagen zicht, aan de firma Scrooge en Marley, of order” zou gelijk hebben gestaan met een wissel op de Vereenigde Staten, wanneer er geen dagen meer bestonden.

Scrooge kroop weer in zijn bed en lag te peinzen, te peinzen, maar kon er niet uit wijs worden. Hoe langer hij peinsde, hoe meer hij in de war geraakte; hoe meer hij zijn best deed om niet te denken, hoe meer hij denken moest. Marley's geest kwelde hem geducht. Telkens kwam hij na rijp beraad tot de overtuiging, dat het niets dan een droom geweest kon zijn, maar ook even vaak keerden zijne gedachten, aan eene sterk gespannen veer gelijk, naar het beginpunt terug en gaven hem hetzelfde vraagstuk weder op te lossen: „Was het nu een droom of niet?”

Scrooge bleef in dezen toestand liggen tot de klok kwartier voor eenen sloeg en hij zich herinnerde, dat de geest hem tegen één uur een bezoek had aangekondigd. Hij besloot tot na één uur wakker te blijven en aangezien slapen hem even onmogelijk was als met zijne hand aan den hemel te reiken, was dit wellicht het verstandigste wat hij doen kon.

Het kwartier duurde zoo lang, dat hij meermalen meende, zonder het te weten geslapen en de klok niet gehoord te hebben. Eindelijk vernam hij iets.

„Ding, dong!”

„Kwartier er over,” meende Scrooge.

„Ding, dong!”

„Zeker half twee!”

„Ding, dong!”

„Toch een heel uur! Twee uur?” Er gleed reeds een zegevierend lachje om zijn mond, maar de klok had nog niet geslagen. Daar vernam hij één doffen, melancholieken slag — één uur — en op hetzelfde oogenblik werd de kamer helder verlicht en werden zijne bedgordijnen opengeschoven.

Ik zeg u, dat de bedgordijnen door eene hand werden weggeschoven. Niet die aan het voeteneinde, ook niet achter hem, maar vlak voor zijn gezicht. Die gordijnen werden weggeschoven; Scrooge sprong ontsteld op en zag zich tegenover een bovenaardsch wezen, dat ze openschoof, en wel zoo dicht bij, als ik thans bij u ben, lezer, want in mijn geest sta ik naast u.

Het was eene zonderlinge verschijning — 't scheen een kind of liever een oud man door een verkleinglas gezien, zoodat het den indruk maakte alsof het op verren afstand en tot de afmetingen van een kind was verkleind. Zijne haren, die tot op zijn rug neerhingen, waren wit als van een oude van dagen, en toch vertoonde het gelaat geen enkelen rimpel en lag de blos der jeugd er over verspreid. De armen waren lang en gespierd, evenals de handen; blijkbaar zouden deze iets, dat ze eenmaal vast hadden, niet gemakkelijk loslaten. Beenen en voeten waren tenger en evenals de armen bloot. Het droeg een loshangend kleed van 't zuiverst wit en om de lendenen een schitterenden gordel, die een prachtigen glans verspreidde. Het had een frisch takje hulst in de hand en, geheel in tegenspraak met dit symbool van den winter, was zijn kleed versierd met zomerbloemen. Het zonderlingst van alles was echter een schitterend licht, dat op de kruin van zijn hoofd scheen te ontstaan en het gansche vertrek helder verlichtte, terwijl het een grooten domper onder den arm had, die vermoedelijk dienen moest om het licht desgewild uit te dooven.

Maar ook dit was bij nadere waarneming niet het zonderlingste dat Scrooge, die met toenemende aandacht naar de verschijning keek, bespeurde. Aangezien de gordel nu eens naar den eenen, dan weder naar den anderen kant schitterde, zoodat hetgeen het eene oogenblik licht, het andere donker was, vertoonde de geest zich ook het eene oogenblik duidelijker dan het andere: nu eens had het maar één arm of één been, dan weder twintig armen en beenen, nu eens was het een lichaam zonder hoofd, dan weder een hoofd zonder lichaam, en van al die komende en verdwijnende lichaamsdeelen was de omtrek zeer moeilijk te onderscheiden. En toch — hoe wonderlijk dit alles ook was, telkens kreeg het zijne gewone gedaante weder terug en zag Scrooge den geest, zooals deze zich het eerst aan zijne oogen vertoond had, duidelijk voor zich staan.

„Bent u de geest, mijnheer, wiens komst mij is aangekondigd?" vroeg Scrooge.

„Die ben ik."

't Was eene lieve, zachte stem. Eigenaardig zacht, alsof de spreker op eenigen afstand stond in plaats van vlak bij.

„Wie en wat bent u?" vroeg Scrooge.

„Ik ben de geest van vroegere Kersttijden."

„Lang geleden?" vroeg Scrooge.

„Neen, gedurende uw leven."

Misschien zou Scrooge aan niemand verteld kunnen hebben waarom, indien iemand hem dat gevraagd had, maar hij voelde een onbedwingbaren lust, om den geest met den hoed op te zien, en vroeg daarom of hij dien niet wilde opzetten.

„Wat!" riep de geest uit, „zoudt gij met uwe aardsche handen het licht, dat van mij uitstraalt, terstond willen dooven? Is het niet genoeg dat gij tot degenen behoort, die mij noodzaken dezen hoed jaren achtereen diep in de oogen te dragen!"

Scrooge betuigde met den meesten eerbied, dat het voornemen om den geest te beleedigen nooit in hem was opgekomen en dat het evenmin ooit in zijne bedoeling gelegen had, den geest te noodzaken een hoed op te zetten. Daarna nam hij de vrijheid den geest te vragen wat hij eigenlijk kwam doen.

„Uw welzijn bevorderen," antwoordde de geest.

Scrooge verklaarde zich zeer verplicht, maar kon niet nalaten te denken, dat een nacht ongestoorde rust hem beter te pas zou zijn gekomen. Het scheen dat de geest zijne gedachten raadde, want hij zei onmiddellijk:

„Nu dan, uw beterschap. Let maar op!"

Al sprekende stak hij zijne gespierde hand uit en nam hem zacht bij den arm.

„Sta op en ga met mij mee."

Het zou vruchteloos voor Scrooge geweest zijn, indien hij al had willen bepleiten, dat het weer en het tijdstip niet bijzonder geschikt waren voor eene wandeling; dat het bed zoo lekker warm was en de thermometer ver beneden het vriespunt stond; dat hij veel te dun gekleed was in zijne kamerjapon, slaapmuts en muilen; en dat hij toch al verkouden was. De hand, die hem vasthield, hoewel zacht als die eener vrouw, liet niet los. Hij stond op, maar toen de geest zich naar het venster wendde, greep hij zich smeekend vast aan zijn gewaad.

„Ik ben maar een sterfelijk mensch!" riep hij. „Ik zal naar beneden vallen."

„Zoolang ge d a a r den druk voelt van mijne hand, zult gij niet vallen," sprak de geest en legde zijne hand tegen Scrooge's hart, „en het zal u ook op grootere hoogten niet aan steun ontbreken."

Nauwelijks had de geest deze woorden gesproken of zij zweefden door het open venster en stonden een oogenblik later op een landweg met velden aan weerskanten. De stad was ver-

dwenen, er was zelfs geen spoor meer van te zien. En met haar waren ook mist en duisternis achtergebleven, want het was helder winterweer en er lag sneeuw.

„Goede Hemel!" zie Scrooge, de handen ineenslaande terwijl hij rondkeek. „Hier moet mijne geboorteplaats dichtbij zijn. Hier bracht ik mijne jeugd door!"

De geest keek hem vriendelijk aan: het scheen wel dat de oude man den zachten druk van zijne hand, hoe kortstondig die ook geweest was, nog voelde. De lucht was bezwangerd met duizenderlei geuren, verbonden aan evenveel lang vergeten gedachten en verwachtingen, blijde en droevige.

„Uwe lippen trillen," zei de geest. „En wat zie ik daar op uwe wang?"

Scrooge mompelde iets van een puistje — zijne stem klonk heel ongewoon — en verzocht den geest hem te brengen waarheen hij wilde.

„Herinnert ge u dezen weg?" vroeg de geest.

„Herinneren!" riep Scrooge met vuur. „Ik zou hem blindelings kunnen volgen!"

„Vreemd, dat ge er in zooveel jaren niet aan gedacht hebt!" merkte de geest aan. „Laat ons nu verder gaan!"

Terwijl zij den weg volgden, herkende Scrooge elke deur, elk paaltje, elken boom, tot op eenigen afstand een dorpje zichtbaar werd, met eene brug, eene kerk en een kronkelend riviertje. Daar kwamen hun eenige ruige pony's te gemoet draven, met jongens op den rug, die andere jongens in boerenkarren en sjeezen toewuifden. Al deze jongens waren vroolijk en opgeruimd en juichten en riepen, dat de lucht van hunne kreten weergalmde.

„Dit zijn niets dan de schimmen uit het verleden," zei de geest. „Zij beseffen niet dat wij hen gadeslaan."

De vroolijke bende naderde al meer en meer en toen zij vlak bij gekomen waren, herkende Scrooge hen en noemde ze allen bij den naam. Waarom deed het hem zoo'n genoegen hen allen terug te zien? Waarom glinsterden zijne koude oogen en klopte zijn hart sneller toen zij voorbijgingen? Waarom was hij verheugd toen hij hun elkander een Prettige Kerstmis hoorde toewenschen, wanneer zij bij zijwegen of voetpaadjes afscheid namen op hunnen weg naar huis? Wat beteekende een Prettige Kerstmis voor Scrooge? Weg met die Prettige Kerstmis! Wat had Kerstmis hem ooit gebracht?

„De school is niet geheel ledig," sprak de geest. „Daar is nog één kind achtergebleven, dat door zijne familie verwaarloosd wordt."

Scrooge zei dat hij 't wist. Hij snikte.

Zij sloegen eene laan in, die Scrooge zich zeer goed herinnerde, en bereikten spoedig een gebouw van doffen, rooden steen opgetrokken, met een weerhaan op een koepelvormig torentje, waarin eene bel hing. Het was een groot huis, maar het zag er vervallen uit: de groote lokalen werden weinig gebruikt, want het vocht en het mos hing aan de muren, de ruiten in de vensters waren kapot en de deuren sloten niet meer. Het pluimvee stapte deftig en klokkend door den stal, maar in het koetshuis was het gras welig opgeschoten. Ook van binnen had het al zijn vroegeren glans verloren, want de vochtige gang doorgaande, zag men door de geopende deuren niets dan kaal gemeubelde, groote vertrekken. Het geheel was koud en armoedig en maakte den indruk van laat opzitten bij kaarslicht en weinig eten.

Scrooge en de geest wandelden het erf op en naar de achterzijde van het huis. De achterdeur werd voor hen geopend en daar stonden zij in een lang, kaal, somber vertrek, met een aantal rijen banken en lessenaars. Aan een dezer laatste zat een knaapje, eenzaam bij een spaarzaam vuurtje te lezen en Scrooge dit ziende, nam

op een der banken plaats en schreide, want hij herinnerde zich daar zelf eenmaal zoo gezeten te hebben op Kerstavond.

Er werd geen geluid in het geheele huis vernomen, zelfs geen geschuifel of gepiep van een muis achter de paneelen, geen gedruip van eene overloopende dakgoot, geen geritsel in de bladerlooze takken van een populier, geen dichtslaan van een opengelaten schuurdeur, neen, zelfs het vuur in den haard knapte niet en deze stilte had op Scrooge een weldadigen invloed, zoodat hij den vrijen loop kon laten aan zijne tranen.

De geest raakte zijn arm aan en wees hem op zijn beeld als jongen, verdiept in het lezen. Plotseling stond daar een man in vreemde kleederdracht, — een allerzonderlingste verschijning — voor het venster; hij had eene bijl in den gordel en leidde een met hout beladen ezel bij den toom.

„Wel, wel, daar is Ali Baba ook!" riep Scrooge verrukt uit. „Die beste, oude, brave Ali Baba! Ja, ja, ik weet het nog wel! Op dien Kerstavond, toen dat arme kind daar zoo alleen zat, kwam hij voor de eerste maal, juist als nu. Arme jongen! En Valentine en zijn wilde broer, Orson, zie, daar gaan zij! En hoe heette hij ook weer, die slapende, in zijn onderbroek naar de poort van Damascus gedragen werd.... ziet gij hem niet?" vroeg Scrooge. „En de staljongen van den Sultan, die door de schutsengelen het onderste boven geworpen werd..... kijk, daar staat hij op zijn hoofd! Geef hem wat hem toekomt! Daar ben ik blij om. Waarom trouwde hij ook met de prinses?"

De vrienden in de City zouden zeker erg verbaasd geweest zijn, indien zij Scrooge daar met den grootsten ernst en met eene vreemde stem, half lachend half schreiend, hadden hooren uitweiden over dergelijke onderwerpen, of zijn opgewonden gelaat gezien hadden!

„En daar is Lorre ook!" riep hij. „Een groen lijf en een gele staart, en een kam op den kop als een kropsla, daar is hij! Wat was hij blij, toen die arme Robinson Crusoe terugkwam, na het eiland omgevaren te hebben! ‚Arme Robinson Crusoe, waar ben je geweest, Robinson Crusoe?' riep hij. De man meende dat hij droomde, maar 't was niet zoo. 't Was Lorre, die riep. En daar vlucht Vrijdag naar de kreek om zijn lijf te bergen. Halloo! Vooruit! Halloo!"

Met een snelheid, geheel vreemd aan zijne gewone manier van optreden, ging hij op een ander onderwerp over en zei, vol medelijden voor het eigen beeld uit zijn jeugd: „Arme jongen!" en begon weder te schreien.

„Ik wilde wel," mompelde Scrooge met de hand in den zak, en na zijne oogen met zijne mouw afgedroogd te hebben, „maar 't is te laat."

„Wat is er?" vroeg de geest.

„Niets," antwoordde Scrooge. „Niets. Gisteren avond stond er een jongen aan mijne deur een kerstliedje te zingen... ik wilde wel dat ik hem wat gegeven had.... dat is alles."

De geest glimlachte en wuifde even met de hand, zeggende: „Kom, ik zal je nog eens eene andere Kerstmis laten zien."

De Scrooge uit het verleden werd na deze woorden grooter en het vertrek een weinig donkerder en vuiler. De paneelen waren gekrompen, de vensters klepten, stukken pleister vielen van het plafond, zoodat de latten en het riet zichtbaar werden, maar hoe dit alles in zijn werk ging, wist Scrooge niet. Hij wist alleen dat het geheel overeenkomstig het verleden was; daar was hij weer, heel alleen, terwijl alle andere jongens naar huis gegaan waren om vroolijk feest te vieren.

Hij zat nu niet te lezen, maar wandelde wanhopend op en neer. Scrooge keek den geest aan en daarna, verdrietig het hoofd schuddende, naar de deur.

En ziet, daar werd de deur geopend en een meisje, veel jonger dan de eenzame knaap, huppelde naar binnen, sloeg de armpjes om zijn hals, kuste hem verscheidene malen en sprak hem toe met „beste, lieve broer."

„Ik ben hier gekomen om je naar huis te brengen, lieve broer," zei het kind, terwijl zij in de magere handjes klapte en lachend eene buiging voor hem maakte. „Om je naar huis te brengen, naar huis, naar huis!"

„Naar huis, kleine Fan?" vroeg de jongen.

„Ja!" antwoordde het kind, buiten zich zelve van blijdschap. „Voor goed, voor altijd naar huis. Vader is zooveel vriendelijker dan vroeger, dat ons huis een hemel lijkt tegenwoordig. Gisteren avond sprak hij zoo vriendelijk met mij toen ik naar bed ging, dat ik hem gerust durfde vragen of je thuis mocht komen; en toen antwoordde hij, dat het goed was en zond mij met een rijtuig om je te halen. En nu ben je gauw een man en behoeft niet meer hier heen, maar eerst zullen wij allemaal samen een prettigen, vroolijken Kersttijd hebben."

„Maar wat ben je ontzettend gegroeid, kleine Fan!" riep de jongen uit, „je bent haast eene dame."

Zij klapte in de handen en lachte en trachtte zijn hoofd aan te raken, maar zij kon nog zoo hoog niet reiken en ging op de teenen staan, om hem nog eens lachend te omhelzen. Daarna trok zij hem, kinderlijk vroolijk, naar de deur en hij liet haar maar al te gaarne begaan.

Eene zware stem in de gang riep: „Breng het koffer van jongeheer Scrooge naar beneden!" en daar stond de schoolmeester in hoogst eigen persoon bij de voordeur en verwaardigde zich Scrooge de hand te schudden, hetgeen dezen in groote verlegenheid bracht. Daarna geleidde hij broeder en zuster naar de oudste en kilste spreekkamer, die men ooit gezien heeft, waar een atmosfeer heerschte als in een kelder of eene grot en de kaarten aan de wanden en de hemel- en aardglobes in de vensters beslagen waren van de koude. Hier haalde hij een kruik met bijzonder lichten wijn en een stuk bijzonder zwaren koek voor den dag en deelde daarvan uit, terwijl hij een mageren knecht naar buiten zond, om den koetsier een glas aan te bieden; maar deze gaf ten antwoord dat als het van dienzelfden wijn van laatst was, hij maar liever bedankte. Aangezien de koffer van jongeheer Scrooge nu opgeladen was, zeiden de kinderen den schoolmeester hartelijk vaarwel, stapten in en reden vroolijk tusschen tuinen en velden door, terwijl het gedreun van de wielen op den harden bevroren grond de sneeuw en den rijp in vlokken van de takken deed vallen.

„Zij is altijd een teer schepseltje geweest," zei de geest; „men kon haar wel wegblazen, maar zij had een goed hart."

„Dat had zij!" riep Scrooge. „Dat zal ik niet tegenspreken, geest. Dat verhoede de hemel!"

„Zij is getrouwd geweest," zei de geest, „en had kinderen als ik mij niet bedrieg."

„Eén kind," antwoordde Scrooge.

„Juist. Uw neef, nietwaar?"

Scrooge begon het benauwd te krijgen en antwoordde kortaf: „Ja."

Hoewel zij zoo even nog in de school stonden, bevonden zij zich nu eensklaps in de levendige straten van eene stad, bevolkt met de schimmen van voetgangers en karren en rijtuigen, die af en aan kwamen en gingen, zoodat men het gewoel en den strijd om het bestaan in eene werkelijke stad meende te zien. Het was aan de uitstallingen in de winkels duidelijk genoeg te zien, dat het ook hier Kerstmis was, maar het was avond en de straten waren verlicht.

De geest bleef bij de deur van een winkelhuis staan en vroeg Scrooge of hij het herkende.

„Kennen!” riep Scrooge. „Ben ik dan hier geen leerjongen geweest?”

Zij gingen naar binnen en op het zien van een ouden heer met een staartpruikje, die achter zoo'n hoogen lessenaar zat, dat hij bijna met het hoofd tegen de zoldering stiet, riep Scrooge in de grootste opgewondenheid uit:

„Kijk, daar is de oude Fezziwig! Hoe is 't mogelijk? Fezziwig is weer levend geworden!”

De oude Fezziwig legde zijne pen neer en keek op de klok, die juist op zeven uur stond. Hij wreef zich in de handen, trok zijn ruime vest glad, bekeek zich zelven lachend, van zijne voeten tot zijn goedig gezicht, waarop de welwillendheid te lezen stond, en riep met eene genoegelijke, zalvende, volle, joviale stem:

„Heidaar! Ebenezer! Dick!”

De jonge Scrooge, nu al een jongeling, kwam haastig aanloopen, vergezeld van zijn mede-leerjongen.

„Waarachtig, daar heb je Dick Wilkins!” zei Scrooge tot den geest. „Hij is het waarlijk! Wij hielden veel van elkaar, Dick en ik. Arme Dick! Och, hemel, och hemel!”

„Komt, jongens!” riep Fezziwig. „Wij werken van avond niet meer. 't Is Kerstavond, Dick. Kerstmis, Ebenezer. Allo, de luiken dicht,” riep de oude man, hard in de handen klappende, „nog eer een van jullie tot tien heeft geteld!”

O, o, wat waren die twee er vlug bij! Zij vlogen met de luiken de straat op.... een, twee, drie.... hadden ze voor de vensters.... vier, vijf, zes.... de bouten er voor.... zeven, acht negen.... en precies met tien waren zij weer binnen, zweetend als renpaarden.

„Knap gedaan!” riep de oude Fezziwig, met verwonderlijke behendigheid achter zijn lessenaar vandaan komende; „alles opgeruimd, jongens, plaats gemaakt hier in de kamer! Vooruit, Dick! Doe je best, Ebenezer!”

Alles moest van zijne plaats! Nu, er was niets, dat zij niet versjouwd zouden hebben onder de oogen van den ouden Fezziwig. Het was in eene minuut gedaan. Alles wat verplaatsbaar was, werd op zij gezet, alsof het voor altijd aan het gebruik onttrokken moest worden; de vloer werd aangeveegd en geschrobd, de lamp versierd, het vuur wat opgepord en ziedaar — het winkelhuis was herschapen in eene gezellige, warme, helder verlichte balzaal, zooals men op zoo'n kouden winteravond maar verlangen kon.

En nu kwam er een vioolspeler binnen met een muziekboek en nam plaats achter een hoogen lessenaar, en fiedelde er op los dat 't een lust was. Op hem volgde mevrouw Fezziwig, die met een glimlach om de lippen geboren scheen, en daarna de drie dames Fezziwig, allerliefste, beminnelijke jonge meisjes. En daarna zes jeugdige aanbidders, wier hart gebroken was. En daarna al de jonge mannen en vrouwen, die aan de zaak verbonden waren. En daarna de werkmeid met haar neef, den bakker. En daarna de keukenmeid met den melkboer, die een intieme vriend van haar broer was. En daarna de jongen van den overkant, die verdacht werd niet al te veel eten van zijn meester te krijgen, en zich nu trachtte te verbergen achter het meisje van er naast, die er uitzag alsof hare meesteres haar bij de ooren getrokken had. Allen kwamen binnen, de een na den ander, sommigen bedeesd, anderen onbeschroomd, sommigen angstvallig, anderen lomp, elkander trekkende, stootende, verdringende. Allen kwamen binnen, ieder op zijne eigen manier. En daar begon de dans — twintig paren te gelijk, totdat de oude Fezziwig in de handen klapte en riep: „Goed zoo!” en de vioolspeler zijn bezweet hoofd in een pot bier stak, die daartoe met opzet was binnengebracht. Maar zonder zich er om

te bekommeren hoe hij er uitzag, begon hij maar weer te spelen, alsof hij zoo kersversch aangekomen en die andere, uitgeput van vermoeienis op een luik naar huis gebracht was. Het scheen wel dat hij zich inspande om zijn voorganger te overtreffen of te sterven.

En er werd nog meer gedanst en pand verbeurd en er was koek en warme wijn en een groot stuk koud gebraden vleesch en een groot stuk koud gekookt vleesch en er waren pasteitjes en bier in overvloed. Maar het glanspunt van den avond kwam pas na het gebraden en gekookte vleesch, toen de violist — een grappenmaker, zoo een, wien men niets behoefde te zeggen! — Sir Roger de Coverley begon te spelen. Toen stond de oude Fezziwig op om mevrouw Fezziwig ten dans te geleiden. Zij vooraan, met een vier- vijf en twintig paren achter zich aan, menschen, met wie niet te spotten viel, menschen, die wilden d a n s e n en geen begrip hadden van kalm wandelen.

Maar al waren er tweemaal — wat zeg ik? — viermaal zooveel geweest, de oude Fezziwig zou ze gestaan hebben — en mevrouw Fezziwig niet minder. Zij was het in alle opzichten waardig zijn partner te zijn. Indien dit geen lof genoeg is, vertel mij dan wat ik van haar zeggen moet en ik zal het doen. Uit Fezziwig's kuiten schenen vonken te spatten. Men kon moeilijk voorspellen wat daarvan nog eens het gevolg zou zijn, maar nu en dan was het alsof men de maan zag schijnen. En toen mijnheer en mevrouw Fezziwig de geheele quadrille met al de figuren meegedanst hadden, maakte de oude Fezziweg zoo'n aardigen kuitflikker, dat hij zijne beenen van zich af scheen te gooien en toch, zonder ook maar even te aarzelen, op zijne beenen terechtkwam.

Toen de klok elf sloeg was het huiselijk bal afgeloopen. Mijnheer en mevrouw Fezziwig namen tegenover elkander plaats aan de deur, schudden ieder op de beurt de handen en wenschten allen eene prettige Kerstmis toe. En toen allen, behalve de beide leerjongens, weg waren, kregen ook deze hun aandeel van dezen goeden wensch en een oogenblik later was alles in de diepste rust — de jongens onder de toonbank.

Gedurende al dien tijd had Scrooge zich aangesteld als iemand, die niet wel bij het hoofd is. Met hart en ziel was hij bij het jolige schouwspel en bij zijn vroeger-ik. Hij herinnerde zich alles, kon alles bevestigen, genoot van alles en was aan eene zonderlinge aandoening ten prooi. Niet vóór het oogenblik, dat hij de vroolijke gezichten van Dick en zijn vroeger-ik niet meer voor zich had, herinnerde hij zich de aanwezigheid van den geest en bespeurde hij dat deze hem strak aankeek, terwijl het licht op zijn hoofd bijzonder helder brandde.

„Een onbeduidend ding," zei de geest, „dien onnoozelen menschen zooveel genoegen te verschaffen!"

„Onbeduidend!" herhaalde Scrooge

De geest gaf hem een wenk om eens naar het gesprek te luisteren van de beide leerjongens, die vol lof waren over de goedheid van den ouden Fezziwig, en zeide:

„Nu? Is 't niet zoo? Hij heeft maar een paar pond van dat geld uitgegeven, waaraan jij zooveel waarde hecht.... drie of vier misschien."

„Dat is 't niet," zei Scrooge, warm wordende over deze opmerking en onwillekeurig sprekende, zooals de leerjongen Scrooge onder de toonbank — niet als Scrooge uit latere jaren. „Dat is het niet, geest. Hij heeft het in zijne macht ons leven gelukkig of ongelukkig te maken, ons onzen dienst als een zwaren last te doen gevoelen of als eene aangename taak. Laat ons zeggen dat zijne macht ligt in een woord, een blik, in één woord: in zulke eenvoudige, onbeteekenende dingen, dat het onmogelijk is ze op te

noemen; wat dan? Het geluk dat hij verspreidt, is zeker zoo groot als wanneer het hem een fortuin kostte."

Hij voelde den blik van den geest op zich rusten en hield op.

„Wat is het?" vroeg de geest.

„Niets bijzonders," antwoordde Scrooge.

„Toch wel iets, meen ik?" hield de geest vol.

„Och neen," verzekerde Scrooge, „alleen zou ik graag een paar woorden met mijn klerk spreken — anders niets."

Zijn vroeger-ik draaide de lampen uit, toen hij dit verlangen had uitgesproken, en in het volgend oogenblik stonden Scrooge en de geest weer naast elkander in de open lucht.

„Mijn tijd is beperkt," merkte de geest aan. „Kom, vlug!"

Deze woorden waren niet gericht tot Scrooge, maar tot iemand, die hij niet zien kon; ze bleven echter niet zonder uitwerking. Want Scrooge zag zijn vroeger-ik nog eenmaal. Hij was nu wat ouder, in den besten tijd van zijn leven. Zijn gelaat miste nog de harde, ontevreden uitdrukking van later jaren, maar toch was er al zorg en geldzucht op te lezen. Er was iets onrustigs in zijne oogen, iets dat wees op den hartstocht, die reeds wortel geschoten had, en voorspelde naar welken kant de schaduw van den tot vollen wasdom gerijpten boom zich uitbreiden zou.

Hij was niet alleen, maar in gezelschap van een mooi jong meisje in rouwkleederen; hare oogen stonden vol tranen, die schitterden in het licht boven het hoofd van den geest van vroegere Kersttijden.

„Het doet er weinig toe," sprak het meisje met eene zachte stem. „In uwe oogen al heel weinig. Een andere afgod heeft mij vervangen en als die u in de toekomst kan troosten en opvroolijken, zooals ik getracht zou hebben te doen, dan behoef ik mij niet over u te bekommeren."

„Welke afgod heeft uwe plaats ingenomen?" vroeg Scrooge.

„Een gouden afgod."

„Ziedaar nu 's werelds onpartijdigheid!" zei hij. „Er is niets wat zij zoo hard laat aankomen als de armoede; niettemin veroordeelt zij niets zoo streng als de zucht naar geld!"

„U bent te bang voor de wereld," antwoordde zij vriendelijk. „Al uwe verwachtingen hebben schipbreuk geleden op de hoop, om aan hare laaghartige verwijten te ontkomen. Ik heb al uwe edeler hartstochten een voor een zien verdwijnen, nadat de gelduivel u in zijne klauwen heeft. Is dat niet zoo?"

„Welnu, wat beteekent dat?" antwoordde hij. „Zelfs al was ik zooveel wijzer geworden, wat beteekent dat dan? Ten opzichte van u ben ik niet veranderd."

Zij schudde het hoofd.

„Ben ik wel?"

„Ons contract is al van ouderen datum. Het werd opgemaakt toen wij beiden arm waren en ons tevreden stelden met het denkbeeld, dat er nog wel eens een tijd zou aanbreken, waarin wij ons wereldsch goed door arbeid en geduld zouden kunnen vermeerderen. Gij zijt veranderd. Toen wij ons contract maakten waart gij een gansch ander man."

„Ik was toen nog een jongen," zei hij op ongeduldigen toon.

„Gij zijt er zelf maar al te wel van overtuigd dat gij toen niet waart wat gij thans zijt," antwoordde zij. „Ik wel. Hetgeen ons toelachte en geluk voorspelde, toen wij één van hart en één van ziel waren, is, nu wij gescheiden zijn, uw ongeluk geworden. Hoe menigmaal en hoe ernstig ik dat bij mij zelve overwogen heb, kan ik u niet zeggen. Genoeg, dat ik het overwogen heb en ik er u uit kan verlossen."

„Heb ik die verlossing ooit gezocht?"

„In woorden — neen nooit."

„Waarin dan?"

„In uw veranderd karakter, uw veranderd humeur, in de veranderde atmosfeer waarin gij leeft, in het veranderde ideaal dat gij najaagt, in alles dat in uwe oogen aan mijne liefde waarde gaf. Indien er vroeger niets tusschen ons had bestaan," ging zij voort, hem vriendelijk doch met vasten blik aankijkende, „zoudt ge mij dan nu wel opzoeken en trachten mijne genegenheid te winnen? O, neen!"

Het scheen dat hij niet nalaten kon de juistheid van dit vermoeden toe te geven, maar hij antwoordde, ofschoon niet zonder inwendigen strijd: „Zoo, meent ge dat?"

„Hoe gaarne zou ik eene andere meening hebben, als ik maar kon," antwoordde zij. „Dat weet de hemel! Als ik eene waarheid als deze heb leeren inzien, dan weet ik hoe onomstootelijk die moet zijn. Maar zou ik, zelfs ik, kunnen gelooven dat gij, al waart ge heden, morgen vrij, of gisteren vrij geweest, dat gij eene vrouw zoudt kiezen zonder een penning, gij, die zelfs in vertrouwelijke oogenblikken alles afmeet naar de te behalen winst; gij, die haar tot vrouw begeerende — aangenomen dat ge een oogenblik ontrouw zoudt kunnen worden aan uw alles overheerschenden hartstocht — in den kortst mogelijken tijd gefolterd zoudt worden door spijt en berouw? Meen niet dat ik mistast! Neen, ik ben er zeker van en geef u uw woord terug. Ik geef het u terug met geheel mijn hart, uit liefde voor hem, dien ik vroeger lief had."

Hij wilde antwoorden, maar zij ging met afgewend hoofd voort:

„Gij zult hierover spijt gevoelen, tenminste, de herinnering aan vroegere dagen doet mij dit voor u hopen. Maar na zeer, zeer korten tijd zult gij blijde zijn, indien deze herinnering van u afgenomen wordt, indien ge er aan kunt denken als aan een naren droom, waaruit ge gelukkig bijtijds zijt ontwaakt. Moge het leven, dat gij u gekozen hebt, u veel geluk verschaffen!"

Na dezen wensch ging zij heen — zij waren gescheiden.

„Geest," zei Scrooge, „nu niet meer. Breng mij naar huis terug. Waarom doet gij uw best om mij te martelen?"

„Nog één schim moet ik je laten zien!"

„Neen, geen meer! Geen enkele! Ik wil ze niet zien!" riep Scrooge.

Maar de onvermurwbare geest nam hem tusschen zijne gespierde armen en dwong hem te kijken naar hetgeen hij voor hem opriep.

Tooneel en plaats waren veranderd: een niet heel groot, noch heel mooi maar gezellig vertrek. Dicht bij den haard zat een mooi jong meisje, zoo sprekend gelijkende op het meisje dat hij zoo even gezien had, dat Scrooge meende haar terug te zien, totdat hij tot de ontdekking kwam, dat zij, nu eene eerwaardige matrone, tegenover hare dochter zat. Het was er een leven als een oordeel in die kamer, want er waren meer kinderen dan Scrooge in zijne zenuwachtige stemming tellen kon, en het ging daar niet toe zooals bij dien kindertroep in dat beroemde gedicht, waar de veertig kinderen als één waren, maar elk kind deed hier alsof het er veertig waren. Het gevolg daarvan was dat er een ontzettend rumoer heerschte, maar niemand scheen zich daarvan iets aan te trekken, integendeel, moeder en dochter lachten hartelijk en hadden er veel schik in, ja, de dochter ging zelfs meespelen en werd door het wilde goedje duchtig toegetakeld. Wat zou ik graag meegedaan hebben! Evenwel, ik zou nooit zoo ruw hebben kunnen zijn, neen, neen! Voor al de schatten der wereld zou ik die mooie vlechten niet in de war gebracht, veel minder er aan getrokken kunnen hebben; en dat kostelijke, kleine schoentje, wel, ik had het haar niet kunnen uittrekken, al had ik er mijn leven mee kunnen redden. En

dan haar dunne middeltje te meten, zooals die jeugdige onverlaten deden, ik zou het nooit gedurfd hebben; ik zou verwacht hebben dat mijn arm tot straf krom gebleven zou zijn, mijn leven lang. En toch, dat wil ik wel bekennen, zou ik gaarne hare lipjes eens aangeraakt, of haar eens wat gevraagd hebben, opdat zij ze openen mocht; ik zou zoo gaarne die allerliefste wenkbrauwen en ooghaartjes eens van dichtbij bekeken hebben, zonder haar een blos op de wangen te jagen, of met hare golvende lokken gespeeld hebben, waarvan één centimeter een aandenken van de hoogste waarde zou zijn: kortom, ik beken het, zoo gaarne zou ik tegenover haar de vrijmoedigheid van een kind gehad hebben en toch man genoeg geweest zijn, om haar op hare volle waarde te schatten.

Maar daar werd aan de deur geklopt en dit kloppen veroorzaakte zoo'n ontzettend rumoer onder het troepje, dat het meisje met een lachend gezicht en van bijna al hare kleederen beroofd, nauwelijks den tijd had om haar vader te begroeten, die thuis kwam, vergezeld door een man, beladen met Kerstgeschenken en speelgoed. Maar nu had men het gegil moeten hooren en het gedrang en den woesten aanval op den weerloozen kruier moeten bijwonen! De stoelen als stormladders gebruikende, klommen zij letterlijk tegen hem op, plunderden zijne zakken, ontnamen hem alle pakjes, grepen hem bij den halsdoek zoodat hij bijna geworgd werd, hingen zich om zijn hals, sloegen zijn rug bont en blauw en schopten hem uit louter liefde tegen de beenen! En dan het gegil en de pret bij elk pakje dat opengemaakt werd! Bij het ontzettend bericht, dat baby een poppenbraadpan in den mond gestoken had en verdacht werd, eene pauw van suiker, die op een houten schijfje gelijmd was, met hout en al opgeslikt te hebben! Bij de heugelijke ontdekking dat het maar valsch alarm geweest was! En dan de blijdschap, de dankbaarheid, de opgewondenheid! 't Was een onbeschrijfelijk tooneel. Genoeg, dat de kinderen en hunne aandoeningen één voor één en trap voor trap naar boven en naar bed gingen en daarna de storm bedaarde.

En nu bleef Scrooge's aandacht meer dan zoo straks gevestigd op den heer des huizes, die met zijne dochter stijf tegen zich aan, met haar en zijne vrouw bij den haard bleef zitten; en toen hij bedacht, dat zulk een lief, bekoorlijk, veelbelovend schepseltje ook hem vader had kunnen noemen, en den wintertijd van zijn leven tot één warmen lentedag had kunnen maken, toen gleed er iets voor zijne oogen dat niet zoo gemakkelijk te verwijderen was.

„Belle," sprak de heer des huizes glimlachend tot zijne vrouw: „ik heb van middag een ouden aanbidder van je gezien."

„Wie dan?"

„Raad eens!"

„Hoe kan ik dat? Maar wacht eens," voegde zij er in één adem bij, evenals hij lachend: „Mijnheer Scrooge."

„Ja, mijnheer Scrooge! Ik kwam langs zijn kantoor en aangezien hij eene kaars had aangestoken en de luiken niet voor de vensters waren, kon ik niet nalaten even naar binnen te kijken. Zijn compagnon is gestorven, vernam ik, en daar zat hij nu alleen. Geheel alleen in de wereld, meen ik."

„Geest," zei Scrooge met haperende stem, „breng mij van deze plaats weg."

„Ik vertelde u dat ik u schimmen zou laten zien uit het verleden," zei de geest; „dat ze zijn zooals ze zijn, moogt ge mij niet euvel duiden."

„Breng mij weg!" riep Scrooge. „Ik kan het niet dragen!"

Hij keerde zich naar den geest en ziende dat deze hem aankeek met een gelaat, waarin op zonderlinge wijze gedeelten van de gelaatstrekken van

al de schimmen, die hij gezien had, vereenigd waren, begon hij met hem te worstelen.

„Ga heen! Breng mij terug! Martel mij niet langer!" riep hij.

Gedurende de worsteling — als men het eene worsteling noemen mag, waarin de geest zonder eenigen zichtbaren tegenstand door geen der pogingen van zijn aanvaller gedeerd werd — maakte Scrooge de opmerking, dat het licht op het hoofd van zijn kwelduivel helder en schitterend brandde, en meende hij dit in verband te moeten brengen met den invloed, dien deze op hem oefende; hij greep daarom den domper en zette dien den geest met eene vlugge beweging op het hoofd.

De geest zakte ineen, zoodat de domper hem geheel bedekte, maar ofschoon Scrooge uit al zijne macht op den domper drukte, kon hij het licht niet uitdooven, dat zijne stralen onafgebroken uitzond langs den vloer.

Hij voelde zich uitgeput en had een onoverwinlijken slaap, maar bevond zich in zijne eigen slaapkamer. Na den domper nog een flinken druk tot afscheid gegeven te hebben, had hij nauwelijks tijd genoeg om weer in bed te stappen, of hij lag al in vasten slaap.

HOOFDSTUK III.

De tweede van de drie geesten.

Toen Scrooge van zijn eigen ontzettend gesnork wakker werd en rechtop in bed ging zitten om zijne gedachten te verzamelen, was er niemand om hem te waarschuwen, dat de klok op het punt was om één uur te slaan. Hij begreep op het juiste oogenblik wakker geworden te zijn, ten einde de bijeenkomst te houden met den tweeden bode, die door tusschenkomst van Jacob Marley op hem afgezonden zou worden. Begrijpenpende dat hij afschuwelijk koud zou worden, indien hij uit nieuwsgierigheid bleef afwachten welk gordijn deze tweede geest zou optrekken, schoof hij ze alle eigenhandig weg en ging weer liggen, maar bleef scherp rondkijken. Hij wilde niet verrast worden en schrikken, maar onmiddellijk den geest flink in de oogen kijken.

Zonder te willen beweren dat Scrooge behoorde tot de heertjes, die gewoon zijn te pochen op hunne ondervindingen en avonturen, zal de lezer toch wel willen aannemen, dat hij voorbereid was op de meest vreemdsoortige verschijningen — van een baby tot een rhinoceros en wat daartusschen ligt, niets kon hem erg verbazen.

Aldus op alles voorbereid, was hij volstrekt niet voorbereid op niets, en toen de klok dan ook één sloeg en er niets verscheen, begon hij hevig te beven. Vijf minuten, tien minuten, een kwartier gingen voorbij, maar er verscheen niets. Al dien tijd lag hij in zijn bed en vormde de kern, het middenpunt van een rooden vuurgloed, die met het slaan van de klok op zijn bed was uitgestroomd en ofschoon niets dan licht, angstverwekkender was dan een dozijn geesten, want Scrooge kon volstrekt niet begrijpen wat dit licht beteekende noch waar het vandaan kwam, terwijl de vrees hem bekroop, of hij wellicht een interessant geval van zelfontbranding zou zijn, zonder het zelf te weten. Eindelijk echter begon hij te denken — zooals gij, lezer, en ik dadelijk gedacht zouden hebben, want de beste stuurlui staan altijd aan wal — eindelijk, zeg ik, begon hij zich af te vragen of de bron of het geheim van dit spookachtig licht zich misschien in de aangrenzende kamer bevond, want bij aandachtige waarneming scheen het van daar te komen. Nadat dit denkbeeld geheel tot zijn geest was doorgedrongen, stond hij zachtjes op en sloop op zijne muilen naar de deur.

Op het oogenblik dat Scrooge de hand aan den deurknop sloeg, riep eene onbekende stem hem bij zijn naam en verzocht hem binnen te komen, aan welk verzoek hij gevolg gaf.

Het was zijne eigen kamer; daar was geen twijfel aan, maar ze had eene verbazende verandering ondergaan. De wanden en de zoldering waren zoo behangen met levend groen, dat men zich in een prieël waande; uit elk hoekje blonken de roode bessen hem tegen. De glimmende hulstbladeren en maretakken en het klimop weerkaatsten het licht van alle kanten, zoodat het scheen, alsof er evenveel spiegeltjes in het rond gestrooid waren, en onder den schoorsteen brandde een zoo groot, helder en lustig knappend vuur, als die doode haard in Scrooge's en Marley's tijd en lang nog daarvoor nooit gekend had. Op den vloer waren opgestapeld, zoodat alles te samen een soort troon vormde: kalkoenen, ganzen, wild, eendvogels, wilde zwijnskoppen, groote ossenribben, speenvarkentjes, lange slingers van worsten, pasteien, plumpuddings, schalen met oesters, gloeiend heete kastanjes, kersroode appelen, heerlijke peren, sappige sinaasappelen, driekoningenkoek en schalen kokende punch, waarvan de wasem een heerlijken geur verspreidde door het vertrek.

En bovenop dien troon zat dood op zijn gemak, vroolijk kijkende, eene reusachtige gedaante, der oogen lust, met een brandende toorts, in den vorm van een horen des overvloeds, in de hand, hoog op, zoodat het volle licht op Scrooge viel toen hij voorzichtig om de deur keek.

„Kom binnen!" riep de geest. „Kom binnen en leer mij beter kennen, man!"

Scrooge trad schroomvallig binnen en liet voor dezen geest het hoofd op de borst zinken. Hij was nu volstrekt niet de norsche, kribbige Scrooge, die hij geweest was, maar ofschoon de geest hem met zijne heldere oogen vriendelijk aankeek, durfde hij de zijne toch niet opslaan.

„Ik ben de geest van het tegenwoordige Kerstfeest," zei de reusachtige gedaante. „Kijk mij aan!"

Scrooge sloeg eerbiedig de oogen op. De geest was gedost in een eenvoudigen donkergroenen mantel, met wit bont gevoerd en omzet. Deze mantel hing hem zoo los om het lichaam, dat de borst geheel bloot was, alsof die elke bedekking of versiering met verachting afwees. Ook zijne voeten, die onder de wijde plooien van den mantel uitkwamen, waren bloot en op zijn hoofd droeg hij niets dan eene krans van hulstbladeren, waaraan hier en daar ijskegels hingen. Zijn donkerbruine haar hing hem tot op de schouders, vrij en los, geheel in overeenstemming met zijn verstandig gelaat, zijn schitterend oog, zijne geopende hand, zijne vroolijke stem, zijne ongedwongen manieren en zijn aangenaam stemgeluid. In den gordel stak eene ouderwetsche schede, zonder degen en bijna opgevreten van de roest.

„Ge hebt vroeger zeker nooit iets gezien dat op mij lijkt?" riep de geest uit.

„Nooit," antwoordde Scrooge.

„U zeker nooit bemoeid met de jongere leden mijner familie, ik bedoel — want ik ben zelf nog heel jong — met mijne oudere broeders, die in de laatste vijftig jaren geboren zijn?"

„Ik geloof het niet," antwoordde Scrooge. „Ik vrees van niet. Hebt u veel broeders, geest?"

„Meer dan achttien honderd."

„Eene ontzettende familie om den kost te geven," mompelde Scrooge.

De geest van het tegenwoordige Kerstfeest stond op.

„Geest," zei Scrooge onderdanig, „breng mij waarheen gij wilt. Den vorigen nacht moest ik gedwongen rondreizen, maar ik heb toen lessen gekregen, die thans beginnen te werken. Zoo gij mij iets te onderrichten

hebt, laat mij dan mijn voordeel daarmee doen."

„Raak mijn kleed aan!"

Scrooge deed wat hem bevolen werd en hield den mantel vast.

Hulst, maretakken, roode bessen, klimop, kalkoenen, ganzen, wild, eendvogels, zwijnskoppen, ossenribben, worsten, speenvarkentjes, oesters, pasteien, plumpuddings, vruchten, punch, alles was in hetzelfde oogenblik verdwenen. En zoo verdween ook de kamer, het haardvuur, de roode gloed, het nachtelijk uur zelfs, en daar stonden zij op Kerstmorgen op straat, waar — het was nog flink koud — de menschen eene harde, maar levendige en niet onaangename muziek maakten, door de sneeuw van het plaveisel voor hunne woningen en uit de dakgoot te scheppen, terwijl de jongens dolle pret hadden, wanneer de sneeuw op de straat neerplofte, of in kunstmatige kleine sneeuwjachten overging.

De gevels van de huizen waren zwart genoeg en de vensters nog zwarter, sterk afstekende bij de zachte sneeuw op de daken en de minder onbezoedelde op de straat; deze laatste was als doorploegd met diepe voren, die elkander honderden malen kruisten en nog eens kruisten, vooral daar waar de hoofdstraten samenkwamen, en zich tot kleine, vuilgrauwe en gele kanalen verbreedden. Het was somber en mistig in de straten; noch in de weersgesteldheid noch in de stad zelve was iets opwekkends te vinden en toch heerschte er overal zoo'n vroolijke stemming, als de helderste zomerhemel en de warmste zomerzon onmogelijk zouden kunnen te voorschijn roepen.

De mannen, die in de dakgoten de sneeuw opschepten, waren vroolijk en welgemoed, riepen elkander allerlei aardigheden toe en wisselden zelfs nu en dan een sneeuwbal — veel beter werptuig dan menige omslachtige kwinkslag — hartelijk lachend als er een doel trof en niet minder hartelijk, wanneer ze het doel voorbijvlogen. De poelierswinkels waren nog maar half open en de vruchtenwinkels prijkten in hun vollen luister. Daar waren groote, ronde, dikbuikige manden met kastanjes, veel overeenkomst hebbende met de vesten van vroolijke oude heeren, die daarmee aan hunne huisdeur staan en waarop zij niet weinig trotsch zijn. Daar waren lange risten roode en bruine Spaansche uien, glimmend van vetheid en dikheid als Spaansche monniken, en van de plank waarop ze uitgestald waren, de voorbijgaande dienstmeisjes toelachend, die doodonschuldig naar de neerhangende maretakken keken. Daar waren hoog opgestapelde pyramiden van de heerlijkste peren en appelen; groote druiventrossen waren op allerlei plaatsen opgehangen, opdat de voorbijgangers gratis konden watertanden; stapels hazelnoten, sommige nog groen, door hun geur herinnerend aan wandelingen in vroegere dagen door de bosschen en aan het geschuifel door meer dan een voet dik liggende dorre bladeren; daar waren Norfolksche pruimedanten, dikke, donkerblauwe, waarbij de sinaasappelen en citroenen helder afstaken en die, klein en sappig als ze waren, er letterlijk om smeekten medegenomen te worden, in papieren zakjes, om ze na het middagmaal te verorberen. Zelfs de goud- en zilvervischjes, die in glazen kommen tusschen de vruchten prijkten, ofschoon tot eene koudbloedige, stompzinnige diersoort behoorende, schenen te weten dat er iets bijzonders aan de hand was en zwommen happend hun kleine wereldje rond, erg kalm en onhartstochtelijk in hunne opgewondenheid.

Maar, o, die kruideniers, die kruideniers! De meesten hadden hunne winkels bijna gesloten, tenminste op een paar luiken na, maar wat een pracht in dat opengelaten vak! Niet

alleen dat de weegschalen een vroolijk geluid maakten wanneer ze op de toonbank neerkwamen; dat het touw zoo levendig langs de rol liep; dat de groote bussen met goochelaarsbehendigheid van de planken naar de toonbank vice versa gingen; dat de geur van thee en koffie den reukorganen zoo aangenaam aandeed, of de rozijnen zoo gezwollen, de amandelen zoo bijzonder blank, de pijpen kaneel zoo lang en recht, alle andere specerijen zoo versch en pittig waren; de geconfijte vruchten zoo malsch in de kisten lagen, dat de onverschilligste toeschouwer er voor bezwijken moest op gevaar af van zich ziek te eten.... niet alleen de vleezige vijgen, de sappige Fransche pruimen, neen, alles was van de beste soort en in Kerstdos en de klanten waren allen zoo gehaast en zoo verlangend naar al wat de aanstaande dagen beloofden, dat zij elkaar bij de deur bijna omverliepen, zoodat hunne mandjes kraakten, en hunne inkoopen op de toonbank lieten liggen en dan weer terugkwamen om ze te halen, allerlei kleine vergissingen begingen en toch in het beste humeur bleven; terwijl de kruidenier en zijne bedienden zoo vroolijk en openhartig waren, dat de blinkende hartjes, waarmede zij hunne voorschoten van achteren vastmaakten, even goed hun eigen hart had kunnen zijn, dat zij daar droegen opdat iedereen er in zou kunnen lezen.

Maar nu begonnen de klokken alle goedgezinden naar kerk en kapel te roepen en weldra waren de straten vol met menschen in hun zondagspak en met vroolijke gezichten. Tegelijkertijd schenen alle stegen en straten leeg te loopen en begaven zich de arme bewoners naar de bakkerswinkels. De geest, die zich met Scrooge naast zich bij de deur van een dier winkels opgesteld had, scheen veel belang te stellen in de feestvreugde dier armen en lichtte telkens, wanneer er een voorbijkwam, het deksel op van den schotel of de pan, waarin zij hun middagmaal droegen, en strooide er eenig wierook op uit zijne fakkel. Die fakkel scheen eene bijzondere macht uit te oefenen, want zoodra er maar een toornig woord vernomen werd onder al die menschen, besprenkelde hij hen met eenige droppels uit zijn fakkel en terstond was de vrede hersteld. „Het was schande," zeiden zij, „op Kerstmis te twisten." En dat was het ook! Goddank, dat het zoo was!

Toen de tijd daar was hielden de klokken op met luiden en werden de bakkerswinkels gesloten; maar de beweegelijke schaduwbeelden van de bedrijvige bakkers en de natte plekken op het plaveisel en de rook, die tusschen de steenen doordrong — alles bewees dat het bakken en braden nog in vollen gang was.

„Is er een bijzondere geur aan hetgeen gij uit uwe fakkel sprenkelt?" vroeg Scrooge.

„Ja, mijn eigen geur."

„En past die bij elk maal, dat vandaag gebruikt wordt?"

„Bij elk maal, dat uit liefde gegeven wordt. Bij dat der armen het best."

„Waarom?"

„Omdat die er het meest behoefte aan hebben."

„Geest!" zei Scrooge na eenige oogenblikken nagedacht te hebben. „Het verbaast mij van u, juist van u, dat gij behoort tot degenen, die er op uit zijn de toch reeds luttele gelegenheden om eenig onschuldig genoegen te hebben, voor deze menschen nog in te krimpen."

„Ik?" riep de geest.

„Gij wilt hun de middelen ontnemen om elken zevenden dag, vaak den eenigen dag waarop zij een middagmaal *kunnen* hebben, behoorlijk te eten," hernam Scrooge. „Is dat niet zoo?"

„Ik!" riep de geest nog eens.

„Gij doet uw best gelegenheden als deze gesloten te krijgen op den zeven-

den dag," zei Scrooge. „Komt dat niet op hetzelfde neer?"

„Doe ik dat!" riep de geest uit.

„Vergeef het mij als ik mij vergis. Het wordt gedaan uit uw naam tenminste uit dien van uwe familie."

„Daar zijn," antwoordde de geest, „op die aarde van u, personen, die beweren ons te kennen en hunne hartstochten, hun trots, hunne kwaadwilligheid, hun haat, nijd, afgunst, schijnheiligheid en zelfzucht botvieren in onzen naam, terwijl zij ons en den onzen zoo vreemd zijn, als hadden zij nooit bestaan. Onthoud dat en wijt hunne verkeerdheden aan hen zelven, niet aan ons."

Scrooge beloofde dit te zullen doen en zij vervolgden hunnen weg, onzichtbaar als tot nu toe, door de voorsteden. Het was eene merkwaardige eigenschap van den geest — Scrooge had die reeds opgemerkt bij den bakkerswinkel — dat hij zich, niettegenstaande zijne reusachtige afmetingen, naar alle omstandigheden wist te voegen en onder een nederig dak zich even gemakkelijk als een bovenaardsch wezen wist te gedragen, als hij in de schitterendste zaal van een paleis zou gedaan hebben.

Misschien was het het genoegen, dat de goede geest er in had om deze macht te toonen, misschien echter alleen zijne vriendelijke, edelmoedige, goedhartige natuur en zijn medelijden met alle arme menschen, die hem den kortsten weg naar Scrooge's klerk wezen, want daar ging hij nu heen en hij hield Scrooge stevig bij diens slaaprok vast. Op den drempel van Bob Cratchit's woning aangekomen, bleef hij staan en wendde zich glimlachend tot Scrooge, om hem te laten zien hoe hij de woning met zijne fakkel besprenkelde. Denk er aan! Bob had maar vijftien „bobs" — shillings — per week; hij stak des Zaterdags maar vijftien van die exemplaren van zijn eigen doopnaam in den zak en toch sprak de geest van de tegenwoordige Kerstmis den zegen uit over zijn nederig huisje!

Daar stond juffrouw Cratchit, Cratchit's vrouw, vrij armoedig gekleed in eene japon, die al tweemaal gekeerd, maar overvloedig versierd was met lintjes en strikjes; die zijn goedkoop; voor zes stuivers maakt men al heel wat vertoon. Zij spreidde het tafellaken over de tafel, geholpen door hare tweede dochter, Belinda Cratchit, ook ruim voorzien van lintjes en strikjes; terwijl jongeheer Peter Cratchit in eene pan met aardappelen stond te roeren en, met de punten van een monsterachtig overhemd — Bob's eigendom, maar ter eere van het feest aan zijn zoon en erfgenaam afgestaan — in den mond, zich verheugde om zijn mooie linnen aan de wandelaars in de parken te laten kijken. En nu kwamen er twee kleinere Cratchit's, een jongetje en een meisje, binnen en schreeuwden dat zij buiten, bij den bakker, hun gans geroken hadden, heusch, 't was hun eigen gans, die boven het vuur hing! In het heerlijk vooruitzicht van salie met uien dansten de jeugdige Cratchits om de tafel en prezen jongeheer Peter hemelhoog, terwijl deze, volstrekt niet trotsch, hoewel hij bijna stikte in zijn boord, het vuur aanblies, totdat de trage aardappelen begonnen te borrelen en eindelijk tegen het deksel van de pan opsprongen, om er uitgenomen en geschild te worden.

„Waar mag je beste vader toch blijven?" zei juffrouw Cratchit. „En je broer, de kleine Tim? En Martha kwam verleden jaar met Kerstmis wel een half uur vroeger dan het nu al is!"

„Hier is Martha, moeder!" sprak een meisje, dat juist binnenkwam.

„Daar is Martha, moeder!" riepen de twee jonge Cratchit's. „Hoezee! O, Martha, wij hebben zoo'n gans!"

„Den hemel zij dank dat je er bent, liefste, maar wat kom je laat!" riep juffrouw Cratchit, terwijl zij hare dochter een dozijn kussen gaf en haar

met gedienstigen ijver hoed en mantel afnam.

„Wij hadden nog heel wat werk af te maken van avond," antwoordde het meisje, „en moesten toen alles nog opruimen, moeder."

„Nu, het doet er ook niet toe, nu je er maar bent," zei juffrouw Cratchit. „Ga wat bij den haard zitten, want je zult het wel koud hebben en laat ik je nog eens een prettige Kerstmis toewenschen!"

„Neen, neen! Daar komt vader aan!" riepen de twee jongste Cratchits, die altijd alles samen deden. „Verstop je, Martha, verstop je!"

Martha deed wat haar gevraagd werd en daar kwam de kleine Bob, de vader, binnen, met een bouffante om, die, behalve de franje, minstens drie voet uit zijn vest hing; zijne kale jas netjes afgeborsteld en de kleine Tim op den schouder. Die arme kleine Tim had een krukje in de hand en zijne beentjes werden door ijzeren beugels ondersteund.

„En waar is onze Martha?" vroeg Bob Cratchit rondkijkende.

„Die is er nog niet," zei zijne vrouw.

„Is die er nog niet?" riep Bob, wiens vroolijkheid eensklaps verminderde; hij had van de kerk af als paard gediend voor den kleinen Tim en was erg opgewonden thuis gekomen. „Niet thuis... en dat op Kerstavond!"

Martha wilde hem niet langer teleurgesteld zien, al was het ook uit de grap; daarom kwam zij uit haar schuilhoek te voorschijn en vloog hem in de armen, terwijl de twee jeugdige Cratchits den kleinen Tim medenamen naar het waschhok, om hem het zingen van den podding in den ketel te laten hooren.

„En hoe heeft kleine Tim zich gehouden?" vroeg juffrouw Cratchit, nadat zij haar Bob braaf uitgelachen had over zijn lichtgeloovigheid en Bob zijne dochter naar hartelust omhelsd had.

„Zoo goed als de beste," antwoordde Bob, „ja beter nog. Evenwel, soms zit hij erg te peinzen en denkt dan aan de zonderlingste dingen. Onder het naar huis gaan vertelde hij mij, dat hij hoopte dat de menschen hem zouden zien in de kerk, omdat hij kreupel is, want het moest zoo prettig zijn voor de menschen zich op Kerstdag te herinneren wie de lammen en de blinden genas."

Bob's stem beefde toen hij dit vertelde, en nog meer toen hij er bij voegde, dat kleine Tim zeker sterk en gezond zou worden.

Daar hoorde men het krukje al weer op den vloer stampen en voor er nog een woord meer gezegd kon worden, kwam kleine Tim al binnen met zijn broertje en zusje, die hem naar zijn stoel bij den haard brachten; Bob, zijne mouwen opslaande — alsof die nog groezeliger konden worden, arme kerel! — maakte in eene kom een warm mengsel gereed van rum en citroenen, en roerde het om en om en zette het op een komfoor om het te laten trekken, terwijl jongeheer Peter en de beide onafscheidelijke jeugdige Cratchits de gans gingen halen en er in optocht mede terugkeerden.

Er ontstond zoo'n kabaal, dat men eene gans wel voor een hoogst zeldzamen vogel had kunnen houden, voor een gevederd wonder, waarbij een zwarte zwaan een alledaagsch gedierte was. Nu, een gans was in deze woning ook eene zeldzaamheid! Juffrouw Cratchit warmde de jus op, die in een sauspan gereed had gestaan; jongeheer Peter stampte met ongeloofelijken ijver de aardappelen fijn; Martha veegde de warme borden af; juffrouw Belinda deed suiker in de appelmoes; Bob nam kleine Tim naast zich aan een gezellig hoekje van de tafel; de twee jeugdige Cratchits zetten voor iedereen een stoel gereed, waarbij zij zich zelve niet vergaten en, hunne plaatsen innemende, stop-

„Hij had van de kerk af als paard gediend voor den kleinen Tim en was erg opgewonden thuis gekomen.” (Blz. 30.)

ten zij vast de lepels in den mond, uit vrees dat zij een stuk van de gans zouden vragen eer de beurt aan hen was om bediend te worden. Eindelijk werden de schotels opgebracht en werd er gebeden. Hierop volgde eene ademlooze pauze, want juffrouw Cratchit stond met het voorsnijmes gereed om de gans de borst open te snijden, maar toen zij het eindelijk deed en de lang verwachte uitstorting van het opvulsel plaats had, ging er een allengs toenemend, goedkeurend gemompel op langs de geheele tafel en zelfs de kleine Tim begon van opgewondenheid met het heft van zijn mes op zijn bord te tikken en riep met zijn zwakke stemmetje: Hoezee! Hoezee!

Zoo'n gans was op die tafel nog nooit geweest. Bob zei te gelooven dat er nog nooit zoo'n gans gebraden was. De malschheid en de geur, de omvang en de lage prijs vormden voortdurend het onderwerp van ieders bewondering. Met behulp van de appelmoes en de gestampte aardappelen vormde zij een maaltijd voldoende voor de geheele familie; „ja, er blijft waarlijk nog over," merkte juffrouw Cratchit met een tevreden glimlach aan, want er lag nog een bijna onzichtbaar stukje van een kluifje op den schotel. Toch had iedereen genoeg en de jeugdige Cratchits zaten tot de wenkbrauwen toe vol met appelmoes en jus! Maar nu werden door juffrouw Belinda de borden voor schoone verwisseld en... juffrouw Cratchit verliet geheel alleen de kamer — zij was te zenuwachtig om iemand mede te nemen — ten einde den podding te halen.

Stel u voor dat hij eens niet goed gerezen was? Stel u voor dat hij eens in elkaar zakte bij het er uit nemen! Stel u voor dat er eens iemand over den tuinmuur geklommen was en hem gestolen had, terwijl zij allen de gans oppeuzelden — deze laatste onderstelling deed de jeugdige Cratchits verbleeken! O, de angsten, die zij doorstonden!

Hoezee! Van waar al die wasem? De podding was uit den ketel! Het rook alsof het waschdag was! Dat was de zak! Een lucht alsof zij tusschen een gaarkeuken en een pasteibakker woonden, met eene waschvrouw aan den overkant! Wat een podding! Eene halve minuut slechts — en juffrouw Cratchit kwam weer binnen, met eene kleur als vuur, maar ook met een trotschen glimlach om den mond — met den podding, 't meest gelijkend op een gespikkelden kanonskogel en even hard, zwemmende in de helft van een half vierde pintje hoog opvlammenden brandewijn en met een takje hulst versierd.

O, 't was een heerlijke podding! Bob Cratchit zei — en dat nog wel doodbedaard — dat hij dit als het grootste kunststuk van juffrouw Cratchit beschouwde na hun huwelijk. Juffrouw Cratchit zei, — nu de zorg van haar hart was, kon zij het wel zeggen — dat zij in twijfel verkeerd had over de hoeveelheid meel. Iedereen had er iets over te zeggen, maar geen van allen zei of dacht, dat de podding wel wat klein was voor zoo'n groote familie. Dat zou dan ook in dit geval ketterij geweest zijn! Een Cratchit zou zich geschaamd hebben zoo iets zelfs te opperen.

Eindelijk was het maal afgeloopen, het tafellaken weggenomen, de haard aangeveegd en het vuur opgestookt. Het brouwsel van den vader van het gezin werd geproefd en volmaakt bevonden; appelen en sinaasappelen werden op tafel en de kastanjes te vuur gezet. Daarna nam de geheele familie plaats om den haard, zooals Bob het noemde, in een cirkel, hoewel het slechts een halve was; en naast Bob Cratchit stond al het glaswerk, dat in huis was, namelijk twee bierglazen en een roemer zonder oor.

De bowl smaakte echter zoo goed als uit gouden bekers en Bob diende

rond met een paar oogen, die tintelden van genoegen, terwijl de kastanjes knapten en kraakten dat het een lust was. En nu stond Bob op en zei:

„Ik wensch je allen eene prettige Kerstmis, mijne lievelingen! God zegene u en mij!"

De geheele familie stemde met deze toespraak in.

„God zegene ons allemaal!" zei de kleine Tim, het laatst van allen.

Hij zat dicht naast zijn vader, op zijn kleine stoeltje en Bob hield zijn magere, kleine handje vast, alsof hij dit kind nog meer liefhad dan al de andere en vreesde dat 't hem ontnomen zou worden.

„Geest," zei Scrooge met zooveel belangstelling als hij nog nooit getoond had, „vertel mij eens of de kleine Tim zal blijven leven."

„Ik zie eene ledige plaats in dien hoek van den schoorsteen," antwoordde de geest, „en een krukje zonder eigenaar, hoe zorgvuldig ook bewaakt. Indien dit visioen waarheid is, dan zal het kind sterven."

„Neen, neen," zei Scrooge. „Vriendelijke geest, zeg toch dat het kind gespaard zal blijven!"

„Indien dat visioen in de toekomst waarheid blijkt, zal de geest van het volgende Kerstfeest hem niet meer in leven vinden," hernam de geest. „Maar hoe nu? Als hij sterven wil, is het immers ook goed, en beter zelfs dan de overtollige bevolking te vermeerderen."

Toen Scrooge zijne eigen woorden hoorde herhalen, liet hij het hoofd op de borst zinken en werd verteerd van spijt en berouw.

„Mensch," zei de geest, „indien gij dan werkelijk een hart hebt en niet van steen zijt, spreek dan nimmer meer zulken onzin, tenzij gij kunt aanwijzen waar de overtolligen zijn en hoeveel er zijn. Zoudt gij willen beslissen welke menschen mogen leven en welke sterven? Het is zeer goed mogelijk, dat gij in de oogen van den Hemelschen Vader veel minder waard zijt te leven dan millioenen schepselen, zooals het kind van dezen armen man. Moet de kever op het boomblad verklaren, dat er te veel insecten leven in het stof aan den voet van den boom?"

Scrooge boog zich voor deze berisping van den geest en sloeg de oogen naar den grond. Maar plotseling hoorde hij zijn eigen naam uitspreken en sloeg de oogen weer op.

„Mijnheer Scrooge!" zei Bob. „Ik drink op de gezondheid van mijnheer Scrooge, onzen gastheer!"

„Onze gastheer!" riep juffrouw Cratchit. „dat moogt gij wel zeggen! Ik wou dat ik hem eens hier had. Dan zou ik hem eens naar hartelust onthalen op een stukje waaraan hij voorloopig genoeg zou hebben!"

„Lieve," zei Bob, „denk aan de kinderen! 't Is Kerstmis!"

„Ja juist, op Kerstmis zou men de gezondheid drinken van zoo'n hatelijken, inhaligen, hardvochtigen, ongevoeligen man als mijnheer Scrooge! Je weet heel goed dat hij zoo'n man is, Robert! Niemand weet dat beter dan jij, arme vent!"

„Liefste," herhaalde de zachtaardige Bob, „'t is Kerstmis!"

„Om jou plezier te doen en omdat het Kerstmis is, zal ik zijne gezondheid drinken," zei juffrouw Cratchit. „Dat hij leve! Een vroolijk Kerstmis en een gelukkig nieuwjaar! Hij zal wel vroolijk en gelukkig zijn; daaraan twijfel ik geen oogenblik!"

Ook de kinderen dronken mede. 't Was voor het eerst dat zij geen hartelijkheid aan den dag legden. Kleine Tim dronk het laatst van allen, maar hij hechtte er geen duit aan. Scrooge was de bullebak van de familie. Het noemen van zijn naam wierp eene donkere schaduw op het feest en het duurde wel vijf minuten eer die verdwenen was.

Nadat dit voorbij was, keerde de vroolijkheid nog tienmaal uitbundiger

terug, alleen omdat men nu met den bullebak had afgedaan., Bob vertelde dat hij voor jongeheer Peter een baantje op het oog had, dat, als 't lukte, wekelijks vijf shillings en zes stuivers zou opbrengen. De twee jeugdige Cratchits lachten dat hun de tranen in de oogen kwamen, bij het denkbeeld, dat Peter een man van zaken zou worden, en Peter zelf keek tusschen zijne boorden door peinzend naar het vuur, alsof hij nu reeds in stilte overwoog welke kleedingstukken hij zich wel zou aanschaffen, wanneer hij in het bezit zou geraken van zoo'n verbazend groot inkomen. Martha, die eenvoudig leerling op een naaiwinkel was, vertelde toen wat zij dagelijks te doen had, hoeveel uren zij achtereen zat te arbeiden en hoe zij zich voorstelde den volgenden morgen eens heerlijk uit te slapen, want morgen was het een feestdag, dien zij thuis zou doorbrengen. Ook deed zij een verhaal van eene gravin en een lord, die zij eenige dagen te voren gezien had, en dat de lord ongeveer zoo groot was als jongeheer Peter, waarop deze zijne boorden zoo hoog optrok, dat men zijn hoofd nauwelijks kon terugvinden. Gedurende al dien tijd gingen de bowl en de schotel met kastanjes lustig rond en nu en dan werd er een liedje gezongen door kleine Tim, van een kind, dat verdwaald was in de sneeuw; en kleine Tim had eene lieve stem en zong het waarlijk heel goed.

Och, 't was alles zoo doodeenvoudig. Ze waren geen van allen bijzonder mooi, noch fraai gekleed; hunne schoenen waren ver van waterdicht, de kleeren versleten en Peter zal waarschijnlijk wel geweten hebben hoe de bank van leening er van binnen uitzag. Maar zij waren gelukkig, dankbaar, hielden van elkander, waren tevreden met hun lot; en toen nu de geest hen met zijne fakkel besprenkelde en zij nog gelukkiger schenen, terwijl zij langzamerhand uit de oogen van Scrooge verdwenen, bleef deze tot het laatst toe op hen en vooral op kleine Tim staren, al kwam er een floers voor zijne oogen.

Het was intusschen donker geworden en het sneeuwde vrij hard, toen Scrooge en de geest weder op straat kwamen, waar de hoog opvlammende vuren in keuken en huiskamer een feestelijken, gezelligen indruk maakten. Hier zag men toebereidselen voor een gezelligen maaltijd: de borden werden op de kachel gewarmd en alle gordijnen dichtgeschoven ten einde de koude er buiten te houden. Ginds liepen alle kinderen naar buiten in de sneeuw, om hunne getrouwde zusters, broeders, neven, ooms en tantes te gemoet te rennen en de eerste te zijn om hen welkom te heeten. Daar zag men schaduwbeelden van de verzamelde gasten op de vensters; ginds een troepje allerliefste meisjes, met hoeden op en laarsjes met bont afgezet, allen door elkander pratende en snappende, naar de woning van een buurman trippelen. O, die arme vrijgezellen, die hen zagen binnenkomen met een frisschen blos op de wangen — de ondeugende heksjes, zij wisten het wel!

Te oordeelen naar het aantal menschen, dat op weg was naar vriendschappelijke samenkomsten, moest men wel meenen, dat er niemand in huis gebleven was, om al die gasten te verwelkomen, in plaats dat elke woning gasten verwachtte en het vuur in den haard hoog deed opvlammen. Groote Goedheid! Wat had de geest een pret! Wat zette hij een borst op, hoe wijd opende hij de breede handen, wat stortte hij met zijn ruime hart zijne gaven mild uit over iedereen binnen zijn bereik! Zelfs de lantarenopsteker, die voor hem uitliep en de straat opvroolijkte met lichte plekjes; hij zelf ook gekleed om ergens den avond door te brengen, barstte in lachen uit toen de geest voorbijging, ofschoon de lantarenopsteker niet be-

speurde, dat de geest ander gezelschap had dan een Kerstmisvierder.

Maar nu, zonder eenige waarschuwing van den geest, stonden zij eensklaps op eene kale vlakte, waar reusachtige steenklompen in het rond verspreid lagen, alsof het de begraafplaats van reuzen was; het water stroomde er zoo ver op als het maar wilde, of zou dat gedaan hebben, als de vorst het niet in boeien geslagen had; er groeide niets dan wat mos, varens en spichtig gras. In het Westen had de ondergaande zon een streepje rood achtergelaten, dat deze woestenij nog een oogenblik verlichtte, en daarna, langzamerhand al lager en lager zinkende, eindelijk verdween en alles in de diepste duisternis achterliet.

„Waar zijn wij hier?" vroeg Scrooge.

„Dit is eene plaats, waar mijnwerkers wonen, die arbeiden in de ingewanden der aarde," antwoordde de geest. „Maar zij kennen mij. Zie maar!"

Er scheen een licht achter een venster van een der hutten en langzaam begaven zij zich in de richting van het schijnsel. Na door den muur van steen en klei gedrongen te zijn, vonden zij een vroolijk gezelschap bijeen om een helder vuur. Een stokoude man en vrouw met hunne kinderen en kindskinderen en nog een geslacht daaronder, allen in hunne Zondagskleeren. De oude man zong met eene stem, die zelden boven het geloei van den wind uitkwam, een Kerstlied; toen hij een jongen was, was dat lied al heel oud. Van tijd tot tijd vielen alle aanwezigen in koor in en telkens wanneer zij dit deden, werd de stem van den ouden man helderder en klonk die veel luider dan wanneer hij alleen zong.

De geest bleef hier niet lang, maar verzocht Scrooge hem bij den mantel vast te houden en spoedde zich voort, hoog boven het moeras voortzwevende. Toch niet naar de zee? Jawel — naar de zee. Toen Scrooge met het angstzweet op het gelaat achteromkeek, zag hij de laatste streep land, eene rij woeste rotsen, verdwijnen; het gebulder van de golven, die de aarde langzaam ondermijnden, was zoo vreeselijk, dat het hem doof maakte. Ongeveer eene mijl van het strand was op een der barre rotsen een eenzame vuurtoren gebouwd, waar de woedende golven het gansche jaar tegen beukten en te pletter sloegen. Groote massa's zeewier bedekten den voet en de stormvogels — zooals men meenen zou, evenals het zeewier voortgedreven door den wind — rezen en daalden met de golven, waarover zij heenstreken.

Maar ook hier hadden de beide mannen, die de wacht hadden, een vuur aangelegd, waarvan de stralen door den zwaren muur heen op de onheilspellende zee vielen. Terwijl zij elkander over de tafel heen hunne vereelte handen toestaken, wenschten zij elkaar bij een glas warmen grog een prettigen Kerstmis, en de oudste van de twee, wiens gelaat zoo geteisterd was door de stormen en het ruwe weer, als het beeld op de voorplecht van een oud schip, hief een lied aan met eene stem, die zelve veel op een stormwind geleek.

Voort zweefde de geest over de zwarte, woedende zee, totdat hij op een schip neerstreek, ver van alle stranden verwijderd, zooals hij aan Scrooge meedeelde. Zij bezochten den stuurman aan het roer, den uitkijk in den mast, de officieren van de wacht, alle donkere, spookachtige gedaanten op hunne verschillende posten, maar allen neurieden een Kerstlied, of hadden eene kerstgedachte, of spraken met een kameraad over eene vorige Kerstmis, daarbij de hoop uitsprekende spoedig huiswaarts te gaan. En iedereen aan boord, wakend of slapend, goed of slecht, had voor den kameraad een vriendelijker woord over gehad dan op elken anderen dag

van het jaar, en had tot op zekere hoogte in eens anders feeststemming gedeeld; allen hadden eene bijzonder vriendelijke gedachte gewijd aan hen, die zij liefhadden en verre waren, wetende dat ook zij met liefde herdacht werden.

Luisterende naar het huilen van den wind, en onder den indruk van de eenzaamheid en de duisternis van den onpeilbaren afgrond, even geheimzinnig als de Dood zelf, was het eene groote verrassing voor Scrooge, te midden van dit alles hartelijk te hooren lachen. Maar nog grooter verrassing was het voor hem, toen hij den lach van zijn eigen neef herkende en zich plotseling in eene vroolijk verlichte kamer bevond, terwijl de geest glimlachend naast hem stond en dienzelfden neef goedkeurend en vriendelijk aanstaarde.

„Ha, ha!" lachte Scrooge's neef. „Ha, ha, ha!"

Indien de lezer iemand kent, die nog hartelijker kan lachen dan Scrooge's neef, — hetgeen zeer onwaarschijnlijk is — dan kan ik niet anders zeggen dan dat ik gaarne zou kennis maken met dien persoon. Stel hem eens aan mij voor en ik zal de kennismaking op hoogen prijs stellen.

Het is een heerlijke, billijke, edele beschikking in de natuur, dat, terwijl ziekte en verdriet besmettelijk zijn, er niets in de wereld zoo onweerstaanbaar aanstekelijk is als een gulle lach en een goed humeur. Wanneer Scrooge's neef lachte, zijne buik vasthield, zijn hoofd schudde en zijn gelaat op de vreemdsoortigste wijze vertrok, moest Scrooge's aangetrouwde nicht even hartelijk meelachen. En geen van de vrienden, die aanwezig waren, wilden voor hen onderdoen; allen schaterden even hard mee.

„Ha, ha! Ha, ha, ha, ha!"

„Hij zei dat Kerstmis niets dan humbug was, zoo waar als ik leef!" riep Scrooge's neef. „En hij gelooft dat ook!"

„Zooveel te grooter schande voor hem, Fred!" zei Scrooge's nicht verontwaardigd. Gezegend zijn toch de vrouwen; zij doen nooit iets ten halve; zij meenen het altijd ernstig! Scrooge's nicht was een mooi, buitengewoon mooi vrouwtje, met een lief, openhartig gezicht, een mondje als eene rijpe kers, geschapen om te kussen; een kinnetje om in te bijten, vooral wanneer zij lachte, en het zonnigste oogenpaar, dat ooit in zoo'n klein hoofdje geschitterd heeft. Zij had iets uitdagends, men begrijpt mij wel — maar was altijd geneigd om alles dadelijk weer goed.... o, zoo goed te maken.

„Hij is een zonderling heerschap," zei Scrooge's neef, „dat is de waarheid; hij zou veel aardiger kunnen zijn. Evenwel, zijne fouten brengen hunne eigen straf mede en wat mij zelf betreft, ik heb mij over niets te beklagen."

„Ik geloof dat hij heel rijk is, Fred," opperde Scrooge's nicht. „Jij hebt me dat ten minste altijd verteld."

„Wat heeft hij daaraan, liefste?" vroeg Scrooge's neef. „Zijn rijkdom is hem tot niets nut. Hij doet er niet het minste goed mee. Hij geniet er voor zich zelven ook niet van. Hij heeft niet eens de zelfvoldoening van te kunnen denken.... ha, ha, ha!.... dat hij er o n s mee bevoordeelen zal!"

„Ik kan hem niet uitstaan," verzekerde Scrooge's nicht, en al hare zusters, en ook de overige dames waren van hetzelfde gevoelen.

„O, ik wel!" zei de neef. „Ik heb medelijden met hem; ik zou niet boos op hem kunnen worden, al zou ik het willen. Wie lijdt er het meest onder zijn slecht humeur? Hij zelf natuurlijk! Zoo vandaag weer: hij zet zich in zijn hoofd, dat hij ons niet kan uitstaan en wil niet bij ons komen eten. Wat is het gevolg? Hij verliest trouwens niet veel aan ons maal."

„Ja, hij loopt een heel goed maal mis!" viel Scrooge's nicht haar man

in de rede. Allen waren dat met haar eens en men moet aannemen, dat zij bevoegde beoordeelaars waren, zooals zij daar bij het hoog opvlammend haardvuur om het dessert zaten.

„Nu, het doet mij genoegen dit te vernemen," zei Scrooge's neef, „want ik heb niet veel vertrouwen in zulke jeugdige huishoudstertjes. Wat zeg jij er van, Topper?"

Topper had blijkbaar een goed oog op eene van de zusters van Scrooge's nicht, want hij antwoordde dat zoo'n vrijgezel eigenlijk een rampzalige was en niet het recht had, over dergelijke onderwerpen een oordeel uit te spreken. Bij dit antwoord kreeg de zuster van Scrooge's nicht — de poezelige met het kanten halskraagje, niet die met de rozen — een hevige kleur.

„Ga voort, Fred," zei Scrooge's nicht, in de handen klappende; „hij voltooit nooit een zin! O, hij is zoo'n rare snaak!"

Scrooge's neef barstte weer in hartelijk lachen uit en aangezien het onmogelijk was niet aangestoken te worden — de poezelige zuster deed wel haar best — volgden allen zijn voorbeeld.

„Ik wilde alleen maar zeggen," hernam Scrooge's neef, „dat het gevolg van ons niet te kunnen uitstaan en niet in onze vroolijkheid te willen deelen, is, dat hij, naar ik meen, eenige aangename oogenblikken minder heeft, die hem niet zouden geschaad hebben. Ik ben overtuigd, dat hij zulk aangenaam gezelschap op zijn vochtig kantoor noch op zijne stoffige kamers vinden zal. Elk jaar zal ik hem hetzelfde aanbod doen, of hij 't prettig vindt of niet, want ik heb medelijden met hem. Hij mag tot zijn dood toe den spot drijven met Kerstmis, ik wed dat er toch een oogenblik betere gedachten in hem opgewekt worden, als ik, jaar in jaar uit, bij hem kom en zeg: ‚Oom Scrooge, hoe vaart u? Ik wensch u eene prettige Kerstmis!' Al kon ik hem zoodoende alleen maar bewegen dien armen klerk van hem vijftig pond na te laten, dan had ik al wat behaald; gisteren ben ik in die richting al een eind gevorderd, geloof ik."

Nu was het de beurt aan de ouderen, om te lachen, wijl hij meende eenigen invloed op Scrooge te kunnen oefenen. Hij was echter te goedhartig om lang te peinzen over de aanleiding tot hunne vroolijkheid, zoodat hij hen aanmoedigde en met gulle hand de flesch liet rondgaan.

Na de thee werd er muziek gemaakt. Zij waren allen muzikaal en wanneer zij een lied zongen, deden zij voor de beste zangers niet onder, dat verzeker ik u; vooral Topper was onvermoeid en bromde er met zijne zware basstem tusschen in, dat de aderen in zijn voorhoofd opzwollen en hij zoo rood werd als een pioen. Scrooge's nicht bespeelde de harp niet onverdienstelijk en gaf onder meer een eenvoudig wijsje ten beste — o, een doodeenvoudig wijsje; men kan het in een paar minuten leeren fluiten — dat het meisje, door wien Scrooge van de kostschool gehaald was, altijd zong, zooals de geest van vorige Kerstmissen hem herinnerd had. Toen dit liedje weerklonk, kwam hem alles wat de geest hem had laten zien weer in herinnering; zijn gemoed verzachtte al meer en meer en de gedachte dat, hadde hij jaren geleden meer naar dit alles geluisterd, hij zich zelven het genot van een gelukkig leven had kunnen verschaffen, zonder de spade van den doodgraver van Jacob Marley daartoe noodig te hebben.

Zij wijdden niet den ganschen avond aan de muziek. Na eenige liederen gezongen te hebben, begonnen zij aan het pandverbeuren, want het is goed zoo nu en dan weer eens een kind te zijn, vooral op Kerstmis, toen de groote Stichter van het Kerstfeest zelf een kind was. Halt! Zij speelden eerst blindemannetje. Natuurlijk! En ik voor mij geloof dat Topper evenmin

blind was als hij oogen in de punten zijner laarzen had. Als ik mij niet erg vergis was het afgesproken werk tusschen Scrooge's neef en hem en wist de geest van de tegenwoordige Kerstmis er alles van. De wijze, waarop hij op de poezelige zuster met het kanten kraagje toeliep, was eene beleediging voor de lichtgeloovigheid der menschelijke natuur. Hij mocht dan alle strijkijzers omverloopen, over stoelen rollen, tegen de piano aanloopen of tusschen de gordijnen verdwaald raken — waar z ij ging, volgde hij haar. Hij wist altijd waar zij was. Hij ving nooit iemand anders. Al viel men ook tegen hem aan, al bleef men vlak voor hem staan, dan zou hij, ja, doen alsof hij naar de in den weg staande persoon greep, maar onmiddellijk daarna stevende hij weer in de richting van de poezelige zuster, zoodat men zijn verstand geweld moest aandoen om te gelooven dat hij werkelijk een blindeman was. Zij riep herhaaldelijk dat 't niet eerlijk was en — dat was 't ook niet. Maar toen hij haar eindelijk gevangen had, toen hij haar, in weerwil van haar zijden japon en hare vlugge bewegingen, in een hoekje wist te dringen, waaruit het haar onmogelijk was te ontsnappen, toen was zijn gedrag eenvoudig verfoeielijk. Zijn beweren dat hij haar niet kende, dat het noodzakelijk was haar kapsel te betasten en zich van hare identiteit te overtuigen door den ring aan haar vinger en het snoer om haar hals aan een onderzoek te onderwerpen, dat was laag, monsterachtig! Ongetwijfeld vertelde zij hem dit ook, toen zij, terwijl er een andere blindeman aan het woord was, zoo vertrouwelijk achter een gordijn stonden te praten.

Scrooge's nicht had niet meegedaan aan het blindemannetje, maar het zich met een leuningstoel en eene stoof in een hoekje gemakkelijk gemaakt, waar de geest en Scrooge vlak achter haar stonden. Aan het pandverbeuren nam zij weer deel en noemde met verbazende vlugheid al hare aanbidders op, van A tot Z. Ook in het spel van „Hoe, Wanneer en Waar" was zij bijzonder bedreven en stak tot heimelijke zelfvoldoening van Scrooge's neef, al hare zusters de loef af, ofschoon deze uiterst verstandige meisjes waren, hetgeen Topper zeker bevestigd zou hebben. Er waren meer dan twintig menschen bijeen, oude en jonge, en allen speelden mee, tot Scrooge incluis, want in zijne belangstelling voor hetgeen er om hem heen plaats had, geheel vergetende dat zijne stem niet gehoord kon worden, raadde hij op luiden toon mee en raadde vaak heel juist, want de scherpste naald uit Whitechapel was niet scherper dan Scrooge, al deed hij zich soms ook dom voor.

Het deed den geest groot genoegen hem in zulk eene stemming te zien en hij keek hem zoo vriendelijk aan, dat Scrooge als een schooljongen verzocht te mogen blijven tot alle gasten vertrokken waren. De geest kon dit echter niet toestaan.

„Zij beginnen een nieuw spel," zei Scrooge. „Nog een half uurtje, geest!"

Het nieuwe spel heette „Ja en Neen". Scrooge's neef moest aan iets denken en de anderen moesten trachten het uit te vinden; hij beantwoordde alle vragen slechts met Ja of Neen. Het hevige kruisvuur van vragen, dat op hem afgegeven werd, bracht eindelijk aan het licht, dat hij dacht aan een dier, een levend dier, een dier dat gromde en bromde, een onaangenaam, wild dier, een dier dat praten kon en in Londen woonde, soms door de straten wandelde en toch niet aan publiek vertoond noch door iemand rondgeleid werd, niet leefde in eene menagerie, noch ooit op de markt te koop zou worden aangeboden; geen paard, geen ezel, geen koe, stier, tijger, hond, varken, kat of beer was. Bij elke nieuwe vraag, die hem gedaan werd, barstte de neef opnieuw in

een schaterlach uit en eindelijk werd hij zoo in het nauw gebracht, dat hij onmogelijk op de sofa kon blijven zitten en begon te stampvoeten van het lachen.

Eindelijk riep de poezelige zuster, die in een zelfden toestand verkeerde: „Ik heb het! Ik weet wat het is, Fred! Ik weet wat het is!"

„Wat dan?"

„Het is je oom Scro-o-o-oge!"

En waarlijk, hij was het! Algemeene bewondering was haar deel, ofschoon sommigen beweerden, dat op de vraag: „Is het een beer?" „Ja" geantwoord had moeten worden, vooral omdat een negatief antwoord aller gedachten, indien ze zich in de juiste richting bewogen hadden, daarvan afgeleid moesten hebben.

„Dat is zeker, hij heeft heel wat tot onze vroolijkheid bijgedragen," zei Fred, „en het zou dus ondankbaar wezen zijne gezondheid niet te drinken. Komt, vult de glazen met warmen wijn en drinkt met mij: Op oom Scrooge!"

„Goed! Oom Scrooge!" riepen allen.

„Eene prettige Kerstmis en een gezegend Nieuwjaar voor den ouden man; hij moge dan zijn wat hij wil!" riep Scrooge's neef. „Hij wil het van mij niet aannemen, maar het is hem niettemin van harte gegund! Oom Scrooge!"

Oom Scrooge was allengs zoo vroolijk en luchthartig geworden, dat hij gaarne het gezelschap, zonder dat men van zijne tegenwoordigheid kennis droeg, bescheid gedaan en in onhoorbare klanken zijn dank betuigd zou hebben, indien de geest hem daartoe zijne toestemming gegeven had. Bij het laatste woord van Scrooge's neef was echter het gansche tafereel verdwenen en was Scrooge weer met den geest op reis.

Zij gingen heel ver weg, zagen veel vreemde en bekende dingen, bezochten veel woningen en huisgezinnen en kregen overal den indruk van geluk. De geest vertoonde zich aan een ziekbed en een blijde, dankbare lach gleed over het gelaat van den zieke; in vreemde landen en zij hadden een gevoel alsof zij zich in hun vaderland bevonden; bij menschen, die ontevreden waren met hun lot, en zij voelden hunne hoop herleven en oefenden meer geduld; bij armoede en de menschen voelden zich rijk. In weeshuizen, ziekeninrichtingen en gevangenissen, in wijkplaatsen van ellende, overal waar de ijdele mensch den geest niet buitengesloten hield, verspreidde hij zegen en onderwees hij Scrooge.

Het was een lange nacht, ja, Scrooge betwijfelde het of het maar één nacht was, want alle Kersttijden schenen samengesmolten te zijn tot één. Het was bovendien zonderling, dat terwijl Scrooge geheel dezelfde bleef wat zijn uiterlijken vorm betrof, de geest hoe langer hoe ouder scheen te worden. Scrooge had deze verandering al eerder opgemerkt, maar hij sprak er niet over, voor zij een kinderen-Driekoningenfeest verlieten, toen hij, naast den geest staande, duidelijk zag dat diens haar geheel grijs geworden was.

„Leven de geesten zoo kort?" vroeg Scrooge.

„Mijn leven op aarde is heel kort," antwoordde de geest. „Het eindigt nog in dezen nacht."

„Nog dezen avond!" riep Scrooge.

„Te middernacht. Luister! Het oogenblik nadert."

De torenklok speelde het kwartier vóór twaalf uur.

„Vergeef het mij, indien ik meer vraag dan gepast is," zei Scrooge, aandachtig het gewaad van den geest bekijkende, „maar ik zie daar iets vreemds, iets dat niet aan u zelven toebehoort, tusschen de plooien van uw mantel. Is het een voet of een klauw?"

„Naar het vleesch, dat er op is, zou men het een klauw kunnen noemen," was het spijtige antwoord

van den geest. „Zie maar eens.”

Uit de plooien van zijn mantel kwamen twee kinderen te voorschijn, twee vuile, griezelige, meewarige schepseltjes. Zij knielden voor den geest neer en klemden zich aan den zoom van zijn kleed vast.

„Mensch! Kijk eens hier! Kijk eens hier!” riep de geest uit.

't Waren een jongen en een meisje. Geel, mager, verwaarloosd, misnoegd, hunkerend, maar toch ook ootmoedig in hun nederigen staat. Terwijl de bekoorlijkheid der jeugd zich in hunne gelaatstrekken had moeten afspiegelen en een frisschen tint had moeten verspreiden over hunne kleine gezichtjes, scheen eene vereelte, gerimpelde hand, als die des ouderdoms, ze aangeraakt en bijna in geraamten veranderd te hebben. Waar engelen hun zetel hadden moeten opslaan, schenen duivelen met dreigende blikken op de loer te liggen.

Scrooge deinsde ontzet achteruit. Hij trachtte te zeggen dat het lieve kindertjes waren, maar deze leugen was te groot; de woorden bestierven hem op de lippen.

„Zijn dat uwe kinderen, geest?” Meer kon Scrooge niet zeggen.

„Het zijn kinderen der menschen,” zei de geest, op hen neerziende. „Zij roepen mijne hulp in tegen hunne ouders. Deze jongen is de Onwetendheid; dit meisje is de Armoede. Wacht u voor beiden en voor alles wat uit hen voortspruit: maar wacht u vooral voor dezen jongen, want op zijn voorhoofd zie ik het woord: ‚Verdoemenis’ geschreven. Ontken het als gij durft!” riep de geest, met de hand op de stad wijzende. Belaster hen, die het u vertellen! Maak er gebruik van in uwe zaken en breid ze uit. Maar wacht het einde af!”

„Hebben zij geen onderkomen, geen middel om in hun onderhoud te voorzien?” riep Scrooge.

„Zijn er geen gevangenissen?” vroeg de geest, hem voor de laatste maal zijne eigen woorden in het gelaat slingerende. „Zijn er geen werkhuizen?”

Het sloeg twaalf uur.

Scrooge keek rond naar den geest, maar deze was verdwenen. Toen de nagalm van den laatsten slag was weggestorven, herinnerde hij zich de voorspelling van den ouden Jacob Marley en, opkijkende, zag hij eene statige verschijning, in een mantel gehuld en met een hoed op, naar zich toekomen.

HOOFDSTUK IV.

De laatste van de drie geesten.

Langzaam, statig, zwijgend naderde de verschijning. Toen zij vlak bij hem was, viel Scrooge op de knieën, want zelfs de lucht waarin de geest zich bewoog, scheen duisternis en geheimzinnigheid te verspreiden.

Zijn hoofd, zijn gelaat, zijn geheele gestalte waren in een somber, zwart gewaad gehuld, zoodat er niets van hem zichtbaar was dan eene uitgestrekte hand. Zonder deze hand zou de geest niet te onderscheiden zijn geweest van de hem omringende duisternis.

Toen hij al meer en meer naderde, voelde Scrooge dat deze deftige, statige, geheimzinnige verschijning hem angst aanjoeg. Meer voelde hij niet, want de geest sprak niet en bewoog zich niet.

„Ik meen de geest van de toekomstige Kerstmistijden te zien?” zei Scrooge.

De geest antwoordde niet, maar zijne hand wees naar den grond.

„Gij zult mij de afschaduwing laten zien van de dingen, die nog niet gebeurd zijn en in de toekomst zullen gebeuren,” hernam Scrooge. „Is dat niet zoo, geest?”

De bovenste plooien van het gewaad trokken een oogenblik samen, alsof

de geest het hoofd boog. Dit was het eenige antwoord dat hij gaf.

Ofschoon Scrooge nu al tamelijk gewend was aan den omgang met geestverschijningen, joeg deze zwijgende gestalte hem zooveel angst aan, dat hij stond te trillen op zijne beenen en zich nauwelijks bewegen kon, toen hij uitgenoodigd werd den geest te volgen. Deze wachtte een oogenblik, toen hij ontwaarde in welken toestand Scrooge zich bevond, en gaf hem den noodigen tijd om tot zich zelven te komen.

Maar Scrooge werd hoe langer hoe erger. Een gevoel van onzekerheid, van angst had zich van hem meester gemaakt, nu hij wist, dat achter dit donker omhulsel een paar spookachtige oogen hem onafgebroken aanstaarden, terwijl hij, hoe hij zich ook inspande, niets kon ontwaren dan die magere hand en een zwart omhulsel.

„Geest van toekomstige tijden," riep hij uit, „ik ben angstiger voor u dan voor alle geesten, die ik tot op dit oogenblik gezien heb. Maar aangezien ik weet dat gij met goede bedoelingen tot mij komt, en aangezien ik hoop een ander mensch te worden dan ik tot nu toe was, ben ik bereid mij aan u toe te vertrouwen en doe ik dit met een dankbaar hart. Wilt gij nu ook tot mij spreken?"

De geest gaf geen antwoord. De hand bleef echter naar Scrooge uitgestrekt.

„Breng mij waar gij wilt!" zei Scrooge. „Breng mij waar gij wilt! De nacht is bijna voorbij en de tijd is kostbaar. Breng mij waar gij wilt!"

De verschijning verdween zooals zij gekomen was en Scrooge volgde haar als hare schaduw, opgenomen, naar hij meende, door het zwarte gewaad, en daardoor meegvoerd.

Men kan niet zeggen dat zij zich naar de City begaven, want de City scheen om hen heen op te rijzen; zij stonden er plotseling midden in. Eerst aan de Beurs, tusschen allerlei kooplui, die zenuwachtig heen- en weerliepen en met het geld rammelden in hunne zakken, in groepjes met elkander stonden te praten, op hunne horloges keken, in peinzende houding met hunne groote cachetten speelden, in één woord, deden zooals Scrooge hen zoo menigmaal had zien doen.

De geest bleef bij zoo'n troepje kooplui staan en toen Scrooge opmerkte, dat de uitgestrekte hand op hen wees, naderde hij om te luisteren naar hetgeen zij onderling bespraken.

„Neen," zei een zwaar gebouwde man met eene ontzettende onderkin, „ik weet van het eene al even weinig als van het andere. Alleen weet ik dat hij dood is."

„Wanneer stierf hij?" vroeg een ander.

„In den afgeloopen nacht, meen ik."

„En wat heeft hem gescheeld?" vroeg een derde, een snuifje nemende. „Ik heb altijd gedacht, dat hij 't eeuwige leven had."

„Dat weet de hemel alleen," antwoordde de eerstgenoemde geeuwend.

„Wat heeft hij met zijn geld gedaan?" vroeg een heer met een hoogrood gelaat en een uitwas aan zijn neus, dat trilde als de lellen van een kalkoen.

„Ik heb er niets van vernomen," antwoordde de man met de onderkin, nogmaals geeuwende. „Misschien aan de firma vermaakt. Aan mij niet, dat weet ik wel."

Deze aardigheid werd met een algemeen gelach begroet.

„Het zal wel eene sobere begrafenis zijn," meende dezelfde spreker, „want ik zou niemand kunnen opnoemen, die zal volgen. Als wij eens gezamenlijk vrijwillig meegingen?"

„Nu, daarvoor ben ik wel te vinden, als er tenminste een lekker maal op volgt," zei de heer met het uitwas op den neus. „Maar ik moet wat te eten hebben bij dergelijke gelegenheden."

Opnieuw gelach.

„Nu, ik ben de meest belangelooze van u allen," hernam de eerste spreker, „want ik draag nooit zwarte handschoenen en houd weinig van lekker eten. Maar als de anderen gaan, ga ik ook mee. Als ik er goed over denk, geloof ik, dat ik eigenlijk zijn beste vriend was, want wij bleven altijd een poosje met elkaar praten wanneer wij elkander ontmoetten. Nu, goeden dag, goeden dag!"

Sprekers en luisteraars begaven zich naar verschillende kanten en vermengden zich weer met andere groepjes. Scrooge kende ze allen en verzocht den geest hem hetgeen hij gehoord had nader te verklaren.

De geest zweefde door de straat en wees met den vinger naar twee personen, die zij tegenkwamen. Scrooge luisterde, in de meening dat deze hem de gevraagde opheldering zouden geven.

Hij kende deze mannen ook heel goed, zij waren mannen van zaken: heel rijk en heel gewichtig. Hij had altijd zijn best gedaan om goed bij hen aangeschreven te staan: in zaken natuurlijk, alleen in zaken.

„Hoe gaat het je?" vroeg de een.

„Hoe vaar je?" de ander.

„Goed," antwoordde de eerste. „Die oude kribbebijter is eindelijk ook dood, hé?"

„Ja, dat hoor ik.... koud, hé?"

„Goed weer voor Kerstmis. Je rijdt geen schaatsen, is 't wel?"

„Neen, neen; ik heb wel andere dingen om over te denken. Goeden morgen!"

Geen woord meer. Zoo was hunne ontmoeting, hun gesprek, hun afscheid.

Scrooge was eerst wel een weinig verbaasd, dat de geest eenig belang stelde in zulke alledaagsche gesprekken, maar verzekerd als hij was, dat de geest daarmede eene of andere verborgen bedoeling moest hebben, begon hij er zelf over te peinzen wat die wel zou kunnen zijn. Hij kon toch moeilijk onderstellen, dat die gesprekken sloegen op Jacob, zijn ouden compagnon, want diens dood behoorde tot het Verleden en deze geest was heer en meester over de Toekomst. Ook kon hij deze gesprekken niet in verband brengen met iemand anders, die zoo onmiddellijk met hem in betrekking stond. Er was echter geen twijfel aan, of, op wien ze dan ook betrekking hadden, ze moesten dienen tot zijne verbetering; ze hielden eene zedeles in voor hem, en daarom besloot hij elk woord, dat hij hoorde en alles wat hij zag als een schat te bewaren, en vooral zijn eigen schim aandachtig gade te slaan, wanneer die verscheen. Hij verwachtte namelijk dat zijn gedrag in de toekomst hem den draad dien hij miste in handen zou geven, en al de raadsels zou oplossen.

Hij keek rond of hij zijne eigen beeltenis ook zag, maar op de plaats waar hij zelf gewoonlijk stond, zag hij nu een ander staan, en hoewel de klok een uur aanwees waarop hij er anders geregeld was, zag hij niemand die eenige gelijkenis met hem vertoonde, de groote deur binnenkomen. Dit verwonderde hem echter niet zoo heel erg, want hij had besloten zijn leven te veranderen en meende en hoopte reeds de werking van zijn besluit te zien.

De geest stond donker en zwijgend, met uitgestrekte hand naast hem. Toen hij uit zijn gepeins ontwaakte, verbeelde hij zich uit de richting, waarin de hand wees, te moeten opmaken, dat de nog steeds onzichtbare oogen hem strak aanstaarden. Hij huiverde; eene koude rilling liep hem over den rug.

Zij verlieten nu het levendige tooneel en gingen naar een somber gedeelte der stad, waar Scrooge te voren nooit geweest was, ofschoon hij de ligging en den slechten naam, dien het had, wel kende. Nauwe, vuile stegen, ellendige, vervallen huizen en

„Deze aardigheid werd met algemeen gelach begroet." (Blz. 41.)

winkels, halfnaakte, dronken, havelooze menschen met morsige gezichten en afgetrapte schoenen. Sloppen en gangen loosden hun vuil en slijk in de stegen, alsof deze zinkputten waren, en de geheele wijk ademde misdaad, ellende en onreinheid.

Diep in dit hol van de schandelijkste ontucht bevond zich een laag, vooroverhellend winkeltje onder een afdak, waar ijzer, oude lompen, botten, flesschen en allerlei vettig afval verkocht werden. Op de vloer lagen groote hoopen roestige sleutels, spijkers, kettingen, hengsels, vijlen, weegschalen, gewichten en afgekeurd ijzer van allerlei soort. Geheimen, die niemand verlangen zou te doorgronden, lagen verborgen onder bergen vuil, bedorven vet, spinrag en geheele stapels beenderen. Te midden van al deze koopwaar zat bij eene oude kachel een even oude schelm met grijs haar, bijna zeventig jaar oud; hij had zich tegen de koude buitenlucht zooveel mogelijk beschermd door een vuil gordijn, dat eer een lappedeken genoemd mocht worden, en daar zat hij, genietende van zijne eenzaamheid, zijn pijpje te rooken.

Scrooge kwam juist met den geest den zoogenaamden winkel binnen op het oogenblik, toen eene vrouw met een zwaar pak onder den arm er binnensloop. Nauwelijks was zij er binnen of zij werd door een tweede gevolgd, op dezelfde wijze beladen; en deze weder door een man in een versleten zwarte jas. Deze schrikte even zeer op het zien van deze beide vrouwen, als zij van elkander geschrikt waren. Maar na elkaar een oogenblik verbaasd aangekeken te hebben, waarin de oude man met de pijp zich

bij hen gevoegd had, barstten zij alle drie in een schaterlach uit.

„Laat de schoonmaakster alleen de eerste zijn!" riep de vrouw, die het eerst binnengetreden was. „Laat de waschvrouw alleen de tweede zijn en dus de aanspreker alleen de derde. Kijk eens hier, oude Joe, een koopje! Hoe toevallig dat wij elkaar hier ontmoeten, zonder iets van elkaar te weten!"

„Je zoudt elkaar op geen betere plaats kunnen ontmoeten," zei oude Joe, zijn pijpje uit den mond nemende. „Kom in het kantoortje. Je bent daar al lang een goede bekende en de beide anderen zijn er ook geen vreemdelingen meer, dat weet je wel. Wacht even totdat ik de deur van den winkel gesloten heb. Hé, wat knarst die deur! Ik geloof niet dat er één stuk zulk oud ijzer in den geheelen winkel is als het hengsel van die deur, en zeker zijn er niet zulke oude botten in als de mijne. Ha, ha, ha! Nu wij passen bij elkaar. Kom in het kantoortje! Kom in het kantoortje!"

Het kantoortje was eene kleine ruimte achter den lappedeken. De oude man rakelde met een ouden ijzeren stang het vuur wat op en na de kaars met den steel van zijne pijp gesnoten te hebben, stak hij de pijp weer in den mond.

Terwijl hij dit deed, wierp de eerste vrouw haar pak op den vloer en ging met een uitdagend gezicht en de armen over elkander op een kruk zitten.

„En wat zou dat nou? Wat zou dat nou, juffrouw Dilber?" zei de vrouw. „Ieder mensch heeft toch het recht om voor zich zelven te zorgen. Hij deed dat altijd!"

„Dat is waar, dat is zeker!" antwoordde de waschvrouw. „Niemand beter dan hij!"

„Welnu dan, kijk dan niet alsof je bang bent, mensch! Wie is de wijste? Wij zijn hier immers niet gekomen om elkaar op de vingers te kijken?"

„Neen, zeker niet," riepen de waschvrouw en de aanspreker te gelijk. „Dat willen wij niet hopen!"

„Goed dan!" riep de vrouw. „Dat is genoeg. Wie zal er nu schade lijden door het verlies van zoo'n paar lorren? Een doode, zeker niet, zou ik denken."

„Neen, zeker niet," antwoordde juffrouw Dilber lachend.

„Als zoo'n leelijke oude gierigaard dat nog na zijn dood noodig had," ging de vrouw voort, „waarom was hij dan geen ander mensch bij zijn leven? Als hij een ander mensch geweest was, zou er wel de een of ander achter zijn lijk geloopen en hij niet doodalleen den laatsten adem uitgeblazen hebben."

„Dat is zoo waar als ik ooit iets heb hooren verkondigen," zei juffrouw Dilber. „Dat is een waar oordeel over hem."

„Ik wilde wel dat het een zwaarder oordeel was," zei de werkvrouw, „en dat zou het geweest zijn — daar kun je op aan — als ik wat anders had machtig kunnen worden. Doe dat pak eens open, oude Joe, en vertel me hoeveel het waard is. Spreek vrij uit. Ik ben niet bang om de eerste te zijn, de anderen mogen het gerust zien. Wij weten immers wel, dat wij elkaar al in veel zaakjes geholpen hebben. Dat is geen zonde. Doe het pak maar eens open, Joe."

De vrienden waren echter te beleefd om dit toe te staan en de man in de versleten jas beklom de bres het eerst en haalde zijne buit te voorschijn. Het was niet veel bijzonders. Een paar cachetten, eene teekendoos, een paar manchetknoopen en eene broche zonder eenige waarde — dat was alles. Oude Joe schatte elk stuk afzonderlijk, schreef den prijs, dien hij er voor gaf, met krijt op den muur en telde ze op, toen hij zag, dat er niets meer voor den dag kwam.

„Dat is jou rekening," zei hij, „en ik doe er geen halven shilling bij, al

moest ik er om gebraden worden. Wie is nu aan de beurt?"

Juffrouw Dilber volgde. Hemden, handdoeken, eenig lijfgoed, twee ouderwetsche zilveren theelepeltjes, een suikertang en wat laarzen. Hare rekening werd naast de andere op den muur geschreven.

„Ik geef aan dames altijd te veel. Dat is eene zwakheid van me en die zal mij nog eens tot den bedelstaf brengen," zei oude Joe. „Ziehier je rekening. Als je mij een stuiver meer vraagt, zou het mij spijten zooveel geboden te hebben, en trek ik er eene halve kroon af."

„En maak nu mijn pak eens open," zei de werkvrouw.

Joe ging op de knieën liggen om het gemakkelijker open te maken, en na een aantal knoopen losgemaakt te hebben, haalde hij er een zwaren rol van donkere stof uit te voorschijn.

„Hoe noem je dit?" zei Joe. „Bedgordijnen?"

„Haha!" antwoordde de vrouw lachend, terwijl zij met gekruiste armen voorover leunde. „Bedgordijnen!"

„Je wilt toch niet zeggen, dat je ze van zijn bed hebt afgehaald, terwijl hij er nog op lag?" zei Joe.

„Ja, zeker heb ik dat gedaan," antwoordde de vrouw. „Waarom niet?"

„Je bent geboren om fortuin te maken," hernam Joe, „en zult dat zeker ook doen."

„Ik zal ten minste mijne hand niet binnen houden, als ik iets kan machtig worden, door haar uit de steken; vooral niet van zoo'n kerel als hij, dat beloof ik je, Joe," antwoordde de vrouw sarcastisch. „Laat er nu geen olie op de dekens druipen."

„Zijne dekens?" vroeg Joe.

„Van wien anders? Hij zal geen kou meer vatten, zou ik denken."

„Ik hoop toch dat hij niet aan eene of andere besmettelijke ziekte gestorven is," zei oude Joe, zijne bezigheid een oogenblik stakende.

„Wees daar maar niet bang voor," antwoordde de vrouw. „Ik was niet zoo op zijn gezelschap gesteld, dat ik in zijne buurt gebleven zou zijn, als dat het geval was. Ja, je moogt dat hemd gerust bekijken tot de oogen je zeer doen; maar je zult er geen gaatje in vinden, geen versleten plekje zelfs. Het was zijn beste, nog wel van fijn linnen. Ze zouden het misbruikt hebben, als ik er niet bij gekomen was."

„Wat bedoel je met misbruikt?" vroeg oude Joe.

„Ze hadden hem er waarachtig in willen begraven," antwoordde de vrouw. „Zoo waar als ik leef, ze zouden zoo gek geweest zijn, maar ik heb 't hem weer uitgetrokken. Als katoen daarvoor niet goed genoeg is, is het voor niets goed. Het is veel beter voor zoo'n lijk. Hij kon er toch niet afzichtelijker uitzien dan hij al deed."

Scrooge luisterde met afgrijzen naar dit gesprek. Terwijl zij daar om hunne buit bij elkander zaten, in het walmende licht van eene vetkaars, sloeg hij ze gade met een afkeer en eene walging, die nauwelijks grooter had kunnen zijn, al had hij even zooveel afschuwelijke duivels gezien, die zijn lijk verkwanselden.

„Ha, ha, ha!" zei dezelfde vrouw lachend, toen oude Joe hun den prijs uit een flanellen zakje op den grond uittelde. „Zie je, dit is het einde! Hij joeg iedereen van zijne deur, toen hij nog leefde, om ons na zijn dood te bevoordeelen. Ha, ha, ha!"

„Geest!" sprak Scrooge, huiverend van het hoofd tot de voeten. „Ik zie het, ik zie het! Mij zou iets dergelijks te beurt vallen. Zooals ik tot nu toe geleefd heb, zou dat mijn lot zijn. Genadige hemel, wat is dat?"

Hij deinsde ontzet achteruit, want het tooneel was veranderd; hij stond nu vlak bij een bed, een kaal bed zonder gordijnen, waarop, onder een gescheurd laken, iets lag, waarvan

men, hoe beweginloos het ook was, onmiddellijk het afschrikwekkende herkende. De kamer was donker, te donker zelfs om alles nauwkeurig gade te slaan, ofschoon Scrooge gehoorzamende aan eene heimelijke aandrift, nieuwsgierig rondkeek. Van buiten viel er een bleek licht op het bed en daar lag het lijk van een man, naakt uitgeschud en beroofd van alles wat nog eenige waarde gehad had. Niemand stortte een traan over zijn dood, niemand droeg eenige zorg voor hetgeen er van den levende was overgebleven.

Scrooge keek den geest aan, d. w. z. hij keek naar de plaats waar hij diens oogen vermoedde. De hand wees onveranderlijk naar het hoofd van den doode. Het laken lag er zoo onachtzaam over uitgespreid, dat Scrooge het met één vinger had kunnen oplichten en het gelaat ontblooten. Hij begreep hoe gemakkelijk hij dat zou kunnen doen, hij zou het zelfs gaarne gedaan hebben, maar hij voelde er zich evenmin toe in staat als om zich los te maken van den geest, die naast hem stond.

O, koude, schrikkelijke, onverbiddelijke Dood, sla uw altaar hier op en omkleed het met alle verschrikkingen, waarover gij beschikt: want hier heeerscht gij onbeperkt! Maar van een algemeen geliefd en geacht hoofd kunt gij geen haar krenken, geen gelaatstrek afzichtelijk maken, hoe vreeselijk uwe macht ook is! Het beteekent niets, dat de hand zwaar neervalt wanneer ze losgelaten wordt; dat het hart en de pols stilstaan, als die hand maar edelmoedig en open en trouw, dat hart maar warm en liefdevol, die pols maar van een mensch geweest zijn. Ga voorbij schaduw, ga voorbij! De goede daden blijven tot in eeuwigheid!

Er was geen stem, die deze woorden Scrooge in het oor fluisterde, maar toch hoorde hij ze, terwijl hij daar bij dat bed stond. Hij dacht: welke gedachten zouden dezen doode bezielen indien hij nu kon opstaan? Gierigheid, onmeedoogendheid, geldzucht.... ja, die hadden hem rijk gemaakt, maar daar lag hij nu in het donkere, ledige huis, zonder dat één man, vrouw of kind zeide dat hij goed geweest was, zonder dat iemand zich vermeiden kon in de herinnering van een vriendelijk woord. Er krabde een kat aan de deur en de ratten knaagden achter den haard. Wat die in de sterfkamer zochten, waarom die zoo onrustig waren.... brr.... Scrooge kon er niet aan denken.

„Geest," sprak Scrooge, „ik zal de les, mij op deze vreeselijke plaats gegeven, niet vergeten; wil dat gelooven en laat ons van hier gaan."

Nog steeds wees de geest met uitgestoken hand naar het lijk.

„Ik begrijp u," hernam Scrooge, „en zou het doen als ik kon. Maar ik voel er mij niet toe in staat."

Weer scheen de geest hem aan te staren.

„Indien er iemand in de stad is, die iets gevoelt bij den dood van dezen man, toon mij dien dan," zei Scrooge, „ik smeek het u, geest!"

De geest spreidde zijn zwarten mantel eenige oogenblikken voor hem uit en toen hij dien weer wegnam, vertoonde zich aan hun oog eene helder verlichte kamer met eene moeder en eenige kinderen.

Zij scheen ongerust te zijn en iemand te verwachten, want zij wandelde de kamer op en neer, schrikte bij elk geluid op, keek uit het venster en dan weer naar de klok; trachtte, doch te vergeefs, haar naaiwerk op te nemen en kon de stemmen van de spelende kinderen nauwelijks verdragen.

Eindelijk hoorde zij den lang verwachten voetstap; zij snelde naar de deur en viel in de armen van haar echtgenoot, een jongen man met een gelaat, dat door zorgen verteerd

„Hoe noem je dit?" zei Joe. „Bedgordijnen?" (Blz. 45.)

scheen. Er lag een eigenaardige uitdrukking op. als schaamde hij zich over het genoegen. dat hem het weerzien verschafte.

Hij nam plaats aan de tafel, ten einde het maal te gebruiken. dat voor hem warm gehouden was. en toen zij hem weifelend en eerst na langdurig zwijgen vroeg of hij ook nieuws meebracht, scheen hij verlegen wat te antwoorden.

„Is het goed of slecht nieuws?" vroeg zij om hem te helpen.

„Slecht," antwoordde hij.

„Zijn wij alles kwijt?"

„Neen. er is nog altijd hoop. Caroline."

„Als hij verandert. ja. dan is er nog hoop. Maar eer dat wonder gebeurt, kan men alles verwachten."

„Hij is veranderd," antwoordde haar echtgenoot. „Hij is dood."

Als haar gelaat waarheid sprak, dan was zij een zachtzinnig, geduldig schepseltje. maar dit bericht deed haar van blijdschap in de handen klappen. In het volgende oogenblik vroeg zij vergiffenis en betuigde haar spijt; maar de eerste opwelling was de taal van haar hart.

„Hetgeen die half dronken vrouw, waarvan ik je gisteren avond vertelde, zeide. toen ik hem een bezoek wilde brengen ten einde eene week uitstel te verkrijgen, blijkt nu waar te zijn geweest. Ik meende dat het een praatje was om mij niet te ontvangen, maar hij was niet alleen ernstig ziek, doch stervende."

„En op wien zal de schuldvordering op ons nu overgaan?"

„Ik weet het niet, maar vóór het

zoover is, heb ik het geld wel bij elkaar; maar al gelukt mij dit niet, zoo'n onbarmhartige schuldeischer als hij zal zijn erfgenaam wel niet zijn. Wij kunnen van avond met een gerust hart gaan slapen, Caroline!"

Ja, zij mochten het ontkennen of niet, maar hunne harten waren lichter. De gezichtjes van de kinderen, angstig luisterend naar die dingen, waarvan zij zoo weinig begrepen, stonden vroolijker; allen, in die woning, waren gelukkiger nu die man maar dood was! De eenige aandoening, die de geest hem kon toonen als een gevolg van den dood van dien man, was er eene van blijdschap.

„Laat mij eenige teederheid zien in verband met den doode," zei Scrooge, „anders zal die donkere kamer mij altijd voor óogen blijven staan."

De geest geleidde hem door een aantal hem welbekende straten en Scrooge trachtte overal zich zelven te vinden, maar nergens was een spoor van hem te ontdekken. Nu traden zij de woning van den armen Bob Cratchit binnen, waar hij te voren ook reeds geweest was, en vonden de moeder en de kinderen om den haard.

Er heerschte daar diepe stilte. De levenmakende kleine Cratchits zaten stil als standbeelden in hun hoekje en keken allen naar Peter, die een boek voor zich had. Moeder en dochter zaten te naaien. Maar allen zaten doodstil.

„En hij nam een kind en plaatste dat te midden van hen!"

Waar had Scrooge deze woorden meer gehoord? Hij had ze toch niet gedroomd? De jongen moest ze hardop gelezen hebben, toen hij met den geest den drempel overschreed. Waarom ging hij niet voort?

De moeder legde haar naaiwerk neer en bracht de hand voor het gezicht.

„Die kleur doet mij zeer aan de oogen," sprak zij.

De kleur? O, arme Tiny Tim!

„Bij kaarslicht is 't het ergst en ik wil vader voor al het geld der wereld geen roode oogen laten zien als hij thuis komt. Hij moet haast komen."

„Vader is laat," antwoordde Peter, zijn boek sluitende. „Ik denk dat hij deze laatste avonden wat langzamer loopt dan hij gewoon was, moeder."

Weer zwegen allen. Eindelijk zei de moeder met eene stem, die maar éénmaal haperde:

„Ik weet wel.... ja, ik herinner mij heel goed, dat hij met Tiny Tim op zijn schouder heel hard loopen kon."

„Ja, dat heb ik ook dikwijls gezien," riep Peter. „Heel dikwijls."

„En ik ook," riep eene andere stem. Och, allen hadden dat zoo menigmaal gezien.

„Maar hij was ook zoo licht," zei de moeder, weer ijverig aan den arbeid, „en zijn vader hield zooveel van hem, dat het hem geen moeite kostte. Kijk, daar staat vader al in de deur!"

Zij snelde hem te gemoet en Bob kwam met zijne bouffante om — hij had die wel noodig, de arme ziel! — de kamer binnen. Zijne thee stond gereed op het komfoortje en allen deden hun best om hem met het een of ander te helpen. En toen hij in zijn gewonen stoel zat, met een jeugdigen Cratchit op elke knie, legden deze hun kleine wangetje tegen zijn gelaat, alsof zij wilden zeggen: „Heb toch maar geen verdriet, vader; ge hebt ons nog over."

Bob ging op vroolijken toon met de geheele familie om; hij keek naar het werk, dat op tafel lag, en prees den ijver en de vaardigheid van juffrouw Cratchit en de meisjes. Het werk zou zeker vóór Zondag af zijn, meende hij.

„Zondag! Ga je dan vandaag al, Robert?" vroeg zijne vrouw.

„Ja, beste," antwoordde Bob. „Had jij maar kunnen gaan. Het zou je zoo goed gedaan hebben te zien hoe lief

en groen dat plekje is. Maar je zult het spoedig zien. Ik beloofde hem er des Zondags dikwijls heen te wandelen. Mijn lieve kind!" voegde hij er met tranen in de oogen bij. „Mijn lieve kind!"

Plotseling brak hij af. Hij kon 't niet helpen, want hij en het kind hadden elkaar zoo liefgehad. Hij ging de kamer uit en de trap op naar de bovenkamer, die helder verlicht en met kerstgroen versierd was. Er stond een stoel bij het kind en er waren kenteekenen, dat daar pas iemand gezeten had. De arme Bob ging er nu zitten en na eenige oogenblikken zwijgend en peinzend op het kind gestaard te hebben, kuste hij het kleine gezichtje. Hij was nu verzoend met het gebeurde en ging met een tevreden gevoel naar beneden.

Zij plaatsten zich wat dichter bij den haard en praatten met elkander, terwijl de moeder ijverig doorwerkte. Bob vertelde hun hoe vriendelijk Scrooge's neef voor hem geweest was, dien hij eigenlijk maar éénmaal van zijn leven gezien had en die, toen hij hem tegenkwam, dadelijk vroeg of er iets aan haperde — ik keek zeker juist wat verdrietig, begrijp je? — Ik vertelde hem toen wat er gebeurd was, want hij is de vriendelijkste gentleman, dien ik ooit gesproken heb. „Het spijt mij vreeselijk, Cratchit," zei hij, „ook voor uwe lieve vrouw." Tusschen twee haakjes, hoe hij dat weten kan, is mij een raadsel."

„Wat weten, beste?"

„Dat jij zoo'n lieve vrouw bent," antwoordde Bob.

„Dat weet iedereen," zei Peter.

„Heel goed gezegd, beste jongen!" riep Bob. „Ik hoop het van harte. ,'t Spijt mij vreeselijk,' zei Scrooge's neef, ,voor je lieve vrouw. Als ik je op eene of andere manier van dienst kan zijn,' voegde hij er bij en gaf mij zijn kaartje, ,kom dan maar eens bij mij.' Dit gezegde deed mij groot genoegen, minder om de belofte dat hij iets voor mij zou willen doen, dan wel om de vriendelijke wijze waarop hij mij toesprak. Het was net alsof hij onzen Tiny Tim gekend heeft en met ons meevoelde."

„Hij heeft zeker een goed hart," zei juffrouw Cratchit.

„O, daarvan zou je overtuigd zijn wanneer je hem ontmoet en spreekt," antwoordde Bob. „Het zou mij niets verbazen — let op wat ik zeg — als hij Peter een beter baantje bezorgde."

„Hoor je 't wel, Peter?" vroeg juffrouw Cratchit.

„En dan," riep een van de meisjes, „kiest Peter zich eene vrouw en gaat zelf eene huishouding opzetten."

„Loop toch heen!" zei Peter grinnekend.

„Nu, dat zou zoo heel onmogelijk niet zijn," meende Bob, „al kan het nog wel wat wachten. Maar hoe en wanneer wij van elkander gaan, ik ben er zeker van, dat geen onzer den armen Tiny Tim zal vergeten — den eerste die van ons scheidde."

„Neen, nimmer, vader!" riepen allen te gelijk.

„En ik weet ook," vervolgde Bob, „ik weet ook, besten, dat wij ons herinneren hoe geduldig en zachtmoedig hij was, al was hij maar een heel klein kind; wij zullen zeker nooit twisten onder elkander, want dan zouden wij het voorbeeld, dat Tiny Tim ons gegeven heeft, vergeten."

„Neen, zeker niet, vader!" riepen zij weer allen te gelijk.

„Ik ben een gelukkig mensch, een heel gelukkig mensch," zei Bob.

Juffrouw Cratchit kuste hem, zijne dochters kusten hem en Peter en hij schudden elkaar de hand. Geest van Tiny Tim, uw kinderlijk wezen was van God!

„Geest," zei Scrooge, „ik meen op te merken, dat onze scheiding nabij is. Ik weet het, maar ik kan niet zeggen hoe. Vertel mij eens het een en ander van dien dooden man?"

De geest van de Toekomende Kerst-

tijden geleidde hem even als te voren — ofschoon naar het hem voorkwam, op een ander tijdstip: er scheen inderdaad eenige verwarring in de tijdorde te zijn waarin hij de dingen in de Toekomst zag — in het gewoel der menschen, maar zich zelven zag hij niet. De geest bleef eigenlijk nergens staan, maar ging blijkbaar recht op zijn doel af, totdat Scrooge hem verzocht een oogenblik te wachten.

„Op het pleintje, waar wij op dit oogenblik langs snellen," vertelde Scrooge, „heb ik langen tijd mijne bezigheden gehad. Ik zie mijne woning. Laat mij aanschouwen wat ik in de dagen, die komen zullen, zijn zal."

De geest bleef staan; zijne hand wees een anderen kant uit.

„Daar ginds is het huis," riep Scrooge. „Waarom wijst gij een anderen kant uit?"

De onverbiddelijke vinger bleef denzelfden kant uit wijzen.

Scrooge snelde naar het venster van zijn kantoor en keek naar binnen. Het was nog wel een kantoor, maar het zijne niet meer. De meubels waren niet meer dezelfde en in den stoel zat iemand anders. De geest bleef denzelfden kant uit wijzen.

Scrooge voegde zich weer bij hem, nieuwsgierig waarheen hij thans gevoerd zou worden, tot zij eene ijzeren poort bereikten. Hij keek even rond voor hij binnen ging.

Een kerkhof. Hier lag dus de ongelukkige man, wiens naam hij vernemen zou, onder den grond. Het was een eerbiedwaardig plekje. Ingesloten door huizen, met gras en onkruid begroeid, alles sprak van den dood, niet van het leven; een eerbiedwaardige plek!

De geest stond tusschen de graven en zijne hand wees voortdurend naar één graf. Scrooge naderde bevend. De geest was nog dezelfde, maar in diens plechtige houding meende Scrooge weder eene beteekenis te zien.

„Alvorens ik dichter bij den steen kom, dien gij aanwijst," zei Scrooge, „beantwoord mij ééne vraag. Zijn dit de schimmen van de dingen, die komen zullen, of van de dingen, die geweest zijn?"

De geest bleef zwijgend wijzen op het graf waarbij hij stond.

„De wegen der menschen wijzen op einden, waarheen zij moeten leiden, indien men ze blijft volgen," zei Scrooge. „Slaat men eene andere richting in, dan zal ook het einde zich wijzigen. Bedoelt gij dat?"

De geest bleef onbewegelijk.

Scrooge kwam langzaam nader, bevend over al zijne leden, en de richting volgende waarin de vinger wees, las hij op den steen van het verwaarloosde graf zijn eigen naam: Ebenezer Scrooge.

„Was ik die man, die daar op het bed lag?" riep hij en viel op de knieën.

De vinger wees van het graf naar hem en weer terug.

„Neen, geest! O, neen, neen, neen!"

De vinger bleef.

„Geest!" riep hij, zich vastklemmende aan diens mantel, „hoor mij aan! Ik ben niet meer dezelfde die ik geweest ben. Ik wil niet meer zijn, die ik geweest ben vóór deze Kerstmis. Waarom laat gij mij dit zien, als alle hoop voor mij verloren is?"

Voor de eerste maal scheen de hand te beven.

„Goede geest," vervolgde hij, nog steeds op de knieën, „uwe natuur heeft medelijden met mij en zal mijne voorspraak zijn. Geef mij de geruststellende verzekering, dat ik door mijn leven te veranderen kan ontkomen aan de schimmen, die gij mij hebt laten zien."

De hand beefde.

„Ik zal Kerstmis eeren met heel mijn hart en trachten het geheele jaar door kerstgedachten te kweeken. Ik wil leven in het Verleden, het Tegenwoordige en de Toekomst. De geesten van de drie Tijdperken zullen in mij wonen. Ik zal de lessen, die zij mij

gegeven hebben, nimmer vergeten. O, zeg mij, dat ik hetgeen op dezen steen staat, mag uitwisschen!"

In zijn angst greep hij naar de hand van den geest en aangezien hij sterk was, kon deze niet dan na eenige inspanning loskomen. Terwijl hij zijne handen biddend ophief, zag hij dat de gedaante van den geest langzaam veranderde, ineenkromp, wegslonk en zich oploste in — een stijl van zijn ledikant.

HOOFDSTUK V.

Wat het einde was.

Ja, een stijl van zijn eigen ledikant! Het was zijn eigen bed, zijn eigen kamer. Maar wat het beste en gelukkigste was — de tijd, die voor hem lag, was ook zijn eigendom: hij kon dien naar hartelust gebruiken om zijn leven te beteren!

„Ik wil leven in het Verleden, het Heden en de Toekomst!" herhaalde Scrooge, terwijl hij uit zijn bed krabbelde. „De geesten van de drie Tijdperken zullen in mij blijven wonen. O, Jacob Marley! Den hemel en den Kersttijd zij lof en eer! Dat zeg ik op mijne knieën, Jacob, op mijne knieën!"

Hij was zoo onder den indruk van al zijne goede voornemens, dat zijne zwakke stem deze woorden nauwelijks kon uitbrengen. Hij had hevig gesnikt in zijne worsteling met den geest en zijn gelaat was nat van de tranen.

„Ze zijn niet weggehaald," riep hij, de bedgordijnen met beide armen omklemmende, „ze zijn niet weggehaald, met ringen en al. Ze zijn hier en ik ben zelf ook hier — de schimmen van al de dingen, die hadden kunnen zijn, zijn verdwenen. Ja, ze zullen verdwijnen, ik weet dat zij 't zullen."

Zijne handen waren al dien tijd bezig met zijne kleeren; hij keerde ze om en om, scheurde ze, legde ze nu hier dan daar neer, stelde ze aan allerlei buitensporigheden bloot.

„Ik weet niet wat ik doe!" riep Scrooge lachend en schreiend te gelijk, terwijl hij met zijne kousen een volmaakt beeld van Laocoon te zien gaf. „Ik voel mij zoo licht als een veer, zoo gelukkig als een engel, zoo vroolijk als een schoolknaap. Ik geloof waarlijk dat ik dronken ben. Aan iedereen een prettige Kerstmis! Een gelukkig Nieuwjaar aan de heele wereld! Hallo! Vooruit! Hallo!"

Hij had zich naar zijne zitkamer begeven en stond daar nu, als een geheel veranderd mensch.

„Daar is het pannetje nog, waar de gruwel in was!" riep hij, opspringende. „En hier is de deur waardoor de geest van Jacob Marley binnenkwam. En daar is het hoekje waar de geest van het Heden zat! En ginds het venster, waardoor ik de geesten zag zweven! 't Is alles waar, alles wat er gebeurd is. Ha, ha, ha!"

Hij lachte hartelijk en zijn lach klonk voor iemand, die het lachen zooveel jaren ontwend was, waarlijk verblijdend, als de stamvader van eene lange rij meesleepende lachbuien!

„Ik weet niet welke datum het vandaag is," zei hij. „Ik weet volstrekt niet hoe lang ik onder de geesten verkeerd heb. Ik weet niets meer. Ik lijk wel pasgeboren. Maar dat is niets, dat kan mij niet schelen. Ik zou wel weer een baby willen zijn. Hallo! Heisa! Hallo!"

Hij werd in deze uitingen van vroolijkheid gestoord door het krachtigst klokkengebeier, dat hij ooit gehoord had. Bom, bam, bom, bam, ding dong, ding dong! 't Was een heerlijk geluid!

Hij snelde naar het venster, opende het en stak het hoofd naar buiten. Geen mist, geen rook; helder, vroolijk, opwekkend, vriezend weer; zoo koud dat men den geheelen dag zou willen dansen; een heldere hemel, schitterend zonlicht, frissche zuivere

lucht, vroolijk klokgelui. O, heerlijk, heerlijk!

„Wat is er vandaag te doen?” riep Scrooge een jongen in Zondagskleeren toe, die misschien wel naar hem had staan kijken.

„Hè?!” antwoordde de jongen op een toon van de grootste verbazing.

„Wat is er vandaag te doen, ventje?”

„Vandaag? Wel, 't is Kerstmis!”

„Kerstmis!” herhaalde Scrooge. „Kerstmis! Het is dus nog niet te laat! Hebben de geesten dat alles in één nacht gedaan? Och, zij kunnen alles wat zij willen. Natuurlijk..... dat spreekt van zelf! Hallo, ventje!”

„Hallo!” herhaalde de jongen.

„Weet je den poelier te wonen, op den hoek van de eerstvolgende straat?”

„Nou, dat zou 'k denken!”

„Een verstandige jongen!” zei Scrooge. „Een merkwaardige jongen! Weet je ook of de vette kalkoen, die daar hing, al verkoot is? Niet die kleine — maar de hoofdprijs..... die vette!”

„O, die eene, die zoo wat zoo zwaar was als ik?” vroeg de knaap.

„Wat een aardige jongen!” zei Scrooge. „'t Is een lust om met hem te praten. Ja, dien bedoel ik!”

„Die hangt er nog!” riep de jongen.

„Zoo? Ga er dan heen en koop hem voor mij!”

„Ga er zelf heen!”

„Neen, neen,” zei Scrooge. „Ik meen het in vollen ernst. Ga er heen en koop hem; zeg aan den poelier, dat hij hem hier laat bezorgen, dan zal ik er zelf het adres bijschrijven. Kom met den brenger terug, dan zul je een shilling hebben. Als je binnen vijf minuten terug bent, krijg je eene halve kroon!”

Weg was de jongen, als een pijl uit een boog. Hij moest de hand wel aan de pees gehad hebben, zoo vlug was hij uit het gezicht.

„Ik zal dien kalkoen naar Bob Cratchit laten brengen,” fluisterde Scrooge, terwijl hij zich lachend in de handen wreef. „Hij zal natuurlijk volstrekt niet begrijpen van wien die komt. Hij is tweemaal zoo groot als Tiny Tim. Joe Miller heeft nooit grooter klucht beleefd!”

De hand, waarmede hij het adres schreef, was ver van vast, maar hij schreef het toch en ging naar beneden om aan de geopende straatdeur de komst van den poeliersknecht af te wachten. Terwijl hij daar stond viel zijn oog op den klopper.

„Dien zal ik liefhebben, zoolang ik leef,” zei hij, den klopper streelende. „Vroeger keek ik er nauwelijks naar. Wat een eerlijk gezicht heeft hij! Het is een wonderlijke klopper!... O, daar is de kalkoen! Hallo! Heisa! Hoe vaar je! Prettige Kerstmis!”

Het was me een kalkoen. Die vogel was zoo zwaar, dat hij onmogelijk op zijne pooten had kunnen staan. Ze zouden onder zijn dikke lijf zijn afgeknapt als een paar pijpen lak.

„Maar 't is onmogelijk dat beest naar Camden Town te dragen,” zei Scrooge. „Je moet een cab nemen.”

De schaterlach waarmede hij dit zeide, en de schaterlach waarmede hij den kalkoen betaalde, en de schaterlach waarmee hij voor de cab betaalde, en de schaterlach waarmee hij den jongen de beloofde fooi gaf, werden alleen overtroffen door de lachbui, die hem overviel, toen hij weer op zijne kamer zat. Hij lachte toen tot hij begon te huilen.

Het scheren was geen gemakkelijke taak, want zijne hand bleef trillen; bovendien eischt scheren iemand's volle aandacht, zelfs al danst men niet terwijl men bezig is. Maar al had hij zich het puntje van zijn neus afgesneden, hij zou er een stuk hechtpleister op geplakt hebben en volkomen tevreden geweest zijn.

Hij trok zijne beste kleeren aan en liep eindelijk de straat op. De menschen waren op dit oogenblik druk in de weer, zooals hij ze met den geest van de Tegenwoordige Kerst-

mis gezien had; hij wandelde met de handen op den rug tusschen hen door en keek iedereen met een blijden glimlach aan. Hij keek zoo vroolijk rond en zag er zoo aanstekelijk opgewekt uit, dat drie of vier knapen, die veel van een grapje hielden, zeiden: „Goeden morgen, mijnheer! Eene prettige Kerstmis!" En Scrooge vertelde later meer dan eens, dat van al de blijde klanken, die hij ooit gehoord had, deze hem het vroolijkst in de ooren hadden geklonken.

Hij had nog niet lang gewandeld, toen hij den deftigen gentleman zag aankomen, die den vorigen dag op zijn kantoor geweest was en gevraagd had: „Scrooge en Marley, nietwaar?" Zijn hart stond stil bij de gedachte hoe deze oude heer hem zou aankijken als hij hem herkende: maar hij wist welke weg nu recht voor hem lag, en dien sloeg hij in.

„Waarde heer," zei hij, den gentleman bij beide handen nemende, „hoe vaart u? Ik hoop dat u gisteren succes gehad hebt. 't Was heel vriendelijk van u. Eene prettige Kerstmis!"

„Mijnheer Scrooge?"

„Jawel, zoo heet ik; maar ik vrees dat mijn naam u niet heel aangenaam in de ooren moet klinken. Wilt u zoo goed zijn....." de rest fluisterde Scrooge hem in 't oor.

„Groote Goedheid!" riep de gentleman, „mijnheer Scrooge, is u dat ernst?"

„Ja zeker," antwoordde Scrooge. „Geen penning minder. Ik verzeker u, dat er heel wat achterstallige schuld bij is. Wilt u mij deze gunst bewijzen?"

„Waarde heer," zei de gentleman en schudde hem hartelijk beide handen, „ik weet niet hoe ik u dankbaar genoeg kan zijn voor zulk een milddа...."

„Zeg nu niets meer, alstublieft," antwoordde Scrooge. „Kom mij maar eens bezoeken. Wilt u dat doen?"

„Zeker, zeker!" riep de oude heer, en het was duidelijk dat hij er ook plan op had.

„Dank u," zei Scrooge. „Ik ben u zeer verplicht. Ik dank u honderd maal. Vaarwel!"

Hij ging eene kerk binnen, wandelde door de straten, sloeg de door elkander loopende menschen gade, klopte de kinderen op het hoofd, ondervroeg bedelaars, keek in de keukens en naar de vensters van de huizen en ondervond dat alles hem een genoegen kon verschaffen. Hij had nooit gedroomd, dat eene wandeling — dat iets ter wereld hem zooveel genoegen kon verschaffen. En 's avonds wendde hij zijne schreden naar de woning van zijn neef.

Een dozijn malen liep hij er voorbij, eer hij den moed had aan te kloppen. Maar eindelijk sprong hij op den klopper toe en gaf een paar forsche slagen op de deur.

„Is mijnheer thuis, beste meid?" vroeg Scrooge. Een aardig meisje was het, heel aardig!

„Ja, mijnheer."

„Waar is mijnheer, liefje?"

„In de eetkamer, mijnheer, met mevrouw. Ik zal u den weg wijzen, de trap op, alstublieft."

„Dank je. Mijnheer kent mij," zei Scrooge, met de hand op de kruk van de eetkamerdeur. „Ik zal hier maar binnengaan, beste meid."

Hij draaide de kruk zachtjes om en stak het hoofd binnen de deur. Allen keken naar de tafel, die buitengewoon feestelijk gedekt was, want zulke jonge huishoudstertjes zijn op dat punt nog al kieskeurig en willen graag, dat alles in de puntjes is.

„Fred!" zei Scrooge.

Lieve hemel, wat schrikte zijn nichtje! Scrooge had vergeten hoe hij haar met een stoof onder de voeten in het hoekje van den haard had zien zitten, want anders zou hij voor geen geld van de wereld binnengekomen zijn.

„Wel, groote goedheid!" riep Fred, „Wie is daar?"

„Ik ben het. Je oom Scrooge. Ik kom bij je eten. Mag ik binnenkomen?"

Binnenkomen?! Hij mocht van geluk spreken, dat Fred hem den arm niet uit het lid trok! Binnen vijf minuten was hij heelemaal thuis. Hartelijker ontvangst had hij zich onmogelijk kunnen denken. En zijn nichtje keek al net eender. En Topper ook al. En de poezelige zuster, toen die kwam. En zoo was iedereen, die binnenkwam. Bewonderenswaardig gezelschap, bewonderenswaardige spelletjes, bewonderenswaardige eensgezindheid, bewonderenswaardig geluk!

Den volgenden morgen was hij al vroeg op het kantoor. O, heel vroeg! Hij wilde er eerder zijn dan Bob Cratchit, om hem te betrappen als hij te laat kwam! Dat had hij zich nu eenmaal in het hoofd gezet.

En 't kwam juist zoo uit! Het sloeg negen uur — geen Bob. Een kwartier later — nog geen Bob. Hij was volop achttien minuten over zijn tijd. Scrooge zat met wijdgeopende deur, want hij wilde hem zien binnenkomen.

Bob's hoed was al af, nog eer hij de deur geopend had; zijne bouffante ook. In het volgende oogenblik zat hij op zijne kruk en liet zijne pen vlug over het papier gaan, alsof hij den verloren tijd wilde inhalen.

„Heidaar!" riep Scrooge met eene stem zoo brommend als hij maar kon veinzen. „Hoe kom je er toe zoo laat te zijn vandaag?"

„Het spijt mij erg, mijnheer," zei Bob. „Ik ben over mijn tijd."

„Ja, dat ben je," hernam Scrooge, „dat geloof ik ook. Kom eens hierheen, mannetje."

„Het gebeurt maar eenmaal op een jaar, mijnheer," pleitte Bob. „Het zal niet meer voorkomen. Ik had gisteren een vroolijk feest, mijnheer."

„Zoo, dan zal ik je eens wat zeggen, vriendje," hernam Scrooge. „Ik ben niet van plan op dien voet voort te gaan. En daarom," vervolgde hij, terwijl hij van zijn stoel opstond en Bob zoo'n por in de lenden gaf, dat deze achter de toonbank terechtkwam, „en daarom ..... zal ik je salaris verhoogen."

Bob stond te beven en deed eenige schreden in de richting van de liniaal.

Een oogenblik kwam de gedachte bij hem op Scrooge daarmede neer te slaan, hem vast te houden en al de menschen op het pleintje te roepen, om hem te helpen en zijn meester in een dwangbuis te sluiten.

„Eene prettige Kerstmis, Bob!" zei Scrooge, zoo ernstig, dat geen vergissen mogelijk was, en klopte Bob op den rug. „Een vroolijker Kerstmis, ouwe jongen, dan ik je nu al zooveel jaren achtereen bezorgd heb! Ik zal je salaris verhoogen, trachten je familie te helpen in den strijd om het bestaan, en van avond zullen wij al die dingen bespreken om een dampenden ketel warmen wijn, Bob! Stook het vuur nu wat op en ga een anderen gruisbak koopen, Bob Cratchit, nog vóór je een i op het papier zet.

. . . .

Scrooge was een ander mensch geworden, in één woord. Hij deed alles wat hij gezegd had, en nog oneindig meer; voor Tiny Tim, die niet stierf, was hij een tweede vader. Hij werd zoo'n goede vriend, zoo'n goede meester en zoo'n goed mensch, als de goede oude City of eenige goede oude stad of goed oud gehucht in de goede oude wereld ooit gekend had. Sommige menschen lachten, als zij de verandering in hem bespeurden, maar hij liet hen lachen en sloeg geen acht op hen; want hij was verstandig genoeg om te weten, dat er op dit ondermaansche nooit iets goeds gebeurt, waarover sommige menschen in den aanvang niet lachen; hij wist dat zulke menschen willens en wetens blind zijn en troostte zich er mede, dat zij zich maar blind lachten en

de blindheid niet op onaangenamere wijze over hen kwam. In zijn hart lachte hij ook — dat was hem genoeg.

Verdere ontmoetingen met geesten bleven hem bespaard, maar iedereen zeide, dat hij Kerstmis zoo goed wist te vieren als iemand ter wereld. Laat dat van ons allen gezegd kunnen worden! „Dan," zooals Tiny Tim zeide, „schenkt God ons allen Zijnen zegen."

DE KERKKLOKKEN.

HOOFDSTUK I.

Er zijn niet veel menschen — en aangezien het wenschelijk is, dat een sprookjesverteller en degene die ze leest, zoo spoedig mogelijk een verbond met elkander sluiten, verzoek ik wel in acht te nemen, dat ik deze opmerking niet vastknoop aan oude of jonge, kleine of groote menschen, maar aan menschen van allerlei slag: dikke en dunne, jonge en oude, kinderlijke en kindsche — er zijn, zeg ik, weinig menschen, die graag in eene kerk zouden slapen. Ik bedoel niet onder eene preek op een warmen achtermiddag — want dat is wel eens één- of tweemaal voorgekomen — maar in den nacht.... alleen. Ik ben er van overtuigd, dat tallooze menschen zich dan zelfs op helderlichten dag niet op hun gemak zouden voelen, maar het geldt hier „des nachts." Ik spreek van den Nacht en ik durf mijne stelling vasthouden op elken stormachtigen winternacht tegen wien ook, die met mij mee wil gaan naar een oud kerkhof bij eene oude kerkdeur en zich dan door mij wil laten insluiten — indien hem dat belieft tot den volgenden morgen.

Want de nachtwind kan afschuwelijk blazen en huilen om zoo'n gebouw en de deuren en vensters als met onzichtbare hand doen rammelen en naar allerlei spleten en scheuren zoeken om binnen te komen. En is hij eenmaal binnen, eigenlijk niet wetende wat hij zoekt, huilt en klaagt hij om er weer uit te komen; en niet tevreden met te loeren door de zuilengangen en langs de pilaren te glijden, en door de baspijpen van het orgel te brommen, stijgt hij naar het dak en tracht de leien en de daksparren los te rukken, om dan weer in zijn wanhoop naar beneden te schieten en over de zerken te dansen en al brommend in de onderaardsche gewelven te verdwijnen. Maar aanstonds keert hij sluipend terug en kruipt tegen de muren op en schijnt fluisterend de grafschriften te lezen. Bij sommige uit hij een schellen kreet, die klinkt als een schaterlach; bij andere huilt en klaagt hij jammerlijk. Vooral bij het altaar blijft hij lang verwijlen en schijnt daar te zingen in woeste melodieën over onrecht en doodslag en het aanbidden van valsche goden, niettegenstaande de tafelen der Wet, die daar zoo goed onderhouden en keurig staan en toch zoo geschonden zijn aan alle kanten. „Hu! De hemel beware ons," zeggen wij, gezellig bij den haard zittende. Die wind in een kouden winternacht klinkt afgrijselijk in eene ledige kerk!

Maar hoog in den toren! Daar vangt het razen en blazen en loeien eerst terdege aan! Hoog in den toren, waar de wind vrij spel heeft door bogen en galmgaten, langs de akelige steenen wenteltrap kan gieren, om den knarsenden weerhaan draaien en den spits kan laten schudden en trillen! Hoog in den toren, in den eigenlijken klokkentoren met zijne verroeste ijzeren leuningen en allerlei platen van koper en lood, door opvolgende stormen ineengerold en krakende onder de ongewone voetstappen: waar de vogels nestelen in hoekjes van oude eikenhouten balken, en het stof hoog opgewaaid ligt: de dikke spinnekoppen, die, lui en vet geworden ten-

gevolge van het ongestoorde leven, bij het spelen der klokken met hunne webben heen- en weer zwaaien, zonder vrees dat zij uit hunne luchtige verblijven verdreven zullen worden, bij de minste stoornis als matrozen naar boven klimmen of zich op den grond laten neervallen en door het buigen van eenige dozijnen pooten hun leven trachten te redden. Hoog in den toren van eene oude kerk, ver boven het gewoel van de verlichte stad, ver boven de sombere wolken, die de stad in een nevel hullen, is het des nachts woest en eenzaam; en hoog in den toren van zoo'n oude kerk hingen de klokken waarvan ik u nu ga vertellen.

't Waren oude klokken, dat kan ik verzekeren. Eeuwen geleden waren deze klokken door bisschoppen gewijd: zooveel eeuwen geleden, dat het doopregister, waarin ze ingeschreven waren, al lang verloren gegaan was, zoo lang, dat niemand er zich iets van herinnerde en niemand hunne namen kende. Ze hadden hunne peetvaders en peetemoeders gehad, deze klokken — wat mij zelf betreft, zou ik liever peetvader van een klok dan van een jongen zijn — en zonder twijfel ook hunne zilveren kroezen. Maar de Tijd had de peetvaders weggemaaid en Hendrik de Achtste hunne zilveren kroezen laten versmelten: en nu hingen ze daar, naamloos en kroesloos in den kerktoren.

Maar niet sprakeloos. Verre van daar. Ze hadden heldere, luide, vroolijke, klinkende stemmen, deze klokken; en men hoorde ze ver boven den wind uit. 't Waren veel te flinke klokken om afhankelijk te zijn van de nukken van den wind; zij traden dapper tegen hem in het strijdperk, en bromden hun, die er naar wilden luisteren, hunne vroolijke wijsjes lustig in de ooren, of lieten zich in stormachtige nachten hooren aan het ziekbed van een kind, waarbij de arme moeder angstig de wacht hield, of in de hut van eene verlaten vrouw, wier man op zee was; en dan hadden zij soms van een stevigen noord-wester een briesje weten te maken, zooals Toby Veck vertelde — want, al noemden sommigen hem Draaf Veck, zijn naam was Toby en niemand kon dien naam veranderen, tenzij in Tobias — zonder een afzonderlijk Besluit van het Parlement. Hij was even goed gedoopt in zijn tijd, als de klokken in den hunne, al hadden daar niet zooveel plechtigheden en publieke vermakelijkheden bij plaats gehad.

Wat mij betreft, ik beken volkomen geloof te slaan aan het getuigenis van Toby Veck, want ik ben overtuigd, dat hij gelegenheid te over gehad heeft om zeker te zijn van zijne zaak. Wat Toby Veck zegt, zeg ik ook. Ik houd mij aan hem, want Toby Veck stond geheele dagen achtereen — een vermoeiend werkje — juist vlak bij de kerkdeur. Eigenlijk was Toby Veck brievenbesteller en wachtte hij daar de bestellingen af.

Het was daar, 's winters vooral, een koud, winderig plekje, waar men kippenvel kreeg, roode oogen en klapperende tanden; dat wist Toby Veck maar al te goed. De wind blies venijnig om den hoek — vooral de oostenwind — alsof hij, alleen om Toby te plagen, uit het uiterste hoekje van de aarde kwam opdagen. En meermalen kwam hij, veel eerder dan Toby hem verwacht had, plotseling te voorschijn en schoot hem dan eerst voorbij, om terstond terug te keeren, schijnbaar met den uitroep: „Daar heb ik je!" Heel ondeugend wierp hij dan Toby het kleine witte schootsvel over het hoofd: zijn dun rottinkje deed alle moeite om zich aan zijne handen te ontwringen, zijne beenen begonnen te trillen en zich schrap zettende, keek hij dan eens in deze, dan weder in gene richting en werd geschud en door elkaar gerammeid en tegen den muur gedrukt en van de been gelicht, zoodat het bijna een

wonder heeten mocht, dat hij niet opgenomen werd, zooals wel eens gebeurt met zwermen sprinkhanen, om tot groote verbazing van de bewoners, in een of ander hoekje van de aarde, waar brievenbestellers onbekende wezens zijn, neergezet te worden.

Evenwel, hoe hard hij 't dan ook te verantwoorden had, zoo'n winderige dag was voor Toby toch een feestdag, want het scheen wel, dat hij dan minder lang op een zesstuiversstuk behoefde te wachten; het vechten tegen dat onstuimige element nam al zijne aandacht in beslag en frischte hem op wanneer hij honger had of moedeloos was. Ook harde vorst of eene fiksche sneeuwbui deden hem weldadig aan, hoewel Toby niet zeggen kon waarom. Hoe 't zij, wind, vorst en sneeuw, soms ook eene flinke hagelbui waren voor Toby gebeurtenissen, die hij met een kruisje aanteekende in zijn dagboek.

Nattigheid was het ergste; zoo'n koude, natte regen, die hem omhulde als een doorweekte overjas — de eenige soort overjas waarover Toby beschikte en die hij wel had kunnen missen. Natte dagen, wanneer de regen zoo zacht en onophoudelijk neerviel; wanneer het uiteinde van de straat, evenals Toby's keel, verstopt was door den mist; wanneer druipende paraplu's de straat vulden en als evenzoovele draaitollen tegen elkander aan bonsden op het druk begane voetpad en een stortbad uitgoten over de voorbijgangers; wanneer de goten overliepen en de pijpen het hemelwater niet konden verzwelgen; wanneer het water van de vooruitspringende lijsten en erkers van de kerk op Toby neerkletste en de stroomat waarop hij stond, in een oogenblik doorweekte.... zulk weder was eene bittere beproeving voor hem. Dan kon men hem angstig in zijn schuilhoekje zien staan, een vooruitstekend stuk muur, zoo'n ondoelmatig schuilhoekje, dat het in den zomer nooit eene grootere schaduw wierp dan een dikke wandelstok op het zonnige plaveisel gedaan zou hebben; dan stond hij daar met een mistroostig gezicht, dat al langer en langer werd. Maar als hij er nu en dan uitkwam, om zich door wat beweging te verwarmen en eenige dozijnen malen op en neer te draven, keerde de tevreden uitdrukking op zijn gelaat spoedig terug en nam hij vol moed in zijn hoekje plaats.

Men noemde hem Draaf-Toby, of Draaf-Veck, om den gang, dien hij zich eigen gemaakt had, en die beduiden moest dat hij altijd haast had — al vorderde hij niet snel. Hij had misschien wel wat harder kunnen loopen, heel waarschijnlijk zelfs, maar had men hem zijn sukkeldrafje kunnen afnemen, dan zou Toby zijn gaan liggen en gestorven zijn. Bij regenachtig weder was hij altijd van boven tot onder bemodderd; bovendien zou hij met veel minder moeite kalmer hebben kunnen loopen, maar juist daarom bleef hij er zoo halsstarrig aan gehecht. Zoo zwak en mager en oud als hij was, de arme Toby, in het betoonen van zijn goeden wil was hij een ware Hercules. Hij verdiende graag wat. Hij geloofde graag — Toby was erg arm en deed niet graag afstand van iets dat hem genoegen verschafte — dat hij goed was voor het dagelijksch brood. Met een shilling of een achttienstuivers boodschap, of een klein pakje in de hand was hij den koning te rijk. Dan liep hij op zijn gewone sukkeldrafje en riep collega's, die veel harder liepen dan hij, toe, dat zij uit den weg zouden gaan, in het vaste geloof, dat hij hen onvermijdelijk moest inhalen en omverloopen; bovendien verkeerde hij in de onwrikbare overtuiging, dat hij in staat was dingen te dragen, die een ander zelfs niet kon optillen.

Dus, zelfs al kwam Toby op een natten dag uit zijne schuilplaats om zich te warmen, dan was hij in draf. Met zijne versleten schoenen eene

kromme lijn van slijkerige voetstappen in den modder makende, blies hij in zijne verkleumde banden en wreef die, al dravende, tegen elkander; die handen waren geheel onvoldoende tegen de koude beschut door een paar doorzichtige wanten van grijs sajet, met eene afzonderlijke verblijfplaats voor den duim en een gemeenschappelijk kamertje voor de vier andere vingers. En dan draafde hij, met zijne kromme knieën, en den stok onder den arm, maar door, en al liep hij de straat al eens wat verder in, om naar de klokken te kijken, wanneer die speelden, hij bleef in het gewone drafje.

Dit uitstapje deed hij meermalen daags, want met de klokken was hij heel gemeenzaam; als hij hare metalen stemmen hoorde, keek hij vol belangstelling naar hare verblijfplaats en maakte hij zich eene voorstelling van de wijze, waarop de hamers er op neerkwamen. Misschien werd zijne nieuwsgierigheid ten aanzien van deze klokken geprikkeld. omdat er eenige punten van overeenkomst bestonden tusschen die klokken en hem. Ook zij bingen daar, blootgesteld aan weer en wind; ook zij zagen al die mooie huizen in het rond alleen, van buiten, zonder ooit dichter bij de lekkere vuurtjes te komen, waarvan de vlam in de vensters weerkaatst werd en de rook uit den schoorsteen naar boven dwarrelde; ook zij deelden niet in al de lekkernijen, die door de onderscheidene voordeuren of tusschen tralievensters door aan welgedane keukenmeiden werden afgeleverd. Allerlei gezichten, soms allerliefste, jeugdige, vroolijke gezichten vertoonden zich aan die vensters — soms ook oude en leelijke, maar ofschoon Toby tijd te over had om op al dergelijke kleinigheden acht te geven, kon hij toch maar zelden gewaar worden van waar ze kwamen of waarheen zij gingen, noch of een van allen wel eens een vriendelijk woord sprak over hem, gedurende het gansche jaar, zooals de kerkklokken deden.

Toby was geen casuïst — voor zoover hij wist ten minste — en ik bedoel niet dat hij bij de eerste vluchtige kennismaking met de klokken, deze opmerkingen een voor een in zich zelven maakte of de revue liet passeeren in zijn brein. Maar wat ik bedoel en ook zeg, is dat, evenals zijne lichamelijke organen hunne functiën verrichtten zonder dat hij er zich rekenschap van gaf, ook de raderen en veren van zijne geestelijke organen in beweging worden gezet, om zijne vriendschap voor de klokken in het leven te roepen, op eene wijze, die hem ten hoogste verbaasd zou hebben.

Al had ik gezegd „liefde” voor die klokken, dan zou ik dat woord niet herroepen, ofschoon het nauwelijks het complex teruggeeft van al zijne gewaarwordingen. Hij was zoo'n eenvoudig man, dat hij ze in zijne gedachten hulde in een waas van plechtigheid en geheimzinnigheid. Hij had ze ook nog nooit gezien; ze hingen zoo hoog, zoo veraf, de tonen klonken zoo zwaar, dat hij er niet dan met eerbied naar kon opzien; en somtijds, wanneer hij een blik wierp naar de donkere boogvensters, verwachtte hij half door iets gewenkt te zullen worden, dat geen klok was en toch datgene wat hij zoo dikwerf in het klokkespel meende te hooren. Vandaar ook, dat Toby met verontwaardiging het praatje tegensprak, dat de klokken betooverd waren, want het was hem onmogelijk aan dat klokkenspel iets te verbinden, dat met den Booze in betrekking stond. Kortom, hij luisterde er altijd naar, dacht er altijd aan en koesterde eene zeer gunstige meening omtrent die klokken; ook had hij meermalen een stijven nek van het kijken naar den toren en moest dan een extra toertje draven om dien weer terecht te brengen.

Op zekeren kouden dag was hij daar-

mede bezig, toen de laatste slag van twaalf uur nog als het gegons van eene monster-bij — geen werkbij — door den toren galmde.

„Etensuur, jawel," zei Toby, op en neerdravende langs de kerk. „Jawel."

Toby's neus was rooder dan gewoonlijk en zijne oogleden niet minder; hij knipte herhaaldelijk met de oogen, zijne schouders waren heel dicht bij zijne ooren en zijne beenen waren bijzonder stijf; blijkbaar was hij er niet ver van af om te bevriezen.

„Etenstijd, ah zoo!" herhaalde Toby, terwijl hij zijn linker want als een kinder-bokshandschoen gebruikte, om zich zelven te bestraffen wijl hij zoo koud was.

Gedurende een paar minuten matigde hij zijn draf.

„Er is niets..." zei Toby, opnieuw beginnende. Maar eensklaps bleef hij staan en keek met een bedenkelijk en eenigszins angstig gelaat de straat af, terwijl hij met één vinger langs zijn neus wreef. Een langen weg had die vinger niet af te leggen, want zijn neus was niet groot, zoodat de vinger spoedig aan het einde was.

„Ik meende dat hij verdwenen was," zei Toby aldoor in draf. „Maar alles is nog in orde. Ik zou hem niet hard hebben kunnen vallen als hij op den loop was gegaan. Hij heeft heel wat te doorstaan in dit ruwe weer en maar heel weinig om zich op te verheugen, want ik snuif nooit. Op het midden van den dag vooral, heeft de arme soms zware beproevingen te doorstaan, want als hij nu en dan eens — en dit gebeurt nog niet eens dikwijls — op een lekker geurtje onthaald wordt, is dat nog afkomstig van eens andermans middagmaal of van een bakkerswinkel."

Deze overpeinzing herinnerde hem aan dien anderen nog onvoltooiden gedachtengang.

„Er is niets," zei Toby, „dat zoo regelmatig terugkeert als het etensuur, maar ook niets dat zoo onregelmatig komt als het eten zelf. Ziedaar het groote onderscheid, waarover ik al zoolang gepeinsd heb. Het zou mij verbazen, indien er een lid van het Parlement gevonden kon worden, die dit eens te berde zou willen brengen!"

Toby schertste maar, want hij schudde het hoofd om aan te duiden dat hij zich eigenlijk schamen moest.

„Wel, goede Hemel!" ging hij voort, „de kranten zijn vol van dergelijke opmerkingen en het Parlement ook. Hier heb ik nog eene krant van de vorige week" — hij haalde een erg vuil stuk papier uit den zak en hield dit op armslengte van zich af, „vol opmerkingen van dien aard! Vol! Ik lees het nieuws even graag als iedereen," zei Toby, het blad weer opvouwende, „maar het is mij nu niet goed mogelijk kranten te lezen, ze jagen mij angst aan. Ik weet niet wat er worden moet van ons, armen. De Heer geve dat het nieuwe jaar ons een weinig verbetering brengen zal!"

„Hé, vadertje!" riep een vroolijke stem in de onmiddellijke nabijheid. Maar Toby hoorde 't niet en draafde maar door, vooruit en achteruit, al pratende in zich zelven.

„Het schijnt wel dat wij geen goed kunnen doen, den juisten weg niet kunnen bewandelen en geen recht kunnen krijgen. Ik heb wel niet veel geleerd toen ik jong was en ik kan niet uitmaken, of wij eigenlijk wel thuis behooren op dit ondermaansche. Soms denk ik van wel; in andere oogenblikken komt het mij voor, dat menschen zooals ik eigenlijk maar indringers zijn. Ik raak soms zoo in de war, dat ik niet in staat ben om uit te maken of er eigenlijk wel iets goeds in ons is, en ik mij zelven afvraag waarom wij zoo slecht geboren zijn. Wij schijnen vreeselijke dingen te doen, veel last te veroorzaken; wij worden altijd beklaagd en men is voortdurend tegen ons op zijne hoede. Op eene of andere wijze geven wij de

kranten altijd gelegenheid om over ons te schrijven. En dan nog te praten van Nieuwjaar!" zei Toby op spijtigen toon. „Ik kan mijn pakje zoo goed dragen als de meesten, beter dan menig ander, want ik ben zoo sterk als een leeuw en dat zijn alle menschen niet; maar als het nu werkelijk waar is dat wij geen recht hebben op het Nieuwe jaar, dat wij maar indringers zijn...."

„Hé, vader!" riep de vroolijke stem nog eens.

Ditmaal hoorde Toby het; hij schrikte, bleef staan en, nu den blik niet meer op verren afstand gevestigd houdende, als zocht hij eenig licht in het naderende Nieuwe jaar, zag hij zijn eigen kind voor zich staan en keek haar diep in de oogen.

't Waren een paar heerlijke oogen. Oogen, waarin eene gansche wereld zich kon verdiepen, eer men den bodem bereikte; donkere oogen, waarin degene, die ze wilden peilen, weerkaatst werden, niet schitterend als klatergoud, maar met een helderen, kalmen, eerlijken, geduldigen glans, gelijk aan het licht, dat de Hemel in het aanzijn riep. Mooie, trouwe oogen, waaruit de Hoop u tegenstraalde, eene Hoop, zoo jeugdig en frisch, zoo onschuldig en rein en toch zoo krachtig en levendig, in weerwil van de twintig jaar harden arbeid en armoede, waarop ze gekeken hadden, dat ze voor Toby Veck eene stem werden, die zeide: „Er moet een reden zijn waarom wij hier zijn."

Draaf-Toby kuste den mond, die bij deze oogen behoorde, en streelde de rozeroode wangen.

„Wel, mijn lieveling, wat kom je doen!" vroeg hij. „Ik verwachtte je vandaag niet, Meg."

„En ik dacht ook niet te komen, vader," riep het meisje glimlachend. „Maar nu ben ik er toch! En niet alleen.... o hé, neen!"

„Je bedoelt toch niet," zei Toby opmerkzaam naar eene gesloten mand kijkende, die zij in de hand had, „je bedoelt toch niet dat je...."

„Ruik maar eens, vader," zei Meg. „Alleen maar eens ruiken."

Toby was op het punt om het deksel op te lichten, maar zij hield er lachend de hand op.

„Neen, neen, neen," zei Meg, kinderlijk vroolijk. „Houd het nog een beetje uit. Laat ik een klein hoekje open maken, een heel, heel klein hoekje," ging zij voort, de daad bij het woord voegende en zoo zacht sprekende, alsof zij bang was verstaan te worden door den inhoud van de mand. Nu, ruik dan eens! Wat zou er in zijn?"

Toby haalde even den neus op aan het geopende hoekje en riep verrukt uit: „Het is warm!"

„Ja, 't is gloeiend!" riep Meg. „Ha, ha, ha! 't Is kokend heet!"

„Ha, ha, ha!" herhaalde Toby, „'t is kokend heet!"

„Maar wat zou het zijn, vader!" vroeg Meg. „Kom, u hebt nog in het geheel niet geraden. Ik kan er niet aan denken het er uit te halen, voor u 't geraden hebt. Heb toch niet zoo'n haast! Wacht eene minuut! Ik zal het deksel nog iets hooger oplichten. Raad nu eerst!"

Meg was bang dat hij het te spoedig zou raden en kroop achteruit, terwijl zij hem de mand voorhield, trok de mooie, ronde schouders op en stopte de ooren dicht, alsof zij zoodoende Toby beletten kon het juiste woord uit te spreken; en zij lachte daarbij aanhoudend, zoo vroolijk en hartelijk als zoo'n jong ding dat alleen kan.

Intusschen bracht Toby, met de handen op de knieën, den neus naar de mand en haalde heel lang op. De lach op zijn vermagerd gezicht werd al breeder en breeder, alsof hij dien opsnoof.

„Ha, ha, ha, 't ruikt heel lekker," zei hij. „Het is.... het zijn toch geen saucijsjes?"

„Neen, neen, neen!" riep Meg, die dolle pret had. „Neen, geen saucijsjes!

„Neen," hernam Toby na nog eens duchtig opgesnoven te hebben. „Neen, 't is geuriger dan saucijsjes. Het ruikt heel lekker. Het wordt al geuriger. misschien? Neen. Daarvoor is 't te week. Maar wacht, nu weet ik het. 't Is beuling!"

„Neen, ook niet!" riep Meg dol van de pret. „Neen, ook niet!"

„Waar denk ik ook aan!" zei Toby

Toby haalde even den neus op aan het geopende hoekje. (Blz. 61.)

Voor schapenpootjes ruikt 't te sterk. Is 't niet?"

Meg was verrukt. Hij kon niet verder mis raden dan schapenpootjes — tenzij saucijsjes.

„Lever?" vroeg Toby, bij zich zelven te rade gaande. „Neen. Ook daarvoor is de geur te kruidig. Varkenspootjes en ging, voor zoover hij dat kon, rechtop staan. „Ik zou mijn eigen naam vergeten. 't Is pens!"

Het was pens; en Meg, die uitgelaten was van blijdschap, beweerde dat hij binnen een minuut zou zeggen, dat het de beste pens was, die ooit gestoofd was geworden.

„En dus," zei Meg, ijverig bezig met hare mand, „zal ik maar dadelijk de tafel dekken, vader: want ik heb de pens meegebracht in eene kom en de kom in een zakdoek gewikkeld; en als ik dien nu uitspreid en een tafellaken noem en daar trotsch op ben, dan kan niemand mij dat beletten, is 't wel, vader?"

„Voor zoover ik weet niet, liefje," antwoordde Toby. „Maar er zijn altijd menschen, die elk oogenblik weer met nieuwe wetten komen aandragen."

„En zooals ik u laatst uit de krant voorlas, vader, over hetgeen de Rechter gezegd had, dan zijn wij, arme menschen, verplicht al die wetten te kennen. Ha, ha! Hoe dwaas! Groote goedheid, hoe knap denken zij wel dat wij zijn!"

„Ja, liefje," riep Toby, „en als een onzer ze alle kende, zou die man zeker bij alle groote lui in een goed blaadje staan, denk je ook niet?"

„Hij zou zijn middagmaal niet met grooteren eetlust kunnen gebruiken, als het rook zooals dit," zei Meg vroolijk. „Haast u wat, want de aardappels zullen koud worden en er is een half pintje versch bier bij in eene flesch. Waar wilt u gaan zitten, vader? Op uwe gewone post of op een stoep? Mijn hemel, wat zijn wij toch groote lui! Twee plaatsen om uit te kiezen!"

„Vandaag de stoep, lieveling," zei Toby. „Als het droog weer is, de stoep. Bij nat weer onder het afdak. De stoep is gemakkelijker, want dan kan ik er bij gaan zitten; maar bij vochtig weer kan men er rheumatiek krijgen."

„Nu, hier dan," zei Meg, in de handen klappende, „hier is alles klaar! En 't ziet er zoo heerlijk uit! Kom nu, gauw, vader!"

Nadat Toby den geheelen inhoud van de mand aan eene nauwkeurige inspectie onderworpen had, was hij blijven staan en had zijne dochter aangekeken en ook binnensmonds wat gezegd op eene wijze, waaruit was op te maken, dat al was zij in zijne gedachten zelfs boven het gereedstaande maal — de pens inclusis — verheven, hij niet aan haar dacht of haar zag zooals zij op dit oogenblik voor hem stond, maar dat hij zich in zijne verbeelding eene ruwe schets of dramatische voorstelling maakte van haar toekomstig leven. Maar opgewekt door haar vroolijken, uitnoodigenden toon, schudde hij de melancholieke opwelling van zich af en volgde haar — en ziet, juist op het oogenblik dat hij ging zitten, begonnen de kerkklokken te luiden.

„Amen!" zei Toby, terwijl hij den hoed afnam en naar boven keek.

„Amen tegen de klokken, vader!" riep Meg.

„Zij vielen in als een gebed, liefste," zei Toby. „Ze zouden wel een goed gebed uitspreken als ze konden. Mij hebben ze ten minste veel te zeggen."

„De klokken, vader!" herhaalde Meg lachend, terwijl zij mes en vork voor hem neerlegde. „Hoe dan?"

„Dat lijkt mij zoo, lieveling," antwoordde Toby, met grooten eetlust op zijn middagmaal aanvallende. „En wat is het onderscheid? Als ik ze maar hoor, wat doet het er dan toe of ze spreken of niet? Lieve hemel, beste," ging Toby voort, met zijne vork gesticuleerende, want hij werd hoe langer hoe opgewondener, „hoe vaak heb ik de klokken hooren zeggen: ,Toby Veck, Toby Veck, houd je hart rein, Toby! Toby Veck, Toby Veck, houd je hart rein, Toby! Millioen malen! En vaker nog!'"

„Ik nog nooit!" riep Meg.

Toch had zij het wel gehoord — meermalen zelfs. Want haar vader kwam altijd weer op dit onderwerp terug.

„En als de zaken heel slecht gaan," hernam Toby, „ik bedoel heel slecht, bijna zoo slecht als maar kan, dan is 't: ,Toby Veck, Toby Veck, er zal spoedig werk komen, Toby! Toby Veck, er komt werk, Toby!' En zoo al meer."

„En dan komt het — eindelijk, vader," zei Meg met iets droevigs in hare lieve stem.

„Altijd," antwoordde de onschuldige Toby. „Dat mist nooit."

Gedurende dit gesprek had Draaf-Toby geen oogenblik zijn aanval op het Lucullusmaal gestaakt, maar hij sneed en at, en sneed en dronk, en sneed en kauwde, nu eens van de pens, dan weder van de aardappelen en weer van de heete aardappelen naar de pens, met een onverzadelijken honger en ongestoord. Maar nu hij de straat zoo eens inkeek, om te zien of er soms ook iemand aan eene deur of een venster stond, die een boodschap voor hem had, viel zijn blik op Meg, die met de armen over elkander tegenover hem zat en met een glimlach om de lippen toekeek naar zijn verbazenden eetlust.

„Groote Goedheid, vergeef me!" zei Toby, terwijl hij vork en mes liet rusten. „Mijn schat! Meg! Waarom zei je niet wat een gulzigaard ik ben?"

„Maar, vader!"

„Ik zit hier maar," ging Toby berouwvol voort, „mij zelf te goed te doen en vol te proppen, terwijl jij tegenover mij zit en maar toekijkt..."

„Maar ik heb al gegeten, vader," viel de dochter lachend in, „ik heb mijn middagmaal al op."

„Onzin," zei Toby. „Twee middagmalen op één dag! Dat is immers onmogelijk! Je zoudt me even goed kunnen vertellen, dat er twee Nieuwjaarsdagen zullen komen, of dat ik mijn leven lang een hoofd van goud gehad en het nooit ingewisseld heb!"

„En toch heb ik mijn maaltijd al op, vader," hernam Meg, dichter naar hem toeschuivende. „Als u nu zoudt willen voortgaan, dan zal ik u vertellen hoe en waar, en hoe ik aan uw maaltijd gekomen ben — en nog iets."

Toby scheen het nog maar niet te willen gelooven, maar zij keek hem met hare heldere oogen in het gelaat en hare hand op zijn schouder leggende, drong zij er op aan dat hij alles warm zou opeten. Toby nam dus mes en vork weer op en ging aan het werk. Evenwel niet met denzelfden ijver als zoo even, en hij schudde telkens het hoofd, alsof hij volstrekt niet over zich zelven tevreden was.

„Ik gebruikte het middagmaal," vertelde Meg na eene kleine aarzeling, „met.... met Richard. Hij moest vroeg eten, vader, en daar hij zijn middagmaal meebracht, toen hij mij kwam bezoeken, gebruikten wij het samen, vader."

Toby nam eene teug bier en smakte met de lippen. Daarna zeide hij: „O!" want zij scheen op een antwoord te wachten.

„En Richard zei, vader.....", antwoordde Meg; maar zij hield eensklaps op.

„Wat zei Richard, Meg?" vroeg Toby.

„Richard zei, vader...." Maar zij kwam niet verder.

„Richard schijnt lang werk gehad te hebben om wat te zeggen," meende Toby.

„Hij zei dan, vader," hernam Meg, wel met een trillende stem, maar toch duidelijk sprekende, „dat er nu weer een jaar om was en waarvoor het toch diende van jaar tot jaar te wachten, terwijl het toch heel onwaarschijnlijk is, dat wij 't ooit beter zullen hebben dan nu. Hij zei: wij zijn nu arm, vader, en zullen dat wel blijven, maar wij zijn nu jong en de jaren zullen ons oud maken, vóór wij het weten. Hij zei dat als menschen zooals wij willen wachten, totdat wij onzen weg duidelijk voor ons zien, die weg heel smal zal zijn — de weg naar het graf, vader."

Wijzer menschen dan Draaf-Toby zouden al hun redeneertalent te hulp hebben moeten roepen om een tegenbetoog te leveren. Toby bewaarde dan ook het stilzwijgen.

„En hoe hard, vader, oud te worden

en te sterven met de gedachte, dat wij elkaar het leven hadden kunnen opvroolijken en elkander helpen! Hoe hard elkander het geheele leven door lief te hebben en toch van elkander gescheiden te blijven, niet samen oud en grijs te worden, vader! Zelfs, al zou ik het alleen beter hebben en hem vergeten — dat ik onmogelijk kan, vader — hoe vreeselijk zou het zijn met een hart, zoo vol als het mijne, te moeten leven en te voelen hoe het langzaam ineenkromp, zonder de herinnering aan een gelukkig oogenblik als vrouw, om mij staande te houden, te vertroosten en mij beter te maken!"

Toby keek zwijgend voor zich uit. Meg droogde hare tranen af en zei op wat vroolijker toon, d. w. z. met een lach en een snik, en een snik en een lach, of met beide te gelijk:

„Dat zei Richard, vader; daar hij gisteren vast werk heeft gekregen voor den eerstvolgenden tijd, en daar ik hem liefheb en hem al meer dan drie jaren heb liefgehad — o, al langer, vóór hij het wist! — willen wij op Nieuwjaarsdag trouwen, vader; zooals Richard zegt, de beste en gelukkigste dag van het geheele jaar en een, die altijd geluk aanbrengt. Het is wel erg gauw, vader, is 't niet? Maar u moet bedenken, dat er niets valt te regelen aangaande mijne bezittingen en dat er geen trouwjapon behoeft gemaakt te worden, zooals bij de groote dames, vader, is 't wel? En hij zei nog zooveel meer en zoo op die manier als hij 't alleen zeggen kan, zoo flink en ernstig en toch zoo vriendelijk en zoo vol teederheid, dat ik hem beloofde er met u over te zullen spreken, vader. En toen men mij van morgen, zoo onverwacht, het geld uitbetaalde voor mijn werk, en aangezien u de geheele week erg schralen kost gehad hebt en ik dezen dag, zoowel voor u als voor mij, tot een feestdag wenschte te maken, vader, maakte ik een lekker maal klaar en bracht het u om u te verrassen."

„En zie nu eens hoe koud hij het laat worden op de stoep," sprak eene andere stem.

Het was de stem van Richard, die onopgemerkt naderbij gekomen was en nu voor vader en dochter stond, met eene kleur zoo rood, als het ijzer waarop zijn voorhamer dagelijks neerkwam. Hij was een knap, welgemaakt, krachtig gebouwd jonkman, met een paar oogen, die schitterden als de vonken in de smidse, zwart haar, dat in kleine krulletjes de zwarte slapen omlijstte, en een glimlach om den mond.... een glimlach, die zelfs Meg's lofrede over zijne welbespraaktheid nog overtrof.

„Zie, hoe hij het kostelijk maal op de stoep laat koud worden!" hernam Richard. „Meg weet niet wat hem goed smaakt. Zij weet er niets van."

Toby zette zijn arbeid intusschen weer met geestdrift voort en zou juist Richard antwoorden, toen de huisdeur zonder eenige voorafgaande waarschuwing geopend werd en een lakei bijna den voet op de pens zette.

„Maakt dat je hier vandaan komt, gauw wat! Moeten jullie dan altijd op d e z e stoep zitten. Kun je die van de buren ook niet eens eene beurt geven? Wil je nu den weg vrij maken of niet? Komaan nu!"

Eigenlijk was deze laatste vraag al overbodig geworden, want zij waren al opgestaan.

„Wat is er aan de hand?" vroeg de gentleman, voor wien de deur geopend was; hij kwam het huis uit met die soort luchtigen stap, het midden houdende tusschen een wandelpas en een sukkeldrafje, waarmede een gentleman, die al op den terugweg in het leven is, krakende laarzen, een gouden horlogeketting en glanzend wit linnen draagt, uit zijne woning m a g komen; niet alleen zonder aan zijne waardigheid iets te kort te doen, maar den indruk makende van elders hoogst ge-

wichtige zaken te hebben. „Wat is er aan de hand? Wat is er aan de hand?”

„Men zou je eindelijk nog op de bloote knieën moeten smeeken en bidden om de stoep vrij te laten.” hernam de lakei met grooten nadruk. Waarom kun je de stoep niet vrijlaten? Is je dat niet mogelijk?

„Goed, goed, al wel zoo!” zei de gentleman. „Hé, looper, kom eens hier!” vervolgde hij, Draaf-Toby bij zich roepende. „Kom hier. Wat is dat? Is dat je middagmaal?”

„Ja, mijnheer.” antwoordde Toby, terwijl hij zijn maal in een hoekje liet staan.

„Laat 't daar niet staan,” riep de gentleman. „Breng het hier, breng het hier. Zoo! Is dit je middagmaal?”

„Ja, mijnheer,” herhaalde Toby, met een begeerigen blik naar het stukje pens kijkende, dat hij voor het laatst bewaard had, en nu door den gentleman, die het op de vork hield, van alle kanten bekeken werd.

Er waren te gelijk met hem nog twee gentlemen naar buiten gekomen. De een was iemand van middelbaren leeftijd, mager en met een ontevreden gezicht; hij had de handen in de zakken van zijn versleten peper- en zoutkleurige pantalon, die hem bovendien veel te wijd en van onderen omgeslagen was; ook scheen hij zich niet al te vaak af te schuieren en te wasschen. De andere, een welgedaan man met een frisch uiterlijk, droeg eene blauwe jas met glimmende knoopen en eene witte das. Hij had eene erg roode kleur, alsof er te veel bloed naar zijn hoofd geperst werd, waaruit wellicht de omstandigheid verklaard had kunnen worden, dat zijn hart wat koud was.

De gentleman, die de vork van Toby in de hand had, riep den sjofel gekleeden heer met den naam Filer tot zich, en deze was zoo bijziende, dat hij met zijn gezicht vlak bij het stukje pens moest gaan staan, om te zien wat het was. Toby liep het water uit den mond, maar gelukkig at mijnheer Filer er niet van.

„Dat moet wel dierlijk voedsel zijn, mijnheer de Alderman,” zei Filer, terwijl hij er eenige prikken in gaf met een potlood, „in den werkmansstand algemeen bekend onder den naam pens.”

De Alderman lachte eens en knipoogde eens, want Alderman Cute was een vroolijke kwant. O, zeker, en een slimmerd ook! Iemand, die zijn weetje wel wist! Van alle markten thuis. Hij liet zich niet gemakkelijk beetnemen. En het volk.... nou, of hij het volk kende, die Cute, dat beloof ik u!”

„Maar wie eet er pens?” vroeg mijnheer Filer rondkijkende. „Pens is ongetwijfeld het minst zuinige, ja, laat ik liever zeggen, het kostbaarste voedingsmiddel, dat in den handel te krijgen is. Pens verliest bij het koken zeven-achtste van een vijfde meer per pond dan eenig ander dierlijk voedingsmiddel. Dat is bewezen! Pens is om zoo te zeggen duurder dan ananas uit de bakken. Gaat men na hoeveel beesten er volgens de statistiek jaarlijks geslacht worden en hoeveel pens deze beesten, mits zorgvuldig behandeld, opleveren, dan kom ik, als die pens gekookt is, op een verlies aan dierlijk voedsel, waarvan een garnizoen van vijf honderd man gedurende vijf maanden van een en dertig dagen en dan nog eene Februari zou kunnen bestaan. O, die spilzucht, die spilzucht!”

Toby was doodsbleek geworden en stond te trillen op zijne magere beenen. Hij had dus een garnizoen van vijfhonderd man den hongerdood laten sterven — dat begreep hij er ten minste uit.

„Wie eet hier pens?” vroeg mijnheer Filer driftig. „Kom, wie eet hier pens?”

Toby maakte in zijne verlegenheid eene buiging.

„Jij? Is 't waar?” vroeg mijnheer Filer. „Dan zal ik je eens wat ver-

tellen. Je steelt die pens uit den mond van weduwen en weezen, vrindje."

„Dat hoop ik toch niet, mijnheer," antwoordde Toby ootmoedig. „Liever zou ik van gebrek omkomen!"

„Verdeel de zooeven genoemde hoeveelheid pens onder alle weduwen en weezen, voor zoover hun aantal bekend is, Alderman," hernam Filer, „dan zou ieder hunner voor een stuiver pens ontvangen en bleef er voor dezen man niets over. Dus is hij een dief."

Toby was zoo ontsteld, dat hij kalm toekeek, toen de Alderman het laatste stukje pens zelf verorberde. Het was eigenlijk een rustig gevoel, dat het nu maar verdwenen was.

„En wat zegt u er van?" vroeg de Alderman op schertsenden toon aan den gentleman met het roode gezicht en de blauwe jas. „U hebt gehoord wat onze vriend Filer beweert. Wat zegt u er van?"

„Wat kan men er bij mogelijkheid van zeggen?" antwoordde de gentleman. „Wat *is* er van te zeggen? Wie kan nu eenig belang stellen in zoo'n kerel," — hij bedoelde Toby — „in zulke verbasterde tijden als wij tegenwoordig beleven. Zie eens aan! Wat een man! O, die goede oude tijd, die gulden oude tijd, die groote oude tijd! *Dat* was een tijd waarin de boerenstand trotsch mocht zijn. Dat waren tijden voor allerlei soort van dingen en zoo! Tegenwoordig is er niets van dat alles. O!" zuchtte de roodwangige gentleman, „die goede oude tijd, die goede oude tijd!"

De gentleman verklaarde niet nader welken tijd hij bedoelde, noch zeide hij iets waaruit men zou hebben kunnen opmaken, dat hij, uit geringschatting van zich zelven, den tegenwoordigen tijd verweet iets zoo weinig merkwaardigs als zijn persoon te hebben doen geboren worden.

„Die goede oude tijd, die goede oude tijd!" herhaalde de gentleman. „Wat was dat een heerlijke tijd! Het was eigenlijk *de* tijd! Wat baat het te spreken over andere tijden, of over de menschen van *dezen* tijd? Is deze tijd eigenlijk wel een tijd te noemen? *Ik* doe 't niet. Sla „Strutt's kleederdrachten" eens op en zie dan hoe een boodschaplooper er uitzag in den goeden ouden tijd."

„Al ging 't hem nog zoo goed, dan had hij toch geen hemd aan zijn lijf, noch kousen aan de voeten en hij had nauwelijks groente om in den mond te steken," zei mijnheer Filer. „Ik kan dat uit de statistiek bewijzen."

Toch ging de roodwangige gentleman voort dien goeden ouden, dien gulden ouden tijd te prijzen. Wat een ander ook zeide, hij bleef den lof maar verkondigen van den grooten, ouden tijd in telkens terugkeerende uitdrukkingen, evenals een ongelukkige eekhoorn telkens terugkeert uit en naar zijne kooi, van welker inrichting en samenstelling hij even weinig begrijpt, als de roodwangige gentleman begreep van de verloopen eeuwen.

Het is mogelijk dat het geloof in die nevelachtige oude tijden bij den armen Toby niet geheel vernietigd was, maar hij zelf zag op dit oogenblik alles als door een nevel. Eén ding was hem echter duidelijk in al zijne verlegenheid, namelijk, dat hoe deze gentleman in de bijzaken ook van meening mocht verschillen, zijn voorgevoel van dien morgen en van vele morgens was maar al te gegrond geweest. „Neen, neen. Wij kunnen geen goed doen, wij deugen voor niets, wij waren al slecht bij onze geboorte," dacht Toby.

Maar Draaf-Toby was vader en had een hart, dat in weerwil van deze uitspraak op de rechte plaats zat. Hij kon het niet dulden dat Meggy's kortstondige vreugde bedorven zou worden door deze wijze heeren. „God zij haar genadig!" dacht de arme Toby. „Zij zal spoedig genoeg weten wat er in de wereld te koop is."

Hij gaf daarom den jeugdigen smid met een angstig gezicht een teeken om haar mee te nemen. Maar de jonge man was in zoo'n druk gesprek met haar, dat hij Toby eerst begreep, toen ook Alderman Cute zijn wenken bespeurd had. Nu, de Alderman had zijne beurt om wat te zeggen nog niet gehad, maar hij was ook een wijs man, zeker — en practisch! O, zoo practisch! En aangezien hij niet gaarne een gedeelte van zijn auditorium zag heengaan, riep hij: „Hola, blijf eens hier!"

„Zie je," zei de Alderman, zich tot zijne beide vrienden wendende, met het gewone zelfgenoegzame lachje om den mond, „zie je, ik ben een oprecht man en een practisch man; ik ga altijd oprecht en practisch te werk. Altijd den rechten weg. Er is niet de minste geheimzinnigheid of moeilijkheid in, om met dat soort van volk om te gaan, als je hen maar begrijpt en op hun eigen manier tot hen kunt spreken. Kom eens hier, jij, boodschaplooper! Vertel mij of anderen nu nooit meer, vrindje, dat je niet altijd genoeg te eten hebt en niet van het beste! Ik weet het nu beter. Ik heb die pens geproefd; je kunt mij nu niet meer bij den neus nemen. Je weet wat dat beteekent, nietwaar? Dat is het ware woord, is 't niet? Ha, ha, ha! Wel" de Alderman wendde zich weder tot zijne vrienden — „niets gemakkelijker dan met zulke lui om te springen, als je ze maar begrijpt!"

Een voortreffelijk man voor het gemeene volk, die Alderman Cute! Nooit uit zijn humeur! Gemakkelijk, minzaam, altijd een grapje bij de hand! O, hij wist het wel die Alderman! —

„Zie je, vrindje," ging hij voort, „er wordt heel wat onzin uitgekraamd over gebrek en armoede, nietwaar? Ja, zoo is het, ha! ha! ha! — maar ik ben van plan dat eens den kop in te drukken. O, elken dag hoort men zuchten over broodgebrek en zoo meer, maar ik zal het den kop indrukken. Dat is alles wat ik je te zeggen heb! Groote goedheid" — zoo wendde hij zich weder tot zijne vrienden — „je kunt bij die lui alles den kop indrukken, als je maar weet hoe je 't moet aanleggen!"

Toby nam Meg's hand en trok haar arm door den zijnen. Hij scheen eigenlijk niet te weten wat hij deed.

„Is dat je dochter?" vroeg de Alderman en streek haar heel familiaar onder de kin.

Altijd minzaam met het arme volk, die Alderman Cute! Hij wist zoo goed wat hun genoegen doet! Geen greintje hoogmoed had ooit iemand in hem bespeurd!

„Waar is hare moeder?" vroeg die waardige gentleman.

„Dood," antwoordde Toby. „Hare moeder was waschvrouw; zij werd bij de geboorte van dit kind opgeroepen naar betere gewesten."

„Toch niet om de wasch te doen?" klonk de aardige opmerking van den Alderman.

Het is mogelijk dat Toby zich zijne vrouw in den hemel niet kon denken, geheel afgescheiden van haar vroeger bedrijf, maar de vraag is: zou de Alderman Cute, indien mevrouw Cute overleden was, zich haar in den hemel voorgesteld hebben, een zekeren stand of rang ophoudende.

„En ben jij haar vrijer?" vroeg Cute aan den jeugdigen smid.

„Ja," antwoordde Richard haastig, want de vraag maakte hem wrevelig. „En op Nieuwjaarsdag gaan wij trouwen."

„Wat bedoel je?" riep Filer met zijne scherpe stem. „Trouwen?"

„Ja, zeker, daar denken wij hard over, mijnheer," antwoordde Richard. „Wij hebben haast, ziet u, want het moest eens den kop ingedrukt worden!"

„Ha!" kreunde Filer letterlijk. „Ja, Alderman, druk dat den kop in, dan doet u een goed werk! Trouwen! Trouwen! Hoe is 't mogelijk dat die men-

schen onbekend zijn met de eerste grondbeginselen van de staathuishoudkunde! Hun gebrek aan voorzorg. hunne zorgeloosheid, hunne verdorvenheid is, bij de goden, groot genoeg om.... Kijk nu eens naar dit paar!"

Nu, het was een paartje, dat gezien mocht worden. Zij konden geen verstandiger en eerlijker ding op touw zetten dan samen te trouwen.

„Men kan zoo oud worden als Methusalem," ging Filer voort, „men mag zijn leven lang werken ten bate van zulk soort van menschen; men mag ze voorbeelden voor oogen stellen bij duizenden.... toch kan men ze evenmin overtuigen dat zij geen recht hebben, dat er geen reden voor hen bestaat om te trouwen, als dat zij geen recht hadden om geboren te worden, dat er geen reden voor hen bestond om op de wereld te komen. En die, dat weten wij, bestond er niet. Dat is al eeuwen geleden met wiskunstige zekerheid uitgemaakt.

Alderman Cute had groote pret en legde den wijsvinger tegen zijn neus, alsof hij tot zijne vrienden wilde zeggen: „Let nu eens goed op mij, wil je? Houdt den practischen man in het oog!" — en riep Meg tot zich.

„Kom eens hier, meisje!"

Het bloed van haar verloofde was in de laatste oogenblikken hevig aan het gisten geraakt, zoodat hij ongenegen was om haar te laten gaan. Maar hij bedwong den opwellenden toorn en toen Meg aan de uitnoodiging gehoor gaf, was hij in het volgend oogenblik met een paar groote passen naast haar. Toby had haar arm nog in den zijnen, maar keek zoo verbijsterd rond, als iemand, die plotseling uit een droom ontwaakt.

„Nu zal ik je eens in een paar woorden een goeden raad geven, meisje," zei de Alderman op zijn eigenaardig minzamen toon. „Het is mijn plicht je raad te geven, begrijp je, want ik ben vrederechter. Je weet dat ik vrederechter ben, nietwaar?"

Meg antwoordde bedeesd: „Ja."

Iedereen wist immers dat Alderman Cute een vrederechter was! O, lieve hemel, zoo'n ijverige vrederechter als er ooit een geweest is. Wie kon er in de oogen van het publiek bogen op zooveel doorzicht als Alderman Cute?

„Je gaat trouwen, zeg je," vervolgde de Alderman. „Maar dat is voor iemand van jou sekse al heel ongepast en heel onkiesch! Dat doet nu echter weinig ter zake. Als je eenmaal getrouwd bent, zul je al heel spoedig twist krijgen met je man en een ellendig leven hebben. Je denkt natuurlijk van niet, maar je zult 't zien gebeuren, omdat ik 't je vertel. En nu waarschuw ik je eerlijk, dat ik alles in het werk zal stellen om alle hulp aan vrouwen, die door eigen schuld een ellendig leven hebben, den kop in te drukken. Zorg dus niet voor mij gebracht te worden. Je zult kinderen krijgen — jongens. Die jongens zullen natuurlijk opgroeien tot slechte mannen, als wilden door de straten loopen, zonder kousen of schoenen. Bedenk dat wel, mijne jeugdige vriendin. Ik zal korte metten met hen maken, want ik ben van plan dat door de straten loopen zonder kousen en schoenen den kop in te drukken. Vermoedelijk, zeer waarschijnlijk zelfs, zal je man jong sterven en je achterlaten met een baby. Dan zul je uit je woning gezet worden en door de straten gaan zwerven. Neem je dan in acht en kom niet in mijne buurt, want ik ben van plan al die zwervende moeders van de straat te verbannen. Dat is mijn onwrikbaar besluit. Denk er niet aan ziekte voor te wenden als eene verontschuldiging, of babies mee te brengen, om mijn medelijden op te wekken, want ik ben van plan alle zieken en alle babies te laten oppakken. En als je zoo ondankbaar, zoo ongodsdienstig en zoo'n bedriegster bent, om je in je wanhoop te willen verdrinken of op-

hangen, zal ik geen medelijden met je hebben, want ik ben vast besloten alle zelfmoord den kop in te drukken. Als er één ding is," ging de Alderman met zijn zelfgenoegzamen glimlach voort, „waarop ik mij meer toegelegd heb dan op iets anders, dan is het om den zelfmoord den kop in te drukken. Probeer het dus niet. Ha, ha, ha! Ziezoo, nu hebben wij elkaar begrepen, is 't niet?"

Toby wist niet of hij beangst of blijde moest zijn toen hij zag, dat Meg doodsbleek geworden was en de hand van haar verloofde losgelaten had.

„En wat jou betreft, jij, stomme hond," hernam de Alderman, zich met toenemende vroolijkheid en beleefdheid tot den jeugdigen smid wendende, „hoe kom jij er toe over trouwen te denken? Waarom behoef jij te trouwen, uilskuiken? Als ik zoo'n flinke, knappe jongen was, als jij, zou ik mij schamen zoo onnoozel te zijn, om altijd aan de schort van eene vrouw te hangen. Zij zal immers eene oude vrouw zijn als jij nog in de kracht van je leven bent! Dan zul je eene mooie vertooning maken met zoo'n morsebel van eene vrouw en een troep huilende kinderen achter je aan!"

O, die Alderman Cute had slag om met het mindere volk om te gaan.

„Ziezoo, maak nu dat je wegkomt!" hernam Alderman Cute, „en toon berouw. Wees niet zoo dwaas om op Nieuwjaarsdag te gaan trouwen. En als een volgende Nieuwjaarsdag aanbreekt, zul je er wel anders over denken: zoo'n knappe, jonge kerel als jij, waar alle jonge meisjes naar kijken. Allo, maak dat je wegkomt!"

Zij gingen heen. Niet arm in arm, hand in hand of elkaar glimlachend aankijkende; maar zij in tranen; hij somber voor zich kijkende. Waren dat dezelfde menschen, die nog geen half uur geleden Toby uit diens neerslachtigheid opgebeurd hadden? Neen, neen! De Alderman — gezegend zij zijne nagedachtenis! — had hun den kop ingedrukt.

„Nu je toch hier bent," zei Alderman Cute tot Toby, „kun je een brief voor mij wegbrengen. Loop je nog al hard? Je bent al zoo oud!"

Toby, die, als versuft, Meg en Richard had nagekeken, verzekerde dat hij nog heel vlug en sterk was.

„Hoe oud ben je?"

„Ruim zestig, mijnheer."

„O! Die man is al ver over den middelbaren leeftijd, vat je," riep Filer, alsof zijn geduld op eene zware proef gesteld werd. waarvoor het op het punt was te bezwijken.

„Ja, mijnheer," zei Toby, „ik voel wel dat ik te veel ben. Ik.... ik twijfelde er van morgen al aan. De hemel zij mij genadig!"

De Alderman belette hem voort te gaan, door den brief uit den zak te halen en hem dien te geven. Toby zou ook een shilling gekregen hebben, indien mijnheer Filer niet duidelijk bewezen had, dat hij dan een zeker aantal personen ieder een halven stuiver zou bestelen; hij moest zich dus met zes stuivers tevreden stellen en meende dat hij er nog heel goed afkwam.

Daarna gaf de Alderman aan zijne beide vrienden een arm en wandelde welvoldaan heen; maar hij kwam onmiddellijk daarna haastig terug, alsof hij iets vergeten had.

„Hé, looper!"

„Mijnheer?"

„Let goed op die dochter van je. Zij is veel te mooi."

„Ja. haar lief gezichtje zal ook wel van den een of ander gestolen zijn," dacht Toby, terwijl hij den halven shilling bekeek en zich de pens herinnerde. „Zij heeft zeker wel vijfhonderd van die deftige dames hare frischheid ontstolen, zullen zij beweren. 't Is wel treurig!"

„Zij is veel te mooi, mannetje," herhaalde de Alderman. „Ik voorspel je,

dat 't nooit goed met haar afloopt. Onthoud wat ik je zeg. Houd haar in 't oog!" Daarna liep hij haastig zijne vrienden achterna.

„Niets deugt er aan ons! Niets!" mompelde Toby handenwringend. „In slechtheid geboren. Wij zijn te veel op dit ondermaansche."

Terwijl hij deze woorden uitsprak begonnen de klokken te luiden: vol, luid, helder, maar zonder eenige aanmoediging. Neen, geen greintje.

„De wijs is veranderd," riep de oude man luisterend. „Geen woord meer van hetgeen ik er vroeger in meende te hooren. Hoe zou dat komen? Och, ik ben te veel, zoowel in het Nieuwe als in het Oude jaar. Ging ik maar dood!"

De klokken gingen intusschen voort de lucht met hunne heldere klanken te vervullen. Druk ze den kop in! Druk ze den kop in! Goede oude tijd, goede oude tijd! Voorbeelden bij duizenden! Druk ze den kop in! Druk ze den kop in! Als de klokken nog iets zeiden, dan was het dit, en wel zoo lang, dat Toby er duizelig van werd. Hij drukte zich de handen tegen zijn vermoeid hoofd, alsof hij het tegen barsten wilde behoeden, en het was maar goed ook dat hij het deed, want nu werd hij zich eensklaps den brief bewust en nam hij zijn gewone sukkeldrafje weer aan.

HOOFDSTUK II.

De brief, door Toby ter bezorging ontvangen, was gericht aan een groot man in het grootste district van de groote stad. Het was het grootste district, want het werd door de bewoners gewoonlijk „de wereld" genoemd.

De brief woog dan ook zwaarder in Toby's hand dan andere brieven. Niet omdat de Alderman het couvert met eene groote pijp lak en een cachet met een breed wapenschild had verzegeld, maar vanwege den grooten naam, dien het droeg, en de groote hoeveelheid goud en zilver, waaraan die naam deed denken.

„Hoe heel anders dan wij," dacht Toby in zijn eenvoud in vollen ernst, terwijl hij het adres bekeek. „En dan iemand de pens uit den mond te stelen! Hij zou 't verfoeien! Iemand die alles koopen kon wat hij verlangt!"

Onwillekeurig deed de eerbied voor dien grooten naam op het adres Toby den brief tusschen het voorschoot nemen. „Zijne kinderen," ging hij in zich zelven voort, terwijl er tranen in zijne oogen kwamen, „zijne dochters.... ja, die mogen haar hart wel weggeven en met gentlemen trouwen .... die mogen wel gelukkige vrouwen en moeders worden... die mogen wel mooi zijn, evenals mijne lieve M...e..."

Hij kon haar naam niet geheel uitspreken; de eindletter bleef hem in de keel steken, alsof 't het geheele alphabet was.

„'t Doet er ook niet toe," dacht Toby. „Ik weet wat ik bedoel. Dat is voor mij meer dan genoeg." Na deze troostvolle overweging draafde hij verder.

Het vroor dien dag hard, de lucht was helder, versterkend. De winterzon, schoon weinig warmte verspreidend, deed het ijs schitteren, dat zij niet in staat was te doen smelten. Op andere wijze zou Toby uit die winterzon voor een armen drommel wel een lesje hebben kunnen putten, maar nu kwam dit niet in hem op.

Het was dien dag Oudejaarsdag. Het geduldige jaar had in weerwil van alle verwijten en lasterpraatjes zijne taak trouw volbracht. 't Was lente, zomer, herfst en winter geweest. Het had den aangewezen loop volbracht en legde nu het moede hoofd neer om te sterven. Voor zich zelven beroofd van alle hoop op geluk, van het vooruitzicht op nieuwe indruk-

ken, van de gelegenheid om werkzaam te zijn voor het geluk van anderen, maakte het op het oogenblik van scheiden nog slechts aanspraak op een herdenken van al de moeilijke dagen, die het had doorleefd, en op een rustig stervensuur. Toby zou in het wegstervende jaar de levensgeschiedenis hebben kunnen lezen van een armen man, maar dit kwam niet in hem op.

En hij alleen? Heeft niet elke werkman in Engeland gedurende de laatste zeventig jaren vruchteloos deze klacht doen hooren?

De straten waren levendiger dan ooit en de winkels hadden zich gestoken in hun fraaisten tooi. Het Nieuwe jaar, erfkind van de gansche wereld, werd afgewacht met welkomstgroeten, vreugdekreten en cadeaux. Daar waren boeken en speelgoed voor het Nieuwe jaar, allerlei blinkende snuisterijen, mooie toiletten, plannen om fortuin te maken voor het nieuwe jaar, nieuwe uitvindingen om het te verschalken. Het leven van het Nieuwe jaar was in almanakken en zakboekjes in onderdeelen verdeeld; iedereen kon lezen wanneer de maan opkwam, welke sterrebeelden te zien waren, wanneer het eb en vloed was; de wisseling der jaargetijden was even nauwkeurig berekend als mijnheer Filer zijne sommen over mannen en vrouwen maakte.

Het Nieuwe jaar! Het Nieuwe jaar! Overal was het Nieuwe jaar! Het oude jaar werd reeds beschouwd als een doode, en wat het naliet werd goedkoop verkocht, evenals de nalatenschap van een overboord geslagen matroos. Zijne stalen en monsters behoorden reeds tot „verleden" jaar, ofschoon het den laatsten adem nog niet had uitgeblazen. Zijne schatten waren niets dan slijk in vergelijking met de rijkdommen van zijn ongeboren opvolger!

Toby mijmerde noch over het Oude noch over het Nieuwe jaar.

„Druk ze den kop in.... druk ze den kop in! Voorbeelden bij duizenden! Goede oude tijden! Goede oude tijden! Druk ze den kop in, druk ze den kop in!" — Dat was de maat waarin hij voortdraafde en 't zou hem onmogelijk geweest zijn in een anderen over te gaan. Hoe droefgeestig deze maat echter was, hij bracht hem ten behoorlijken tijde waar hij wezen moest — aan de woning van Sir Joseph Bowley, lid van het Parlement.

De deur werd door een portier geopend. O, maar zoo'n portier! Heelemaal niet van den slag van Toby! Van een heel ander menschensoort! Deze portier moest eerst eens flink ademhalen eer hij spreken kon, want hij was, door de schel opgeschrikt, van zijn stoel opgestaan, zonder tijd te hebben om tot kalmte te komen en den toestand te overpeinzen. Toen hij zijne stem eindelijk terug had, — het duurde lang, want hij had een heel eind moeten loopen en bovendien wat veel vleesch gegeten, hetgeen hem nu zwaar in de maag lag — zei hij met zijne dikke lippen:

„Van wien komt dat?"

Toby noemde hem den naam.

„Je moet hem maar zelf binnen brengen," zei de portier en wees hem op de deur van eene kamer aan het einde van de gang. „Op dezen dag van het jaar loopt iedereen maar naar binnen. Je komt geen minuut te vroeg, want het rijtuig staat al voor de deur; ze zijn maar voor een paar uur in de stad gekomen, met een bijzondere bedoeling."

Toby veegde zijne voeten — er zat geen spatje op — zorgvuldig op de mat af en sloeg den aangewezen weg in, bij zich zelven de opmerking makende dat het een vreeselijk groot huis was, maar dat alle meubels overdekt en bijeengeschoven waren, zoodat men wel zien kon, dat de familie buiten was. Op zijn kloppen aan de aangewezen kamerdeur werd hem verzocht binnen te komen, en toen bevond hij zich in een ruime biblio-

theek, waar aan eene tafel, beladen met papieren en boeken, eene deftige dame met een hoed op aan een minder deftigen gentleman in 't zwart dicteerde wat hij moest opschrijven; terwijl een andere, veel deftiger gentleman, wiens hoed en stok op tafel lagen, op- en neerwandelde, met eene hand in zijn vest, en nu en dan een blik wierp op zijne eigene deftige gestalte in den spiegel boven den haard.

„Wat is dat?" vroeg laatsgenoemde gentleman. „Mijnheer Fish, wilt u wel zoo goed zijn eens te kijken?"

Mijnheer Fish zei: „O, pardon!" nam den brief aan en overhandigde dien met den grootsten eerbied.

„Van Alderman Cute, Sir Joseph."

„Is dit alles? Heb je niets meer, looper?" vroeg Sir Joseph.

Toby antwoordde ontkennend.

„Heb je geen rekening voor mij of iets van mij te vorderen — mijn naam is Bowley, Sir Joseph Bowley — of iets anders van dien aard? Zoo ja, geef het dan. Mijnheer Fish heeft een wisselboek naast zich liggen. Ik wil niet hebben, dat er iets blijft staan in het nieuwe jaar. In dit huis worden, voor het oude jaar eindigt, alle rekeningen afgedaan, zoodat mocht de dood mijn leven af...af..."

„Snijden," hielp mijnheer Fish.

„Breken, mijnheer," verbeterde Sir Joseph op bitsen toon, „mijn levensdraad afbreken, dan zouden mijne zaken in de beste orde bevonden worden."

„Waarde Sir Joseph," zei de dame, die veel ouder was dan de gentleman. „Hoe griezelig!"

„Mylady Bowley," antwoordde Sir Joseph, die nu en dan geheel verdiept scheen in zijne overpeinzingen, „op dezen dag van het jaar moeten wij denken aan.... aan ons zelven. Wij moeten onze.... onze rekeningen opmaken. Wij moeten voelen dat elke terugkeer van deze gewichtige gebeurtenis in een 's menschen leven, van het grootste belang is voor ieder man en — zijn bankier."

Sir Joseph sprak deze woorden uit, alsof hij zelf voelde welk eene ernstige zedeles er in verscholen lag; zelfs hoopte hij dat Toby in de gelegenheid zou zijn uit deze woorden leering te putten. Vermoedelijk stelde hij daarom het verbreken van het zegel nog wat uit en verzocht hij Toby noch eenige minuten te wachten.

„U verlangdet, Mylady, dat mijnheer Fish vertellen zou..." merkte Sir Joseph aan.

„Mijnheer Fish heeft het al verteld, geloof ik," antwoordde Mylady, naar den brief kijkende. „Maar, op mijn woord, Sir Joseph, ik meen toch dat ik het zoo niet kan laten blijven. Het is zoo uiterst kostbaar."

„Wat is zoo kostbaar?" vroeg Sir Joseph.

„Die liefdadigheid, lieve. Ze geven maar twee stemmen voor eene contributie van vijf pond. 't Is ontzettend!"

„Mylady Bowley," antwoordde Sir Joseph, „ik verbaas mij over u. Hangt dan het genot van het weldoen af van het aantal stemmen, of staat het bij een rechtgeäard mensch in rechte reden tot het aantal aanzoeken? Is het geen genoegen van de reinste soort over twee stemmen van de vijftig te kunnen beschikken?"

„Voor mij niet, dat beken ik eerlijk," antwoordde Mylady. „Het verveelt me. Bovendien, u bent nu eenmaal de vriend der armen, Sir Joseph, u denkt anders over zulke dingen."

„Ja, ik b e n de vriend der armen," gaf Sir Joseph toe, terwijl hij den aanwezigen armen man aankeek. „Als zoodanig ben ik geschimpt en mag men mij beschimpen. Ik vind het een eeretitel."

„God zegen' dien edelen gentleman," dacht Toby.

„Zoo ben ik het niet eens met hetgeen Cute hier schrijft," ging Sir Joseph voort, den brief op eenigen afstand voor zich houdende. „Ik ben

het niet eens met de Filer-partij. Ik ben het met geen enkele partij eens. De armen, die mijne vrienden zijn, hebben niets met de partijen te maken, en de partijen niets met hen. Ik heb alleen te maken met mijne vrienden, de armen, in mijn district. Geen mensch, noch eenige vereeniging van menschen, heeft het recht zich te stellen tusschen mij en mijne vrienden. Dat is de grondregel, waarvan ik uitga. Ik ben als .... als een vader voor mijne arme vrienden en zeg tot hen: ,Beste kerels, ik zal je vaderlijk behandelen.'"

Toby luisterde met de grootste aandacht en begon zich hoe langer hoe meer op zijn gemak te voelen.

„Je hebt, beste kerel," vervolgde Sir Joseph, terwijl hij Toby zoo terloops aankeek, „met niemand te maken dan met mij. Maak het je zelf toch niet lastig door over allerlei andere dingen te denken. Ik zal voor je denken, ik weet wat goed voor je is, ik ben en blijf je vader. Zoo heeft eene alwijze Voorzienigheid het beschikt. Het doel van je zijn op deze wereld is niet, dat je brast en zwelgt en je genot zoekt in lekker eten en drinken — Toby dacht met ernstig zelfverwijt aan de pens — maar dat je je geluk zoudt vinden in werken. Wandel met opgerichten hoofde in de frissche morgenlucht en — toef daar eenigen tijd. Wees streng voor u zelven, leef matig, toon eerbied, oefen u in zelfverloochening, onderhoud je gezin van bijna niets, betaal je huishuur zoo regelmatig als eene klok, wees nauwgezet in alles wat je doet — ik geef je een goed voorbeeld, want je zult mijnheer Fish, mijn vertrouwden secretaris, altijd met een geldbakje voor zich vinden — en dan moogt ge op mij vertrouwen als op een vaderlijken vriend."

„Lieve kinderen, voorwaar, Sir Joseph!" zei Mylady huiverend. „Rhumatiek, koortsen, kromme beenen, asthma en al zulke afschuwelijke dingen meer brengen die kindertjes mee!"

„Mylady," antwoordde Sir Joseph op plechtigen toon, „niettemin ben ik de vriend en de vader der armen. Niettemin zal de arme aanmoediging ontvangen uit mijne hand. Den eersten dag van elk kwartaal zal hij met mijnheer Fish af te rekenen hebben. Elken Nieuwjaarsdag zal ik met mijne vrienden op zijne gezondheid drinken. Eenmaal 's jaars zullen mijne vrienden en ik hem met diep gevoel toespreken. Eenmaal in zijn leven mag hij zelfs in het publiek, ten aanschouwe van den hoogsten stand in de maatschappij, een of ander van een vriend ontvangen. En daalt hij dan, niet meer gesteund door al deze prikkels en door de zelfvoldoening van den arbeid, in het graf, dan, Mylady" — Sir Joseph moest den neus even snuiten — „dan zal ik een vriend en een vader zijn — op dezelfde voorwaarden — voor zijne kinderen."

Toby was diep geroerd.

„O! Ge hebt eene dankbare familie, Sir Joseph," riep Mylady.

„Mylady," antwoordde Sir Joseph uit de hoogte, „het is bekend dat ondankbaarheid eene zonde is bij die klasse van menschen. Ik verwacht niet anders."

„O," dacht Toby, „slecht bij de geboorte? Niets kan ons helpen!"

„Wat een mensch doen kan doe ik," hernam Sir Joseph. „Ik doe mijn plicht als de vriend en de vader der armen; ik tracht hen op te heffen door hun bij alle gelegenheden de éene groote zedeles in te prenten, die deze klasse van menschen zoo zeer behoeft. En die is: algeheele afhankelijkheid van mij. Met zich zelven hebben zij niets — hoegenaamd niets te doen. Slechte, kwaadwillige personen mogen hun anders leeren, zij kunnen ontevreden en ongeduldig worden, zich schuldig maken aan verzet en zwarte ondankbaarheid — en dit is ontwijfelbaar het geval — ik ben en blijf toch hun vriend en hun vader. Dat is een-

maal zoo verordineerd. Het is de natuurlijke loop der dingen."

Met zulke verheven gevoelens bezield opende Sir Joseph den brief van Alderman Cute en las.

„Heel beleefd en attent, waarlijk!" riep Sir Joseph uit. „Mylady, de Alderman is zoo beleefd mij in herinnering te brengen, dat hij „de buitengewone eer" gehad heeft — hij is wel goed — mij te ontmoeten ten huize van onzen wederzijdschen vriend Deedles, den bankier, en hij bewijst mij de gunst mij te vragen of het mij aangenaam zijn zal Will Fern van de baan te helpen."

„Heel aangenaam!" antwoordde Lady Bowley. „De ergste van allen. Ik hoop dat hij gestolen heeft of zoo iets!"

„Wel neen," zei Sir Joseph, in den brief kijkende. „Niet bepaald diefstal. Dat nu juist niet. Het schijnt dat hij naar Londen kwam om werk te zoeken — om te trachten zich te verbeteren, zooals hij zelf vertelde — en 's nachts slapende werd gevonden in eene loods, in arrest genomen en den volgenden morgen voor den Alderman gebracht werd. De Alderman verklaart terecht vastbesloten te zijn dergelijke dingen den kop in te drukken en, indien het mij aangenaam zijn mocht dien Will Fern van de baan te helpen, dan zal hij met hem beginnen."

„De vriend der arme menschen." (Blz. 75.)

„Laat er in elk geval aan hem een voorbeeld gesteld worden," antwoordde Mylady. „Den vorigen winter, toen ik de mannen en jongens op het dorp aan het uitknippen en vetergaten boren wilde zetten, ten einde hun des avonds wat te doen te geven en ik het versje:

'Leer minnen 't werk u opgedragen,
Vereer den Landheer en zijn magen,
Wees met de u aangewezen steê.
En met uw deel, hoe klein. tevreê.'

op muziek had gezet. volgens eene nieuwe methode, opdat zij dit onder het werken zouden zingen. raakte dezelfde Fern — ik zie hem nog vóór me — even aan zijn hoed en zei: ‚Ik vraag u wel nederig verschooning, dat ik zoo vrij ben. Mylady, maar is er dan volstrekt geen onderscheid tusschen mij en een aankomend meisje?' — Ik verwachtte iets dergelijks, want men kan van dat volk niets anders dan onbeschaamdheid en ondankbaarheid verwachten. Maar dat doet er nu niet toe. Er moet een voorbeeld gesteld worden. Sir Joseph!"

„Ahem! Mijnheer Fish. wilt u zoo goed zijn eens op te letten...."

Mijnheer Fish nam terstond de pen op en schreef hetgeen Sir Joseph hem dicteerde.

„Vertrouwelijk. Waarde Heer! Ik ben u ten hoogste verplicht voor uwe hoffelijkheid in zake dien William Fern. van wien ik u. tot mijn leedwezen, weinig goeds kan meedeelen. Zooals altijd heb ik getracht een vriend en een vader voor hem te zijn, maar ben — het spijt mij er te moeten bijvoegen: als naar gewoonte — met ondank beloond en heb niets ondervonden dan tegenwerking. Hij is iemand met een woelziek en oproerig karakter, iemand, die zijn eigen geluk met voeten treedt. Deze omstandigheden in aanmerking genomen, komt het mij voor. dat als hij nogmaals voor u verschijnt — zooals u mij schrijft beloofde hij dat morgen te zullen doen en deze belofte zal hij vermoedelijk wel nakomen — eenige dagen opsluiting. als vagebond zonder middel van bestaan. der maatschappij ongetwijfeld ten goede zal komen en een heilzaam voorbeeld wezen zal in een land waar — ter wille van hen, die zich, in weerwil van goede en kwade geruchten. vrienden en vaders der armen toonen. zoowel als voor die. in het algemeen gesproken. op een dwaalspoor gebrachte klasse van menschen — voorbeelden hoog noodig zijn. Ik ben en blijf," enz.

„Het schijnt wel," merkte Sir Joseph aan, toen hij den brief geteekend en mijnheer Fish dien verzegeld had, „het schijnt wel dat dit alles werkelijk verordineerd is. Aan het einde van het jaar maak ik mijn balans op en sluit ik zelfs met William Fern mijne rekening af!"

Draaf-Toby. wiens geestdrift al lang bekoeld en die in eene neerslachtige stemming geraakt was, deed eenige stappen vooruit en nam met een somber gelaat den brief aan.

„Met mijne groeten en mijne dankbetuiging," zeide Sir Joseph. „Wacht even!"

„Wacht even!" klonk als eene echo de stem van mijnheer Fish.

„Je hebt misschien eenige opmerkingen gehoord," hernam Sir Joseph op den toon van een orakel, „die ik gemeend heb te moeten maken over het plechtig tijdstip, waartoe wij genaderd zijn, en over den plicht, die op ons rust om onze zaken te regelen en voor alle gevallen gereed te zijn. Je hebt daarbij kunnen opmerken, dat ik mij geenszins verschuil achter mijne hooge maatschappelijke positie, maar dat mijnheer Fish — die heer daar! — een kasboek naast zich heeft liggen en daar eigenlijk alleen maar zat, om een nieuw blad om te slaan en het nieuwe tijdvak, dat wij op het punt zijn in te treden. met een schoon blad te beginnen. Vertel mij nu eens, mijn vriend, kun jij met de hand op het hart verklaren. dat jij het Nieuwe jaar ook met eene schoone lei intreedt?"

„Het spijt mij, mijnheer, maar ik vrees dat ik nog wat achterstallig ben," zei Toby.

„Achterstallig!" herhaalde Sir Joseph met eene stem, die Toby deed ontstellen.

„Ik weet het niet zeker," stotterde Toby. „of ik nog niet tien of twaalf shillings schuldig ben aan juffrouw Chickenstalker."

„Aan juffrouw Chickenstalker!” herhaalde Sir Joseph op denzelfden indrukwekkenden toon.

„Een winkel, mijnheer!” riep Toby, „een eenvoudig winkeltje. Ook ben ik nog.... met.... met de huur ten achter. Maar heel weinig, mijnheer. Het moest wel niet zoo zijn, dat weet ik wel, maar wij hebben het hard te verantwoorden, mijnheer.”

Sir Joseph keek naar Mylady, en naar mijnheer Fish en naar Toby.. .. twee malen den kring rond. Daarna stak hij beide handen in de hoogte en maakte een wanhopig gebaar, alsof hij alle pogingen om een vriend en vader te zijn in eens opgaf.

„Hoe een man, zelfs uit die onhandelbare, zorgelooze klasse van menschen, een oud man met grijze haren.... hoe zoo'n man het Nieuwe jaar kan ingaan, terwijl zijne zaken in zoo'n deerniswaardigen toestand verkeeren .... hoe zoo'n man kan slapen en 's morgens weer opstaan en.... Ziedaar!” zei hij, Toby den rug toekeerende. „Hier is de brief! Hier is de brief!”

„Ik zou niets liever verlangen dan dat het anders ware, mijnheer,” zei Toby, die zich wilde verontschuldigen. „Wij zijn zwaar beproefd, mijnheer.”

Sir Joseph herhaalde nog eenige malen: „Hier is de brief! Hier is de brief!” en aangezien mijnheer Fish niet alleen hetzelfde zeide, maar hem de deur wees, bleef hem niets anders over dan eene buiging te maken en de woning te verlaten. En toen de arme Toby op straat was, zette hij zijn ouden hoed op het hoofd, ten einde zijn verdriet te verbergen, wijl hij niet inzag waartoe het Nieuwe jaar hem nog zou kunnen dienen.

Hij nam den hoed zelfs niet af, om naar den klokkentoren van de oude kerk te kijken. Uit gewoonte bleef hij een oogenblik staan en kwam toen tot de ontdekking, dat het duister was geworden en dat de toren onduidelijk en flauw tegen de donkere lucht afstak. Hij wist ook dat de klokken onmiddellijk zouden beginnen te spelen en dat ze, op een tijdstip als dit, hem in de ooren zouden klinken als stemmen uit de wolken. Hij haastte zich om den brief bij den Alderman te bezorgen en maakte dat hij op een afstand was, eer de klokken begonnen te spelen, want hij vreesde niets anders te zullen hooren dan: Vriend en Vader, Vriend en Vader, terwijl ze hem te voren reeds zulk een zwaren last op de schouders hadden gelegd.

Hij deed daarom zoo spoedig mogelijk zijne boodschap en draafde naar huis. Maar of het kwam dat hij wat schuins door de straat liep, of dat de hoed hem over de oogen gezakt was, hoe 't zij, het duurde niet lang of hij liep tegen iemand aan en kreeg een duw, zoodat hij over de straat tuimelde.

„Neem mij niet kwalijk,” zei Toby, terwijl hij zijn hoed uit de oogen schoof en tusschen de gescheurde voering en den rand doorkeek, alsof zijn hoofd in eene bijenkorf verdwaald was geraakt. „Ik hoop dat ik u niet bezeerd heb?”

Nu, Toby was niet zoo'n Simson, dat hij licht iemand zou bezeeren, maar veel meer kans had om zelf een pak slaag op te loopen of zich te bezeeren; hij was dan ook als een pluimbal uit den weg gezet. Hij had echter zoo'n hoog denkbeeld van zijn eigen kracht, dat hij zich werkelijk bezorgd maakte over zijne tegenpartij en nog eens vroeg:

„Ik hoop toch dat ik u niet bezeerd heb?”

De man, tegen wien hij aangeloopen was, een door de zon verbrand, gespierd man, blijkbaar van buiten komende, met grijs haar en een ongeschoren gezicht, keek hem een oogenblik aan, meenende dat Toby schertste. Diens vertrouwen inboezemend gezicht stelde hem echter op dit punt gerust, zoodat hij antwoordde:

„Neen, mijn vriend, je hebt me niet bezeerd."

„En het kind toch ook niet, hoop ik?" vroeg Toby.

„Neen, het kind ook niet," antwoordde de man. „Vriendelijk dank."

Terwijl hij dit zeide, keek hij naar een klein meisje, dat slapende in zijne armen lag, bedekte haar gezichtje met de punt van een versleten halsdoek en liep door.

De toon waarop hij gezegd had: „Vriendelijk dank," had Toby diep getroffen. Die man scheen zoo vermoeid en afgetobd en zijne kleederen waren zoo gehavend, blijkbaar tengevolge van eene lange reis, hij zag er zoo vreemd, zoo hulpeloos uit, dat het een troost voor hem was iemand te kunnen bedanken — voor hoe weinig dan ook. Toby keek hem eenige oogenblikken na, zooals hij met het kind, dat de armpjes om zijn hals geslagen had, voortstrompelde. Toby zag in de gansche straat niets anders dan die moeilijk zich voortbewegende gestalte, met de versleten schoenen — ze mochten den naam van schoenen bijna niet meer dragen — de ruw lederen broek, het gescheurde buis en den ouden hoed met neergeslagen rand, en de kinderarmpjes om zijn hals.

Toen de vreemdeling op het punt was om in de duisternis te verdwijnen, bleef hij staan en keek om en ziende dat Toby hem nakeek, scheen hij te weifelen of hij zou omkeeren of verder gaan. Na eerst het eene en toen het andere gedaan te hebben, kwam hij naar Toby toe en deze ging hem halverwege te gemoet.

„Je kunt me zeker wel vertellen," zei de man met een flauwen glimlach, „en als je het kunt zul je 't ook wel willen en ik vraag het jou liever dan iemand anders — waar Alderman Cute woont."

„Hier vlak bij," antwoordde Toby. „Ik zal je met genoegen zijne woning wijzen."

„Ik zou anders morgen naar hem toe zijn gegaan," hernam de man, terwijl hij met Toby meeliep, „maar ik sta onder verdenking en zou gaarne mij zelf willen vrijpleiten en in de gelegenheid gesteld worden om mijn eigen brood te verdienen — waar dan ook. Mogelijk zal hij 't mij wel vergeven dat ik van avond kom."

„Is het mogelijk," riep Toby ontsteld uit, „dat je Fern heet?"

„Hé! riep de andere hem verbaasd aankijkende.

„Fern! Will Fern," vroeg Toby.

„Ja, zoo heet ik," antwoordde de man.

„Nu," zei Toby, terwijl hij den vreemdeling bij den arm greep en voorzichtig rondkeek, „ga dan in 's hemelsnaam niet naar hem toe. Ga niet naar hem toe. Hij zal je laten oppakken; zoo zeker als ik hier voor je sta. Kom, ga mee, deze straat in, den zal ik je alles vertellen. Maar ga niet naar h e m toe!"

Zijn nieuwe kennis keek hem aan alsof hij hem voor krankzinnig hield, maar toch ging hij met Toby mee. Toen alle gevaar om gadegeslagen te worden voorbij was, vertelde Toby wat hij gehoord had en hoe zij hem beschreven hadden en zoo meer. De hoofdpersoon van zijn verhaal luisterde met een kalmte, die Toby ten hoogste verbaasde. Hij viel hem geen enkele maal in de rede en sprak ook niet tegen. Nu en dan knikte hij eens, meer, naar het scheen, om een bijna vergeten voorval te bevestigen dan om het een of ander te loochenen; een paar malen schoof hij zijn hoed naar achteren en streek zich met de hand over het voorhoofd, dat zoo gerimpeld was als een pas beploegd land. Meer deed hij niet.

„In hoofdzaak is dat alles maar al te waar, goede man," zeide hij, „ik zou hier en daar het kaf van het koren wel kunnen ziften, maar laat het nu maar zijn zooals het is. Wat doet het er eigenlijk toe? Ik heb, tot mijn ongeluk, tegen zijne eenmaal

gemaakte plannen gehandeld. Maar ik kan het niet helpen; ik zou morgen op gelijke wijze handelen. De groote lui mogen zoeken en turen en gluren, zij zullen geen enkelen smet op mijn karakter vinden, maar daarom geven zij mij toch geen enkel goed woord! Nu, ik hoop dat zij hun goeden naam niet zoo spoedig verliezen als wij, want dan hebben zij een ellendig leven, dat niet waard is geleefd te worden. Ik kan zeggen dat deze hand" — hij hield hem de geopende hand voor — „nog nooit iets wegnam dat mij niet toebehoorde, noch opzag tegen het werken, hoe zwaar het ook was en hoe sober het betaald werd. Wie dat loochenen kan, mag die hand afkappen! Maar als mijn werk mij geen menschwaardig bestaan meer oplevert, als mijn leven zoo ellendig geworden is, dat ik honger lijd, zoowel in- als buitenshuis, als ik geen verandering of kans op verbetering zie, hoe hard ik ook werk en al mijn leven gewerkt heb, dan zeg ik tot de groote lui: „Laat mij met vreê! Blijf weg van mijn hutje! Het is daarbinnen somber genoeg, gij behoeft het niet nog somberder te maken. Verwacht niet van mij dat ik mee zal juichen, wanneer er een geboortedag gevierd of eene mooie toespraak gehouden wordt, of iets dergelijks. Vertoont uw poppenspel maar zonder mij en verheugt er u in. Wij hebben niets met elkander te maken. Laat mij maar alleen!"

Ziende dat het kind in zijne armen de oogen geopend had en verbaasd rondkeek, hield hij op met over zich zelven te praten en fluisterde haar eenige lieve woordjes toe, waarna hij haar naast zich op den grond zette. Terwijl het kind zich tegen zijn bestoven been klemde, wond hij een harer lange vlechten om zijn ruwen voorsten vinger en vervolgde:

„Ik ben niet dwars van natuur, voor zoover ik mij zelven ken; integendeel al heel spoedig tevreden. Ook draag ik geen hunner een kwaad hart toe. Ik wensch alleen maar te kunnen leven als een van Gods schepselen. Ik kan dat echter niet.... en doe dat niet; daarom bestaat er een klove tusschen mij en hen, die dat wel kunnen en doen. En zoo denk ik er niet alleen over. Ge kunt ze bij honderden en duizenden tellen."

Toby wist dat hij waarheid sprak en schudde het hoofd om dit aan te duiden.

„Daarom heb ik een slechten naam gekregen," ging Fern voort, „en het is, vrees ik, niet waarschijnlijk, dat die er den laatsten tijd op verbeterd is. Het is niet geoorloofd misnoegd te zijn, en ik ben misnoegd, maar de Hemel weet, dat ik veel liever vroolijk zijn zou, als ik maar kon. Wat mij zelf betreft zou het zoo erg niet zijn, als die Alderman mij in de gevangenis liet opsluiten, en zonder een vriend, die een goed woord voor mij doet, zal het er ook wel van komen, maar ziehier....." hij wees naar het kind.

„Zij ziet er lief uit," zei Toby.

„Dat doet zij ook," antwoordde de andere, terwijl hij haar gezichtje tusschen beide handen nam en haar strak aankeek. „Ik heb dat al dikwijls gedacht. Ik heb dat gedacht aan een kouden haard en bij eene ledige broodkast. Ik heb dat gedacht toen wij als twee dieven werden opgepakt. Maar zij.... zij zouden dat lieve gezichtje niet al te vaak mogen bekijken, is 't wel, Liane? Dat zou niet passen aan een man!"

Zijne stem daalde hoe langer hoe meer, en hij staarde haar met zulk een ernstigen, vreemdsoortigen blik aan, dat Toby, ten einde een anderen loop aan zijne gedachten te geven, hem vroeg of zijne vrouw nog leefde.

„Ik heb nooit eene vrouw gehad," antwoordde hij hoofdschuddend. „Zij is een kind van mijn broeder; haar vader en moeder zijn beiden dood. Negen jaar oud, al zou men haar

jonger schatten; maar zij is nu vermoeid en uitgeput. Eene vereeniging, ongeveer acht en twintig mijlen van onze woonplaats, die hare pupillen opsluit binnen vier muren — mijn vader is daar geweest, maar zij hebben niet lang last van hem gehad — wilde zich over haar ontfermen, maar ik nam haar bij mij en sinds dat oogenblik woonden wij samen. Er moet in Londen nog eene vriendin van hare moeder wonen; die zal ik gaan opzoeken en te gelijkertijd trachten werk te vinden, maar Londen is zoo groot! Nu, zooveel te meer ruimte voor ons om er in rond te dwalen, nietwaar, Lilly?"

Hij keek het kind bij deze laatste woorden zoo teeder aan, dat Toby de tranen in de oogen voelde opwellen en hem de hand schudde.

„Ofschoon ik zelfs je naam niet ken," hernam hij, „heb ik je mijn hart blootgelegd, want ik ben u dankbaar — en met reden. Ik zal je raad opvolgen en maar uit de handen blijven van dien...."

„Vrederechter," vulde Toby aan.

„O, is dat de naam, dien men hem geeft? Vrederechter! Zoo! Dan zal ik morgen maar eens probeeren of ik in de buurt van Londen beter terecht kan komen. Goeden avond. Een gelukkig Nieuwjaar!"

„Wacht even!" riep Toby en greep de hand, die de zijne had losgelaten. „Wacht even! Het Nieuwe jaar zou mij zeker geen geluk aanbrengen, als ik je zoo liet heengaan. Het Nieuwe jaar zou mij nooit geluk kunnen aanbrengen, als ik je met het kind zag heengeen, terwijl je niet weet waarheen, zonder je een dak aangeboden te hebben. Ga met mij mee naar huis. Ik ben arm en heb eene armoedige woning, maar ik kan je een onderkomen verschaffen voor een nacht, zonder eenig bezwaar. Ga met mij naar huis. Kom! Ik zal haar dragen!" riep Toby het kind optillende. „Wat een lief kind! Ik zou haar kunnen dragen, al was zij twintig maal zwaarder, zonder dat het mij iets vermoeide. Zul je 't zeggen als ik te hard loop? Ik ben altijd vlug ter been. Dat ben ik mijn leven lang geweest!" Toby zei dit, terwijl hij ongeveer zes van zijne draafpasjes deed tegen één pas van zijn metgezel, en zijne dunne beenen trilden onder den zwaren last, dien hij vrijwillig torste.

„O, wat is zij licht," zei Toby, dravend en hijgend, en praatte al maar door, want hij wilde niet bedankt worden en zag er tegen op, dat er een oogenblik stilstand zou zijn in het gesprek, „zoo licht als een veer. Lichter dan een kalkoenenveer — veel lichter. En nu dezen weg! Den hoek om aan de rechterhand, oom Will, vlak langs die pomp daar, en dan de straat in, aan de linkerhand, vlak tegenover dien handelaar in nierbroodjes. Hier, oom Will, daar gaan we.... recht de straat over naar den pasteibakker op den hoek... halt, nu, bij die zwarte deur, waarop staat T. Veck, Brievenbesteller.... vooruit maar.... wij komen al.... wij zijn er.... hahaha!.... Wat zal Meggie verbaasd staan te kijken!"

In het volgende oogenblik zette hij, buiten adem van het harde loopen en het onafgebroken praten, het kind midden in het vertrek, vlak voor zijne dochter neer. Het kind keek Meg even aan en aangetrokken door haar lief gezicht, dat haar terstond het volste vertrouwen inboezemde, wierp zij zich in Meggie's armen.

„Daar zijn we er!" riep Toby telkens weer, terwijl hij hartelijk lachend het vertrek op en neerdraafde. „Kijk, oom Will, er is vuur in den haard ook! Waarom kom je niet bij het vuur zitten? Eindelijk zijn wij waar wij wezen moeten! Meg, mijn lieveling, waar is de ketel? Aha, daar is hij! Nu zal 't water wel gauw aan de kook zijn!"

Werkelijk had Toby, al heen en weerloopende, den ketel ontdekt en te vuur

gezet, terwijl Meg het kind meenam in een warm hoekje en op den vloer voor haar neerknielde, haar de schoenen uittrok en de natte, koude voetjes warmde. O, en zij lachte tegen Toby — zoo vriendelijk, zoo blij, dat Toby haar gezegend zou kunnen hebben op de plek waar zij neergeknield was; want toen hij binnenkwam, had hij gezien dat zij bij den haard zat te schreien.

„Nu, vader," zei Meg, „ik weet niet wat ik van u denken moet van avond! En wat zouden de klokken er wel van zeggen?.... Arme kleine voetjes! Wat zijn ze koud!"

„O, ze zijn nu al warmer!" riep het kind. „Ze zijn nu heel warm!"

„Neen, neen, neen," zei Meg. „Wij hebben ze nog niet half genoeg gewreven! O, wij hebben zooveel te doen.... o, zooveel! Als de voeten warm zijn, zullen wij die natte haren droog borstelen en als dat gedaan is, zullen wij wat kleur brengen op dat bleeke gezichtje en het wasschen met frisch water; en als dat gelukt is, zullen wij zoo blij en zoo vroolijk en zoo gelukkig zijn."

Het kind barstte in snikken uit en sloeg de armen om haar hals, streelde Meg's wangen en zei: „O, Meg, o, lieve Meg!"

Toby's zegen kon niet meer uitgewerkt hebben. Wie zou meer hebben kunnen doen?

„Nu, vader!" riep Meg na eene kleine pauze.

„Hier ben ik al, mijn lieveling!" zei Toby.

„Goede hemel!" riep Meg. „Hij is heelemaal in de war! Hij heeft het hoedje van het kind op den ketel gezet en het deksel aan den knop van de deur gehangen!"

„Nu, beste kind, ik deed het niet met opzet!" zei Toby, zijn misslag herstellende. „Meg, liefste!"

Meg keek naar hem en zag dat hij zich met groote moeite achter den stoel van den gast gewerkt had en daar, met allerlei geheimzinnige gebaren den halven shilling, dien hij verdiend had, in de hoogte hield.

„Toen ik binnenkwam," zei hij, „heb ik ergens op de trap een half ons thee zien liggen; en als mijne oogen mij niet bedrogen hebben, lag er een stuk spek bij. Maar ik kan mij niet goed herinneren waar het lag, zoodat ik het zelf zal gaan opzoeken."

Na deze listige inleiding verdween Toby om tegen contante betaling bij juffrouw Chickenstalker de heerlijkheden, die hij opgenoemd had, te gaan koopen, maar hij kwam spoedig terug, zeggende dat hij ze eerst in 't donker niet had kunnen vinden.

„Maar hier zijn ze nu toch!" riep hij en legde het gekochte op de tafel. „Alles in orde! Ik was er wel haast zeker van, dat het thee was en eene reep spek. En zoo is het. Als jij nu de thee wilt zetten, Meg, dan zal je vader het spek braden en zijn wij spoedig klaar. 't Is wel zonderling," ging hij voort, terwijl hij het spek in repen sneed, „maar al mijne vrienden kunnen het getuigen, dat ik niet van thee en spek houd. Ik mag graag zien hoe andere menschen er van smullen" — hij sprak op luiden toon, ten einde indruk op zijne hoorders te maken — „maar ik heb er nooit van kunnen houden."

Intusschen snoof Toby gretig den geur van het sissende spek op — of hij er van hield! En toen hij het kokende water op de thee goot, keek hij met zekeren wellust in den diepen pot en liet den wasem om zijn neus spelen. Toch at en dronk hij er niet van mee, dan voor den vorm een heel klein stukje, dat hem bijzonder goed scheen te smaken, al bleef hij volhouden dat hij er niet van hield. Neen, het was een waar genot voor hem Will Fern en Lilian te zien eten en drinken — en voor Meg ook. Geen toeschouwers hebben ooit met meer welbehagen zien smullen, zelfs niet aan een diner in de City of aan een

banket aan het Hof, als deze twee hunne gasten zagen doen. Meg glimlachte tegen Toby en Toby glimlachte tegen Meg. Meg schudde het hoofd en deed alsof zij in de handen klapte om Toby toe te juichen; en Toby deed alle moeite om Meg door teekens aan het verstand te brengen, hoe en waar hij hunne gasten gevonden had; en beiden waren gelukkig — in-gelukkig.

„Maar," dacht Toby met leedwezen toen hij Meg's gelaat gadesloeg, „dat huwelijk schijnt niet te zullen doorgaan!"

„Nu zal ik je eens wat vertellen," zei Toby na de thee. „De kleine slaapt bij Meg....."

„Bij die lieve Meg!" riep het kind, haar liefkoozende. „Bij Meg!"

„Juist," hernam Toby. „En het zou mij niets verbazen als Meg's vader een kusje van haar kreeg, is 't niet? Ik ben Meg's vader."

Toby was buiten zich zelven van blijdschap, toen het kind bedeesd naar hem toekwam en na hem gekust te hebben, onmiddellijk wegkroop in de armen van Meg.

„Zij is zoo wijs als Salomo," zei hij. „Daar zijn wij nu weer.... neen, toch niet..... ik bedoel..... wat wilde ik ook zeggen, Meg, mijn schat?"

Meg keek den vreemden gast aan, die met het hoofd tegen haar stoel leunde en het kind liefkoosde, dat haar gezichtje in Meg's schoot verborgen had.

„Waarachtig," zei Toby, „ik ben van avond heelemaal in de war. Ik geloof dat mijn verstand op den loop is. Kom, Will Fern, ga met mij mee. Je bent doodmoe en hebt rust noodig. Ga met mij mee."

De man speelde nog altijd met de krullen van het kind en leunde nog met het hoofd tegen Meg's stoel, zonder haar aan te kijken. Hij sprak geen woord, maar in de ruwe vingers, die in de blonde haren van het kind rondwoelden, was eene welsprekendheid, die geen nadere toelichting behoefde.

„Ja, ja," zei Toby, onwillekeurig het antwoord gevende op de vraag, die Meg's oogen uitdrukten. „Neem haar maar mee, Meg. Breng haar naar bed. Ziedaar! Kom, Will, dan zal ik je wijzen waar je slapen kunt. 't Is niet veel bijzonders, een vliering, niet meer, maar zoo'n vliering is altijd gemakkelijk, zeg ik, en zoolang deze woning geen beteren huurder krijgt, wonen wij hier goedkoop, al is het een koetshuis en een stal. Er ligt daar boven een goede voorraad zacht hooi, dat aan een buurman toebehoort, het is heel zuiver en Meg zal je wel een leger maken. Kom, laat nu den moed niet zakken! Begin het nieuwe jaar met nieuwen moed!"

De hand verliet het hoofdje van het kind en viel bevend in die van Toby en deze, al voortrammelend, bracht hem weg, zoo teeder en zoo voorzichtig, als geleidde hij een kind.

Toen hij teruggekeerd was, luisterde hij een oogenblik aan de deur van Meg's kamertje en hoorde hoe het kind, vóór het slapen ging, een gebedje opzei en na Meg's naam genoemd te hebben — lieve, beste Meg, zeide zij — ook naar den zijnen vroeg.

Het duurde een poos eer het dwaze, oude mannetje in zoo ver tot kalmte gekomen was, dat hij uit zich zelf een stoel bij den haard schoof. Maar toen hij dat gedaan en de kaars gesnoten had, haalde hij eene krant uit den zak en begon te lezen, eerst zoo maar terloops de kolommen van boven naar beneden doorvliegende, maar al heel spoedig met grooten ernst en onverdeelde aandacht.

Dit vreeselijke papier bracht Toby's gedachten weer in dezelfde richting, waarin ze den ganschen dag rondgedwaald hadden en door de gebeurtenissen van dien dag waren geleid. Zijne belangstelling voor de twee arme reizigers had een anderen, een veel gelukkiger loop aan zijne gedachten

gegeven, maar nu hij weer alleen was en las van al de misdaden en gewelddadigheden, die het volk bedreven had, verviel hij in zijne vorige stemming en las een verhaal — 't was niet de eerste keer dat hij er zoo een las — van eene vrouw, die in wanhoop niet alleen de hand aan zich zelve, maar ook aan haar kind geslagen had, eene zoo vreeselijke misdaad, zoo stuitend voor zijne ziel, die geheel vervuld was met liefde voor zijne Meg, dat hij de krant liet vallen en van afschuw vervuld in zijn stoel achterover viel.

„Hoe onnatuurlijk en wreed!" riep hij uit. „Onnatuurlijk en wreed! Alleen menschen met een slecht hart, slecht van de geboorte af, menschen, die op dit ondermaansche niet thuis behooren, kunnen zoo iets doen. Alles wat ik van daag gehoord heb, is waar; de bewijzen zijn voor 't grijpen. Wij zijn slecht!"

Onmiddellijk na deze woorden viel het klokkenspel zoo luid, zoo helder, zoo galmend in, dat de klepels hem langs de haren schenen te strijken.

En wat zeiden zij hem wel, die klokken?

„Toby Veck, Toby Veck, wij wachten op u, Toby. Toby Veck, Toby Veck, wij wachten op u, Toby. Kom bij ons, kom bij ons. Kom bij ons, kom bij ons! Haalt hem, haalt hem! Jaagt hem! Stoort hem in zijn slaap, in zijn slaap! Toby Veck, Toby Veck, open de deur zoo wijd gij kunt, Toby! Open de deur, Toby Veck, zoo wijd gij kunt, Toby . . . . ." En nu begon het gebeier en gegalm en gebrom opnieuw, alsof alle steenen en het geheele pleisterwerk meededen.

Toby luisterde. Verbeelding, verbeelding! Niets dan berouw omdat hij dien namiddag van ze weggeloopen was! Neen, neen. Niets er van. Altijd weer, altijd weer, en nog een dozijn malen. „Haalt hem! Jaagt hem! Brengt hem bij ons! Bij ons!" Zoo galmde het door de gansche stad!

„Meg," sprak Toby zacht en klopte op hare kamerdeur. „Meg, hoor je niets?"

„Ik hoor de klokken, vader. Ze luiden erg hard van avond."

„Slaapt ze?" vroeg Toby en verontschuldigde zich wijl hij naar binnen gluurde.

„O, zoo rustig en vredig! Ik kan haar niet loslaten, vader. Kijk eens, hoe zij mijne hand vasthoudt!"

„Meg!" fluisterde Toby. „Luister eens naar de klokken!"

Zij luisterde eenigen tijd, met haar gelaat naar hem toegekeerd. Maar op het zijne kwam niet de minste verandering. Zij begreep hem niet.

Toby ging heen, nam zijne plaats op den stoel bij het vuur weer in en bleef zitten luisteren. Maar hij kon het niet lang uithouden; het geluid was al te hard.

„Als de deur van den toren nu toch openstaat," zei Toby, zijn schootsvel afgooiende, maar niet aan zijn hoed denkend, „wat zou mij dan beletten eens naar boven te gaan en mij gerust te stellen? Is de deur gesloten, dan heb ik geen geruststelling noodig. Dat is genoeg."

Hij was er zoo goed als zeker van dat hij de deur gesloten zou vinden, toen hij onhoorbaar de straat opliep, want hij kende de deur en had haar misschien drie maal in zijn geheele leven open gezien. Het was een laag poortje in een boogvormig portaal, achter een pilaar, erg donker, en het had zulke groote ijzeren hengsels en zulk een ontzaglijk zwaar slot, dat er meer hengsel en slot dan deur aan was.

Maar wie schetst zijne verbazing, toen hij blootshoofds bij de kerk komende, en zijne hand uitstak — heimelijk bevreesd, dat die onverwachts gegrepen zou worden, zoodat hij eene neiging voelde om haar even snel terug te trekken — wie schetst zijne verbazing, toen hij tot de ontdekking kwam, dat de bewuste deur,

die naar binnen openging, op eene kier stond!

Zijne eerste opwelling was terug te keeren, of licht te ontsteken, of een makker te halen, maar onmiddellijk keerde al zijn moed terug en besloot hij alleen de bestijging te wagen.

„Waarvoor behoef ik te vreezen?" zei hij. „Het is eene kerk! Bovendien, de klokkenluiders zijn boven en hebben misschien vergeten de deur te sluiten."

Hij ging dus naar binnen, op den tast, als een blinde, want het was erg donker. En erg stil, want de klokken luidden niet meer.

Het stof van de straat lag opgehoopt in alle hoeken en op de treden, zoodat de voetstappen op de trap niet werden gehoord, hetgeen mede iets huiveringwekkends gaf aan de onderneming. De smalle trap begon zoo onmiddellijk achter de deur, dat Toby al dadelijk struikelde en daarbij zoo hevig met den voet tegen de deur stiet, dat deze met een daverenden smak in het slot viel en niet weder geopend kon worden.

Maar dit was eene reden te meer om het plan door te zetten. Tastend ging hij verder, al hooger en hooger, al in 't rond, in 't rond, en hooger, hooger!

Het was een nare trap om zoo op den tast te beklimmen; zoo laag en smal, dat zijne hand altijd iets aanraakte; meer dan eens kreeg hij eene gewaarwording of daar een man of een geest rechtop stond om hem onopgemerkt te laten voorbijgaan, en dan gleed zijne hand tastend langs den muur naar boven om het gelaat, of naar beneden om de voeten te zoeken, terwijl hem eene kille huivering door de leden voer. Twee of drie malen werd de eentonigheid van den wand afgebroken door eene deur of eene nis, en dan scheen de ledige ruimte daarvoor zoo groot als de geheele kerk en meende Toby op den rand van een afgrond te staan, waarin hij hals over kop zou neertuimelen — tot hij eindelijk den muur weer vond.

Al hooger en hooger en al in 't rond, in 't rond en hooger, hooger!

Eindelijk bespeurde hij dat de duffe, verstikkende lucht wat frisscher werd: eerst een tocht, toen een windvlaag, eindelijk zoo'n harde wind, dat hij moeite had om op zijne beenen te blijven staan. En nu stond hij bij een boogvenster in den toren, en zich stevig vasthoudende boog hij zich voorover en keek naar beneden, naar de daken van de huizen en de rookende schoorsteenen, en naar de plekken en strepen licht — in de richting van de plek, waar Meg zich wellicht nieuwsgierig zat af te vragen waar hij was, misschien hem wel riep — alles gehuld in een dichten sluier van mist en duisternis.

Hij bevond zich in den klokkentoren, waar de klokkenluiders bijeenkwamen. Hij had een van de uitgerafelde touwen gegrepen, die door gaten in de eikenhouten zoldering naar beneden hingen. Eerst schrikte hij, want hij meende in haar te grijpen, maar toen hij begreep wat hij in de hand had, deed de gedachte, dat hij de groote klok aan het luiden zou brengen, hem doodelijk ontstellen. De klokken zelve hingen hooger. Onweerstaanbaar aangetrokken zocht hij den weg, die hem hooger, altijd maar hooger brengen moest. Hij vond nu eene ladder, eene steile, moeilijk beklimbare ladder, met smalle sporten, waarop hij zijne voeten met de grootste omzichtigheid moest neerzetten.

Hooger, hooger. Klimmen en klauteren, al maar hooger en hooger!

Toen hij ter hoogte van de zoldering gekomen was en het hoofd door de opening stak, was hij bij de klokken. Het was echter zoo donker, dat hij nauwelijks de omtrekken van de gevaarten kon onderscheiden, maar ze

waren er toch. Donkere, zwarte, zwijgende gevaarten!

Een drukkend gevoel van vrees en eenzaamheid maakt zich van hem meester, terwijl hij daar stond tusschen al dien steen en dat metaal. eene duizeling overviel hem, hij luisterde en stiet eindelijk een forsch „Hallo!" uit.

„Hallo!" dreunden de echo's hem na. Duizelig, buiten adem, verstijfd van angst, keek hij nog eenige malen met een starren blik rond en viel toen in zwijm.

HOOFDSTUK III.

Zwart zijn de wolken waarin het onweder broedt; in beroering de onpeilbare wateren, wanneer de zee der gedachten, na onheilspellende kalmte, komt aanzwellen en hare dooden op het strand werpt. Ongetemde, wilde monsters komen ontijdig en in allerlei wanstaltige vormen te voorschijn; de onderscheidene deelen en vormen van verschillende dingen zijn als door het toeval bijeengevoegd en saamgehecht; wanneer en hoe en door welke wonderdadige werking het eene zich weer afscheidt van het andere en alle zintuigen, alle gewaarwordingen herleven, geen mensch — schoon ieder mensch elken dag dit groote mysterie mee doorleeft — kan het verklaren.

Wanneer en hoe de duisternis in den pikdonkeren toren veranderde in helder licht; wanneer en hoe de eenzame toren bevolkt werd met myriaden gestalten; wanneer het „jaagt hem! jaagt hem!" dat hem gedurende zijn slaap of zijne bezwijming voortdurend in de ooren gefluisterd was, eene stem werd, die den ontwakenden Toby toeriep: „Ontwaak! Ontwaak!". . . . . wanneer en hoe Toby ophield zich vage, verwarde voorstellingen te maken van dingen, die werkelijk bestonden, en van een aantal andere, die er niet waren, 't is zelfs niet bij benadering te bepalen. Maar eenmaal wakker en weer op de been, ter plaatse waar hij zoo even in zwijm gelegen had, zag hij het volgend spookachtig tafereel.

Hij zag den toren, waarheen hij zich door eene onweerstaanbare begeerte had laten drijven, omringd door allerlei gedrochten en kaboutertjes. Hij zag ze zonder ophouden naar de klokken loopen, er op en er af springen, er tegen opklimmen en er zich laten afglijden. Hij zag ze om zich heen op den grond, in de lucht, langs de touwen naar boven klimmen, tusschen de met ijzer beslagen balken door op hem neerkijken; door allerlei spleten en kijkgaten in den wand naar hem gluren; in wijde kringen om hem heen dansen, in kringen, die al wijder en wijder werden, evenals op het water, wanneer de rustige oppervlakte plotseling verstoord wordt door een neerploffenden steen. Hij zag ze in allerlei vormen en gedaanten: leelijke, mooie, gebochelde, welgevormde; hij zag jonge en oude, vriendelijke en bloeddorstige, vroolijke en brommige; hij zag ze dansen en hoorde ze zingen; hij zag hoe ze zich de haren uit het hoofd trokken en hoorde ze uitbarsten in weeklagen. Hij zag de heele lucht er van vervuld. Hij zag ze onophoudelijk komen en gaan. Hij zag ze veraf en dichtbij, voortdurend in beweging. Steen en kalk, leien en dakpannen, alles was even goed doorzichtig voor hem als voor hen. Hij zag ze binnen de huizen, ijverig bezig aan de bedden der slapenden. Hij zag hoe zij dezen in hunne droomen troost brachten, hoe zij anderen met zweepen vol knoopen geeselden, weer anderen van allerlei in de ooren gilden of liefelijke muziek maakten op hunne kussens; hij zag hoe zij sommigen opvroolijkten met een lied of met geurende bloemen, hoe zij van anderen de rust verstoorden en hun spiegels voorhielden, waarin zij zelve allerlei leelijke gezichten trokken.

Hij zag ze niet alleen onder de sla-

pende, maar ook onder de wakende menschen bezig met allerlei werkzaambeden, van den meest uiteenloopenden, soms tegenstrijdigen aard. Hij zag er, die zich ontelbare vleugelen aanbonden ten einde zich spoediger te kunnen verplaatsen; anderen die zich met kettingen en zware gewichten belaadden ten einde minder snel te gaan. Hij zag hoe sommigen de wijzers van de klokken vooruit, hoe anderen ze achteruitzetten, terwijl weer anderen de klokken geheel stil lieten staan. Hij zag ze voorstellingen geven: hier van eene bruiloft, daar van eene begrafenis; in de eene kamer had eene verkiezing, in eene andere een bal plaats; allen waren rusteloos en onvermoeid bezig.

Verbeisterd door het heirleger van dwarrelende, zonderlinge gedaanten, zoowel als door het rumoer dat de klokken maakten, die voortdurend luidden, zocht Toby steun tegen een pilaar en wendde zijn bleek gelaat in stomme verbazing, nu hier dan daarbeen.

Terwijl hij zoo rondkeek hielden de klokken op. Oogenblikkelijk veranderde het tooneel! De geheele zwerm verdween; hunne gestalten krompen ineen, zij verloren alle beweegbaarheid, trachtten de vlucht te nemen, maar al vallende, stierven ze en losten zich op in het luchtruim. En geen nieuwe daagden op om hem te vervangen. Een achterblijver sprong gezwind van de groote klok af en kwam op zijne beenen terecht, maar nog eer hij opgekeken had was hij dood en verdwenen. Eenigen hunner, die tot het laatste oogenblik in den toren rondgedraaid hadden, bleven nog even aan den gang, maar bij elken draai werd hunne gestalte flauwer en eindelijk gingen zij den weg van al de overigen. De laatste van allen was een klein gebocheld kereltje, die weggevlucht was in een hoekje, waar hij bleef draaien en draaien en langen tijd tegenstand bood, totdat hij eindelijk op één been ronddraaide, ja, er bleef op het laatst niets van hem over dan een voet, totdat hij geheel verdwenen was en — nu was alles stil in den toren.

Toen en niet eerder begon Toby in elke klok eene gebaarde gedaante te zien van de grootte en den omvang der klok zelve; 't was onbegrijpelijk ..... eene gedaante en toch was 't de klok. Reusachtig, ernstig, hem met een norschen blik gadeslaande, terwijl hij daar stond als vastgeworteld aan den vloer.

Geheimzinnige, ijzingwekkende gestalten! Steunende op niets, in evenwicht hangende in den winderigen toren, het gedekte hoofd reikende tot aan de plinten van het schemerachtig verlichte dak, beweginloos, spookachtig. Ja, spookachtig hingen zij daar, als donkere, zwarte kolossen, in een licht dat uit hen zelve scheen te ontstaan — ander licht was er niet — en met de hand voor den mond.

Toby kon zich niet door de opening in den vloer naar beneden werpen, want hij miste de kracht om zich te bewegen. Anders zou hij het gedaan hebben.... o, zeker, hij zou zich met het hoofd vooruit van den toren geworpen hebben, liever dan zich langer door die gedaanten te laten aanstaren met oogen, die waakzaam zouden gebleven zijn, al had men de pupillen er uitgestoken.

Opnieuw voelde hij zich door het schrikverwekkende van deze eenzame plaats en door het angst aanjagende nachtelijk duister aangegrepen, als door de hand van een spook. Hij was zoo ver van alle menschelijke hulp; van de aarde gescheiden door dien donkeren, draaienden, met spoken bezetten weg; zoo hoog, zoo vreeselijk hoog boven den grond, dat hij over dag naar de vogels kijkende, die op deze hoogte rondvlogen, menigmaal duizelig geworden was; afgesneden van de menschen, die in dit uur

rustig lagen te slapen.... alles te zamen deed hem rillen van angst. Intusschen bleven zijne oogen gericht op en werden zijne gedachten voortdurend beziggehouden door de monsterkoppen, die hem onafgebroken aanstaarden en in de ondoordringbare duisternis bovenaardsche wezens leken, daar opgehangen en in weerwil van die duisternis even duidelijk zichtbaar, als de zware eikenhouten balken en dwarsbalken, die de klokken droegen.

Een koude, huiveringwekkende windvlaag blies huilend door en langs den toren. Nauwelijks was die weggestorven, of de groote klok d. w. z. de geest van de groote klok begon te spreken.

„Wie is die bezoeker?" vroeg hij. De stem klonk hol en Toby verbeeldde zich, dat alle klokken te gelijk deze vraag deden.

„Ik meende dat de klokken mijn naam noemden," zei Toby, de handen smeekend opheffend. „Ik weet eigenlijk niet waarom ik hier ben, noch hoe ik hier kwam. Ik heb al zooveel jaren achtereen naar de klokken geluisterd en ze hebben mij zoo menigmaal moed ingesproken."

„En zijt ge daar dankbaar voor geweest?"

„O, duizend.... duizend maal!"

„Hoe hebt ge die dankbaarheid getoond?"

„Ik ben maar een arme man," stamelde Toby, „en kon alleen in woorden lucht geven aan mijne dankbaarheid."

„En hebt ge dat altijd gedaan? Hebt ge ons nooit onrecht aangedaan in uwe woorden?"

„Nooit!" riep Toby met vuur.

„Hebt gij ons nooit verongelijkt of valsch beschuldigd?"

Toby was op het punt om „neen" te antwoorden, maar hij bedacht zich en geraakte in verlegenheid.

„De stem des Tijds," ging de geest van de groote klok voort, „roept ieder mensch toe: „Voorwaarts!" De Tijd is daar om den mensch vooruit te doen streven en te verbeteren, hem meer geluk, een beter leven te verschaffen en hem te leeren dat leven meer waardig te zijn, hem binnen de grenzen van zijn gezichtsvermogen en zijne kennis te brengen tot het doel, dat beoogd werd, toen de Tijd en de Mensch het leven begonnen. Eeuwen zijn voorbijgegaan, waarin duisternis, goddeloosheid en geweld aan het woord waren, ontelbare millioenen geleden en gestreden hebben en gestorven zijn — om den mensch den weg te wijzen. Wie tracht hem te doen terugkeeren of hem in zijn loop tegen te houden, stuit een machtig werktuig, dat den onverlaat zal verpletteren en te krachtiger zijne uitwerking zal doen gevoelen, wijl het oogenblik in zijne vaart werd belemmerd."

„Ik deed dat, voor zoover ik weet, nooit," zei Toby. „Deed ik het, dan was 't bij toeval. Met opzet zou ik het zeker nooit doen."

„Wie den Tijd of een zijner dienaren," ging de geest van de klok voort, „een jammerklacht in den mond legt over dagen, waaraan beproevingen of misslagen verbonden zijn, dagen welke zulke diepe sporen hebben nagelaten, dat zelfs een blinde ze zien kan — eene klacht, die den tegenwoordigen tijd alleen dienstig kan zijn, om den mensch te toonen hoe weinig het helpen kan, als enkele ooren luisteren naar het gejammer over hetgeen voorbij is.... wie dat doet, doet verkeerd. En dat hebt gij ons, het klokkenspel, aangedaan."

Toby's vrees was nu geweken. Hij had altijd groote liefde en achting gekoesterd voor de klokken, was ze, zooals wij gezien hebben, altijd dankbaar geweest, en nu hij daar beschuldigd werd ze zoo zwaar beleedigd te hebben, voelde hij zich diep getroffen.

„Als ge eens wist," zei hij zoo ernstig mogelijk, „— of misschien weet ge 't wel — als ge eens wist hoe

menigmaal ge mij gezelschap gehouden, mij opgevroolijkt hebt, wanneer ik terneergeslagen was; hoe ge bijna het speeltuig waart van mijne dochter, mijn lieve Meg — eigenlijk het eenige speelgoed dat zij ooit heeft bezeten — toen hare moeder stierf en zij alleen achterbleef.... dan zoudt ge geen kwaad denken van een overijld uitgesproken woord!"

„Wie in ons, de klokken, één toon hoort, die minachting of barschheid, hoop of vreugde, of medelijden voor de toch reeds al te hard beproefde menigte te kennen geeft, wie ons hoort antwoorden op eenig geloof, dat menschelijke hartstochten en aandoeningen afmeet, zooals men de dagelijksche behoefte aan ellendig voedsel afmeet, waarnaar de menschheid smacht, doet ons onrecht. En dat onrecht hebt gij ons aangedaan," zei de geest van de klok.

„Ja, dat heb ik!" riep Toby. „O, vergiffenis!"

„Wie ons de domme aardwormen hoort nabauwen, die onderdrukkers van hen, wier kracht gebroken is en juist opgewekt moesten worden tot een hooger leven dan zulke muggenzifters begrijpen kunnen," ging de geest van de klok voort, „doet ons onrecht. En dat onrecht hebt gij ons aangedaan!"

„Niet met opzet!" riep Toby „'t Was onkunde! Niet met opzet!"

„En eindelijk, wat nog het ergste is," hernam de geest van de klok, „wie de gevallenen en mismaakten van zijn geslacht den rug toekeert, hen als nietswaardigen aan hun lot overlaat, niet met een medelijdenden blik den onomheinden afgrond peilt, waarin die ongelukkigen zijn gestort, in hun val zich vastklemmende aan struiken en kluiten van den onder hunne voeten afgebrokkelden grond, doet onrecht aan den Hemel en de Menschheid, aan den Tijd en de Eeuwigheid. En dat onrecht hebt gij gedaan!"

„Hebt medelijden met mij," riep Toby op de knieën vallende. „Weest barmhartig!"

„Luister!" zei de geest.

„Luister!" riepen de andere geesten.

„Luister!" sprak eene heldere, kinderlijke stem, die Toby vaker meende gehoord te hebben.

Het orgel in de kerk begon zacht te spelen. Langzaam aanzwellende, steeg de melodie al hooger en hooger, tot aan het dak en vulde het koor en het schip. Al hooger en hooger breidde zij zich uit, hooger, hooger, angstige harten opwekkende tusschen de dikke eikenhouten balken, de holle klokken, de met ijzer beslagen deuren, de massieve steenen trappen, totdat de torenmuren haar niet meer konden bevatten en ze zich een uitweg in de vrije lucht baanden.

Geen wonder, dat de borst van een oud man te zwak was om zulke machtige klanken in zich op te nemen. Ze verbraken die zwakke kerkmuren en verschaften zich in een stroom van tranen lucht, terwijl Toby beide handen voor het gelaat bracht.

„Luister!" sprak de geest van de groote klok.

„Luister!" waarschuwden de andere geesten.

„Luister!" sprak de kinderstem.

Een plechtig veelstemmig lied weerklonk door den toren. Het was een droevig lied — een lijkzang en toen Toby luisterde, hoorde hij ook de stem van zijn kind.

„Zij is dood!" riep de oude man uit. „Meg is dood! Haar geest roept mij aan! Ik hoor het!"

„De geest van uw kind betreurt de dooden en paart zich aan al de gestorven verwachtingen en de illusiën der jeugd," antwoordde de geest van de groote klok, „maar zij leeft. Leer uit haar leven eene levende waarheid. Leer van het wezen, dat u het liefst is op de gansche wereld, hoe slecht de slechten geboren zijn. Zie hoe elk knopje, elk blaadje een voor een is

afgeplukt van den schoonsten stam, en leer daaruit hoe kaal en armzalig hij worden kan. Volg haar! Tot waar de wanhoop wacht!"

Alle spookgestalten strekten den rechter arm en wezen naar beneden.

„De geest van het klokkenspel zal u geleiden," sprak de geest van de grootste klok. „Vertrek! Hij staat achter u!"

Toby keerde zich om en zag .... het kind! Het kind, dat Will Fern had meegebracht en door Meg was verzorgd — nu vast in slaap!

„Ik droeg haar van avond zelf," zei Toby. „In deze zelfde armen!"

„Laat hem eens zien wat hij zich zelf noemt," spraken de geesten allen te gelijk.

De toren opende zich voor zijne voeten; hij keek naar beneden en zag zich zelven op den grond liggen aan den buitenkant, verpletterd en bewegingloos.

„Niet levend meer!" riep Toby. „Dood!"

„Dood!" antwoordden alle geesten te gelijk.

„Goede Hemel!" en het Nieuwe jaar....."

„Voorbij!"

„Wat!" riep hij sidderend. „Ben ik dan — een jaar geleden — van den weg afgeraakt en naar benedcn gevallen?"

„Negen jaren geleden!" riepen de geesten.

Toen zij dit antwoord gegeven hadden, werden de armen ingetrokken en waar zoo even de spookgestalten waren, hingen nu de klokken.

Het was hun tijd, ze begonnen dus te luiden. En nogmaals daagden er gansche legioenen spookgestalten op, draaiden en dwarrelden wild in 't rond, om weer even snel te verdwijnen, toen de klokken zwegen.

„Wat zijn dat?" vroeg hij aan zijn geleide. „Zeg mij wat dat zijn, of ik zal krankzinnig worden."

„De geesten van de klokken. Hunne klanken in de lucht. Ze nemen zulke vormen aan en doen naar gelang de verwachtingen en de gedachten der stervelingen en de herinneringen, welke zij opgegaard hebben, ze ingeven."

„En jij," vroeg Toby woest. „Wie ben jij?

„St, st!" antwoordde het kind. „Zie hier!"

In een armoedig, laag vertrekje, zat Meg, zijne eigen dierbare dochter, te werken aan een soort borduurwerk, zooals hij haar zoo menig, menigmaal had zien zitten. Hij deed geen poging om haar een kus op haar lieve gezicht te drukken; hij trachtte niet haar aan zijn liefhebbend hart te drukken, och, hij wist wel dat zulke liefdesbetuigingen voor hem tot het verleden behoorden. Maar hij hield bevend den adem in en wischte zich die lastige tranen uit de oogen, die hem beletten haar te zien. Als hij haar maar zien kon!

O! Hoe veranderd! Wat is het vuur in die heldere oogen dof geworden! Hoe bleek zien die wangen! Zij was nog altijd mooi, maar waar was de blijde Hoop, de Hoop, die altijd tot hem gesproken had als met eene menschelijke stem. Zij keek van haar werk op naar eene vrouw, die bij haar zat, en toen Toby deze vrouw herkende, ontstelde hij. Het was hetzelfde zijdeachtige haar, 't waren dezelfde krullen, om den mond lag nog iets van de uitdrukking, welke er als kind om gelegen had. Kijk! In de oogen, waarmede zij Meg vragend aankeek, lag dezelfde onderzoekende blik als toen hij haar in zijne armen naar huis bracht!..

Maar wie was dan dat kind, daar naast hem?

Met een angstigen blik keek hij zijne geleidster aan en ontdekte iets in haar gelaat, dat hij moeilijk verklaren kon, iets verhevens, dat de herinnering aan het kind, zooals het geweest was, bijna geheel uitwischte,

en toch was het hetzelfde kind in dezelfde kleeding.

Luister! Zij spreken samen!

„Meg!" zei Lilian met iets aarzelends in hare stem. „Hoe dikwijls kijk je wel van je werk op om naar mij te zien?"

„Ben ik dan zoo veranderd, dat mijn blik je angst aanjaagt?" vroeg Meg.

„Neen, liefste; maar je glimlacht wel tegen je werk; waarom lach je ook niet, wanneer je naar mij kijkt, Meg?"

„Dat doe ik immers, is 't niet?" antwoordde Meg, haar lachend aankijkende.

„Nu, ja," zei Lilian, „maar gewoonlijk niet. Als je denkt dat ik druk bezig ben en je niet zie, kijk je zoo angstig en bezorgd naar me, dat ik de oogen niet durf opslaan. 't Is waar, het leven met al zijn zorgen en verdrietelijkheden geeft weinig reden om te lachen, maar vroeger was je altijd zoo vroolijk."

„Ben ik nu niet vroolijk meer?" riep Meg, die er verlegen onder werd en opstond om haar te omhelzen. „Maak ik je het leven moeilijker, Lilian?"

„Alleen ter wille van jou is mij het leven nog wat waard," antwoordde Lilian en kuste haar hartstochtelijk. „O, 't is zoo'n hard leven, Meg! Uren, dagen, zoo menig lange nacht van hopeloos, vervelend werk, dat nooit gedaan is — niet om rijkdommen op te stapelen, niet om op grooten voet, vroolijk en opgewekt te leven, niet om, zelfs maar genoegen te hebben, al zijn de eischen nog zoo gering; maar om droog brood te hebben, om genoeg bijeen te schrapen, ten einde te kunnen voortzwoegen, te blijven gebrek lijden en zich bewust te zijn van zijn droevig lot. O, Meg, Meg!" Zij verhief hare stem al luider en luider en sloeg de armen om Meg's hals. „O, hoe kan die wreede wereld blijven bestaan en zulk leven dulden?"

„Lilly!" zei Meg, haar troostende en haar de haren uit het betraande gezicht strijkende. „Maar, Lilly! Jij! Zoo mooi en zoo jong!"

„O, Meg!" viel zij haar in de rede en hield haar op armslengte van zich af, terwijl zij haar smeekend aankeek. „Dat is juist het ergste van alles, het allerergste! Maak mij oud, Meg! Maak mij oud en rimpelig en verlos mij van de vreeselijke gedachten, die mij kwellen, juist omdat ik zoo jong ben!"

Toby keerde zich om en keek naar zijn geleide. Maar de geest van het kind had de vlucht genomen. Weg!

En hij zelf was ook niet op dezelfde plaats gebleven, want Sir Joseph Bowley, de vader en vriend der armen, vierde een groot feest te Bowley Hall, ter eere van Lady Bowley. Want Lady Bowley was op Nieuwjaarsdag geboren — de nieuwsbladen hadden dit beschouwd als eene vingerwijzing van de Voorzienigheid, die Lady Bowley bestemd had om No. één te zijn onder hare medemennschen — en nu werd dus heden haar geboortefeest gevierd.

Bowley Hall wemelde letterlijk van bezoekers. De gentleman met het roode gezicht was er ook. Mijnheer Filer was er, de groote Alderman Cute was er — Alderman Cute had veel sympathie voor de groote lui en de vriendschap met Sir Joseph Bowley was bijzonder innig geworden na de laatste briefwisseling, ja, hij was sinds dien tijd een vriend des huizes — en nog veel meer gasten. Toby's geest was er ook, maar hij liep eenzaam en verlaten rond, turende en zoekende naar zijne geleidster.

Er zou een groot diner plaats hebben op Bowley Hall en Sir Joseph zou als vader en vriend der armen eene redevoering houden. Zijne kinderen en vrienden zouden een aantal plum-puddings verorberen in de groote zaal, en op een afgesproken teeken zouden de vrienden en kinderen zich bij hunne vrienden en vaders

vervoegen en allen gezamenlijk zouden een familietafereel te aanschouwen geven, dat zelfs geen mannelijk oog kon aanzien, zonder tranen te schreien van aandoening.

Maar er zou nog meer plaats hebben. Zelfs nog meer dan dit. Sir Joseph Bowley, Baronet en Lid van het Parlement, zou een partij kegelen — met heusche kegels en ballen! — met zijne pachters.

„Dat roept iemand nog eens de dagen in herinnering van den ouden koning Hal, den ondeugenden, maar trouwhartigen koning Hal!" meende Alderman Cute. „Een edel karakter, die koning Hal!"

„Ja, ja," zei de heer Filer droogjes. „Hij had er slag van veel vrouwen te trouwen en ze dan te vermoorden. Veel meer vrouwen dan een man er zoo gemiddeld op na houdt."

„Jij zult zeker met de mooie dames trouwen en ze niet vermoorden, is 't wel?" vroeg Alderman Cute aan den erfgenaam van Bowley, twaalf jaar oud. „Allerliefste jongen! Dat heertje zal lid van het Parlement zijn voor wij er om denken," vervolgde hij, den jongen op den schouder kloppende. „Wij zullen hooren van zijne overwinningen aan de stembus, van zijne redevoeringen in het Parlement, van zijne schitterende daden van allerlei aard. O, ik hoor het al hoe er in de gemeenteraden over hem gesproken zal worden! Eer wij tijd gehad hebben om rond te kijken!"

„O, dat onderscheid in schoenen en kousen!" dacht Toby. Maar zijn hart smachtte naar het kind, juist ter wille van dezelfde schoen- en kouslooze jongens, met wie het slecht zou afloopen — volgens den Alderman — en die kinderen zouden zijn van de arme Meg.

„Richard," kreunde Toby, tusschen het gezelschap rondscharrelende. „Waar is Richard? Ik kan hem niet vinden. Waar is hij toch? Waar is Richard?"

't Was niet waarschijnlijk dat hij hem daar zou vinden, zelfs al was hij nog in leven! Maar Toby was tengevolge van den doorgestanen angst en van het gevoel van verlatenheid, geheel en al in de war. Hij wandelde nog maar steeds tusschen al die deftige menschen door, al kijkende naar zijn geleide en zeggende: „Waar is Richard? Wijs mij Richard toch!"

Daar liep hij bijna tegen mijnheer Fish aan, den geheimsecretaris, die bijzonder zenuwachtig scheen.

„Goede Hemel!" riep mijnheer Fish. „Waar is Alderman Cute? Heeft iemand den Alderman gezien?"

Den Alderman gezien? Och hemeltje, wie zou den Alderman niet gezien hebben? Hij was zoo minzaam, zoo vriendelijk en altijd zoo gedachtig aan het zoo van zelf sprekend verlangen van iedereen om hem te zien, ja, als hij één gebrek bezat, dan was het dat hij altijd te zien was. Men kon er vast op rekenen, dat hij altijd daar was waar de groote lui waren, er heen gelokt door de aantrekking van na verwante zielen.

Een aantal stemmen riepen dat hij zich in den kring bevond, die zich om Sir Joseph gevormd had. Mijnheer Fish baande zich een weg daarheen, vond hem en troonde hem op geheimzinnige wijze mede naar een der vensters. Toby ging mee. Maar niet uit vrijen wil; hij voelde dat hij er heen gedreven werd.

„Beste Alderman Cute," zei mijnheer Fish, „nog wat meer dezen kant uit. Er heeft iets vreeselijks plaats gehad. Zoo even ontving ik er het bericht van. Het komt mij het best voor Sir Joseph er niet vóór morgen mede in kennis te stellen. U kent Sir Joseph en zult mij dus wel goeden raad kunnen geven. 't Is eene vreeselijke geschiedenis!"

„Fish!" antwoordde de Alderman. „Fish! Brave kerel, wat is er aan de hand? Toch geen opstand, hoop

ik? Toch geen poging om de Regeering omver te werpen?"

„Deedles, de bankier," stotterde de geheimsecretaris. „Gebroeders Deedles.... ze hadden vandaag hier moeten zijn.... Deedles...."

„Staakt toch zijne betalingen niet?" riep de Alderman. „Dat is onmogelijk!"

„Heeft zich doodgeschoten!"

„Goede hemel!"

„Een tweeloops pistool voor den mond gezet op zijn eigen kantoor," vertelde Fish, „en zich de hersenen verbrijzeld. Geen aanleiding. Louter de omstandigheden!"

„Omstandigheden!" riep de Alderman. „Iemand met zoo'n fortuin! Een van de achtenswaardigste mannen van Londen! Zelfmoord, Fish! Met eigen hand!"

„Van morgen!" antwoordde Fish.

„O, die hersenen, die hersenen!" zuchtte de vrome Alderman met de handen ten hemel. „O, die zenuwen, die zenuwen, dat geheimzinnig samenstel van wat men ‚de mensch' noemt! Hoe weinig is er maar noodig om het te verstoren: wij zijn toch ongelukkige schepselen! Misschien een goed maal, mijnheer Fish! Misschien het gedrag van zijn zoon, die, naar ik gehoord heb, nogal een woest leven leidt en meer dan eens wissels trok op zijn vader, waarvan deze niets wist. Een zeer achtenswaardig man. Een van de achtenswaardigste mannen, die ik ken! Een betreurenswaardig voorbeeld, mijnheer Fish. Een openbare ramp! Ik zal het een dure plicht achten zwaar in den rouw te gaan. Een bijzonder achtenswaardig man! Maar Hij, daarboven, leeft. Wij moeten berusten, mijnheer Fish. Wij moeten berusten!"

Wat, Alderman! Geen woord over: den kop indrukken? Herinner u toch, heer schout! uwe hoogdravende theorieën over de zedelijkheid! Kom, Alderman! Breng de schalen in evenwicht als ge kunt! Leg in die eene, die ledige, geen goed maal, maar de inspraak der Natuur bij eene arme vrouw, die van honger wegkwijnt en wier gevoel verhard is voor de aanspraken, waarop haar geslacht recht heeft verkregen door de heilige moeder Eva. Weeg die beiden tegen elkander; gij, Daniël, over wien geoordeeld zal worden wanneer uw dag aangebroken is. Weeg ze voor de oogen van duizenden, die lijden en getuige zijn — geen onverschillige getuigen! — van uw wreed goochelspel. Of, zoo gij uwe vijf zinnen nog bijeen hebt — waaraan ik twijfel — sla dan de handen aan u zelven, opdat uwe vrienden — zoo ge die hebt — gewaarschuwd worden, dat zij, in hunne welgedaanheid en met hun gemakkelijk leventje ophouden met hun gezwets tegen half krankzinnige hoofden en gebroken harten. Wat dan?

Deze woorden kwamen in Toby op, alsof eene andere stem in zijn binnenste ze gesproken had. Alderman Cute beloofde mijnheer Fish plechtig, dat hij het droevige nieuws niet aan Sir Joseph zou meedeelen vóór de dag ten einde was. Eer zij scheidden nam Alderman Cute de hand van mijnheer Fish, schudde die, blijkbaar hevig aangedaan, mompelde nog eens: „Een hoogst achtenswaardig man!" er bijvoegende, dat hij, zelfs hij, niet kon begrijpen hoe zulke allerdroevigste dingen op de wereld gedoogd konden worden.

„Als men niet beter wist," ging Alderman Cute voort, „zou men in den waan verkeeren, dat de loop der dingen soms beheerscht wordt door eene macht, geschikt om de gansche maatschappij 't onderst boven te keeren. Gebroeders Deedles!"

Het kegelspel had een wonderbaarlijk succes. Sir Joseph wierp de kegels met groote behendigheid om; jongeheer Bowley deed ook eenige worpen op korteren afstand en iedereen zei, dat nu een Baronet en de zoon van een Baronet meekegelden, de boerenstand

er spoedig geheel bovenop zou zijn.

Het diner was op den bepaalden tijd gereed. Onwillekeurig volgde Toby het gezelschap naar de groote zaal — hij voelde dat hij er heen geleid werd door eene macht, sterker dan zijn eigen vrije wil. Het was een alleraardigst schouwspel: de dames waren heel mooi, de gasten vroolijk, opgeruimd, allen in het beste humeur. Toen de benedendeuren opengezet werden en de boeren en boerinnen in hunne landelijke kleederdracht binnenstroomden, was 't een eenig schouwspel, maar Toby mompelde niets dan: „Waar is Richard? Hij zou haar helpen en troosten! Ik zie Richard niet!"

Er werden eenige toespraken gehouden, Lady Bowley's gezondheid was gedronken, Sir Joseph Bowley had zijn dank daarvoor uitgesproken en zijne aangekondigde redevoering gehouden, waarin door vele bewijzen gestaafd werd hoe hij de vader en de vriend was van allen en zoo voort; hij had een toost ingesteld op zijne vrienden en kinderen en op den heilzamen invloed van den arbeid.... toen Toby's aandacht getrokken werd door eenig rumoer achter in de zaal. Na eenige verwarring en heen- en weergepraat en gedruisch drong zich een man door de menigte heen en bleef een weinig voor de overigen staan.

Dat was Richard niet. Neen. Maar toch was het iemand, aan wien Toby dikwijls gedacht, naar wien hij meermalen uitgekeken had. Ware het minder licht geweest, dan zou hij de identiteit van dien ouden, grijzen, gebogen man in twijfel getrokken hebben, maar bij zooveel schitterende lampen, die hun licht op dat verweerde gelaat verspreidden, herkende hij Will Fern, zoodra hij hem zag.

„Wat is dat daar?" riep Sir Joseph opstaande. „Wie heeft dien man binnengelaten? Die man behoort in de gevangenis thuis! Mijnheer Fisch..... mijnheer Fish, wilt u wel de goedheid hebben...."

„Een oogenblik!" zei Will Fern. „Een oogenblik! Mylady, uw geboortedag viel samen met het Nieuwe jaar. Geef mij eene minuut om vrijuit te spreken."

Mylady deed een goed woord voor hem en Sir Joseph nam met groote waardigheid zijn zetel weer in.

De in lompen gehulde bezoeker — hij had bijna geen kleeren aan — keek het gezelschap rond en groette met een nederige buiging.

„Heeren en dames!" zei hij. „U hebt op den landbouwstand gedronken. Maar ziet nu ook eens op mij!"

„Komt zoo kersversch uit de gevangenis," zei mijnheer Fish.

„Kersversch uit de gevangenis!" herhaalde Will. „En niet voor de eerste maal, zelfs niet voor de tweede of de derde of. de vierde maal."

Men hoorde mijnheer Filer de opmerking maken, dat vier maal boven het middelmatige was en hij zich schamen moest.

„Heeren en dames!" herhaalde Will Fern. „Ziet naar mij! Ge ziet hoe het met mij gesteld is! Niets kan mij meer deren, niets mij helpen. want de tijd, toen uwe vriendelijke woorden en vriendelijke daden mij goed hadden kunnen doen" — hij sloeg zich op de borst en schudde het hoofd — „is vervlogen met den geur van de klaver en de boonen van het afgeloopen jaar. Laat ik een enkel woord spreken in het belang van deze menschen" — hij wees naar al de boeren en boerinnen in de zaal — „en nu ge toch hier bijeen zijt, verneem dan eens één enkele maal de zuivere waarheid."

„Er is hier niemand, die hem tot woordvoerder verlangt," zei de gastheer.

„Vermoedelijk niet, Sir Joseph. Dat geloof ik ook. Maar hetgeen ik ga zeggen is niettemin de zuivere waarheid. Misschien is dat wel de proef op de som. Heeren en dames, ik heb vele jaren hier gewoond. Over gindsche heining kunt ge nog het dak zien

van mijn huisje. Ik heb het de dames meer dan honderd malen zien uitteekenen in een boek. Het ligt daar zoo schilderachtig, heb ik meer dan eens hooren zeggen, maar op schilderijtjes hebben weer en wind geen invloed en 't is daarom misschien beter geschikt om uitgeteekend te worden, dan om er in te wonen. Maar ik woonde daar. Hoe armoedig.... hoe bitter armoedig ik 't daar had, zal ik nu niet vertellen. Iedereen kan dat zelf beoordeelen, elken dag van elk jaar."

Hij sprak zooals hij gesproken had op dien avond, toen Toby hem tegengekomen was op de straat. Zijne stem was doffer en heescher, en trilde nu en dan; maar hij sprak hartstochtelijk en zelden luider dan de ernst van de eenvoudige zaak, die hij behandelde, verdiende.

„Het is veel moeilijker dan gij denkt, heeren en dames, om in zulk eene omgeving fatsoenlijk, gewoon fatsoenlijk op te groeien. Dat ik een mensch en geen redeloos dier geworden ben, pleit eenigszins voor mij. Zooals ik thans ben, kan er niets meer voor mij gezegd of gedaan worden. 't Is te laat."

„Ik ben blij dat deze man binnengekomen is," merkte Sir Joseph aan, terwijl hij vergenoegd het gezelschap rondkeek. „Stoor hem niet. Het schijnt aldus voorbeschikt te zijn. Hij is een voorbeeld — een levend voorbeeld. Ik hoop en vertrouw en verwacht, dat het voor mijne vrienden hier zijn invloed niet missen zal."

„Ik sleepte zoo goed en zoo kwaad 't ging mijn leven voort," hernam Will Fern. „Niemand, noch ik noch iemand anders, weet hoe, maar het viel mij zoo hard, dat ik er geen vroolijk gezicht bij zetten of iemand in de meening brengen kon, dat ik iets anders was dan ik was. Welnu, heeren — vooral heeren van de rechtbank — wanneer gij een man ziet met het stempel der ontevredenheid op het gezicht, dan zegt gij tot elkander: ,Die man is verdacht. Ik wantrouw Will Fern. Houdt dien man in het oog!' Ik zeg niet dat het niet heel natuurlijk is, heeren; ik zeg alleen maar dat het zoo is; en van dat oogenblik af kan Will Fern geen goed meer doen."

Alderman Cute stak zijne duimen in zijn vestzakjes en achterover leunende in zijn stoel, glimlachte hij eens tegen de naastbijzijnde lichtkroon, alsof hij zeggen wilde: „Natuurlijk! Dat zei ik al. Zoo spreken zij allemaal! Goede hemel! Wij kennen die klachten en zijn er al lang over heen.... ik en al mijne confraters."

„Ziet, heeren," ging Will Fern voort, de handen uitstekende, terwijl zijn van ontbering getuigend gelaat een oogenblik door een blos werd overtogen. „Ziet hoe uwe wetten gemaakt zijn om ons te trappen en te jagen, wanneer het eenmaal zoo ver met ons gekomen is. Ik zoek elders in mijn levensonderhoud te voorzien. Maar ik ben een vagebond. In de gevangenis met hem! Ik kom hier terug. Ik ga sprokkelen in uwe bosschen en breek — wie doet 't niet? — een paar takken af. In de gevangenis met hem! Een uwer wachters ziet mij op helderlichten dag, vlak bij mijn eigen kleine tuintje, met een geweer. In de gevangenis met hem! Als ik weer vrij ben, vallen er heel natuurlijk eenige toornige woorden tusschen dien wachter en mij. Naar de gevangenis met hem! Ik snijd een stok. Naar de gevangenis met hem! Ik eet een rotten appel of een raap. Naar de gevangenis met hem! De gevangenis is twintig mijlen van mijne woonplaats; als ik terugkeer vraag ik onderweg een aalmoes. Naar de gevangenis met hem! Altijd vindt de veldwachter of de schout mij bezig iets te doen waarvoor ik naar de gevangenis moet. Naar de gevangenis met hem! 'Hij is een bekende boef en een strooper en een.... in één woord, hij kan nergens beter zijn dan in de gevangenis."

De Alderman knikte heel scherpzinnig met het hoofd, als wilde hij zeggen: „Juist, geen beter verblijf voor zoo iemand dan de gevangenis!"

„Zeg ik dat nu om mijne eigen zaak te dienen?" riep Fern. „Wie kan mij mijne vrijheid teruggeven, wie mijn goeden naam, wie mijn onschuldig wichtje? Al de lords en lady's te zamen nog niet! Maar, heeren, als gij moet omgaan met menschen zooals ik, pak de zaak dan anders aan. Geef ons in 's hemels naam betere woningen dan onze krotten; geeft ons beter voedsel wanneer wij werken voor ons brood; geeft ons milder wetten, die ons tot het goede terugbrengen wanneer wij verkeerd handelen; en zet ons niet bij elken voetstap, dien wij van den rechten weg afwijken, in de gevangenis. Welke inschikkelijkheid gij dan den landbouwer bewijst, hij zal die gaarne aannemen, want hij is gewillig, geduldig en goedhartig. Maar gij moet eerst het ware besef daarvan in zijn hart opwekken, want zij mogen zoo diep rampzalig en armoedig zijn als ik, of als al degenen die hier bijeen zijn, aller harten zijn van u vervreemd. Brengt ze tot u terug, heeren en dames! Tracht ze te herwinnen eer de dag aanbreekt, waarop zelfs de woorden des Bijbels anders door hem zullen gelezen worden dan ze er staan — evenals ik ze anders las dan ze er staan, toen ik in de gevangenis was: „Waarheen gij gaat, kan ik n i e t gaan, uwe woning is n i e t mijne woning, uw volk n i e t mijn volk, uw God n i e t mijn God."

Plotseling ontstond er hevige beweging in de zaal. Eerst meende Toby dat men Will de deur uitgeworpen had en daardoor het gedruisch veroorzaakt was. Maar in het volgende oogenblik bespeurde hij dat de zaal met allen die er in waren, verdwenen was en hij zijne dochter weer voor zich zat zitten, bezig aan haar gewone werk. Maar het zolderkamertje zag er nog armoediger uit dan te voren, en Lilian was niet meer bij haar. Het raam, waarop Lilian had zitten werken, was opgeborgen en met een doek bedekt; de stoel waarin zij gezeten had, stond tegen den muur. Al deze kleinigheden en Meg's door kommer en zorg verteerd gelaat vertelden hem eene gansche geschiedenis. Wie zou die niet hebben gelezen?

Meg bleef over haar werk gebogen totdat het te duister was om de draden te onderscheiden, en toen de avond geheel was ingevallen, stak zij het dunne kaarsje aan en werkte weer voort. Zij wist niet dat haar oude vader haar gadesloeg met oogen, waaruit de liefde haar tegenblonk — o, hij had haar zoo innig lief! — en met zachte stem tot haar sprak over de oude tijden en de klokken. En toch wist hij, de arme Toby, toch wist hij dat zij hem niet verstaan kon.

Reeds was er een groot gedeelte van den avond voorbij, toen er bij Meggy aan de deur geklopt werd. Zij deed open en er trad een man binnen, een havelooze, beschonken kerel, verouderd tengevolge van onmatigheid en liederlijkheid; zijne haren en zijn baard waren verwilderd, maar toch kon men hem aanzien, dat hij betere dagen gekend had en er in zijn jonge jaren goed uitgezien moest hebben.

Hij bleef op den drempel staan totdat hij van haar de toestemming verkreeg om binnen te komen, en zij, eenige schreden achteruitgaande, hem zwijgend en met een bezorgden blik aankeek.

Toby's wensch was vervuld. Nu zag hij Richard.

„Mag ik binnenkomen, Margaret?"

„Ja! kom binnen! Kom binnen!"

Het was goed dat Toby hem herkend had eer hij sprak, want als er eenige twijfel in zijne ziel was achtergebleven, zou het schorre, heesche stemgeluid hem tot de overtuiging gebracht hebben, dat het niet Richard maar een andere man was.

Er waren maar twee stoelen in het

kamertje. Zij gaf den haren en bleef op eenigen afstand voor hem staan, in afwachting van hetgeen hij te zeggen had.

Hij zat echter met een versuft gelaat en waterige oogen naar den vloer

Het geritsel van haar kleedje of een dergelijk onbeteekenend geluid deed hem opkijken en nu begon hij te spreken alsof er, sinds hij het vertrek was binnengetreden, geen stilzwijgen geheerscht had.

„Waarheen gij gaat, kan ik niet gaan, uwe woning is niet mijne woning, uw volk niet mijn volk, uw God niet mijn God." (Blz. 95).

te kijken: zoo'n beeld van verdierlijking, diep verval en hopelooze ellende, dat zij de handen voor het gelaat sloeg en zich afwendde, uit vrees dat hij zou zien hoe zijn aanblik haar bedroefde.

„Nog aan het werk, Margaret? Je werkt laat."

„Dat doe ik gewoonlijk."

„En vroeg!"

„En vroeg."

„Dat vertelde zij, en ook dat je nooit

moe bent, of liever nooit wilt weten dat je moe bent. Zij had dat opgemerkt, al den tijd, dien gij samen gewoond hebt. Zelfs niet wanneer je bijna flauw vielt van al het werken en het vasten. Maar ik heb je dit den laatsten keer ook al verteld."

„Dat is zoo," antwoordde zij. „Ik verzocht je mij dat niet meer te vertellen en je hebt mij dat ook plechtig beloofd, Richard."

„Plechtig beloofd," herhaalde hij met een matten glimlach. „Eene plechtige belofte! Jawel! Plechtig beloofd!" Na eenige oogenblikken scheen hij als uit een dof gepeins te ontwaken en zei veel levendiger dan te voren:

„Ik kan het toch niet helpen, Margaret! Wat kan ik er aan doen? Zij is weer bij mij geweest!"

„Alweer!" riep Meg, de handen ineenslaande. „Denkt zij nog zoo dikwijls aan mij? Is zij er weer geweest?"

„Twintig malen is zij er geweest," antwoordde Richard. „Zij vervolgt mij als een spook! Zij komt achter mij in de straat en stopt het mij in de hand. Ik hoor haar voetstap in het gruis wanneer ik aan het werk ben — dat gebeurt niet vaak, ha ha ha! — en eer ik het hoofd kan omwenden, klinkt hare stem mij in de ooren: „Richard, kijk niet om. In 's hemels naam, geef haar dit!" Zij brengt het aan mijne woning; zij zendt het mij in brieven; zij klopt aan het venster en legt het op den drempel. Wat kan ik daartegen doen? Zie nu eens hier!"

Hij had een beursje in de hand en liet het geld, dat er in was, rinkelen.

„Stop het weg," zei Meg. „Stop het weg! Als zij weer komt, Richard, vertel haar dan dat ik haar zielslief heb; dat ik mijn hoofd 's avonds nooit neerleg zonder voor haar te bidden. Dat ik te midden van mijn eentonigen arbeid nooit ophoud aan haar te denken. Dat zij nacht en dag bij mij is. Dat, als ik morgen stierf, ik haar met mijn laatsten ademtocht zou gedenken. Maar geen geld..... dat kan ik niet van haar aannemen!"

Hij haalde de hand langzaam terug en de beurs ineenfrommelende, zeide hij op peinzenden toon:

„Ik heb haar dat al meermalen gezegd. Ik heb het haar zoo duidelijk gezegd als het in woorden te zeggen was. Ik heb dit geld al meer dan een dozijn malen teruggebracht en het op haar drempel gelegd. Maar toen zij de laatste maal bij mij kwam en voor mij stond, vlak voor mij, wat kon ik toen doen?"

„Heb je haar gezien?" riep Meg uit. „Heb je haar gezien? O, Lilian, mijn lief meisje! O, Lilian, Lilian!"

„Ik heb haar gezien," ging hij voort op zijne gewone droomerige manier, zonder haar bepaald een antwoord te geven. „Daar stond zij op eens voor mij.... bevend! — ‚Hoe ziet zij er uit, Richard? Spreekt zij nog over mij? Is zij nog magerder geworden? Wie zit er nu op mijn oude plaatsje aan de tafel? En het borduurraam, waarop ik altijd werkte, heeft zij dat verbrand? Zeg, Richard?' — Daar stond zij voor mij. Ik hoor haar dit alles nog vragen."

Meg hield haar snikken in en boog haar betraand gezichtje voorover, om naar hem te luisteren. Zij wilde geen lettergreep missen.

Met de armen op de knieën en voorovverzittende op zijn stoel, alsof hetgeen hij zeide op den vloer geschreven stond in halfleesbare teekens, die hij ontcijferen moest, ging hij voort:

„‚Richard,' sprak zij, ‚ik ben wel heel diep gevallen en je kunt beseffen hoe ik geleden heb, toen mij dit teruggezonden werd, daar ik er toe heb kunnen komen het je zelf terug te brengen. Maar ik weet dat jij haar eens hartelijk liefgehad hebt. Anderen zijn tusschen je beiden gekomen; vrees en jaloezie en twijfel en wantrouwen deden je van haar vervreemden; maar je hebt haar liefgehad, dat heugt mij nog zeer goed.' Dat geloof ik

ook," zei hij, zich zelven in de rede vallende. „Dat deed ik: maar dat doet er nu niet toe. ‚O. Richard, als je dat ooit gedaan hebt, als je nog de herinnering bewaard hebt aan hetgeen toen zoo goed en zoo waar was en nu voorbij is, breng het haar dan nog eenmaal terug. Nog eenmaal! Zeg haar hoe ik gesmeekt en gebeden heb! Zeg haar dat ik het hoofd op jou schouder gelegd heb, op jou schouder, waartegen haar hoofd had moeten rusten; vertel haar hoe deemoedig ik was, Richard. Zeg haar dat je mij hebt aangekeken en dat de schoonheid, waarop zij altijd zoo trotsch was, geheel verdwenen is, geheel verdwenen; dat er een paar fletse, holle wangen met uitstekende jukbeenderen voor in de plaats zijn gekomen, en dat zij schreien zou als zij mij zag. Vertel haar alles en breng het haar terug: zij zal het niet nogmaals weigeren. Zij zal er den moed niet toe kunnen vinden!"

Hij zat peinzend voor zich uit te staren en herhaalde de laatste woorden, tot hij eindelijk scheen te ontwaken en opstond.

„Wil je 't niet aannemen, Margaret?"

Zij schudde het hoofd en gaf hem een wenk, dat hij haar nu alleen moest laten.

„Goeden avond, Margaret."

„Goeden avond."

Hij keerde zich nog eens om en werd getroffen door haar bezorgd gelaat en misschien ook wel door het medelijden voor hem zelf, dat hare stem deed trillen. Het was eene vlugge, snel uitgevoerde beweging, en in dat oogenblik scheen er nog iets van den ouden Richard in zijne houding te zijn. In het volgend oogenblik was hij verdwenen, zooals hij gekomen was, maar die plotselinge opflikkering van het uitgedoofde vuur had hem volstrekt niet tot een helderder inzicht gebracht van zijn eigen verval.

In welke gemoedsstemming zij ook was, hoeveel verdriet zij had, hoe ook gekweld naar lichaam en geest. Meg's werk moest gedaan worden. Zij zat aan hare taak en werkte ijverig voort. En zelfs middernacht vond haar daar nog.

Er brandde een mager vuurtje, want de nachten waren koud, en nu en dan stond zij op om het wat aan te wakkeren. De kerkklokken sloegen half een, toen zij daar ook mede bezig was; en toen zij ophield hoorde zij zachtjes tikken aan de deur. Nog eer zij zich verbaasd kon afvragen wie daar nog zoo laat kon zijn, werd de deur reeds geopend.

O, Jeugd en Schoonheid, gij, die zoo gelukkig zoudt kunnen zijn, ziet hier! O, Jeugd en Schoonheid, gij, die zoo gezegend zijt en uwen zegen uitstort over allen, binnen uw bereik, die mede-arbeidt met uwen Barmhartigen Schepper, ziet hier!

Meg herkende de binnentredende, riep haar bij den naam: „Lilian!"

De lichte gestalte snelde op haar toe, viel voor haar op de knieën en klampte zich aan hare kleederen vast.

„Sta op, liefste! Sta op! Lilian! Liefste Lilian!"

„Nooit, Meg, nooit! Hier! Hier! Dicht bij jou, jou vasthoudende, jou adem langs mij heenvoelende."

„Liefste Lilian! Beste Lilian! Kind van mijn hart.... geen moeder kan haar kind meer lief hebben.... leg je hoofd tegen mijne borst!"

„Nooit, Meg! Nooit meer! Toen ik je voor de eerste maal in je lief gezicht keek, knielde je voor mij. Laat mij nu, op mijn knieën liggende, sterven. Hier! O, hier sterven!"

„Ben je dan toch teruggekomen, mijn schat! Wij zullen bij elkaar blijven, samen werken, samen hopen, samen sterven!"

„O, Meg, kus mij, sla de armen om mij heen, druk mij aan je trouwe hart, kijk vriendelijk op mij neer, maar laat mij niet opstaan. Laat mij hier blijven liggen. Laat het laatste wat

ik zie, je trouwe gezicht zijn, over mij heengebogen!"

O, Jeugd en Schoonheid, gij, die zoo gelukkig zoudt kunnen zijn, ziet hier! O, Jeugd en Schoonheid, gij,

En zij sprak het uit, met hare lippen op Lilian's wang, en met hare armen omsloot zij — dat wist zij nu — een gebroken hart.

„Zijn zegen ruste op je, mijn lieve-

„Nooit, Meg, nooit! Hier! Hier! Dicht bij jou, jou vasthoudende, jou adem langs mij heen voelende." (Blz. 99).

die medearbeidt met uwen Schepper, ziet hier!

„Vergeef het mij, Meg! Liefste, liefste Meg, vergeef het mij! Ik weet dat je 't doet, ik zie dat je 't doet, maar spreek het uit, Meg!"

ling. Toe, geef mij nog een kus! Hij duldt het dat ik hier aan jou voeten zit. O, Meg, welk eene Genade, welk eene Barmhartigheid!"

Terwijl zij stierf, keerde de geest van het kind terug, stralend en on-

schuldig; hij raakte den ouden man even aan met de hand en nam hem mee.....

HOOFDSTUK IV.

Met eene flauwe herinnering aan de spookachtige figuren in de klokken; nog onder den indruk van het gelui; zich, hoewel onduidelijk, bewust gezien te hebben hoe de legioenen verschijningen aldaar grooter en menigvuldiger werden, tot de herinnering er aan samensmolt met het besef dat ze ontelbaar waren; met de vage wetenschap — hoe die tot hem gekomen was wist hij zelf niet — dat er eenige jaren waren voorbijgegaan, stond Toby, onder geleide van den geest van het kind, te kijken naar een gezelschap van werkelijke menschen.

Een welgedaan, gezond en vroolijk gezelschap met roode wangen. Het bestond maar uit twee personen, die echter samen rood genoeg waren voor tien. Zij zaten voor een helder vuur, met een klein laag tafeltje tusschen zich in, en, tenzij de geur van thee en geroosterd brood in dit vertrek langer bleef hangen dan in een ander, er moest juist afgenomen zijn. Maar alle koppen en schotels stonden schoon en wel op hunne gewone plaats in het buffet; de koperen braadvork hing aan denzelfden spijker, waaraan ze reeds jaren lang gehangen had, hare vier vingers uitspreidende, alsof zij zich de maat wilde laten nemen voor een handschoen; neen, er waren geen andere sporen van het juist afgeloopen maal achtergebleven dan dat de kat, terwijl ze zich bij het vuur zat te koesteren, hare snorren nog eens aflikte en dat de tevreden, om niet te zeggen vettige, gezichten van haar meester en meesteres nog meer glommen dan gewoonlijk.

Dit gezellige paar — vermoedelijk gehuwd — had het vuur eerlijk tusschen zich verdeeld en zat te turen op de vonken, die door het rooster in den aschbak vielen; nu eens even induttende om met schrik te ontwaken, wanneer er eens een bijzonder groot stuk naar beneden kwam, vreezende dat het vuur zou uitgaan.

Maar er was volstrekt geen gevaar voor plotseling uitdooven, want de vlammen werden niet alleen weerkaatst in de ruiten boven de deur en in het venster en op de half neergelaten gordijnen, maar zelfs in de winkelkast van het winkeltje daarachter. Een klein winkeltje, opgepropt met allerlei waren, een vraatzuchtig winkeltje, dat deed denken aan den muil van een gulzigen snoek. Kaas, boter, brandhout, zeep, zuur, lucifers, spek, tafelbier, drijftollen, koek, vliegers, vogelzaad, ham, stalbezems, haardplaten, zout, azijn, zwartsel, bokkingen, schrijfbehoeften, spek, champignons, corsetveters, brooden van allerlei vorm en lengte, pluimballen, eieren en griffels; een ware allemansgading. 't Zou onmogelijk zijn alles op te sommen dat er nog meer was: groote rollen paktouw, ritsen uien, kaarsen, netten, borstels en stoffers hingen in groote hoeveelheden aan de zoldering; terwijl bussen van allerlei vorm en grootte, waaruit aromatische geuren opstegen, de echtheid bewezen van het opschrift boven de winkeldeur, waarbij den volke verwittigd werd, dat de eigenaar van dezen winkel een patent had als handelaar in thee, koffie, tabak, peper en snuif.

Nadat Toby naar de waren gekeken had, die zijn gezichtsvermogen te gelijk kon omvatten, en daarna naar de beide stoomende lampen, die tengevolge van hunne overdadige vulling slecht brandden en den winkel maar half verlichtten, viel zijn oog op de beide personen bij het haardvuur; het kostte hem weinig moeite in die forsche oude dame juffrouw Chicken-

stalker te herkennen, want zij had altijd aanleg tot gezetheid gehad, zelfs reeds in de dagen toen er nog eene kleinigheid te zijnen laste in haar boek stond.

De gelaatstrekken van den persoon, die naast haar zat, waren hem minder bekend. De groote breede kin met putten waarin men wel een vinger kon leggen; die oogen, bijna geheel weggezonken tusschen de plooien van zijn vet gezicht; de dikke, tengevolge van het vele snuiven opgezwollen neus; de korte, dikke nek, de hijgende borst en meer dergelijke aantrekkelijkheden, schenen er wel is waar op berekend het geheugen te gemoet te komen, maar Toby kon zich niet herinneren iemand gekend te hebben, die al deze schoonheden zijn eigendom noemen mocht, en toch.... ja, langzamerhand kwam zijn geheugen hem te hulp en eindelijk herkende hij in juffrouw Chickenstalker's vis-à-vis den voormaligen portier van Sir Joseph Bowley, een dommen kerel met veel aanleg voor eene beroerte. In Toby's geest was hij al sinds jaren verbonden geweest aan juffrouw Chickenstalker, omdat hij de deur geopend had van de woning, waar Toby bekend had bij gezegde juffrouw in het krijt te staan, voor welke bekentenis een regen van ernstige verwijten op zijn ongelukkig hoofd was neergedaald.

Toby stelde na alle veranderingen, die hij gezien had, weinig belang in eene als deze, maar de mensch heeft zijne gedachten niet altijd in zijne macht en zoo keek hij onwillekeurig naar de deur van het kleine kamertje, waar de namen der klanten, die nog wat schuldig waren, met krijt aangeteekend stonden. Zijn naam stond daar niet bij. Hij kende er geen een van en er waren er ook aanmerkelijker minder dan vroeger, welke omstandigheid het vermoeden bij hem opwekte, dat de gewezen portier een voorstander van contante betaling was en, na aan het hoofd van de zaak gekomen te zijn, de wanbetalers duchtig achter de vodden gezeten had.

Toby voelde zich zoo verlaten en was zoo begaan met het lot van zijn geliefd kind, dat het hem eigenlijk speet niet meer op juffrouw Chickenstalker's lijstje voor te komen.

„Hoe is het weer van avond, Anne?" vroeg de voormalige portier van Sir Joseph Bowley, terwijl hij de beenen naar het vuur uitstrekte en ze, zoo ver als zijne korte armen dit toelieten, begon te wrijven, en met een gezicht, waarop te lezen stond: „Ik zit hier goed, en al is 't nou mooi weer, ik blijf toch zitten."

„Het waait en sneeuwt vrij hard. Wij krijgen volop sneeuw. En 't is donker en 't vriest."

„Ik ben blij dat wij gebakjes bij de thee hebben," zei de gewezen portier op den toon van iemand, die zijn geweten tot rust brengt. „'t Is juist een avond om gebakjes te eten. Plaatkoeken zouden ook wel kunnen dienen. Of poffertjes...."

De gewezen portier noemde nog een aantal lekkernijen op, op een toon alsof hij peinzend al zijne goede daden opsomde. Na zijne dikke beenen als te voren gewreven te hebben, bracht hij ze wat verder van elkaar, ten einde ook de binnenkanten der knieën, die nog niet geroosterd waren, hun deel te geven, en begon zoo te lachen alsof iemand hem kittelde.

„Wat ben je vroolijk, Tugby!" sprak zijne vrouw. (De firma was herdoopt in Tugby, voorheen Chickenstalker).

„Neen," zei Tugby. „Neen. Niet bijzonder. Ik ben maar wat opgemonterd. De gebakjes kwamen zoo van pas!"

Hij begon na deze verklaring te lachen, dat zijn gelaat bijna zwart werd, en had zooveel moeite om zijne gewone kleur terug te krijgen, dat zijne dikke beenen de zonderlingste uitstapjes in het luchtruim maakten en niet meer in hun normalen stand terugkeerden, vóór juffrouw Tugby hem vrij hard op den rug geslagen

en hem geschud had als eene groote flesch.

„Groote goedheid, goede hemel! Red mijn man!” riep juffrouw Tugby in haar doodsangst. „Wat mankeert hij?”

Tugby veegde zijne oogen af en herhaalde flauwtjes, dat hij alleen maar wat opgemonterd was.

„Dan hoop ik, dat je ’t nooit meer wordt,” hernam juffrouw Tugby, „als ’t noodig is dat je mij daarbij een doodsangst op het lijf jaagt en mij noodzaakt met je te vechten!”

Tugby beloofde het; maar zijn geheele leven was een gevecht, waarin hij, zijne toenemende kortademigheid in aanmerking genomen, zeer zeker eindelijk het onderspit zou moeten delven.

„Zoo, zoo, waait het en sneeuwt het zoo, vrouwtje? En is het zoo donker?” vroeg hij, naar het vuur kijkende en langzamerhand weer op streek komende. „Zoo, zoo! Ja, de jaren zijn in dit opzicht als sommige christenen; sommige hebben een moeilijken, andere een gemakkelijken dood. In dit jaar zijn maar weinige dagen meer over, maar het voert een harden strijd om het einde te verdagen. Ik heb het er te liever om. Daar is volk in den winkel, vrouw.”

Juffrouw Tugby, die voortdurend met één oor naar de winkeldeur luisterde, was al opgestaan.

„Goeden dag!” sprak zij, het winkeltje binnengaande. „Wat is er van uwes dienst? O! Neem mij niet kwalijk, mijnheer. Ik kon niet denken dat u het was.”

Deze toespraak gold een heer in ’t zwart, die met lange manchetten aan en den hoed scheef op ’t hoofd, de handen in zijne zakken, schrijlings op een vat tafelbier zat. Hij knikte even en zeide toen:

„Dat ziet er daar boven leelijk uit, juffrouw Tugby. De man kan onmogelijk in ’t leven blijven.”

„Die op het achterkamertje niet!” riep Tugby, den winkel binnentredende, om aan het gesprek deel te nemen.

„Ja, die in het achterkamertje, mijnheer Tugby,” antwoordde de heer, „zal spoedig naar beneden komen om onder den grond gestopt te worden.”

„Dan,” zei Tugby, zich tot zijne vrouw wendende, „moet hij weg, vóór hij voor eeuwig heengaat!”

„Ik kan er niet aan denken hem nu te vervoeren,” zei de heer hoofdschuddend. „Ik zou de verantwoordelijkheid niet op mij willen nemen van te zeggen dat hij vervoerd kan worden. Je doet het best hem te laten waar hij is. Hij kan onmogelijk nog lang in leven blijven.”

„Dit is nu het eenige punt,” zei Tugby, terwijl hij de boterweegschaal, die op de toonbank stond, met de vuist naar beneden drukte, „dit is nu het eenige punt, waarover wij wel eens woorden hebben, mijne vrouw en ik; en ziet nu eens wat er het gevolg van is! Hij zal nu toch hier in huis doodgaan. Hier in huis doodgaan! In ons huis!”

„En waar moest hij dan doodgegaan zijn, Tugby?” riep zijne vrouw.

„In het werkhuis,” antwoordde hij. „Waarvoor zijn de werkhuizen anders?”

„Daarvoor niet,” verklaarde juffrouw Tugby met warmte. „Daarvoor niet! Liever zou ik nooit met je getrouwd zijn, Tugby. Ik wil het niet toestaan! Ik wil het niet! Eerder zou ik mij van je laten scheiden en je nimmer terugzien. Toen mijn naam als weduwe nog boven de deur stond, zooals gedurende vele jaren het geval is geweest, was de winkel van juffrouw Chickenstalker wijd en zijd bekend, had een goeden naam en overal crediet; welnu, toen mijn naam als weduwe nog boven de deur stond, Tugby, heb ik dien man gekend als een knappe, flinke, onafhankelijke jonkman; ik kende haar als het liefste, zachtste meisje, dat ik ooit gezien heb; ik kende haar vader — de

„Wat ben je vroolijk, Tugby!" sprak zijne vrouw. (Blz. 101.)

arme kerel was slaapwandelaar en viel van den toren af en was morsdood — als de eenvoudigste, goedhartigste werkezel, die ooit het levenslicht aanschouwde, en als ik hun de deur wijs, mogen de engelen mij buiten de hemelpoort werpen. Ja, dat zouden zij mogen doen en ik zou mijn verdiend loon hebben!"

Op haar oud gezicht, zoo straks nog zoo plomp en vol plooien, vertoonde zich een heldere glans, toen zij deze woorden sprak, en toen zij nu de oogen afdroogde en het hoofd schudde en haar zakdoek aan Tugby toewierp, met eene uitdrukking van vastberadenheid, die moeilijk was te weerstaan, zei Toby, die alles gezien en gehoord had: „God zegen' haar! God zegen' haar!"

Hij bleef met een bonzend hart staan luisteren naar hetgeen volgen zou, want hij wist nu nog niets meer dan dat zij over Meg spraken.

Tugby mocht in de kamer een weinig opgemonterd geweest zijn, dit woog zeer zeker op tegen zijne neerslachtigheid in den winkel, waar hij nu zijne vrouw aanstaarde zonder zelfs eene poging te doen om te antwoorden; wel haalde hij heimelijk — hetzij in afgetrokkenheid, hetzij uit voorzorg — al het geld uit de lade en stopte het in zijn zak.

De heer op het biervat, vermoedelijk een door het stedelijk bestuur aangestelde armendokter, was blijkbaar te zeer gewend aan kleine familietwisten, om bij deze gelegenheid eenige opmerkingen ten beste te geven. Zachtjes fluitende liet hij het bier droppelsgewijze op den grond loopen, totdat beiden zwegen. Toen keek hij op en zei tot mevrouw Tugby geboren Chickenstalker:

„Zelfs nu nog is 't eene vrouw, die de aandacht trekt. Hoe kwam zij er toe met dien man te trouwen?"

„Och," zei juffrouw Tugby, terwijl zij naast hem ging zitten, „dat is nog niet het slimste, mijnheer. U ziet, zij zijn jaren lang bij elkaar gebleven, zij en Richard. Toen zij jong waren — 't was een schoon paar menschen — en alles vastgesteld was, zouden zij op Nieuwjaarsdag trouwen; maar daar kreeg Richard 't op eens in het hoofd, of de heeren maakten 't hem wijs, dat hij niet zoo dom moest zijn, dat hij er spoedig berouw van zou krijgen, dat zij niet goed genoeg voor hem was en dat een jonge man, zooals hij, niet behoefde te trouwen. En de heeren joegen haar angst aan en maakten haar bang, dat hij van haar zou wegloopen en dat haar kinderen in de gevangenis zouden komen, en dat het uit den booze was man en vrouw te willen worden en nog veel meer. Kortom, zij stelden het uit en nog eens uit en begonnen elkaar te wantrouwen en van hun huwelijk kwam niets. Maar het was zijne schuld. Zij zou heel graag met hem getrouwd zijn, mijnheer. Ik heb later menigmaal gezien wat eene kleur zij kreeg, als hij haar op zijne onverschillige, trotsche manier voorbijliep, en geen vrouw heeft ooit meer verdriet gehad over een man dan zij, toen Richard voor 't eerst van het goede pad afweek."

„Zoo, is hij den verkeerden weg opgegaan?" vroeg de heer, terwijl hij den stop uit het biervat trok en probeerde door het spongat naar binnen te kijken.

„Nu, mijnheer, ik geloof niet dat hij 't ooit weer met zich zelven eens is kunnen worden, begrijpt u? Ik denk dat hij zooveel als aan 't malen raakte, toen zij van elkaar hadden afgezien, en dat hij alleen uit schaamte voor de heeren en misschien ook, omdat hij er niet zeker van was hoe zij 't zou opnemen, niet alles er voor over had om Meg's jawoord nog eens te verwerven. Zoo denk ik er over. Hij zeide 't nooit helaas! Hij begon te drinken en te luieren, kwam in slecht gezelschap en overal, waar het hem beter toescheen dan in het

heerlijke tehuis, dat hij had kunnen hebben. Hij verloor zijn knap uiterlijk, zijn flink karakter, zijne gezondheid, zijne kracht, zijne vrienden, zijn werk, in één woord: alles!"

„Hij verloor niet alles, juffrouw Tugby," antwoordde de heer, „want hij kreeg eene vrouw, en ik zou wel eens willen weten hoe hij nog aan eene vrouw gekomen is."

„Dat zal ik u dadelijk vertellen, mijnheer. Jaren gingen voorbij: hij al dieper en dieper zinkende.... zij, het arme ding, zoo ellendig, dat 't een wonder mag heeten dat zij in 't leven bleef. Eindelijk was hij zoo aan lager wal en door iedereen verlaten, dat niemand zich zijn lot wilde aantrekken; geen deur werd meer voor hem opengedaan. Zoo van de eene plaats naar de andere en van deur tot deur trekkende, kwam hij voor de honderdste maal bij zekeren heer, die hem dikwijls werk verschaft had — want hij was een knap werkman — en zijne geheele geschiedenis kende. Deze heer zeide tot hem: ‚Ik geloof dat je onverbeterlijk bent; er is maar één persoon in de wereld, die nog kans heeft iets van je te maken; vraag mij niet meer vertrouwen in je te stellen, alvorens zij tracht het te doen.' Zoo iets moet hij in zijne ergernis over Richard's gedrag gezegd hebben."

„Zoo!" riep de heer uit. „En?"

„Nu, mijnheer, hij ging naar haar toe, viel voor haar op de knieën en smeekte haar hem te redden, want hij had haar, zooals hij voorgaf, altijd liefgehad."

„En wat antwoordde zij? Laat u niet zoo meeslepen door al die droeve herinneringen, juffrouw Tugby."

„Zij kwam dien avond bij mij en vroeg hier te mogen wonen. ‚Wat hij eenmaal voor mij was,' zeide zij, ‚is begraven naast hetgeen ik voor hem was. Maar ik heb er over nagedacht en zal beproeven hem te redden, ter wille van het lichtzinnige meisje, dat, zooals ge u herinneren zult, op Nieuwjaarsdag wilde trouwen, en ter wille van Richard.' Zij vertelde, dat zij van Lilian tot haar gekomen was, dat Lilian op hem vertrouwd had en zij dat nimmer vergeten kon. Zoo werden zij dan man en vrouw en toen zij hier kwamen en ik hen zag, hoopte ik dat de voorspellingen, die hen gescheiden hadden toen zij jong waren, zich niet zouden verwezenlijken, want dat ik er dan voor al het goud van de wereld de hand niet in zou willen gehad hebben."

De heer sprong van het vat af, rekte zich eens uit en zeide:

„Ik vermoed dat hij haar slecht behandelde van het oogenblik af, dat zij getrouwd waren?"

„Ik geloof dat hij haar nooit slecht behandelde," antwoordde juffrouw Tugby, terwijl zij de oogen afdroogde en het hoofd schudde. „Het ging gedurende eenigen tijd beter met hem, maar hij had zich te lang gewend aan allerlei slechte gewoonten, om die in eens af te schaffen; hij verviel er langzamerhand weer in en als zijne ziekte dat niet belet had, zou het weer hoe langer hoe erger zijn geworden. Ook ben ik er zeker van, dat hij haar hartelijk liefhad. Ik heb hem, ijlende, hare hand zien grijpen en kussen; ik heb hem haar ‚zijne Meg' hooren noemen en hem hooren zeggen, dat 't nu haar negentiende verjaardag was. Weken en maanden heeft hij nu al ziek gelegen. Zij is niet in staat geweest als vroeger te werken, want zij moest haar man en haar baby oppassen en omdat zij niet meer geregeld haar werk afleverde, heeft zij het verloren. Ik begrijp nog niet hoe zij al dien tijd geleefd hebben!"

„Dat weet ik wel!" mompelde Tugby, terwijl hij een blik wierp naar de winkellade en heel wijsgeerig rondkeek. „Als een paar vechtende kemphanen!"

Een gil, boven in huis, een jammerklacht, deed hem plotseling zwij-

gen. De vreemde heer snelde haastig naar de deur.

„Vriend,” zei hij, nog even omkijkende, „gij behoeft er verder niet over te twisten of hij al of niet vervoerd zal worden. Hij heeft u, naar ik verneem, die moeite bespaard.”

Na deze woorden snelde hij naar boven, gevolgd door juffrouw Tugby, terwijl Tugby dood op zijn gemak, mopperend achteraan kwam; hij hijgde nog erger dan gewoonlijk, daar hij al het geld uit de lade had mede te dragen en daar was eene groote hoeveelheid kopergeld bij. Toby zweefde met het kind de trap op, alsof hij uit lucht bestond.

„Volg haar! Volg haar! Volg haar!” Hij hoorde de spookachtige stemmen in de klokken deze woorden herhalen terwijl hij naar boven ging. „Leer het van het liefste wezen dat gij kent!”

Het was voorbij. En was die vrouw daar... zij? De trots en de vreugde haars vaders! Deze vermagerde, doodsbleeke vrouw, die daar stond te schreien bij het bed — als het dien naam verdiende — met een kind tegen hare borst gedrukt! En o, zoo'n zwak, ziekelijk, armzalig kindje! En toch zoo dierbaar aan die moeder!

„De hemel zij gedankt,” riep Toby met gevouwen handen. „O, de hemel zij gedankt! Zij heeft haar kind lief!”

De dokter, die zulke tooneelen dagelijks bijwoonde en wist, dat hartstochtelijke droefheid spoedig voorbij is, legde de hand op het hart, dat opgehouden had te slaan, luisterde aan den mond en zeide: „Hij is van alle pijn verlost. Het is een zegen voor hem!” Juffrouw Tugby trachtte Meg te troosten met vriendelijke woorden en Tugby hield wijsgeerige bespiegelingen.

„Kom, kom!” zeide hij, met de handen in de zakken, „je moet den moed niet opgeven. Dat dient tot niets. Je moet de omstandigheden onder de oogen zien. Wat zou er van mij geworden zijn, als ik den moed opgegeven had, toen ik nog portier was en er soms zes malen op één avond deurtje gescheld werd? Ik hield mijne vijf zinnen bij elkaar en deed niet meer open!”

Weder hoorde Toby de stemmen zeggen: „Volg haar!” Hij wendde zich tot zijn geleide, maar zag dat het kind verdween, na hem nogmaals toegeroepen te hebben: „Volg haar!”

Toby zweefde om zijne dochter heen, ging aan hare voeten zitten, keek haar in het gelaat om te zien of hij er nog een spoor van haar vroegere gezichtje in ontdekken kon, luisterde naar hare stem, in de hoop haar geluid ten minste te zullen herkennen. Ook zweefde hij om het kind, dat er zoo bleek, zoo ouwelijk ,zoo in-zwak uitzag en voortdurend schreide. Hij aanbad dat kind bijna. Hij voelde er zich aan gehecht, omdat het haar eenige troost was, de eenige nog niet verbroken schakel met het verleden, het eenige dat haar nog aan het leven bond. Op dat zwakke, ziekelijke schepseltje had hij al zijne vaderlijke hoop gevestigd; hij merkte elken blik, dien zij op het kind in hare armen wierp, gretig op en riep meer dan honderd maal: „Goddank, zij heeft het lief! Goddank, zij heeft het lief!”

Hij zag hoe die vrouw haar 's nachts verzorgde en tot haar terugkeerde, zoodra haar zelfzuchtige man in slaap was, haar moed insprak, met haar schreide en haar dwong iets te gebruiken van het voedsel, door haar medegebracht. Hij zag den dag aanbreken en voorbijgaan en evenzoo den nacht, den doode wegdragen, het kamertje ontruimen voor haar en haar kind; hij hoorde het kind schreien en jammeren; hij zag hoe het haar afmatte en hoe zij het afgetobde, moede hoofd neerlegde en insluimerde; hoe het kind haar weer wakker maakte en met zijne kleine handjes als op een folterbank spande, maar zij bleef even lief, even geduldig voor

het wicht. Geduldig was de moeder, want zij had het kind zoo zielslief; dat kleine leventje was met het hare zoo innig verbonden, alsof zij het nog onder haar hart voelde kloppen.

Zij leed al dien tijd gebrek en kwijnde weg van bittere armoede en nijpende zorgen. Met haar kind in de armen trachtte zij hier en daar werk te vinden, en met haar kind op den schoot deed zij allerlei werk voor een hongerloon: een dag en een nacht onafgebroken arbeiden voor evenveel centen als er cijfers op de wijzerplaat staan! Had zij het kind bekeven, het aangezien met een gevoel van haat, het veronachtzaamd, het in eene opwelling van wanhoop geslagen.... maar, neen! Het was zoo'n troost voor hem, dat zij het liefhad .... altijd liefhad.

Zij vertelde niemand iets van hare nooden en ging des daags uit, opdat hare eenige vriendin haar niet ondervragen zou: de geringste hulp, welke zij van haar ontving, was een reden tot twist tusschen die goede vrouw en haar man, en de gedachte, dat zij die zooveel aan het goede mensch verschuldigd was, de dagelijksche aanleiding zou zijn tot oneenigheid, was een bittere droppel meer in den toch reeds vollen lijdensbeker.

Zij had het kind lief. Hare liefde werd hoe langer hoe inniger, maar toch onderging die eene verandering. Op zekeren avond, terwijl zij het kind in slaap neuriede en de kamer op en neerliep, werd de deur zacht geopend en keek een man naar binnen.

„'t Is de laatste keer," sprak hij.

„William Fern!"

„'t Is de laatste keer."

Hij luisterde als iemand, die vervolgd wordt, en sprak op fluisterenden toon:

„Margaret, mijn levensbaan spoedt ten einde. Maar ik kan niet heengaan zonder nog eenmaal met je gesproken te hebben, zonder een afscheidsgroet, zonder een woord tot dank."

„Wat hebt ge gedaan?" vroeg zij en keek hem angstig aan.

Hij gaf geen antwoord, maar maakte eene beweging met de hand, alsof hij hare vraag van zich af wilde schuiven.

Na een oogenblik gezwegen te hebben, hernam hij:

„Het is nu lang geleden, Margaret, maar die zekere avond ligt mij op dit oogenblik nog versch in het geheugen. Wij dachten toen niet," voegde hij er, rondkijkende bij, „dat wij elkaar ooit in omstandigheden als deze zouden terugzien. Toe, Margaret, mag ik je kind eens in mijne armen hebben? Laat mij je kind eens dragen."

Hij legde zijn hoed op den grond en nam het kind met bevende handen aan.

„Is 't een meisje?"

„Ja."

Hij hield de hand voor het kleine gezichtje.

„Kijk eens hoe weekhartig ik geworden ben, Margaret; het ontbreekt mij zelfs aan moed om het aan te kijken. Laat haar een oogenblik in mijne armen liggen. Ik zal het geen pijn doen. 't Is lang geleden, maar... Hoe heet zij?"

„Margaret," antwoordde zij snel.

„Daar ben ik blij om," zei hij. „Daar ben ik blij om."

Hij scheen vrijer adem te halen en na weder een oogenblik gezwegen te hebben, nam hij zijne hand weg en keek het kind aan. Maar hij bedekte het gezichtje onmiddellijk weer.

„Margaret!" zei hij, en gaf haar het kind terug. „Het is Lilian's kind."

„Lilian's kind!"

„Ik had hetzelfde gezichtje in mijn armen, toen Lilian's moeder stierf en haar verliet."

„Toen Lilian's moeder stierf en haar verliet!" herhaalde zij woest.

„Waarom spreek je met zooveel vuur? Waarom kijk je mij zoo doordringend aan, Margaret?"

Zij liet zich in een stoel neervallen en drukte het kind aan hare borst. Nu en dan liet zij het even los om het angstig in het gezichtje te kijken; en dan drukte zij het weer tegen zich aan. In de oogenblikken, dat zij het zoo aanstaarde, scheen zich iets vreeselijks, iets ontzettends in hare liefde te mengen en in die oogenblikken scheen ook haar oude vader allen moed te verliezen.

„Volg haar!" weerklonk door het huis. „Leer het van het liefste wezen dat gij kent!"

„Margaret," zei Fern, terwijl hij zich over haar heenboog en haar op het voorhoofd kuste: „Ik dank je voor de laatste maal. Goeden avond. Vaarwel! Leg je hand in de mijne en zeg me dat je mij van dit uur af vergeten zult, dat je dit uur als mijn laatste beschouwen zult!"

„Wat heb je gedaan?" vroeg zij weer.

„Er komt van nacht brand," zeide hij heengaande. „Er zullen dezen winter overal branden zijn, om de duistere nachten te verlichten, overal; in het Oosten en het Westen, in het Noorden en het Zuiden. Wanneer je den hemel roodgekleurd ziet, dan zullen ze woeden. Wanneer je den hemel roodgekleurd ziet, denk dan niet meer aan mij, of zoo je het toch doet, herinner je dan welk een hel in mijn binnenste is aangeblazen en bedenk dan, dat je de vlammen in de wolken teruggekaatst ziet. Goeden avond. Vaarwel!"

Zij riep hem nog na, maar hij was al verdwenen. Zij zat roerloos voor zich uit te staren, totdat haar kind haar herinnerde dat het honger had en koud was. Den ganschen nacht liep zij er het kleine kamertje mede op en neer, het sussende en nu en dan den honger stillende. Bij tusschenpoozen sprak zij in zich zelve: „Sprekend Lilian, toen hare moeder stierf en haar verliet!" Waarom was haar stap zoo zenuwachtig, waarom schitterden hare oogen zoo en was er zoo iets vreeselijks en ontzettends in hare liefde, telkens wanneer zij deze woorden herhaalde?

„Maar het is liefde," zei Toby. „Het is liefde. Zij zal nimmer ophouden het lief te hebben. Arme Meg!"

Zij kleedde het kind dien morgen met buitengewone zorg — o, noodelooze zorg voor zulke schamele kleertjes! — en begon opnieuw te zoeken naar middelen om in het leven te blijven. Het was de laatste dag van het oude jaar. Tot het aanbreken van de duisternis zocht zij naar werk — maar te vergeefs!

Zij mengde zich tusschen een hoop volk van de laagste soort, arme drommels, die in de sneeuw stonden te klappertanden, totdat het den ambtenaar, aangewezen voor de openbare liefdadigheid — de liefdadigheid volgens de wet, niet die welke gepredikt werd op zekeren Berg — zou believen hen af te roepen en te ondervragen en tegen den een te zeggen: „Ga daarheen," tegen den ander: „Kom de volgende week terug"; van weer andere ongelukkigen een speelbal te maken, die hier en daar werden heengezonden, van hand tot hand, van huis tot huis gingen, totdat zij ergens uitgeput neerzegen om te sterven, of diefstal pleegden en zoo misdadigers werden, die zonder uitstel straf verdienden. En ook hier werd zij afgewezen.

Zij had haar kind lief en verlangde niets dan het aan hare borst te kunnen leggen. Dat was haar genoeg.

Het was avond: een donkere, gure, snijdend koude avond, toen zij, het kind dicht tegen zich aan, opdat het eenige warmte zou voelen, aan de woning kwam, die zij haar tehuis noemde. Zij voelde zich zoo zwak en duizelig, dat zij niet opmerkte, dat er iemand in de winkeldeur stond, alvorens zij vlak bij en op het punt was om binnen te gaan. Toen herkende zij den heer des huizes, die zich zoo had opgesteld — met zijn

figuur was dat niet moeilijk — dat hij de geheele opening vulde.

„Zoo!" sprak hij zachtjes. „Ben je teruggekomen?"

Zij keek naar haar kind en schudde het hoofd.

„Denk je niet dat je hier lang genoeg gewoond hebt zonder huur te betalen? Denk je dat je zonder geld een prettige huurster bent, zeg?" vroeg Tugby.

Zij herhaalde hetzelfde zwijgende beroep op zijn hart.

„Je moest nu eens probeeren elders een onderkomen te vinden. Vind je dat ook niet? Mij dunkt, 't zal wel gaan, hé?"

Zij wees er met nauw hoorbare stem op, dat 't al zoo laat was. Morgen zou zij 't probeeren.

„Nu zie ik wat je noodig hebt," hernam Tugby, „en wat je bedoeling is. Je weet dat er hier in huis twee partijen zijn — de een denkt zus, de andere zoo over je — en nu is 't er je om te doen ze tegen elkaar op te hitsen. Maar ik houd niet van gekijf in huis; ik spreek zoo zacht omdat ik alle twist vermijden wil; maar als je niet weggaat, zal ik wat luider spreken en zul je aanleiding geven tot woorden, die je geen genoegen zullen doen. Maar je komt niet binnen. Daartoe ben ik vastbesloten."

Zij streek zich de haren uit het gezicht en sloeg op eene bijzondere manier de oogen op naar den hemel en in den duisteren nacht.

„Wij hebben Oudejaarsavond en ik wil in het Nieuwe jaar geen twisten en onaangenaamheden meer hebben ter wille van jou en van niemand," zei Tugby, die een vriend en vader in 't klein was. „Het verbaast mij dat jij je niet schaamt zulke praktijken in het Nieuwe jaar over te brengen. Als je niets anders in de wereld doen kunt dan rondzwerven en tweedracht zaaien tusschen man en vrouw, dan was 't beter dat je maar niet bestondt. Allo! Pak je biezen!"

„Volg haar! Volg haar in haar wanhoop!"

De oude man hoorde dezelfde stemmen weer. Opkijkende zag hij allerlei gedaanten in de lucht zweven en hem wenken, opdat hij haar zou volgen in de donkere straat.

„Zij heeft het lief!" riep hij uit in zijn doodsangst voor haar. „Klokken! Zij heeft het toch lief!"

„Volg haar!" Allerlei gedaanten zweefden haar achterna. Hij voegde zich bij hen, bleef in hare onmiddellijke nabijheid, keek haar in het gelaat. Hij zag dezelfde vreeselijke, ontzettende uitdrukking in hare oogen, die tintelden van liefde voor haar kind. Hij hoorde haar zeggen: „Evenals Lilian! Evenzoo veranderen als Lilian!" en nog sneller dan zoo even spoedde zij zich voort.

O, was er maar iets, dat haar kon wakker schudden! Was er maar iets, dat haar gezicht, haar gehoor, haar reuk trof en eene teedere herinnering in haar opwekte! Verrees er maar een vriendelijk beeld uit het Verleden voor haar!

„Ik was haar vader! Ik was haar vader!" riep de oude man, de handen biddend uitstrekkende naar de geesten, die mee zweefden in de onbekende toekomst. „Weest barmhartig voor haar, en voor mij! Waar gaat zij heen? Doet haar terugkeeren! Ik was haar vader!"

Maar zij wezen slechts naar haar, terwijl zij hare schreden scheen te verdubbelen, en zeiden: „De wanhoop te gemoet! Leer het van het liefste schepsel dat gij op aarde kent!"

En honderden stemmen spraken het na. De lucht weergalmde er van. Hij scheen die woorden in te ademen, zoo was de lucht er van vervuld. Ze waren overal; men kon er niet aan ontsnappen. En altijd spoedde zij zich maar voort; met hetzelfde onheilspellende licht in hare oogen, dezelfde woorden in haar mond: „Evenals Lilian! Evenzoo veranderen als Lilian!"

Plotseling stond zij stil.

„Doet haar nu terugkeeren!” riep de oude man, zich de witte haren uit den schedel rukkende. „Mijn kind! Meg! Doet haar terugkeeren! Almachtige Vader, doe haar terugkeeren!”

Zij wikkelde haar kind in haar versleten omslagdoek, teneinde het te verwarmen. Met koortsig bevende handen wreef zij het kleine lichaampje, streelde het gezichtje, trok zij de schamele kleertjes glad. Zij drukte het in hare vermagerde armen, alsof zij er nimmer van wilde scheiden, en met hare verdroogde lippen kuste zij het in eene laatste uitbarsting van liefde.

Zij legde het kleine handje onder haar jak tegen haar blooten hals, dicht bij haar onstuimig kloppend hart, en legde het slaperige gezichtje tegen het hare: dicht, vast tegen zich aan en..... spoedde zich naar de rivier.

Naar de rivier, die snel en somber voortstroomde, waar de winternacht lag uitgespreid over de gedachten van zoo menigeen, die daar vóór haar eene laatste wijkplaats gezocht had. Naar de rivier, langs welker oevers tallooze roode lichten brandden, als evenzoo vele fakkels om den weg des Doods aan te wijzen; waar geen woonplaats van levenden eene schaduw wierp op den diepen, onpeilbaren afgrond.

Naar de rivier! Naar dat voorportaal der Eeuwigheid richtte zij in hare wanhoop hare schreden met eene snelheid, gelijk aan die van de naar de zee stroomende golven. Hij trachtte haar aan te raken, terwijl zij hem voorbijging, den duisteren afgrond te gemoet; maar geen menschelijke kracht was in staat haar tegen te houden, en met de snelheid van den wind gleed zij hem voorbij.

Hij bleef haar volgen. Aan den kant stond zij een oogenblik stil, alvorens den doodelijken sprong te doen. Hij viel voor haar op de knieën en riep met gillende stem de geesten van de klokken te hulp, die voortdurend om hem heen zweefden.

„Ik heb het geleerd!” riep de oude man. „Van het wezen dat mij het liefst is op de gansche aarde! O, red haar, red haar!”

Hij kon haar kleed vastgrijpen en haar terughouden! Toen de woorden aan zijne lippen ontsnapten, voelde hij het zintuig van het gevoel in zich terugkeeren en wist hij dat hij haar vasthield.

De geesten keken strak op hem neer.

„Ik heb het geleerd!” riep de oude man. „O, weest barmhartig voor mij in dit uur, indien ik in mijne liefde voor haar, die zoo jong en zoo goed was, de natuur in een tot wanhoop gebracht moederhart heb miskend. Vergeeft mij mijne verwaandheid, mijne onwetendheid, en redt haar!

Hij voelde dat hij losliet. Beiden zwegen nog.

„Hebt medelijden met haar!” riep hij uit, „misplaatste liefde deed het voornemen tot deze droevige misdaad rijpen! Bedenkt hoe zij geleden moet hebben, eer zij tot zulk eene daad besluiten kon. De hemel had haar geschapen om goed te zijn. Elke liefhebbende moeder moet tot zulk een besluit komen, na zooveel doorgestane ellende! O, hebt medelijden met mijn kind, dat, zelfs op dit oogenblik, meent hare onsterfelijke ziel te kunnen redden!”

Zij lag in zijne armen. Hij hield haar vast omklemd met de kracht van een reus.

„Ik zie den geest van de klokken onder u!” riep de oude man, het kind aanwijzende, dat zijne geleidster geweest was. Hij sprak in eene soort geestvervoering, aangemoedigd door de wijze waarop de geesten hem aankeken. „Ik weet dat ons erfdeel door den Tijd veilig wordt bewaard! Ik weet dat de Tijd eenmaal allen, die ons onrecht deden of onderdrukten, zal wegvagen van de oppervlakte des aardbodems. Als eene loeiende zee zal

Hij opkomen. Ik zie het, hier in den vloed! Ik weet dat wij moeten hopen en vertrouwen, niet aan ons zelven, noch aan anderen twijfelen. Ik heb het geleerd van het liefste wezen, dat ik op aarde ken. Ik heb haar weer in mijne armen. O, barmhartige, goede geesten, ik neem uwe lessen in mijn hart mede, te gelijk met haar! O, barmhartige, goedertieren geesten, ik dank u duizendmaal!"

Hij had nog meer willen zeggen, maar de klokken, die oude, welbekende klokken, zijn eigen, trouwe, dierbare klokken begonnen zoo vroolijk en eensgezind het Nieuwe jaar in te luiden: zoo lustig, zoo opgewekt, zoo gelukkig, dat hij overeind sprong en uit de zinsbegoocheling, waarin hij verkeerd had, ontwaakte.

. . . .

„Eén ding, vader," zei Meg, „eet nooit meer pens, zonder aan den dokter te vragen of uwe maag er wel tegen kan. Groote goedheid, wat bent u onrustig geweest!"

Zij zat te werken aan het kleine tafeltje bij den haard; haar bruidskleedje, hoe eenvoudig ook, moest nog opgemaakt worden. En zij zag er zoo gelukkig, zoo kalm, zoo jeugdig en bloeiend uit, dat hij een kreet van blijdschap uitstiet, alsof er een engel in zijne woning was neergedaald; daarna liep hij op haar toe om haar in zijne armen te sluiten. Hij geraakte echter met zijne voeten in een courant verward, die op den grond lag, te gelijkertijd wierp zich iemand tusschen hen in.

„Neen!" riep die persoon op vroolijken, blijmoedigen toon, „neen, zelfs u niet! Zelfs u niet! De eerste kus in het Nieuwe jaar zal Meg van mij ontvangen. Van mij! Ik heb buiten staan wachten, totdat de klokken begonnen te luiden. Meg, mijn kostbare schat, ik wensch je een gelukkig Nieuw jaar! En nog heel, heel veel gelukkige jaren, mijn lief vrouwtje!"

En Richard overlaadde haar met kussen.

Wie heeft er, ooit in zijn gansche leven, iets gezien, dat leek op Toby, nadat hij van dit tooneeltje getuige geweest was? Waar gij ooit gewoond hebt, wat gij ooit gezien hebt, waarvan gij ooit getuige geweest zijt, iets wat daar zelfs maar op leek hebt ge nooit gezien! Hij zat in zijn stoel, sloeg de knieën tegen elkaar en schreide; hij zat in zijn stoel, sloeg de knieën tegen elkaar en lachte; hij zat in zijn stoel, sloeg de knieën tegen elkaar en schreide en lachte te gelijk; hij sprong uit zijn stoel op en omhelsde Meg, ging weer zitten, stond weer op en omhelsde Richard, ging weer zitten, stond weer op en omhelsde beiden te gelijk; hij liep naar Meg toe, nam haar frisch gezichtje tusschen zijne beide handen en kuste haar, om daarna achteruit te loopen, ten einde haar geen oogenblik uit het oog te verliezen en weer op haar aan te vliegen als in eene tooverlantaarn; en telkens ging hij weer zitten om na eene seconde weer op te staan, want hij was — zoo waar als ik dit beschrijf — buiten zich zelven van vreugde.

„En morgen is 't bruiloft, nietwaar mijn lieveling!" riep Toby. „Morgen trouw je, is 't heusch?"

„Vandaag!" riep Richard, hem telkens weer de hand schuddende. „Vandaag. De klokken luiden het Nieuwe jaar in. Luister maar!"

En zij luidden, zij luidden met volle kracht! 't Waren groote klokken, melodieuze, plechtige, doffe, statige klokken, niet gegoten van gewoon metaal, noch door een gewonen gieter, maar nooit te voren hadden ze zoo welsprekend geluid als op dezen dag!

„Vandaag?" vroeg Toby. „Maar ge hadt woorden met Richard vandaag?"

„Ja, want hij is een groote ondeugd, vader," zei Meg. „Is 't soms niet waar, Richard? O, zoo'n koppige man! Hij zou er evenmin zijne hand om ver-

draaid hebben, om dien grooten Alderman naar de andere wereld te helpen, als om . . . . ."

„Meg een kus te geven," hielp Richard en voegde de daad bij het woord.

„Neen maar! Nu geen een meer!" zei Meg. „Maar ik heb er mij tegen verzet, vader! Waartoe zou het gediend hebben?"

„Richard, brave jongen!" riep Toby. „Je bent een kapitale kerel en dat zul je altijd blijven ook! Maar toen ik van avond thuis kwam, zat je te schreien bij den haard, Meg! Waarom deedt je dat?"

„Ik zat te denken aan al de jaren, die wij samen doorgebracht hebben, vader. Dat was de reden! En ik bedacht daarbij, dat u mij zoo zoudt missen, vader, en 't zoo eenzaam zoudt hebben."

Toby liep achterwaarts naar dien aantrekkelijken stoel en nauwelijks zat hij er weer in, of het kind, door al het leven gewekt, kwam half aangekleed de kamer binnen.

„Daar heb je haar ook!" riep Toby haar in zijne armen opvangende. „Daar is de kleine Lilian! Ha ha ha! Daar zitten we nu! Ja, ja, daar zitten we! En daar is oom Will ook!" Hij moest even ophouden om Will hartelijk te groeten. — „O, oom Will, wat heb ik van nacht een visioen gehad door jou te herbergen! O, oom Will, wat heb je mij een verplichtingen opgelegd door hier te komen, goede vriend!"

Nog eer Will Fern een woord had kunnen antwoorden, kwam er een heel korps muzikanten de kamer binnen, gevolgd door een aantal buren, die allen riepen: „Een gezegend Nieuw jaar, Meg!" of „veel geluk in je huwelijk, Meg!" of „nog vele jaren na dit!" en zoo al meer. De tromslager — een bijzondere vriend van Toby — kwam daarna vooruit en sprak:

„Toby Veck, brave jongen, het is nu uitgemaakt dat je dochter zal gaan trouwen. Geen sterveling in de wereld, die jou kent en je niet alles goeds toewenscht; en geen sterveling in de wereld, die Meg kent en haar niet alles goeds toewenscht; of die allebei kent en je niet beiden al het goeds toewenscht, dat het Nieuwe jaar brengen kan. Daarom zijn wij hier gekomen om te spelen en te dansen naar hartelust."

Deze toespraak werd met luid applaus begroet. De tromslager was wel een beetje dronken, maar dat was minder.

„Wat een geluk," zei Toby, „om zoo bemind te zijn! Hoe vriendelijk en kameraadschappelijk van jelui! 't Is allemaal ter wille van mijne lieve dochter! Nu, zij verdient het!"

In eene halve seconde waren zij voor den dans gereed — Meg en Richard vooraan; de tromslager stond klaar, om met al de energie, waarover hij nog te beschikken had, er op los te slaan, toen er buiten de deur een geweldig rumoer vernomen werd en een welgedane, goedmoedige juffrouw van ongeveer vijftig jaar de kamer binnentrad, vergezeld van een man, die een steenen kruik van ontzettende afmeting droeg en op de hielen gevolgd werd door nog meer muzikanten, waaronder ook klokkenspelers — niet van de Klokken, maar van een draagbare verzameling op een houten bord.

Toby zei: „'t Is juffrouw Chickenstalker!" En hij ging maar weer op zijne knieën zitten trommelen.

„Jij, trouwen, Meggy, zonder mij daarvan iets te vertellen!" riep de goede vrouw. „Dat nooit! Ik had geen rust of duur dien laatsten avond van het oude jaar. Ik moest je gaan gelukwenschen. Ik had niet thuis kunnen blijven, Meg, al was ik ziek geweest. En daar ben ik nu en omdat het oudejaarsavond is, en jou bruiloftsdag tegelijk, heb ik wat pons gemaakt en meegebracht ook!"

Juffrouw Chickenstalker verstond

de kunst van pons te maken; de ketel dampte en kookte als een vulcaan in miniatuur, en de man, die de kruik had gedragen, was amechtig tengevolge van de zware vracht.

„Juffrouw Tugby!" zei Toby, die in zijne opgewondenheid al maar om haar heen had gedraaid, — „ik bedoel Chickenstalker — de hemel zegen je! Een gezegend Nieuw jaar en nog vele na dit! Juffrouw Tugby — ik bedoel Chickenstalker — hier zijn Will Fern en Lilian ook!"

De waardige dame werd, tot zijne groote verbazing, beurtelings bleek en rood.

„Toch niet Lilian Fern, wier moeder in Dorsetshire stierf?"

Lilian's oom antwoordde voor haar „ja," en wisselde daarna haastig eenige woorden met juffrouw Chickenstalker, waarvan het resultaat was, dat juffrouw Chickenstalker hem beide handen schudde, Toby uit eigen vrijen wil een klinkenden zoen op zijne wang gaf, en het kind tegen hare ontzagwekkende borst drukte.

„Will Fern!" vroeg Toby, zijne rechter want aantrekkende, „heb je nu de vriendin gevonden, die je zocht?"

„Juist," antwoordde Will, beide handen op Toby's schouders leggende, „en eene, die bewijzen zal zoo'n goede vriendin te zijn als er ooit eene gevonden is."

„Hallo!" riep Toby, tot de muzikanten, „een vroolijk wijsje alsjeblieft!"

En onder het spelen van alle muzikanten te gelijk en het luiden der klokken daar buiten, geleidde Toby juffrouw Chickenstalker ten dans, gevolgd als tweede paar door Richard en Meg, en danste met haar een dans, die niemand nog ooit te voren gezien had, op de maat van zijn onveranderlijk kruierspasje.

Had Toby gedroomd? Of zijn alle vreugde en leed, die hij had doorgestaan, en allen die daarin hun aandeel hadden, slechts een droom? Was hij zelf een droom en de verhaler van dit vertelsel een droomer, die eindelijk wakker geworden is? Laat het zoo zijn, o, lezer, die al zijne visioenen mede hebt doorleefd, maar tracht dan de ernstige werkelijkheid, waarin deze visioenen hun oorsprong vonden, in uwe gedachten te bewaren en ze in uw kring — hij zij klein of groot — gewijzigd, verbeterd, verzacht, ingang te doen vinden. Dan zal het Nieuwe jaar een gezegend jaar voor u zijn en voor allen, wier geluk van u afhankelijk is. Dan kan elk volgend jaar weer gelukkiger en gezegender zijn dan het vorige en zullen ook de minsten onder uwe broeders en zusters niet verstoken blijven van het aandeel op geluk, dat de Groote Schepper hun heeft toegedacht.

DE KREKEL ACHTER DE HAARDPLAAT.

HOOFDSTUK I.

Wie er begon.

De ketel begon! Wat juffrouw Peerybingle ook moge zeggen, ik weet het beter. Juffrouw Peerybingle mag beweren dat 't al zoo lang geleden is en zij nu niet meer bepaald zeggen kan wie er begon, ik zeg dat de ketel begon! En ik moet het toch weten, zou ik denken? De ketel begon volle vijf minuten op het glad geboende Hollandsche klokje in den hoek, vóór de krekel zijn eerste gepiep liet hooren.

Alsof de klok niet reeds opgehouden had te slaan en de kleine grasmaaier, die er bovenop stond met een noorsch palies als achtergrond, niet reeds een halven bunder denkbeeldig gras had afgemaaid, vóór de krekel er over dacht zich in het concert te mengen.

Ik sta niet altijd zoo vast op mijn stuk. Iedereen weet dat ik gaarne juffrouw Peerybingle gelijk zou geven, als ik niet zoo heel zeker van mijne zaak was. Ook laat ik mij niet spoedig opwinden. Maar het geldt hier een feit. En dit feit is, dat de ketel minstens vijf minuten aan den gang was, eer de krekel eenig bewijs leverde van zijne aanwezigheid. Spreek mij nu eens tegen, dan zeg ik tien.

Maar laat mij nu eens precies vertellen hoe 't gebeurd is. Ik had dat wel dadelijk willen doen, maar als ik een verhaal ga vertellen, moet ik toch beginnen met het begin, en hoe is dat mogelijk zonder met den ketel te beginnen? Dit is, dunkt mij, verontschuldiging genoeg!

Het scheen wel dat er eene weddenschap, wellicht ook zekere naijver bestond tusschen den krekel en den ketel, wie van beiden het meest zijn best deed. Ziehier wat daartoe aanleiding gaf en hoe het afliep.

Juffrouw Peerybingle ging in den schemeravond uit, klotste op hare klompen, die een ontelbaar aantal afdrukken op de natte steenen van het plaatsje achterlieten, naar de waterput en vulde den ketel met water. Daarna keerde zij terug, liet hare klompen buiten staan — 't waren erg groote klompen en juffrouw Peerybingle was maar klein — en zette den ketel te vuur. Het scheen dat zij een weinig zenuwachtig was, want zij morste en het water, dat vervelend koud en in een toestand was, waarin het overal doorheen dringt, zelfs door overschoenen, stortte op juffrouw Peerybingle's voeten en ontzag zelfs hare beenen niet. En als men nu, zooals juffrouw Peerybingle — en met recht! — trotsch is op zijne beenen en zeer netjes op zijne kousen, dan is zoo iets in het eerste oogenblik al heel onaangenaam.

Daarenboven was de ketel in eene koppige, halstarrige stemming. Hij wilde zich maar niet recht op het rooster laten zetten; hij wilde zich volstrekt niet voegen tusschen de harde stukken steenkool; hij wilde absoluut voorover hellen alsof hij dronken was, en stond te dansen op den haard als een idioot. De ketel was, in één woord, slecht geluimd; hij siste en blies als een kwaadaardige kat tegen het vuur. Tot overmaat van ramp wilde ook het deksel zich niet laten regeeren; het ontsnapte eerst aan de vingers van juffrouw Peerybingle, kantelde onderste boven en viel eindelijk met eene hard-

nekkigheid, eene betere zaak waardig, op den bodem van den ketel. Het wrak van de Royal George bood vermoedelijk niet half zooveel tegenstand als het deksel, toen juffrouw Peerybingle het uit den ketel opvischte.

Toen zij eindelijk den ketel op het vuur had, met het deksel er op, keek hij nog zoo kwaadaardig, op de onbeschaamdste wijze zijne tuit naar juffrouw Perybingle wendende, alsof hij wilde zeggen: „Je kunt lang wachten voor ik kook! Ik zou wel eens willen zien wie mij zou dwingen!”

Maar juffrouw Peerybingle, wier goed humeur was teruggekeerd, wreef in hare mooie, kleine handjes en ging lachend bij den ketel zitten. Al heel spoedig daarna begonnen de vlammen op te schieten en langs den ketel te lekken, terwijl ze den kleinen grasmaaier op de Hollandsche klok zoo helder verlichtten, dat men meende hem stokstijf voor het Moorsche paleis te zien staan, en er zich in het vertrek niets meer bewoog dan de vlammen.

Toch was dit zoo niet; heel regelmatig deed hij twee slagen in de seconde. Maar wat hij leed, wanneer de klok op het punt was om te slaan, was vreeselijk om aan te zien, en toen er uit een der vensters van het Moorsche paleis een koekoek te voorschijn kwam en verkondigde, dat het zes uur was, voer hem bij elken schreeuw eene rilling door de leden, alsof er iemand met een ijzerdraad aan zijne beenen trok.

Niet eer het ontzettend gerammel van gewichten en kettingen en raderen bedaard was, kwam de ontstelde grasmaaier eenigszins op zijn verhaal. En 't was niet zonder reden, dat de grasmaaier van zijn stuk gebracht was, want die rammelende, beenige klokkenkarkassen zijn vreeselijk om aan te hooren en het verbaast mij telkens hoe iemand ter wereld — en vooral hoe een Hollander — zoo'n klok heeft kunnen uitvinden. Het is toch van algemeene bekendheid, dat de Hollanders veel houden van alles wat dik is en veel kleeren dragen, en daarom is 't niet billijk van hen, dat zij zulke lange, magere klokken zoo onaangekleed laten staan.

Toen — niet later — was het, dat de ketel zich gereed maakte tot een gezellig avondje. Eerst was hij week en sentimenteel gestemd, maar toen kwamen er eenige niet te vertolken geluiden uit zijne keel te voorschijn en gaf hij aan zijne stemming lucht in een gesnork, dat telkens kort afgebroken werd, alsof hij er toch nog niet toe besluiten kon eens recht gezellig te wezen. Maar na twee of drie zulke vergeefsche pogingen om zijn beterik te smoren, wierp hij eensklaps alle gemelijkheid, alle terughoudendheid ver van zich af en barstte uit in een stroom van zangstukjes, zoo vroolijk, zoo opwekkend, als ooit een nachtegaal ten beste heeft gegeven.

En o, zoo helder, zoo duidelijk! Wel, goede hemel, het was beter te begrijpen dan menig boek, dat gij en ik zouden kunnen noemen. Met zijn warmen adem, die in lichte wolkjes opkronkelde langs den schoorsteen en daar als aan zijn eigen huiselijken hemel bleef hangen, zong hij zijne liedjes zoo krachtig, dat zijn ijzeren lichaam er van beefde en trilde op het vuur; en het deksel, het oproerige deksel van zoo even — men ziet den invloed van een goed voorbeeld — begon te dansen en te trillen als een jong, doofstom bekken, dat voor de eerste maal kennis maakt met zijn tweelingbroeder.

Dat dit gezang van den ketel dienen moest om iemand, die nog buiten was, tot binnentreden uit te noodigen en welkom te heeten, iemand, die op dit oogenblik het aardige huisje en het lekkere vuurtje naderde, dat was zonder twijfel. Juffrouw Peerybingle wist dat ook wel, terwijl zij peinzend bij het vuur zat. „Het is een donkere avond,” zong de ketel, „en de dorre

bladeren liggen langs den weg; boven den grond is alles mist en duisternis, en op den grond is alles slijk en klei; in die koude, mistige lucht is er maar één licht, en ik weet niet, of 't er wel een is, want 't lijkt maar een schijnsel, een donkerrood schijnsel; 't is daar waar de zon en de wind een aanval doen op de wolken, omdat zij zulk weer op hun geweten hebben; en de uitgestrekste velden zijn niets dan lange, in zwart wegdoezelende strepen; en op den wegwijzer ligt grauwe ijzel en het ijs en de sneeuw in de karresporen zijn gesmolten; en er is ijs in het water en het water is in boeien geslagen; men kan niet zeggen dat er iets meer is zooals het behoort te zijn; maar hij komt, hij komt, ja, hij komt!" —

En op dit oogenblik — als u 't goed vindt — viel de krekel in met zijn sjierp, sjierp, sjierp, zoo krachtig alsof hij alleen een geheel koor was; met eene stem zoo verbazend weinig in overeenstemming met zijne lichamelijke afmetigen, b.v. in vergelijking met den ketel; — afmeting!? men kon hem niet eens zien! — dat als hij op zeker oogenblik gesprongen was als een te vol gepropt kanon, als hij, slachtoffer van zijn ijver, op de plaats dood gebleven was, zijn kleine lichaam in vijftig stukken „gesjierpt" had, het niets dan een natuurlijk en onvermijdelijk gevolg geweest zou zijn van de inspanning, welke hij van zich zelven eischte.

De ketel had zijn laatsten solo ten beste gegeven. Wel zong hij met onverminderden ijver voort, maar de krekel speelde de eerste viool en behield de overhand. Groote goedheid, wat ging hij aan. Zijn schelle, scherpe, doordringende stem weerklonk door het gansche huis en scheen als een heldere ster te schitteren in het duister daarbuiten. Wanneer hij zich het luidst liet hooren was er eene niet te beschrijven trilling in zijne stem, vermoedelijk wijl hij zich dan op zijn beide pootjes oprichtte, om, aangespoord door zijne geestdrift, een sprong te doen. Gedurende eenige oogenblikken schenen ketel en krekel welgemoed samen te gaan, maar langzamerhand begonnen zij al harder en harder, totdat hun gezang ontaardde in een wedstrijd.

De mooie, kleine luisteraarster — want mooi was zij en jong ook, al zag zij er een weinig onnoozel uit, wat ik zoo kwaad niet vind — stak eene kaars aan, keek naar den grasmaaier bovenop de klok, die intusschen een goeden oogst van minuten ingezameld had, en daarna door het venster naar buiten, waar zij tengevolge van de duisternis niets zag dan haar eigen spiegelbeeld. En naar het mij voorkomt — 't zou u zeker ook zoo gegaan zijn — had zij lang kunnen kijken eer zij iets had gezien, dat maar half zoo aardig was. Toen zij hare plaats bij den haard weer ingenomen had, hervatten de ketel en de krekel hun gezang en schenen maar niet voor elkander te willen onderdoen; terwijl de ketel maar niet scheen te willen bekennen dat hij de minste was.

't Was een wedloop tusschen die twee. „Sjierp, sjierp, sjierp!" De krekel een mijl vooruit. Hum, hum, hum . . m! De ketel vliegt vooruit langs den weg als een drijftol. Sjierp, sjierp, sjierp! De krekel vliegt vooruit langs den weg hum . . .m, de ketel hem achterna langs den zelfden weg, er niet over denkende het op te geven. Sjierp, sjierp, sjierp! De krekel schijnt frisscher dan ooit. Hum, hum, hum . .m . . . m! De ketel wordt moe. Sjierp, sjierp, sjierp! De krekel wil er een eind aan maken. Hum, hum, hum . . .m . . . m! De ketel geeft zich nog niet gewonnen. En zoo maar voort, totdat zij ten laatste hals over kop, in het vuur van den wedstrijd over elkander tuimelen en men een helderder hoofd dan het uwe of het mijne hebben moest, om uit te maken of de ketel

sjierpte en de krekel humde, dan wel de ketel humde en de krekel sjierpte, of beide sjierpten en beide humden. Eén ding is echter zeker, namelijk, dat de ketel en de krekel op een en hetzelfde oogenblik en als bij onderlinge afspraak, beide te gelijk een soort troostlied begonnen aan te heffen, dat tot buiten de woning doordrong, evenals de lichtstralen van de kaars, die op de tafel stond en door het venster heen den weg bescheen. En toen deze lichtstralen een man beschenen, die op weg was naar het kleine huisje en het gezang hoorde, riep deze verheugd uit: „Ge zijt welkom, ouwe jongen! Ge zijt welkom!"

Toen dit succes bereikt was, voelde de ketel zich overwonnen, begon over te koken en werd van het vuur genomen. Daarna liep juffrouw Peerybingle naar de deur, waar zij het geratel hoorde van een vrachtwagen, den hoefslag van een paard, de stem van een man en het blijde gekef van een hond; toen kwam er op de meest geheimzinnige manier een baby te voorschijn en eindelijk stond er een man in de kamer, die recht scheen te hebben op een kus.

Waar de baby vandaan kwam en hoe juffrouw Peerybingle het zoo eensklaps te voorschijn gehaald had, weet ik niet. Maar 't was een feit, dat juffrouw Peerybingle een levend kindje in de armen had, waarop zij niet weinig trotsch scheen, toen een lange, sterke man, die zich bijna dubbel moest vouwen om haar te kussen, haar vriendelijk naar hare plaats bij het vuur terugbracht. Nu, zij was die moeite wel waard. Een man van zes voet zes duim, met het spit in den rug, zou zich al die moeite ook wel getroost hebben.

„Och, och, beste John!" zei juffrouw Peerybingle, „wat zul je 't akelig gehad hebben in dit weer!"

Heel goed had hij 't blijkbaar niet gehad, want de dikke mist hing in ijskegels aan zijne wenkbrauwen en zijn baard was zoo nat, dat er een regenboog in te zien was, toen hij tusschen het vuur en de kaars stond.

„Zooals je ziet, Dot," antwoordde John kalm, terwijl hij zijne bouffante afdeed en de handen warmde bij het vuur, „het is geen zomerweer, beste, dus is 't geen wonder."

„Je moest me niet altijd ,Dot' noemen, John. „Dat vind ik niet aardig," zei juffrouw Peerybingle, op een toon, die verried dat zij 't *wel* aardig vond.

„Wat ben je dan anders?" vroeg John, terwijl hij haar met welgevallen aankeek en haar, zoo zacht als zijne ruwe handen het toelieten, om het middel vatte. „Een dot en" — hij keek naar de baby — „een dot en... neen, dat zeg ik niet, want ik moest het kind eens bederven.... maar ik was op het punt om iets ondeugends te zeggen. Ik weet niet of ik er ooit wel nader aan toe ben geweest."

Hij was altijd na aan iets toe, dat volgens zijne eigene bewering bijzonder verstandig was, die logge, langzame, brave John, die John, zoo zwaar van lichaam en zoo licht van geest, zoo ruw aan de oppervlakte, maar zoo goedhartig; schijnbaar zoo ongevoelig, maar in werkelijkheid zoo vatbaar voor teedere aandoeningen! O, moeder Natuur, geef uw kinderen die ware poëzie des harten, die verscholen lag in de borst van dezen armen vrachtrijder — ja, hij was een vrachtrijder, anders niets — dan kunnen wij luisteren naar hun proza en u zegenen voor hun gezelschap!

Het was een waar genot juffrouw Peerybingle te zien, zoo klein als zij was, met haar baby in de armen — 't leek wel een pop! — als zij met de noodige diepzinnigheid naar het vuur keek en het aardige hoofdje coquet op zij hield, zoo half natuurlijk, half gemaakt, maar juist genoeg om haar braven vrachtrijder dol verliefd te maken. En dan was het zoo aardig te zien hoe hij in zijne onhan-

digheid zijne ruwe handen om haar slank middeltje trachtte te slaan, hoe zij in zijn meerderen leeftijd een steun vond voor hare bloeiende jeugd. En ook aardig was het te zien hoe Tilly Slowboy, het dienstmeisje, dat op de baby moest passen, hoewel zij pas zestien jaar was, met de grootste opmerkzaamheid het troepje gadesloeg; zij stond daar met wijdgeopende oogen en mond, het hoofd voorover gebogen, alsof zij het heele troepje wilde inslikken. En niet minder aardig was het te zien hoe John, de vrachtrijder, toen ,Dot' zijne aandacht vestigde op het kind, moeite deed om zijne handen er van af te houden, vreezende het pijn te zullen doen, en het hoofd voorover buigende het op een veiligen afstand met vermakelijken trots aanstaarde, zoo ongeveer als een bulhond doen zou, die zich op zekeren morgen het vaderschap over een kanarie ziet toegewezen.

„Is hij niet lief, John? Ziet hij er niet lekker uit als hij slaapt?"

„Heel lekker," zei John. „Hij slaapt gewoonlijk, is 't niet?"

„Hemel neen, John! Hoe kom je er aan?"

„O! zei John peinzend, „ik meende dat zijn oogjes gewoonlijk gesloten waren. Hallo!"

„Stil toch, John, je maakt hem aan 't schrikken!"

„Is het niet goed voor hem, hem eens wakker te maken?" vroeg de verbaasde vrachtrijder. „Kijk eens hoe hij met zijne armpjes slaat! En zie nu zijn mondje eens, hij haalt net adem als een goudvischje."

„Je verdient eigenlijk niet dat je vader bent," antwoordde ,Dot' met al de waardigheid van eene matrone met jarenlange ondervinding. „Maar hoe zou jij ook weten welke kleine kwaaltjes zulke kinderen te verduren hebben, John! Je weet nauwelijks hoe hij heet, domoor, die je bent!" En na het kleintje op haar linker arm genomen en eens op het wangetje gekust te hebben, alsof haar die kus zelve goed deed, trok zij haar man lachend aan de ooren.

„Ja, zei John, zijne overjas uittrekkende, „'t is waar, Dot. Ik weet niet veel van zulke kleine kinderen. Ik weet alleen dat ik van avond erg met den wind te kampen gehad heb. Hij was noord-oost en blies den geheelen weg over vlak in de kar."

„Arm oudje, is 't zoo erg geweest!" riep juffrouw Peerybingle en sloeg dadelijk de handen aan 't werk. „Hier neem jij onzen schat, Tilly, terwijl ik een en ander gereed maak. Och hemel, ik zou het wel met kussen kunnen smoren. Kom hier, beste hond! Kom hier, Bozer! Laat ik eerst thee zetten, John, dan zal ik de pakjes in orde brengen, als een nijver bijtje. ,Hoe doet het bijtje' — en wat verder volgt, John. Heb je op school ook geleerd: ,Hoe doet het nijver bijtje?' John?"

„Niet zoo goed dat ik het mij nu nog herinner," antwoordde John. „Eens heb ik 't bijna gekend. Maar ik zou het toch maar bedorven hebben, geloof ik."

„Ha, ha!" lachte ,Dot'. Zij lachte zoo beminnelijk als men ooit iemand heeft hooren lachen. „Wat ben je toch een oude stumperd, John!"

Zonder zich iets van deze minder vleiende benaming aan te trekken, ging John naar buiten om te zien of de staljongen, die als een dwaallicht met de lantaarn voor het venster had staan dansen, goed voor het paard zorgde, dat dikker was dan ge wel gelooven zoudt, als ik u zijne grootte opgaf, en zoo oud dat zijn geboortedag zich in de nevelen der oudheid verloor. Bozer, begrijpende dat hij aan de familie in het algemeen eenige aandacht verschuldigd was, en zijn plicht hem gebood die gelijkelijk over alle leden te verdeelen, sprong met onovertroffen onstandvastigheid in en uit, nu eens blaffend om het paard rondspringend, dat bij de staldeur af-

gewreven werd, dan weder op zijne meesteres losstormend alsof hij haar het onderste boven wilde gooien; nu eens deed hij Tilly Slowboy, die op een laag stoeltje bij het vuur zat, van schrik opspringen, door haar zijn natten neus in het gezicht te duwen, dan weder schonk hij zijne bijzondere aandacht aan de baby; nu eens liep hij om den haard rond, alsof hij een plekje zocht om zich voor den nacht te nestelen, dan weder sprong hij op en vloog, al kwispelend met zijn korte staartje, naar buiten, alsof hij zich plotseling eene afspraak herinnerde, waaraan hij nog juist gevolg kon geven.

„Is hij niet lief, John?" (Blz. 119.)

„Ziezoo! Daar is de trekpot, de thee is gezet!" zei Dot, zoo ijverig bezig als een kind dat voor huishoudstertje speelt. „En hier is de koude ham, en de boter, en een versch gebakken brood, dat is alles! En hier is een baliemand voor de kleine pakjes, John, als er

zijn. Waar blijf je toch, John? Pas op, Tilly, laat het kind niet in 't vuur vallen!"

Het moet van juffrouw Slowboy gezegd worden, dat zij in weerwil van de levendigheid, waarmede zij de noodzakelijkheid van deze waarschuwing van zich afwierp, een merkwaardig talent had om de baby in allerlei moeilijkheden te brengen. Zij was zoo mager als een kapstok, zoodat men wel eens vreesde dat de kleeren haar van de schouders zouden glijden. Bovendien was hare kleeding merkwaardig, wijl zij eene voorliefde scheen te hebben voor eene zekere flanellen japon van een zeer bijzonder maaksel en een groen corset droeg, dat onder de steeds afgezakte japon zichtbaar was. Daar zij voortdurend in bewondering was van alles wat zij zag, en zich maar niet genoeg verzadigen kon aan al de voortreffelijkheden van hare meesteres en de baby, mag men wel aannemen dat juffrouw Slowboy hoofd en hart op de rechte plaats droeg, en ofschoon deze goede hoedanigheden niet zoozeer ten goede kwamen aan het hoofdje van de baby, dat telkens kennis maakte met openstaande deuren, tafels, kasten, bedstijlen, leuningstoelen en andere voorwerpen, waren ze toch het gevolg van Tilly Slowboy's welgemeende verbazing over de vriendelijkheid, waarmede zij behandeld werd en in zulk eene aangename woning een onderkomen gevonden had. Want vader en moeder Slowboy waren onbekende persoonlijkheden en Tilly, een vondeling, was wat hare opvoeding betrof, aan de algemeene liefdadigheid overgeleverd geweest en had daarvan niet alleen aangename herinneringen behouden.

Als men de kleine juffrouw Peerybingle met haar echtvriend had zien terugkomen, haar best doende om den zwaren mand met pakjes te helpen dragen, zonder iets uit te werken, daar haar sterke John de mand heel alleen droeg, zou men zeker even vroolijk gekeken hebben als hij. Ook de krekel had er schik in, dat lijdt geen twijfel, want hij begon op eens weer uit volle macht te sjierpen.

„Komaan!" zei John op zijne gewone kalme manier, „hij is vandaag vroolijker dan ooit."

„Hij zal ons geluk aanbrengen, John! Dat is altijd zoo geweest. Een krekel achter den haard is het grootste geluk, dat iemand treffen kan."

John keek haar aan alsof hij niet wars was van de gedachte, dat zij eigenlijk zijn krekeltje was, en stemde volkomen met haar in; het scheen echter dat hij, zooals gewoonlijk, niet uit zijne woorden kon komen, want hij bewaarde het stilzwijgen en hield deze aardige toespeling binnen.

„De eerste maal, dat ik zijn vroolijk stemmetje hoorde, John, was op dien avond, toen je mij hier in deze woning als meesteres binnenleidde. Dat is nu al bijna een jaar geleden. Herinner jij je 't wel?"

O, ja! John herinnerde 't zich best. Dat zou ik denken!

„Zijn gesjierp was als een welkomstgroet voor mij. Hij scheen mij moed te willen inspreken en mij te zeggen, dat je goed en vriendelijk voor mij zijn zoudt en niet verwachten zoudt — waarvoor ik wel eens vreesde, John — een oud hoofd te vinden op de schouders van je wel wat al te jonge kleine vrouwtje."

John klopte haar nadenkend op de schouders en op het hoofd, alsof hij wilde zeggen: „Neen, neen, dat verwachtte ik volstrekt niet." Hij was heel tevreden geweest met haar zooals zij was. En waarlijk, hij had daar wel reden toe. Dat hoofdje was heel aardig.

„Het sprak waarheid, John, toen het dit scheen te zeggen, want je bent al dien tijd de beste, voorkomendste, vriendelijkste man geweest, dien eene vrouw zich maar wenschen kan. Wij hebben een gelukkig leven, John, en ik heb den krekel lief wijl

hij mij zooveel goeds voorspeld heeft."

„Ik ook, Dot!" zei de vrachtrijder. „Ik ook."

„Ik heb hem lief, omdat ik hem zoo vaak heb hooren zingen en zijne eenvoudige muziek zooveel aangename gedachten in mij opgewekt heeft. Soms, in het schemeruur, John, als ik zoo alleen was en mij wel eens neerslachtig voelde, — vóór de baby er was om mij gezelschap te houden en vroolijkheid in onze woning te brengen — en ik bedacht hoe eenzaam jij je zoudt voelen als ik eens stierf; hoe eenzaam ik mij zou voelen, als ik weten kon dat jij mij niet meer bij je hadt .... in al die uren scheen zijn ‚sjierp, sjierp, sjierp' achter de haardplaat mij te vertellen van een ander lief, zacht stemmetje, dat al mijne zorgen zou doen verdwijnen. En als ik wel eens vreesde — ja, John, ik ben er wel eens bang voor geweest, want ik was nog zoo heel jong, nietwaar? — dat wij niet bij elkander zouden passen, want ik was eigenlijk nog maar een kind en jij was meer een voogd voor mij dan een echtgenoot; dat, hoe jij je best ook deedt, het je niet zou gelukken te leeren mij lief te hebben, zooals je hoopte en smeekte; zijn ‚sjierp, sjierp, sjierp' heeft mij opgevroolijkt en meer dan eens met hoop en vertrouwen vervuld. Toen ik van avond op je zat te wachten, beste man, dacht ik aan al deze dingen en ik ben den krekel dankbaar dat hij er mij aan herinnerde!"

„Ik ook," hernam John. „Maar, Dot, i k hopen en smeeken om te leeren je lief te hebben? Wat praat je toch! Ik had dit al geleerd langen tijd voor ik je hier bracht, om de kleine meesteres van den krekel te zijn."

Zij legde gedurende eenige oogenblikken de hand op zijn arm en keek hem toen aan met iets onrustigs in hare oogen, alsof zij hem iets wilde vertellen. In het volgende oogenblik lag zij op de knieën voor de mand en sprak op helderen toon, terwijl zij de pakjes een voor een te voorschijn haalde:

„Er zijn er niet veel, van avond, John, maar ik zag nog eenige goederen achter aan de kar; misschien krijg je daar even goed betaling voor; dus behoeven wij niet te klagen, is 't wel! Bovendien heb je er zeker onderweg al wat afgegeven?"

„O, ja," antwoordde John. „Heel wat."

„Wat zit er in deze ronde doos? Groote goedheid! John, 't is een bruidskoek!"

„Zoo iets kan toch alleen eene vrouw uitvinden!" riep John vol bewondering uit. „Een man zou dat nooit bedacht hebben! Stop een bruidskoek in eene theekist, of in eene bedstede, of in een haringvaatje of iets dergelijks — en eene vrouw zal het onmiddellijk uitvinden. Ja, ik heb dien bij den pasteibakker gehaald."

„En hij weegt ... ik weet niet hoeveel wel ... wel honderd pond!" riep Dot, al hare krachten inspannende om de doos op te lichten. „Voor wie is die, John? Waar moet die doos heen?"

„Lees het adres maar op den achterkant," antwoordde John.

„Maar, John! Mijn hemel, John!"

„Ja, ja, wie had dat kunnen denken!"

„Je wilt toch niet zeggen," hernam Dot, plat op den vloer zittende, „je wilt toch niet zeggen, dat die bruidskoek voor Gruff en Tackleton, den speelgoedmaker, is?"

John knikte.

En juffrouw Peerybingle knikte ook, wel vijftig maal achtereen. Maar niet goedkeurend, neen, met zekere medelijdende verbazing, terwijl zij niet zonder moeite de lippen optrok — de lippen van juffrouw Peerybingle schenen niet gemaakt om opgetrokken te worden — en den braven vrachtrijder in hare afgetrokkenheid door en door keek. Intusschen gaf juffrouw Slow-

boy, die de bijzondere gave bezat om hetgeen zij van het gesprek opving tot een geheel samen te flansen, aan de baby een getrouw verslag van al hetgeen er verhandeld werd, waarbij alle personen in het meervoud ingevoerd werden. Zij vertelde van Gruffs en Tackletons, de speelgoedmakers, en van de pasteibakkers, die bruidskoeken stuurden, en van moeders, die van buiten konden zien wat er in de doozen zat, die de vaders mee thuisbrachten, enzoovoort.

„En zal 't er nu toch van komen?" vroeg Dot. „Zij en ik zijn samen school gegaan, John; weet je dat wel?"

Het scheen wel dat hij aan zijn vrouwtje zat te denken, zooals zij er uitzag toen zij nog school ging, ten minste, hij keek peinzend voor zich en gaf geen antwoord.

„En hij is zoo oud! Zij passen niets bij elkaar. — Hoeveel jaar zou Gruff en Tackleton wel ouder zijn dan jij, John?"

„En ik zou wel eens willen weten hoeveel kopjes thee ik van avond meer zal drinken dan hij in vier avonden," antwoordde John, opgewekt als altijd, terwijl hij zijn stoel wat dichter bij de tafel schoof en aan de koude ham begon. „Een groote eter ben ik niet, maar wat ik eet, smaakt mij goed, Dot."

Zelfs deze, zijne gewone openingsrede bij elken maaltijd, voor hem een onschuldig genot — zijn eetlust was altijd hardnekkig en in flagrante tegenspraak met zijne woorden — bracht geen glimlach op het gelaat van zijn kleine vrouwtje. Zij stond tusschen de pakjes in en schoof de taartendoos met den voet van zich af, waarbij zij zelfs niet lette op haar nette schoentje, terwijl zij er anders toch zoo aandachtig op kon zitten turen. In gedachten verdiept stond zij daar, zelfs niet lettende op de thee en op John — ofschoon hij haar riep en met het mes op de tafel tikte, om haar te doen opschrikken — totdat hij opstond en haar arm aanraakte; toen keek zij hem een oogenblik aan en nam snel hare plaats achter het theeblad weer in, lachend om hare eigene achteloosheid. Haar lach klonk echter anders dan zoo straks, niet zoo welluidend, een weinig gemaakt zelfs.

Ook de krekel liet zich niet meer hooren. In één woord, het was niet meer zoo gezellig in de kamer als 't er geweest was. 't Leek er niet op!

„Zijn dit al de pakjes, John?" vroeg zij, de stilte afbrekende, die de brave vrachtrijder gebruikt had om het eerste gedeelte van zijne openingsrede te logenstraffen, blijkbaar ook genietende van hetgeen hij at, al kon men niet toegeven dat het weinig was. „Dus dit zijn al de pakjes, John?"

„Dat is alles," antwoordde John. „Maar.... neen.... ik....," hij legde mes en vork neer en haalde diep adem, „daar heb ik den ouden heer glad vergeten!"

„Den ouden heer?"

„In den wagen," zei John. „Toen ik hem het laatst zag, lag hij onder het stroo te slapen. Tweemaal heb ik al aan hem gedacht nadat ik thuis ben, maar telkens is hij mij weer uit het hoofd gegaan. Hallo! Word eens wakker! Heidaar!"

John riep deze woorden buiten de deur, want hij was met de kaars in de hand naar buiten gesneld.

Tilly Slowboy, die iets had hooren mompelen over een geheimzinnigen ouden heer en dit in hare licht ontvlambare verbeelding in verband bracht met zekere vage herinneringen van godsdienstigen aard, was zoo geschrikt, dat zij haastig van het kleine stoeltje bij den haard opstond, om bescherming te zoeken bij hare meesteres; maar op het oogenblik dat zij de deur voorbijsnelde, zag zij een vreemdeling binnenkomen, wien zij in hare verbouwereerdheid afweerde met het eerste voorwerp, dat zij bij de hand had. Aangezien dit voorwerp bij

ongeluk de baby was, ontstond er een hevig geschreeuw en rumoer, waaraan Bozer het zijne toebracht. Dit goede dier, minder achteloos dan zijn meester, scheen den ouden heer gedurende diens slaap bewaakt te hebben, uit vrees dat hij een paar jonge populieren zou meenemen, die langs den wagen waren vastgebonden; en nog steeds bleef hij dicht in zijne buurt en hield zich bezig met het kapot bijten van een paar slobkousen, waarvan vooral de knoopen het moesten ontgelden.

„U bent zoo'n benijdenswaardig goede slaper, mijnheer," zei John, toen de stilte weder was ingetreden, — de oude heer had intusschen blootshoofds en roerloos in het midden van het vertrek gestaan — „dat ik u haast gevraagd had waar de andere zes gebleven zijn — maar dat is eene grap en ik weet wel dat ik alle grappen bederf. Toch bijna," mompelde de vrachtrijder, schuddend van het lachen, „toch bijna."

De vreemde heer, die lang wit haar, een goed, deftig uiterlijk en donkere, schitterende, doordringende oogen had, keek met een glimlach rond en groette de vrouw van den vrachtrijder met eene deftige buiging. Hij was erg zonderling gekleed — minstens drie modes ten achteren — bruin, van het hoofd tot de voeten. Hij had een langen, bruinen knuppel of wandelstok in de hand, die, toen hij er mee tegen de deur klopte, uit elkaar viel en een stoel vormde, waarop hij kalm ging zitten.

„Ziezoo!" zei de vrachtrijder, zich tot zijne vrouw wendende. „Zoo vond ik hem, aan den kant van den weg zittende. Rechtop als een mijlpaal. En bijna even hardhoorig."

„In de open lucht, John?"

„In de open lucht," antwoordde de vrachtrijder, „bij 't invallen van de duisternis. ‚Mag ik meerijden?' vroeg hij en gaf mij achttien stuivers. Daarna stapte hij in. En daar zit hij nu."

„Hij zal zoo wel weggaan, denk ik, John."

„Volstrekt niet. Hij wil wat zeggen."

„Men had mij daar maar moeten laten tot men mij afhaalt," zei de vreemde heer vriendelijk. „Doe maar alsof ik er niet ben."

Hij haalde een bril uit een van zijne wijde zakken en een boek uit een anderen en begon te lezen, zonder meer aandacht aan Bozer te schenken dan hij gedaan zou hebben als 't een lam geweest was!

De vrachtrijder en zijne vrouw keken elkaar verbaasd aan. De vreemde heer lichtte het hoofd op en van laatstgenoemde naar den vrachtrijder kijkende, vroeg hij:

„Uwe dochter, goede vriend?"

„Vrouw," antwoordde John.

„Nicht?"

„Vrouw!" riep John.

„Waarlijk! Nu.... erg jong!"

Daarna ging hij weer doodkalm lezen, maar eer hij nog twee regels gevorderd kon zijn, lichtte hij weer het hoofd op en vroeg:

„Uw baby?"

John antwoordde met een vervaarlijken hoofdknik, ongeveer gelijk staande met een bevestigend antwoord door een scheepsroeper.

„Meisje?"

„Jon...gen!" riep John.

„Ook heel jong, hè?"

Nu viel juffrouw Peerybingle in. „Twee maanden en drie da...gen. Juist zes weken geleden ingeënt. Heel goed afgeloopen. De dokter vond het een heel voorspoedig en mooi kind. Men zou hem wel vijf maanden kunnen geven! Is zoo we...ezenlijk! U kunt het misschien niet gelooven, maar hij begint al te sta...an!"

Het ademlooze moedertje had hem al deze volzinnen in het oor geschreeuwd, tot haar lief gezichtje vuurrood was; en nu hield zij het wichtje in de hoogte om den vreemden heer het levende bewijs van haar

beweren te toonen, terwijl Tilly Slowboy, onder het welluidend geroep van „ketscher, ketscher!", veel overeenkomst hebbende met de zonderlinge klanken, die men bij het niezen uit — als een jong kalf om het onnoozele kind rondsprong.

„Luister! Daar komt men hem halen," zei John. „Er is iemand aan de deur, Tilly, doe eens open."

Voor zij de deur bereiken kon, werd deze al geopend, want het was eene primitieve deur, met een klink, die iedereen van buiten kon openen — en menigeen deed dit dan ook, want de buren mochten wel eens een praatje maken met den vrachtrijder, al sprak deze zelf weinig. Ditmaal trad er een klein, mager mannetje binnen, met een somber gezicht; hij scheen zich eene overjas gemaakt te hebben van een ouden zak, want toen hij zich omkeerde om de deur te sluiten, kon men op zijn rug duidelijk de letters G & T lezen en ook het woord GLAS.

„Goeden avond, John!" zei het mannetje. „Goeden avond, juffrouw! Goeden avond, Tilly! Goeden avond, vreemde mijnheer! Hoe maakt Baby het, juffrouw? En Boxer is wel, hoop ik?"

„Allen even voorspoedig, Caleb," antwoordde Dot. „Je behoeft het kind maar aan te zien om dat te weten."

„En ik behoef u ook maar aan te zien om te weten hoe 't u gaat," zei Caleb.

Toch keek hij haar niet aan, want zijne oogen dwaalden gewoonlijk peinzend rond en schenen in een anderen tijd en naar eene andere plaats te kijken, afgescheiden van hetgeen hij sprak; en met zijne stem was het al net eender.

„En John, en Tilly, en Boxer.... allen maken 't even goed naar 't schijnt."

„Veel werk, Caleb?" vroeg John.

„Dat gaat nog al, John," antwoordde hij, zoo verstrooid rondkijkende alsof hij zoekende was naar den steen der wijzen. „Vrijwel. Er is tegenwoordig veel vraag naar Arken Noach's. En ik zou wel eenige verbeteringen willen aanbrengen in de onderscheidene leden van de familie, maar ik weet niet hoe het voor den tegenwoordigen prijs te bewerkstelligen is. Het zou zeker eene groote voldoening wezen het zoover te brengen, dat men Sem van Cham en beiden van de vrouwen onderscheiden kon. Ook ontbreken er nog altijd vliegen in, want in evenredigheid met de olifanten, begrijp je.... op die schaal... A propos, heb je ook pakjes voor me, John?"

De vrachtrijder stak de hand in zijne overjas en haalde er heel voorzichtig een in mos en papier zeer zorgvuldig ingepakt bloempotje uit te voorschijn.

„Hier is het!" zei hij, het verkreukelde papier met groote zorg rechtbuigende. „Geen blaadje geknakt. En vol knoppen!"

Caleb's doffe oogen schitterden toen hij het aannam en hem bedankte.

„Maar 't is erg duur in dit jaargetij, brave Caleb."

„Dat doet er niet toe. Voor mij is 't goedkoop, wat het ook kost," antwoordde het mannetje. „Niets meer, John?"

„Nog een doosje," antwoordde de vrachtrijder. „Hier is 't!"

„Voor Caleb Plummer," las de kleine man hardop. „Geld, Geld, John? Dat zal niet voor mij zijn."

„Verze-geld," antwoordde John, over zijn schouder naar het doosje kijkende. „De twee eerste lettergrepen zijn wat onduidelijk."

„Ja, je hebt gelijk," zei Caleb. „'t Is zoo. Verzegeld! Ja, ja, dat is voor mij. Als mijn beste jongen in Zuid-Amerika nog geleefd had, zou er geld in hebben kunnen zijn, John. Je hieldt van hem als van een zoon. Je behoeft het niet nog eens te zeggen. Ik weet natuurlijk dat 't zoo was. ‚Caleb Plummer. Verzegeld.' Ja, ja, 't is in orde. Het is een doosje met

poppenoogen voor het werk van mijne dochter. Zaten er maar een paar oogen voor haar in het doosje, John."

„Ja, kon dat maar!" riep de vrachtrijder.

„Dank je," zei de kleine man. „Je bent altijd even hartelijk. Te moeten denken dat zij de poppen, waarop zij dagelijks zit te turen, nooit zien kan! Dat is het nare. Hoeveel is de vracht, John?"

„Ik zal je vrachten, als je er nog eens naar vraagt," zei John. „Bijna weer eene grap, Dot, bijna!"

„Dat is nu net iets voor jou om dat te zeggen," zei de kleine man. „Dat lijkt op je. Laat eens zien. Heb ik nu alles?"

„Ik geloof het niet," antwoordde John. „Kijk nog eens rond."

„Iets voor den patroon, hé?" vroeg Caleb, peinzend rondkijkende. „Ah ja! Daar kwam ik eigenlijk om; maar mijn hoofd loopt om van die arken en dingen. Is hij ook hier geweest?"

„Neen, hij heeft 't veel te druk."

„Hij zou toch nog komen," zei Caleb. „Want hij zei dat ik den kortsten weg moest nemen, als ik naar huis ging, en dan zou het tien tegen een zijn, dat hij mij tegenkwam en zou laten meerijden. 't Is dus maar beter dat ik heenga, langzamerhand. Zoudt u mij ook willen toestaan, juffrouw, Boxer eens even in den staart te knijpen?"

„Maar, Caleb, wat eene vraag!"

„O, neem mij niet kwalijk, juffrouw," zei de kleine man. „Hij zou 't misschien niet prettig vinden. Er is juist eene kleine bestelling gekomen van blaffende honden en ik zou gaarne de natuur zoo getrouw mogegelijk nabootsen voor zes stuivers. Dat is alles. Maar 't doet er ook niet toe, juffrouw!"

Toevallig begon Boxer, ook zonder daartoe aangezet te zijn, zoo hard hij kon te blaffen. Aangezien hij hiermede echter de nadering van een nieuwen bezoeker aankondigde, besloot Caleb zijne wijsgeerige beschouwingen tot later uit te stellen, nam de ronde doos op den schouder en begon afscheid te nemen. Hij had zich echter deze moeite kunnen besparen, want hij ontmoette den bezoeker reeds op den drempel.

„O! Ben je hier? Wacht een oogenblik. Ik zal je naar huis brengen. John Peerybingle, je onderdanige dienaar. Maar nog onderdaniger van je mooie vrouwtje. Bij den dag mooier! En beter ook, als dat mogelijk ware! En jonger," mompelde de bezoeker zachtjes, „dat is juist het leelijke van het geval!"

„Ik zou wel verbaasd zijn over al uw complimentjes, mijnheer Tackleton," zei Dot, die er niet erg mede ingenomen scheen, „maar ik weet te goed in welke omstandigheden u verkeert."

„Weet u er dan alles van?"

„Ik ben er wel toe moeten overgaan het te gelooven," zei Dot.

„Na lang geaarzeld te hebben, vermoed ik."

„Ja, heel lang."

Tackleton, de koopman in kinderspeelgoed, gewoonlijk genoemd Gruff en Tackleton — want zoo heette de firma, al was Gruff er al lang uit; hij had er zijn naam in gelaten en ook zijn geest, zooals de menschen beweerden — Tackleton, de koopman in kinderspeelgoed, was iemand, wien ouders en voogden altijd verkeerd begrepen hadden. Indien zij een geldschieter, of een scherpzinnig advocaat, of een onderschout, of een woekeraar van hem gemaakt hadden, zou hij misschien reeds in zijne jeugd alle slechte neigingen afgeleerd hebben en op lateren leeftijd een beminnelijk mensch geweest zijn, terwijl hij thans, zelfs in zijne hoedanigheid van vreedzamen speelgoedverkooper, een monster van kwaadaardigheid was, een reus, die zich zijn leven lang aan kinderen had te goed gedaan en hun onverbiddelijke vijand was. Hij had een

hekel aan al wat speelgoed was, hij zou voor geen geld 'der wereld zelf een stuk gekocht hebben, en in zijne kwaadaardigheid schepte hij er behagen in de nijdigste uitdrukkingen te snijden in de gelaatstrekken van zijne bordpapieren boeren, die varkens naar de markt dreven; van omroepers, die het verloren geweten van den een of anderen advocaat omriepen; van beweegelijke oude dames, die kousen breiden of taarten sneden, en meer dergelijke modellen voor zijn winkel. Zijn grootste genot was het maken van afschuwelijk leelijke, roodharige duiveltjes in doozen, waaruit ze eensklaps te voorschijn sprongen, van vliegers in den vorm van vleermuizen of vampyrs, van duikelaars, die onmogelijk konden blijven liggen, maar telkens weder rechtop stonden. Dergelijke genietingen waren zijn lust en zijn leven. In het uitvinden van allerlei nieuwigheden op dit gebied was hij werkelijk een groot man. Hij deed niets liever dan den menschen nachtmerries op het lijf jagen. Hij had zelfs geld verloren — en hij herdacht dien koop steeds met genoegen — door het opkoopen van platen van tooverlantaarns, waarop de machten der duisternis afgeschilderd waren als bovennatuurlijke schelvisschen met menschelijke gelaatstrekken. Het maken van afbeeldingen van reuzen had hem een klein kapitaaltje gekost en, hoewel zelf geen schilder, kon hij de artisten, die voor hem werkten, met een stuk krijt op den muur de noodige aanwijzingen geven en eene ruwe schets maken van de monsters, die gedoemd waren de zielsrust van ontelbare menschjes van 6 tot 11 jaren gedurende de geheele kerst- of zomervacantie te verstoren.

Zooals hij op het punt van speelgoed was, was hij ook — evenals de meeste menschen — op andere punten. Men kan dus veilig aannemen, dat er in den grooten groenen mantel, die tot aan zijne teenen reikte en tot aan de kin dichtgeknoopt was, een bijzonder beminnelijk mensch huisde, zoo vroolijk van geest en zoo aangenaam in gezelschap, als er ooit iemand in een gelijksoortig paar lompe schoenen gestaan had.

En toch ging Tackleton, de handelaar in kinderspeelgoed, trouwen. In weerwil van dit alles ging hij trouwen. En nog wel met eene jonge, eene mooie, jonge vrouw.

Hij zag er niet erg uit als een bruidegom, zooals hij daar in de keuken van den vrachtrijder stond, met rimpels in zijn perkamenten gelaat, zijn verdraaid lichaam, den hoed in de oogen, de handen diep in de zakken en in het ééne hoekje van het ééne oog, waarmede hij zoo scherp rondkeek als een dozijn raven te zamen, blonk al de bijtende spot en al de laagheid, waarmede zijne ziel vervuld was. Maar toch was hij een bruidegom.

„Over drie dagen. Den volgenden Donderdag. De laatste dag van de eerste maand in het jaar zal mijn trouwdag zijn," vertelde Tackleton.

Zeide ik reeds dat hij altijd één oog open en het andere bijna gesloten had en dat het bijna gesloten oog juist de uitdrukking gaf aan zijn gelaat? Ik geloof het niet.

„Dat is mijn trouwdag!" herhaalde hij, met zijn geld rammelende.

„Hé, dat was ook onze trouwdag!" riep de vrachtrijder uit.

„Ha, ha!" lachte Tackleton. „Gek! Jullie bent net zoo'n paar als wij. Net zoo!"

De verontwaardiging van Dot over deze onbeschaamde bewering is niet te beschrijven. Wat zou er nu nog volgen? Zijne inbeelding was groot genoeg om de mogelijkheid te onderstellen, dat zij later net zoo'n baby zouden krijgen! De kerel was gek!

„Ik moet je nog eens wat zeggen," mompelde Tackleton, den vrachtrijder met den elleboog aanstootende. „Je komt toch op de bruiloft? We zijn

nu in hetzelfde schuitje, is 't niet?"

„Hoe bedoel je dat? In hetzelfde schuitje?" vroeg de vrachtrijder.

„Zoo'n beetje ongelijk, zie je," antwoordde Tackleton, hem nogmaals aanstootende. „Alleen voor plezier... voor de gezelligheid, begrijp je, en zoo meer."

„Ik meende dat je geen vriend van gezelligheid waart," zei John op zijne openhartige manier.

„Hahaha, ik zie wel, dat men met jou ronduit spreken moet," merkte Tackleton aan. „Welnu dan, de waarheid is dat jullie — zooals de theedrinkende menschen het noemen — zoo'n gezellig paar bent, jij en je vrouw. Wij weten wel beter, zie je, maar...."

„Neen, wij weten niets beter," viel John in. „Waarover praat je toch?"

„Nu, dan weten wij niet beter," hernam Tackleton. „Wij willen toegeven, dat wij niet beter weten. Zooals je wilt; wat doet het er toe? Ik bedoelde dat, wijl jullie er uitziet als een paar, dat het goed met elkaar vinden kan, je gezelschap misschien eene gunstige uitwerking hebben zou op de aanstaande juffrouw Tackleton. En ofschoon ik niet geloof, dat je aardige vrouwtje mij bijzonder genegen is, zal zij toch, zonder dat zij 't zelve wil, mij een grooten dienst kunnen bewijzen, want zij heeft zoo iets flinks en aardigs in al hare manieren, dat zij alleen reeds door maar te komen veel kan uitwerken. Je komt.... is 't niet?"

„Wij hebben eens voor al afgesproken onzen trouwdag — als 't eenigszins kon — altijd thuis te vieren," antwoordde John. „Dat hebben wij elkaar beloofd. Wij vinden, zie je, dat ons huis...."

„Och kom! Wat is een huis?" riep Tackleton. „Vier muren en een zoldering! — Waarom trap je dien krekel niet dood? Ik zou 't doen! Ik doe 't altijd. Ik haat dat lawaai! — Mijn huis bestaat uit vier muren en een zoldering. Kom maar eens kijken!"

„Trap je je krekels dood?" vroeg John.

„Ja, zoo," antwoordde de andere, terwijl hij met den voet op den vloer stampte. „Beloof je nu, dat je komt? Het is zoowel in jou belang als in het mijne, dat de vrouwen elkaar vertellen, dat zij 't goed bij ons hebben en tevreden zijn en niets meer wenschen. Ik ken hare manieren. Wat de eene vrouw zegt, is de andere altijd geneigd toe te stemmen. Zij apen elkaar altijd na en, als jou vrouw tegen de mijne zegt: ,ik ben de gelukkigste vrouw van de wereld en mijn man is de beste echtgenoot, dien ik wenschen kan, ik ben erg verliefd op hem, dan zegt mijne vrouw hetzelfde en misschien nog veel meer tot de jouwe, en zal het misschien gelooven ook."

„Maar meen je dan, dat 't niet zoo zijn zal?" vroeg de vrachtrijder.

„Wat niet?" riep Tackleton, met een korten, scherpen lach. „Wat zou niet zoo zijn?"

De vrachtrijder had er bijna bijgevoegd: „verliefd op jou." Maar toen hij het half gesloten oog zag, dat hem over de opgeslagen kraag van den mantel aankeek, waardoor het bijna uitgestooten werd, begreep hij dat Tackleton zoo'n onhebbelijk wezen was, dat men er onmogelijk verliefd op kon worden, zoodat hij er maar bijvoegde: „dat zij het niet gelooft?"

„O, jou ondeugd! Je drijft den spot met me," zei Tackleton.

Maar de vrachtrijder, hoewel niet spoedig volkomen begrijpende wat de ander bedoelde, keek Tackleton zoo ernstig aan, dat deze verplicht was zich nader te verklaren.

„Ik heb mij nu eenmaal voorgenomen," zei Tackleton, de vingers van zijne linkerhand opstekende en met den wijsvinger klappende, alsof hij wilde zeggen: „Nu is Tackleton waar hij wezen moet!" „Ik heb mij nu eenmaal voorgenomen," hernam hij. „met eene

jonge vrouw te trouwen, met eene jonge, mooie vrouw....," nu stak hij zijn pink op, als om aan te geven hoe lief en klein zijne bruid was, niet maar zoo eens even, maar scherp, rechtstandig in de hoogte, zoodat men er ook uit kon opmaken: „Dat kan ik doen. Ik kan doen wat ik wil. Het is een gril van mij, maar ik voldoe er aan." Maar.... kijk nu eens hier!

Hij wees naar de plaats, waar Dot zat te peinzen bij den haard, met de kin op de hand en geheel verdiept in het lustig opvlammende houtvuur. De vrachtrijder keek eerst haar en toen hem aan en toen weer haar en eindelijk hem weer.

„Goeden avond, beste vriend!" zei Tackleton op medelijdenden toon. „Ik ga heen. Ik zie wel dat wij precies gelijk staan. Gij wilt dus morgen avond niet bij ons komen? Nu, goed dan, overmorgen avond vind ik u bij een ander en dan breng ik mijne vrouw mee. Het zal haar goed doen. Vindt ge 't ook goed? Dat doet me genoegen. Dank je. Wat is dat?"

Er klonk een luide kreet uit den mond van John's vrouw, een kreet zoo luid en scherp en onverwacht, dat alles in de kamer trilde. Zij was van hare zitplaats opgestaan en scheen als versteend van schrik en verbazing. De vreemde heer was naar het vuur gekomen om zich te warmen, en stond nu vlak bij haar stoel. Hij zeide echter geen woord.

„Dot!" riep de vrachtrijder. „Mary! Lieveling! Wat is er?"

In een oogenblik stonden allen om haar heen. Caleb, die was ingedommeld op de taartendoos, greep in zijne eerste ontsteltenis juffrouw Slowboy bij de haren, maar verzocht terstond verschooning.

„Mary!" riep de vrachtrijder, haar in zijne armen nemende. „Ben je ziek? Wat is er? Vertel het mij toch, liefste!"

Zij antwoordde slechts door de handen ineen te slaan en in een hartstochtelijk lachen uit te barsten. Daarna zonk zij uit zijne armen op den vloer, bedekte zich het gelaat met haar voorschoot en begon bitter te schreien. En toen herhaalde zich de lachbui en begon zij weer te schreeuwen, zeide dat zij zoo koud was, en verzocht hem haar weder bij het vuur te brengen, waar zij ging zitten als te voren. De oude man stond daar nog steeds zwijgend bij haar stoel.

„Ik ben beter, John," sprak zij. „Ik ben weer heel beter.... ik...."

„John!" Maar John was aan haar andere zijde. Waarom keerde zij haar gelaat naar dien zonderlingen ouden man, alsof zij hem aansprak. Was zij haar verstand kwijt?

„Niets dan verbeelding, beste John .... eene soort schok.... iets dat plotseling voor mij opdoemde.... ik weet niet wat het was. 't Is nu heelemaal voorbij, heelemaal."

„Ik ben blij dat het voorbij is," mompelde Tackleton, met het ziende oog de kamer rondkijkende. „Ik zou wel eens willen weten waar 't nu is, en wat het was. Hm! Caleb, kom hier! Wie is die man met het grijze haar?"

„Ik weet het niet, mijnheer," antwoordde Caleb fluisterend. „Ik heb hem nog nooit eerder gezien. Een goede figuur voor een notenkraker, een heel nieuw model."

„Niet leelijk genoeg," zei Tackleton.

„Of voor een lucifersdoos misschien," hernam Caleb, hem vol bewondering aanstarende, „wat een model! Schroef het hoofd er af, dan heb je eene bergplaats voor de lucifers, strijk ze af op zijn hielen en ge hebt den mooisten luciferstandaard, die ooit den schoorsteenmantel van een rijken mijnheer versierd heeft.... precies zooals hij daar staat!"

„Niet half leelijk genoeg," antwoordde Tackleton. „Dat zit er heelemaal niet in. Kom! Breng die doos nu weg! Alles is nu in orde, hoop ik?"

„O, heelemaal voorbij! Heelemaal

voorbij!" zei het kleine vrouwtje met een haastigen groet. „Goeden avond!"

„Goeden avond!" zei Tackleton. „Goeden avond, John Peerybingle. Draag die doos vooral recht, Caleb. Als je haar laat vallen, worg ik je. Het is buiten zoo donker als de nacht en ruwer weer dan ooit. Goeden avond!"

Na nog zoo'n scherpen blik door het vertrek geworpen te hebben, ging hij de deur uit, gevolgd door Caleb, die de bruidstaart op het hoofd droeg.

De vrachtrijder was zoo verbaasd geweest over zijn kleine vrouwtje en zoo druk bezig om haar gerust te stellen en te verzorgen, dat hij nauwelijks eenige aandacht geschonken had aan den vreemden heer, die nu nog alleen met hem in de kamer was.

„Hij behoort niet bij hen, zooals je ziet," zei John. „Ik zal hem een wenk geven om heen te gaan."

„Neem mij niet kwalijk, mijn vriend," sprak de oude heer, terwijl hij op den vrachtrijder toetrad, „te meer daar ik vrees dat uwe vrouw zich niet wel voelt; maar aangezien de knecht, die mij wegens mijn gebrek," — hij wees op zijne ooren en schudde het hoofd — „onontbeerlijk is, niet is aangekomen, vrees ik dat er een abuis is. Het ruwe weer, dat mij eene schuilplaats deed vinden in uwe gemakkelijke kar — moge ik er nimmer een vinden, die minder aangenaam is — blijft aanhouden. Zoudt ge zoo goed willen zijn mij onder uw dak den nacht te laten doorbrengen?"

„Ja, ja!" riep Dot. „Ja, zeker!"

„O!" zei de vrachtrijder, verbaasd over de snelheid waarmee de toestemming verleend werd. „Nu, ik heb er niet tegen, ofschoon ik niet heelemaal zeker ben of...."

„Sst!" viel zij hem in de rede. „Beste John!"

„Och kom, hij is stokdoof," mompelde John.

„Dat weet ik, maar... Ja, mijnheer, zeker. Ja, zeker! Ik zal dadelijk een bed voor hem gereed maken, John."

Terwijl zij haastig wegliep, was zij zoo zenuwachtig en zonderling, dat de vrachtrijder haar stom van verbazing aankeek.

„Gaat moedertje een bed opmaken?" riep juffer Slowboy de baby toe, „en heeft hij bruin krulhaar als zijn mutsje afgenomen is, en schrikte dat liefste moedertje zoo, toen zij bij den haard zat?"

Zooals gewoonlijk wanneer men in onzekerheid verkeert of weifelt, werd de vrachtrijder, toen hij op- en neerwandelde, door allerlei beuzelarijen en ook door deze kinderachtige uitroepen onweerstaanbaar aangetrokken, zoodat hij ze zelfs onwillekeurig herhaalde. En hij deed dat zoo vaak, dat ze eindelijk vast in zijn geheugen geprent waren, en was ze nog telkens aan 't herhalen, toen Tilly de baby, na het op bakers manier zoo lang over het hoofdje gestreken te hebben als zij heilzaam voor hem achtte, hem het mutsje weer opzette en onder de kin vastbond.

„En was moedertje zoo geschrikt toen zij bij het vuur zat? Waarom schrikte Dot zoo; dat zou ik wel eens willen weten," mompelde de vrachtrijder, al heen- en weerloopende.

De toespelingen van den handelaar in kinderspeelgoed wierp hij ver van zich af en toch hadden ze hem in eene verdrietige, ontevreden stemming gebracht. Want Tackleton was een leepe, sluwe kerel en van zich zelf had John de overtuiging, dat hij wat traag van begrip was, zoodat zulke dubbelzinnige toespelingen hem altijd in de war brachten. Eén ding was echter zeker: het kwam niet in hem op, dat Tackleton die woorden gesproken had naar aanleiding van het ongewone gedrag zijner vrouw; maar toch drongen zich die twee dingen telkens weer aan hem op en kon hij ze onmogelijk van elkander gescheiden houden.

Het bed was spoedig gespreid en

de bezoeker, die alles afsloeg behalve een kop thee, begaf zich te rusten. En toen schoof Dot, die weer heel wel was, zooals zij volhield, heel wel — den grooten armstoel van haar man bij het vuur, stopte zijne pijp en gaf hem die aan, en nam zelf op haar gewone stoeltje plaats.

„Gaat moedertje een bed opmaken?" riep juffer Slowboy de baby toe, „en heeft hij bruin krulhaar als zijn mutsje afgenomen is, en schrikte dat liefste moedertje zoo, toen zij bij den haard zat?"

Zij wilde altijd op datzelfde stoeltje zitten. Ik vermoed dat zij wel wist hoe lief zij er uitzag, als zij daarin zat.

Zoo goed als Dot kon niemand eene pijp stoppen, al zocht men in alle werelddeelen. 't Was bepaald een lust te zien hoe zij haar dikke pinkje in den kop stak en dan in de pijp blies om den steel schoon te maken, en hoe zij dan deed, alsof er nog meer vuil in was en er een dozijn malen doorheen keek, alsof de pijp een verrekijker was. Wat lag er dan een lieve trek op haar bekoorlijk gezichtje! En tabak, o, daar kon zij zoo goed tegen!

En de manier waarop zij haar echtvriend de pijp in den mond stak en met een brandend stuk papier zoo heel dicht bij zijn neus kwam, zonder maar een haartje te zengen — dat was inderdaad een kunststuk!

En de ketel en de krekel, die hun liedje weer begonnen, erkenden het! Het lekkere haardvuur, dat weer lustig opvlamde, erkende het! De kleine maaier op de klok, die maar steeds doormaaide, erkende het! En John, de vrachtrijder, wiens rimpels verdwenen waren en die vriendelijker keek dan ooit, erkende het volmondiger dan een van allen.

En terwijl hij daar zoo kalmpjes, peinzend aan zijn oude pijpje zat te trekken en de Hollandsche klok eentonig tikte, en het vuur een rooden weerschijn door het vertrek wierp en de krekel sjirpte, kwam die genius van zijn huiselijken haard. — want dat was de krekel — in de gedaante van een toovenaar de kamer binnen en tooverde hem allerlei huiselijke tafereelen voor. Hij zag Dots van allerlei leeftijden en in allerlei gestalten de kamer vullen. Dots als vroolijke kinderen, die bloemen plukten in het veld en hem die brachten; schuwe Dots, die nu eens achteruitweken dan weer toenadering betoonden, wanneer zij zijn ruw gezicht zagen; pas getrouwde Dots, die om de deur kwamen kijken en lachend alle sleutels in bezit namen; moederlijke kleine Dots, bijgestaan door ouderlooze Slowboys, die kleine Peerybingles ten doop hielden; bejaarde Dots, maar toch nog frisch en opgewekt, passende op andere Dots, hare dochters, die aan den dans waren op landelijke festijnen; dikke Dots, omringd door een geheel troepje rose kleinkinderen; verschrompelde Dots, die leunden op stokken, terwijl zij voortwaggelden of liever kropen. En ook oude vrachtrijders doemden voor zijn geestesoog op, met oude, blinde Bozers aan hunne voeten; en nieuwe karren met jongere voerlieden — Gebroeders Peerybingle op de huif --; en oude zieke vrachtrijders, door liefderijke handen verzorgd; en groene graven van overleden vrachtrijders op het kerkhof. Terwijl de krekel hem dit alles voortooverde — hij zag het heel duidelijk al staarde hij in het vuur — voelde de vrachtrijder zijn hart lichter worden, hij voelde zich gelukkig en dankte zijn huisgoden met zijn gansche hart en gaf geen sikkepit meer om Gruff en Tackleton dan gij en ik.

Maar wie was die jeugdige mannelijke gestalte, door denzelfden tooverkrekel zoo dicht bij haar stoel geplaatst, de gestalte, die daar eenzaam en alleen bleef staan? Waarom bleef die daar, met zijn arm op den schoorsteenmantel, telkens herhalende: „Gehuwd! En niet met mij!”

O, Dot! O, onvoorzichtige Dot! Waarover je echtgenoot ook moge denken, zoo iets komt niet in zijne hersenen op. Waarom is de schaduw van dien jongen man op uw huiselijken haard gevallen?

Tweede Gezang.

Caleb Plummer en zijne blinde dochter woonden met hun beiden — zoo zou een sprookje kunnen beginnen en ik houd veel van sprookjes — evenals gij vermoedelijk, waarde lezer — omdat ze zooveel weten te vertellen van hetgeen er in deze zondige wereld voorvalt. Caleb Plummer en zijne blinde dochter woonden met hun beiden in een klein notendopje van een houten huisje, dat waarlijk niet veel meer was dan een puistje op den vooruitstekenden, rooden neus van Gruff en Tackleton. De gevel van Gruff en Tackleton was het sieraad van de straat, maar de woning van Caleb Plummer had men gemakkelijk met een paar hamerslagen tot gruis kunnen slaan en de afbraak in een wagen kunnen meevoeren.

Indien er iemand aan de woning

van Caleb Plummer de eer bewezen had deze na zulk een vernielingsproces te missen, zou het zonder twijfel alleen geweest zijn, om het verdwijnen als eene groote verbetering aan te prijzen. Dat woonhuis van Caleb Plummer zat aan den gevel van Gruff en Tackleton vast als een mossel aan den kiel van een schip, of als een slak aan eene deur, of als een partijtje paddestoelen aan den stam van een boom. Toch was het de wortel, waaruit de volwassen stam van Gruff en Tackleton was ontsproten; onder zijn bouwvallig dak had de voorlaatste Gruff en Tackleton op kleine schaal speelgoed vervaardigd voor een geheel geslacht jongens en meisjes, die er mede gespeeld en het uit elkaar gehaald hadden om te zien hoe 't er van binnen uitzag, en daarna waren gaan slapen.

Ik heb gezegd dat Caleb en zijne blinde dochter daar woonden. Ik had eigenlijk moeten zeggen, dat Caleb daar woonde en zijne arme blinde dochter ergens anders — in een heerlijk huisje, dat door Caleb zelf gemeubeld was, waar gebrek en armoede onbekend waren en zorgen nooit binnentraden. Caleb was geen toovenaar, maar in de eenige tooverkunst, die ons nog overgebleven is, in de kunst van opofferende, nimmer falende liefde, was de Natuur zijne meesteres geweest en van Haar had hij deze wonderen geleerd.

Het blinde meisje wist niet dat de zoldering verveloos was, dat de kalk hier en daar van de muren viel, groote scheuren ongestopt bleven en met elken dag wijder werden, balken vermolmden en naar beneden dreigden te vallen. Het blinde meisje wist niet dat alles wat ijzer was roestte, wat hout was vermolmde, behangsel verteerde en in lappen langs de wanden hing; zij wist niet dat alles om haar heen, zelfs de vorm van het huisje, langzamerhand inkromp. Het blinde meisje kwam nooit te weten dat er grove, leelijke stukken aardewerk op den schoorsteenmantel stonden, noch dat Caleb's dunne haren hoe langer hoe grijzer werden tengevolge van zorgen en moedeloosheid; het blinde meisje kwam nooit te weten, dat zij een harteloozen, in niets belang stellenden meester hadden — dat kortom Tackleton Tackleton was; zij leefde maar in het geloof, dat hij niets was dan een zonderling, die gaarne een grapje met hen had en, wijl hij hun beschermengel was, nooit een enkel woord van dank wilde aanhooren.

En dat was alles Caleb's werk; alles het werk van dien eenvoudigen vader! Maar hij zelf had ook een krekel achter zijne haardplaat en als hij met een bedroefd gezicht naar diens gezang zat te luisteren, toen het blinde kind nog heel jong was, had de geest van den krekel hem ingeblazen, dat zelfs het treurig gemis van hare oogen in een zegen veranderd en het meisje door allerlei kleine hulpmiddeltjes gelukkig gemaakt kon worden. Want al wat krekel is behoort tot een machtig geslacht, al weten de menschen, die er dagelijks mee omgaan, het niet — zooals menigmaal het geval is —; in de gansche wereld zijn geen vriendelijker en waarachtiger stemmen, geene waarin men zoo onbeperkt vertrouwen kan stellen of van wier vriendelijken raad men zoo zeker is, als van die, waarin de geesten van den huiselijken haard zich openbaren aan het menschdom.

Caleb en zijne dochter waren in hunne gewone werkkamer, die hun tevens als woonkamer diende, aan het werk; het was een vreemdsoortig vertrek. Daar waren huisjes in, heel en half af, voor poppen van alle standen. Huisjes, zooals men in de buitenwijken vindt, voor poppen met een middelmatig inkomen; keukens en eenvoudige vertrekken voor poppen uit de lagere standen; kapitale heeren-

huizen voor voorname poppen. Sommige dezer woningen waren reeds gemeubeld overeenkomstig de eischen van een beperkt inkomen; andere konden, zoodra dit maar verlangd werd, op meer kostbaren voet worden ingericht, waarvoor groote hoeveelheden stoelen, tafels, sofa's, bedden en allerlei snuisterijen gereed waren. De adel, de voorname stand, kortom het geheele publiek, waarvoor deze woningen bestemd waren, lag hier en daar in mandjes onafgebroken naar de zoldering te staren; maar in het aangeven van ieders sport op de maatschappelijke ladder en van ieders stand — hetgeen ook in het dagelijksch leven erg moeilijk schijnt te zijn — hadden de vervaardigers de Natuur ver voorbijgestreefd, niettegenstaande deze zelve toch al vrij zonderling en nukkig is. Immers, zij waren niet te onderscheiden aan stoffelijke dingen als satijn, katoen of lompen, maar hadden meer in het oog loopende eigenaardigheden, die geen misvatting toelieten. Zoo had de poppendame uit de voorname kringen wassen ledematen, die volkomen symetrisch waren, maar zij en hare standgenooten hadden die ook alleen. De volgende trap op de maatschappelijke ladder was die van de lederen poppen en daarop volgde die van ruw linnen. Wat het lagere volk betrof, dat moest zich maar behelpen met zwavelstokken voor armen en beenen en — zij kwamen er ook —; ze werden maar zoo in eens geplaatst in den kring, waartoe zij behoorden, zonder er ooit weer uit te kunnen komen.

Maar behalve de poppen waren er in het vertrek nog een aantal andere voorbeelden van Caleb Plummer's handigheid. Daar waren arken Noach's, waarin de wilde beesten en de vogels erg nauw op elkaar gepakt waren, terwijl, tengevolge eener dichterlijke vrijheid, de meeste dezer arken kloppers op de deuren hadden, wel is waar overbodige toevoegsels, daar ze aan porders en brievenbestellers deden denken, maar toch wel eene aardige versiering van de buitenzijde van het gebouw. Voorts waren er dozijnen kleine wagentjes, waarvan de wielen, als ze draaiden, een melancholiek piepend geluid maakten. Goote hoeveelheden kleine violen, trommen en dergelijke marteltuigen, en ontelbare kanonnen, schilden, zwaarden, speren en geweren. Ook kleine duikelaars met roode broeken, die onophoudelijk over een gespannen rood koord sprongen; benevens een ontelbaar aantal oude heeren, allen met een achtenswaardig, om niet te zeggen een eerbiedwaardig voorkomen, die als razenden over houten pinnen sprongen, welke daartoe opzettelijk voor hunne huisdeuren in den grond gestoken waren. Voorts allerlei soorten van beesten; paarden van onderscheidene grootte: van een rond, gevlekt stuk hout op vier pinnen voor pooten en een klein dwarshoutje voor manen, tot het hobbelpaard in al zijne volmaaktheid. Hoe moeilijk het ook vallen zou de dozijnen en nog eens dozijnen potsierlijke gedaanten te tellen, die elk oogenblik gereed waren om allerlei dwaasheden te verrichten, als men aan een kruk draaide, het zou evenmin eene gemakkelijke taak geweest zijn, eenige menschelijke dwaasheid, ondeugd of zwakheid op te noemen, waarvan niet direct of indirect de type in Caleb Plummer's werkkamer gevonden werd. En volstrekt niet in een overdreven vorm, want zeer kleine krukken kunnen mannen en vrouwen somtijds vreemdsoortiger kunststukken laten verrichten dan eenig stuk speelgoed, dat ooit vervaardigd is.

Te midden van al deze voorwerpen zaten Caleb en zijne dochter te werken. Het blinde meisje kleedde de poppen aan; Caleb was bezig een deftig heerenhuis van vier verdiepingen te schilderen en te vernissen.

De zorg, die op Caleb's gelaat te lezen stond, zijne afgetrokkenheid en droomerige manieren, die beter bij een alchimist of een diepzinnigen professor gepast zouden hebben, vormden op het eerste gezicht een koddig contrast met zijne bezigheden en met al dat kinderspeelgoed om hem heen. Maar dergelijke beuzelarijen worden ernstige zaken, wanneer ze uit nooddruft uitgevonden en vervaardigd worden; bovendien zou ik niet durven beweren, dat Caleb, indien hij een kamerheer of een lid van het Parlement geweest was, of een advocaat of een groot speculant, speelgoed zou te verwerken hebben gehad, dat veel belangrijker was, terwijl ik het ernstig betwijfel of het wel zulk onschuldig speelgoed geweest zou zijn.

„Dus was u gisteren avond met uwe nieuwe overjas in den regen, vader?" vroeg Caleb's dochter.

„In mijne mooie, nieuwe overjas," antwoordde Caleb, naar een drooglijn kijkende, waar het van zaklinnen vervaardigde kleedingstuk zorgvuldig te drogen gehangen was.

„Wat ben ik blij, dat u die jas gekocht hebt, vader!"

„En dan van zoo'n kleermaker!" zei Caleb. „Een kleermaker, die eigenlijk alleen voor voorname lui werkt! Veel te deftig voor mij!"

Het blinde meisje liet haar werk een oogenblik rusten en riep met een blijden lach: „Te goed, vader! Wat kan voor u te goed zijn?"

„Toch schaam ik me eigenlijk zoo'n mooi stuk te dragen," antwoordde Caleb, terwijl hij de uitwerking van zijne woorden op haar gelaat bespiedde. „Op mijn woord! Als ik de jongens zoo achter mij hoor roepen: ‚Kijk eens, wat een heer!' dan weet ik niet welken kant ik zal uitkijken. En toen die bedelaar laatst op een avond niet wilde heengaan en ik zei dat ik maar een eenvoudig man was, en hij antwoordde: ‚Neen, uwe Edelheid! Neen, Edele heer, zeg dat niet!" toen schaamde ik mij zoo en had een gevoel, alsof ik het recht niet had zoo'n mooi stuk te dragen."

Gelukkig blind meisje! Wat was zij blijde in haar vertrouwen.

„Ik zie u, vader!" riep zij, in de handen klappende, „ik zie u, zoo duidelijk alsof ik de oogen had, die ik niet noodig heb om u te zien. Eene blauwe jas...."

„Lichtblauw," zei Caleb.

„Ja, ja! Lichtblauw!" riep het meisje, met een van vreugde stralend gelaat. „De kleur, die ik mij van den hemel herinner! U vertelde mij al, dat 't een blauwe was. Een lichtblauwe jas...."

„En zoo gemakkelijk om het lijf," voegde Caleb er bij.

„Ja! Gemakkelijk om het lijf!" riep het blinde meisje, hartelijk lachend, „en dan u er in, vader, met uw vroolijk gezicht en een glimlach om den mond, uw donkere haar en uw jeugdigen gang — o, nog zoo jong en knap!"

„Hallo! Hallo!" zei Caleb. „Je zult mij nog ijdel maken!"

„Ik geloof dat u 't al bent," riep het blinde meisje, terwijl zij met een blij gezicht naar hem wees. „Ik ken u, vader! Ha, ha, ha! Ik weet precies hoe u er uitziet!"

Hoe zeer verschilde het portret, dat zij zich van hem vormde, van de werkelijkheid! Zij had gesproken over zijn jeugdigen stap! En daarin had zij gelijk. Sinds jaren had hij den drempel niet overschreden in zijn gewonen langzamen pas, maar hij was altijd binnengekomen met een soort sprong, dien zij goed kon hooren; hoe vol zijn gemoed somtijds ook was, hij had nooit vergeten met een vluggen, lichten tred door de kamer te gaan, ten einde den moed en de vroolijkheid er bij haar in te houden!

De hemel alleen wist dat! Het komt mij zelfs voor, dat Caleb's zonderlinge manier van optreden haar ontstaan half en half te danken had aan de

verwarring, die hij zelf gesticht had in alles om zich heen, alleen uit liefde voor zijn blinde meisje.

Hoe kon de goede man anders dan in verwarring geraken, na zooveel jaren zijn best gedaan te hebben, om zijn eigen-ik te vernietigen, zijn eigen-ik en alle voorwerpen, waarmede hij in aanraking kwam.

„Ziezoo, dat is weer gereed," zei Caleb, een paar passen achterwaarts doende, om zijn werk beter te kunnen beoordeelen; „'t is zoo nabij de werkelijkheid als twaalf halve stuivers bij een halven shilling. Hoe jammer dat de heele voorgevel in eens opengaat! Was er maar een trap in en waren er maar geregelde deuren aan alle kamers! Maar dat is juist de schaduwzij van mijn beroep: ik word altijd teleurgesteld!"

„Wat spreekt u zacht, vader! Bent u moe?"

„Moe?" herhaalde Caleb, „waarvan zou ik vermoeid zijn, Bertha? Ik was nog nooit moe. Wat is dat eigenlijk?"

Ten einde aan zijne woorden wat meer kracht bij te zetten, begon hij onwillekeurig een paar poppen na te doen, die op den schoorsteenmantel stonden en gedoemd schenen zich ten eeuwigen dage uit te rekken en te geeuwen; terwijl hij te gelijkertijd een liedje begon te neuriën. Het was een drinklied, ten minste er kwam zoo iets in voor van een schuimenden beker. Hij zong als ware hij een Jantje zonder zorg, maar zijn gelaat vertoonde meer rimpels en plooien dan ooit.

„Wat? Ben jij aan 't zingen!" vroeg Tackleton, zijn hoofd binnen de kamer stekende. „Ga je gang maar! Ik kan niet zingen."

Niemand zou er hem van verdacht hebben. Hij had in elk geval geen gezicht om te zingen.

„Ik heb geen tijd om te zingen," ging Tackleton voort. „Ik ben blij dat jij wel tijd daarvoor hebt. Ik hoop dat het werk er niet onder lijden zal. 't Gaat moeilijk samen zou ik denken?"

„Als je nu eens kon zien, Bertha, hoe hij tegen me staat te knipoogen!" fluisterde Caleb. „Altijd grappig! Als je hem niet beter kende, zou je meenen, dat hij in vollen ernst spreekt — is 't niet?"

Het blinde meisje knikte glimlachend.

„De vogel, die kan zingen en niet wil, moet aan het zingen worden gemaakt," mompelde Tackleton. „Maar wat moet men met den uil doen, die niet kan zingen en niet moest zingen en toch wil? Kan men er iets aan doen?"

„O, je moest hem nu eens zien knipoogen!" fluisterde Caleb zijne dochter in. „O, lieve hemel!"

„Altijd vroolijk en welgemoed als hij bij ons is!" riep Bertha.

„O, ben jij daar ook?" antwoordde Tackleton. „Arm idioot schepsel!"

Hij meende werkelijk, dat zij idioot was, en grondde deze meening op het feit — ik kan niet zeggen of hij 't zich bewust was of niet — dat zij verliefd op hem was.

„En," ging Tackleton voort, „ik ben nu toch hier.... hoe gaat het?"

„O, heel goed, heel goed! Ik ben zoo gelukkig, als u zelf mij zoudt kunnen wenschen. Zoo gelukkig als u de geheele wereld zoudt maken als u maar kondt."

„Arme idioot!" mompelde Tackleton. „Geen grein verstand! Geen grein!"

Het blinde meisje nam zijne hand, drukte er een kus op en hield die eenige oogenblikken in de hare; ja, zij legde er hare wang liefkoozend tegen aan alvorens ze los te laten. Er was zooveel onuitsprekelijke teederheid, zooveel vurige dankbaarheid in hare manier van doen, dat zelfs Tackleton er door geroerd was en op iets minder brommigen toon dan gewoonlijk zei:

„Wat scheelt er aan?"

„Ik heb het dicht bij mijn kussen gezet, toen ik gisteren avond ging slapen, en dacht er in mijne droomen telkens aan. En toen de dag aanbrak en de schitterende roode zon .... de zon is immers rood, vader?" de kamer binnenstroomde, keerde ik het kleine boompje er naar toe en, terwijl ik den hemel dankte, die zulke heerlijke dingen laat groeien, zegende ik u in stilte, wijl u 't mij gezonden hebt om mij genoegen te doen."

„O, je moest hem nu eens zien knip oogen!" fluisterde Caleb zijne dochter in. „O. lieve hemel!"

„'s Morgens en 's avonds rood, Bertha," zei Caleb met een droeven blik op zijn patroon.

„Toen de zon opging en het schitterend licht, waartegen ik altijd bang ben mij te stooten op de wandeling. „Losgebroken uit het gekkenhuis." bromde Tackleton binnensmonds. „Spoedig komen wij tot het dwangbuis en den muilband. Wij naderen dat tijdstip."

Caleb stond met gevouwen handen

te luisteren naar hetgeen zijne dochter vertelde, alsof hij werkelijk in onzekerheid verkeerde. Had Tackleton iets gedaan waarvoor men hem dank schuldig was, of niet? Ik geloof heusch, dat hij er over in twijfel verkeerde. Ware hij op dat oogenblik een volkomen vrije afgezant geweest, die, op straffe des doods, den speelgoedkoopman moest laten hangen of hem te voet vallen, naar mate deze verdiende, dan zou 't hem moeite gekost hebben te beslissen. Toch wist Caleb, dat hij het rozeboompje met eigen hand zoo zorgvuldig mogelijk had meegebracht voor haar, en dat zijne eigen lippen het onschuldig bedrog hadden uitgesproken, dat hem moest helpen om voor haar geheim te houden, hoeveel hij zich dagelijks ontzegde om haar geluk te verhoogen.

„Bertha!" zei Tackleton, voor een oogenblik wat vriendelijker dan gewoonlijk, „kom eens hier."

„O, ik kan recht naar u toe loopen! U behoeft mij volstrekt niet vast te houden, vader!" voegde zij er bij.

„Zal ik je eens een geheim vertellen, Bertha?"

„Als u wilt," antwoordde Bertha op levendigen toon.

Wat kwam er een leven op haar verduisterd gelaat! Hoe lief stond haar die lichtstraal, toen zij het hoofd luisterend vooroverboog!

„Het is vandaag de dag waarop die kleine.... hoe heet zij ook weer?.... dat bedorven kindje, Peerybingle's vrouw u gewoonlijk bezoekt... hier zoo'n soort Picnic houdt, is 't niet?" zei Tackleton, op wiens gelaat te lezen stond, dat hij van zulke dingen een afschuw had.

„Ja," antwoordde Bertha. „Dat is vandaag."

„Dat dacht ik wel," zei Tackleton. „Ik zou graag van de partij zijn."

„Hoort u dat, vader?" riep het blinde meisje verrukt.

„Ja, ja, ik hoor het." mompelde Caleb, met den strakken blik van een nachtwandelaar, „maar ik geloof het nog niet. Het is stellig een van mijn eigen leugens," voegde hij er zacht bij.

„Je moet weten dat ik de Peerybingles wat meer in aanraking wensch te brengen met May Fielding," hernam Tackleton. „Ik ga trouwen met May."

„Trouwen!" riep het blinde meisje, een stap achteruit doende.

„Zij is door en door idioot," mompelde Tackleton, „ik was wel bang niet begrepen te zullen worden. „Ja, Bertha, trouwen! Kerk, dominee, getuigen, koster, glazen koets, bruidsdejeuner, bruidstaart, fooien, muziek en al zulke warreboel meer. Een trouwpartij, zie je: eene trouwpartij. Weet je wat eene trouwpartij is?"

„Ja, dat weet ik," antwoordde het blinde meisje. „Ik begrijp het."

„Zoo?" mompelde Tackleton. „Dat is meer dan ik verwachtte. Welnu! Om die reden wensch ik van de partij te zijn en May en hare moeder mee te brengen. Ik zal in den namiddag een en ander zenden als mijn aandeel in de partij. Een koude schapebout of iets dergelijks. Mag ik komen?"

„Ja," antwoordde zij.

Haar hoofd was gebogen en van hem afgewend, zoo stond zij met de handen over elkander te peinzen.

„Ik geloof dat je mij maar liever niet er bij hebt," mompelde Tackleton, haar aankijkende, „want je schijnt alles al weer vergeten te zijn. Caleb!"

„Ik kan het er wel op wagen te zeggen dat ik hier ben," dacht Caleb.... „Mijnheer!"

„Zorg dat zij niet vergeet wat ik haar zoo even gezegd heb."

„Zij vergeet nooit iets," antwoordde Caleb. „Dat is een van de weinige dingen waarin zij niet verstandig is."

„Ieder mensch meent dat zijn eigen ganzen zwanen zijn," merkte de speel-

goedkoopman schouderophalend aan. „Arme drommel!”

Na deze laatste woorden met diepe verachting uitgesproken te hebben, verdween de oude Gruff en Tackleton.

Bertha bleef in gepeins verzonken staan op de plek waar hij haar verlaten had. De vroolijke trek op haar gelaat had plaats gemaakt voor een diep treurigen. Drie of vier malen schudde zij het hoofd, alsof zij treurde over een geleden verlies, maar haar verdriet uitte zich niet in woorden.

Eerst nadat Caleb al eenigen tijd bezig geweest was een paar paarden voor een rijtuig te spannen, door eenvoudig hunne lichamen met spijkers aan het tuig vast te maken, kwam zij bij hem en zich naast zijn stoel neervlijende, sprak zij:

„Vader, ik ben zoo eenzaam in de duisternis, die mij omringt. Ik heb behoefte aan mijne oogen, aan mijne geduldige, gewillige oogen.”

„Hier zijn ze,” zei Caleb. „Altijd klaar. Ze behooren meer aan jou dan aan mij, elk uur van de vier en twintig. Wat moeten die oogen voor je doen, beste?”

„Kijk het vertrek eens rond, vader.”

„Goed zoo. Even spoedig gedaan als gezegd, Bertha.”

„Vertel mij dan eens hoe het er uitziet.”

„Precies als alle dag,” antwoordde Caleb. „Eenvoudig, maar heel gezellig. De vroolijke kleuren van het behangsel, de schitterende kleuren van de bloemen op de borden en schotels; het glimmende hout van de paneelen, de vroolijkheid en netheid van het geheel... dat alles maakt het tot eene aardige woning.”

„U hebt uw werkpak aan en ziet er niet zoo netjes uit als in de blauwe jas, is 't wel, vader?” vroeg Bertha terwijl zij hem even aanraakte.

„Lang zoo netjes niet,” antwoordde Caleb. „Maar toch zoo tamelijk.”

„Vader,” ging het blinde meisje voort, terwijl zij opstond en den arm om zijn hals sloeg, „vertel mij eens iets van May. Is zij heel mooi?”

„Ja, dat is zij,” antwoordde Caleb. En dat was zij inderdaad. Het was een zonderling gevoel voor Caleb, zoo onomwonden de waarheid te kunnen zeggen.

„Zij heeft donker haar,” zei Bertha, „donkerder dan ik. Eene zachte stem, zij is muzikaal, dat weet ik. Ik heb altijd graag geluisterd naar hare stem. Hare gestalte....”

„Er is geen enkele pop in de kamer, zoo sierlijk als zij,” viel Caleb in. „En hare oogen....”

Hij bleef steken, want Bertha had de armen nog stijver om zijn hals geslagen en den druk, dien hij voelde, begreep hij maar al te goed. Hij kuchte even, sloeg nog een paar spijkers in een paard en nam daarna, zooals gewoonlijk in moeilijke omstandigheden, zijne toevlucht tot het lied van den schuimenden beker.

„Onze vriend, vader, onze weldoener. Zie, het vermoeit mij nooit over hem te hooren spreken. Is 't wel, vader?” vroeg zij haastig.

„Natuurlijk,” antwoordde Caleb. „En niet zonder reden.”

„O, hoeveel redenen had ik daar voor!” riep de blinde, met zooveel vuur, dat Caleb, hoe eerlijk zijne bedoelingen ook waren, haar niet durfde aankijken, maar de oogen neersloeg, alsof zij daarin zijn onschuldig bedrog zou kunnen lezen.

„Vertel mij dan meer van hem, beste vader!” zei Bertha. „Altijd weer! Hij heeft een vriendelijk, liefdevol gelaat, nietwaar? Ik weet zeker dat het eerlijk en waar is. Het mannelijk hart, dat alle gunsten met een schijn van ruwheid en onwil tracht te bedekken, toont zich in elken blik.”

„In al zijn adel,” voegde Caleb er in zijne kalme wanhoop bij.

„In al zijn adel,” riep het blinde meisje. „Hij is ouder dan May, nietwaar, vader?”

„Ja... a,” antwoordde Caleb aarze-

lend. „Hij is een weinig ouder dan May. Maar dat beduidt niets."

„O, vader, jawel! Zijn geduldige gezellin te wezen in zijne zwakheid en zijn ouderdom; hem op te passen in ziekte en te troosten in dagen van leed; onvermoeid voor hem werkzaam te zijn; voor hem te waken, hem te dienen, naast zijn bed te zitten praten als hij wakker is, en bidden als hij slaapt, o, welk een voorrecht moet dat wezen! Hoeveel gelegenheid zal zij hebben, om hem al hare liefde en toewijding te toonen! Zou zij dat alles werkelijk doen, vader?"

„Zonder twijfel," antwoordde Caleb.

„Ik heb haar lief, vader; ik heb haar lief met heel mijn hart!" riep het blinde meisje uit, vleide haar arm blind gezichtje tegen Caleb's schouder en schreide..... schreide zoo hartstochtelijk, dat 't hem speet haar in deze stemming gebracht te hebben.

Terzelfder tijd was er veel drukte geweest bij de Peerybingle's, want de kleine juffrouw Peerybingle kon natuurlijk niet uitgaan zonder de baby, en het aankleeden van de baby kostte veel tijd. Niet dat het kind zoo veeleischend, of zoo zwaar of zoo groot was, maar er was heel wat te doen, eer alles er aan was gedaan, en dat alles geschiedde met groote tusschenpoozen. Zoo bijvoorbeeld, toen het kind met horten en stooten tot eene zekere hoogte aangekleed was en men redelijkerwijze had kunnen onderstellen, dat het op eene kleinigheid na gereed moest zijn en er een baby voor den dag zou komen, zooals er op de gansche wereld geen tweede werd gevonden, werd hij onverwacht in eene wollen muts als begraven en in bed gestopt, waar het een uur lang tusschen twee dekens lag te jammeren. Daarop werd het uit dien lijdelijken toestand gewekt, om — hetgeen ik met uwe toestemming wel eene kleine versnapering zou willen noemen — onder luid geschreeuw te gebruiken. En toen weer slapen. Juffrouw Peerybingle trok partij van dit oogenblik, om zich zelve zoo netjes aan te kleeden als gij ooit iemand gezien hebt; en terzelfder tijd perste juffrouw Slowboy zich in een keurslijf van zulk een wonderlijk en vernuftig uitgedacht model, dat het noch bij haar, noch bij iets in het heelal scheen te behooren; 't was een verschrompeld, omgekruld ding, zonder eenig fatsoen, en had blijkbaar uit zich zelf dien vorm aangenomen, zonder zich aan iets of iemand te storen. De baby was intusschen wakker geworden en werd nu, door de vereenigde pogingen van juffrouw Peerybingle en juffrouw Slowboy, in een roomkleurig manteltje gewikkeld, terwijl hij een soort pastei van nanking op het hoofd kreeg. Na verloop van eenigen tijd was het drietal genaderd tot de deur, waar het oude paard uit ongeduld al meer dan het dubbele van het dagelijksche tolgeld aan den weg had opgekrabd, terwijl Bozer heel in de verte achterom stond te kijken en het paard voortdurend in verzoeking bracht om, zonder daartoe verlof te hebben bekomen, maar vast op te loopen.

Men zou John al heel weinig hebben moeten kennen, als men gemeend had een stoel of iets dergelijks te vinden, om juffrouw Peerybingle het instappen gemakkelijk te maken. Nog eer zij omgekeken had, zat zij al op hare plaats, frisch en rose als altijd, zeggende: „Maar John! Hoe kun je dit nu doen! Denk toch aan Tilly."

Indien het mij veroorloofd was in dit verhaal melding te maken van de beenen eener jonge dame, zou ik van die van juffrouw Slowboy in het midden brengen, dat ze bijzonder geschikt schenen om geschaafd te worden en dat genoemde jonge dame nooit eene trap op- of afging, zonder deze omstandigheid er op aan te teekenen, evenals Robinson Crusoe op zijn houten kalender aanteekening hield van

de dagen. Maar, zooals ik reeds zeide, men zou dat onfatsoenlijk kunnen vinden en daarom zal ik er maar verder over zwijgen.

„John!” riep Dot, „heb je de mand met het kalfsvleesch en de hampastei en de dingetjes, en de flesschen bier? Zoo niet, dan moet je onmiddellijk terugkeeren.”

„Je bent een aardig klein ding,” antwoordde de vrachtrijder, „om nu nog over terugkeeren te spreken, terwijl wij al een vol kwartier over den tijd zijn.”

„Het spijt mij wel, John,” zei Dot zenuwachtig, „maar ik kan onmogelijk bij Bertha aankomen — ik doe het in geen geval, John! — zonder het kalfsvleesch, de hampastei, de dingetjes en de flesschen bier. Hu!”

Dit eenlettergrepige woord gold het paard, dat er echter niet de minste aandacht aan schonk.

„Het is tijd genoeg,” antwoordde John, „wanneer ik werkelijk iets vergeten heb. De mand staat veilig en wel in den wagen.”

„Wat moet je toch een hardvochtig monster zijn, John, om dat niet dadelijk te zeggen, en mij een angstig oogenblik te besparen! Ik verklaar nogmaals, dat ik zonder het kalfsvleesch en de hampastei en de dingetjes en de flesschen bier niet bij Bertha zou willen aankomen — voor al het geld der wereld niet! Geregeld eenmaal in de veertien dagen sinds ons huwelijk, John, hebben wij daar onze kleine picnic gehad. Als die in de war liep, zou ik aan ons geluk gaan twijfelen.”

„Het was een inval, die je goede hart alle eer aandeed, vrouwtje,” zei de vrachtrijder.

„Beste John!” antwoordde Dot met eene kleur als vuur. „Geef er mij de eer toch niet van. Goede hemel!”

„Apropos....” viel de vrachtrijder in, „die oude heer....”

Weder zoo zichtbaar, zoo plotseling verlegen!

„Een rare snaak,” ging de vrachtrijder voort, terwijl hij den voor hem liggenden weg afkeek. „Ik kan geen hoogte van hem krijgen. Toch geloof ik niet dat er een kwaad haar aan hem is.”

„O, neen! Ik ben er zeker van — geen een!”

„Ja,” hernam de vrachtrijder, haar eenigszins verbaasd aankijkende, omdat er zoo'n ernstige trek op haar gelaat kwam. „Ik ben blij dat jij er zoo zeker van bent, want dat bevestigt mijn vermoeden. Vreemd, dat het in hem opgekomen is te verzoeken bij ons te blijven wonen, vind je niet? 't Kan toch raar loopen in de wereld.”

„Heel raar,” stemde zij toe met bijna onhoorbare stem.

„Hoe 't zij, hij is een goedhartige oude heer,” hernam John, „en betaalt als een heer, en ik meen dat men op zijn woord zal kunnen vertrouwen als op dat van een heer. Ik had van morgen een langdurig gesprek met hem; hij kan mij al beter verstaan, zegt hij, en dat zal hoe langer hoe beter gaan, als hij eenmaal aan mijne stem gewend is. Hij vertelde mij veel van zijn eigen leven, en ik vertelde hem van het mijne en hij deed mij allerlei zonderlinge vragen. Ik vertelde hem dat ik voor mijne zaak twee ritten te maken heb, begrijp je? Den eenen dag rechts van ons huis en terug, den anderen dag links van ons huis en terug — want hij is hier vreemd en kent de namen van de plaatsen niet — en hij scheen er veel belang in te stellen. ‚Nu,’ zei hij, ‚dan rijd ik van avond met u terug; ik was al bang dat u den anderen kant op moest. Dat treft prachtig! En ik beloof u niet zoo vast te zullen slapen in de kar!’ — Ja, ja, hij sliep vast, dat is waar! Maar, Dot, waar denk je aan?”

„Aan denken, John? Ik..... ik zat naar jou te luisteren.”

„O, dat is goed!” zei de brave vrachtrijder. „Ik was bang dat je gezicht zoo ernstig stond, omdat ik zoo

door babbel, en dat je daarom aan iets anders dacht. Ik was toch wel wat aan het doorslaan, is 't niet?"

Aangezien Dot geen antwoord gaf op deze vraag, reden zij eenigen tijd zwijgend door. Maar het was niet gemakkelijk de stilte te bewaren in John Peerybingle's kar, want iedereen waar zij langs kwamen, had wat te vragen. Soms — heel dikwijls zelfs — was het niet anders dan „hoe gaat het?" maar op denzelfden hartelijken toon te antwoorden, dat kostte niet alleen een hoofdknik en een glimlach, maar dan werd er soms van de longen evenveel vereischt als bij een langgerekte rede in het Parlement. Nu en dan bleef een vriend te voet of te paard naast den wagen om wat te praten; een ander bleef staan, maar allen hadden wat te vertellen.

Bovendien gaf Bozer aanleiding tot meer vriendschappelijke begroetingen dan een half dozijn christenmenschen zouden kunnen doen! Iedereen langs den weg kende hem — vooral de kippen en de varkens, die, zoodra zij hem zagen aankomen, altijd schuins loopende, de ooren gespitst en het korte staartje pedant in de lucht, naar de meest afgelegen schuilplaatsen vluchtten, zonder de eer van eene nadere kennismaking af te wachten. Hij had overal wat te doen, ging alle draaibruggetjes over, keek in alle putten, holde van de eene hut in de andere, sprong eensklaps te midden van eene dameskostschool, joeg alle duiven op, deed de staarten van alle katten onrustbarend zwellen, en draafde alle herbergen binnen als ware hij een dagelijksche bezoeker. Waar hij kwam, kon men de een of ander hooren roepen: „Hallo! Daar is Bozer!" en dan kwam de heele familie naar buiten, om John Peerybingle en zijn aardig vrouwtje goeden dag te zeggen.

Talloos waren de pakken en pakjes voor den bode, die telkens zijne kar moest laten stilhouden om ze af te geven en aan te nemen, hetgeen volstrekt niet het onaangenaamste gedeelte van de reis was. Sommige menschen waren zoo vol verwachting van die pakjes, andere waren er zoo verwonderd over en weer andere hadden zooveel er bij te bestellen, en John stelde er zooveel belang in, dat het veel leek op een comedie. Ook waren er heel wat pakjes, waarover lang en breed geredekaveld moest worden tusschen den bode en de afzenders, aan welke discussies door Bozer gewoonlijk werd deelgenomen, nu eens schijnbaar aandachtig luisterend, dan weder luid blaffend om de verzamelde menigte heenloopende. Al deze voorvallen zat Dot op haar stoel in de kar met groote aandacht te aanschouwen en terwijl zij daar zoo zat te kijken — door de huif van de kar als in een lijst geplaatst — was er onder de jonge mannen geen een, die niet een knikje of een lach voor haar over had en den braven vrachtrijder niet benijdde. En deze had er schik in, want hij was wat trotsch op zijn alom bewonderde vrouwtje, dat zich van die bewondering niet veel meer aantrok dan dat zij die wel aardig vond.

Het was wel wat mistig, echt koud Januari-weer. Maar wie lette daarop? Dot zeker niet. En Tilly Slowboy ook niet, want voor haar scheen het zitten in eene kar het toppunt van alle aardsche vreugde te zijn, de eindpaal van alle hoop. En de baby nog minder, want geen baby kon warmer toegedekt en vaster in slaap zijn, dan dat kleine Peerybingletje gedurende den ganschen rit.

Men kon natuurlijk niet ver zien in den mist, maar toch genoeg. Het is verbazend zoo veel als men zien kan in een nog veel dikkeren mist, als men maar de moeite doet van er naar te kijken. 't Was al een genot om te kijken naar de tooverkringen op de grasvelden en naar de rijp,

die in lange draden aan de takken hing, om nog te zwijgen van de wonderlijke vormen, die de boomen aannamen, wanneer ze plotseling uit den mist opdoemden, om een oogenblik later weer te verdwijnen. De heggen waren bladerloos en ineengegroeid, maar toch was het niet ontmoedigend om er naar te kijken; integendeel, zoo'n wintergezicht doet de warmte van den huiselijken haard meer op prijs stellen en wekt het verlangen op naar den groenen zomer. Ook de rivier zag er kil uit, maar ze was nog in beweging en stroomde zelfs vrij snel — een goed teeken. In het kanaal was bijna geen beweging te bespeuren, maar dat was minder, want, ging de vorst door, dan kwamen schaatsen en sleden te voorschijn en konden de zware oude schuiten, hier en daar op de werven, den ganschen dag hunne verroeste schoorsteenpijpen laten rooken en eenigen tijd een lui leventje lijden.

Op een veld was men bezig een groote hoop onkruid of stoppels te verbranden; de witte rook, waar de roode vlam tusschen door speelde, stak aardig af tegen den grijzen mist; maar juffrouw Slowboy die den rook in de keel kreeg, begon te hoesten, zoodat de baby wakker werd en niet weer verkoos te slapen. Intusschen had Bozer, die altijd een kilometer of zoo vooruit was, de eerste huizen van de stad al bereikt en langen tijd vóór de kar bij de woning van Caleb was aangekomen, stond de trouwe hond met het blinde meisje op de stoep te wachten.

Bozer — laat ik dit niet vergeten te zeggen — ging met Bertha heel anders om dan met andere menschen, zoodat ik de overtuiging heb, dat het dier zich van hare blindheid bewust was. Hij trachtte nooit hare aandacht te trekken door haar aan te kijken, zooals hij bij andere menschen deed, maar raakte haar even aan. Welke ondervinding hij van blinde menschen of blinde honden opgedaan had, is mij onbekend. Hij had nooit een blinden meester gehad, terwijl noch zijn vader noch zijne moeder, voor zoover mij bekend is, met blindheid bezocht waren geweest. Waarschijnlijk had hij 't zelf ontdekt; hoe 't zij, hij had 't op de eene of andere wijze begrepen en pakte Bertha bij de schort, die hij vasthield totdat juffrouw Peerybingle en de baby en juffrouw Slowboy en alle manden en flesschen veilig in huis waren.

May Fielding was er al en hare moeder ook — een klein, ontevreden, oud dametje met een snibbig gezicht; vermoedelijk op grond van haar slank middel, dat werkelijk zoo dun was als de stijl van een ledikant, meende zij op eene zekere voornaamheid te kunnen bogen. Ook scheen zij betere dagen gekend te hebben of had zij die kunnen kennen, indien er iets gebeurd was, dat nooit gebeurde en ook wel nooit gebeuren zou, ten minste zij was altijd wel heel vriendelijk, maar uit de hoogte. Gruff en Tackleton was er ook en deed zijn uiterste best om heel aardig te zijn, terwijl hij zich daar volkomen thuis voelde, zoo volkomen in zijn element, als een jonge zalm op den top van de pyramide van Cheops.

„May! Liefste vriendin!" riep Dot, op haar toesnellende. „Hoe heerlijk je ook hier te zien!"

Hare oude vriendin was even hartelijk en even blij als zij 't was — ge moogt het gelooven of niet — een heerlijk gezicht die beiden elkander te zien omhelzen. Tackleton was een man van grooten smaak; dat lijdt geen twijfel. May was werkelijk heel mooi.

Wanneer men gewend is aan een mooi gezichtje en dit in aanraking komt met een ander, dan kan men soms niet nalaten vergelijkingen te maken en gebeurt het wel eens, dat het eerste u alledaagsch en mat toe-

schijnt en nauwelijks den hoogen dunk, dien gij er van hadt, waardig. Nu, dit was hier niet het geval; noch met Dot, noch met May; want het gezichtje van de eene deed de schoonheid van dat van de andere zoo goed uitkomen, dat John Peerybingle, toen hij binnenkwam, op het punt was te zeggen dat zij wel zusters leken — hetgeen een vreemde ook ongetwijfeld zou gemeend hebben.

Tackleton had zijn schapebout meegebracht en o wonder, nog eene taart bovendien. Nu, men trouwt niet elken dag en mag zich dus als bruidegom wel eens te buiten gaan. Behalve deze lekkernijen waren er nog het kalfsvleesch en de hampastei en de „dingetjes", zooals juffrouw Peerybingle ze noemde en die hoofdzakelijk bestonden uit nooten, sinaasappelen, koekjes en zoo al meer. Toen dit alles gereedgezet was, geflankeerd door Caleb's aandeel, een grooten houten schotel dampende aardappelen — meer mocht hij volgens de plechtige afspraak niet bijdragen — geleidde Tackleton zijne aanstaande schoonmoeder naar de eereplaats. Ten einde deze plaats bij het groote festijn waardig te bekleeden, had de deftige matrone zich opgedirkt met eene muts, die er op berekend was iedereen met ontzag te vervullen. Ook droeg zij handschoenen. Liever sterven dan onfatsoenlijk zijn!

Caleb zat naast zijne dochter; Dot en hare schoolvriendin zaten zij aan zij en de brave vrachtrijder had eene plaats aan het benedeneinde van de tafel. Juffrouw Slowboy zat, van het gezelschap afgezonderd op een stoel, zoodanig dat het hoofdje van de baby met niets in aanraking komen kon. Tilly kon geen oog van de poppen en het speelgoed afhouden en de poppen konden het evenmin van Tilly en het gezelschap. De eerwaardige oude heeren bij de voordeuren van de deftige huizen schenen bijzonder veel belang in de partij te stellen en, alvorens weder een nieuwen sprong te doen, te luisteren naar de gesprekken, om dan weer eensklaps in de wildste buitelingen te vervallen, die ze, zonder adem te scheppen, tallooze malen herhaalden, alsof zij op deze wijze hunne vreugde aan den dag wilden leggen.

Indien deze oude heeren heimelijk boosaardige vreugde koesterden in het aanschouwen van Tackleton's dwaas figuur, dan hadden zij alle reden om tevreden te zijn. Tackleton kon maar niet op dreef komen, en hoe vroolijker zijne aanstaande bruid werd in Dot's gezelschap, hoe meer hem die vroolijkheid hinderde, niettegenstaande hij ze zelf bij elkander gebracht had. Want Tackleton kon de zon niet in het water zien schijnen en als zij lachten en hij wist niet waarom, was hij onmiddellijk gereed om ze te verdenken van hem uit te lachen.

„O, May!" zei Dot. „Wel wel, als ik er nog aan denk! Zoo over die heerlijke schooldagen te praten, maakt iemand jong opnieuw."

„Nu, je bent nooit erg oud," meende Tackleton.

„Kijk mijn kalmen, deftigen man dan maar eens aan," antwoordde Dot. „Hij maakt mij minstens twintig jaar ouder. Is 't niet, John?"

„Veertig," antwoordde John.

„Hoeveel u May ouder zult maken, zou ik wel eens willen weten," hernam Dot lachend. „Maar op haar eerstvolgenden verjaardag wordt zij minstens honderd jaar."

„Ha, ha!" lachte Tackleton, maar die lach klonk zoo hol als een trom en hij trok een gezicht, alsof hij Dot met het grootste plezier den hals had kunnen omdraaien.

„O, o!" riep Dot. „Alleen al de herinnering aan hetgeen wij op school bespraken over de mannen, die wij zouden kiezen! Ik weet niet hoe jong, hoe knap, hoe vroolijk, hoe levendig de mijne wel moest zijn! En die van May! O, hemel! Ik weet niet of ik lachen of schreien moet, als ik be-

denk hoe mal wij konden wezen!"

May scheen dit wel te weten, want alle kleur was van hare wangen verdwenen en er stonden tranen in hare oogen.

„Ja," hernam Dot, „soms noemden wij ook wel bepaalde personen — werkelijk levende jongens — en konden niet denken hoe heel anders 't gaan zou. Eén ding is zeker: aan John heb ik nooit gedacht en als ik jou voorspeld had, dat je nog eens met Tackleton trouwen zoudt, hadt je me zeker een klap gegeven. Is 't niet May?"

Al zei May niet „ja," zij zei ook niet neen, noch gaf zij op eenigerlei wijze te kennen, dat zij 't niet gedaan zou hebben.

Tackleton lachte — hij proestte het uit. John Peerybingle lachte ook op zijne gewone goedmoedige, tevreden manier, maar het was fluisteren in vergelijking met Tackleton's uitbarsting.

„Dat heeft je toch niet kunnen helpen! Wij waren onweerstaanbaar, we kwamen en overwonnen! Waar zijn nu al die jonge aanbidders?" riep Tackleton.

„Sommige hunner zijn dood," antwoordde Dot, „andere vergeten. Waren ze nu hier, dan zouden zij niet begrijpen, dat wij dezelfde schepsels zijn; ze zouden niet gelooven dat hetgeen zij hier zouden zien en hooren de waarheid was, dat wij hen zoo konden vergeten. Neen, zij zouden er geen woord van gelooven!"

„Maar, Dot!" riep de vrachtrijder, „vrouwtje!"

Zij had zoo ernstig en met zooveel vuur gesproken, dat het wel noodig was haar eens tot de orde te roepen. Haar man had daarmede echter de meest vriendschappelijke bedoelingen, hij wilde den ouden Tackleton sparen, en.... het doel was bereikt, zij hield op en sprak geen woord meer. Maar zelfs in haar stilzwijgen legde zij eene ongewone ontroering aan den dag, die Tackleton met zijn eene oog zeer goed opmerkte en die hij haar later inpeperde.

May sprak geen woord, goed noch kwaad; zij zat maar voor zich te kijken en scheen geen belang te stellen in de dingen, die om haar heen voorvielen. Hare moeder, dat goede oudje, sprak nu ook een woordje mee en zei, dat meisjes nu eenmaal meisjes waren en wat voorbij was voorbij was en dat men, zoolang men jong en onbedachtzaam was, zich ook als jonge, onbedachtzame menschen aanstelde, en na nog twee of drie even onwederlegbare stellingen verkondigd te hebben, ging zij op eenigszins plechtigen toon voort, dat zij den hemel dankbaar was, wijl zij altijd in May eene plichtmatige, gehoorzame dochter gehad had. Zij wilde zich zelve daarvan de eer niet toekennen, ofschoon zij wel reden had om te gelooven dat haar die toekwam. Ten aanzien van mijnheer Tackleton verklaarde zij, dat hij, uit een zedelijk oogpunt beschouwd, een voortreffelijk mensch was en als zij haar verstand aan het woord liet, geen beteren schoonzoon wenschen kon. — Dit laatste werd niet zonder pathos gezegd. — En wat de familie betrof, waarin mijnheer Tackleton ten gevolge van zijn huwelijk met May zou opgenomen worden, hij wist — kon dat ten minste weten — dat al was die niet rijk, ze toch op fatsoen kon bogen, en indien zekere omstandigheden, die — mocht zij wel zeggen — met den Indigo-handel in verband stonden, maar waarover zij thans niet wilde uitweiden, anders geloopen waren, dan had die familie ook rijk kunnen zijn. Daarna verzekerde zij niet op het verleden te willen zinspelen, maar toch moest zij even doen opmerken, dat hare dochter den heer Tackleton eenige malen afgewezen had, en dat zij een aantal dingen maar niet zou zeggen, die zij dadelijk daarop vertelde. Eindelijk gaf zij als slotsom

van hare opmerkingen en ondervinding ten beste, dat die huwelijken, waarbij hetgeen men zoo dwaas en romantisch liefde noemt, het minst aanwezig is, het gelukkigst zijn, en dat zij het paar, dat nu op het punt was in het huwelijk te treden, den grootsten zegen voorspelde — niet zoo'n zegen, die spoedig vergaat, maar een standvastigen, duurzamen zegen. Zij deelde ten slotte het gezelschap mede, dat het morgen de dag was, waarvoor zij met opzet was blijven leven; was die voorbij, dan was het voor haar maar het best ingepakt en op een fatsoenlijk kerkhof begraven te worden.

Aangezien geen dezer vertoogen eenig antwoord eischte — gelukkige eigenschap van zulke in den wilde gemaakte opmerkingen — nam het gesprek als van zelf eene andere richting en werd de algemeene aandacht overgebracht op het kalfsvleesch en de hampastei, de koude schapebout, de aardappelen en de taart. Opdat het bier niet verschalen zou, stelde John Peerybingle dadelijk voor op „morgen, den dag van de bruiloft" te drinken, vóór hij zijne rondreis voortzette.

Men moet weten dat hij en zijn paard maar eenige oogenblikken uitrustten. Hij moest nog een mijl of zes verder en als hij tegen den avond Dot kwam ophalen, nam hij weer een uurtje rust. Zoo was 't de gewoonte op alle picnic-dagen geweest, van de eerste week van hun huwelijk af.

Naast bruid en bruidegom zaten twee personen, die maar weinig eer bewezen aan dezen toost. Een er van was Dot, die al te onrustig was om aan iets hare volle aandacht te schenken; de andere was Bertha, die haastig van tafel opstond.

„Adieu," zei John Peerybingle, terwijl hij zijne zware regenjas aantrok. „Ik kom op den gewonen tijd terug. Goeden avond, allemaal!"

„Goeden avond, John," antwoordde Caleb.

Hij scheen dit te zeggen uit gewoonte, en de beweging, die hij met de hand maakte, scheen evenens buiten hem om te gaan, want hij stond Bertha na te kijken met een angstig, verbaasd gezicht, waarin niet de minste verandering kwam.

„Goeden avond, kleine rakker!" zei de vroolijke John, terwijl hij vooroverboog om het kind een kus te geven, dat Tilly Slowboy, die nu ook mes en vork hanteerde, te slapen gelegd had in een wiegje, dat door Bertha zelve in gereedheid gebracht was. „Goeden dag! De tijd zal komen, denk ik, waarin jij in wind en kou zult uitrijden, vriendje, en je ouden vader met zijn pijpje en zijn rheumatiek bij den haard zult laten zitten. Waar is Dot?"

„Hier, John!" antwoordde zij, opschrikkende.

„Zeg eens, waar is mijne pijp?" vroeg de vrachtrijder, in de handen klappende.

„Ik heb de pijp vergeten, John."

De pijp vergeten! Wie had ooit van zoo iets wonderlijks gehoord? Zij! De pijp vergeten!

„Ik zal haar dadelijk vullen. 't Is in een oogenblik gedaan!"

Maar dat was niet zoo heel gauw gedaan, ditmaal. De pijp zelve was op hare gewone plaats — in den zak van John's regenjas — met het tabakszakje, door haar zelve gemaakt, waaruit zij gewoon was de pijp te vullen; maar hare hand beefde zoo, dat ze in den zak verward raakte, en toch kon dat kleine handje er gemakkelijk in en uit. Het stoppen en aansteken, waarin zij anders zoo handig was, wilde ditmaal volstrekt niet vlotten.

Gedurende al dien tijd stond Tackleton met zijn éene oog boosaardig te kijken en telkens, wanneer zijn blik op haar gelaat viel — men kon moeilijk zeggen dat hunne blikken

elkander ontmoetten; eerder, dat haar blik in een hinderlaag viel — vermeerderde hare verlegenheid op in 't oogvallende wijze.

„Wat ben je vandaag een onhandige Dot!" zei John. „Ik zou het beter zelf gedaan hebben, dat geloof ik zeker!"

Na deze op goedhartigen toon uitgesproken woorden, klotste hij de kamer uit en weldra hoorde men hem, in gezelschap van Bozer, het oude paard en de kar, met veel leven vertrekken. En al dien tijd stond de oude Caleb droomerig naar zijne blinde dochter te kijken, met dezelfde uitdrukking op zijn gelaat.

„Bertha!" fluisterde Caleb eindelijk. „Wat is er gebeurd!? Wat ben je veranderd, lieveling, in weinige uren .... sinds van morgen! Den heelen dag zoo dof! Wat is er? Vertel het mij toch!"

„O, vader, vader!" riep het blinde meisje, in tranen uitbarstende. „O, wat heb ik toch een hard lot!"

Caleb veegde met de hand langs de oogen, alvorens haar te antwoorden.

„Maar bedenk toch eens, Bertha, hoe vroolijk en gelukkig je altijd geweest bent! Hoe geliefd bij, o, zooveel menschen!"

„Dat doet mij juist zoo zeer, beste vader! Altijd zoo goed, zoo vriendelijk voor mij geweest!"

Caleb begon haar langzamerhand te begrijpen en ontstelde, toen hetgeen haar bezighield tot hem doordrong.

„Blind te zijn, lieve Bertha..... blind .... arme lieveling," mompelde hij, „is zeker treurig .... maar ...."

„Ik heb het nooit gevoeld!" riep het blinde meisje. „Ik heb het nooit zoo gevoeld als thans. Nooit! Soms is de wensch in mij opgekomen, dat ik u zou kunnen zien, vader, of hem — al was het maar eenmaal, maar éene enkele minuut — opdat ik zou weten wat ik hier — zij legde beide handen op hare borst — zoo zorgvuldig bewaarde! Opdat ik de zekerheid hebben zou goed te doen! En soms — ik was toen nog een kind — heb ik des avonds in mijne gebeden geschreid bij de gedachte, dat u en hij niet zoo zijn zoudt als ik mij u beiden voorstel. Maar nooit hebben zulke gedachten mij lang beziggehouden. Ze zijn weer verdwenen en dan keerden kalmte en tevredenheid in mij terug."

„En dat zullen ze weder doen," zei Caleb.

„Och, vader! O, beste, lieve vader, heb geduld met mij, als ik slecht ben!" zei het blinde meisje. „Dit is niet het verdriet dat mij het meest drukt."

Haar vader kon het niet helpen, dat zijne oogen vochtig werden; zij sprak zoo ernstig en zoo diep weemoedig. Maar toch begreep hij haar nog niet.

„Breng haar eens bij mij," hernam zij „Ik kan het onmogelijk in mijn hart opgesloten houden. Breng haar bij mij, vader."

Zij voelde dat haar vader aarzelde en vervolgde: „May! Ik bedoel May, vader! Breng haar eens bij mij!"

May hoorde haar naam noemen en zachtkens nadertredende, raakte zij even haar arm aan. Het blinde meisje wendde zich oogenblikkelijk om en nam haar bij de hand.

„Kijk mij eens in het gelaat, liefste!" sprak Bertha. „Lees er eens op met je mooie oogen en vertel mij of de waarheid er op geschreven staat."

„Ja, lieve Bertha!"

Het blinde meisje hief haar verduisterd gelaat, waar de tranen langs stroomden, naar May op en hernam:

„Er is in mijn hart geen enkele wensch of gedachte, die niet in overeenstemming is met jou geluk, lieve May! Er is in mijne ziel geen dankbaarder herinnering dan die, welke er in gegrift is door de tallooze malen, waarop jij, zoo mooi, zoo geluk-

kig, genegenheid betoond hebt voor blinde Bertha, zelfs toen wij beiden nog kinderen waren, of toen Bertha door hare blindheid een kind gebleven was. God schenke je zijn zegen! Wees gelukkig! Ik wensch je dat toe — zij greep haar steviger vast — beste May, op den dag, waarop het mij bekend geworden is, dat je z ij n e vrouw zult worden en waarop die wetenschap mij het hart bijna heeft doen breken. Vader! May! O, vergiffenis, dat het zoo is, ter wille van alles wat hij gedaan heeft om de ellende van mijn verduisterd leven te verzachten; ter wille van het geloof, dat je mij schenkt, indien ik den Hemel tot getuige roep, dat ik niets liever wensch dan hem getrouwd te weten met eene vrouw, die zijner goedheid meer waardig is.”

Terwijl zij sprak, had zij May Fielding's handen losgelaten en stond nu in eene smeekende houding voor haar, terwijl zij zich aan May's kleedje vasthield. Al lager en lager zinkende, ging zij voort hare vreemdsoortige belijdenis af te leggen, en viel op het laatst voor hare vriendin op de knieën, terwijl zij haar blind gelaat in de plooien van hare japon verborg.

„Groote goedheid!” riep haar vader uit, die eensklaps de waarheid begreep; „heb ik haar daarom van hare wieg af bedrogen, om haar eindelijk het hart te breken?”

Het was voor allen heel goed, dat Dot, die stralende, nuttige, werkzame Dot — want dat was ze, hoeveel gebreken zij ook hebben mocht en hoe ge haar later ook zult leeren verachten — het was voor allen goed, dat zij er was, zeg ik, want anders zou men moeilijk hebben kunnen zeggen waar het einde geweest zou zijn. Maar Dot, die hare kalmte behouden had, viel den ouden Caleb in de rede, vóór hij een woord verder zeggen of May antwoorden kon.

„Kom, kom, lieve Bertha, ga nu met mij mee. Geef haar een arm, May. Zoo! Je ziet al, hoe kalm zij is, en hoe goed het van haar is ook aan ons te denken,” sprak het vroolijke, kleine vrouwtje, terwijl zij haar een kus op het voorhoofd gaf. „Kom, ga mee, lieve Bertha! Kom! En daar is haar goede vader ook, die insgelijks met haar wil meegaan, is 't niet, Caleb? O, zeker!”

Ja, ja, zij was in zulke dingen een edele kleine Dot en men moest al een heel bedorven hart hebben, als men zich aan haar invloed kon onttrekken. Toen zij den braven Caleb en zijne blinde dochter weggebracht had, opdat zij elkander mochten troosten, zooals zij dat alleen konden doen, keerde zij springend terug — zoo frisch als een meizoentje, zegt men, maar ik zeg frisscher — om de wacht te houden bij dat kleine stukje gewichtigheid met den grooten muts en de handschoenen, ten einde te beletten, dat het lieve oude schepsel onwelkome ontdekkingen zou doen.

„Breng mij nu mijn schatje eens, Tilly,” sprak zij, een stoel bij den haard schuivende, „en terwijl ik het op schoot heb, Tilly, zal juffrouw Fielding mij van alles vertellen over de behandeling van baby's en mij zeker meer dan twintig dingen meedeelen, waarvan ik geen grein verstand heb. Is 't niet zoo, juffrouw Fielding?”

Zelfs die reus uit Wales, die, volgens de sage, zoo aartsdom was, dat hij een gevaarlijke operatie op zich zelven toepaste, ten einde een goocheltoer van zijn aartsvijand na te bootsen, zelfs die reus viel niet half zoo gemakkelijk in den strik, die hem gespannen was, als de oude deftige dame in dien van Dot. Het feit dat Tackleton naar buiten gegaan was, dat twee of drie personen op eenigen afstand hadden staan praten, wel twee minuten, en haar alleen hadden gelaten, was genoeg om haar in hare waardigheid te kwetsen en haar vier

en twintig uren achtereen te laten jammeren over die geheimzinnige beweging in den Indigo-handel. Maar dit vriendelijk beroep van eene jonge moeder op hare ondervinding was onweerstaanbaar, zoodat zij, na eenige voorgewende nederigheid, haar zoo vriendelijk mogelijk begon in te lichten en, kaarsrecht tegenover de ondeugende Dot, in een half uur genoeg onfeilbare recepten en huismiddeltjes aan de hand deed om — als ze toegepast waren — dien kleinen Peerybingle, al was hij een jeugdige Simson geweest, voor eeuwig van het aardrijk te doen verdwijnen.

Ten einde op een ander onderwerp te komen, haalde Dot haar naaiwerk voor den dag — zij had den inhoud van een heele naaidoos in den zak — hoe zij dat eigenlijk aanlegde, weet ik niet — gaf toen den kleine zijn middagmaal, deed daarna nog een paar steekjes, had vervolgens een apartje met May, terwijl de oude dame een uiltje knapte, en zoo, altijd bezig, was de namiddag voorbij eer zij 't wist. En toen het donker werd, en zij — dat was een afgesproken artikel van het reglement op de picnic — alle huiselijke bezigheden van Bertha overnam, het vuur aanblies, den haard schoonveegde, het theeblad gereed zette, de gordijnen dichttrok en de kaarsen aanstak, was zij pas in haar element. Daarna speelde zij een paar wijsjes op eene ruwe soort harp, die Caleb voor Bertha uitgevonden had, en zij speelde vrij goed, want de Natuur had haar een paar allerliefste oortjes geschonken, even geschikt voor muziek als voor een paar juweelen, als zij die maar gehad had. Langzamerhand werd het tijd voor de thee en Tackleton keerde terug, om mee aan te zitten en den avond verder bij zijne bruid door te brengen.

Caleb en Bertha waren al eenigen tijd te voren teruggekeerd en Caleb was kalm aan zijn werk gegaan. Maar hij had geen rust, de arme, hij was angstig en verweet zich zijne dochter bedrogen te hebben. Het was treurig hem daar zoo te zien zitten, alsof hij telkens bij zich zelven herhaalde: „Heb ik haar dan van hare wieg af bedrogen, om haar het hart te breken?"

Toen het avond werd en de thee afgeloopen was en Dot geen kopjes en schoteltjes meer af te wasschen had, in één woord — want ik moet er toe komen en 't is tot niets nut het uit te stellen — toen het tijdstip aanbrak, waarop elk geluid van naderende wielen den terugkeer van den vrachtrijder deed vermoeden, had er eene verandering met Dot plaats; zij kreeg kleur op kleur en scheen zeer onrustig. Zij was niet zooals eene brave vrouw is, die haar man wacht. Neen, neen, hare onrustigheid had eene andere oorzaak.

Daar verneemt men het geratel van wielen, paardengetrappel . . . . . het blaffen van een hond. En die geluiden worden langzamerhand duidelijker. Daar krabt Bozer's poot al aan de deur!

„Wiens stap is dat?" riep Bertha opschrikkende.

„Wiens stap?" vroeg de vrachtrijder, die al in het portaal stond, met zijn ruw gelaat, dat tengevolge van de scherpe koude zoo rood was als een onrijpe braam. „Wel, de mijne."

„Die andere stap," zei Bertha. „Wie komt er achter je aan?"

„Men kan haar niet foppen," verklaarde de vrachtrijder lachend. „Kom maar binnen, mijnheer. Je zult welkom zijn; heb daarvoor geen vrees."

Hij sprak op luiden toon en terwijl hij sprak trad de doove vreemdeling binnen.

„Hij is niet heelemaal een vreemdeling voor je, Caleb, want je hebt hem al eens gezien," zei de vrachtrijder. „Je wilt hem zeker wel gastvrijheid verleenen tot wij naar huis gaan?"

„Zeker, zeker, John; ik zal het mij eene eer rekenen."

„Geen beter gezelschap op de heele wereld, wanneer men geheimen behandelen wil," hernam John. „Ik heb redelijk goede longen, maar hij stelt ze op eene zware proef; dat verzeker ik je. Ga zitten, mijnheer. Wij zijn hier vrienden onder elkaar en blijde u in ons midden te zien."

Toen hij dit gezegd had met een stem, die hetgeen hij aangaande zijne longen verteld had, in geenen deele logenstrafte, voegde hij er op gewonen toon bij: „Een stoel aan den haard en de toestemming, om daar maar stilletjes te zitten en rond te kijken, is alles wat hij verlangt. Hij is heel gemakkelijk tevreden te stellen."

Bertha had met aandacht geluisterd. Zij riep Caleb bij zich, toen deze een stoel gereed gezet had, en vroeg hem op fluisterenden toon haar eene beschrijving van den vreemdeling te geven. Toen hij dit gedaan had — met angstvallige nauwgezetheid — scheen zij tevreden en verder geen belang in den vreemdeling te stellen.

De vrachtrijder, die brave kerel, was in eene opgewekte stemming en verliefder dan ooit op zijn aardig wijfje.

Maar o, wat was die Dot van middag onhandig!" zeide hij, terwijl hij den arm om haar heensloeg, „en toch heb ik haar zoo lief. Kijk daar eens heen, Dot!"

Hij wees naar den ouden man, maar zij keek naar den grond en ik meen dat zij beefde.

„Hij is.... ha, ha, ha!.... hij is een en al bewondering voor je!" zei John. „Hij sprak den heelen weg langs over niets anders. Nu, hij is een brave oude jongen! Ik mag hem graag lijden, juist daarom!"

„Ik wilde dat hij een waardiger voorwerp had om te vereeren, John," antwoordde zij met een half angstigen blik door het vertrek. Vooral naar Tackleton.

„Een waardiger voorwerp!" riep de verliefde John. „Dat is er niet. Kom, weg met de dikke jas, weg met die wollen bouffante en al dat zware wintergoed! Ik verlang nog een gezellig half uurtje bij den haard te zitten! Uw dienaar, juffrouw Fielding. Een spelletje kaart? Dat is best. Kom, Dot, geef de kaarten eens. En een glas bier, als er nog een over is, vrouwtje!"

De oude dame nam het aanbod gretig aan, zoodat zij spoedig in het spel verdiept waren. In het eerst keek John nu en dan glimlachend rond, of verzocht Dot over zijn schouder heen in zijne kaarten te kijken en hem raad te geven. Maar zijne tegenpartij eischte al zijne aandacht, vooral wijl zij de gewoonte had te veel voor zich zelve aan te teekenen; hij moest dus waakzaam zijn en had geen tijd om naar andere dingen te kijken. Zoo speelden zij eenigen tijd ongestoord door, tot John eensklaps eene hand op zijn schouder voelde en Tackleton hem influisterde:

„Het spijt mij je te moeten storen .... maar ik moet je terstond even spreken."

„Ik moet juist geven," antwoordde de vrachtrijder. „'t Is een kritiek oogenblik."

„Dat is het ook," zei Tackleton. „Kom maar eens hier!"

Er lag eene uitdrukking op Tackleton's bleek gezicht, die den ander onmiddellijk deed opstaan en vragen wat er aan de hand was.

„St! John Peerybingle," sprak Tackleton. „het doet mij innig leed. Dat verzeker ik je. Maar ik ben er bang voor geweest; ik heb het van het eerste oogenblik af verdacht gevonden."

„Wat?" vroeg de vrachtrijder met een ontsteld gelaat.

„St! Ik zal het je laten zien, als je maar meegaat."

Zonder verder iets te zeggen, ging de vrachtrijder met hem mee. Zij gingen een plaatsje over, waar de ster-

ren helder schenen, en kwamen door eene kleine zijdeur op Tackleton's kantoor, waar een raam was, dat op den winkel uitzag, die al op het nachtslot gedaan was. Op het kantoor zelf was geen licht, maar in den langen, smallen winkel brandden twee lampen, zoodat het venster helder verlicht was.

„Een oogenblik!" zei Tackleton. „Zou je door dat raam durven zien?"

„Waarom niet?" vroeg John.

„Nog een oogenblik. Bega geen handtastelijkheden. Dat baat niets. En 't is gevaarlijk bovendien. Je bent sterk en zoudt een moord begaan voor je 't wist."

De vrachtrijder keek hem vragend aan, maar in het volgende oogenblik deed hij een stap achteruit, alsof hij een slag had gekregen. Met één sprong was hij bij het venster en zag.....

O, schaduw op zijn huiselijken haard! O, trouwe krekel! O, verraderlijke vrouw!

Hij zag haar met den ouden heer — nu niet oud meer, maar rechtop, een knap jongmensch — die de valsche pruik, waarmede hij zich toegang verschaft had tot zijne thans verlaten woning, in de hand had. Hij zag haar naar hem luisteren, terwijl hij het hoofd boog om haar fluisterend toe te spreken; hij zag hoe zij toeliet, dat hij den arm om haar middel sloeg, terwijl zij langzaam opwandelden naar de deur, waardoor zij binnengekomen waren. Hij zag hen stilstaan en zich omwenden — o, dat gezichtje, dat hij zoo innig liefhad, zóó voor zich te zien! — hij zag hoe zij met eigen hand de bedriegelijke pruik weer op zijn hoofd zette, hoe zij lachte, terwijl zij dit deed, lachte, waarschijnlijk om zijn argeloos karakter!

Hij balde in het eerste oogenblik zijne rechterhand tot eene vuist, alsof hij een leeuw wilde vermorzelen. Maar hij opende haar terstond weer en hield haar Tackleton voor — och, hij had haar toch nog lief! — en terwijl zij voorbijgingen, viel hij met het hoofd op den lessenaar en schreide als een kind.

Toen zij de kamer weer binnenkwam, gereed om naar huis te gaan, was hij al geheel gekleed en bezig met zijn paard en met de pakjes.

„Ziezoo, beste John! Goeden nacht May. Goeden nacht, Bertha."

Kon zij met een kus, vroolijk als altijd, afscheid nemen? Zou zij hem haar gelaat durven toonen zonder te blozen? Ja. Tackleton sloeg haar nauwlettend gade en zij deed het.

Tilly was bezig het kind te sussen en zij liep telkens langs Tackleton en herhaalde een dozijn malen:

„En hoorde zij toen, dat die andere met hem ging trouwen en moest hij haar van de wieg af bedriegen, om haar eindelijk het hart te breken?"

„Kom, Tilly, geef mij de baby nu maar aan. Goeden avond, mijnheer Tackleton. Waar blijft John toch, in 's hemels naam?"

„Hij blijft liever naast het paard loopen," antwoordde Tackleton, die haar geholpen had bij het instijgen.

„Mijn beste John! Loopen? In den nacht?"

Het ingebakerde hoofd van haar man maakte haastig eene bevestigende beweging, en aangezien de valsche vreemdeling en de kindermeid op hunne plaatsen zaten, trok het oude paard aan. Bozer, onbewust van alles, liep vooruit en achteruit en om de kar en blafte zoo luid en zoo vroolijk als ooit.

Toen Tackleton ook vertrok om May en hare moeder naar huis te brengen, bleef de brave Caleb met zijne arme dochter alleen bij den haard zitten, angstig en berouwvol en telkens, terwijl hij haar aandachtig gadesloeg, herhalende: „Heb ik haar daarom van hare wieg af bedrogen, om haar nu het hart te breken?"

Het speelgoed, dat ter wille van de baby in beweging gezet was, was al

lang afgeloopen en stond nu stil. Het is mogelijk, dat de onverstoorbaar kalme poppen, de levendige hobbelpaarden met de opengespalkte oogen en neusgaten, de oude heeren, die half dubbelgevouwen op hunne zwakke knieën en enkels aan de deuren stonden, de notenkrakers met de vertrokken gezichten, ja, zelfs de beesten, die twee aan twee, als een wandelende kostschool op weg naar de ark waren.... het is mogelijk, zeg ik, dat die allen zoo stil en stom waren, verbijsterd als ze zijn moesten door de ontdekking, dat Dot valsch en Tackleton bemind was.

Derde gezang.

De Hollandsche klok in den hoek sloeg tien uur, toen de vrachtrijder in zijne woning bij den haard zat, zoo diep bedroefd en beleedigd, dat hij zelfs den koekoek schrik scheen aan te jagen, want het dier stiet de tien welluidende aankondigingen zoo kort mogelijk uit, verdween weer in het Moorsche paleis en sloeg het kleine deurtje zoo hard achter zich dicht, alsof dit ongewone schouwspel hem al te zeer ontroerde.

Ware de kleine maaier gewapend geweest met de scherpste pijlen en had hij er bij elken slag een afgeschoten op des vrachtrijders hart, hij zou het niet zoo verwond en verscheurd hebben als Dot gedaan had.

Hij zag hoe zij toeliet dat hij den arm om haar middel sloeg, terwijl zij langzaam opwandelden naar de deur, waardoor zij binnengekomen waren. (Bladz. 150).

Dat hart was zoo vol liefde voor haar, door zooveel genoegelijke herinneringen, als door evenveel draden, verbonden aan alle dagelijks terugkeerende bewijzen van hare beminnelijkheid; zij had zich zoo vast in dat hart genesteld, en in dat hart, zoo eenvoudig en ernstig, zoo trouw, zoo sterk in het goede en zwak in het booze, was in het eerst geen plaats voor drift of wraak; het kon slechts ruimte verleenen aan het thans vernielde beeld van zijn afgod.

Maar langzaam, langzaam, terwijl hij daar aan den thans kouden, doodschen haard zat te peinzen, kwamen er andere, woeste gedachten in hem op, gelijk een scherpe wind in den nacht. Die vreemdeling was onder zijn eigen dak. Slechts drie schreden scheidden hem van de kamerdeur. Met één slag zou hij die kunnen inslaan. „Je zoudt een moord begaan eer je het wist," had Tackleton gezegd. Hoe kon dat een moord zijn, als hij zijn belager den tijd gaf om zich te verdedigen? Man tegen man. Zijn vijand was de jongste.

Deze gedachte kwam op een zeer ongewenscht oogenblik, zeer te onpas in zijne sombere gemoedsstemming. Het was eene gedachte, hem door den duivel ingegeven, hem verleidende tot eene wraakzuchtige daad, die het vroolijke huisje zou veranderen in eene plek, welke door eenzame reizigers des avonds geschuwd werd; waar de vreesachtigen bij donkere maan schaduwen op de vensters zouden zien en bij stormweer akelige geluiden zouden meenen te hooren.

De vreemdeling was de jongste. Ja, ja, natuurlijk, een minnaar, die haar hart veroverd had, dat voor h e m koud gebleven was. Een minnaar uit vroegere dagen, van wien zij altijd gedroomd, op wien zij gehoopt, naar wien zij gesmacht had, terwijl hij zich verbeeldde dat zij gelukkig was als zijne vrouw. O, afschuwelijke foltering, dat te moeten bedenken!

Zij had intusschen de baby te bed gebracht. Terwijl hij bij den haard zat te peinzen, de ziel van zulke vreeselijke gedachten vervuld, kwam zij, zonder dat hij het bemerkte, — het gesnor van de pijnbank waarop zijne ellende hem geworpen had, maakte hem doof voor alle andere geluiden — achter hem en nam op het kleine stoeltje aan zijne voeten plaats. Hij bemerkte het eerst, toen hij hare hand op de zijne voelde en haar gezichtje naar het zijne opgeheven zag.

Was er verbazing te lezen op haar gelaat? Neen. Het was wel zijn eerste indruk en o, hij had er die zoo gaarne op gelezen! Neen, geen verbazing. Vragend, scherp keek zij hem aan, maar zonder verbazing. Er kwam een onrustige, ernstige trek op, die weldra veranderde in een zonderlingen, akeligen glimlach, toen zij besefte wat er in hem omging; maar daarna zag hij niets meer dan hare gevouwen handen boven het voorhoofd, het gebogen hoofd en het loshangende haar.

Al was hij op dit oogenblik almachtig geweest, er was nog te veel van de goddelijke eigenschap der Almacht, nog te veel „genade" in zijne ziel, dan dat hij haar ook maar een haar zou hebben kunnen krenken. Maar hij kon haar daar niet ineengekrompen zien zitten op hetzelfde stoeltje, waarop hij haar zoo menigmaal met liefde en trots had gadegeslagen, toen zij nog onschuldig en vroolijk was: en als zij opstaat en snikkend heengaat, voelt hij zich verlicht, want liever ziet hij dien stoel daar aan zijne voeten ledig dan bezet door haar, die hem tot nu toe liever geweest is dan alles op de geheele wereld. Hare tegenwoordigheid alleen reeds was hem eene bittere kwelling, want zij herinnerde hem aan de eenzaamheid, die hem wachtte, aan de verstoring van al de veugde zijns levens.

Hoe meer hij dit voelde, en hoe meer hij begon te beseffen hoeveel

beter het geweest ware, indien hij haar en haar kind dood gevonden had, hoe heviger zijn toorn werd tegen zijn vijand. Hij keek rond naar een wapen en.... ja, daar hing een geweer aan den muur. Hij haalde het er af en deed een paar schreden in de richting van de deur der kamer, waar de trouwelooze vreemdeling sliep. Het geweer was geladen — dat wist hij. Een vaag besef, dat hij 't recht had dien eerroover als een schadelijk dier dood te schieten, kwam in hem op en nam hoe langer hoe grooter afmetingen aan, totdat het zich als een duivelachtig monster geheel van hem meester maakte, en alle zachtere inblazingen verjoeg.

Deze laatste zin is onjuist. De zachtere opwellingen werden niet verjaagd, maar op listige wijze in andere omgezet. Het monster veranderde ze in schorpioenen om hem voort te drijven; veranderde water in bloed, liefde in haat, vriendelijkheid in blinde woede. Haar beeltenis, berouwvol, vernederd, maar nog met onweerstaanbare kracht een beroep doende op zijne teederheid en vergevensgezindheid, verliet hem geen oogenblik, maar drong hem, terwijl hij daar stond, naar de deur, deed hem het geweer oplichten, den vinger aan de trekker brengen en uitroepen: „Dood hem! In zijn bed!"

Hij keerde het geweer om, teneinde met de kolf tegen de deur te beuken; reeds had hij het wapen opgelicht, maar ziet.... daar kwam plotseling — eerst nog onduidelijk — de gedachte in hem op den vreemdeling toe te roepen: „Vlucht, vlucht, in 's hemels naam, door het venster...."

En te gelijkertijd vlamde het bijna uitgedoofde vuur in den haard nog eens op en de krekel achter de haardplaat begon te zingen!

Geen geluid, geen menschelijke stem, zelfs de hare niet, had hem zoo kunnen ontroeren, zoo kunnen verteederen. De eenvoudige woorden waarin zij hem hare liefde voor dienzelfden krekel medegedeeld had, werden nog eens uitgesproken; zij stond weer voor hem zooals daar straks: bevend en ernstig; hare lieve stem — o, wat eene stem om te zingen aan den huiselijken haard van een eerlijk man! — trilde nog in zijne ooren en..... in zijn hart en verjoeg het monster, dat hem in zijne klauwen had gehad.

Hij week terug van de deur, gelijk een slaapwandelaar, die ontwaakt uit een benauwden droom, en hing het geweer weg. Daarna ging hij weer bij den haard zitten, met beide handen voor het gelaat, en vond verlichting in zijne tranen.

Het krekeltje kwam achter de plaat vandaan en stond in feeëngestalte voor hem.

„Ik heb het lief," sprak het feeënstemmetje, de woorden herhalende, die hij zich zoo goed herinnerde, „omdat zijn gezang mij zoo menigmaal goede gedachten gebracht heeft."

„Dat zeide zij!" riep de vrachtrijder. „Dat is waar!"

„Dit huis is wel gelukkig voor ons, John! Daarom houd ik ook zooveel van den krekel!"

„Zoo is het geweest, dat weet de hemel," antwoordde de vrachtrijder. „Zij bracht het geluk aan, altijd.... tot vandaag."

„Zoo zacht van humeur, zoo huiselijk, vroolijk, werkzaam en opgeruimd!" sprak de stem.

„Anders zou ik haar niet zoo lief gehad hebben," hernam de vrachtrijder.

„Liefhebben," verbeterde de stem.

„Liefgehad hebben," herhaalde de vrachtrijder. Maar niet op vasten toon. Zijne weifelende tong verzette zich en wilde voor zich zelven en hem spreken.

Daar hief de gestalte de hand op, als wilde zij iets aanroepen, en sprak:

„In naam van uw eigen haard...."

„De haard, dien zij ontheiligd heeft," viel de vrachtrijder in.

„In naam van den haard, dien zij..... zoo menigmaal! — gezegend en verhelderd heeft," hernam de krekel; „den haard, die vóór zij er was, niets was dan een paar steenen en roestige ijzers, maar die, door haar, het altaar geworden is van uw huis; het altaar waarop gij zoo menigmaal des avonds uwe kleine hartstochten, als zelfzucht, of uwe zorgen hebt geofferd, of dank gebracht hebt voor een gerust geweten, een vertrouwend gemoed, een hart dat overvloeide van reden tot die dankbaarheid, zoodat de rook, die uit dezen schoorsteen opsteeg, naar boven ging als een heerlijker reukwerk dan de wierook uit de grootste paleizen en de weelderigste tempels der gansche wereld! — In naam van uw eigen haard, zoo heilig, eenvoudig als hij is, omringd door alles wat hem gezellig kan maken.... luister naar haar! Luister naar mij! Luister naar elk woord, dat uw eigen huis en haard tot u spreken!"

„En voor haar pleit?" vroeg de vrachtrijder.

„Elk woord, dat uw huis en haard spreken, m o e t pleiten voor haar!" antwoordde de krekel. „Want zij spreken waarheid."

Terwijl de vrachtrijder, met het hoofd in de handen, bleef zitten peinzen op zijn stoel, stond de geest van het Heden naast hem, bracht zijne gedachten in de richting, die hij hebben wilde, en hield ze voor hem als in een spiegel. En de Geest bleef niet alleen. Van de haardplaat, van den schoorsteen, van de klok, van de pijp, van den ketel, de muren, de zoldering en de trappen, van de kar buiten en de huishoudkast binnen, van elk stukje huisraad, van elk voorwerp en elke plek, waarmede zij in aanraking geweest was, en waaraan voor den ongelukkigen echtgenoot eene herinnering aan haar verbonden was, kwamen de kabouters bij troepjes op hem af. Niet om naast hem te komen staan, zooals de krekel, maar om ijverig en ingespannen bezig te zijn. Om alle eer te bewijzen aan hare beeltenis. Om hem bij de mouw te trekken en hem telkens weer op hare beeltenis te wijzen. Om er om heen te dansen, het te kussen en het met bloemen te bestrooien. Om te beproeven met hunne dunne vingeren eene kroon te vlechten in heur blonde haar. Om te toonen hoe lief zij het hadden en dat geen enkele boosaardige aanklager tegenwoordig was — alleen zij zelve, vroolijk en dartel als altijd.

Zijne gedachten waren voortdurend bij hare beeltenis. En deze bleef altijd voor hem.

Daar zat zij, bij den haard, ijverig de naald te hanteeren en te zingen. O, 't was zoo'n vroolijke, bloeiende, flinke, kleine Dot! Plotseling wendden al de kabouters zich te gelijk, als bij afspraak, tot John en, terwijl zij hem allen aanstaarden, schenen zij te zeggen: „Is dat nu die lichtzinnige vrouw, over wie gij treurt?"

Buiten hoorde men allerlei vroolijke geluiden: muziek, druk gepraat en gelach. Een troepje vroolijke jongelieden kwamen binnen, met May en nog eenige jonge meisjes aan het hoofd. Dot was de schoonste van allen en de jongste van allen. Zij kwamen haar uitnoodigen een dansje mede te komen doen. Als ooit kleine voetjes gemaakt waren om te dansen, dan zeker die van Dot! Maar zij lachte en schudde het hoofd en wees op den pot boven het vuur en op de tafel, die gedekt was, en zij deed dit met zoo'n uittartend gezichtje, dat zij nog mooier scheen dan zoo even. Lachend liet zij het luidruchtig gezelschap weer uit en tegen allen, die met haar hadden willen dansen, knikte zij met zulk eene potsierlijke onverschilligheid, dat, als er aanbidders onder hen geweest waren, ze zeker in het water zouden zijn gesprongen — een paar zullen er zeker wel bij geweest zijn;

dat kan niet anders. En toch was onverschilligheid volstrekt geen karaktertrek van haar. O, neen! Want daar kwam juist een zekere vrachtrijder de deur in, en, hemeltje lief, wat werd die verwelkomd!

Nogmaals stormden al de kabouters, groot en klein, op hem aan en schenen te vragen: „Is dat die vrouw, die je ontrouw geworden is?"

Er viel een schaduw op den spiegel, die hem voorgehouden werd; de schaduw van den vreemdeling, zooals deze voor het eerst onder hun dak verschenen was, eene groote schaduw, die den geheelen spiegel bedekte en alle andere voorwerpen aan het oog onttrok. Maar de kabouters werkten als bijen om den spiegel weer helder te maken. En Dot was er ook weer, stralend en lieftallig als altijd.

Met het hoofdje geleund op den schouder van den man, die in werkelijkheid bij den haard zat, zong en wiegde zij haar baby in slaap.

De avond — ik bedoel den werkelijken avond, zonder kabouters — liep ten einde en de maan kwam op en scheen met vollen luister. Wellicht viel er ook een kalmer, helderder licht in de ziel van den vrachtrijder, en kon hij kalmer nadenken over hetgeen er eigenlijk was voorgevallen.

Ofschoon de schaduw van den vreemdeling bij tusschenpoozen nog op den spiegel viel — wel altijd duidelijk en scherp geteekend — was ze niet meer zoo zwart als zoo even. Telkens wanneer ze verscheen, uitten de kabouters een kreet van schrik, en sloegen armen en beenen uit om den spiegel schoon te wrijven. En telkens wanneer zij hem Dot weer vertoonden, mooier en lieftalliger dan ooit, waren zij zoo vroolijk, dat ze iedereen wel moesten aansteken.

Zij vertoonden haar nooit anders dan mooi en lieftallig, want zij waren de huisgeesten, die bezwijken zoodra zij onwaar zijn. Maar hoe konden zij Dot ooit meer naar waarheid voorstellen dan zooals zij werkelijk was: het levendige, opgewekte mooie schepseltje, het zonnetje van John's huis en haard?

De kabouters waren bijna niet tot bedaren te brengen, wanneer zij Dot vertoonden met de baby, druk in gesprek met een aantal veel oudere en wijzere dames en zelf de houding en de manieren van die dames overnemende, terwijl zij doodkalm rustte op den arm van haar man, alsof zij — zoo'n aardig jong vrouwtje — voor altijd de ijdelheden dezer wereld afgezworen had en tot die soort van vrouwen behoorde, voor wie de omgang met kinderen niets nieuws meer is. En in hetzelfde oogenblik lieten zij zien hoe zij den vrachtrijder toelachte, omdat hij zich zoo linksch gedroeg, en hoe zij zijn halsboord wat optrok, ten einde hem wat op te schikken, en vroolijk, met kleine pasjes door deze zelfde kamer liep om hem dansen te leeren!

Ook lieten zij hem Dot zien met het blinde meisje, want, al bracht zij overal, waar zij kwam, vroolijkheid en blijdschap, in Caleb's woning verspreidde zij die overvloediger dan elders. Alles moest hij zien: hoe lief het blinde meisje haar had, hoeveel vertrouwen zij in haar stelde, hoe dankbaar zij haar was; Dot's buitengewonen slag om zich gedurende hare bezoeken op allerlei wijzen nuttig te maken en eigenlijk hard te werken, terwijl zij zich hield alsof zij een vacantiedag had; het ruime aandeel, dat zij nam in de lekkernijen, die opgedischt werden, door behalve lamsbout nog hampastei en bier mede te brengen; haar vriendelijk gezichtje bij het binnenkomen en afscheid nemen; den prettigen indruk, dien haar geheele figuurtje maakte, van het keurige voetje tot den kruin van haar hoofd; hoe zij een noodzakelijk deel was van het huishouden, dat zonder haar niet zou kunnen zijn

wat het was.... dat alles vertoonden zij hem en voor dat alles verkondigden zij haren lof. En nogmaals keken zij hem allen te gelijk aan en schenen te zeggen, terwijl eenigen zich vasthechtten aan hare kleederen en haar liefkoosden: „Is dit nu de vrouw, die misbruik gemaakt heeft van uw vertrouwen?”

Tot twee, driemalen toe in dien langen nacht van droef gepeins toonden zij hem Dot, zittende op haar geliefkoosd plekje, het hoofd gebogen, de handen boven het voorhoofd, de haren loshangend, zooals hij haar het laatst gezien had. En dan schonken de kabouters niet de minste aandacht aan hem, maar schaarden zich om haar heen en troostten en kusten haar en verdrongen elkander, om haar sympathie en deelneming te betuigen.

Zoo ging de nacht voorbij. De maan ging onder, de sterren verbleekten, de koude dag brak aan, de zon verrees boven de kimme. En nog altijd zat de vrachtrijder te peinzen in een hoekje bij den schoorsteen. Den ganschen langen nacht had hij daar gezeten, het hoofd steunende op beide handen. Den ganschen nacht had de trouwe krekel achter de haardplaat zijn „sjierp”, „sjierp” laten hooren en den ganschen nacht had de vrachtrijder er naar geluisterd. Den ganschen nacht waren de geesten van huis en haard met hem bezig geweest. Den ganschen nacht stond zij in al hare beminnelijkheid en schuldeloosheid in den spiegel voor hem, behalve wanneer haar beeld verduisterd werd door dat van dien vreemdeling.

Toen het volle daglicht was aangebroken, stond hij op en kleedde en waschte zich. Hij kon echter niet aan zijne dagelijksche bezigheden gaan, daartoe ontbrak hem de moed; maar het was ook Tackleton's trouwdag, zoodat hij reeds afspraak gemaakt had met een ander, die zijne boodschappen zou doen. Hij had gehoopt met Dot in opgewekte stemming naar de kerk te zullen gaan. Maar aan zulke plannen kon nu niet gedacht worden. En het was ook hun eigen trouwdag! O, hoe weinig had hij kunnen denken, dat zoo'n jaar zoo zou eindigen!

De vrachtrijder verwachtte, dat Tackleton hem wel in den vroegen morgen een bezoek zou brengen en in deze verwachting werd hij niet bedrogen. Hij had nog niet lang voor zijne huisdeur op en neer gewandeld, toen hij den speelgoedkoopman in een sjees den weg zag afkomen. En toen de sjees naderkwam merkte hij op, dat Tackleton zijn zondagspak al aan en den kop van zijn paard versierd had met bloemen en strikken. Het paard leek meer op een bruidegom dan Tackleton zelf, in wiens half gesloten oog onaangenamer uitdrukking lag dan ooit. Maar John merkte het niet eens op; zijne gedachten werden door andere dingen bezig gehouden.

„John Peerybingle!” zei Tackleton op een toon van beklag, „beste kerel, hoe maak je 't van morgen?”

„Ik heb een alleronaangenaamsten nacht doorgebracht, mijnheer Tackleton,” antwoordde de vrachtrijder hoofdschuddend; „want mijn hoofd was heelemaal in de war. Maar het is nu over! Kan ik een half uurtje vertrouwelijk met u praten?”

„Dat was het doel van mijne komst,” zei Tackleton uitstappende. „Maak je niet ongerust over het paard; geef hem een mondvol hooi, dan blijft hij rustig staan, als ik de teugels om dezen paal sla.”

Nadat de vrachtrijder een mand hooi uit den stal gehaald en voor het paard neergezet had, ging hij met Tackleton het huis binnen.

„Je trouwt niet in den voormiddag, is 't wel?” vroeg John.

„Neen,” antwoordde Tackleton. „Tijd genoeg. Tijd genoeg.”

Toen zij de keuken binnentraden stond Tilly Slowboy „en profond

néglígé" voor de deur van den vreemdeling, met een harer roode oogen — Tilly had den heelen nacht geschreid omdat hare meesteres schreide — tegen het sleutelgat aan; zij klopte uit alle macht en scheen angstig te zijn.

„Als je blieft, maar ik hoor niets daar binnen!" zei Tilly rondkijkende. „Ik hoop toch dat daar niemand is weggeloopen of gestorven, als je blieft!"

Deze menschlievende wensch liet Tilly vergezeld gaan van een vernieuwd bonzen en stompen op de deur, maar zonder eenig gevolg.

„Zal ik eens binnengaan?" vroeg Tackleton. „'t Is wel vreemd!"

De vrachtrijder, die het gelaat van de deur afgekeerd had, beduidde hem dat hij 't maar doen zou.

Zoo ging dan Tackleton Tilly Slowboy helpen en klopte en bonsde, maar hij kreeg evenmin antwoord. Eindelijk draaide hij de kruk van de deur om en deze liet zich gemakkelijk openen, waarna hij eerst naar binnen keek en toen naar binnen ging, om een oogenblik later terug te keeren.

„John Peerybingle," riep hij den vrachtrijder toe, „er is toch geen ongeluk gebeurd van nacht?"

De vrachtrijder keerde zich haastig om.

„Want hij is weg!" riep Tackleton, „en het venster staat open. Ik zie wel geen enkel teeken .... het venster is bijna gelijkvloers met den tuin .... maar ik was bang, dat er misschien van nacht eene vechtpartij had plaats gehad. Watblief?"

Hij had het eene oog bijna geheel gesloten, toen hij dit zeide, maar toch keek hij den vrachtrijder doordringend aan. Zijn oog, zijn gelaat en zijn geheele persoon schenen de waarheid uit zijn slachtoffer te willen persen.

„Zet je op je gemak," zei de vrachtrijder. „Hij is gisteren avond deze kamer binnengegaan, zonder door mij met woorden noch daden lastig gevallen te zijn, en niemand is sinds dat oogenblik bij hem geweest. Hij is dus geheel uit vrijen wil weggegaan. Met vreugde zou ik die deur uitgaan en mijn leven lang van huis tot huis bedelen, als ik het verleden zoo ongedaan kon maken, dat hij hier nooit binnengetreden was. Hij is gekomen en heengegaan; ik heb niets meer met hem te maken."

„Zoo! Nu, mij dunkt, hij is er gemakkelijk afgekomen," hernam Tackleton, een stoel nemende.

De spotachtige toon, waarop hij dit zeide, ging aan den vrachtrijder voorbij, die ook een stoel genomen had en eenigen tijd met de handen voor het gelaat bleef zitten.

„Je liet mij gisterenavond," sprak hij eindelijk, „mijne vrouw zien, mijne vrouw, die ik zoo innig liefheb, en die heimelijk ....."

„En heel teeder," voegde Tackleton er kwaadaardig bij.

„..... oogluikend toeliet, dat die man vermomd rondliep, en hem de gelegenheid opende haar alleen te ontmoeten. Gij hadt mij niets kunnen laten zien, dat mij meer leed deed, en ik geloof niet, dat er één mensch op de wereld is, dien ik daarbij minder gaarne tot getuige gehad had."

„Ik beken altijd achterdochtig geweest te zijn," antwoordde Tackleton. „Daarom zag men mij niet graag hier, dat weet ik wel."

„Maar nu gij 't mij hebt laten zien," vervolgde de vrachtrijder, zonder op Tackleton's woorden te letten, „en aangezien jij mijne vrouw, mijne vrouw, die ik zoo zielslief heb....." Zijne stem, zijn oogopslag, zijne hand werden vaster terwijl hij dit zeide — „daar gij ooggetuige geweest zijt van de ramp, die mij getroffen heeft, is het ook billijk, dat gij nu hoort hoe ik over het geval denk, dat gij weet wat er in mij omgaat. Want het staat vast," ging de vrachtrijder voort, terwijl hij den speelgoedkoopman door-

dringend aankeek. „Niets kan er verandering in brengen.”

Tackleton mompelde iets binnensmonds over de noodzakelijkheid, om in sommige gevallen zekerheid te hebben, maar de kalmte van den beleedigden echtgenoot joeg hem angst aan. Hoe eenvoudig en onbeschaafd diens woorden ook waren, er lag zooveel adel en waardigheid in, dat ze alleen in een eerlijk en warm hart konden opwellen.

„Ik ben maar een eenvoudige, ruwe man,” ging de vrachtrijder voort, „en kan mij op weinig beroemen. Zooals ge wel weten zult, ben ik ook niet bijzonder slim. Ik ben evenmin jong. Ik had mijne kleine Dot lief, want ik had haar zien opgroeien van kind af, in haar vaders huis; omdat ik wist hoe lieftallig zij was; omdat zij mij jaren lang dierbaar is geweest. Er zijn vele mannen, met wie ik niet op ééne lijn kan staan, die mijn kleine Dot niet zoo lief kunnen hebben als ik!”

Hij hield even op en trommelde eenige oogenblikken met zijn voet op den grond, alvorens verder te gaan.

„Ik heb dikwijls gedacht, dat ik, schoon op verre na niet goed genoeg voor haar, toch een goed echtgenoot voor haar zijn kon en haar beter op hare volle waarde zou kunnen schatten dan anderen; zoo raakte ik verzoend met mij zelven en begon de mogelijkheid in te zien om met haar te trouwen. En eindelijk kwam het er toe ..... wij trouwden!”

„Ha!” zei Tackleton met een veelbeteekenend hoofdschudden.

„Ik had mij zelf onderzocht, ik had ondervinding opgedaan; ik wist hoe lief ik haar hebben en hoe gelukkig ik zijn zou,” vervolgde de vrachtrijder. „Maar .... dat voel ik nu — ik had alleen aan mij zelf, niet aan haar gedacht.”

„Wel zeker!” riep Tackleton. „Onbezonnenheid, lichtzinnigheid, wispelturigheid, zucht om bewonderd te worden! Niet genoeg aan haar gedacht! Over het hoofd gezien! Ja, juist!”

„Je deedt beter me niet in de reden te vallen,” zei de vrachtrijder op ernstigen toon, „vóór ge mij goed begrijpt, en daar zijn wij nog ver vandaan. Gisteren zou ik een ieder, die een woord tot haar nadeel had durven zeggen, met één slag tegen den grond geslagen hebben, maar wie het heden durft wagen, zal ik onder mijn voet vermorzelen — al was hij mijn eigen broer!”

De speelgoedkoopman keek hem verbaasd aan. Op kalmer toon ging John voort:

„Heb ik wel overwogen, dat ik haar, op haar leeftijd en zoo mooi als zij was, weghaalde van al hare jonge vriendinnen en uit de omgeving waarvan zij een sieraad was, de schitterendste ster, die ooit daarin haar licht verspreidde, om haar op te sluiten, dag in dag uit, in mijne sombere woning en haar mijn saai gezelschap op te dringen? Heb ik overwogen hoe weinig ik paste bij haar luimigen geest en hoe vervelend het gezelschap van zoo'n dommen man als ik, moest zijn voor iemand met zoo'n vlug verstand? Heb ik overwogen dat het volstrekt geen verdienste van mij was, dat ik er geen recht op had haar zoo lief te hebben, terwijl iedereen, die haar kende, dat doen moest? Nooit. Ik trok partij van haar opgeruimd gemoed en haar lief, vertrouwend karakter en trouwde met haar. Had ik 't maar nooit gedaan! Ter wille van haar — niet ter wille van mij zelven!”

De speelgoedkoopman keek hem aan, zonder zelfs eenmaal te knipoogen. Beide oogen waren open.

„God zegen' haar!” ging de brave John voort, „voor de beminnelijke standvastigheid, waarmede zij haar best gedaan heeft om mij dat alles niet te doen inzien. En de Hemel moge 't mij vergeven, dat het niet eerder tot mijn dom verstand is doorgedrongen! Arm kind! Arme Dot! Niet

tot mij doorgedrongen, terwijl ik gezien heb, hoe hare oogen zich met tranen vulden, telkens wanneer er gesproken werd over een huwelijk als het onze! Tot mij, die honderden malen hare lippen heb zien trillen en nooit daarin iets verdachts heb gezien vóór gisteren avond! Arm meisje! Hoe is 't mogelijk te kunnen verwachten, dat zij ooit verliefd op mij zou worden! Dat ik ooit gelooven kon dat zij 't was!"

„Zij nam er den schijn van aan," zei Tackleton. „Zij nam er den schijn van aan, en om je de waarheid te zeggen, was dat juist hetgeen mij aanleiding gaf tot mijn vermoeden."

Met deze woorden gaf hij May Fielding al den lof, die haar toekwam, want deze nam volstrekt niet den schijn aan van verliefd op hem te zijn.

„Zij heeft haar best gedaan," zei de ongelukkige vrachtrijder, meer aandoening aan den dag leggende dan tot nu toe; „ik begin nu eerst goed te beseffen hoe zij haar best gedaan heeft, om eene plichtmatige, werkzame vrouw voor mij te zijn. Hoe goed zij geweest is, hoeveel zij heeft gedaan, hoe moedig en sterk zij geweest is, daarvan kan het geluk getuigen, dat ik onder dit dak gekend heb. Het zal mij helpen en mij troosten wanneer ik hier alleen ben."

„Alleen?" vroeg Tackleton. „O! Je bent dus voornemens het er niet bij te laten?"

„Ik ben voornemens", antwoordde de vrachtrijder. „haar den grootsten dienst te bewijzen en de beste vergoeding te schenken, die in mijne macht is. Ik kan haar bevrijden van de dagelijks terugkeerende pijniging van een ongelijk huwelijk, en van den strijd om die pijniging verborgen te houden. Zij zal zoo vrij worden als ik haar maken kan."

„Gij h a a r vergoeding geven!" riep Tackleton, terwijl hij zijne groote ooren met zijne handen vooruitbracht en omdraaide; „dan moet er hier iets niet in orde zijn. Ik heb je natuurlijk verkeerd verstaan."

De vrachtrijder greep den speelgoedkoopman bij de keel en schudde hem door elkander als een riet.

„Luister naar me!" zei hij. „En zorg mij goed te verstaan. Luister. Spreek ik duidelijk genoeg?"

„Ja, heel duidelijk."

„Alsof ik meen wat ik zeg?"

„Ja, ja, alsof je 't heel goed meent."

„Ik zat den ganschen langen nacht bij dezen haard," ging de vrachtrijder op luiden toon voort. „Op de plek waar zij zoo menigmaal naast mij gezeten heeft, met haar lief gelaat opgeheven naar het mijne. Ik riep mij elken dag van haar leven in mijne herinnering terug. Haar lieftallige persoonlijkheid stond mij telkens voor den geest, zooals zij in alle omstandigheden des levens was. En, zoo waar ik John Peerybingle heet, zij is onschuldig, indien er Een is daarboven, die oordeelt over rechtvaardigen en onrechtvaardigen!"

Trouwe krekel achter de haardplaat! Brave geesten van huis en haard!

„Drift en wantrouwen zijn verre van me!" ging de vrachtrijder voort; „niets is er overgebleven dan verdriet. In een rampzalig oogenblik keert daar een vroegere minnaar terug, die beter bij haar paste dan ik, die misschien ter wille van mij verzaakt is. In een rampzalig oogenblik, zonder in hare verrassing te bedenken wat zij deed, neemt zij deel aan het verraad om hem voor mij verborgen te houden. Gisteren avond vonden wij hem bij elkaar. Dat was verkeerd van haar. Maar indien er nog eerlijkheid op deze aarde gevonden wordt,. . . . overigens is zij onschuldig!"

„Indien dit uw oordeel is . . . ." begon Tackleton.

„Laat haar dan heengaan!" vervolgde de vrachtrijder. „Heengaan met mijn dank voor de vele gelukkige uren, die zij mij heeft verschaft, en mijne

vergiffenis voor de folterende pijn, die ik ter wille van haar geleden heb. Laat haar heengaan met zooveel vrede in het hart als ik haar toewensch. Zij zal mij nimmer haten! Zij zal mij nog meer leeren liefhebben, wanneer ik haar niet meer in den weg sta, en zij den keten, dien ik haar heb opgelegd, met minder moeite voortsleept. Op dezen zelfden dag nam ik haar mede, uit hare woning naar de mijne, alleen aan mij zelf, niet aan haar denkende. Vandaag zal zij naar haar huis terugkeeren en ik zal haar niet meer lastig vallen. Haar vader en moeder zullen vandaag hier komen — wij hadden een plannetje gemaakt om den dag feestelijk te vieren — en zullen haar medenemen. Ik kan daar veilig op haar vertrouwen — daar en overal elders. Zij verlaat mij, zonder dat er eenige blaam op haar rust, en zal zoo blijven voortleven — daarvan ben ik overtuigd. Mocht ik sterven — ik ben zooveel ouder dan zij en heb in weinige uren veel levensmoed ingeboet -- dan zal zij ontwaren, dat ik aan haar gedacht en haar tot het einde toe liefgehad heb. Dit is het einde van hetgeen gij mij hebt laten zien. Nu is 't voorbij!"

„O, neen, John, niet voorbij! Zeg niet dat 't voorbij is! Nu nog niet. Ik heb je edele woorden gehoord. Ik miste de kracht om heimelijk weg te sluipen, veinzende onwetend te zijn van hetgeen mij zoo met dankbaarheid jegens je vervult. Zeg niet dat alles voorbij is, vóór de klok nog eenmaal geslagen heeft!"

Zij was korten tijd na Tackleton binnengekomen en in de kamer gebleven. Geen oogenblik was haar blik van haren echtgenoot afgewend geweest, maar zij kwam ook nu niet naderbij; integendeel, zij bleef op den grootst mogelijken afstand van hem verwijderd, en sprak op hartstochtelijken toon. Zoo geheel anders was hij 't van haar gewoon!

„Geen hand kan ooit eene klok maken, die voor mij de uren slaan zal welke voorbij zijn," antwoordde de vrachtrijder met een flauwen glimlach. „Maar zooals ge wilt, lieveling. De klok zal weldra slaan. Het doet er weinig toe wat wij zeggen. Kon ik u maar in moeilijker zaken ter wille zijn!"

„Nu!" mompelde Tackleton, „ik moet weg, want als deze klok weer slaat, moet ik op weg zijn naar de kerk. Goeden morgen. John Peerybingle. Het spijt mij niet langer van je gezelschap te kunnen genieten, zoowel om het gemis, maar vooral om de oorzaak."

„Heb ik duidelijk gesproken?" vroeg de vrachtrijder aan de deur.

„O, heel duidelijk."

„En zul je nog eens denken aan hetgeen ik gezegd heb?"

„Indien je me veroorlooft eene opmerking te maken," antwoordde de speelgoedkoopman, voorzichtigheidshalve in zijne sjees stappende, „het was zoo geheel anders dan ik mij had voorgesteld, dat ik 't zeker niet vergeten zal."

„Zooveel te beter voor ons beiden," zei de vrachtrijder. „Vaarwel en veel genoegen!"

„Ik zou je dat ook graag toewenschen," hernam Tackleton. „Maar dat is nu niet anders, dank je. En wat nu mijn eigen huwelijk betreft, ik geloof niet, dat ik er minder vreugde van beleven zal dan jij, want May is nooit zoo erg aanhalig geweest. Vaarwel! Wees maar heel verstandig!"

De vrachtrijder bleef hem achterna kijken, tot de afstand hem nog kleiner gemaakt had dan de bloemen en de strik aan het hoofd van het paard, en ging toen met een diepen zucht, zich voortslepende als een gebroken man, tusschen de olmen naast zijne woning wandelen, niet geneigd om er weer binnen te gaan, eer de klok geslagen had.

Zijn vrouwtje begon, alleen zijnde, hevig te snikken, maar droogde van

tijd tot tijd de oogen, om eens te zeggen hoe goed, hoe uitmuntend hij was! Zij lachte zelfs een paar malen, zoo hartelijk, zoo overtuigd van haar zegepraal, zoo abnormaal, — zij schreide te gelijk — dat Tilly het ook weer te kwaad kreeg.

„O, doe 't toch niet als 't u blieft!" zei Tilly. „Het is zoo slecht voor het kind; het zou er wel van dood kunnen gaan, als 't u blieft."

„Wil jij hem nu en dan eens naar zijn vader brengen, Tilly," vroeg hare meesteres, terwijl zij de oogen afdroogde, „als ik hier niet meer wonen mag en naar mijne ouders teruggekeerd ben?"

„O, als 't u blieft, doe het toch niet!" riep Tilly, het hoofd in den nek werpende en in een gehuil uitbarstende, dat haar veel op Bozer deed lijken. „O, als 't u blieft, doe 't niet! O, wat heeft iedereen toch gedaan met iedereen, om iedereen zoo ongelukkig te maken? O! O!"

De weekhartige Slowboy brak na deze ontboezeming in zoo'n jammerlijk gehuil uit, te heviger nog wijl zij het zoo lang had moeten onderdrukken, dat zij ongetwijfeld het kind wakker gemaakt en stuipjes bezorgd zou hebben, als haar oog niet plotseling op Caleb Plummer en diens blinde dochter gevallen was. De verschijning van dit tweetal deed haar plotseling tot het besef komen van haar onwelvoeglijk gedrag; gedurende eenige minuten stond zij zwijgend en met wijd geopenden mond te kijken, maar toen schoof zij de wieg op zij, begon rond te springen alsof zij den St. Vitusdans had, en rommelde met haar gezicht en beide handen in de bedlakens, met een ijver, die vermoeden deed, dat zij in deze buitensporigheden eenige afleiding vond.

„Dot!" riep Bertha. „Niet naar de kerk?"

„Ik vertelde haar al, dat je er niet bij zoudt zijn," fluisterde Caleb. „Ik hoorde het gisteren avond al vertellen. Maar, lieve hemel," voegde de oude man er bij, terwijl hij hare beide handen teeder drukte, „ik geef niets om hetgeen zij zeggen. Ik geloof er geen zier van. Ik zou liever het weinige, dat er nog van mij over is, aan stukken laten scheuren, dan een woord te gelooven van hetgeen zij van je verteld hebben!"

Hij sloeg de armen om haar hals en koesterde haar, zooals een kind zijn pop zou gedaan hebben.

„Bertha kon van morgen onmogelijk thuis blijven," vertelde Caleb. „Zij was bang — ik begrijp het wel — dat zij het luiden van de klokken zou hooren. Zij wilde niet zoo dicht bij hen zijn op hun trouwdag. Wij verlieten dus tijdig onze woning en kwamen hier heen. Ik heb lang nagedacht over hetgeen ik gedaan heb; ik heb mij zelf met verwijten overladen, omdat ik haar zooveel verdriet bezorgd heb, en ben tot het besluit gekomen, dat ik niet beter doen kon, dan maar jou toe te gaan; je zult haar wel de waarheid vertellen. Wil je bij mij blijven tot na den afloop?" vroeg hij, bevende van het hoofd tot de voeten. „Ik weet niet welke uitwerking het op haar hebben zal; ik weet niet wat zij wel van mij zal denken; ik weet niet of zij haar armen vader daarna nog wel een greintje liefhebben zal. Maar zij moet de volle waarheid kennen en ik zal de gevolgen dragen — dat is mijn verdiende loon!"

„Dot!" riep Bertha, „waar is je hand? Ha! Hier is ze, hier is ze!" Zij drukte Dot's hand aan hare lippen en trok daarna haar arm door den haren. „Ik hoorde hen gisteren avond zacht spreken over jou. Zij vertelden dat je slecht geweest waart, maar 't is niet waar."

Dot bewaarde het stilzwijgen, maar Caleb antwoordde voor haar.

„'t Is niet waar," zei hij.

„Ik weet het!" riep Bertha met hoog opgericht hoofd. „En ik zei het hun. Ik wilde er geen woord meer van

hooren. Hoe is 't mogelijk haar van iets te beschuldigen!" Zij drukte Dot's hand tusschen de hare en legde hare wang tegen die van Dot. „Neen, zoo blind ben ik niet!"

Haar vader ging aan haar eenen kant zitten, terwijl Dot aan den anderen bleef, met Bertha's hand in de hare.

„Ik ken je allemaal," zei Bertha, „beter dan je denkt. Maar geen van allen zoo goed als haar; zelfs u niet, vader. Er is niets waarvan ik zoo zeker ben als van haar. Als mij op dit oogenblik mijn gezicht werd teruggegeven, en niemand sprak een woord, dan zou ik haar toch uit duizenden kennen. Mijn beste zuster!"

„Liefste Bertha!" zei Caleb. „Ik heb iets op het hart, dat ik graag zou willen vertellen, terwijl wij met ons drieën zijn. Luister naar me, en veroordeel mij niet. Ik heb je eene bekentenis te doen, lieveling."

„Eene bekentenis, vader?"

„Ik ben van de waarheid afgedwaald en kan mij zelven niet terugvinden, mijn kind," zei Caleb met eene uitdrukking op zijn gelaat, die zijne groote droefheid verried. „Ik ben van de waarheid afgedwaald, ter wille van jou, maar ik ben wreed voor je geweest."

Ten hoogste verbaasd wendde zij het blinde gelaat naar haar vader en herhaalde: „Wreed?"

„Hij neemt te veel schuld op zich, Bertha," zei Dot. „Zoo dadelijk zul je de eerste zijn, omdat te erkennen."

„Hij wreed voor mij!" riep Bertha met een glimlach, die haar ongeloof verried.

„Niet met opzet, mijn kind," hernam Caleb. „Maar ik ben het geweest, al is dit gisteren pas tot mij doorgedrongen. Luister naar me, mijne lieve, blinde dochter, en schenk mij vergiffenis. De wereld waarin je leeft, liefste, is niet zoo als ik je die heb voorgesteld. De oogen, waardoor je meende te zien, hebben gelogen."

Hare verbazing nam toe en terwijl zij haar gelaat naar hem bleef keeren, drong zij zich nog vaster tegen hare vriendin aan.

„Je levensweg was ongebaand, mijn beste," ging Caleb voort, „en ik heb mijn best gedaan om dien te effenen. Ik heb de voorwerpen om je heen veranderd, de karakters der menschen veranderd, allerlei dingen uitgevonden, die nooit bestaan hebben — alles om jou gelukkiger te maken. Ik heb geheimen voor je gehad, ik heb je misleid — de Hemel moge 't mij vergeven! — en je met denkbeeldige dingen omringd."

„Maar levende menschen bestaan toch niet alleen in de verbeelding?" vroeg zij zenuwachtig en met een bleek gelaat. „U kunt ze toch niet veranderen."

„Dat heb ik toch gedaan, Bertha," antwoordde Caleb. „Eén persoon, dien je heel goed kent, bijvoorbeeld...."

„O, vader, waarom zegt u dat ik hem ken?" riep zij op verwijtenden toon. „Wie en wat ken ik eigenlijk? Ik — een blinde!"

In haar zielsangst strekte zij de handen uit, alsof zij haar weg moest zoeken op het gevoel, en sloeg ze daarna in doffe moedeloosheid voor het gelaat.

„Het huwelijk, dat vandaag gesloten wordt," hernam Caleb, „betreft een grimmigen, gierigen kerel; een harden meester voor jou en voor mij, jaren lang, beste. Een leelijke man, zoowel uiterlijk als innerlijk. Een koude, ongevoelige man. Een man, geheel verschillend van dengeen, die ik je altijd heb beschreven, geheel verschillend in alles, mijn kind."

„Maar waarom hebt u dat gedaan?" riep het blinde meisje, voor wie deze bekentenis eene bijna onuitstaanbare marteling was. „Waarom hebt u mijn hart voor hem doen ontgloeien en doodt u thans met één slag alle liefde, die ik er in had opgestapeld. O, wat ben ik blind en hulpeloos en alleen!"

Haar diep bewogen vader liet het hoofd op de borst zinken en gaf geen antwoord, maar werd door wroeging en berouw verteerd.

Zij had zich nog niet lang overgegeven aan hare smart, toen de krekel achter de haardplaat, alleen voor haar hoorbaar, begon te zingen. Niet vroolijk, maar langzaam en op droeven toon, zoodat hare tranen begonnen te vloeien; en toen de geest van het Heden, die den ganschen nacht bij den vrachtrijder gewaakt had, nu achter haar verscheen en op haar vader wees, begonnen ze rijkelijker te stroomen.

Zij hoorde de stem van den krekel nu duidelijker en. ofschoon zij blind was, voelde zij hoe de geest van het Heden haar vader toewenkte.

„Dot," zeide zij, „vertel mij hoe mijn eigen tehuis er in waarheid uitziet."

„Het is een armoedig plekje, Bertha, heel armoedig zelfs. Het huis zal het moeilijk een winter meer uithouden. Het is evenmin bestand tegen ruw weder als de jas van je vader," antwoordde Dot met heldere, doch zachte stem.

Het blinde meisje stond hevig ontroerd op en nam de vrouw van den vrachtrijder mede naar een hoek van het vertrek.

„Waar kwamen de geschenken vandaan, die mij telkens zooveel genoegen deden, die altijd een wensch vervulden en mij zoo hartelijk welkom waren? Zondt jij ze?"

„Neen."

„Wie dan?"

Dot zag, dat zij 't al begreep, en zweeg. Het blinde meisje sloeg de handen voor het gelaat, maar op eene andere wijze dan zoo straks.

„Een oogenblik, liefste Dot. Een oogenblik. Spreek zacht. Ik weet dat je de waarheid zeggen zult. Je zult me nu niet misleiden, is 't wel?"

„Neen, Bertha, zeker niet."

„Neen, daarvan ben ik overtuigd. Je hebt te veel medelijden met me. Toe, Dot, kijk eens door de kamer, waarin wij nu zijn, kijk eens naar mijn innig geliefden vader, en vertel mij eens wat je ziet."

„Ik zie," antwoordde Dot, die haar zeer goed begreep, „ik zie een oud man berouwvol in zijn stoel zitten, met het gelaat rustende op zijne hand. Het schijnt dat hij op zijn kind wacht om hem te troosten, Bertha."

„Ja, ja, dat zal zij doen. Ga voort."

„Hij is een oud man, gebukt onder zorg en harden arbeid; een mager, verschrompeld, afgetobd man met grijze haren. Ik zie hem daar zitten, half wanhopend, met gebogen hoofd, tobbende over iets, dat niet bestaat. Ik heb hem menigmaal vroeger gezien, altijd strijdende en werkende voor een heilig doel. Ik heb eerbied voor zijne grijze haren en zal voor hem bidden!"

Het blinde meisje liet haar alleen staan en zich voor haren vader op de knieën werpende, trok zij zijn grijs hoofd tegen hare borst.

„Ik heb het gezicht terug! Ik heb het gezicht terug!" riep zij. „Ik ben blind geweest, maar nu zijn mijne oogen weer geopend. Ik heb hem nooit gekend! O, als ik eens gestorven was, zonder hem, die mij zoo innig lief heeft gehad, gezien te hebben zooals hij werkelijk is!"

Caleb's aandoening is niet te beschrijven.

„Den knapsten man ter wereld zou ik niet zoo kunnen liefhebben als dezen!" riep het blinde meisje, terwijl zij de armen vast om zijn hals sloeg.

„Hoe grijzer en verschrompelder u bent, vader, hoe liever ik u heb! Laat niemand ooit meer zeggen dat ik blind ben, vader! Er is geen rimpel in zijn gelaat, geen haar op zijn hoofd, die vergeten zullen worden in mijne gebeden en mijn dank aan God!"

„Mijn eenige Bertha!" stotterde Caleb.

„En in mijne blindheid stelde ik mij hem zoo anders voor dan hij is!" sprak zij, terwijl haar de tranen over

de wangen stroomden. „Dag aan dag leefde ik naast hem voort, terwijl hij altijd aan mij dacht, en ik stelde hem mij zoo geheel anders voor!"

„De jeugdig uitziende vader in de blauwe jas is nu voor goed weg, Bertha!" zei de arme Caleb.

„Er is niets weg," antwoordde zij. „Neen, liefste vader! Alles is hier — in u. De vader, dien ik zoo liefhad, de vader, dien ik nooit genoeg liefhad en nooit gekend heb; de weldoener, dien ik eerst begon te vereeren en lief te hebben, omdat hij zooveel medelijden met mij toonde .... allen zijn hier in u. Niets is er dood voor mij. De ziel van alles wat mij het dierbaarst was op deze wereld, is hier .... hier, met het gerimpelde gelaat en de grijze haren. En ik ben niet blind, vader, niet langer blind!"

Al Dot's aandacht was gedurende dit tafereel gevestigd op vader en dochter, maar toen zij nu naar den kleinen maaier voor het Moorsche paleis keek, zag zij dat de klok op het punt was van te slaan en werd zij eensklaps zenuwachtig en onrustig.

„Vader!" riep Bertha aarzelend. „Dot!"

„Ja, beste," antwoordde Caleb. „Hier is zij!"

„Zij is niet veranderd. Van haar hebt u mij nooit iets verteld, dat niet waar is, is 't wel?"

„Als ik haar beter had kunnen maken dan zij is, zou ik 't, vrees ik, gedaan hebben," antwoordde Caleb. „Maar ik zou haar slecht gemaakt hebben, als ik haar anders voorgesteld had. Beter maken kan niemand haar."

Het vertrouwen waarmede de blinde deze vraag gedaan had, hare blijdschap en haar trots bij dit antwoord, de wijze waarop zij Dot nogmaals om den hals viel — 't was verrukkelijk om bij te wonen.

„En toch zul je nog veel zien veranderen, beste," zei Dot. „Ik bedoel veranderingen ten goede; veranderingen, die voor eenigen onzer eene groote vreugde zullen zijn. Je moet niet al te erg schrikken, wanneer er eens iets gebeuren mocht dat je zou aandoen. Hoor je geen rijtuig aankomen? Je hoort zoo fijn, Bertha. Komt daar niet een rijtuig aan?"

„Ja. En heel hard ook."

„Ik .... ik weet dat je heel fijn hoort," zei Dot, met de hand op het hart en blijkbaar zoo snel pratende als zij kon, ten einde hare zenuwachtigheid te verbergen, „ik heb dat meermalen opgemerkt, vooral toen je gisteren avond dien vreemden stap zoo spoedig hoordet. Toch begrijp ik niet waarom je — ik herinner me heel goed dat je 't deedt — waarom je zei: „Wiens stap is dat?" en waarom je meer aandacht schonkt aan dezen stap dan aan een anderen. Maar, zooals ik zei: er zullen groote veranderingen plaats hebben en wij kunnen niet beter doen dan ons op eene verrassing voor te bereiden."

Caleb was nieuwsgierig naar de beteekenis van deze woorden, want hij merkte zeer goed op, dat zij zich zoowel tot hem als tot zijne dochter wendde. Met verbazing zag hij hoe onrustig en verlegen zij was, zoo zelfs dat zij nauwelijks kon ademhalen en een stoel moest grijpen om niet te vallen.

„Ja, daar komt werkelijk een rijtuig aan!" sprak zij met een zucht. „'t Komt al nader en nader! En nu staat het stil bij de tuindeur! En nu hoor je voetstappen buiten — denzelfden stap, is 't niet, Bertha? ...... En nu .....!"

Zij uitte een luiden kreet van onbedwingbare blijdschap, snelde op Caleb toe en hield hem beide handen voor de oogen, toen er een jonge man de kamer binnentrad en, zijn hoed in de lucht werpende, riep:

„Alles is in orde, Dot! Alles is gelukkig afgeloopen!"

„Herinner je je die stem, beste Caleb? Heb je die stem wel eens meer gehoord?" riep Dot.

„Als mijn jongen in Zuid-Amerika nog leefde ......!" antwoordde Caleb bevend.

„Hij leeft!" riep Dot, de handen van zijne oogen nemende. „Kijk maar hier! Kijk hoe hij daar, gezond en sterk, voor je staat! Je eigen beste zoon. Je eigen, liefhebbende broer, Bertha, staat daar in levenden lijve voor je!"

Het kleine vrouwtje kwam alle eer toe voor hare verrassing. Alle eer voor de tranen en lachjes, toen het drietal in elkanders armen lag. Alle eer voor de hartelijkheid, waarmede zij den door de zon verbranden matroos met zijne donkere, fladderende haren halverwege te gemoet ging en haar klein rozemondje niet afwendde, toen hij haar aan zijn luid kloppend hart drukte!

En alle eer ook aan den koekoek — waarom niet? — voor de wijze, waarop hij eensklaps aan de deur van het Moorsche paleis verscheen en het gezelschap twaalf maal toehikte, alsof hij dronken van vreugde was!

De vrachtrijder kwam binnen en stond versteld. Nu, dat mocht hij wel, nu hij zich in zulk goed gezelschap bevond!

„Kijk eens, John!" zei Caleb juichend, „kijk eens wien wij daar hebben! Mijn eigen jongen uit Zuid-Amerika! Mijn eigen zoon in levenden lijve! Mijn zoon, dien jij zelf eene uitrusting hebt gegeven, dien jij zelf hebt uitgezonden. Voor wien jij altijd zoo'n goede vriend geweest bent!"

De vrachtrijder deed eenige schreden vooruit om zijne hand te grijpen, maar deinsde terug, toen zekere trek in het gelaat van den jongen man hem herinnerde aan den dooven vreemdeling in de kar.

„Eduard!" zei hij. „Was jij 't?"

„Vertel hem nu alles!" riep Dot. „Vertel hem alles, Eduard, en spaar mij niet, want niets zal mij in zijne oogen ooit kunnen rechtvaardigen."

„Die man was ik." zei Eduard.

„Hoe kon jij vermomd de woning van een ouden vriend binnensluipen?" hernam de vrachtrijder. „De flinke jongen van vroeger — hoeveel jaar is het geleden, Caleb, dat wij zijn doodsbericht ontvingen? — zou dat nimmer gedaan hebben."

„Ik had eens een edelmoedigen vriend, meer een vader voor mij dan een vriend," antwoordde Eduard, „die nooit iemand veroordeeld zou hebben vóór hij hem gehoord had. Dat waart gij. Ik ben dus overtuigd, dat ge nu mijne verdediging zult willen aanhooren."

Met een ietwat onrustigen blik op Dot, die zich op een afstand hield, antwoordde John: „Dat is niet meer dan billijk. Zeker wil ik die aanhooren."

„Weet dan, dat ik, toen ik als jongen hier vandaan trok, verliefd was en dat mijne liefde beantwoord werd. Zij was nog jong en — zooals ge wellicht zeggen zult — wist nog niet goed wat zij wilde. Maar ik wist 't wel en was dol verliefd op haar."

„Jij!" riep de vrachtrijder uit. „Jij!"

„Ja, waarlijk!" antwoordde Eduard. „En zij op mij ook! Ik ben 't altijd blijven gelooven en nu weet ik 't zeker."

„De Hemel sta mij bij!" riep de vrachtrijder. „Erger kan 't niet!"

„Ik bleef haar te midden van vele gevaren en wederwaardigheden trouw en keerde vol hoop terug, maar ziet, toen mij nog twintig mijlen van mijn vaderland scheidden, vernam ik dat zij mij ontrouw geworden was, dat zij mij vergeten en haar woord aan een rijkeren man gegeven had. Ik was niet voornemens haar verwijten te doen, maar ik verlangde haar te zien en mij van de waarheid te overtuigen. Ik hoopte dat zij tot dien stap gedwongen zou zijn tegen haar eigen wenschen en verlangens in. Wel zou het een schrale troost geweest zijn, maar toch een troost, meende ik, en ik kwam hierheen. Ik wilde de waar-

heid weten, de eenige waarheid, ik wilde zelf mijne opmerkingen maken, zelf oordeelen, zonder tegenstand van den eenen kant, maar ook zonder door mijne tegenwoordigheid, door het opwekken van herinneringen invloed te oefenen. Daarom vermomde ik mij — ge weet hoe; en bleef aan den grooten weg wachten — gij weet waar. Bij u wekte ik geen achterdocht op — bij haar evenmin — hij wees op Dot —, totdat ik haar iets in het oor fluisterde en zij op het punt was om mij te verraden."

„Maar toen zij wist dat Eduard nog in leven en teruggekomen was," ging Dot snikkend voort — zij had tot nu toe gebrand om zelve te mogen spreken — „en toen zij wist wat zijn doel was, raadde zij hem aan, zijne vermomming onder geen voorwendsel af te leggen, want zijn oude vriend John Peerybingle was wat al te openhartig en te onhandig — hij is over het algemeen wat onhandig," voegde zij er bij, lachend en schreiend te gelijk — „om het geheim te bewaren. En toen zij — dat ben ik, John," vervolgde het kleine vrouwtje snikkend, „hem alles vertelde, hoe zijn geliefde gemeend had dat hij dood was, en hoe zij ten laatste door hare moeder was overgehaald tot een huwelijk, dat in het oog der onnoozele oude vrouw voordeelig scheen; en toen zij — dat ben ik weer, John — hem vertelde dat het huwelijk nog niet voltrokken was — al naderde het tijdstip met rassche schreden — en dat het niets zou zijn dan eene opoffering van haar kant, omdat zij haar bruigom niet lief had; en toen hij bijna krankzinnig van vreugde was op dit bericht; toen zeide zij — dat ben ik weer — dat zij die zaak tusschen hen wel zou schikken, zooals zij vroeger zoo menigmaal voor hen gedaan had, John; dat zij zijne aangebedene zou polsen en dat hetgeen zij — dat ben ik weer, John — zeide en dacht recht was. En het was Recht, John! En zij werden tot elkander gebracht, John! En zij trouwden, John, een uur geleden! En hier is de bruid! En Gruff en Tackleton mag zijn leven lang jonggezel blijven! En ik ben een gelukkig klein vrouwtje, May! God zegen je!"

Ja, wel was zij een onweerstaanbaar vrouwtje, die kleine Dot, en nog nooit was zij zoo onweerstaanbaar geweest als nu in hare verrukking over het welslagen van het komplot. Nooit werd er welgemeender, hartelijker gelukwensch uitgesproken dan zij nu deed tot zich zelve en de jonggetrouwden.

De brave vrachtrijder was zoo vol van alles wat hij gehoord had, dat hij geen woord kon uitbrengen. Hij wilde op zijn vrouwtje toesnellen, maar Dot strekte de hand uit om hem tegen te houden, en hernam:

„Neen, John, neen! Luister verder. Heb mij niet weer lief voor je alles aangehoord hebt wat ik nog te zeggen heb. Het was verkeerd van mij een geheim voor je te hebben, John. Het spijt mij. Ik zag er niet het minste kwaad in, voor ik gisteren avond op het kleine stoeltje naast je kwam zitten. Maar toen ik op je gezicht las, dat je me gezien had, op en neer wandelende met Eduard, en toen ik begreep wat er in je ziel omging, toen voelde ik, hoe lichtzinnig, hoe verkeerd ik gehandeld had. Maar, o, John, hoe was 't mogelijk, hoe kon je zoo slecht van mij denken?"

O, wat begon het kleine vrouwtje hevig te snikken! John Peerybingle zou haar gaarne in zijne armen genomen hebben. Maar neen, zij wilde 't hem niet toelaten.

„Heb mij nog niet lief, John, als 't u blieft. Stel dat nog een heelen tijd uit. Ik was zoo bedroefd over dat aanstaande huwelijk, John, omdat ik wist hoe lief May en Eduard elkander altijd gehad hadden, en ook dat er geen greintje liefde voor Tackleton in haar hart was. Dat wil je nu wel gelooven, nietwaar, John?"

John wilde bij deze vraag nogmaals eene poging doen, maar zij hield hem tegen.

„Neen, blijf daar, wat ik je bidden mag, John! Als ik je nu en dan eens uitlach, John, en je onhandig noem en allerlei ondeugende namen geef, dan doe ik dat, omdat ik je zoo hartelijk liefheb, John, en zoo'n plezier heb in je manier van doen, en ik je niet anders zou wenschen dan je bent, al kon je morgen koning worden."

„Hoezee!" riep Caleb op buitengewoon levendigen toon. „Dat wist ik wel!"

„En als ik praat over menschen, die hunne eerste jeugd voorbij en zoo erg regelmatig zijn, John, en beweer, dat wij een suf paartje zijn, dat een leven leidt als in een tredmolen, dan is dat alleen, omdat ik nog zoo'n onnoozel gansje ben, John, omdat ik er van houd zoo nu en dan nog eens kind te zijn."

Zij zag hem weer nader komen, en hield hem nog eenmaal tegen. Maar het scheelde heel weinig of zij kwam te laat met hare afwering.

„Neen, heb nog een paar minuten geduld, John. Wat ik je noodzakelijk te zeggen heb, bewaarde ik voor het laatst. Beste, brave, edelmoedige John, toen wij laatst 's avonds over onzen krekel spraken, had ik 't reeds op de lippen om je te zeggen, dat ik je in het begin niet zoo liefhad als thans; toen ik dit huisje de eerste maal binnentrad, vreesde ik dat ik niet zou leeren je zoo lief te hebben als ik hoopte en bad — want ik was nog zoo heel jong, John. Maar, beste man, elken dag, elk uur leerde ik je meer liefhebben. En als ik je nog meer had kunnen liefhebben dan ik al deed, dan zouden je edele woorden van dezen morgen mij daartoe gebracht hebben. Maar dat is niet mogelijk. Al de aanhankelijkheid, die ik bezat — en dat was heel veel — gaf ik aan jou, John, zooals je ook verdiende, al jaren geleden, en ik heb nu niets meer over. En nu, beste man, druk mij nu weer aan je hart. Dit is mijn huis, John; denk er toch nimmer, nimmer meer aan mij weg te sturen!"

Nooit kan iemand reiner genot gesmaakt hebben van het zien van een heerlijk vrouwtje in de armen van een derde, dan op het oogenblik, toen de kleine Dot in de armen van den vrachtrijder vloog. Dat was nu het meest volmaakte, reinste, verrukkelijkste stukje zieleleven, dat men ooit te aanschouwen krijgen kon.

Weest verzekerd dat de vrachtrijder zich zielsgelukkig gevoelde, en Dot niet minder; ja, allen waren opgewonden van blijdschap, behalve Tilly Slowboy, die luid schreide en de baby liet rondgaan van hand tot hand, om geluk te wenschen, alsof het kind een beker met feestwijn was.

Daar hoorden allen nog een rijtuig aankomen en iemand riep, dat Gruff en Tackleton er aankwam. En waarlijk, een oogenblik later trad die waardige heer binnen, erg warm en opgezet.

„Wel, alle duivels, John Peerybingle, wat is er toch aan de hand?" riep Tackleton. „Er heeft eene vergissing plaats gehad! Ik sprak met mevrouw Tackleton af, dat wij elkander in de kerk zouden ontmoeten, en ik wil er een eed op doen, dat ik haar ben voorbijgereden op den weg er heen. O, hier is zij! Neem mij niet kwalijk, mijnheer, maar ik heb niet het genoegen u te kennen; verplicht mij echter deze dame met rust te laten, zij heeft een afspraak voor heden morgen."

„Maar ik denk er niet over haar met rust te laten," antwoordde Eduard.

„Wat bedoel je daarmee, landlooper, die je bent?" vroeg Tackleton.

„Ik zeg dat ik alles voel van uwe teleurstelling," antwoordde de andere glimlachend, „en daarom voor alles, wat ge in het midden zult hebben te brengen, even doof zal blijven als ik gisteren avond was."

O, wie zal den blik beschrijven, waarmede Tackleton hem aankeek! Wat was hij kwaadaardig!

„Het spijt mij, mijnheer," hernam Eduard, terwijl hij May's linkerhand en hoofdzakelijk den derden vinger, in de hoogte hield, „dat deze jonge dame u onmogelijk kan vergezellen naar de kerk, maar aangezien zij daar van morgen al éénmaal geweest is, zult u haar wel willen verontschuldigen."

Tackleton bekeek den derden vinger met de grootste aandacht en haalde uit zijn vestjeszak een stukje zilverpapier te voorschijn, waarin blijkbaar een ringetje zat.

„Tilly", zei hij, „wil je wel zoo goed zijn dit in het vuur te werpen? Dank je."

„Het was eene afspraak uit lang vervlogen dagen, die mijne vrouw belette hare overeenkomst met u na te komen, dat kan ik u verzekeren," zei Eduard.

„Mijnheer Tackleton zal wel zoo rechtvaardig zijn te bekennen, dat ik hem trouw alles heb opgebiecht, dat ik hem meermalen meegedeeld heb, mijne eerste liefde niet te kunnen vergeten," voegde May er blozend bij.

„O, zeker!" riep Tackleton. „O, zeer zeker! Alles is zoo correct mogelijk! Heb ik dus het genoegen mijnheer Eduard Plummer te zien?"

„Zoo is mijn naam," antwoordde de bruidegom.

„Wel, wel, ik zou u niet meer gekend hebben, mijnheer," hernam Tackleton, hem aandachtig bekijkend en te gelijkertijd even eene buiging makende. „Ik wensch u veel geluk, mijnheer!"

„Dank u."

„Juffrouw Peerybingle," zoo wendde Tackleton zich plotseling tot Dot, die naast haar man stond, „het spijt mij. U hebt mij geen grooten dienst bewezen, maar, op mijn woord, het spijt mij. U bent beter dan ik dacht. John Peerybingle, het spijt mij. Je begrijpt me, dat is genoeg. 't Is alles in den haak, dames en heeren, en naar aller genoegen. Goeden morgen!"

Met deze woorden nam hij afscheid van zijne trouwplannen en tevens van het gezelschap, ontdeed buiten gekomen zijn paard van de bloemen en linten en gaf het een ribbestoot, om het deelgenoot te maken van zijne teleurstelling.

Het spreekt van zelf dat deze dag nu met zoo'n feestmaal besloten moest worden, dat hij op den kalender der Peerybingle's ten eeuwigen dage zou prijken als de dag. Te dien einde ging Dot dus aan het werk om alles zoo in orde te maken, dat het haar en hare gansche familie ten eeuwigen dage tot eer zou strekken. In minder tijd dan Ik 't vertellen kan, zat zij tot de kuiltjes in hare ellebogen toe in het meel en maakte zij de jas van den vrachtrijder, telkens wanneer hij kwam om een kus te halen, zoo wit alsof hij de molenaar zelf was. Die brave kerel waschte de groenten, schrapte wortels, liet de borden vallen, zette potten met water op het vuur en maakte zich op allerlei wijzen verdienstelijk; terwijl een paar gedienstige geesten, in allerijl uit de buurt opgehaald, met een haast alsof leven en dood er van afhing, in alle hoeken en deuropeningen tegen elkander bonsden, en iedereen overal over Tilly en de baby struikelde. Nooit kwamen Tilly's deugden zoo aan het licht. Hare alomtegenwoordigheid wekte ieders bewondering op. Om vijfentwintig minuten over twee liep men haar in de gang omver, om half drie precies in de keuken en vijf minuten later in de provisiekamer. En 't hoofdje van de baby... wel, er was niets, 't zij van hout of steen, 't zij mensch of dier, waarmede het niet in aanraking kwam.

Ook werd er eene expeditie op touw gezet om moeder Fielding op te sporen, onuitputtelijk berouw jegens deze dame aan den dag te leggen, haar, zoo noodig, met geweld mee te voeren,

om gelukkig te zijn en te vergeven. Toen de eerste leden der expeditie haar gevonden hadden, wilde deze zoozeer op fatsoen gestelde dame onder geen voorwendsel naar hen luisteren, maar verklaarde een onnoemlijk aantal malen, dat zij dien dag niet had willen beleven. Zij kon geen woord uitbrengen dan: „Breng mij nu maar naar mijn graf" — dwaas genoeg, omdat zij ver van dood was en volstrekt geen plan scheen te hebben om vooreerst dood te gaan. Na eenigen tijd verviel zij in eene akelige kalmte en deed opmerken, dat toen die zekere omstandigheden in den Indigohandel hadden plaats gehad, zij reeds voorspeld had, haar gansche leven aan allerlei beleedigingen en onaangenaamheden blootgesteld te zullen zijn; nu bleek haar al weer dat zij gelijk had gehad en .... men moest zich om haar maar niet bekommeren .... wat was zij? .... och hemeltje ..... niemendal! ..... men moest maar vergeten dat er ooit iemand als zij bestaan had, en verder maar geen notitie van haar nemen. Van dit uiterste sloeg zij over in grenzenlooze woede en gebruikte zelfs deze uitdrukking: de worm zal zich wel omkeeren wanneer zij vertrapt wordt. Eindelijk werd zij weemoedig en verklaarde, dat als men haar in vertrouwen had willen nemen, zij veel had kunnen voorkomen. Van deze stemming werd door de leden der expeditie een hoogst nuttig gebruik gemaakt en al heel spoedig daarna was zij, met handschoenen aan, op weg naar de woning van John Peerybingle, vriendelijk, zonder het te willen, en voorzien van een muts, zoo hoog en stijf, dat een bisschop er zich niet over geschaamd zou hebben.

Ook werden de vader en moeder van Dot nog verwacht, maar zij waren over den bepaalden tijd, hetgeen aanleiding gaf tot herhaaldelijk naar buiten loopen en kijken of zij er nog niet aankwamen. Ook juffrouw Fielding liep telkens de deur uit om te kijken, maar zij keek geregeld den verkeerden kant uit en beweerde, toen iemand haar daarop opmerkzaam maakte, dat zij den kant mocht opkijken, dien zij wilde. Maar eindelijk kwamen ze toch; een leuk paartje, kort en dik evenals Dot; 't was vermakelijk Dot naast hare moeder te zien zitten, zoo leken zij op elkander.

Dot's moeder moest de kennismaking hernieuwen met May's moeder, en May's moeder stond altijd zeer op haar fatsoen, terwijl Dot's moeder alleen op hare vlugge, kleine voetjes stond. En de oude heer — ik bedoel Dot's vader, maar ik ben zijn naam vergeten, hetgeen niets ter zake doet — was vroolijk en hartelijk en gaf iedereen dadelijk de hand en scheen te meenen, dat eene muts niets was dan wat stijfsel en neteldoek, en gaf geen sikkepit om den Indigo-handel, waaraan toch niet meer te veranderen was, in één woord, volgens juffrouw Fielding, een goedhartig man, maar wat ruw ..... lieve hemel, zoo ruw!

Wat zou men niet gegeven hebben om Dot aan het hoofd van de tafel te zien, in hare bruidsjapon. En dan dien braven vrachtrijder met zijn goedmoedig gezicht, zoo joviaal en zoo verbrand, aan het benedeneinde! En die vroolijke, door de zon gebruinde zeeman met zijn mooie vrouwtje! Geen van allen zou ik ze hebben willen missen. En dan de maaltijd! Wie zou zoo'n flink, degelijk maal, door vroolijkheid en eenvoud gekruid, niet bijgewoond willen hebben, wie zou niet hebben willen meedrinken uit de schuimende bekers, waarmede op het jonge paar werd geklonken?

Na afloop van het maal zong Caleb het lied van den schuimenden beker. En zoo waar als ik leef en nog eenige jaren hoop te blijven leven, hij zong het van den eersten tot den laatsten regel. En toen hij aan het laatste couplet begonnen was, gebeurde er iets wat niemand had kunnen verwachten.

Er werd aan de deur geklopt en, zonder de toestemming om binnen te komen af te wachten, trad er een man binnen, met een zwaar ding op het hoofd. Zonder eenige plichtpleging zette hij het midden op de tafel, juist tusschen de noten en de appels, zeggende:

„De complimenten van mijnheer Tackleton en aangezien hij zelf nu de taart niet gebruiken kan, u haar misschien wel wilt opeten."

In de volgende minuut was hij al weer op straat.

Zooals zich denken laat, was het geheele gezelschap niet weinig verbaasd. Juffrouw Fielding, die bijzonder schrander was, gaf als hare meening te kennen, dat de taart wel vergiftigd kon zijn en deed een verhaal van eene taart, die aan eene heele jongedames-kostschool diarrhee bezorgd had. Maar zij werd overstemd en de taart door May met groo-

Na afloop van het maal zong Caleb het lied van den schuimenden beker. (Blz. 169.)

te plechtigheid en blijdschap gesneden.

Maar nog eer iemand er een stukje van geproefd had, werd er nogmaals op de deur geklopt en verscheen dezelfde man nog eens, met iets onder den arm, in bruin papier gepakt.

„De complimenten van mijnheer Tackleton en hier was wat speelgoed voor de baby. 't Is niet leelijk."

En weer verdween hij, onmiddellijk na dit gezegd te hebben.

Het geheele gezelschap zou zeker moeilijk woorden hebben kunnen vinden om aan de algemeene verbazing lucht te geven, maar zij hadden zelfs geen tijd om er naar te zoeken. Want nauwelijks had de boodschapper de deur achter zich gesloten, of er werd ten derden male geklopt en Tackleton in eigen persoon wandelde het vertrek binnen.

„Juffrouw Peerybingle!" zei de speelgoedkoopman, met den hoed in de hand, „het spijt mij. Het spijt mij nog meer dan van morgen. Ik heb tijd gehad om er over na te denken. John Peerybingle, ik ben van nature wat kwaadaardig, maar ongemerkt ben ik door den omgang met een man als jij bent, wat zachter geworden, Caleb! Die onnoozele kindermeid gaf mij gisteren avond onbewust een wenk, dien ik goed begrepen heb. Hoe gemakkelijk zou 't mij gevallen zijn, jou en je dochter voor eeuwig aan mij te verbinden en wat was ik een ellendeling, toen ik haar een idioot noemde! Vrienden, allen te zamen, het is van avond heel eenzaam in mijne woning. Zelfs de krekel achter de haardplaat ontbreekt, want ik heb ze alle doodgetrapt. Weest vergevensgezind en laat mij dit vroolijke feest meevieren!"

Binnen vijf minuten voelde hij zich thuis. Wie had ooit zoo'n man meer gezien? Wat had hij toch uitgevoerd in zijn leven, dat hij zelf niet wist hoe joviaal hij zijn kon? Of wat hadden de kabouters met hem uitgevoerd, dat ze zulk een verandering hadden kunnen teweeg brengen?

„John, je zult me van avond immers niet wegsturen?" fluisterde Dot.

Waarlijk, het had niet veel gescheeld!

Er ontbrak slechts één levend wezen om het gezelschap te voltooien, maar in een oogwenk was hij 'er bij, erg dorstig van het harde loopen, en hopelooze pogingen in het werk stellende, om zijn kop in een waterkan te wringen. Hij was den ganschen dag bij de kar gebleven, erg uit zijn humeur omdat zijn baas er niet bij was, en voortdurend ongehoorzaam tegen diens plaatsvervanger. Na eenigen tijd bij den stal op en neer geloopen en eindelooze pogingen in het werk gesteld te hebben, om het oude paard te bewegen er met hem van door te gaan, was hij naar de herberg geloopen en had zich daar te slapen gelegd. Plotseling echter scheen hij te beseffen, dat hij met dien plaatsvervanger eigenlijk niets te maken had, en was hij in vollen ren naar huis teruggekeerd.

Des avonds was er nog een dansje. Ware het niet eene merkwaardige danspartij geweest, dan zou de eenvoudige vermelding van het feit voldoende geweest zijn. Het was echter eene danspartij, zooals er wellicht nooit een begonnen is.

Eduard, de matroos, een vroolijke, vrijmoedige jongen, had allerlei verhalen gedaan over papegaaien en mijnen en Mexicanen, en gouderts, totdat hij eensklaps zoo zot was van zijn stoel op te staan en een dansje voor te stellen; want Bertha's harp was meegekomen en zij speelde uitmuntend. Dot — als zij wilde, wel eens wat aanstellerig — verklaarde dat de danstijd voor haar voorbij was, vermoedelijk omdat de vrachtrijder zijn pijpje rookte en zij het liefst bij hem zat. Juffrouw Fielding kon natuurlijk ook niet anders verklaren, dan dat haar danstijd voorbij was, en allen zei-

den hetzelfde, behalve May; May was dadelijk bereid.

Zoo togen dan May en Eduard, onder groot applaus, ten dans, en Bertha speelde hare vroolijkste wijsjes.

En, men geloove me of niet, maar binnen vijf minuten smeet de vrachtrijder zijne pijp weg, sloeg den arm om Dot's middel, en begon een rondedans met haar, die de algemeene bewondering opwekte. Nauwelijks had Tackleton dit gezien, of hij sprong op moeder Fielding toe, sloeg den arm om haar heen en stak van wal. En waarlijk, ook Dot's vader en moeder volgden en Caleb kwam met Tilly Slowboy in de rij......

Luister, hoe de krekel de muziek accompagneert met zijn: sjierp, sjierp, sjierp, en hoe de ketel zingt!

Maar wat is dat? Terwijl ik vergenoegd en blijde naar hen luister en naar Dot kijk, om nog een laatsten glimlach van haar op te vangen, zijn zij en al de feestgenooten plotseling verdwenen en blijf ik alleen achter. Er zingt een krekel achter de haardplaat en er ligt een gebroken stuk speelgoed op den grond. Anders is er niets overgebleven.

DE STRIJD DES LEVENS.

Eene liefdesgeschiedenis.

EERSTE GEDEELTE.

Eens — 't doet er niet toe wanneer — werd er ergens in het roemrijke Engeland — 't doet er niet toe waar — een bloedige veldslag geleverd. 't Was op een dag midden in den zomer, terwijl het groene gras golfde over het veld. Menige wilde bloem, door de hand des Almachtigen geschapen tot een beker voor den dauw, voelde dien dag, hoe hare blanke kelk zich met bloed vulde, en zonk stervend neder. Menig insect, dat zijne fijne kleuren aan onschuldige bladeren en kruiden dankt, werd dien dag bevlekt door stervende mannen en liet een onnatuurlijk spoor na op zijn weg. De bonte vlinder voerde op de randjes zijner vleugels bloed mede in de lucht. De platgetrapte grond werd een modderpoel gelijk, en uit de slijkerige plassen door menschenvoeten en paardenhoeven gemaakt, blonk en glinsterde de alles overheerschende roode kleur.

De Hemel beware ons voor de kennismaking met de tooneelen, welke de maan dien avond bescheen, toen zij, oprijzende boven de zwarte lijn van het afgelegen hoogland, neerkeek op de vlakte, bezaaid met omgekeerde gezichten, die eenmaal aan moeders borst gesluimerd of moeders oogen gezocht hadden! De Hemel beware ons voor de kennismaking met al de geheimen, welke door den verpesten adem van den wind werden gefluisterd op dien dag der verschrikking en in dien nacht van sterven en lijden! Menige eenzame maan bescheen het slagveld, menige ster hield er de wacht en menige wind uit elken hoek van het aardrijk blies er over heen, eer alle sporen van den verschrikkelijken slag waren uitgewischt.

Ze bleven daar nog langen tijd verscholen, maar leefden in allerlei kleinigheden voort; want de Natuur, ver verheven boven de booze hartstochten der menschen, had zich spoedig hersteld en lachte den ontwijden grond toe, evenals zij vóór den slag gedaan had. De leeuwerik zong hoog in de lucht, de zwaluwen scheerden langs den grond, de schaduwen van de drijvende wolken schenen elkander na te loopen over gras- en korenvelden, over het knollenland en het bosch, over het dak en de spits van het kerkje tusschen de boomen, altijd maar voort, tot daar, waar hemel en aarde elkander schenen te raken, en de zon onderging. Er werd gezaaid en geoogst; het stroompje, dat roodgekleurd was geweest, bracht een watermolen in beweging; de boer liep fluitend achter den ploeg; grasmaaiers waren zwijgend aan den arbeid; schapen en koeien weidden eendrachtelijk te zamen; de jongens schreeuwden en zwaaiden met de armen om de vogels te verjagen; de rook steeg op uit de schoorsteenen der boerenhutten; de Zondagsklokken luidden; de menschen leefden en stierven; de kleinere dieren des velds en de bloemen in bosch en tuin groeiden en verdorden op de

voor hen vastgestelde tijdstippen .... alles op dien met bloed gedrenkten grond, waar duizenden en nogmaals duizenden gedood waren in den vreeselijken slag.

Maar in het opschietende koren waren donkergroene plekken, die de bewoners met schrik vervulden. Elk jaar verschenen zij weder en men wist, dat onder die vruchtbare plekken hoopen menschen en paarden wild dooreen begraven lagen en den grond bemestten. De landman, die deze akkers beploegde, ontstelde van het groot aantal wormen in de voren, en de schoven, die daar saamgebonden werden, noemde men vele jaren achtereen slagveld-schoven en werden apart gezet; niemand zou ooit zoo'n slagveldschoof opladen bij de laatste vracht, die naar huis gereden werd. Langen tijd kon men geen schop in den grond steken, zonder te stuiten op iets, dat aan den grooten slag herinnerde. Langen tijd vond men beschadigde boomen op het slagveld en brokken vernielde muren en schuttingen op plaatsen, waar een hopeloozen strijd was gevoerd, en platgetrapte plekken, waar struik noch boom wilde groeien. Langen tijd wilde geen landmeisje haar of boezem versieren met de schoonste bloemen van dien doodenakker en nadat jaar na jaar was voorbijgegaan, verkeerde men nog in den waan, dat de bessen, die daar groeiden, een donkere plek achterlieten op de hand, die ze plukte.

Evenwel, de jaargetijden, even snel en luchtig voorbijglijdende als de zomerwolken zelve, wischten na verloop van tijd ook deze overblijfselen van den ouden strijd uit; deden de overleveringen er van uit het geheugen der oudste bewoners verdwijnen, zoodat er niets dan bakersprookjes overbleven, die des winters aan den haard opgeld deden, doch met ieder jaar minder werden. Waar de wilde bloemen zoo lang onaangeroerd waren gebleven, werden nu tuinen aangelegd en huizen gebouwd, en speelden de kinderen krijgertje. De geschonden boomen waren al lang tot kerstblokken gezaagd en hadden lustig opgevlamd; de donkergroene plekken waren nu niet groener meer dan de rustplaatsen van hen, die in latere tijden tot stof waren wedergekeerd. De ploegschaar stiet nu en dan nog eens op een of ander metalen voorwerp, maar men kon moeilijk uitmaken wat het was en men verbaasde zich en twistte er over. Een oud gedeukt borstharnas en een helm hadden zoo lang in de kerk gehangen, dat dezelfde zwakke, half blinde, oude man, die nu moeite had om ze boven den gewitten muur te onderscheiden, er reeds nieuwsgierig naar gekeken had, toen hij nog een kind was. Hadden de strijders, die op dat veld gesneuveld waren, voor een oogenblik kunnen opstaan in de houding waarin zij gevallen waren — ieder op de plek, die zijn ontijdig sterfbed zou worden — zouden honderden akelig misvormde soldaten door de deuren en vensters naar binnen gekeken hebben; of opgestaan zijn aan kalme huiselijke haarden; als opgetasten voorraad in schuren en op dorschvloeren gelegen hebben; opgerezen zijn tusschen het kind in de wieg en zijn baker; met den stroom medegedreven zijn, rondom den molen gedwarreld, de boomgaarden bevolkt, de weiden overdekt en de werven met doode lichamen opgepropt hebben. Zoo veranderd was het slagveld, waar duizenden en duizenden gedood waren in dien grooten veldslag.

Nergens viel deze verandering, een honderd jaar geleden, meer in het oog dan in een kleinen boomgaard, behoorende bij een oud steenen huisje met klimop begroeid. Op zekeren heerlijken herfstmorgen klonk daar muziek en gelach en kon men er twee aardige meisjes op het grasveld zien dansen, terwijl een half dozijn knechts en meiden op ladders de appelen van de

boomen plukten en nu en dan hun arbeid staakten, om in het pleizier van de meisjes te deelen. 't Was een heerlijk, levendig, natuurlijk tooneeltje op dien schoonen morgen en op dat afgelegen plekje; de beide meisjes dansten zoo geheel onbezorgd en naar hartelust.

Het is mijne innige overtuiging en ik hoop dat mijne lezers die zullen deelen, dat als er geen gemaaktheid bestond in de wereld, alles veel beter gaan zou en wij oneindig aangenamer gezelschap zouden zijn dan thans. O, 't was een verrukkelijk gezicht, die dansende meisjes! Zij hadden geen andere toeschouwers dan de appelenplukkers op de ladders. Het deed haar genoegen, dat zij er gaarne naar keken, maar zij dansten toch eigenlijk voor haar eigen genoegen — ten minste dit scheen zoo — en men kon evenmin nalaten ze te bewonderen, als zij konden nalaten te dansen. O, wat dansten zij bekoorlijk!

Niet als danseuses in de opera. Volstrekt niet. Ook niet zooals de afgerichte leerlingen van Mevrouw Zoo en Zoo. Het was geen quadrille, geen menuet, geen rondedans. Het was noch volgens de oude manier, noch volgens de nieuwe, noch volgens eene Fransche of Engelsche methode; er was echter, heel toevallig, iets in dat aan Spanje en castagnetten deed denken, zoo geheel vrij en onbestudeerd. Terwijl zij zoo in den boomgaard, tusschen de stammen door op en neer dansten en vlug om elkander heen sprongen, scheen de invloed van hare vlugge, luchtige bewegingen zich over het door de zon verlichte tooneel uit te breiden, gelijk de kringen in het water. Hare fladderende haren en zwierende rokken, het malsche, telkens weer opspringende gras onder hare voeten, de in den morgenwind ritselende takken, wier bevende bladeren eene onstandvastige schaduw wierpen op den zacht groenen grond; het balsamieke windje, dat over het landschap streek, blijde de wieken van gindschen molen in beweging te kunnen brengen, alles .... alles tusschen de beide meisjes en den man op eenigen afstand achter den ploeg, tegen de lucht afstekende alsof hij aan het einde der aarde stond .... alles scheen mee te dansen.

Eindelijk ging de jongste van de twee zusters, buiten adem en vroolijk lachend, op eene bank zitten om uit te rusten. De andere stond tegen een boom te leunen. De harp en viool van de rondreizende muzikanten eindigden in een vroolijk slotakkoord, alsof ze eens wilden laten hooren hoe frisch ze nog waren, ofschoon ze zich in waarheid door het dansen zoo hadden laten opwinden, dat zij 't geen minuut langer hadden kunnen uithouden. De appelenplukkers op de ladders lieten een goedkeurend gebrom hooren en gingen weder aan den arbeid.

Zij deden dit misschien met te meer ijver, omdat er een oudachtig heer — niemand minder dan doctor Jedler in eigen persoon, want, ge moet weten, 't was doctor Jedler's boomgaard en de danseresjes waren doctor Jedler's dochters — doctor Jedler dan kwam naar buiten om te zien wat er aan de hand was en wie er, voor den duivel, op zijn erf vóór het ontbijt muziek maakte. Want doctor Jedler was een groot wijsgeer, maar niet muzikaal.

„Muziek en dansen *vandaag*!” riep de doctor staan blijvende. „Ik meende, dat zij tegen dezen dag opzagen,” bromde hij in zich zelven. „Maar de tegenwoordige wereld is vol tegenstrijdigheden. Zeg, Grace, zeg, Marion!” voegde hij er op luiden toon bij, „is de wereld van morgen dwazer dan gewoonlijk?”

„Als 't zoo is, vader, zie het dan maar door de vingers,” antwoordde de jongste dochter, Marion, terwijl zij vlak bij hem kwam staan en hem in de oogen keek, „want er is zeker iemand jarig vandaag.”

„Zeker iemand jarig, poesje!" zei de doctor. „Weet je niet, dat er elken dag zeker iemand jarig is? Vernam je nog nooit hoeveel nieuwe acteurs

„Apropos" — hij keek haar nu in haar aardig gezichtje, dat vlak bij het zijne was, „als ik mij niet bedrieg, ben jij de jarige."

er elke minuut optreden op dit — ha, ha, ha! 't is onmogelijk er ernstig over te spreken — op dit belachelijk dwaze tooneel, dat men het Leven noemt?"

„Neen, vader!"

„Neen, natuurlijk niet, je bent eene vrouw — ten minste bijna," hernam de doctor. „Apropos" — hij keek haar nu in haar aardig gezichtje, dat vlak bij het zijne was, „als ik mij niet bedrieg, ben jij de jarige."

„Neen, u bedriegt u niet, vader!" riep zijne lievelingsdochter, terwijl zij hem hare roode lipjes aanbood.

„Ziedaar! Van harte geluk ge-

wenscht," zei de doctor, zijne lippen op de hare drukkende, „beleef dezen dag.... 't idee, ha ha ha!.... nog menigmaal! 't Is toch een dwaasheid iemand toe te wenschen nog langer in dit kluchtspel mee te spelen!"

Doctor Jeddler was, zooals ik reeds zeide, een groot wijsgeer en de kern, het geheim zijner wijsgeerige overpeinzingen was, dat de wereld hem eene reusachtige klucht toescheen, te bespottelijk, om door een redelijk mensch als ernstig beschouwd te worden. Zijne meening had, zooals ge straks begrijpen zult, haar ontstaan te danken aan den grond waarop hij woonde, aan het slagveld uit overoude tijden.

„Maar zeg mij nu eens, hoe kwam je aan die muziek?" vroeg de doctor. „Kippendieven natuurlijk! Waar kwamen die minnezangers vandaan?"

„Alfred zond ze," antwoordde Grace, terwijl zij de jarige zuster eenige bloemen in het haar stak.

„O, heeft Alfred de muzikanten gezonden?" vroeg de doctor.

„Ja. Hij ontmoette ze, toen hij van morgen al vroeg de stad binnenkwam. Zij maken eene voetreis en brachten den nacht in de stad door; nu, aangezien het Marion's feestdag is en hij begreep, dat zij 't wel aardig zou vinden, zond hij ze met een briefje hier heen om haar eene aubade te brengen, als ik het goedvond."

„Wel, wel," zei de doctor, „ja, ja, hij hecht veel aan jou meening."

„En aangezien ik mij met de zijne zeer goed vereenigen kon," hernam Grace met een goedkeurend knikje naar het hoofdje, dat zij bezig was te versieren, terwijl zij het hare achteroverboog om het nog beter te kunnen bewonderen, „en aangezien Marion erg vroolijk was en dadelijk begon te dansen, deed ik ook mee. En zoo bleven wij op Alfred's muziek dansen tot wij buiten adem waren. en vonden de muziek nog mooier. omdat Alfred ze gezonden had. Is 't niet zoo, beste Marion?"

„Ik weet het niet, Grace! Wat plaag je me toch altijd met Alfred!"

„Plaag ik je als ik den naam van je aanbidder noem?" vroeg hare zuster.

„Het kan mij heusch weinig schelen of er over hem gesproken wordt," antwoordde het eigenzinnige meisje, terwijl zij de blaadjes van eenige bloemen, die zij in de hand had, over den grond strooide. „Ik ben er beu van, zoo dikwijls zijn naam te hooren noemen, en dat hij mijn aanbidder zou zijn ....."

„St! Spreek niet lichtvaardig over een trouw hart, dat zich geheel aan je gewijd heeft, Marion!" riep hare zuster, „zelfs niet in scherts. Er is geen trouwer hart in de wereld dan dat van Alfred."

„Ne...en," zei Marion, terwijl zij met eene vermakelijke uitdrukking van onverschilligheid de wenkbrauwen ophief, „dat kan wel. Maar ik weet heusch niet, welke verdienste daarin ligt. Het kan mij ..... niet schelen dat hij zoo trouw is. Ik vroeg het hem nooit. Indien hij verwacht dat ik ..... Maar, lieve Grace, waarom praten wij nu eigenlijk over hem?"

Het was een verrukkelijk gezicht, die twee bekoorlijke gestalten daar, arm in arm, tusschen de boomen te zien rondwandelen, terwijl de ernst van de eene in het strijdperk trad tegen de onverschilligheid van de andere, en beiden toch elkanders liefde teederlijk beantwoordden. En het was inderdaad opmerkelijk, dat de oogen der jongste zuster vol tranen stonden en er iets hartstochtelijks was in hare manier van doen, waarmede hare onverschillige woorden geheel in strijd waren.

Het verschil in leeftijd tusschen de zusters kon niet meer dan vier jaren zijn, maar, zooals in dergelijke gevallen meer voorkomt — zij hadden hare moeder op jeugdigen leeeftijd verlo-

ren — scheen Grace door hare teedere zorg voor de jongere zuster en door hare groote toewijding ouder dan zij was. Ook scheen zij niet naijverig op hare zuster, noch iets anders dan groote genegenheid en trouwe aanhankelijkheid voor haar te voelen, in weerwil van Marion's eigenzinnigheid.

Terwijl de doctor zijne beide dochters nakeek en den inhoud van haar gesprek afluisterde, bepaalden zich zijne overpeinzingen in het eerst tot eenige spotachtige opmerkingen over de liefde in het algemeen en over het leed, waaraan jonge menschen zich blootstellen, die een oogenblik meenen, dat er iets als ernst kan zijn in zulke zeepbellen, en altijd — altijd bedrogen uitkomen.

De uitmuntende eigenschappen van Grace, die, onzelfzuchtig als zij was, een sieraad vormde van zijne woning; haar zacht humeur, haar teedere aard, waarin toch zooveel standvastigheid en geestkracht verborgen waren, dat alles scheen nog meer uit te komen door het contrast tusschen hare eenvoudige gestalte en die van hare jongere, mooiere zuster; het griefde hem ter wille van haar .... ter wille van beiden .... dat het leven eigenlijk zoo'n belachelijke vertooning was.

Het kwam nooit in den doctor op, te vragen of een zijner kinderen, of beiden wellicht ook hielpen om de vertooning wat ernstiger te maken. Maar de doctor was ook een philosoof!

Van nature vriendelijk en goedhartig, was hij bij ongeluk gestruikeld over den steen der wijzen — zooveel gemakkelijker te ontdekken dan hetgeen de alchimisten zoeken — die somtijds vriendelijke en goedhartige menschen doet vallen en de noodlottige eigenschap bezit, om goud in slijk en kostbaarheden in nietswaardige dingen te veranderen.

„Britain!" riep de doctor. „Britain! Waar zit je?"

Een kleine man met een buitengewoon zuur en ontevreden gelaat, kwam uit het huis en antwoordde op dezen roep met de niet al te voorkomende vraag:

„Nu? Wat is er?"

„Waar is de ontbijttafel?" vroeg de doctor.

„In huis."

„Wil je het ontbijt wel eens dadelijk in den tuin gereedzetten, zooals je gisterenavond bevolen is!" riep de doctor. „Weet je niet dat wij bezoek krijgen? Dat er van morgen zaken gedaan moeten worden, nog vóór de postkar komt? Dat er gewichtige dingen op handen zijn?"

„Ik kon niets doen, doctor Jeddler, vóór de vrouwen met het plukken gereed waren, kon ik wel?" zei Britain, zijne stem al luider en luider verheffende.

„En hebben zij dan nu gedaan?" vroeg de doctor, terwijl hij op zijn horloge keek en in de handen klapte. „Kom, haast je wat! Waar is Clemency?"

„Hier ben ik, meester," antwoordde eene stem op een der ladders, terwijl er tegelijkertijd een paar lompe voeten verschenen. „Het is nu gedaan. Opruimen, jongens! In een halve minuut zal alles klaar zijn, meester."

Zij begon zich nu zoo te reppen en legde daarbij zulke bijzondere eigenschappen aan den dag, dat een enkel woord ter introductie niet te onpas kan zijn.

Zij was ongeveer dertig jaar oud en had een tamelijk rond, vergenoegd gelaat, dat echter tot zulke kleine afmetingen als 't ware ineengedraaid was, dat men haar niet kon aankijken zonder te lachen. Het zonderlinge van gang en houding deed echter het zonderlinge gelaat onmiddellijk vergeten. Als ik zeg dat zij twee linker beenen en de armen van een ander had, en dat deze vier ledematen altijd uit het lid schenen te zijn, terwijl ze, als ze gebruikt werden,

altijd met horten en stooten in beweging gebracht moesten worden... dan kom ik de werkelijkheid slechts ten halve nabij. Als ik zeg dat zij volkomen tevreden was met deze beschikkingen en ze beschouwde alsof ze haar eigenlijk niet aangingen, dat zij hare armen en beenen maar nam zooals ze waren en ze toestond te buigen en te draaien zooals ze zelf verkozen.... dan zou ik hare gelijkmoedigheid slechts ten deele recht laten wedervaren. Hare kleeding bestond uit een paar kolossale, koppige schoenen, die nooit schenen te willen gaan waar hare voeten heen wilden; blauwe kousen, eene erg bonte, katoenen japon van het afschuwelijkste patroon, dat maar voor geld te krijgen was, en eene witte schort. Zij droeg altijd korte mouwen en had altijd, heel toevallig, geschaafde ellebogen, waarin zij zoo'n levendig belang stelde, dat zij ze telkens omdraaide en allerlei onmogelijke pogingen deed om ze te bekijken. Gewoonlijk troonde er ergens op haar hoofd een klein mutsje, maar slechts zelden zag men het daar, waar andere vrouwen dit kleedingstuk dragen; overigens was zij uiterst zindelijk, van het hoofd tot de voeten, en overdreven netjes. Inderdaad gaf haar lofwaardige angst om, zoowel voor haar eigen geweten als in de oogen van anderen, er netjes en knap uit te zien, aanleiding tot een harer vele plotselinge bewegingen; zij greep zich zelve namelijk nu en dan vast bij een soort handvatsel — vermoedelijk eene breede balein van haar corset — en schudde zich daaraan heen en weer, totdat al hare kleederen volkomen symetrisch langs haar lichaam hingen.

Zoo was het uiterlijk van Clemency Newcome, wier doopnaam vermoedelijk Clementina geweest was — niemand kon dit zeggen, want de doove, oude moeder, een waar wonder van ouderdom, die zij van hare prille jeugd af had verzorgd en opgepast, was eindelijk gestorven, en zij had geen andere familiebetrekkingen —; Clemency Newcome dan begon nu de tafel te dekken en stond nu en dan, met de roode, bloote armen over elkaar, hare geschaafde ellebogen te wrijven en er kalm naar te kijken, totdat zij plotseling inzag, dat er nog een en ander ontbrak, en haastig wegliep om het te halen.

„Daar komen die twee notarissen aan, meester!" riep zij op een toon, alsof zij niet bijzonder ingenomen was met dit bezoek.

„A zoo!" antwoordde de doctor, hen tot de tuindeur te gemoet gaande. „Goeden morgen, goeden morgen! Grace, liefje! Marion! Daar zijn de heeren Snitchey en Craggs. Waar is Alfred?"

„Hij zal zeker onmiddellijk terugkomen, vader," antwoordde Grace. „Hij had van morgen nog zoo veel te regelen voor zijn aanstaand vertrek, dat hij al heel vroeg is uitgegaan. Goeden morgen, heeren."

„Dames!" zei mijnheer Snitchey, „voor mij zelf en Craggs" — Craggs boog — „goeden morgen! Juffrouw" — tot Marion, „ik kus u de hand." — En dat deed hij ook. „En ik wensch u" — 't was mogelijk dat hij 't meende, maar bij eene eerste kennismaking zag hij er niet uit als iemand, die zich veel bekommerde om zijne medemenschen — „ik wensch u toe dat u dezen gewichtigen dag nog menigmaal vieren moogt."

„Ha, ha, ha!" lachte de doctor, die er met de handen in zijn zakken bijstond. „Ha, ha, ha! De groote klucht, die men leven noemt!"

„Maar toch zoudt u de klucht voor deze medespeelsters niet willen verkorten, doctor Jeddler," zei Snitchey, terwijl hij een blauwen zak met papieren tegen een poot van de tafel zette.

„Neen," antwoordde de doctor. „Dat verhoede de Hemel! Moge zij

blijven leven, om te lachen zoo lang zij kan, en dan zeggen, zooals die zékere Franschman: „De klucht is uit; laat het scherm maar vallen.'"

„Die Franschman had ongelijk, doctor Jeddler," zei Snitchey, met een blik op den blauwen zak, „en u zelf hebt ook ongelijk, zooals ik u al meermalen gezegd heb. Geen ernst in het leven! En de wet dan? Is die niet ernstig?"

„Een klucht," antwoordde de doctor.

„Hebt u de wet wel eens te hulp moeten roepen?" vroeg Snitchey, met een tweeden blik naar den blauwen zak.

„Nooit," antwoordde de doctor.

„Als u daartoe eens moet overgaan, zal uw oordeel over de wet wel veranderen."

Craggs, die vertegenwoordigd scheen te worden door Snitchey en zich zelf geheel scheen weg te cijferen, maakte hier eene opmerking uit zich zelf. En deze opmerking gold de eenige gedachte, die hij niet in gemeenschap — ieder voor de helft — met Snitchey bezat; wel werd die door eenige wijze mannen gedeeld.

„'t Is alles veel te gemakkelijk gemaakt," zei mijnheer Craggs.

„Bedoelt u de wet?" vroeg de doctor.

„Ja, de wet ook, maar alles schijnt mij tegenwoordig veel te gemakkelijk gemaakt. Dat is het gebrek van onzen tijd. Indien de wereld een klucht is — dat ik niet kan tegenspreken — dan behoorde zij eene moeilijk te spelen klucht te zijn. Zoo moeilijk mogelijk, mijnheer. Dat is mijne bedoeling. Maar alles wordt veel te gemakkelijk gemaakt. Wij smeren de poorten des levens met olie. Ze behoorden op hunne hengsels te knarsen. 't Zal niet lang duren of ze gaan gladjes en zonder eenige moeite open."

Mijnheer Craggs scheen waarlijk op zijn eigen hengsels te draaien, toen hij deze opinie ten beste gaf; hij legde nadruk op elk woord, want hij was een koudbloedig, hardvochtig, droog man, veel gelijkende op een keisteen, ook in zijne grijze en witte kleeding, terwijl zijne oogen nu en dan flikkerden, alsof er vuur uit geslagen werd. Men had zich kunnen verbeelden daar drie vertegenwoordigers van verschillende rijken der Natuur bijeen te zien; want Snitchey leek een ekster of eene kraai — echter wat minder glanzend — en de doctor had een gezicht, dat aan een pippeling in den winter deed denken, met hier en daar een pik van een of anderen vogel er in, terwijl het kleine staartje in zijn nek als steeltje dienst kon doen.

Toen de lenige gestalte van een knap jonkman in reisgewaad, gevolgd door een dienstman, die een aantal pakjes en mandjes droeg, met vluggen pas den boomgaard binnenkwam — op zijn gelaat lag eene uitdrukking van blijde hoop, geheel in overeenstemming met den schoonen morgen — kwam het drietal, gelijk drie geheel onkenbaar vermomde gratiën, of, beter nog, gelijk drie heksen op de heide, hem te gemoet en heette hem welkom.

„Hartelijk geluk, Alf!" zei de doctor op onverschilligen toon.

„Moge deze gewichtige dag nog honderd malen voor u terugkeeren, mijnheer Heathfield!" zei Snitchey met eene buiging.

„Nog honderd malen!" mompelde Craggs binnensmonds.

„Wel, wel, dat is niet gering!" riep Alfred, staan blijvende, „en één... twee... drie... allemaal voorspellers van weinig goeds op de wijde levenszee, die voor mij ligt. Ik ben blij, dat ik u niet het eerst ontmoet heb van morgen; ik zou dat een slecht voorteeken geacht hebben. Maar Grace was de eerste.... de lieve, vroolijke Grace.... dus tart ik u alle drie!"

„Neem mij niet kwalijk, jongeheer, ik was de eerste, zooals u weet," zei Clemency Newcome. „Zij wandelde

hier al voor zonsopgang, maar ik was binnenshuis."

„Dat is waar! Clemency was de eerste," zei Alfred. „Dan tart ik u met Clemency."

„Ha, ha, ha!.... voor mij zelf en Craggs," zei Snitchey. „Wat eene uitdaging!"

„Niet zoo vreeselijk als ze lijkt," hernam Alfred, terwijl hij eerst den doctor en daarna Snitchey en Craggs de handen schudde, waarna hij zoekend rondkeek. „Waar zijn de..... Groote Goedheid!"

Met één sprong, die Jonathan Snitchey en Thomas Craggs dichter tot elkander bracht dan in de artikelen van hun contract als compagnons was opgenomen, had hij de plek bereikt waar de zusters stonden, en.... Ik zal de wijze, waarop hij eerst Marion en daarna Grace begroette, maar niet duidelijker omschrijven dan door te zeggen, dat mijnheer Craggs zulk eene wijze van begroeting vermoedelijk wat „ongedwongen" genoemd zou hebben.

Ten einde op een ander onderwerp te komen, deed doctor Jeddler eene haastige beweging in de richting van de ontbijttafel en weldra hadden allen plaats genomen. Grace presideerde en had alles zoo geregeld, dat hare zuster en Marion een weinig afgescheiden van het overige gezelschap zaten. Snitchey en Craggs zaten aan tegenovergestelde hoeken, met den blauwen zak veiligheidshalve tusschen zich in; de doctor had zijn gewone plaatsje tegenover Grace ingenomen. Clemency huppelde zenuwachtig om de tafel rond om te bedienen, en de zwaarmoedige Britain trad aan eene andere tafel op als voorsnijder van het ossenvleesch en de ham.

„Vleesch?" vroeg Britain, mijnheer Snitchey naderende, met mes en vork in de hand. Hij wierp hem de vraag letterlijk toe alsof 't een projectiel was.

„Zeker," antwoordde de notaris.

„En u ook?" — Deze vraag was tot Craggs gericht.

„Als het mager en goed gaar is," antwoordde deze heer.

Na ook den doctor bediend te hebben — geen der overige dischgenooten gebruikte iets — bleef Britain zoo dicht mogelijk bij de beide rechtsgeleerde heeren staan en keek met een norsch gezicht naar de wijze waarop zij hunne portie verorberden. Slechts één oogenblik verdween deze norsche uitdrukking van zijn gelaat, en wel toen mijnheer Craggs, wiens tanden niet al te best waren, bijna stikte in een brok, waarop Britain in vervoering uitriep: „Ik meende dat hij al naar de haaien was!"

„Nu, Alfred," zei de doctor, „een paar woorden over zaken, terwijl wij aan het ontbijt zitten."

„Terwijl wij aan het ontbijt zitten," herhaalden Snitchey en Craggs, die niet van plan schenen spoedig op te staan.

Ofschoon Alfred nog niets van het ontbijt gebruikt had en het buitendien al druk genoeg scheen te hebben, antwoordde hij eerbiedig:

„Als 't u blieft, mijnheer."

„Indien er iets ernstigs kon wezen," begon de doctor, „in zoo'n...."

„Klucht als deze," vulde Alfred aan.

„In zoo'n klucht als deze," herhaalde de doctor, „dan zou het de omstandigheid zijn, dat de dag der scheiding ook een dubbele verjaardag is, die voor ons vieren menige aangename herinnering heeft... Maar daarover hebben wij 't nu eigenlijk niet."

„O, zeker zeker, doctor Jeddler," viel de jonge man in. „Daar hebben wij het juist over. Mijn hart is daar vol van, evenals het uwe; dat weet ik zeker. Ik verlaat dit huis vandaag, ik houd op uw pupil te zijn; wij scheiden en laten vele teedere betrekkingen ver achter ons, betrekkingen, die nimmer meer te vernieuwen zijn, terwijl er

andere opdoemen" — hij keek Marion van ter zijde aan — die zooveel vergoeding in zich sluiten, dat ik ze op dit oogenblik niet moest durven aanroeren. Kom, kom!" voegde hij er bij, den draak stekende met zijn eigen gemoedstoestand en met den doctor, „er is toch nog wel een greintje ernst in dit dwaze ondermaansche. Laat er vandaag ten minste maar een zijn."

„Vandaag!" riep de doctor. „Hoort hem! Ha, ha ha! Juist dezen dag! Dezen dag, waarop de groote veldslag geleverd werd op deze zelfde plek! Op de plek waar wij nu zitten, waar ik mijne beide dochters van morgen aan den dans vond, waar de vruchten, die wij eten, geplukt zijn van de boomen, die niet in aarde, maar in menschen wortel geschoten hebben — zoo velen zijn er hier gesneuveld, dat nog bij mijn leven, ruim twee eeuwen naderhand, een kerkhof vol beenderen, en stof van beenderen en gekloofde schedels zijn opgegraven, daar waar wij thans zitten. En toch wisten misschien geen honderd menschen van al degenen, die hier gevallen zijn, waarvoor en waarom zij eigenlijk vochten; geen honderd van hen, die zich onnadenkend verheugden in de behaalde overwinning, waarom zij zich verheugden. Geen vijftig menschen hadden er belang bij of zij overwonnen of de nederlaag leden. Geen zes menschen kunnen het heden ten dage eens worden over de aanleiding tot den strijd, niemand, in één woord, heeft er ooit iets bepaalds van geweten, dan alleen zij, die treurden over de verslagenen. Toch ernst!" voegde de doctor er lachend bij. „Wat een wereld!"

„Maar," zei Alfred, „dat alles schijnt mij zeer ernstig toe."

„Ernstig!" riep de doctor. „Als je zulke dingen ernstig noemt, moet je gek worden of sterven, of op den top van een berg gaan zitten en kluizenaar worden."

„Bovendien.... zoo lang geleden!" meende Alfred.

„Lang geleden!" antwoordde de doctor. „Weet je dan wat de wereld sinds dat tijdstip gedaan heeft? Kun je me zeggen wat de wereld vóór dat tijdstip gedaan heeft? Ik niet!"

„Ze hebben zich nu en dan eens in processen gestoken," deed mijnheer Snitchey opmerken, terwijl hij zijne thee omroerde.

„Ofschoon men de middelen om er weer uit te komen wel wat gemakkelijk gemaakt heeft," voegde zijn compagnon er bij.

„En ik hoop, doctor, dat u mij zult verontschuldigen, doctor, als ik zeg," hernam Snitchey, „hetgeen ik u in den loop van onze gesprekken al wel duizendmaal betoogd heb, dat ik in dit procedeeren en in het geheele stelsel van wetten wel degelijk een ernstigen kant opmerk..... iets met eene tastbare bedoeling....."

Clemency Newcome stiet op dit oogenblik zoo onhandig mogelijk tegen de tafel, zoodat er groote opschudding ontstond onder de schalen en schotels.

„Heila! Wat is daar aan de hand?" riep de doctor.

„Dat komt van dien ellendigen blauwen zak," antwoordde Clemency, „waarover altijd iemand moet struikelen."

„Ik zeide, dat er eene tastbare bedoeling in is," hernam Snitchey, „die achting afdwingt. Het leven eene klucht, doctor Jeddler! En de wetten dan?"

De doctor lachte en keek Alfred eens aan.

„Over één ding zijn wij het zeker eens," hernam Snitchey, „dat de oorlog eene dwaasheid is."

Mijnheer Snitchey weidde hier in eene welsprekende rede over uit, en nadat mijnheer Craggs zijne instemming met het gesprokene betuigd had, verzocht hij nog wat ossevleesch en een kop thee.

„En wat zegt Alfred er van?" vroeg doctor Jeddler.

„Ik zeg, mijnheer," antwoordde Alfred, „dat de grootste weldaad, die u mij — en ook u zelf — kunt bewijzen, is te trachten nu en dan dit slagveld eens te vergeten, en ook andere, in dien veel grooteren strijd des Levens, dien de zon elken dag beschijnt."

„Ik geloof waarlijk niet dat hij daardoor tot een zachter oordeel gestemd zou worden, mijnheer Alfred," meende Snitchey. „De strijders in dien grooten strijd des Levens zijn vinnig en bitter. Er wordt veel gehakt en gehouwen in dien strijd, en veel in den rug geschoten, vreeselijk vertrapt en onder den voet gereden. O, 't is meer dan vreeselijk!"

„Toch meen ik," hernam Alfred, „dat er ook menige strijd gestreden, menige overwinning behaald wordt, waarvan niemand iets bemerkt, menige heldendaad en edele zelfopoffering te vermelden is — zelfs te midden van schijnbare luchthartigheid en allerlei tegenstrijdigheden — juist daarom zoo veel moeilijker, wijl ze op aarde niet geboekstaafd worden — elken dag in hoekjes en gaatjes, in kleine huishoudens en in de harten van vele mannen en vrouwen, die alle den meest eischenden man met die wereld zouden verzoenen en hem geloof en vertrouwen zouden schenken, al was de helft der menschen in oorlog met elkander en een vierde in proces — dat is kras gezegd."

De beide zusters luisterden zeer aandachtig.

„Ei, ei," zei de doctor, „ik ben te oud om nog bekeerd te worden, zelfs door mijn vriend Snitchey of door mijne goede, oude zuster Martha, die nog maar steeds ongetrouwd is en, jaren geleden reeds, hare huishoudelijke rampen gehad heeft en sinds dien tijd met allerlei soorten van menschen zoo diep begaan is. Zij is 't geheel en al met u eens — evenwel zij is eene vrouw en dus minder vatbaar voor rede en meer geneigd om tegen te stribbelen — zoodat wij 't maar zelden eens kunnen worden. Ik ben op dit slagveld geboren. Als jongen reeds peinsde ik over de ware aanleiding tot dien hevigen strijd. Zestig zomers zijn er over mijn hoofd gegaan en ik heb de Christenwereld — de Hemel weet hoeveel liefhebbende moeders en lieve meisjes zooals de mijne hier — altijd verzot gezien op een slagveld. Dezelfde tegenstrijdigheden beheerschen alles en allen. Men moet lachen of schreien over zooveel inconsequentie, en ik lach maar liever."

Britain, die met groote aandacht en eene diep treurige uitdrukking op het gelaat naar de onderscheidene sprekers geluisterd had, scheen plotseling tot het besluit te komen dat het laatste het beste was, indien, ten minste een geluid, dat uit een spelonk of een grafkelder scheen te komen, beschouwd kon worden als een blijk van lachlust. Zijn gelaat verried echter zoo weinig van hetgeen er in hem omging, zoowel er voor als er na, dat hoewel eenigen van het gezelschap omkeken, alsof dat geheimzinnig geluid hun schrik aanjoeg, geen hunner op het denkbeeld scheen te komen, dat 't uit Britain kwam. Alleen zijne helpster bij het bedienen, Clemency Newcome, was achter de waarheid en vroeg hem, met een stoot met haar elleboog, op fluisterenden doch verwijtenden toon, waarom hij lachte.

„Niet om jou," antwoordde Britain.

„Om wien dan?"

„Om het menschdom; daar zit juist de kneep!" zei Britain.

„Wat praat hij toch, waar zijn meester en die heeren bij zijn!" riep Clemency en gaf hem met haar anderen elleboog een ribbestoot, om zijn geest wat op te frisschen. „Die jongen wordt bij den dag ezelachtiger!

Weet je wel waar je bent? Zou je graag gedaan krijgen?"

„Daar weet ik niets van," antwoordde Britain met starende oogen en een onbewegelijk gelaat. „Het kan mij allemaal niets schelen. Ik begrijp niets, ik geloof niets en ik zou niets willen."

Ofschoon deze wanhopige opsomming van hetgeen er in zijn overspannen gemoedstoestand in zijne ziel omging, wel wat overdreven werd door Benjamin Britain, had hij toch zijn gemoedstoestand juister geschilderd dan men denken zou. Want aangezien hij elken dag ontelbare redevoeringen moest aanhooren, die de doctor hield tegen allerlei soorten van menschen, alleen maar om te betoogen, dat zijn eigen bestaan op zijn best eene vergissing, eene dwaasheid was, geraakte hij langzamerhand in zulk een wirrewar van tegenstrijdigheden, dat hem nog slechts één ding duidelijk was, namelijk, dat geen nieuw betoog van Snitchey en Craggs ooit strekte, om hem eenig helderder inzicht te geven, en blijkbaar alleen den doctor in zijne onverzettelijkheid stijfde. Was het wonder dat hij de firma beschouwde als de naaste oorzaak van zijn gemoedstoestand en dientengevolde de firmanten haatte?

„Maar dit zijn nu geen zaken, Alfred," zei de doctor. „Zooals je zelf gezegd hebt, houd je vandaag op mijn pupil te zijn en ga je ons verlaten, boordevol geleerdheid, opgedaan op de Latijnsche school alhier, nog aangevuld door je studiën in Londen en door zooveel practische kennis, als zoo'n oude plattelandsdokter als ik je kon meegeven; je gaat nu de wereld in. De eerste proeftijd, door je goeden, ongelukkigen vader voorgeschreven, is nu voorbij; je bent nu je eigen meester en gaat heen om zijn tweeden wensch te vervullen. En lang vóór de drie jaren, die je in den vreemde zult doorbrengen om je medische studiën te voltooien, verloopen zijn, zul je ons al vergeten hebben. Goede hemel, eer er zes maanden voorbij zijn, heb je ons al vergeten!"

„Als ik dat doe..., maar u weet wel beter! Wat zou ik mij nog verantwoorden!" antwoordde Alfred lachend.

„Nu, van die dingen heb ik weinig verstand," hernam de doctor. „Wat zeg jij er van, Marion?"

Marion, die met haar theekopje zat te spelen, scheen te zeggen — zij zeide het niet — dat hij hen vergeten mocht als hij kon. Grace drukte haar jeugdig gezichtje tegen Marion's wang en kon een glimlach moeilijk onderdrukken.

„Ik hoop geen al te slechte voogd voor je geweest te zijn," ging de doctor voort, „maar, hoe het ook zij, ik word van morgen daarvan ontheven en hier zijn onze goede vrienden, Snitchey en Craggs, met een zak vol papieren, quitanties en acten, ten einde de balans van je vermogen op te maken — ik wilde wel dat het wat moeilijker was om er uit wijs te worden, Alfred, maar je moet spoedig trachten een groot man te worden, dan zal je kapitaal ook aangroeien — en allerlei dergelijke formaliteiten te vervullen, handteekeningen te zetten, te verzegelen en zoo meer."

„Hetgeen alles in het bijzijn van wettige getuigen geschieden moet, volgens de wet," voegde Snitchey er bij, terwijl hij zijn bord wegschoof en de papieren te voorschijn haalde, welke daarna door zijn compagnon op de tafel uitgespreid werden; „aangezien ik zelf en Craggs toeziende voogden geweest zijn, doctor, voor zoo ver het financiëele gedeelte betreft, zullen uwe beide dienstboden de handteekeningen moeten legaliseeren. Kun je lezen, vrouw Newcome?"

„Ik ben niet getrouwd, mijnheer," zei Clemency.

„O! Neem mij niet kwalijk. Men

zou 't anders niet zeggen," hernam Snitchey giggelend, terwijl hij hare buitengewone gestalte opmerkzaam gadesloeg. „Kun je lezen?"

„Een beetje," antwoordde Clemency.

„'s Morgens en 's avonds het trouwformulier, is 't niet?" vroeg de notaris op schertsenden toon.

„Neen," zei Clemency, „dat is mij te moeilijk. Ik lees maar een vingerhoedje."

„Lees maar een vingerhoed!" herhaalde Snitchey. „Wat praat je toch, mensch?"

Clemency knikte. „En een notenmuskaatraspje."

„Maar dat mensch is krankzinnig! Rijp voor den Lord Kanselier!" zei Snitchey, haar aanstarende.

„Als zij ten minste eenig vermogen bezit," merkte Craggs aan.

Grace nam nu echter het woord en legde uit, dat op de beide genoemde voorwerpen een spreuk gegraveerd was en ze eigenlijk de zakbibliotheek vormden van Clemency Newcome, die niet zoo heel veel gaf om boeken.

„O, is 't dat, juffrouw Grace?" riep Snitchey uit.

„Ja, ja! Ha ha ha ha! Ik meende dat zij niet goed bij het hoofd was! Zoo ziet zij er net uit," mompelde hij met een aanmatigend lachje. „En wat vertelt de vingerhoed wel, vrouw Newcome?"

„Ik ben niet getrouwd, mijnheer," herhaalde Clemency.

„Nu dan, juffrouw Newcome. Is dat dan goed?" vroeg de notaris. „Wat vertelt de vingerhoed dan wel?"

Hoe Clemency, eer zij deze vraag kon beantwoorden, haar eenen zak opende en in de gapende diepte keek naar den vingerhoed, die er niet in was, en hoe zij toen een anderen zak openmaakte en er in tuurde, alsof zij een parel of een kostbaren steen bekeek, allerlei hinderpalen uit den weg ruimende, die haar beletten den bodem te bespieden, als een zakdoek, een eindje waskaars, een blozenden appel, een sinaasappel, een paar centen, een beentje tegen de kramp, een hangslot, een schaar in een scheetje, een handvol kluwetjes katoen, een naaldenkoker, eene geheime collectie papillotten, en een beschuit, al welke voorwerpen zij een voor een aan Britain in bewaring gaf — dat doet er minder toe. Ook niet hoe zij den zak vastberaden bij de keel pakte en vasthield — hij had aanvechtingen om rond te draaien — en daarbij eene houding aannam, geheel in strijd met de anatomie van den mensch en de wetten van de zwaartekracht. Genoeg dat zij eindelijk met een zegevierend gelaat den vingerhoed in de hoogte hield en met het notemuskaatraspje rammelde; maar hetgeen op deze beide kleinoodiën geschreven stond was onleesbaar geworden, hoe men er ook over wreef.

„Is dat nu de vingerhoed, vrouwtje?" vroeg mijnheer Snitchey, die zich te haren koste vroolijk maakte. „En wat vertelt de vingerhoed?"

„Hij vertelt," antwoordde Clemency langzaam in het rond lezende, alsof zij om een toren wandelde, „vergeten en vergeven."

Snitchey en Craggs lachten uit volle borst. „Zoo nieuw!" zei Snitchey. „Zoo gemakkelijk!" zei Craggs. „Daar ligt zooveel kennis van het menschelijk karakter in!" zei Snitchey. „Zoo toepasselijk op het leven!" zei Craggs.

„En de notemuskaatrasp?" vroeg het hoofd der firma.

„De rasp zegt," antwoordde Clemency, „wat ... gij ... niet ... wilt ... dat u .... geschiedt .... doe dat .... ook een .... ander .... niet."

„Je bedoelt: ‚als je niet bedrogen wilt uitkomen, pas dan op je tellen,'" zei mijnheer Snitchey.

„Dat begrijp ik niet," antwoordde Clemency hoofdschuddend. „Ik ben geen notaris, weet u."

„Ik vrees, doctor, dat als zij het was, zij tot de ontdekking zou komen, dat deze gulden leefregel niet door de helft harer cliënten werd toegepast," hernam Snitchey, zich plotseling tot den gastheer wendende, alsof hij de gevolgen van dit vinnig antwoord wilde voorkomen. „Die grillige wereld van u is slim genoeg om ons van alles de schuld te geven, mijnheer Alfred.... maar als dat jonge mensch daar — hij wees op Britain — ons nu eens verplichten wilde met een scheutje inkt, dan kunnen wij overgaan tot het teekenen, verzegelen en overdragen, want anders zou het rijtuig voorkomen, eer wij weten waar wij aan toe zijn."

Als men op Britain's uiterlijk had moeten afgaan, zou men het ongetwijfeld waarschijnlijk geacht hebben, dat het rijtuig zou voorkomen, eer hij wist waar hij aan toe was, want hij stond in gepeins verzonken, blijkbaar den doctor vergelijkende met de notarissen en deze met den doctor, en hunne cliënten met beiden, terwijl hij vergeefsche pogingen deed om de opschriften van den vingerhoed en de notemuskaatrasp toe te passen op hunne in zijn oog wijsgeerige redeneeringen, kortom, 't was een warboel in zijn hoofd. Maar Clemency, zijn goede genius — al had hij eene zeer geringe meening van haar verstand, omdat zij 't zich nooit lastig maakte met afgetrokken beschouwingen en altijd gereed was, om op het juiste oogenblik te doen wat noodig bleek — Clemency dan, had in een oogwenk de inkt te voorschijn gebracht en bewees hem daarna nog den dienst, om hem door middel van hare ellebogen tot de werkelijkheid terug te roepen en zijn geheugen op te frisschen.

Hoe hij gebukt ging onder zekere bijgeloovige vrees, niet ongewoon bij personen, die weinig met pen en inkt omgaan; hoe hij meende zijn naam niet te kunnen zetten onder een stuk, dat hij zelf niet geschreven had, zonder zich aan eenig onbekend gevaar bloot te stellen, of misschien voor eene groote som gelds borg te blijven; hoe hij eenige oogenblikken tegenstribbelde en door den doctor met een duw naar de tafel gedreven werd, het papier opnam en deed alsof hij het las — hetgeen eene onmogelijkheid was, zoo beefde zijne hand, om nog niet eens te zeggen, dat het geschrevene even goed in het Chineesch had opgesteld kunnen zijn —; hoe hij het blad omkeerde om te zien of er niets achterop geschreven was, dat hem in moeilijkheden zou kunnen brengen; en hoe hij, na zijne handteekening gezet te hebben, zoo wanhopend was als iemand, die afstand gedaan heeft van al zijne bezittingen en rechten.... dit alles zou boekdeelen kunnen vullen. En ook hoe de blauwe zak, waarin zijne handteekening later verdween, eene geheimzinnige aantrekking op hem uitoefende, zoodat hij er niet vandaan kon blijven; hoe Clemency Newcome, schaterende van het lachen bij de gedachte aan haar eigen gewichtigheid en waardigheid, de geheele tafel in beslag nam met hare ellebogen, gelijk een arend, die zijne vleugels uitspreidt, en het hoofd op haar linkerarm liet rusten, als inleiding voor het vormen van eenige kabalistische teekens, waarvoor zij een groote hoeveelheid inkt noodig had, en hoe zij, toen zij eenmaal inkt geproefd had, evenals een tijger, die den smaak kent van menschenbloed, alles wilde teekenen wat zij voor zich had en haar naam wilde zetten op alle papieren.... ik kan er onmogelijk over uitweiden. Kortom, de doctor was ontheven van zijne voogdijschap en van al zijne verantwoordelijkheden en Alfred, die ze nu zelf op zich nam, had de eerste schrede op den levensweg gedaan.

„Britain!" zei de doctor. „Loop eens vlug naar het hek en let op de

postkar. 't Wordt hoog tijd, Alfred!"

„Jawel, mijnheer, jawel!" antwoordde de jonge man zenuwachtig. „Lieve Grace! Een oogenblik! Marion, zoo jong en schoon en zoo lieftallig en àlgemeen bewonderd, die ik liefheb boven alles ter wereld — vergeet het niet. Ik laat haar aan jou hoede over!"

„Zij is mij altijd dierbaar geweest, Alfred. Thans is zij 't mij dubbel. Ik zal getrouw blijven aan mijn woord, geloof me."

„Ik geloof het, Grace. Ik weet het wel. Wie kan jou in het gelaat zien, wie jou stem hooren en het niet weten? O, Grace! Hoe vol goeden moed zou ik vandaag van hier gaan, indien ik jou trouwe hart en degelijkheid kon meenemen."

„Zou je waarlijk?" antwoordde zij met een kalmen glimlach.

„En toch, Grace.... zuster zou natuurlijker klinken...."

„Noem mij dan zuster," sprak zij haastig. „Ik ben blijde met dien titel. Noem mij nooit anders."

„En toch, zusje," hernam Alfred, „Marion en ik kunnen veel meer dienst hebben van jou trouwe hart en degelijk karakter, indien ze hier voor ons geluk blijven waken, dan wanneer ik — indien dat mogelijk ware — ze meenam om mij te steunen in den strijd."

„Daar komt de postkar aan, op den heuvel!" riep Britain.

„'t Wordt tijd, Alfred," zei de doctor.

Marion had even alleen gestaan met neergeslagen oogen; maar nu deze waarschuwing gegeven was, bracht haar jonge aanbidder haar teeder in de armen harer zuster.

„Ik heb aan Grace gezegd, liefste Marion," zei hij, „dat ik jou aan hare hoede toevertrouw, als een kostbaren schat. En als ik terugkom en je opeisch, liefste, en het breede verschiet van ons huwelijk voor ons ligt, zal 't een onzer grootste genoegens zijn te bedenken, hoe wij Grace gelukkig kunnen maken; hoe wij hare wenschen kunnen voorkomen, hoe wij haar onze dankbaarheid en liefde zullen toonen; hoe wij iets zullen afdoen van de groote schuld, die wij dan aan haar hebben zullen."

De jongste zuster had ééne hand in de zijne en den anderen arm om den hals harer zuster. Zij keek haar in de rustige, reine, vroolijke oogen en haar blik was daarbij door genegenheid, bewondering, verdriet, verbazing en vereering bijna verduisterd. Zij keek in het gelaat harer zuster, als staarde zij in dat van een vriendelijken engel. Kalm, rein en vroolijk keek dat gelaat op haar en haar geliefde.

„En wanneer eenmaal de dag aanbreekt, die eenmaal komen moet — het verbaast mij dat die nog niet aangebroken is, maar Crace weet wat het beste is, zij heeft altijd gelijk — wanneer zij een vriend noodig heeft om haar gansche hart aan bloot te leggen, een vriend, die voor haar zou kunnen zijn wat zij voor ons geweest is.... dan, Marion, zullen wij toonen hoe trouw wij zijn en welk genot het voor ons is te weten, dat zij, onze beste zuster, liefheeft en geliefd wordt, zooals wij haar zouden gedaan hebben."

Nog altijd keek de jongere zuster haar in de oogen en keerde zich niet af — zelfs niet naar hem. En onafgebroken keken die eerlijke oogen, zoo rustig, rein en vroolijk, naar haar en haar geliefde.

„En wanneer dat alles voorbij is en wij oud zijn en heel dicht bij elkander wonen — want dat moet! — dan zullen wij dikwijls spreken over den ouden tijd en elkander vertellen, wat wij dachten en voelden en hoopten en vreesden, vooral op dezen dag, toen het ons zooveel kostte afscheid te nemen....."

„De postkoets komt uit het bosch!" riep Britain.

„Ja. Ik ben klaar. — En hoe gelukkig wij waren, toen wij elkaar, in weerwil van alles, terugzagen; die dag moet de gelukkigste zijn van het gansche jaar, een driedubbele verjaardag! Is 't niet, liefste?"

„Ja zeker!" viel de oudste zuster met vuur in en met een stralenden glimlach voegde zij er bij: „Kom, Alfred! Nu niet langer getalmd! Je hebt geen tijd meer! Zeg Marion vaarwel. En de Hemel schenke je Zijn zegen!"

Hij drukte Marion aan zijn hart en toen zij weer vrij was, viel zij nogmaals hare zuster om den hals en met denzelfden verduisterden blik zocht zij weder die rustige, reine, vroolijke oogen.

„Vaarwel, mijn jongen!" zei de doctor. „Te spreken over ernstig gemeende briefwisseling of ernstig gemeende beloften en liefde en zoo al meer in zulk eene ha, ha ha!.... je weet wat ik bedoel! — wel, dat is immers natuurlijk onzin. Alles wat ik zeggen kan is dat als jij en Marion voortgaan op dezelfde dwaze manier, ik er mij niet tegen verzetten zal je bij gelegenheid als schoonzoon aan te nemen."

„Over de brug!" riep Britain.

„Laat maar komen!" zei Alfred, terwijl hij den doctor krachtig de hand schudde. „Denk nu en dan eens aan mij, oude vriend en voogd, zoo ernstig als u kunt! Adieu, mijnheer Snitchey! Vaarwel, mijnheer Craggs!"

„Is al op den weg!" riep Britain.

„Een kus voor Clemency Newcome, als een van mijn oudste kennissen! Een hand, Britain! Marion, liefste, vaarwel! Zuster Grace! Vergeet mij niet!"

Het kalme, huiselijke figuurtje en het gezichtje, zoo mooi en zoo rein, werden naar hem toegekeerd tot antwoord; maar Marion's blik en houding bleven onveranderd.

De wagen stond voor het hek; de bagage werd opgeladen, de wagen reed weg.... Marion bewoog zich niet.

„Hij wuift je toe met zijn hoed, liefste," zei Grace. „Je aanstaande echtgenoot, mijn schat! Kijk dan!"

De jongste zuster lichtte het hoofd op en wendde het een oogenblik om. Dan, terugkeerende, ontmoette zij, voor de eerste maal zonder floers, die rustige oogen en viel hare zuster snikkend om den hals.

„O, Grace! God geve je Zijn zegen! Maar ik kan het niet aanzien, Grace! Mijn hart zou breken!"

TWEEDE GEDEELTE.

Snitchey en Craggs hadden een gezellig beknopt kantoor op het oude slagveld, waar zij een gezellig, beknopt zaakje dreven en vele kleine veldslagjes in het duister leverden voor een groot aantal strijdende partijen. Hoewel men niet zeggen kon dat het geregelde veldslagen waren — want ze gingen gewoonlijk den slakkengang — bestond het aandeel van de firma slechts daarin, dat de algemeene naam van „gevecht" op haar toepasselijk bleef. Nu eens vuurden zij op dezen aanklager, dan weder mikten zij — somtijds erg lang — op dien verdediger, hadden eene kleine schermutseling met een ongeregelden troep kleine schuldenaren, of deden een uitval op eene boerderij, die door de Kanselarij werd vastgehouden, al naar de gelegenheid zich voordeed en de vijand zijne zwakke zijde toonde. In de meeste gevechten, waarin zij van hunne tactiek blijk gaven, merkten de strijders op, dat zij groote moeite hadden om elkander te begrijpen, of om met eenige zekerheid vast te stellen wat zij, ieder voor zich, in het schild voerden — een gevolg van de groote massa's rook waardoor zij omringd waren.

De kantoren van de heeren Snitchey en Craggs waren zeer gemakkelijk gelegen, aan de markt, en de deuren stonden altijd wijd open, zoodat elke boer, die in den brand zat, zoo maar langs de uitgesleten trapjes naar binnen kon komen. Hunne particuliere raadkamer bevond zich op de eerste verdieping; het was eene achterkamer, met eene lage, donker geverfde zoldering, die norsch de wenkbrauwen scheen te fronsen bij het peinzen over ingewikkelde wetsartikelen. Het ameublement bestond hoofdzakelijk uit eenige stoelen met hooge ruggen en lederen zittingen, versierd met groote, bolle koperen spijkers. Hier en daar waren er echter een of twee uitgevallen of misschien door de zenuwachtig zoekende vingers van wanhopige cliënten er uit gepeuterd. Aan den wand hing het portret van een beroemd rechter met zulk een geduchte pruik, dat elke krul een gewoon mensch de haren te berge deed rijzen. Riemen papier lagen opgestapeld in de stoffige kasten en op planken en tafels, en langs den wand stonden rijen goed gesloten ijzeren brandkisten, met de namen der eigenaars er op geschilderd, die door angstig wachtende cliënten gespeld werden, van voren naar achteren en van achteren naar voren; of wel zij maakten er anagrammen van, terwijl zij schijnbaar zaten te luisteren naar Snitchey en Craggs, zonder een woord te begrijpen van hetgeen deze vertelden.

Zoowel in hun particuliere leven als in hunne zaken hadden Snitchey en Craggs ieder een compagnon. Zij waren elkaars beste vrienden en stelden volkomen vertrouwen in elkander, maar tengevolge van eene beschikking, zooals die in het leven meer voorkomen, wantrouwde mevrouw Snitchey uit principe mijnheer Craggs en wantrouwde mevrouw Craggs uit principe mijnheer Snitchey. „Ja, die Snitchey's!" kon laatstgenoemde dame zoo nu en dan uitroepen, alsof zij over een voorwerp sprak, dat niet in het enkelvoud gebezigd kon worden, „die Snitchey's! Ik zie niet in wat je met die Snitchey's te maken hebt! Je vertrouwt die Snitchey's veel te veel, naar mijn smaak, en ik hoop dat mijn woorden nimmer bewaarheid zullen worden." En mevrouw Snitchey gaf, als haar oordeel over Craggs ten beste: „dat als hij, Snitchey, ooit door een anderen man bedot was, het door **dien** man moest zijn, en dat als zij ooit iemand de valschheid op het gezicht gelezen had, het Craggs moest zijn." In weerwil van dit alles waren zij onder elkander de beste vrienden, maar mevrouw Snitchey en mevrouw Craggs hadden een of- en defensief verbond gesloten tegen „het kantoor", dat voor haar een soort Blauwbaardskamer, vol van allerlei geheimzinnigheden, van voor haar onbekende en dus gevaarlijke dingen was.

Niettemin vergaarden Snitchey en Craggs op dit kantoor honing voor hunne wederzijdsche korven. Daar zaten zij den geheelen dag en somtijds ook op mooie avonden en keken naar het slagveld, zich verbazende omdat de menschen maar niet in vrede met elkander leven konden en altijd processen moesten voeren. Dagen, weken en maanden, jaren zelfs gingen hier aan hen voorbij: hun kalender was het toenemend aantal verdwijnende koperen spijkers in de stoelen en het hooger worden van de stapels papieren op hunne tafel. Hier zaten zij ook, ongeveer drie jaren na het ontbijt in den boomgaard, de een wat magerder geworden door den tijd, de ander wat dikker, en hielden raad.

Zij waren niet alleen: een man van ongeveer dertig jaren, nonchalant gekleed, met ietwat vervallen gelaatstrekken, maar welgemaakt en met een fatsoelijk voorkomen, zat in een armstoel met hoogen rug, één hand in zijn borstzak, de andere in zijne verwarde haren, en scheen in gepeins

verzonken. De heeren Snitchey en Craggs zaten tegenover elkander aan hunne lessenaars. Een der brandkisten, onverzegeld en geopend, stond er boven op; een gedeelte van den inhoud lag over de tafel uitgespreid en de rest ging achtereenvolgens door de handen van mijnheer Snitchey, die stuk voor stuk bij de kaars bracht, elk papier inkeek, het hoofd schudde en stuk voor stuk aan mijnheer Craggs overhandigde, die het inkeek, daarna het hoofd schudde en het papier op zijn lessenaar legde. Nu en dan hielden zij even op en schudden gelijktijdig het hoofd, met een blik naar hun cliënt, die aan dit alles niet de minste aandacht schonk. En aangezien de naam op de brandkist was Michael Warden, Esq. mogen wij toch het gewettigd vermoeden uiten, dat die naam en de kist hem toebehoorden en dat de zaken van Michael Warden, Esq. niet al te best stonden.

„Dit is alles," zei mijnheer Snitchey, het laatste papier overgevende. „Er is werkelijk niets meer over. Niets meer."

„Alles verloren, uitgegeven, verkwist, verpand, uitgeleend en verkocht, nietwaar?" vroeg de cliënt, opkijkende.

„Alles," antwoordde mijnheer Snitchey.

„Er is dus niets aan te doen?"

„Niets."

De cliënt beet op zijn nagels en verzonk weder in gepeins.

„En mijne persoonlijke vrijheid loopt in Engeland zelfs gevaar? Blijft u bij deze meening?"

„In het geheele Vereenigd Koninkrijk van Groot-Brittanje en Ierland," antwoordde mijnheer Snitchey.

„Dus een verloren zoon, zonder vader om tot terug te keeren, zonder zwijnen om te hoeden, en zonder draf om met hen te deelen? Nietwaar?" hernam de cliënt, terwijl hij de beenen kruiste en de oogen naar den grond sloeg.

Mijnheer Snitchey kuchte als protest tegen het vermoeden, dat hij dergelijke beeldspraak toepasselijk achtte op eene rechtsquaestie. En mijnheer Craggs, te kennen willende geven dat hij 't volkomen eens was met zijn compagnon, kuchte ook.

„Op dertigjarigen leeftijd bedelen!" zei de cliënt. „Hm!"

„Niet bedelen, mijnheer Warden," antwoordde Snitchey. „Zoo slecht staan de zaken nog niet. Ik moet zeggen, u bent goed op weg, maar toch niet geruïneerd. Met een weinig spaarzaamheid....."

„Een weinig van den duivel!" zei de cliënt.

„Mijnheer Craggs," zei Snitchey, „wilt u wel zoo goed zijn mij een snuifje te geven? Dank u wel."

Terwijl de onverstoorbare notaris deze versnapering met zichtbaar welgevallen naar zijn neus bracht en al zijne aandacht aan dit genot scheen te schenken, kon de cliënt een glimlach niet onderdrukken en, opkijkende, vroeg hij:

„U spreekt van sparen. Hoe lang nog?"

„Hoe lang spaarzaam zijn?" herhaalde Snitchey, terwijl hij de snuif van zijne vingers blies en in zich zelven eene berekening maakte. „Om een goed, zoo bezwaard als het uwe, vrij te maken? Als 't in goede handen is? B.v. in die van Snitchey en Craggs? Zes of zeven jaar, mijnheer."

„Dus zes of zeven jaar hongerlijden!" zei de cliënt met een bitter lachje, terwijl hij ongeduldig het eene been over het andere legde.

„Zes of zeven jaar hongerlijden," hernam Snitchey, „zou al iets zeer ongewoons zijn, mijnheer Warden. U zoudt wel een ander landgoed kunnen verdienen door u in dien tijd te laten kijken. Maar wij — ik spreek natuurlijk uit naam van Snitchey en Craggs — wij weten wel dat u 't niet doen zult en kunnen 't u dus ook niet aanraden."

„Wat raadt u mij dan wel aan?"

„Sparen, zooals ik reeds zei," antwoordde Snitchey. „Het goed laten administreeren door Snitchey en Craggs; dan zal 't wel terechtkomen. Maar wilt u ons in staat stellen een contract met u te maken, een contract, waaraan wij ons houden kunnen en waaraan u u houden kunt, dan moet u eenigen tijd buitenslands gaan. En wat nu dat hongerlijden betreft, wij kunnen u altijd nog een paar honderd pond per jaar verzekeren, zelfs in het begin, mijnheer Warden."

„Honderd!" zei de cliënt. „En ik heb duizenden jaarlijks verkwist!"

„Daarover," mompelde Snitchey, terwijl hij de papieren weder in de ijzeren kist legde, „daarover bestaat geen twijfel. Geen twij . . . fel," herhaalde hij binnensmonds, terwijl hij, schijnbaar peinzend, zijne bezigheid voortzette.

De advocaat kende zijn cliënt; in elk geval had zijne droge, sluwe, grillige manier van spreken een gunstigen invloed op de neerslachtigheid van zijn cliënt en voelde deze zich daardoor eerder geneigd de volle waarheid te zeggen. Of de cliënt kende zijn raadsman en had de aanmoediging, die hij ontving, uitgelokt, ten einde eerder verschooning te vinden voor iets, dat hij nu van plan scheen te openbaren. Het hoofd werd hoe langer hoe meer opgelicht; glimlachend keek hij zijn raadgever aan en eindelijk barstte hij in een schaterlach uit.

„Eigenlijk," zei hij, „mijn ijzerhoofdige vriend . . . ."

Mijnheer Snitchey wees op zijn compagnon. „Neem mij niet kwalijk . . . . voor mijn persoon en . . . . voor mijnheer Craggs."

„Ik vraag verschooning aan mijnheer Craggs," hernam de cliënt. „Eigenlijk, mijne ijzerhoofdige vrienden, kent ge mijn noodlot nog maar half." Hij zat dit zeggende, voorover in zijn stoel en liet zijne stem een weinig dalen.

Mijnheer Snitchey liet zijne bezigheden staan en staarde hem aan. Mijnheer Craggs staarde hem ook aan.

„Ik zit niet alleen tot over de ooren in de schulden," ging de cliënt voort, „maar ben ook tot over de ooren . . . . ."

„Toch niet verliefd!" riep Snitchey.

„Ja!" riep de cliënt en liet zich weer in zijn stoel vallen, terwijl hij, met de handen in de zakken, de firmanten beurtelings aankeek. „Tot over de ooren verliefd!"

„En niet met eene rijke erfgename, mijnheer?" vroeg Snitchey.

„Niet met eene rijke erfgename."

„Ook niet met eene rijke dame?"

„Voor zoover ik weet is zij alleen rijk aan schoonheid en ware verdiensten."

„Eene eenvoudige dame dus?" vroeg Snitchey met grooten nadruk.

„Juist."

„Is 't soms een van de dochters van doctor Jeddler?" vroeg Snitchey weer, terwijl hij de ellebogen op zijne knieën plaatste en zijn gelaat wel een meter vooruitbracht.

„Ja!" antwoordde de cliënt.

„Toch niet de jongste?"

„Ja!"

„Mijnheer Craggs," zei Snitchey, met een verruimd hart, „verplicht mij met nog een snuifje? Dank u. Ik ben blijde u te kunnen meedeelen, mijnheer Warden, dat 't tot niets kan leiden; zij is verloofd, mijnheer, zij heeft hare hand weggegeven. Mijn compagnon kan het bevestigen. Wij weten er alles van."

„Wij weten er alles van," herhaalde Craggs.

„Nu, ik misschien ook wel," antwoordde de cliënt kalm. „Wat is dat nu? Kent u de wereld en hebt u nog nooit gehoord, dat eene vrouw van inzicht veranderde?"

„Zonder twijfel komt het meermalen

voor, dat er actiën ingesteld worden wegens het verbreken van trouwbeloften," zei Snitchey, „zoowel tegen jonge meisjes als weduwen, maar in de meeste gevallen...."

„Gevallen!" viel de cliënt hem ongeduldig in de rede. „Praat mij niet van gevallen. Hetgeen er dagelijks geschiedt zou een boekdeel vullen, veel dikker dan een uwer wetboeken. Bovendien, meent u dat ik voor niets zes weken in de woning van den doctor gelogeerd heb?"

„Ik vermoed, mijnheer," hernam Snitchey, zich met veel deftigheid tot zijn compagnon wendende, „dat van al de moeilijkheden, waarin mijnheer Warden's paarden hem gebracht hebben — en die zijn vele en zeer kostbaar geweest, zooals hij zelf en u en ik het best weten — de grootste moeilijkheid nog zal blijken te zijn — als hij zoo praat — dat hij eens met drie gebroken ribben en een gekneusd sleutelbeen voor den tuinmuur van den doctor is blijven liggen. Wij hebben er niet zoo bij nagedacht, toen wij hoorden dat hij onder het dak van den doctor verpleegd werd, maar het ziet er nu leelijk genoeg uit, mijnheer. Leelijk! Het ziet er leelijk uit. Voor doctor Jeddler ook... onzen cliënt, mijnheer Craggs."

„En mijnheer Alfred Heathfield... ook al een cliënt, mijnheer Snitchey," zei Craggs.

„En mijnheer Michael Warden — ook zoo'n soort cliënt," viel de zorgelooze bezoeker in, „en geen slechte ook: gedurende tien of twaalf jaar heeft hij allerlei dwaasheden uitgehaald. Hoe 't zij, mijnheer Michael Warden oogst nu wat hij gezaaid heeft; de geheele oogst is dat kistje; hij gaat nu berouw toonen en verstandig zijn. Ten bewijze daarvan is mijnheer Michael Warden voornemens met Marion te trouwen, met de beminnelijke dochter van den doctor, en haar met zich mede te nemen."

„Waarlijk, mijnheer Craggs..." begon Snitchey.

„Waarlijk, mijnheer Snitchey en mijnheer Craggs," viel de cliënt in, „u kent uw plicht jegens uwe cliënten en, daarvan ben ik overtuigd, u weet zeer goed, dat het niet tot uw plicht behoort in zuivere liefdesquaesties tusschen beiden te treden, nu ik verplicht ben u die toe te vertrouwen. Ik zal die jonge dame niet meenemen zonder hare toestemming. Er is niets onwettigs in. Ik was nooit een boezemvriend van mijnheer Heathfield. Ik schend dus zijn vertrouwen niet. Ik ben verliefd, evenals hij, en tracht evenals hij mijn doel te bereiken."

„Het zal hem niet gelukken, mijnheer Craggs," zei Snitchey zichtbaar verlegen. „Het kan onmogelijk. Zij houdt veel te veel van Alfred."

„Is 't waar?" vroeg de cliënt.

„Mijnheer Craggs, zij is doodelijk van hem," hield Snitchey vol.

„Ik woonde niet voor niets ongeveer twee maanden geleden, gedurende zes weken bij den doctor; en ik twijfelde er al heel spoedig aan," merkte de cliënt aan. „Zij zou van hem gehouden hebben, als hare zuster haar zin had kunnen krijgen; maar ik heb ze beiden nauwlettend gadegeslagen. Marion vermeed zijn naam te noemen, vermeed over hem te spreken, ja, kromp ineen van verdriet wanneer er maar op hem gezinspeeld werd."

„Hoe zou dat komen, mijnheer Craggs, weet u dat? Hoe is dat mogelijk, mijnheer?" vroeg Snitchey.

„Ik weet het niet, maar er zijn vele aannemelijke redenen," viel de cliënt in, glimlachend om de opmerkzaamheid en de ontsteltenis, die op Snitchey's gelaat te lezen waren, en om de omzichtige wijze waarop hij het gesprek voerde en zich op de hoogte van het onderwerp trachtte te stellen; „maar," ging hij voort, „ik weet dat het zoo is. Zij was nog heel

jong toen zij zich engageerde — ik ben er nog niet eens zeker van of het wel een echt engagement was — en heeft misschien berouw gekregen. Misschien — 't lijkt wel wat ijdel zoo iets te zeggen, maar, op mijn woord, ik bedoel het niet zoo — misschien is zij op mij verliefd geworden, evenals ik op haar."

„En dat, mijnheer Alfred, haar oudste speelkameraad! Herinnert ge 't u nog, mijnheer Craggs?" vroeg Snitchey. „Elkaar gekend toen zij beiden nog in de wieg lagen!"

„Zooveel te waarschijnlijker dat het denkbeeld haar is gaan vervelen," vervolgde de cliënt doodkalm, „en zij niet ontoegankelijk gevonden is voor de liefde van een anderen aanbidder, die zich onder romantische omstandigheden aan haar voorstelde — of liever door zijn paard aan haar voorgesteld werd; een aanbidder, die den — voor zoo'n buitenmeisje niet ongunstigen — naam heeft een vroolijk en zorgeloos leven geleid, zonder iemand ooit schade berokkend te hebben; en die, wat jeugd en uiterlijk betreffen, enz. — dat schijnt misschien weer ijdel, maar u moet dat zoo niet opvatten — zich nog wel met mijnheer Alfred zou kunnen monsteren."

De laatste woorden ondervonden geen tegenspraak en mijnheer Snitchey, die zijn cliënt eens aankeek, scheen dat ook te denken. Er was iets natuurlijks en aantrekkelijks, zelfs in zijne zorgeloosheid. Uit zijn knap gelaat en zijne welgemaakte gestalte sprak duidelijk, dat hij zich nog veel beter zou kunnen voordoen, indien hij dat verkoos, en, eenmaal tot eene ernstiger opvatting van het leven gebracht — tot nu toe had hij niet geweten wat ernst was — een man van karakter zou kunnen worden. „Een gevaarlijk soort losbol," dacht de geslepen rechtsgeleerde, „die een jong meisje het hoofd wel op hol *moet* brengen."

„Kijk nu eens hier, Snitchey," ging hij voort, terwijl hij opstond en Snitchey bij een knoop van de jas pakte, „en Craggs," van wien hij ook eene knoop nam, zoodat hij tusschen de beide heeren in stond, en geen van beiden hem kon ontsnappen, „kijk eens hier, ik vraag u geen raad. U zult wel doen u buiten partijen te houden in deze zaak, die niet zoo belangrijk is, dat zulke deftige menschen tusschen beiden behoeven te komen. Ik zal u in 't kort mijn toestand blootleggen en mijne plannen meedeelen en dan ga ik heen, het aan u overlatende mij op de beste wijze te helpen; u begrijpt toch, dat als ik met de mooie dochter van den dokter wegloop — en dat hoop ik te doen, om dan onder haar invloed een ander mensch te worden — zal ik voor het oogenblik meer geld noodig hebben dan wanneer ik alleen wegloop. Maar dat haal ik wel in door mijn leven te beteren."

„Het komt mij beter voor er maar niet naar te luisteren, mijnheer Craggs," zei Snitchey, langs zijn cliënt naar zijn compagnon kijkende.

„Zoo denk *ik* er ook over," zei Craggs. — Beiden luisterden echter met de grootste aandacht.

„Nu, ge behoeft er ook niet naar te luisteren," hernam de cliënt, „maar ik vertel toch maar door. Ik ben niet van plan de toestemming van den dokter te vragen, want hij zou mij die toch niet geven. Maar ik zal den dokter geen onrecht noch leed aandoen, want — behalve dat er niets ernstigs is in zulke beuzelarijen, zooals hij zelf zegt — ik *weet* waar zij tegen opziet als tegen een berg: n.l. tegen den terugkeer van haar vroegeren aanbidder. Indien er iets waar is in de wereld, dan is het dat zij tegen zijn terugkeer opziet. Niemand wordt dus benadeeld. Ik leef tegenwoordig zoo gejaagd en gekweld, dat ik veel heb van een vliegende visch; ik verschuil mij in het duis-

ter, ben uit mijn eigen huis gezet en uit eigen hof verjaagd; maar dat huis, die hof en nog vele bunders land er bij, zullen mij eenmaal weder toebehooren, zooals u zelf zegt; en Marion zal — zooals u zelf hebt aangetoond, u, die niet over één nacht ijs gaat — Marion zal, zeg ik, over een jaar of tien, als mijne vrouw rijker zijn dan als de vrouw van Alfred Heathfield, wiens terugkomst haar angst aanjaagt en die haar zeker niet zóó lief kan hebben als ik. Wie lijdt daar nu schade mee? Bovendien is het eene eerlijke zaak. Ik heb evenveel rechten als hij, indien zij te mijnen gunste beslist, en ik zal niemand dan haar laten beslissen. Meer zult u er zeker niet van willen weten, en meer zal ik er u niet van vertellen. U weet nu wat mijne voornemens zijn. Wanneer moet ik van hier vertrekken?"

„Binnen eene week," zei Snitchey. „Is 't niet, mijnheer Craggs?"

„Zeker niet later, zou ik zeggen," antwoordde Craggs.

„Binnen eene maand," zei de cliënt, beiden aandachtig gadeslaande. „Van daag over eene maand; 't is vandaag Donderdag. Of ik slaag of niet, vandaag over eene maand ga ik heen."

„Het uitstel is te lang," zei Snitchey, „veel te lang. Maar het zij zoo. Ik dacht dat hij drie maanden gevraagd zou hebben," mompelde hij binnensmonds. „Gaat u nu heen? Goeden avond dan."

„Goeden avond," antwoordde de cliënt, de firma de handen schuddende. „Ik hoop dat u 't nog beleven zult, dat ik een beter gebruik van mijne rijkdommen maak dan tot nu toe. Marion zal voortaan mijne leidstar zijn!"

„Pas op de trap, mijnheer!" riep Snitchey; „want 't is er donker. Goeden avond!"

„Goeden avond!"

Met eene brandende kaars in de hand stonden zij boven aan de trap, om hem voor te lichten, en toen hij weg was, bleven zij staan en keken elkander eens aan.

„Wat denkt u er van, mijnheer Craggs?" vroeg Snitchey.

Mijnheer Craggs schudde het hoofd.

„Op den dag toen wij die ontheffing van voogdijschap teekenden, meenden wij wel iets zonderlings op te merken bij het afscheid nemen van die twee; herinnert ge u dat niet?" zei Snitchey.

„Ja zeker," antwoordde Craggs.

„Misschien bedriegt hij zich toch," vervolgde Snitchey, met een blik naar de brandkist, die hij daarna weer op de gewone plaats zette, „of, is dat niet zoo.... wispelturigheid en ontrouw zijn de wereld nog niet uit, mijnheer Craggs. Toch hield ik dat aardige gezichtje voor heel oprecht. Zelfs meende ik opgemerkt te hebben," vervolgde hij, terwijl hij zijne overjas en zijne handschoenen aantrok — 't was koud buiten — en eene kaars snoot, „dat haar karakter in den laatsten tijd degelijker was geworden, dat zij meer en meer op hare zuster begon te lijken."

„Mevrouw Craggs meende dat ook opgemerkt te hebben," zei mijnheer Craggs.

„Het zou mij wel eene kleinigheid waard geweest zijn," hernam mijnheer Snitchey, die een goedhartig man was, „als ik gelooven kon, dat mijnheer Warden van avond buiten den waard had gerekend; maar hij mag wat loszinnig en wispelturig zijn, hij kent de wereld en de menschen wel een weinig — trouwens, hij heeft deze kennis duur genoeg betaald —; ik kan dat moeilijk aannemen. Wij doen beter ons er buiten te houden; wij kunnen niets doen dan er maar over zwijgen, mijnheer Craggs."

„Niets," antwoordde Craggs.

„Onze vriend, de dokter, denkt nog al licht over zulke dingen," hernam Snitchey hoofdschuddend. „Ik hoop dat zijne philosophie hem dit-

maal niet in den steek zal laten. Onze vriend Alfred spreekt wel eens van den strijd des levens" — hij schudde nogmaals het hoofd — „ik hoop maar, dat hij niet sneuvelen zal, voordat het gevecht goed en wel begonnen is.... hebt u uw hoed al, mijnheer Craggs? Ik doe de andere kaars ook uit."

Mijnheer Craggs antwoordde in bevestigenden zin, waarna mijnheer Snitchey de daad bij het woord voegde en zij te zamen het kantoor verlieten, dat nu even duister was als de zaak, die zij besproken hadden, en de wet in het algemeen.

„Het komt mij beter voor er maar niet naar te luisteren, mijnheer Craggs," zei Snitchey langs zijn cliënt naar zijn compagnon kijkende.
„Zoo denk i k er ook over," zei Craggs. — Beiden luisterden echter met de grootste aandacht. (Blz. 193.)

Mijn verhaal brengt ons nu naar

een rustig studeervertekje, waar dienzelfden avond de zusters en de flinke, oude dokter bij het vroolijk knappend haardvuur zaten. Grace was met een handwerk bezig; Marion las voor en de dokter, in kamerjapon en pantoffels, leunde behagelijk in zijn armstoel, met de voeten op het warme haardkleedje, en luisterde naar het voorlezen, terwijl hij zijne dochters om beurten aankeek.

't Waren een paar mooie meisjes, ja, ik geloof niet dat ooit een haardvuur op een paar lievere gezichtjes heeft geschenen. Het onderscheid, dat een drietal jaar geleden tusschen de beide zusters bestond, had de tijd bijna geheel weggevaagd; de ernst die zijn stempel gedrukt had op de moederlooze oudste dochter, zetelde thans ook op het heldere voorhoofd der jongste, straalde uit hare oogen, trilde in hare stem. Maar nog steeds scheen zij de beminnelijkste, de zwakste van de twee; nog altijd scheen zij troost te zoeken aan de borst harer zuster, vertrouwen in haar te stellen, in hare oogen goeden raad en berusting te vinden. In die heerlijke, kalme, ernstige oogen van ouds!

„En in haar ouderlijk huis zijnde," las Marion voor, „haar tehuis met al de dierbare herinneringen, begon zij te begrijpen, dat haar hart nu spoedig uitspraak zou moeten doen, dat de groote beproeving nabij was. O, dat ouderlijk huis, waar wij altijd troost, altijd vrienden vinden, waarvan wij nooit dan met droefheid scheiden kunnen, op welken leeftijd ook, tusschen de wieg en het graf...."

„Marion, lieveling!" zei Grace.

„Wat is 't poesje?" riep haar vader uit. „Wat is 't?"

Zij legde hare hand op die, welke hare zuster haar toestak, en las voort; hare stem trilde, ofschoon zij haar best deed om zich te beheerschen.

„.... waarvan wij nooit dan met droefheid scheiden kunnen, op welken leeftijd ook tusschen de wieg en het graf. O, trouw tehuis, zoo menigmaal geminacht, wees toegevend voor hen, die zich van u afwenden en kijk hen niet al te verwijtend na op hunne dwaalwegen. Vervolg hen niet al te zeer met uwe vriendelijke blikken en glimlachjes. Laat van uw wit hoofd geen genegenheid, welkom, vriendelijkheid, inschikkelijkheid op hen uitstralen. Laat geen liefderijk woord oordeelen over den afvallige, maar kijk streng en norsch, als u dat mogelijk is, en wees barmhartig voor den boeteling!"

„Ge moet van avond niet meer lezen, beste Marion," zei Grace — want Marion schreide.

„Ik kan ook niet," antwoordde zij en sloot het boek. „Dat boek schijnt in vlammend schrift geschreven."

De dokter amuseerde zich kostelijk en lachte, terwijl hij haar vriendelijk op het hoofd tikte.

„Wat is dat nu? Van streek door een roman!" zei hij lachend. „Papier en gedrukte letters! 't Is alles eigenlijk eender. Of men nu in papier en gedrukte letters iets ernstigs vindt of in iets anders — dat staat gelijk. Maar droog je tranen toch, liefje, droog je tranen toch! Ik wed dat de heldin al lang geleden thuis gekomen is en alles in orde gebracht heeft — en heeft zij dat niet gedaan, dan bestaat zoo'n huis toch maar uit vier muren en zoo'n denkbeeldig huis uit louter vodden en inkt. Wat nu weer?"

„Ik ben het maar, mijnheer," zei Clemency, het hoofd binnen de deur stekende.

„Wat kom je doen?" vroeg de dokter. „Scheelt er wat aan?"

„O hemel, neen, mij scheelt niets!" antwoordde Clemency — en waarlijk, te oordeelen naar haar glimmend gelaat, dat als gewoonlijk de spiegel was van haar goed humeur, sprak zij de waarheid. Geschaafde ellebogen worden gewoonlijk niet gerangschikt onder de bekoorlijkheden, die men

„tâches de beauté” noemt, maar het is beter met geschaafde ellebogen door de wereld te gaan dan met een ellendig humeur, en dat van Clemency was zoo innemend als van eenige schoonheid in het gansche land.

„Mij scheelt niets,” herhaalde zij, „maar.... kom eens wat dichter bij, mijnheer.”

De dokter voldeed, een weinig verbaasd, aan dit verzoek.

„U hebt gezegd dat ik er u nooit een geven moest als zij er bij zijn,” zei Clemency.

Iemand, die de familie niet kende, moest uit het buitengewone lonkje en de zonderlinge armbewegingen, waarmede dit gezegde gepaard ging, alsof zij zich zelve wilde omhelzen, wel onderstellen, dat dit ééne een dood onschuldigen kus beteekende. De dokter was werkelijk een oogenblik overstuur, maar herstelde zich spoedig, toen Clemency in hare zakken begon te zoeken — eerst in den goeden, daarna in den verkeerden en eindelijk weer in den goeden — en er een brief uit te voorschijn haalde.

„Britain was uitgereden om eene boodschap te doen,” vertelde zij, hikkerig lachend, terwijl zij den brief aan den dokter overhandigde, „en kwam de postkar juist tegen. Daar staat A. H. in den hoek. Ik wed dat mijnheer Alfred op de terugreis is. En dan houden wij bruiloft — ik weet het zeker, want ik had van morgen twee lepeltjes op mijn schoteltje. Groote Goedheid! Wat opent hij dien brief langzaam!”

Zij zeide dit alles, alsof zij eene alleenspraak hield, en ging daarbij hoe langer hoe meer op hare teenen staan, terwijl zij, in haar ongeduld om het nieuws te hooren, een kurketrekker van haar boezelaar en eene flesch van haar mond maakte. Eindelijk, toen haar ongeduld het toppunt bereikt had en de dokter nog verdiept bleef in het lezen van den brief, kwam zij weer op het platte van hare voeten terecht en wierp, buiten staat om zich nog langer in te houden, den boezelaar over het hoofd.

„Hier! Meisjes!” riep de dokter. „Ik kan het niet helpen; ik heb nooit een geheim kunnen bewaren. Er zijn weinig geheimen, die waard zijn bewaard te worden in zulk eene.... maar dat doet er nu ook niet toe. Alfred komt zoo dadelijk thuis, meisjes!”

„Zoo gauw al!” riep Marion.

„Wat! De roman is gauw vergeten!” zei de dokter, haar een tikje op de wang gevende. „Ik dacht wel dat dit nieuws de tranen zou drogen. Ja. ‚Laat het een geheim voor ze blijven,’ schrijft hij. Maar ik kan het niet geheim houden. Hij moet toch ontvangen worden.”

„Dadelijk!” herhaalde Marion.

„Nu, misschien niet wat jij in je ongeduld ‚dadelijk’ noemt,” hernam de dokter, „maar toch vrij spoedig. Laat eens zien: Morgen is ’t Donderdag, nietwaar? Nu, dan komt hij precies over eene maand.”

„Vandaag over eene maand!” herhaalde Marion zachtjes.

„Een vroolijke dag, een feestdag voor ons,” zei Grace met hare vroolijke stem, terwijl zij hare zuster met een kus gelukwenschte. „Zoo lang te gemoet gezien, liefste, en nu zal ’t eindelijk gebeuren!”

Zij antwoordde met een glimlach, een droeven glimlach, waarin eene wereld van liefde voor hare zuster lag. Toen zij Grace in het gelaat keek en naar hare welluidende stem luisterde, terwijl zij zich de vreugde over deze terugkomst voorstelde, kwam er een gloed van blijdschap en hoop over haar lief gezichtje. En van nog iets, van iets, dat door alles heen blonk en waaraan ik geen naam weet te geven. Het was geen vreugde, geen triomf, geen fiere geestdrift.... die worden niet zoo kalm aan den dag

gelegd. Het was geen liefde en dankbaarheid alleen, al hadden die er deel aan. Er lag geen zelfzuchtige gedachte aan ten grondslag, want deze verhelderen het voorhoofd niet en blijven niet op de lippen zweven, ontroeren het gemoed niet zoo, dat de geheele bekoorlijke gestalte er van trillen moest.

In weerwil van zijne philosophische stelregels — die zooals bij vele wijsgeeren, telkens met de praktijk in botsing komen — beschouwde dokter Jeddler de terugkomst van zijn vroegeren pupil toch als een gewichtige gebeurtenis. Hij nam dus weer plaats in zijn gemakkelijken stoel, strekte de voeten naar het haardvuur uit, las den brief nog eenige malen over en besprak den inhoud met zijne beide dochters.

„Herinner je 't je nog, Grace, hoe jullie in de vacantie arm aan arm door den tuin rondliept als een paar wandelende poppen?"

„O, ja, of ik 't mij herinner!" antwoordde zij met haar vriendelijken lach, terwijl zij ijverig voortwerkte.

„Vandaag over eene maand!" herhaalde de dokter eenige malen in zich zelven. „En dat schijnt nauwelijks een jaar geleden! Maar waar was mijn kleine Marion bij die gelegenheden?"

„Nooit ver van hare zuster," antwoordde Marion vroolijk," „al was zij nog maar een klein meisje; Grace was alles voor mij, ook toen zij zelve nog klein was."

„Juist, poesje, juist," hernam de dokter. „Zij was een ernstig klein vrouwtje, die Grace, een verstandig huishoudstertje, een bedaard, kalm bedrijvig moedertje, dat onze wenschen voorkwam, al onze kuren goedwillig verdroeg en zich zelve vergat, zelfs in dien tijd. Ik heb je nooit eigenzinnig of koppig gezien, Grace, behalve op één punt."

„Ik vrees sinds dien tijd niet in mijn voordeel veranderd te zijn," zei Grace lachend. „Maar wat was dat éëne punt, vader?"

„Alfred, natuurlijk," antwoordde de dokter. „Je waart nooit tevreden als wij je niet Alfred's vrouwtje noemden en dat deden wij dan ook. Vreemd, maar al hadden wij eene hertogin van je kunnen maken, je hadt je toch nog liever Alfred's vrouwtje laten noemen."

„Is 't heusch waar?" vroeg Grace met hare welluidende, lieve stem.

„Herinner je 't je niet?"

„Ja, ik geloof wel dat ik er mij iets van herinner," antwoordde zij, „Maar niet veel. Het is al zoo lang geleden." Terwijl zij ijverig voortwerkte, neuriede zij het refrein van een oud lievelingsliedje van den dokter.

„Alfred zal nu spoedig een echt vrouwtje krijgen," hernam zij, het zingen stakende, „en dat zal voor ons allen een gelukkige tijd wezen. Mijn driejarig voogdijschap is nu bijna ten einde, Marion. Ik heb 't erg gemakkelijk gehad. Als ik je aan Alfred teruggeef, zal ik hem dat vertellen, en ook dat je hem al dien tijd hebt liefgehad en hij mijne goede diensten, zooals hij zeide, nooit heeft noodig gehad. Mag ik hem dat vertellen, liefje?"

„Vertel hem, beste Grace," antwoordde Marion, „dat er nooit edelmoediger, edeler, gelijkmatiger voogdes ontslagen is, en dat ik je al dien tijd heb liefgehad, elken dag meer en meer, en nu meer dan ooit!"

„Neen," zei hare zuster, hare omhelzing beantwoordende, „ik kan hem dat niet vertellen; wij zullen mijne verdiensten maar aan Alfred's eigen oordeel overlaten. Het zal mild genoeg zijn, evenals dat van je zelve."

Zij nam haar werk, dat zij voor een oogenblik had neergelegd, toen hare zuster met zooveel vuur sprak, weer op en begon weer dat zelfde liedje te zingen. En de dokter, lang uit in zijn gemakkelijken stoel, met

de voeten op het haardkleed, sloeg de maat met Alfred's brief en keek naar zijne beide dochters en dacht, dat onder de vele beuzelingen op dit ondermaansche deze beuzeling toch wel aardig was.

Intusschen was Clemency Newcome, na hare boodschap gedaan en eenigen tijd in de kamer rondgedrenteld te hebben, ten einde aan hare nieuwsgierigheid te voldoen, naar de keuken gegaan, waar haar medehelper, de heer Britain, zich na het avondeten nog wat te goed deed en zoo omringd was door blank geschuurde potdeksels, koperen ketels en braadpannen, dat het scheen alsof hij in eene zaal zat met ontelbare spiegels langs de wanden. De meeste gaven niet al te geflatteerde portretten van hem terug, dat is zeker, en ook geleken de portretten niet op elkaar, want sommige hadden een uitgestrekt, andere een breed profiel, eenige flatteerden hem, de meeste echter maakten hem nog leelijker dan hij was, al naar mate van de wijze waarop zij een voorwerp weerkaatsten, die al even verschillend is als de wijze waarop sommige menschen sommige zaken voorstellen. Maar alle, zonder onderscheid, gaven een man met eene pijp in den mond te zien, en eene kan bier bij zijn elleboog, een man, die Clemency vriendelijk toeknikte, toen zij aan dezelfde tafel plaats nam.

„Nu, Clemency, vertel eens wat," zei Britain, „hoe maak je 't en wat is er voor nieuws?"

Clemency vertelde hem het nieuws, dat hij met een vriendelijk lachje aanhoorde. Britain had eene geheele verandering ondergaan in zijn voordeel. Hij was breeder geworden, had eene blozender kleur gekregen, was opgewekter en vroolijker. Het scheen alsof zijn gelaat tot nu toe in den knoop had gezeten en nu uit elkaar was gehaald en ontward.

„Dat zal weer een karweitje geven voor Snitchey en Craggs," merkte hij aan, langzaam aan zijne pijp trekkende. „Wij zullen zeker weer moeten getuigen, Clemency!"

„Hemel!" antwoordde de schoone dienstmaagd, terwijl zij hare ellebogen in de meest geliefkoosde houding zette. „Ik wou dat ik het was, Britain!"

„Wat?"

„Dat ik de bruid werd," antwoordde Clemency.

Britain nam de pijp uit zijne mond en begon hartelijk te lachen. „Ja, je zoudt een mooi bruidje zijn!" hernam hij. „Arme Clem!"

Clemency lachte even hartelijk mee en het denkbeeld scheen haar uitermate te vermaken. „Ja," stemde zij toe, „ik zou wat een lief bruidje zijn, is 't niet?"

„Jij trouwt nooit, dat zeg ik!" antwoordde Britain en stak zijne pijp weer in den mond.

„Denk jij dat ik nooit zal trouwen, heusch?" vroeg Clemency in hare eenvoudige oprechtheid. „En jij?"

Britain schudde het hoofd. „Daar is niet de minste kans op!" zei hij.

„Maar bedenk toch eens!" hernam Clemency. „Kom.... je bedoelt zeker nu nog niet, Britain, maar later zul je er toch wel eens over gaan denken, is 't niet?"

Eene vraag, zoo op den man af, over zulk een gewichtig onderwerp, eischte eenig nadenken. Na eene dikke rookwolk uitgeblazen te hebben, beschouwde hij die, nu eens het hoofd naar links, dan weder naar rechts brengende, alsof die rook de zaak was, welke hij van alle kanten bekijken moest. Daarna antwoordde hij, dat hij 't nog niet met zich zelven eens was, maar.... ja...a... hij dacht toch wel, dat 't er eindelijk toe komen zou.

„Ik wensch haar veel genoegen, wie zij dan ook zijn mag," riep Clemency.

„O, dat zal ze hebben," zei Britain, „dat is zeker!"

„Maar zij zou zooveel genoegen en zulk een gezelligen echtgenoot als zij hebben zal, niet gekregen hebben," zei Clemency, terwijl zij halverwege over de tafel ging liggen en peinzend in de vlam der kaars staarde, „als ik — niet dat ik er mijn best voor gedaan heb, want 't ging als van zelf — als ik er niet geweest was: is dat niet zoo, Britain?"

„Zeker niet," antwoordde Britain, die veel te gemakkelijk zat en veel te veel genoot van zijne pijp, om zich naar de spreekster te keeren of zijn mond heel ver open te doen; „zeker niet, ik ben je heel veel dank schuldig, Clem."

„Hoe grappig toch als men dat alles zoo bedenkt," riep Clemency uit. Op hetzelfde oogenblik vestigde zij hare gedachten en haar blik op de vetkaars en zich eensklaps de genezende kracht van het vet herinnerende, begon zij er hare ellebogen mede in te smeren.

„Je weet dat ik nogal wat ondervinding heb opgedaan in mijn leven," hernam Britain met een wijsgeerig gebaar, „ik ben altijd een onderzoekende geest geweest en heb eene menigte goede boeken gelezen over het goede en het kwade in de wereld, want ik ben mijn leven begonnen in de literatuur."

„Zoo, heusch?" riep Clemency vol bewondering uit.

„Ja," vervolgde Britain, „twee jaren lang heb ik verscholen gezeten achter een boekenstalletje, om op te vliegen wanneer er iemand de hand uitstak naar een of ander deeltje; daarna ben ik loopknecht geweest bij een dameskleeder- en corsettenmaker en moest niets dan bedriegerijen rondbrengen, waardoor mijn gemoed vergald en mijn vertrouwen in de menschheid geschokt werd; daarna moest ik in dit huis allerlei redeneeringen aanhooren, die mijn gemoed nog meer vergalden, en thans, na al deze ondervindingen, ben ik tot de overtuiging gekomen, dat er niets beter is om ons den weg te wijzen door het leven dan een notenmuskaatrasp."

Clemency scheen er nog iets te willen bijvoegen, maar hij voorkwam haar en deed het zelf.

„In vereeniging met...," sprak hij op plechtigen toon, „een vingerhoed."

Britain nam na deze woorden zijne pijp uit den mond en begon te lachen, dat de tranen hem langs de wangen rolden. „Wat ben je toch een dwaas schepsel, Clemmy!" zei hij, het hoofd schuddende over zoo'n ontzettende grap. En Clemency, in het minst niet genegen het grappige er van te betwisten, deed als hij en lachte even hartelijk.

„Ik kan het niet helpen, dat ik zooveel van je houd," hernam Britain. „Je bent een goedhartig schepsel, kom, geef mij eene hand, Clem. Wat er ook moge gebeuren, ik zal je altijd in gedachten houden en een vriend van je zijn."

„Zul je?" vroeg Clemency. „Nu dat is best van je, hoor!"

„Ja, ja," zei Britain en gaf haar zijne pijp om de asch er uit te kloppen; „ik zal je altijd de hand boven het hoofd houden. Luister! Wat is dat voor een raar leven!"

„Leven?"

„Hoor je niet loopen? Het was alsof er iemand van den muur op den grond sprong," zei Britain. „Zijn ze boven al naar bed?"

„Ja, ze zijn nu allemaal naar bed."

„Hoorde je niets?"

„Neen."

Zij luisterden, maar hoorden niets meer.

„Ik zal je eens wat zeggen," hernam Britain, eene lantaarn opnemende, „ik zal eens rondkijken vóór ik naar bed ga. Men kan nooit weten. Maak de deur vast open, terwijl ik de lantaarn aansteek, Clemency."

Clemency voldeed terstond aan zijn verzoek. maar merkte tegelijkertijd aan, dat het allemaal verbeelding

was en hij moeite deed voor niets, enz. En Britain antwoordde: „'t Is wel mogelijk," maar ging niettemin naar buiten, gewapend met een pook, en liet het licht door den geheelen tuin schijnen, veraf, dichtbij, overal.

„Het is zoo stil als een kerkhof," zei Clemency, achter hem staande, „en bijna even akelig!" Achter zich kijkende, ontwaarde zij plotseling in de keuken eene slanke gedaante en riep, doodelijk ontsteld uit: „Wat is dat?"

„St," antwoordde Marion — want zij was het — en voegde er, zenuwachtig fluisterend bij: „Je hebt altijd veel van mij gehouden, is 't niet?"

„Van je gehouden, kind? Wees daar zeker van."

„Ik ben er zeker van en ik mag op je vertrouwen, nietwaar? Er is op het oogenblik niemand anders op wie ik vertrouwen kan."

„Ja," zei Clemency uit den grond van haar hart.

„Er is iemand buiten," vervolgde Marion naar de deur wijzende, „dien ik van avond nog moet zien en spreken. In 's Hemels naam, Michael, ga heen! Nu nog niet!"

Clemency deinsde ontsteld achteruit, want toen zij keek in de richting, die Marion aanwees, zag zij eene donkere gestalte bij de tuindeur staan.

„Verberg je toch," zei Marion, „men zal je ontdekken! Ik zal straks komen."

Hij wuifde haar met de hand toe en verdween.

„Ga niet naar bed. Wacht hier op me!" zei Marion zenuwachtig. „Ik heb al een uur lang verlangd je te spreken. Ik smeek je, wees me trouw!"

Zij nam bij deze woorden de hand van de ontstelde Clemency en drukte die tegen hare borst, met zulk een smeekend gebaar, dat de meest welsprekende woordenvloed Clemency niet dieper had kunnen treffen. Zoodra het licht van Britain's lantaarn in de keuken viel, ging zij heen.

„Alles stil. Er is niemand. Ik heb 't mij zeker verbeeld," mompelde Britain, terwijl hij de deur op het nachtslot deed. „Dat komt er van als men eene levendige verbeelding heeft. Hallo! Wat is er aan de hand?"

Clemency, die de gevolgen van den schrik en van hare bezorgdheid niet zoo spoedig verbergen kon, zat met een bleek gelaat op een stoel; zij beefde van het hoofd tot de voeten.

„Aan de hand?" herhaalde zij, handen en ellebogen wrijvend en overal heen kijkende, behalve naar hem. „'t Is wat moois zoo iets te vragen als men iemand eerst zoo'n schrik heeft aangejaagd met geluiden en lantaarns en ik weet niet wat al meer. Aan de hand. 't Is wat moois!"

„Als die lantaarn je angst aanjaagt, Clemency," zei Britain, terwijl hij de kaars uitblies en de lantaarn ophing, „dat is spoedig verholpen. Maar je bent gewoonlijk zoo moedig als een dragonder," ging hij voort en sloeg haar wat opmerkzamer gade, „en zoo even merkte ik niets aan je. Wat heb je nu in je hoofd gekregen?"

Clemency wenschte hem op hare gewone hartelijke manier goeden nacht en maakte toebereidselen om naar bed te gaan, waarna Britain, de opmerking niet kunnende inhouden, dat vrouwen gewoonlijk ontoerekenbaar zijn, haar ook goeden nacht zei, den kandelaar opnam en zijn kamertje ging opzoeken.

Toen alles stil was kwam Marion terug.

„Doe eens open," zeide zij, „en blijf dicht bij mij staan, terwijl ik met hem spreek."

Hoe bedeesd zij altijd was, zij legde nu zooveel vastberadenheid aan den dag, dat Clemency aan haar verlangen geen weerstand kon bieden. Zacht ontgrendelde zij de deur, maar voor zij den sleutel omdraaide, keek zij nog eens om naar het jonge meisje, dat gereed stond om naar buiten te

gaan. Marion had de oogen niet neergeslagen, maar keek haar vol in het gelaat, trotsch op hare jeugd en schoonheid. Het besef van de zwakheid van den slagboom, die zich nog bevond tusschen het huiselijk geluk en de groote liefde voor het mooie meisje aan de eene zijde — den verwoesten vrede en het verlies van den grootsten schat in diezelfde woning aan de andere, drong zoo helder tot het teedere hart van de brave Clemency door, vervulde haar met zooveel deernis en medelijden, dat zij in tranen uitbarstte en de armen om Marion's hals sloeg.

„Ik ben niet geleerd, dat weet ik wel, beste," riep Clemency, „maar ik begrijp dat er iets gebeurt, dat niet goed is. Bedenk wat u doen wilt!"

„Ik heb heusch alles wel overdacht," mompelde Marion.

„Bedenk u nog eens," smeekte Clemency. „Stel het uit tot morgen."

Marion schudde het hoofd.

„Ter wille van mijnheer Alfred," hernam Clemency ernstig; „ter wille van hem, dien u vroeger zoo liefhadt."

Marion verborg haar gelaat in beide handen en herhaalde het woord „vroeger," op een toon, alsof dit woord haar het hart verscheurde.

„Laat mij naar buiten gaan," zei Clemency en trachtte haar tot bedaren te brengen. „Ik zal hem alles vertellen wat je wilt. Overschrijd van avond dezen drempel niet. Ik verzeker u, dat het nooit tot iets goeds kan leiden. O, 't was wel een ongelukkige dag, die mijnheer Warden hierheen gebracht heeft! Denk toch aan uw goeden vader, mijn lieveling.... aan uwe zuster!"

„Dat heb ik gedaan," antwoordde Marion, het hoofd snel oplichtende, „Je weet niet wat ik ga doen. Ik moet hem spreken. Je bent de beste en trouwste vriendin in de geheele wereld en ik dank je voor al hetgeen je gezegd hebt, maar ik moet dezen stap doen. Wil je met mij meegaan, Clemency, of zal ik maar alleen gaan?" vroeg zij, met een kus op het goedhartige gezicht van de trouwe dienstbode.

Bedroefd en verbaasd tevens, draaide Clemency den sleutel om en opende de deur. Het was donker buiten en Marion bleef Clemency's hand vasthouden, toen zij den drempel overschreed. Hij kwam naar haar toe en zij spraken lang en ernstig met elkander; de hand, die Clemency zoo vast in de hare hield, begon nu eens te beven, werd dan weder ijskoud, al naarmate den nadruk, dien Marion onbewust op hare woorden legde. Toen zij terugkeerde, volgde hij tot de deur en, een oogenblik staan blijvende, greep hij hare hand en kuste die. Daarna verdween hij.

De deur werd opnieuw gesloten en gegrendeld en weder stond zij onder haar vaders dak; niet gebogen onder het geheim, dat zij, nog zoo jong, daar binnenbracht, maar met dezelfde uitdrukking op het gelaat, waarvoor ik zoo straks al geen naam vinden kon en die door hare tranen heen blonk.

Nogmaals bedankte zij hare eenvoudige vriendin, op wie zij, zooals zij zeide, zoo volkomen kon vertrouwen. Toen zij veilig en wel hare kamer bereikt had, viel zij op de knieën en kon bidden, in weerwil van het geheim dat haar drukte! Zij kon opstaan uit hare biddende houding, rustig en ernstig, en zich over hare slapende zuster heenbuigen, met een glimlach, zij 't dan ook een droeven glimlach om de lippen, en terwijl zij een kus op haar voorhoofd drukte, mompelen: zij is haar geheele leven een moedertje voor mij geweest en ik heb haar liefgehad als een kind. Zij kon den arm der slapende om haar eigen hals leggen terwijl zij zich nedervlijde — die arm scheen daar van zelf te blijven, als wilde hij haar ook in den slaap be-

schermen — en in stilte Gods zegen over haar afsmeken. Zij kon daarna zelve ook rustig inslapen, slechts door één droom gestoord, waarin zij met hare onschuldige, aantrekkelijke stem uitriep, dat zij zoo alleen was en allen haar vergeten hadden.

Eene maand is spoedig voorbij, zelfs in haar traagsten gang; maar de maand, die nog voor de terugkomst verloopen moest, was vlug ter been en ging voorbij als op arendsvleugelen.

De dag brak aan. Een ruwe winterdag, die het oude huis nu en dan deed schudden, alsof het huiverde in den kouden wind. Een dag waarop het huis meer dan ooit een tehuis is, het hoekje van den haard dubbel gewaardeerd wordt, het vuur de omringende aangezichten rossiger kleurt en allen zich vaster aaneensluiten tegenover de bulderende elementen daarbuiten. Zoo'n onstuimige winterdag, die tot maatregelen uitnoodigt voor een avond binnenshuis, voor neergelaten gordijnen en opgeruimde gezichten, voor muziek, gelach, licht en gezelligheid.

En dit alles was de doctor van plan, om er Alfred bij zijn terugkeer welkom mede te heeten. Men wist dat hij niet vóór 's avonds kon aankomen en ze hadden besloten de winterlucht te laten weergalmen van hunne welkomstgroeten. Al zijne oude vrienden zouden daartoe bijeenkomen; hij mocht geen enkel gelaat, dat hem lief geweest was, missen. Neen! Allen zouden bijeen zijn als hij aankwam.

De gasten werden uitgenoodigd, eenige muzikanten aangenomen, de tafels gedekt, de vloeren gereed gemaakt voor de vlugge voetjes en alle benoodigdheden voor een vroolijk feest ingeslagen. Aangezien het Kersttijd was en zijne oogen het frissche groen van den Engelschen hulst ontwend waren, was de danszaal met guirlandes behangen en de roode bessen tusschen de bladeren glinsterden hem een echt Engelsch welkom toe.

Voor allen was het een drukken dag; maar voor niemand zoo druk als voor Grace, die, zonder zich op den voorgrond te stellen, overal de eerste om te helpen, de ziel van alle toebereidselen was. Meermalen wierp Clemency dien dag — zooals zij ook in de voorbij gesmelde maand gedaan had, een angstigen blik naar Marion. Zij zag dat zij bleeker was dan gewoonlijk, maar er lag eene kalme uitdrukking op haar gelaat, die er de bekoorlijkheid van verhoogde.

Toen zij des avonds gekleed was en een krans droeg, dien Grace met zusterlijken trots voor hare lokken gevlochten had — de kunstbloemen, die zij droeg, waren Alfred's lievelingen, zooals Grace deed opmerken toen zij ze uitkoos — lag er weder die oude, peinzende, bijna zorgvolle en te gelijk zoo zielvolle, verhevene uitdrukking op, maar nu intensiever dan vroeger.

„De eerstvolgende krans, dien ik voor dit mooie hoofdje vlecht, zal een bruidskrans zijn," zei Grace, „of ik ben geen goede profetes, lieveling."

Hare zuster glimlachte en sloot haar in hare armen.

„Een oogenblik, Grace. Ga nu nog niet heen. Ben je er nu wel zeker van, dat er niets meer aan mij te doen is?"

Daarover was zij volstrekt niet bezorgd. Zij wilde alleen hare zuster bij zich houden en haar in de mooie oogen kijken.

„Mijne kunst," antwoordde Grace, „is uitgeput, liefste; je kunt niet mooier zijn dan op dit oogenblik."

„Ik was ook nooit zoo gelukkig," zei Marion.

„O, maar er is nog grooter geluk in 't vooruitzicht. In eene andere woning, even vroolijk en schitterend als deze nu," zei Grace, „waarin Alfred en zijne jonge vrouw spoedig hun intrek zullen nemen."

Weder glimlachte zij. „In je ver-

beelding is het eene gelukkige woning, Grace. Ik kan dat in je oogen zien. O, ik weet zeker dat 't eene gelukkige woning zal zijn. Ik ben blij dat ik 't zoo zeker weet."

„Nu," riep de doctor, die op dit oogenblik binnenkwam. „Is alles klaar om Alfred te ontvangen? Hij kan niet hier zijn voor in den laten avond... ongeveer een uur voor middernacht... er is dus tijd genoeg om in eene vroolijke stemming te komen vóór hij komt. Hij zal het ijs niet behoeven te breken. Stook het vuur wat op, Britain! Laat het op den hulst schijnen, dat hij weer begint te glimmen. De wereld is vol onzin, poesje, trouwe aanbidders en al zoo meer — allemaal onzin; maar wij zullen even onzinnig zijn als de rest, van avond, en heeten den trouwen minnaar hartelijk welkom. Op mijn woord!" vervolgde de oude heer, met een trotschen blik op zijne dochters, „het is mij niet erg duidelijk van avond — er zijn trouwens meer ongerijmdheden — of ik werkelijk de vader van twee mooie meisjes ben."

„Als een van die twee u ooit verdriet gedaan heeft of zal doen, beste vader," zei Marion, „vergeef het dan nu, nu haar hart zoo vol is. Zeg dat u haar vergiffenis schenkt, dat u haar vergiffenis schenken zult; dat zij altijd op uwe liefde mag blijven rekenen, en...." Het overige bleef achterwege, want zij verborg haar gelaat tegen den schouder van den ouden man.

„Tut, tut, tut!" zei de doctor vriendelijk. „Vergiffenis! Wat heb ik te vergeven? Zeg eens, als de terugkeer van onzen trouwen minnaar ons zoo van streek brengt, zullen wij hem een koerier te gemoet zenden om hem den weg te versperren en hem te zeggen, dat hij niet meer dan twee mijlen daags moet afleggen, opdat wij ons beter op zijne komst kunnen voorbereiden. Geef mij een kus, poesje. Vergiffenis! Wat een dom gansje ben je toch! Al hadt je me vijftig maal daags boos gemaakt in plaats van in het geheel niet, zou ik je alles vergeven behalve zoo'n vraag. Geef mij nog een kus, poesje. Ziedaar! Vóór en achter ons alles afgerekend. Stook het vuur nog wat op, Britain! Zou je de menschen willen laten doodvriezen in dezen kouden Decembernacht? Wij moeten het warm hebben en vroolijk zijn, anders schenk ik niemand vergiffenis."

Zoo luchtig ging de vroolijke doctor over de zaak heen! En het vuur werd opgestookt en de lampen brandden helderder dan ooit en de gasten kwamen, er ontstond een gegons van allerlei stemmen en langzamerhand begon er eene vroolijke, opgewekte stemming te heerschen door het geheele huis.

Het gezelschap werd hoe langer hoe grooter. Schitterende oogen fonkelden Marion tegen; glimlachende lippen wenschten haar geluk met zijne terugkomst; wijze moeders spraken achter hare waaiers de hoop uit, dat zij niet al te jong en te onstandvastig zou blijken voor een eigen huishouden; onstuimige vaders vielen in ongenade, wijl zij niet uitgesproken waren over hare schoonheid; dochters benijdden haar; zoons benijdden hem; ontelbare verloofde paren deden hun voordeel met dit geval; allen waren vol belangstelling, opgewonden en vol verwachting.

De heer en mevrouw Craggs kwamen gearmd binnen, maar mevrouw Snitchey kwam alleen. „Hoe nu, waar is hij?" vroeg de doctor.

De veeren van den paradijsvogel op mevrouw Snitchey's hoed trilden, alsof de vogel begon te leven, toen zij antwoordde dat mijnheer Craggs dat zeker wel weten zou. Haar vertelde nooit iemand wat.

„Dat nare kantoor ook!" zei mevrouw Craggs.

„Verbrandde het maar!" voegde mevrouw Snitchey er bij.

„Hij is.... hij is.... er is nog een zaakje, dat mijn compagnon ophoudt," zei mijnheer Craggs, een weinig verlegen rondkijkende.

„O....o! Zaken! Vertel er mij niets van!" riep mevrouw Snitchey.

„Wij weten wat zaken beteekenen," voegde mevrouw Craggs er bij.

Maar dat zij niet wisten wat zaken beteekenden, was misschien wel de oorzaak dat mevrouw Snitchey's paradijsvogel zoo onheilspellend trilde en dat al de snuisterijen aan mevrouw Craggs' oorringen bengelden als kleine klokjes.

„Het verbaast mij dat jij weg kondt, Craggs," zei mevrouw Craggs.

„Mijnheer Craggs is wel gelukkig, dat is zeker!" zei mevrouw Snitchey.

„Dat kantoor neemt hen heelemaal in beslag," — mevrouw Craggs.

„Iemand, die kantoor houdt, moest eigenlijk niet trouwen" — mevrouw Snitchey. En binnensmonds voegde mevrouw Snitchey er bij, dat die blik van haar Craggs' ziel had doorboord en dat hij dit zelf heel goed wist; en mevrouw Craggs waarschuwde haar echtgenoot, dat „die Snitchey's hem achter zijn rug beet hadden en hij dat pas zou gelooven als het te laat was."

Craggs bleef echter, zonder veel notitie te nemen van al deze opmerkingen, onrustig om zich heen zien, tot zijn oog op Grace viel, die hij onmiddellijk ging begroeten.

„Goeden avond, juffrouw," zei hij. „U ziet er bekoorlijk uit. Is uwe.... mejuffrouw... uwe zuster, juffrouw Marion...."

„O, heel wel, mijnheer Craggs."

„Ja.... ik.... is zij hier?"

„Hier! Ziet u haar ginds niet? Is zij niet in de danszaal?" vroeg Grace.

Mijnheer Craggs zette zijn bril op, keek er eenige oogenblikken door en stak hem eerst in het huisje en daarna in den zak.

Nu begon de muziek en nam de dans een aanvang. Het heldere vuur knetterde en knapte, flikkerde op en daalde neer, alsof het ook aan den dans meedeed. En nu en dan loeide het alsof het ook de muziek wilde accompagneeren. Somtijds verspreidde het zooveel licht, als ware 't het oog van de oude kamer en gaf het lonkjes als een patriarch, die wel weet hoeveel pret de jongelui hebben. Dan weder speelde het zijn spel met de hulst-guirlandes, door bij tusschenpoozen op de glimmende blaadjes te schijnen, zoodat deze meenden in den kouden winternacht buiten te zijn en in den wind te fladderen. Meermalen ging zijne vroolijkheid en rumoerigheid alle perken te buiten en wierp het een regen van onschuldige vonken door de kamer en onder de dansende voeten, of vloog en sprong in zijne uitgelatenheid als een dolle den hoogen, wijden schoorsteen in.

De tweede dans spoedde ten einde, toen mijnheer Snitchey zijn compagnon, die er naar stond te kijken, bij den arm trok.

Mijnheer Craggs schrikte, alsof hij in plaats van zijn vriend een spook zag.

„Is hij weg?" vroeg hij.

„St! Hij is meer dan drie uren bij mij geweest," antwoordde Snitchey. Hij heeft alles nagezien, alles, wat wij voor hem in orde gebracht hebben, onderzocht en trad in allerlei bijzonderheden. Hij.... hm!"

De dans was geëindigd en Marion ging hem rakelings voorbij, terwijl hij sprak. Zij scheen hem noch zijn compagnon op te merken, maar keek over haar schouder heen naar hare zuster, die op eenigen afstand stond, en verdween langzamerhand uit hun gezicht.

„Je ziet.... alles in orde," zei Craggs. „Hij is zeker niet teruggekomen op dat onderwerp, is hij wel?"

„Met geen woord."

„En is hij werkelijk vertrokken? Is hij in veilige haven?"

Hij hield zich aan zijn woord, liet zich in dien notedop van eene boot

met de eb de rivier afzakken en steekt in dit hondenweer in zee — 't is een waaghals! Eenzamer weg zou moeilijk te vinden zijn — dat is ten minste één goed ding. De eb valt om dezen tijd een uur vóór middernacht in, vertelde hij. Ik ben blij, dat alles nu voorbij is." Snitchey veegde zijn voorhoofd af, waarop de angst eenige zweetdruppels te voorschijn had geroepen.

„Wat denk je," vroeg Craggs, „van....?"

„St!" antwoordde zijn voorzichtige compagnon, recht voor zich uit kijkende. „Ik begrijp wat je bedoelt. Geen namen noemen en laat niemand opmerken, dat wij geheimen behandedelen. Ik weet niet wat ik er van denken moet en, om je de waarheid te zeggen, ik bekommer er mij nu ook niet meer om. Het is eene groote geruststelling. Ik denk dat zijne eigenliefde hem parten gespeeld heeft; hoewel 't mogelijk is *dat* de jonge dame een weinig gecoquetteerd heeft met hem. Is Alfred er nog niet?"

„Nog niet, maar hij wordt elke minuut verwacht," zei Craggs.

„Goed." Mijnheer Snitchey veegde zich het voorhoofd nog eens af. „'t Is eene groote geruststelling. Zoolang wij compagnon zijn, ben ik nog niet zoo zenuwachtig geweest. Ik zal de rest van den avond aan het genoegen wijden, Craggs."

Juist toen hij dit voornemen te kennen gaf, voegden mevrouw Craggs en mevrouw Snitchey zich bij hen. De paradijsvogel was voortdurend in beweging en de belletjes rinkelden hoorbaar.

„Het is het onderwerp van de algemeene kritiek geweest, Snitchey," zei mevrouw Snitchey. „Ik hoop dat de firma tevreden zal zijn."

„Waarmede tevreden, liefste?" vroeg Snitchey.

„Met het blootstellen van eene vrouw, die zich niet verdedigen kan, aan de spotternijen en opmerkingen van anderen," antwoordde zijne ega. „Dat is nu juist een stukje voor het kantoor, dat is 't."

„Wat mij aangaat," voegde mevrouw Craggs er bij, „ik ben al zoo lang gewend het kantoor te verbinden aan alles wat tegenovergesteld is aan huiselijkheid, dat ik blijde ben te weten dat het de verklaarde vijand is van mijn rust. In elk geval is *daar* iets eerlijks in."

„Uwe goede opinie is niet genoeg te waardeeren, liefste," meende mijnheer Craggs, „maar ik kan niet toegeven dat het kantoor een vijand is van uwe rust."

„Neen," zei mevrouw Craggs, terwijl de belletjes een carillon speelden, „dat zult ge zeker niet. Je zoudt het kantoor niet waardig zijn, als je zoo oprecht waart."

Op dit oogenblik werd er een contra-dans aangekondigd; mijnheer Snitchey vroeg mevrouw Craggs en mijnheer Craggs bood zijn arm aan mevrouw Snitchey en na eenige uitvluchten, als: „Waarom vraagt u geen andere dame?" en „Ik ben overtuigd dat u blij zoudt zijn, als ik uw aanbod afsloeg" en „het verbaast mij dat u buiten het kantoor nog dansen kunt" — dit laatste moest eene grap beduiden — namen de dames den aangeboden arm aan en stelden zich met hare cavaliers op.

Het was eene oude gewoonte zoo te doen en ook op diners en soupers zich aldus te paren, want eigenlijk waren zij de beste vrienden en gingen zij familiaar met elkander om. Alleen wilden de dames nu en dan wel eens een woordje meespreken in kantoorzaken, waar zij anders geheel buiten zouden zijn gebleven. Maar zeker is 't, dat beide dames even flink en degelijk waren in hetgeen haar departement was, als hare echtgenooten op het kantoor, en dat zij het onmogelijk achtten voor de firma haar bestaan op eene waardige en voordeelige wijze te hand-

haven, zonder hare lofwaardige hulp.

Maar nu zag men den paradijsvogel tusschen de dansende paren door fladderen en de belletjes begeleidden de muziek; het blozend gelaat van den doctor draaide rond als een helder geverfde en verniste priktol; Craggs begon er aan te twijfelen of zoo'n contra-dans ook zoo gemakkelijk gemaakt was als de rest van het leven en mijnheer Snitchey maakte bokkesprongen zoor zich zelven, voor Craggs en nog wel voor een half dozijn anderen.

En nu begon ook het vuur in den haard weer moed te scheppen, aangewakkerd door den wind, die de dansende paren maakten, en brandde helder en hoog op. Het was de genius van de danszaal en overal te vinden. Het scheen in de oogen der dansenden, het fonkelde in de juweelen op de sneeuwwitte halzen der dames; het schitterde aan hare ooren alsof het haar heel zachtjes iets influisterde; het blonk in hare ceintuurs, het flikkerde op den vloer en scheen een rozerood tapijt te spreiden voor hare voetjes; het speelde aan de zoldering, deed de bekoorlijkheid der gezichtjes helder uitkomen en ontstak eene ware illuminatie in de belletjes van mevrouw Craggs.

Maar het windje, dat het vuur aanblies, werd hoe langer hoe feller, naarmate de muziek sneller en de dans levendiger werd; er ontstond een briesje, dat de bladeren en de besjes deed dansen langs den muur, zooals ze zoo menigmaal aan de struiken gedaan hadden; het briesje gleed door de zaal, alsof een gezelschap onzichtbare feeën de voetstappen der zichtbare dansers volgde. De gelaatstrekken van den doctor waren niet meer te herkennen, zoo draaide hij in het rond; het scheen wel, dat er nu een dozijn paradijsvogels in de zaal waren en minstens duizend belletjes.

Eindelijk was de dans uit, maar hoe verhit en buiten adem de doctor ook was, zijn ongeduld deed hem onmiddellijk naar Alfred vragen.

„Nog niets te zien, Britain? Nog niets gehoord?"

„'t Is te donker om iets te zien, mijnheer, en er is binnenshuis te veel leven om iets te hooren."

„Dat is waar. Nu, zooveel te vroolijker zal zijne thuiskomst zijn. Hoe laat is 't?"

„Precies twaalf uur. Mijnheer Alfred zal nu spoedig hier zijn."

„Stook het vuur wat op en gooi er een nieuw blok op," zei de doktor. „Zorg dat hij al in de verte zien kan hoe welkom hij is, die beste jongen!"

En hij zag het. Ja! Toen de postkoets den hoek omsloeg, zag hij de helder verlichte ramen al van de hem zoo goed bekende kamer; hij zag de kale takken van de oude boomen tusschen het licht en zich zelven. Hij wist dat een dezer boomen in den zomertijd tegen het venster van Marion's kamertje ritselde.

De tranen sprongen hem in de oogen; zijn hart klopte zoo onstuimig, dat hij meende tegen zooveel geluk niet opgewassen te zijn. Hoe dikwijls had hij aan dit oogenblik gedacht .... hoe vaak zich dat oogenblik voorgesteld onder gansch andere omstandigheden .... hoe menigmaal gevreesd dat het nimmer komen zou ..... hoe vurig er naar verlangd toen hij nog ver weg was.

Alweer dat licht! Duidelijk, helderrood blonk het hem tegen; ontstoken, dat wist hij, om hem uit de verte het welkom toe te roepen en hem tot spoed aan te zetten. Hij wenkte met de hand en wuifde met zijn hoed en liet een luid hoera hooren, alsof dat licht zij zelf was en zij hem kon zien en hooren, terwijl hij daar door de modder kwam aanrijden.

Halt! Hij kende den doctor en begreep wat zijn oude voogd gedaan had. Hij had er geen verrassing voor haar van kunnen maken, maar nu zou

hij, Alfred zelf, de familie verrassen, door het laatste gedeelte van den tocht te voet af te leggen. Als het hek van den boomgaard open was, kon hij daar binnengaan, en zoo niet, de muur was niet hoog en gemakkelijk te beklimmen — dat wist hij van ouds; dan zou hij in een oogwenk in hun midden zijn.

Hij verliet de postkoets en na den koetsier verzocht te hebben — ook dit was geen gemakkelijke taak in zijn zenuwachtigen toestand — langzaam te volgen, snelde hij zoo hard hij kon vooruit, onderzocht of het hek open was, klauterde tegen den muur op, sprong er aan den anderen kant af en daar stond hij buiten adem in den boomgaard.

Er lag rijp op de boomen en in het heldere maanlicht maakten de takken den indruk van witte guirlandes. De dorre bevroren bladeren kraakten onder zijne voetstappen, terwijl hij de woning naderde. De barre winternacht teekende zich op de aarde en tegen het uitspansel af, maar uit de woning straalde hem een roodachtig licht te gemoet, nu en dan verduisterd door gestalten, die zich langs de vensters bewogen; het gemurmel van vele stemmen klonk hem als een welkomstgroet in de ooren.

Nader sluipende trachtte hij hare stem te herkennen tusschen alle andere en, waarlijk, hij meende haar te onderscheiden; bijna had hij de deur bereikt, toen deze plotseling geopend werd, en eene gestalte naar buiten kwam, die met een half-onderdrukten kreet achteruit deinsde.

„Clemency!" riep hij, „ken je me nog?"

„Kom niet binnen!" antwoordde zij, hem achteruit duwende. „Ga weg! Vraag niet waarom. Kom niet binnen."

„Wat is er?" riep hij.

„Dat weet ik niet. Ik... ik durf er niet aan denken. Ga terug. Luister!"

In huis was plotseling alles in rep en roer. Clemency hield de handen voor de ooren. Een wanhoopskreet, een kreet die geen handen kunnen buitensluiten, weerklonk door de gang, en Grace, doodelijk ontsteld, snelde de deur uit.

„Grace!" Hij ving haar in zijne armen op. „Wat is er? Is zij dood?"

Zij maakte zich los, en keek hem aan alsof zij zijn gelaat wilde herkennen, en viel toen voor zijne voeten neer.

Eene menigte gestalten waren haar gevolgd en stonden nu om hem heen. Haar vader was er ook bij en had een papier in de hand.

„Wat is er gebeurd?" riep Alfred, met de handen in de haren en allen om beurten aankijkende, terwijl hij op één knie lag bij het bewustelooze meisje.

„Wil dan niemand naar mij kijken, niemand een woord tot mij spreken? Is er dan niemand meer, die mij kent? Kan niemand mij vertellen wat er gebeurd is?"

Er was eenig gemompel onder de omstanders. „Zij is weg."

„Weg!" herhaalde hij.

„Gevlucht, beste Alfred!" zei de doctor met haperende stem en met beide handen voor het gelaat. „Ons en haar huis ontvlucht! Van avond! Zij schrijft dat zij eene onschuldige, onberispelijke keuze gedaan heeft.... smeekt dat wij haar vergiffenis schenken zullen .... bidt, dat wij haar niet zullen vergeten — en is weg!"

„Met wien? Waarheen?"

Alfred sprong op en wilde haar volgen, haar opzoeken, maar toen men op zijde week om hem door te laten, bleef hij staan en nam zijne vorige houding weder aan, terwijl hij de koude handen van Grace in de zijne trachtte te verwarmen.

Er volgde een driftig heen- en weergeloop, verwarring, rumoer, kreten.... maar geen enkel plan. Eenigen wilden den weg opgaan, de een dezen,

de ander genen kant uit, de paarden werden uit den stal gehaald, lantarens aangestoken; sommigen bespraken het geval en waren van oordeel, dat, zonder eenig spoor, eene vervolging vruchteloos moest zijn. Enkelen gingen naar Alfred toe en hoe harder. Even keek hij op en meende dat die witte asch zeer wel paste bij zijne vernietigde hoop en diepe ellende. Daarna keek hij rond over den witten grond en bedacht hoe Marion's voetstappen even spoedig uitgewischt als gemaakt zouden

„Wat is er?" riep hij.

„Dat weet ik niet. Ik...... ik durf er niet aan denken. Ga terug. Luister!" (Blz. 208.)

spraken woorden van troost; weer anderen trachtten hem te overtuigen, dat Grace naar binnen gebracht moest worden.... maar hij hoorde niets en bewoog zich niet.

Het begon te sneeuwen, hoe langer zijn, ja, dat zelfs de herinnering er aan niet meer boven zou komen. Maar van het gure weder voelde hij niets. Roerloos bleef hij zitten op ééne knie.

DERDE GEDEELTE.

Zes jaren waren voorbijgegaan sinds dien nacht, waarin Alfred teruggekeerd was.

Een warme namiddag in den herfst na vele en zware regens. De zon brak plotseling door de wolken heen en bescheen het oude slagveld met al haar luister; vooral een zeker groen plekje, dat schitterde alsof daar een welkomstvuur brandde, hetgeen van duizenden plaatsen beantwoord werd.

Wat was het landschap schoon, zoo schitterend in het zonnelicht! Het scheen alsof de Hemel zelf zich er over verblijdde! Het bosch, eerst zoo somber, ontvouwde al zijne kleurenpracht: geel, groen, bruin, rood... en de regendroppelen, die van de takken vielen, deden denken aan een diamantenregen. De groene weiden, zoo straks nog blind, schenen een gezichtsorgaan ontvangen te hebben, waarmede zij naar den hemel opkeken. Korenvelden, heggen, schuttingen, veestallen, groepjes daken, de torenspits, de rivier, de watermolen, alles scheen glimlachend uit het somber duister op te springen. Het vogelenheir kweelde en zong, de bloemen hieven hare druipende kopjes omhoog, frissche geuren ontsproten uit de gedrenkte aarde; het uitspansel was blauwer en ruimer dan ooit te voren; reeds drongen de schuine stralen der zon door de onheilspellende wolkenbank, die nog weifelde in hare vlucht, en een regenboog, de bron van alle kleuren op aarde en in den hemel, verkondigde zegevierend de glorie van zijn Maker.

Eene kleine, landelijke herberg aan den grooten weg, half verscholen achter een reusachtigen olmboom, met eene breede bank om zijn omvangrijken stam, voor nietsdoeners om uit te rusten, lokte met haar vroolijken voorgevel menigen reiziger tot binnentreden, overtuigd als hij zijn kon van eene gastvrije ontvangst. Het pas opgeschilderde uithangbord met zijne in de zon schitterende vergulde letters, wenkte den voorbijganger tusschen de groene bladeren door toe en voorspelde gezelligheid en eene goede tafel. De drinkbak voor de paarden, met frisch helder water gevuld, en de grond er voor, met plukjes malsch hooi als bezaaid, deden elk paard, dat de herberg naderde, de ooren spitsen. De karmozijnroode gordijnen in de benedenvertrekken en de helder witte valgordijnen in de kleine slaapkamers boven, schenen „kom binnen" te wenken, zoo dikwijls de tocht ze in beweging bracht. Op de helgroene luiken stond in vergulde letters te lezen, hoe lekker het bier en de ale en de wijnen, hoe goed de bedden waren, terwijl boven deze verlokkende aankondiging een kan schuimend bier geschilderd was, die den vermoeiden reiziger het water in den mond bracht. Op alle vensterbanken stonden bloeiende planten in helroode potten, aardig afstekende bij de witte muren, en in de donkere gang zag men de stralen der zon weerkaatst in flesschen en tinnen kannen.

De waard stond op den drempel: een welgedane gestalte zooals bij een waard past, want al was hij niet lang, hij was breed en gezet en stond daar met de handen in den zak en de beenen juist ver genoeg van elkaar, om van zekere gerustheid over zijn kelder en van een vast vertrouwen — te kalm en oprecht om pocherij te zijn — op de inkomsten van zijn herberg te doen blijken. Dat er zooveel regen was gevallen scheen hem uitermate te bevallen. Wanneer hij zijn oog liet rondgaan, zag hij alles verzadigd. Eenige topzware dahlia's, die over het hekje van zijn net onderhouden tuin keken, hadden zooveel water opgezogen als ze dragen konden — misschien nog iets meer — en maakten den indruk van dronken te zijn; maar

de hagedoorn. de rozen, de muurbloemen, de planten op de vensterbanken en de bladeren van den ouden boom verkeerden in een toestand van matige menschen, die niet meer verorberd hebben dan goed voor hen is, en daarbij hunne beste hoedanigheden aan den dag leggen. Terwijl zij den grond om zich heen met malsche droppels besprenkelden, schenen ze over te vloeien van onschuldige vroolijkheid en goed te willen doen waar ze maar konden, vergeten hoekjes bedenkende, waar de regen maar zelden neerviel, en nergens eenige schade aanrichtende.

Deze landelijke herberg stond bekend onder den niet alledaagschen naam van „De Notenkraker" en deze naam was op hetzelfde helgeverfde uithangbord geschilderd met groote, vlammende, vergulde letters, en daaronder stond: Benjamin Britain.

Bekeek men den dikken waard eens met wat meer nauwkeurigheid, dan kwam men werkelijk tot de ontdekking, dat daar niemand anders op den drempel stond dan Benjamin Britain in eigen persoon, Benjamin Britain, dien de tijd eene groote verandering had doen ondergaan — ten goede: een welgedane, nette kastelein.

„Juffrouw Britain," zei Benjamin, den weg langs kijkende, „is laat vandaag. „'t Is tijd voor de thee."

Aangezien er geen juffrouw Britain aankwam, slenterde hij den weg eens op en bekeek, niet zonder voldoening, zijne woning. „'t Is juist zoo'n soort herberg. waar ik gaarne zou logeeren," zei Benjamin in zich zelf, „als ik er zelf de eigenaar niet van was."

Daarna bracht hij een bezoek aan het tuinhek en keek naar zijne dahlia's, die zwaar en slaperig neerhingen en een plasje gevormd hadden van al de droppels, die ze te veel hadden opgeslorpt.

„Er moet eens wat aan gedaan worden," sprak Benjamin. „Laat ik niet vergeten het haar te zeggen. Zij blijft lang uit vandaag."

Britain's wederhelft scheen zoo zeer zijne betere helft te zijn, dat er van zijne eigen helft, aan zich zelf overgelaten, weinig terechtgekomen zou zijn.

„Zij had toch niet zoo bijzonder veel boodschappen," mompelde Britain. „Er waren eenige inkoopen te doen op de markt, maar niet veel. O, daar komt zij eindelijk aan!"

Een karretje, door een jongen gereden, kwam ratelend den weg af en daarin zat, op een stoel en eene groote door-natte paraplu achter zich om te drogen, eene dikke matrone. Zij had de bloote armen gevouwen over eene mand, die op hare knieën stond, terwijl een aantal kleinere mandjes en pakjes in het karretje verspreid lagen. Het eerlijke, goedhartige gelaat en de welgedaanheid van hare gestalte, die voortdurend op en neer gehotst werd, herinnerde aan den goeden, ouden tijd, zelfs al op een afstand. Toen zij naderkwam werd de herinnering aan vroegere dagen nog levendiger, en toen het karretje voor de herberg stilhield en er een paar schoenen uit te voorschijn kwamen, die vlug door Benjamin's geopende armen heengleden en met een bons op het voetpad neerkwamen, wist men zeker, dat die schoenen aan niemand anders konden toebehooren dan aan Clemency Newcome.

En inderdaad, ze behoorden haar toe en zij zelve stond er in en zij zag er nog even rond en blozend uit, met nog evenveel zeep op haar glimmend gezicht als in vroegere dagen, maar met gave ellebogen, waarin zich, dank zij het goede leventje, zelfs kuiltjes begonnen te vertoonen.

„Je komt laat, Clemmy," zei Britain.

„Nu, je ziet, Ben, er was heel wat te doen!" antwoordde zij, te gelijkertijd een oogje houdende op

de mandjes en pakjes, die in huis gebracht werden: „acht, negen, tien... waar is het elfde? O, mijne eigen mand is elf. Goed zoo! Zet het paard op stal, Harry, en als hij weer hoest, geef hem dan van avond wat warm voer. Acht, negen, tien.... waar is het elfde? O, daar vergat ik 't al weer.... alles in orde! Hoe is 't met de kinderen, Ben?"

„Schattig, Clemmy, schattig."

„God zegen' hunne lieve gezichtjes," zei juffrouw Britain, terwijl zij hare muts afzette — zij was op dit oogenblik met haar man in de gelagkamer aangekomen — en heur haren met beide handen gladstreek. „Geef mij nu een kus, oudje!"

Britain voldeed onmiddellijk aan dit verlangen.

„Ik geloof," zei juffrouw Britain, terwijl zij hare zakken ledigde en eene menigte dunne boekjes met ezelsooren en allerlei verfrommelde papieren te voorschijn haalde, „ik geloof, dat ik niets vergeten heb. Alle rekeningen betaald.... de rapen verkocht..... de rekening van den brouwer nagekeken en betaald.... tabakspijpen besteld.... zeventien pond en vier shillings in de Bank gebracht.... dokter Heathfield's rekening betaald voor Clemmetje.... ja, raad eens hoe hoog die is?.... dokter Heathfield wil niets hebben."

„Dat heb ik wel gedacht," antwoordde Britain.

„Neen; hij zei dat al krijgt gij nog zooveel kinderen, Ben, hij geen halve penny van je wil aannemen. Al kreeg je er twintig."

Britain's gelaat nam eene ernstige uitdrukking aan en hij keek strak naar een punt op den muur.

„Is dat niet lief van hem?" vroeg Clemency.

„Heel lief," antwoordde Britain. „Maar ik hoop toch niet al te veel misbruik te maken van zijne vriendelijkheid."

„Neen," gaf Clemency ten antwoord. „Natuurlijk niet. En dan de hit nog, die acht pond twee shillings heeft opgebracht. Is dat niet veel?"

„Heel veel."

„Ik ben blij dat je tevreden bent!" riep zijne vrouw. „Ik dacht het wel. Ziezoo, dat is alles en dus krijg je nu niets meer van je je liefhebbende C. Britain. Ha! ha! ha! Ziedaar, neem nu al deze papieren en sluit ze weg. O, wacht nog een minuut. Hier heb ik nog een gedrukt papier, nog nat van de pers. Wat ruikt dat sterk!"

„Wat is dat?" vroeg Britain, het document bekijkende.

„Ik weet het niet," antwoordde zijne vrouw. „Ik heb er geen woord van gelezen."

„Om publiek te verkoopen," las de kastelein uit ‚De Notenkraker', „tenzij voor dien tijd uit de hand verkocht zijnde....."

„Dat staat er altijd bij," meende Clemency.

„Ja, maar d i t staat er niet altijd bij," antwoordde Ben. „Kijk eens hier: ‚Heerenhuis... bijgebouwen... heestergewassen.... tuin met ringmuur .... Snitchey en Craggs... zijnde het onbelaste, rentegevende landgoed van den Heer Michael Warden, die voornemens is zich blijvend in het buitenland te vestigen."

„Voornemens zich blijvend in het buitenland te vestigen!" herhaalde Clemency.

„Hier staat het," hernam Britain. „Lees maar!"

„En niet later dan vandaag hoorde ik aan het oude huis fluisteren over berichten, die spoedig verwacht worden, over veel betere en vollediger berichten omtrent haar!" zei Clemency, bezorgd het hoofd schuddende, terwijl zij hare ellebogen weder begon te wrijven, nu er zooveel herinneringen aan den ouden tijd werden wakker geroepen. „Och, och! Wat zullen zij daarginds in den angst zitten, Ben!"

Britain loosde een zucht en schudde

het hoofd; hij kon er niet uit wijs worden, hoeveel moeite hij er ook voor gedaan had. Met deze opmerking nog op de lippen stond hij op, om het biljet tegen den binnenkant van het venster der gelagkamer te plakken. Clemency bleef nog eenige oogenblikken in gepeins verzonken zitten, stond toen ook op, liet de wolken op haar voorhoofd verdwijnen en ging naar hare kinderen kijken.

Ofschoon de kastelein uit De Notenkraker warme genegenheid koesterde voor zijne beste vrouw, deed hij nog altijd alsof hij haar in bescherming nemen moest en kon hij nu en dan hartelijk om haar lachen. Niets zou hem meer verbaasd hebben dan door iemand te hooren vertellen, dat zij het was, die de geheele zaak bestuurde en hem door hare eerlijkheid, haar zuinig beheer, haar goed humeur en hare werkzaamheid tot een welgesteld man had gemaakt. Het gebeurt zoo vaak in alle standen der maatschappij — men vindt er telkens de bewijzen van — dat zulke opgewekte naturen, die zooveel goed doen, nooit naar verdienste worden beloond; men zou blozen bij de vergelijking van zulke personen met anderen, om wier grappen en grillen wij lachen, indien wij in staat waren deze laatste eens van binnen te bekijken!

De heer Benjamin Britain kon een gevoel van zelfvoldoening niet onderdrukken, bij de gedachte, dat hij zich wel verwaardigd had Clemency Newcome tot vrouw te nemen. Zij was een voortdurend getuigenis van zijne eigen goedhartigheid, van zijn minzaam karakter; en dat zij eene goede vrouw voor hem was, bewees in zijne oogen de waarheid van het spreekwoord: de deugd wordt beloond.

Hij had intusschen het biljet opgeplakt en de vruchten van hare dagtaak in het buffet weggesloten — al door lachende over hare handigheid in zaken — toen zijne vrouw terugkwam met de mededeeling, dat de twee jongeheeren Britain in den stal speelden onder toezicht van zekere Betsey en dat de kleine Clem sliep „als een roos", en achter het theeblad plaats nam, dat op hare terugkomst gewacht had. Het was eene nette kleine gelagkamer, met een buffet, waarop de gewone tentoonstelling van glazen, karaffen en flesschen te vinden was, eene oud-Hollandsche klok, die op de minuut af gelijk was — ze wees op dit oogenblik half zes — en alles stond daar altijd op zijne plaats en was helder en blinkend geschuurd of gepoetst.

„Ziezoo, daar zit ik nu voor 't eerst vandaag eens rustig," zei juffrouw Britain, diep ademhalende, alsof zij van plan was den geheelen avond te blijven zitten; maar in het volgende oogenblik was zij al weer op, om haar man zijne thee te overhandigen en een paar boterhammen voor hem gereed te maken. „Wat doet dat biljet mij denken aan vroegere dagen!"

„Ja, ja," zei Britain, terwijl hij de thee op zijn schoteltje overgoot en opslurpte, alsof hij een oester verorberde.

„Diezelfde mijnheer Michael Warden," hernam Clemency, het hoofd schuddende tegen het verkoopbiljet, „was oorzaak, dat ik een goeden dienst verloor."

„En een man kreeg," voegde Britain er bij.

„Dat is zoo!" riep Clemency, „en daar ben ik hem dankbaar voor."

„De mensch is een slaaf van gewoonten," zei Britain, terwijl hij haar over het schoteltje heen gadesloeg. „Ik was zoo aan je gewoon geraakt, Clem, dat ik meende zonder jou niet meer te kunnen leven. En toen werden wij man en vrouw. Ha, ha, ha! Wij! Wie had 't ooit durven denken!"

„Ja, wie had dat gedacht!" riep Clemency. „Je hebt er goed aan gedaan, Ben!"

„Wat praat je toch," riep Britain

met een air van zelfvoldoening. „'t Is de moeite niet waard er nog over te spreken."

„Ja zeker, Ben, dat is 't wel," antwoordde zijne vrouw in haar eenvoud. „Ik meen het en ik ben je heel veel verplicht. O!" — zij keek weer naar het biljet — „toen het bekend was dat zij heengegaan en buiten aller bereik was, 't lieve meisje, moest ik wel vertellen wat ik wist — zoowel ter wille van haar zelve als van de anderen — moest ik niet?"

„Ik weet niet of je 't moest, maar je deedt het."

„En in zijn drift," ging Clemency voort, terwijl zij haar theekopje op tafel zette en peinzend naar het biljet keek, „wees doctor Jeddler mij de deur. Nooit in mijn leven ben ik zoo blij geweest over iets als daarover, dat ik geen enkel boos woord teruggezegd heb en ook geen boosheid voelde in mijn hart, want later heeft hij er oprecht berouw over gehad. Hoe menigmaal heeft hij, in deze zelfde kamer zittende, verteld dat 't hem zoo gespeten had! Gisteren nog, toen jij uit was. Hoe menigmaal heeft hij in deze kamer gezeten en met mij gepraat, uren achtereen, over allerlei dingen, waarin hij voorgaf belang te stellen! Maar hij deed het alleen ter wille van den vroegeren tijd en omdat hij wist, dat i k er belang in stelde, Ben!"

„Maar hoe heb je dat ooit bemerkt, wat je daar vertelt, Clem?" vroeg Britain, verbaasd dat zij zoo vast overtuigd was van hetgeen in zijn schrander brein nog maar flauwtjes was opgekomen.

„Dat weet ik niet," antwoordde Clemency, in hare thee blazende. „Al zou je me honderd pond willen geven, ik zou het onmogelijk kunnen vertellen."

Vermoedelijk zouden zij nog langen tijd over dit onderwerp doorgepraat hebben, had Clemency niet gezien, dat er een man was binnengekomen in het zwart gekleed en met rijlaarzen aan. Het scheen, dat hun gesprek zijne aandacht had getrokken en hij volstrekt niet van plan was hen te storen.

Clemency stond haastig op en Britain volgde dit voorbeeld en heette den vreemdeling welkom. „Wilt u ook boven komen, mijnheer? Er is boven een heel nette kamer, mijnheer."

„Dank u," antwoordde de vreemdeling, terwijl hij de waardin aandachtig aankeek. „Mag ik maar hier blijven?"

„O, zeker, mijnheer, als u dat liever doet," viel Clemency in. „Wat is er verder van uw believen, mijnheer?"

Zijne aandacht was op het biljet gevallen, dat hij nu ging lezen.

„Eene prachtige bezitting, mijnheer," zei Britain.

Hij gaf geen antwoord, maar keerde zich om en wijdde nu weder al zijne opmerkzaamheid aan Clemency.

„U vroeg....?" zei hij nog steeds haar aankijkende.

„Waarmede wij u kunnen dienen, mijnheer?" antwoordde Clemency, hem op hare beurt wat meer opmerkzaamheid schenkende.

„Als u een half fleschje ale voor mij hebt," zei hij, plaats nemend aan een tafeltje bij het venster, „dan behoef ik u niet verder in uw maaltijd te storen en zult u mij verplichten."

Al sprekende had hij plaats genomen en keek nu naar buiten. Hij scheen een welgesteld man te zijn, krachtig gebouwd en in den bloei van het leven. Zijn door de zon gebruind gelaat was overschaduwd door eene groote hoeveelheid donker haar en hij droeg een zwarten knevel. Na een glas gedronken te hebben vroeg hij:

„Deze woning is nieuw, is 't niet?"

„Niet zoo heel nieuw, mijnheer," antwoordde Britain.

„Ongeveer vijf of zes jaar geleden gebouwd," voegde Clemency er bij.

„Ik hoorde u, toen ik binnenkwam,

den naam van doctor Jeddler noemen," hernam de vreemdeling. „Dit biljet brengt mij ook zijn naam in herinnering, want ik ken toevallig, van hooren zeggen, zijne geschiedenis. Leeft de oude heer nog?"

„Ja, zeker, mijnheer," antwoordde Clemency.

„Veel veranderd?"

„Sinds wanneer, mijnheer?" vroeg Clemency met bijzonderen nadruk op elk woord.

„Sinds zijne dochter.... wegliep."

„Ja, hij is erg veranderd sedert dien tijd; hij is grijs en oud geworden en lang niet meer dezelfde man als vroeger, maar hij schijnt er nu overheen te zijn. Hij heeft na dien tijd vrede gesloten met zijne zuster en bezoekt haar geregeld. Dat heeft hem dadelijk goed gedaan. In 't eerst ging hij diep gebukt onder zijn leed; iemands hart bloedde als men hem alleen zag ronddwalen en hoorde schimpen op de wereld. Maar de grootste verandering had er met hem plaats, een jaar of twee geleden; hij begon het toen weer prettig te vinden om over zijne verloren dochter te spreken, haar te prijzen en de wereld ook! Telkens en telkens weer vertelde hij hoe lief en hoe mooi zij was en..... dan sprongen hem de tranen in zijne arme oogen. Toen had hij haar in zijn hart vergiffenis geschonken. Het was ongeveer terzelfder tijd dat Grace trouwde. Herinner je 't je wel, Britain?"

O, Britain herinnerde 't zich heel goed!

„Zoo, is de zuster getrouwd?" vroeg de vreemdeling. Daarna zweeg hij een oogenblik en voegde er bij: „Met wien?"

Het scheelde niet veel of Clemency had in hare opgewondenheid het geheele theeblad van de tafel gestooten bij deze vraag.

„Hebt u dat nooit gehoord?" vroeg ze.

„Ik zou het graag hooren," hernam hij, terwijl hij zich een tweede glas inschonk en dit aan de lippen bracht.

„O! Als ik dat goed wilde vertellen, zou het eene lange geschiedenis worden," zei Clemency, met de kin op de palm van de linkerhand en den linker elleboog steunend met de rechter, terwijl zij aldoor het hoofd schudde en door de verloopen jaren heenkeek, alsof zij in een vuur staarde. „'t Zou eene lange geschiedenis worden, dat is zeker."

„Maar als u 't mij nu eens in 't kort vertelde," meende de vreemdeling.

„In 't kort," herhaalde Clemency, op peinzenden toon en zonder eenige aandacht aan den vreemdeling te schenken of zich bewust te zijn dat zij toehoorders had, „wat zou ik kunnen vertellen? Hoe zij samen treurden en aan haar dachten als aan iemand die gestorven was; hoe lief zij over haar spraken en haar geen enkel verwijt deden, haar elkander in het geheugen riepen, zooals zij placht te zijn, en allerlei verontschuldigingen voor haar vonden. Iedereen weet dat. Ik zeker. Niemand beter dan ik," voegde zij er bij, hare tranen afvegende met den rug harer hand.

„En toen....," zei de vreemdeling op vragenden toon.

„En toen trouwden zij eindelijk," vervolgde Clemency, werktuigelijk op zijne woorden ingaande en zonder ook maar eenigszins van houding te veranderen. „Zij trouwden op haar verjaardag — morgen is 't juist twee jaar geleden — heel stil en eenvoudig, maar o, zij waren zoo gelukkig. Mijnheer Alfred zei, op een avond met haar in den boomgaard wandelende: „Grace, zullen wij nu op Marion's verjaardag trouwen?" en zoo gebeurde het."

„En zijn zij gelukkig met elkander?" vroeg de vreemdeling.

„O," antwoordde Clemency. „Geen tweede paar is zoo gelukkig als zij.

Zij hebben geen ander verdriet gekend dan dit."

Het scheen wel, dat zij plotseling verbaasd was over de omstandigheden waaronder zij dit alles vertelde, want zij lichtte het hoofd op en keek den vreemdeling doordringend aan. Ziende dat hij het hoofd afwendde en naar buiten keek, trachtte zij de aandacht van haar echtgenoot op het biljet te vestigen en bewoog de lippen, alsof zij met grooten nadruk hetzelfde woord of denzelfden zin eenige malen herhaalde. Aangezien er echter geen geluid over hare lippen kwam en hare stomme teekens, evenals al hare gebaren, bijzonder onduidelijk waren, bracht haar zonderling gedrag den armen Britain bijna tot wanhoop. Hij keek naar de tafel, naar den vreemdeling, naar de lepeltjes op het theeblad, naar zijne vrouw, volgde al hare bewegingen met de grootste verbazing, vroeg in dezelfde onbegrijpelijke taal of hunne eigendommen gevaar liepen, of hij zelf, of zij — beantwoordde hare teekens met andere, die moesten aantoonen hoe bang en verlegen hij zich voelde — volgde al de bewegingen van hare lippen — maakte daaruit op en sprak dat half hoorbaar uit: „water en melk," „maandelijksche waarschuwing," „muizen en walnoten" — maar hare bedoeling bleef hem verborgen.

Eindelijk gaf Clemency hare pogingen op, maar schoof haar stoel langzamerhand wat dichter naar den vreemdeling en bleef met neergeslagen oogen, ofschoon zij hem nu en dan scherp gadesloeg, wachten of hij nog meer zou vragen. Lang werd haar geduld niet op de proef gesteld, want al spoedig begon hij:

„En wat gebeurde er later met dat weggeloopen meisje? Dat zullen zij toch zeker wel weten?"

Clemency schudde het hoofd. „Ik heb gehoord," zeide zij, „dat doctor Jeddler verdacht wordt meer te weten dan hij vertelt. Miss Grace heeft brieven gehad van hare zuster, waarin deze meedeelde dat 't haar goed ging, dat zij gelukkig was, vooral nu Alfred haar tot zijne vrouw gemaakt had; en Grace heeft ook terug geschreven. Maar toch is er iets geheimzinnigs in haar leven en haar lot, iets dat tot heden toe nog niet opgehelderd is en dat...."

Zij aarzelde om nog verder te gaan.

„En dat...." herhaalde de vreemdeling.

„Dat slechts één persoon zou kunnen ophelderen," ging Clemency voort met versnelde ademhaling.

„Wie is die persoon dan?" vroeg de vreemdeling.

„Mijnheer Michael Warden," antwoordde Clemency, bijna met een gil, waarmede zij tevens haar man deed begrijpen wat zij hem straks had te kennen willen geven, en Michael Warden dat hij herkend was.

„U zult u mij nog wel herinneren, mijnheer?" zei Clemency, bevend van zenuwachtigheid. „Ik meende dat op te merken. U herinnert u dien avond in den tuin. Ik was bij haar!"

„Ja, dat waart ge."

„Ja, mijnheer, ja, zeker. Deze man is mijn echtgenoot, mijnheer. Ben, mijn brave Ben, loop naar juffrouw Grace.... loop naar mijnheer Alfred.... loop ergens heen, Ben! Breng onmiddellijk iemand hier!"

„Blijf!" zei Michael Warden, terwijl hij zich kalm opstelde tusschen Britain en de deur. „Wat ga je doen?"

„Hun doen weten dat u hier bent, mijnheer," antwoordde Clemency, van zenuwachtigheid in de handen klappende. „Hun laten weten dat zij iets omtrent haar kunnen vernemen uit uw eigen mond; hun laten weten dat zij niet geheel voor hen verloren is, maar dat zij wil terugkeeren naar haar oude huis, dat zij haar ouden vader en hare zuster, die haar zoo lief heeft, gelukkig wil maken — en mij ook, haar oude dienstmeid" — zij

sloeg zich met beide handen op de borst — „gelukkig wil maken door ons haar lieve gezichtje te laten zien. Loop, Ben, loop!" Zij duwde hem naar de deur, maar mijnheer Warden stond er nog altijd voor, met uitgestrekte handen, niet toornig maar diep bedroefd.

„Of misschien," ging Clemency

En sprak het half hoorbaar uit: „water en melk," „maandelijksche waarschuwing," „muizen en walnoten" — maar hare bedoeling bleef hem verborgen. (Blz. 216.)

voort, terwijl zij Ben op zij duwde en in hare zenuwachtigheid Michael Warden aan de jas trok, „misschien is zij al hier, al dicht bij. Och, mijnheer, breng haar hier en laat mij haar even zien. Ik verzorgde haar toen zij nog heel klein was. Ik zag haar opgroeien tot trots van allen, die haar kenden. Ik was bij haar toen zij de verloofde was van mijnheer Alfred. Ik waarschuwde haar toen u haar kwam weghalen. Ik weet dat zij de ziel was van het oude huis en hoe het veranderde, toen zij heengegaan en voor ons verloren was. Laat mij haar een oogenblik spreken, mijnheer, ik smeek er u om!"

Hij staarde haar medelijdend aan, ook eenigszins verwonderd, maar hij deed niets om aan haar wensch gevolg te geven.

„Ik geloof dat zij niet weten kan hoe oprecht zij haar vergiffenis geschonken hebben," vervolgde Clemency, „hoeveel zij van haar hou-

den, hoe verheugd zij zouden zijn, als zij haar nog eens mochten terugzien. Misschien is zij te bschroomd om naar haar oude huis terug te keeren en zal zij moed vatten, als zij mij maar eens gezien en gesproken heeft. Zeg mij de waarheid, mijnheer Warden, is zij met u meegekomen?"

„Neen, dat is zij niet," antwoordde hij.

Dit antwoord, zijne geheele manier van optreden, zijn rouwkleeding, de geheimzinnige manier waarop hij zoo plotseling teruggekomen was, zijn plan om buitenslands te gaan wonen, alles te zamen zeide 't haar: Marion was dood.

En hij sprak haar niet tegen; ja, zij was dood! Clemency verborg het gelaat in beide handen en schreide bittere tranen.

Op dit oogenblik kwam er een oude, grijze heer de gelagkamer binnen; hij was geheel buiten adem en hijgde zoo, dat men aan de stem moeilijk mijnheer Snitchey herkend zou hebben.

„Goede hemel, mijnheer Warden!" zei de notaris, hem ter zijde nemende, „wat voert u hierheen?" — Meer kon hij op het oogenblik niet zeggen.

„Ik vrees dat ik beter gedaan zou hebben weg te blijven," antwoordde mijnheer Warden. „Als u getuige geweest waart van hetgeen hier zoo even is voorgevallen.... van de wijze waarop men mij gedrongen en gesmeekt heeft te doen wat onmogelijk is..... hoeveel droefheid en teleurstelling ik hier binnengebracht heb...."

„Dat kan ik begrijpen. Maar waarom kwam u eigenlijk hier, waarde heer?" zei Snitchey.

„Waarom ik hier kwam! Hoe kon ik weten wie deze herberg houdt? Toen ik mijn bediende naar u toezond, ging ik hier binnen, omdat deze herberg nieuw voor mij was, en ik heel natuurlijk nieuwsgierig ben naar alles wat nieuw en oud is in deze oude omgeving; bovendien wilde ik u eerst spreken vóór ik de stad binnenga. Ik wenschte te weten wat de menschen tot mij zouden zeggen. Ik zie aan uw gezicht, dat u mij dit vertellen kunt. Zonder uwe verwenschte voorzichtigheid zou ik dat al lang geweten hebben."

„Onze voorzichtigheid!" riep de notaris, — „ik spreek uit naam van mij zelf en wijlen mijnheer Craggs" — hij keek naar den rouwband om zijn hoed en schudde het hoofd — „hoe kunt u ons iets onredelijks ten laste leggen, mijnheer Warden? Wij hadden immers afgesproken, dat het onderwerp nimmer meer aangeroerd zou worden; dat het een onderwerp was, waarin deftige, ernstige mannen als wij — ik teekende al uwe opmerkingen aan — niet tusschen beide konden treden. Onze voorzichtigheid! Wel nu, nog mooier! Toen mijnheer Craggs grafwaarts gedragen werd, mijnheer, in het volle geloof...."

„Ik had de plechtige belofte afgelegd te zullen zwijgen tot mijn terugkeer, wanneer ook," zei mijnheer Warden, hem in de rede vallende, „en ik heb die gehouden."

„Welnu, mijnheer, ik herhaal dat ons ook stilzwijgendheid was opgelegd," antwoordde Snitchey. „Wij waren stilzwijgendheid verplicht aan ons zelven en aan een aantal personen waaronder ook u, die zelf zoo gesloten waart als een boek met zeven zegels. Het lag volstrekt niet op onzen weg u vragen te doen in zulk eene kiesche zaak. Ik had vermoedens, mijnheer, maar eerst sedert zes maanden ken ik de waarheid en heb ik de zekerheid gekregen...."

„Door wien?" vroeg zijn cliënt.

„Door doctor Jeddler zelf, mijnheer, die mij eindelijk geheel vrijwillig in vertrouwen nam. Hij en hij alleen heeft al jaren lang de waarheid geweten."

„En u kent die ook?" vroeg mijnheer Warden.

„Ja, mijnheer!" antwoordde Snit-

chey, „en ik heb reden te gelooven, dat hare zuster die morgen avond ook zal kennen. Dat is haar beloofd. Intusschen zult u mij wellicht de eer van uw gezelschap willen gunnen en bij mij uw intrek nemen, aangezien u in uwe eigen woning niet verwacht wordt. Maar ten einde de kans te ontgaan op moeilijkheden te stuiten, als u hier ondervonden hebt — hoewel u veel veranderd bent, zoodat ik zelf u misschien voorbijgeloopen zou zijn, zou men u toch wel kunnen herkennen — zouden wij beter doen ons middagmaal hier te gebruiken en in den avond naar huis te wandelen. Men eet hier heel goed, mijnheer Warden; bovendien bent u eigenlijk de eigenaar van deze herberg, want ze ligt op uw goed. Ik heb hier met wijlen Craggs nu en dan wel eens een coteletje gebruikt en dat was heel lekker. Mijnheer Craggs, mijnheer," voegde Snitchey er bij, terwijl hij de oogen een oogenblik sloot en daarna weer opende, „is al te spoedig uit dit leven weggenomen."

„Vergeef mij dat ik u mijne deelneming nog niet betuigde," antwoordde Michael Warden, met de hand langs het voorhoofd strijkend, „maar ik leef vandaag als in een droom. Mijn verstand schijnt op den loop te zijn. Mijnheer Craggs.... ja.... 't spijt mij, dat wij mijnheer Craggs moeten missen. Terwijl hij dit zeide, keek hij naar Clemency en scheen medelijden te hebben met Ben, die zijn best deed om haar te troosten.

„Mijnheer Craggs, mijnheer," deed Snitchey opmerken, „vond het leven — het spijt mij dit te moeten zeggen — niet zoo gemakkelijk, als zijne theorieën zouden doen gelooven, anders behoorde hij nog wel tot de levenden. Zijn dood is een groot verlies voor mij. Hij was mijn rechter arm, mijn rechter been, mijn rechter oog, mijn rechter oor — dat alles was mijnheer Craggs voor mij. Zonder hem ben ik aan eene zijde verlamd. Hij liet zijn aandeel in de zaak na aan mevrouw Craggs, d. w. z. aan hare executeuren, administrateuren en gevolmachtigden. De firma draagt nog steeds zijn naam. 't Is kinderachtig van me, maar ik tracht nu en dan te gelooven dat hij nog leeft. Als ik spreek doe ik dat nog steeds uit naam van mijzelf en Craggs — wijlen Craggs, mijnheer." De laatste woorden had de teerhartige notaris uitgesproken met den zakdoek in de hand.

Michael Warden, die nog geen oog van Clemency afgehouden had, fluisterde nu mijnheer Snitchey iets in het oor.

„Arme vrouw!" zei Snitchey hoofdschuddend. „Zij was Marion altijd zoo trouw. Zij hield zoo veel van haar. Lieve Marion! Arme Marion! Kom, juffrouw, kijk wat vroolijker.... u bent nu immers getrouwd?"

Clemency loosde een diepen zucht en schudde het hoofd.

„Kom, kom! Wacht tot morgen, juffrouw," zei de notaris vriendelijk.

„Morgen kan de doode niet in het leven terugbrengen," zei Clemency snikkend.

„Neen, dat kan ook niet; anders zou wijlen mijnheer Craggs wel terugkomen," antwoordde de notaris. „Maar de dag van morgen kan toch iets meebrengen tot verzachting, tot troost. Heb geduld tot morgen!"

Clemency schudde de uitgestoken hand van den notaris en zei dat zij geduld zou hebben; en Britain, die onder een hoedje te vangen geweest was bij het zien van zijne diep bedroefde vrouw — het was zoo ongewoon dat zij het hoofd liet hangen — zei dat het zoo goed was. Mijnheer Snitchey en Michael Warden gingen nu naar boven en waren spoedig in druk gesprek, doch praatten zoo omzichtig en geheimzinnig, dat er geen woord van te verstaan was te midden van het gerammel van borden en schotels, het sissen in de pan en

alle andere toebereidselen voor het middagmaal.

„Morgen" was een heldere, stille dag; en nergens waren de herfsttinten schooner dan in den rustigen boomgaard van den doctor. De sneeuw van menigen winternacht was op dien grond gesmolten, de verdorde bladeren van vele zomertijden waren daar ritselend neergevallen, sinds zij was heengegaan. De kamperfoelie langs de poort was weer groen, de boomen wierpen breede, veelvuldig wisselende schaduwen op het gras; het landschap was zoo vreedzaam, zoo schoon als ooit.... Maar waar was zij? Niet daar! Niet daar! Zij zou nu in die woning een vreemde geweest zijn, even vreemd als die woning geweest was zonder haar. Maar op de haar zoo welbekende plek zat eene jonge vrouw, in wier hart zij steeds eene plaats behouden had, in wier trouwe herinnering zij voortleefde, onveranderd, even hoopvol en veelbelovend als zij geweest was in den bloei harer jeugd; wier liefde — en het was nu de liefde eener moeder, want aan hare voeten speelde een klein meisje — zij onveranderd behouden had; op wier teedere lippen dien dag telkens haar naam trilde. Want het was Marion's geboortedag en tevens Grace's trouwdag. Met haar echtgenoot zat zij in den boomgaard, sprekende over haar.

Hij was geen beroemd man geworden, was niet rijk en had de tooneelen en vrienden zijner jeugd niet vergeten, in één woord, geen enkele voorspelling van den ouden doctor vervuld. Maar hij had zich nuttig gemaakt door met geduld te waken bij zieken, armen te bezoeken en dagelijks meer en meer kennis te maken met de goedheid en den adel, die daar groeien op de bijpaden van het woelige leven in de wereld, met deugden, die niet vertreden worden onder den zwaren voet der armoede, maar veerkrachtig oprijzen in haar spoor en haar weg versieren.... zoo had hij, met elk jaar meer, de waarheid van zijn oud geloof leeren kennen en waardeeren. Zijne levenswijze, ofschoon stil en afgezonderd, had hem doen zien, hoe menigmaal de menschen onbewust engelen huisvesten, evenals in den ouden tijd; hij had menschen ontmoet, onoogelijke gedaanten, soms vuil en armoedig gekleed, die — hoe onwaarschijnlijk 't hem ook had toegeschenen — verheerlijkt werden aan eene sterfenssponde en dienende geesten bleken te zijn, wie een stralenkrans om de slapen werd gedrukt. Hij had een hooger levensdoel daar op dat oude slagveld dan hem ten deel gevallen zou zijn, als hij rusteloos voortgejaagd had naar eer en roem, en hij was innig gelukkig met zijne Grace.

En Marion? Had hij haar vergeten?

„De tijd is omgevlogen, lieve Grace," zei hij, „sinds dien vreeselijken avond; — zij hadden over dien avond gesproken — „en toch schijnt het zoo lang geleden. Wij tellen bij veranderingen en gebeurtenissen in ons leven; niet bij jaren."

„En toch zijn er veel jaren verloopen sinds Marion bij ons was," antwoordde Grace. „Zes malen, beste man, dezen avond meegeteld, hebben wij op haar verjaardag hier bij elkander gezeten, sprekende over hare vurig verwachte en telkens weer uitgestelde terugkomst. O, wanneer toch? Wanneer zal die dag eindelijk aanbreken?"

Haar echtgenoot sloeg haar aandachtig gade en zag de tranen over hare wangen rollen; hij trok haar dichter naar zich toe en antwoordde:

„Marion schreef je immers in dien afscheidsbrief, dien je telkens en telkens weer lezen moest, dat er jaren overheen moesten gaan, liefste. Is 't niet zoo?"

Zij haalde den brief uit de plooien van haar kleedje te voorschijn, drukte er een kus op en zei: „Ja."

„Dat zij, hoe gelukkig zij ook worden mocht, altijd over die jaren heen zou uitzien naar het oogenblik waarop gij elkander weer zoudt ontmoeten, waarin alles opgehelderd zou worden; en dat zij jou, vol hoop en vertrouwen, smeekte hetzelfde te doen. Staat dat niet in dien brief, liefste?”

„Ja, Alfred.”

„En in alle brieven, die zij na dien tijd nog heeft geschreven?”

„Behalve in den laatste — van eenige maanden geleden —, Alfred, waarin zij schreef over jou en over hetgeen jij toen wist en ik dezen avond vernemen zou.”

Hij keek naar de zon, die reeds ter kimme neigde, en zeide dat het afgesproken tijdstip was: het ondergaan der zon.

„Alfred,” hernam Grace, terwijl zij de hand op zijn schouder legde en zeer ernstig keek, „er is iets in dezen brief — in dien ouden brief, dien ik zoo vaak gelezen heb, zeg je — dat ik je nooit heb verteld. Maar vanavond, beste man, nu de zon ondergaat, en de stilte van den wegtrekkenden dag zich over onze zielen verspreidt, kan ik mijn geheim niet langer alleen bewaren.”

„Wat is het, liefste?”

„Toen Marion wegging, schreef zij mij, dat jij haar eenmaal als een heilig pand aan mij hebt toevertrouwd, en dat zij thans jou, Alfred, op dezelfde wijze aan mij overliet; zij smeekte mij bij mijne liefde voor haar en voor jou, de genegenheid, die — dat wist zij zeker, schreef zij, — die jij op mij zoudt overbrengen, zoodra de oude wond geheeld was, niet af te wijzen, maar aan te moedigen en te beantwoorden.”

„En weder een moedig en gelukkig man van mij te maken, Grace. Schreef zij dat ook?”

„Zij bedoelde dat ik zelve gelukkig en vereerd zou worden door jou liefde,” was haar antwoord, terwijl hij haar in de armen sloot.

„Luister naar me, liefste,” zei hij. „Neen, zoo!” en terwijl hij dit zeide, legde hij haar hoofdje tegen zijn schouder. „Ik begrijp waarom je mij dit niet eerder verteld hebt; ik begrijp waarom je mij er met woord noch blik in dien tijd iets van hebt laten blijken. Ik begrijp waarom Grace, trouwe vriendin als zij voor mij was, zoo moeilijk over te halen is geweest om mijne vrouw te worden. En nu ik dit begrijp, heb ik, zoo mogelijk, den grooten schat, dien ik nu in mijne armen heb, nog meer leeren waardeeren en dank ik God voor haar bezit.”

Zij schreide, maar niet van verdriet, toen hij haar aan zijn hart drukte. Na een kleine tusschenpoos keek hij naar het kind, dat aan hunne voeten zat te spelen met een mandje bloemen, en liet haar kijken naar de gouden stralen der ondergaande zon.

„Alfred,” zei Grace, „de zon is aan de kim. Je vergeet immers niet mij te vertellen wat ik vandaag vóór zonsondergang vernemen zou?”

„Je zult de waarheid vernemen omtrent Marion's geschiedenis, liefste,” antwoordde hij.

„De geheele waarheid? Zoo, dat er niets meer verborgen blijft. Dat was de belofte. Is 't niet?”

„Zoo was het.”

„Vóór de zon op Marion's verjaardag ondergaat. Je ziet, Alfred, ze is nu bijna onder.”

Hij sloeg den arm om haar middel en haar vast in de oogen kijkende, hernam hij:

„Die waarheid is ook aan mij niet zoo lang toevertrouwd geweest, liefste. Ze moet van andere lippen tot je komen.”

„Van andere lippen?” herhaalde zij ongeloovig.

„Ja, ik ken je trouwe hart, ik weet hoe kalm je kunt zijn, ik weet dat één woord genoeg is om je voor te bereiden. 't Is waar, de tijd is nu

gekomen. Zeg mij nu dat je sterk genoeg bent om eene bekentenis aan te hooren.... eene verrassing, een schok te weerstaan: de bode wacht aan de poort."

„Welke bode?" vroeg zij. „En welke berichten brengt hij?"

„Ik heb beloofd," antwoordde hij, haar nog steeds onwrikbaar in de oogen kijkend, „niet meer te vertellen dan ik deed. Meen je mij te begrijpen?"

„Ik durf er niet aan denken," zeide Grace.

Zijn gelaat verried ontroering, in weerwil van zijn vasten blik, en dat beangstigde haar. Nogmaals verborg zij haar gezichtje tegen zijn schouder, zij beefde en smeekte hem nog een oogenblik te wachten.

„Moed, vrouwtje! Als je je sterk genoeg voelt om den bode te ontvangen — hij staat aan de poort. 't Is Marion's geboortedag en de zon is bijna onder. Moed gehouden, Grace, moed gehouden!"

Zij lichtte het hoofd op en hem aankijkende, zeide zij dat zij gereed was. Terwijl zij hem nakeek, toen hij heenging, geleek zij zoo sprekend op Marion, zooals deze er had uitgezien gedurende de laatste dagen van haar verblijf in huis, dat men er zich over verbaasd zou hebben. Hij had het kind meegenomen, maar zij riep het terug — het meiske droeg den naam van de verloren zuster — en drukte het aan haar hart. Zoodra het kleine ding zich weer vrij voelde, snelde het haar vader achterna en nu was Grace weer alleen.

Zij wist niet wat zij vreezen, wat hopen moest, maar bleef roerloos staan op dezelfde plek, al turende naar de poort, waardoor zij verdwenen waren.

Maar wat kwam daar uit de schaduw te voorschijn, wat stond daar op den drempel? Die gestalte, wier witte kleederen daar ritselen in de avondkoelte, met het hoofd tegen haar vaders borst? Wie drukte haar vader daar aan zijn trouw en liefhebbend hart? O, God! Was het een geestverschijning, die zich daar uit de armen van den doctor losrukte en met een luiden kreet, wuivend met beide handen, in hare armen zonk?

„O, Marion, Marion! O, innig geliefde zuster! O, hoe dankbaar ben ik voor het onuitsprekelijk geluk je zoo te mogen terugzien!".

Neen, het was geen droom, geen visioen door hoop en vrees opgewekt, maar Marion, de lieve Marion in eigen persoon! Zoo schoon, zoo gelukkig, niet gebukt onder zorg en kommer, zoo edel en rein in hare beminnelijkheid, dat, toen de ondergaande zon haar in het opgeheven gelaat scheen, men had kunnen meenen, dat daar een engel uit den hemel was neergedaald tot het volbrengen van eene zending der liefde.

Zich vastklemmende aan hare zuster, die op een stoel was neergevallen en zich over haar heengebogen had, glimlachend door hare tranen heen en geen seconde den blik van haar gelaat afwendende, met de laatste stralen der ondergaande zon op haar blonde hoofdje, verbrak Marion eindelijk de stilte, en hare kalme, heldere, welluidende stem was in volkomen harmonie met den plechtigen avondstond.

„Toen dit nog mijn geliefd tehuis was, Grace, zooals het nu weer worden zal...."

„Wacht een oogenblik, mijn lieveling! Een oogenblik! O, welk een geluk je lieve stem weer te hooren!"

„Toen dit nog mijn geliefd tehuis was, Grace," hernam Marion na eenige oogenblikken, „zooals het nu weer worden zal, had ik hem lief met mijn geheele hart; ik beminde hem met mijne gansche ziel; ja, ofschoon nog zoo jong, ik zou gaarne voor hem gestorven zijn. Nooit heb ik, zelfs in gedachten, zijne liefde versmaad. En

ofschoon het reeds zoo lang geleden en alles veranderd is, zou ik het niet kunnen dragen, dat jij, die hem zoo liefhadt, meenen zoudt, dat mijne liefde voor hem niet waar en trouw geweest is. Nooit heb ik hem zoo liefgehad als op het oogenblik dat hij deze woning verliet. Nooit, liefste, heb ik hem zoo liefgehad als op het oogenblik, dat ik zelf deze woning verliet."

Hare zuster kon niets doen dan haar in de oogen kijken en in hare armen houden.

„Maar onbewust had hij een ander hart veroverd," ging Marion met een glimlach om de lippen voort, „nog eer ik wist dat ik er hem een had te geven. Dat hart — het uwe, liefste! — luisterde zoo geheel alleen naar zijne teedere liefde voor mij, was zoo edel, zoo vol toewijding, dat het zijne liefde voor hem voor aller oogen verborg, behalve voor de mijne — o, welke oogen werden zoo gescherpt door teederheid en dankbaarheid als de mijne — en tevreden was als het zich kon opofferen voor mij. Maar ik kende de geheimste schuilhoeken van dat hart! Ik wist hoe groot een strijd daarin gestreden werd. Ik wist hoe hij dat hart op prijs stelde, hoe hij het waardeerde, al meende hij mij lief te hebben. En ik wist hoeveel ik dat hart schuldig was; elken dag had ik het edele voorbeeld, dat het mij gaf, voor oogen. Wat jij voor mij gedaan hadt, Grace, dat — ik voelde het — kon ik ook voor jou doen. Nooit legde ik mijn hoofd op het kussen, of ik bad om kracht ten einde dat te kunnen doen. Nooit legde ik mijn hoofd op het kussen, of ik dacht aan Alfred's eigen woorden op den dag van zijn vertrek, aan de waarheid zijner woorden, dat daar elken dag overwinningen behaald worden door strijdende harten, waarbij die op dit slagveld onbeteekenend was. Moest ik die woorden, jou kennende, niet onthouden? Steeds meer en meer beseffende hoe zwaar de strijd was, die met een opgewekt gelaat gestreden werd en dien niemand kende of zelfs vermoedde, die strijd waarover hij gesproken had, scheen mij de beproeving, welke ik mij zelve wilde opleggen, hoe langer hoe lichter en gemakkelijker toe. En Hij, die op dit oogenblik in onze harten leest, mijn lieveling, die weet dat daar geen spoor van bitterheid of spijt, of van iets anders dan onvermengd geluk te vinden is in het mijne, heeft mij in staat gesteld het besluit te nemen, dat ik nimmer Alfred's vrouw zou worden. Hij zou mij een broeder en jou echtgenoot zijn, indien de weg, dien ik wilde inslaan, tot dit gelukkige einde zou leiden — maar ik, hoe lief ik hem ook had, Grace, zou nimmer zijne vrouw worden!"

„O, Marion! O, Marion!"

„Ik had getracht onverschillig voor hem te blijven," ging Marion voort, het gelaat harer zuster tegen het hare aandrukkende, „maar het was mij onmogelijk en jij waart altijd zijn trouwe advocaat. Ik had getracht jou mijn besluit mede te deelen, maar je wilde nooit naar mij luisteren, je wilde me niet begrijpen. En het tijdstip van zijn terugkeer naderde. Ik voelde dat ik moest handelen, eer de dagelijksche omgang tusschen ons vernieuwd werd. Ik begreep dat een oogenblikkelijke groote smart langdurig verdriet voor ons allen zou voorkomen. Ik wist wat het einde zou zijn, indien ik heenging, Grace, en dat einde heeft ons beiden zoo gelukkig gemaakt! Ik schreef dan een brief aan die goede tante Martha en verzocht haar, mij eene schuilplaats te verleenen in hare woning: ik vertelde haar toen nog niet mijne geheele geschiedenis, maar toch beloofde zij mij wat ik verzocht. Terwijl ik trachtte mij zelve met dezen stap te verzoenen en met mijne liefde voor jou en mijn tehuis, werd mijnheer Warden heel toevallig gedu-

rende eenigen tijd onze huisgenoot en mijn medeplichtige.”

„Dat heb ik in latere jaren meermalen gevreesd,” riep hare zuster uit, met een doodsbleek gelaat. „Je hadt hem niet lief en — je trouwde met hem om je voor mij op te offeren!”

„Hij stond toen,” zei Marion, hare zuster nog dichter naar zich toetrekkende, „op het punt, om gedurende langen tijd in het geheim buitenslands te gaan. Na deze woning verlaten te hebben, schreef hij mij wat zijne vooruitzichten waren en bood mij zijne hand aan. Hij zeide opgemerkt te hebben, dat het vooruitzicht op Alfred's terugkeer mij niet gelukkig maakte. Zijne meening was, geloof ik, dat mijn hart geen aandeel had in de gemaakte afspraak en dat ik eenmaal zou leeren hem lief te hebben; ja, misschien wel, dat mijne onverschilligheid voor hem gemaakt was — dat kan ik niet zeker zeggen. Maar het was mijn wensch, dat jij zoudt voelen, dat ik voor eeuwig verloren was voor Alfred — dat ik dood voor hem was. Begrijp je mij nu, lieveling?”

Hare zuster keek haar aandachtig in het gelaat. Zij scheen in twijfel.

„Ik zag mijnheer Warden, stelde vertrouwen in zijn gevoel van eer, en deelde hem op den avond van zijn en mijn vertrek mijn geheim mede. Hij hield zijn woord. Begrijp je mij, lieveling?”

Grace keek haar met een verlegen blik aan; zij scheen nauwelijks te verstaan wat zij zeide.

„Mijne lieveling, mijne zuster!” hernam Marion, „verzamel je gedachten een oogenblik, luister naar me. Kijk me toch niet zoo vreemd aan. Daar zijn landen, liefste, waar zij, die eene misplaatste liefde willen afzweren, of willen strijden tegen een gekoesterden hartstocht, zich terugtrekken in de eenzaamheid en zich voor eeuwig afzonderen van de wereld en alle wereldsche liefde en hoop. Indien vrouwen dat doen, nemen zij een naam aan, die ons beiden lief is, en noemen elkander zusters. Maar er zijn ook zusters, Grace, die in de wijde, wijde wereld, onder den vrijen hemel, te midden van haar gewoel en getier, trachten die wereld te helpen en op te vroolijken, goed te doen en zich nuttig te maken — om hetzelfde doel te bereiken; die, nog jeugdig van hart en ontvankelijk voor alle geluk en alle middelen, die tot geluk kunnen leiden, zeggen kunnen, dat de slag gewonnen en de zege reeds lang bevochten is. Zoo eene ben ik. Begrijp je me nu, Grace?”

Maar Grace bleef haar onafgebroken aanstaren en gaf geen antwoord.

„O, Grace, liefste Grace!” zei Marion, zich nog teederder en inniger aan hare borst vlijende, waarvan zij zoo lang verbannen geweest was, „als jij niet eene gelukkige vrouw en moeder waart, indien ik hier niet eene kleine naamgenoot had, als Alfred, mijn beminde broeder, niet jou eigen geliefde echtgenoot was... hoe zou ik mij dan van avond zoo onbeschrijfelijk gelukkig kunnen voelen? Zooals ik ben heengegaan, ben ik teruggekeerd. Mijn hart heeft geen andere liefde gekend, mijne hand is niet zonder liefde weggeschonken; ik ben nog altijd een jong meisje, niet gehuwd noch verloofd, je eigen liefhebbende zuster Marion, in wier hart alleen jou beeld leeft, zonder mededinger, Grace!”

Nu begreep zij hare zuster. Hare trekken ontspanden zich, er kwamen tranen tot verlichting en hevig snikkende viel zij hare zuster om den hals en liefkoosde haar alsof zij haar eigen kind was.

Toen zij beiden een weinig tot kalmte gekomen waren, bemerkten zij, dat de doctor en de goede tante Martha met Alfred in hare onmiddellijke nabijheid stonden.

„Dit is voor mij een moeilijke dag,” zei tante Martha, glimlachend door hare tranen heen, terwijl zij hare beide

nichtjes omhelsde, „want terwijl gij allen gelukkig gemaakt wordt, verlies ik mijne lieve huisgenoote, en wat kunt ge mij geven in de plaats van Marion?"

„Een bekeerden broeder," zei de doctor.

„Dat is zeker iets," antwoordde tante Martha, „in zulk een kluchtspel als...."

„Neen, zeg dat niet," riep de doctor berouwvol uit.

„Nu, ik zal 't niet zeggen," hernam tante Martha, „maar ik blijf er bij, dat ik slecht behandeld word. Ik weet heusch niet wat er van mij worden moet zonder mijne Marion, nadat wij een half dozijn jaren samen gewoond hebben."

„Je moet hier komen wonen, denk ik," zei de doctor. „Wij zullen nu niet meer kibbelen, Martha."

„Of nog beter," zei Alfred, „u moest gaan trouwen, tante."

„Daar zeg je wat," antwoordde de oude dame, „als ik eens werk maakte van Michael Warden — dat zou misschien geen slechte speculatie zijn; ik hoor, dat hij teruggekeerd en in alle opzichten veel verbeterd is. Maar aangezien ik hem als jongen gekend hem, toen ik al niet meer zoo'n heel jong meisje was, is 't wel mogelijk, dat hij mij een blauwtje laat loopen. Ik zal dan maar besluiten bij Marion te gaan inwonen, als zij getrouwd is — en dat zal niet lang meer duren — en zoo lang alleen blijven. Wat zeg jij er van, broeder?"

„Ik heb grooten lust om te zeggen, dat het eene belachelijke wereld is," antwoordde de doctor, „dat er niets ernstigs meer in is."

„Je mag er twintig eeden op doen, als je wilt, Anthony," zeide zijne zuster, „maar niemand gelooft er een woord van als je zoo kijkt."

„'t Is een wereld vol edele harten," hernam de doctor, terwijl hij zijne jongste dochter in de armen sloot en tegelijkertijd Grace liefkoosde — hij kon de zusters niet scheiden —; en eene ernstige wereld, niettegenstaande alle dwaasheden — zelfs de mijne, die voldoende zijn om den geheelen aardbol te vullen; het is eene wereld, waarin de zon nooit opgaat of zij beschijnt duizend onbloedige slagvelden, die de ellende en de goddeloosheid van echte slagvelden doen vergeten; het is eene wereld, die men niet moet belasteren, want het is eene wereld van heilige mysteries en haar Schepper alleen weet wat er verborgen ligt onder de oppervlakte van het lichtste Zijner beelden."

Mijne grove pen zou u zeker niet voldoen, indien ze trachtte eene beschrijving te geven van het geluk der lang gescheiden, thans vereenigde familie. Ik wil daarom den braven doctor niet volgen in al zijne herinneringen aan het verdriet, dat Marion's heengaan hem veroorzaakt had; noch zal ik vertellen hoe ernstig hij die wereld vond, waarin alle menschelijke wezens een deel krijgen van de liefde, welke er in vastgeworteld is; noch hoe zulk een beuzeling, als het uitvallen van eene eenheid uit de groote dwaze rekening, hem had neergeveld. Noch hoe zijne zuster, in haar medelijden over zijn verdriet, hem lang geleden de waarheid bij kleine stukjes onthulde, hem een blik deed slaan in het hart van zijne in vrijwillige ballingschap levende dochter en hem die dochter weder in de armen voerde.

Noch hoe aan Alfred Heathfield de waarheid in den loop van het afgeloopen jaar onthuld was; Marion had hem gesproken en beloofd, dat Grace in den avond van haar eerstvolgenden geboortedag alles uit haar eigen mond zou vernemen.

„Neem mij mijne onbeschaamdheid niet kwalijk," zei mijnheer Snitchey aan den ingang van den boomgaard; „maar mag ik de vrijheid nemen binnen te komen?"

Zonder de toestemming af te wachten, liep hij recht op Marion toe en kuste haar, zichtbaar verheugd, de hand.

„Als mijnheer Craggs nog in leven was, lieve juffrouw Marion," zei hij, „zou hij zeker even verheugd zijn geweest als ik. Het zou hem misschien tot de overtuiging gebracht hebben, mijnheer Alfred, dat het leven niet altijd zoo heel gemakkelijk is, dat over het algemeen het levensrad nu en dan wel eens gesmeerd mag worden; want mijnheer Craggs was iemand, die wel voor overtuiging vatbaar was. Ware hij nu nog voor overtuiging vatbaar, dan zou ik... maar, neen, dat is zwakheid. Mevrouw Snitchey, lieve," — zij had achter de deur gestaan en kwam nu binnen... „we zijn hier onder oude vrienden."

Nadat mevrouw Snitchey hare opwachting aan de familie gemaakt had, nam zij haar echtvriend even ter zijde.

„Een oogenblik, Snitchey," sprak zij. „Ge weet wel dat het niet in mijn bedoeling ligt de asch der dooden op te rakelen."

„Jawel, liefste," antwoordde haar echtgenoot.

„Mijnheer Craggs is...."

„Ja, ja, overleden."

„Maar ik vraag of je je nog dien avond van het bal herinnert? Dat alleen is mijne vraag. Zoo ja, en indien je geheugen je niet geheel in den steek laat, Snitchey, en als je niet heelemaal suf bent geworden, dan vraag ik je dit oogenblik met den avond van dat bal in verband te brengen — je te herinneren hoe ik je op mijne knieën gesmeekt heb...."

„Op je knieën, liefste?"

„Ja," antwoordde mevrouw Snitchey vertrouwelijk, „je weet het ook nog wel... om voor dien man op je hoede te zijn en op zijne oogen te letten.... en vertel mij nu eens of ik gelijk had of niet en of hij op dat oogenblik ook geheimen kende, die hij niet verkoos te vertellen."

„Mevrouw Snitchey," fluisterde haar echtvriend haar in 't oor, „heb je wel eens iets opgemerkt in mijne oogen?"

„Neen," zei mevrouw Snitchey vinnig. „Vlei je daar maar niet mee."

„Want, mevrouwtje," ging hij voort terwijl hij haar bij de mouw naar zich toetrok, „dien avond kenden wij beiden geheimen, die wij niet wilden vertellen, en wel beiden dezelfde geheimen. Hoe minder je nu over al die dingen praat, vrouwtje, hoe beter, en neem deze waarschuwing aan: zorg een andermaal betere en liefderijker oogen te hebben. Juffrouw Marion, hier is nog eene oude vriendin van u. Kom, juffrouw!"

Door haar man begeleid naderde de arme Clemency langzaam, met de schort voor de oogen; terwijl haar man een benauwd gezicht trok, vreezende dat als Clemency zich al te veel aan hare droefheid overgaf, het met „de Notenkraker" wel eens slecht zou kunnen afloopen.

„Nu, juffrouw," zei de notaris, Marion, die haar te gemoet wilde gaan, tegenhoudende, „wat is er met u aan de hand?"

„Aan de hand!" riep Clemency. — Toen zij nu verbaasd en een beetje verontwaardigd opkeek, niet weinig ontroerd tevens door een plotselingen uitroep van Britain, en het lieve gezichtje, dat zij zich zoo goed herinnerde, vlak voor zich zag, bleef zij strak voor zich uitkijkende staan, snikte, lachte, schreide, gilde, omhelsde haar, hield haar vast, liet haar weer los, omhelsde mijnheer Snitchey — tot groote verontwaardiging van mevrouw Snitchey — viel den doctor om den hals en kuste hem, viel eindelijk Britain om den hals en kuste hem ook, wierp de schort weer over het hoofd en kreeg het toen op de zenuwen.

Achter mijnheer Snitchey was er ook een vreemdeling den boomgaard binnengekomen en bij den ingang blij-

ven staan, zonder door iemand van het gezelschap opgemerkt te worden, want allen hadden gedurende de laatste minuten al hunne aandacht aan de brave Clemency geschonken. Het scheen wel dat hij ook liever niet opgemerkt werd, want hij stond daar alleen, met neergeslagen oogen; en ofschoon over het geheel een knap jong mensch, lag er over zijn geheele voorkomen eene zekere neerslachtigheid die te midden van de algemeene vreugde nog meer in het oog moest vallen.

De heldere oogen van tante Martha hadden hem evenwel opgemerkt en zoodra zij hem bespeurd had, was zij met hem in gesprek. Daarna ging zij naar Marion, die bij Grace en haar kleine naamgenoote stond, en fluisterde haar iets in 't oor, waarvan deze ontstelde en zeer verrast scheen; zij was echter spoedig hare verlegenheid te boven en ging met tante Martha, hoewel nog eenigszins beschroomd, naar den vreemdeling toe.

„Britain," zei de notaris, een document uit den zak halende, dat er erg officieel uitzag, „ik feliciteer je, man; je bent, van dit oogenblik af, eenige en wettige eigenaar van de woning met tuin, waarin je sinds eenigen tijd eene gepatenteerde herberg houdt, bekend onder den naam van „de Notenkraker". Je vrouw verloor door de schuld van mijn cliënt haar tehuis, maar ontvangt nu een ander. Eerstdaags kom ik je stem ophalen voor het graafschap."

„Zou het ten opzichte van het stemrecht eenige verandering geven, indien ik het uithangbord wijzigde, mijnheer?" vroeg Britain.

„In het minst niet."

„Dan," hernam Britain, den notaris de overdracht teruggevende, „zult u wel zoo goed willen zijn er bij te voegen: „en Vingerhoed". Ik zal dan de beide spreuken in de voorkamer ophangen in plaats van het portret mijner vrouw."

„En laat mij," sprak eene stem achter hem; 't was die van den vreemdeling — Michael Warden, „laat mij die spreuken te mijnen gunste gebruiken. Mijnheer Heathfield en doctor Jeddler, ik had u beiden groot onrecht kunnen aandoen. Dat ik het niet gedaan heb, is geen deugdzaamheid van mij zelven. Ik zal niet beweren dat ik zes jaar beter en verstandiger geworden ben, maar ik ben mij bewust dat ik mij zelf veel te verwijten gehad heb. Ik heb geen enkele aanleiding om te verwachten, dat ge mij vriendelijk zult ontvangen, want ik heb misbruik gemaakt van de gastvrijheid in deze woning. Ik heb mij diep geschaamd over mijne eigen slechtheid, maar eene flauwe hoop behouden, dat ik mij later ook een weinig nuttig gemaakt heb voor iemand" — hij keek Marion aan — „wie ik nederig vergiffenis gesmeekt heb, toen ik hare deugden en mijne eigen onwaardigheid beter had leeren kennen. Binnen eenige dagen verlaat ik deze streek voor goed. Ik vraag u vergiffenis. Doe zooals ge wenscht dat u geschiedt! Vergeet en vergeeft!"

De Tijd, van wien ik dit laatste gedeelte van mijn verhaal vernomen heb, en met wien ik het genoegen heb, nu vijf en dertig jaren bekend te zijn, deelde mij, kalm op zijne zeis leunende, mede, dat Michael Warden nooit meer heenging, ook zijne goederen niet verkocht, maar zijn eigen huis betrok, waar hij den gulden middenweg der gastvrijheid bewandelde; en dat hij eene lieve vrouw had, de trots en de eer van het graafschap, wier naam was Marion. Maar, zooals ik reeds opmerkte, de Tijd verwart de dingen wel eens met elkaar, zoodat ik voor de geloofwaardigheid van deze laatste feiten niet kan instaan.

DE BEHEKSTE MAN OF DE GESLOTEN KOOP.

EERSTE HOOFDSTUK.

De gave ontvangen.

Iedereen zegt het.

Ik denk er niet over te beweren, dat hetgeen iedereen zegt altijd betrouwbaar is. Iedereen heeft even dikwijls ongelijk als gelijk. De algemeene ondervinding heeft geleerd, dat iedereen vaak ongelijk heeft gehad en dat het in de meeste gevallen hoogst moeilijk was uit te maken in welke mate iedereen zijn gezag er bij heeft ingeboet. Iedereen mag nu en dan gelijk hebben, „maar dat is geen regel," zooals de geest van Gilis Scroggins zegt in het sprookje.

Het gevreesde woord „Geest" roept mij tot de orde.

Iedereen zei dat hij er uitzag als iemand, die behekst was. Ik moet nu iedereen de hand boven het hoofd houden, want het was waar: hij zag er zoo uit.

Wie, die zijne holle wangen gezien had, zijne diepliggende, schitterende oogen, zijne zwarte kleeding, zijn onbeschrijfelijk grimmig, streng, doch overigens regelmatig gelaat, zijn grijzend haar, dat als verward zeewier over zijn voorhoofd hing — alsof hij, zijn gansche leven door, als een eenzame baak gestaan had te midden van den schurenden en beukenden golfslag der menschheid — wie, die dat alles gezien had, kon zeggen, dat hij er niet uitzag als een behekste man?

Wie kon zijne gewoonte om te zwijgen en te peinzen, zijne norschheid opgemerkt hebben, zijn gemis aan opgewektheid, de afgetrokkenheid waarmede hij in een lang vervlogen verleden scheen te staren, of naar oude geluiden scheen te luisteren, waarvan de echo nog voortleefde in zijne ziel — zonder te zeggen dat dit alles de manieren waren van een behekste man?

Wie kon ooit zijne langzame, diepe, ernstige stem gehoord hebben, met haar aangeboren melodieus geluid, waartegen hij zichzelf scheen te verzetten, die hem scheen te hinderen — zonder te zeggen dat die man behekst was?

Wie hem gezien had in zijne binnenkamer, gedeeltelijk boekerij en laboratorium — want hij was, zooals de wereld wel wist, een geleerde, een chemist en een leeraar, aan wiens lippen en handen dagelijks een menigte leergierige ooren en oogen hingen — wie hem daar éénmaal gezien had op een winteravond, alleen omringd door zijne chemische preparaten, instrumenten en boeken, terwijl de schaduw van de lampekap een reusachtigen tor op den wand vormde, bewegingloos tusschen allerlei spookachtige figuren, teweeggebracht door het flikkeren van het haardvuur in de grillige voorwerpen in het rond; sommige dezer schijnbeelden — de weerkaatsing van flesschen en vaten met vocht gevuld — trilden voortdurend, alsof ze wisten dat hij de macht bezat ze te ontbinden en op te lossen... Wie, die hem daar in die kamer gezien had, na afloop van zijne bezigheden, achterover in zijn leuningstoel voor den

roestigen haard en door de roode vlammen beschenen, de dunne lippen voortdurend in beweging alsof hij sprak, stil en zwijgend als een doode — wie zou dan niet gemeend hebben, dat die man behekst was, en de kamer ook?

Wie, die een weinigje phantasie bezat, zou niet geloofd hebben, dat alles waarmede deze man in aanraking kwam, behekst was, zelfs de grond waarop hij leefde?

Zijne woning was eenzaam en grafkelderachtig — een oud, afgelegen gedeelte van eene voormalige stichting voor studenten; weleer een flink gebouw op een groot plein, thans slechts herinnerend aan de grillige bouworde van lang vergeten architecten; zwart door rook en ouderdom, verweerd en aan alle zijden door de steeds aanwassende groote stad bekneld; evenals een vergeten bron door steenen en afval versperd; ten opzichte van de later aangelegde straten liggende als in eene put. De eeuwenoude boomen op de binnenpleintjes beleedigd door den neerslaanden rook uit de naburige schoorsteenen; de grasvelden worstelend met de beschimmelde aarde om gras te worden, of ten minste iets dat daarop lijkt aan den dag te brengen; het eenzaam plaveisel, niet meer gewoon aan menschelijke voetstappen, ja, zelfs aan het menschelijk oog ontwend, tenzij nu en dan iemand uit de veel hooger liggende huizen in het rond verbaasd in dit hol neerkeek; de zonnewijzer in een klein gemetseld hoekje, waarin in de laatste honderd jaren de zon niet geschenen had, maar tot vergoeding de sneeuw weken lang liggen bleef en de scherpe oostenwind als een bromtol rondsnorde, wanneer 't overal elders in de natuur bladstil was.

Zijne woning in het meest afgelegen gedeelte van het gebouw — zijn tehuis — zijn hoekje aan den haard — was zoo somber en oud, zoo bouwvallig en toch zoo sterk met de door houtwormen doorknaagde balken in de zoldering en den zwaren vloer, afhellende naar den grooten eikenhouten schoorsteenmantel; zoo ingesloten door de groote stad en toch zoo ouderwetsch; zoo stil niettegenstaande de donderende echo's, zoodra er iemand op eenigen afstand sprak of er eene deur dichtviel — echo's, die zich niet bepaalden tot de lage gangen en de holle kamers, maar weerklonken en nagalmden tot ze in de bedompte lucht van de lang vergeten grafkelders smoorden..... O, men moest hem daar zien zitten in de schemering van een killen winteravond! Wanneer de wind scherp en snerpend blies bij het ondergaan van de zon; wanneer het juist donker genoeg was om den vorm van de dingen niet meer te kunnen onderscheiden; wanneer zij, die bij het vuur zaten, woeste gezichten, gedrochtelijke gestalten, bergen en afgronden begonnen te ontdekken in den rook en de vlammen; wanneer de menschen op straat met gebogen hoofd tegen het ruwe weer inliepen; wanneer zij, die er doorheen moesten, op tochtige hoeken bleven staan, half bedwelmd en verblind door de dwarrelende sneeuwvlokken, die zoo schaars neervielen en zoo spoedig door den wind opgejaagd werden, dat ze geen tijd hadden om zelfs maar een spoor na te laten op den bevroren grond; wanwanneer ramen en deuren van particuliere woningen dichtbleven, om de koude buiten en de warmte binnen te houden; wanneer de anders zoo weinig licht verspreidende gaslantaarns in de woelige straten helder opvlamden; wanneer verdwaalde voetgangers door de straten slenterden, al starende naar de vuren in de keukens en hun toch reeds hevigen eetlust prikkelden, door mijlen achtereen den geur van middagmalen op te snuiven.

Wanneer reizigers te land het bitter koud hadden en vermoeid op sombere

landschappen tuurden, die door den harden wind schenen te worden voortgejaagd; wanneer zeelieden, zich vastklemmend aan bevroren raas, op huiveringwekkende wijze boven den bulderenden oceaan rondgeslingerd werden; wanneer vuurtorens op rotsen en landtongen, waakzaam als altijd, met hunne gloeiende stralen zeevogels lokten, die zich tegen de lantaarns te pletter vlogen; wanneer kleine sprookjeslezers aan het hoekje van den haard sidderden bij de gedachte aan Cassim Raba, die gevierendeeld en opgehangen werd in het hol van de roovers, of heimelijk vreesden, dat zij het booze wijf met de kruk, dat gewoon was uit de kist in de slaapkamer van koopman Abudah te springen, ook wel eens konden tegenkomen op de trap, als zij de lange, koude, griezelige reis naar hun bedje aanvaardden....

Wanneer buiten de laatste sporen van het daglicht aan het einde van lange lanen verdwenen en de boomen, wier takken bogen vormden boven de hoofden, zwart en somber werden; wanneer in park en bosch de hoog opgeschoten varens en het welig groeiende mos, de bedden van afgevallen bladeren en de stammen der boomen, allen te zamen, zich achter ondoordringbare schaduwen verscholen; wanneer er een dikke mist hing over dijken, rivieren en moerassen; wanneer in oude kasteelen en achter de vensters van kleine huisjes vroolijke lichtjes zichtbaar werden; wanneer de molen stilstond, de wagenmaker en de hoefsmid hunne werkplaatsen sloten, ploeg en egge eenzaam op het veld achterbleven en de landman met zijn span zich huiswaarts spoedde; wanneer de klerkklok een dieperen klank voortbracht dan des middags en het poortje van het kerkhof dien avond niet meer geopend werd....

Wanneer de schemering aan al de schaduwen, die over dag achter sloten en grendels begraven waren, de vrijheid teruggaf en deze in vast aaneengesloten drommen kwamen opdagen; in alle hoeken en achter half gesloten deuren stonden te grijnzen, geheel verlaten verdiepingen in ongestoord bezit namen; op vloeren, muren en zolderingen van bewoonde kamers dansten zoo lang het vuur maar smeulde, doch, evenals bij eb het water, langzaam afdeinsden, zoodra er meer gloed in kwam; van allerlei huishoudelijke zaken de bespottelijkste afbeeldingen op de muren teekenden, van de keukenmeid een veelvraat, van het hobbelpaard een monster; het kind verbaasd en verschrikt deed staren op zijn eigen beeltenis, die het niet herkent — van de onschuldige tang aan den haard een wijdbeens staande reus maakte met de armen op de heupen, blijkbaar menschenvleesch ruikende....

Wanneer deze schaduwen voor ouderen van dagen andere gedachten wakker riepen en heel andere beelden vertoonden; wanneer ze uit hunne schuilhoeken te voorschijn traden en vormen en gelaatstrekken aannamen uit lang vervlogen dagen, uit het graf, uit diepe, diepe afgronden, waar de dingen, die hadden kunnen zijn en nooit bestaan hebben, altijd ronddolen.....

Wanneer hij, zooals reeds verteld is, eenzaam in het vuur zat te staren; wanneer met het opflikkeren en uitdooven van het vuur, de schaduwen kleiner en grooter werden; wanneer hij er geen acht op sloeg, maar ze liet komen en gaan en onveranderlijk in het vuur staarde.... o, dan moest gij hem eens gezien hebben!

Wanneer de geluiden, die te gelijk met de schaduwen door de schemering uit hunne kerkers verlost waren, de stilte om hem heen nog grooter schenen te maken; wanneer de wind door den schoorsteen gierde en nu eens kreunde, dan weder bulderde door het huis; wanneer de oude boomen op de binnenplaatsen zoo geschud en

gebeukt werden, dat een oude kraai, die niet slapen kon, telkens in een onderdrukt: „ka!" uiting gaf aan zijne ontevredenheid; wanneer met onregelmatige tusschenpoozen, de vensters rinkelden, het roestige vaantje op de torenspits klagend kraste, de klok er onder telkens verkondigde, dat er weder een kwartier verloopen was, of het vuur ineen zonk en zich zelf begroef onder de asch....

Wanneer er op zijne deur geklopt werd, terwijl hij daar zoo zat, en hij opstond en riep:

„Wie is daar? Kom binnen."

Het is zeker, dat er geen gestalte over den rug van zijn stoel leunde, geen gelaat er overheen keek; het is even zeker dat er geen voetstap over den vloer gleed, toen hij plotseling het hoofd oplichtte en sprak. Ook was er geen spiegel in de kamer, waarop hij zelf voor een oogenblik een schaduw geworpen kon hebben — en toch was er heimelijk iets langs den grond geslopen en verdwenen!

„Ik vrees, mijnheer," zei een man met een paar frissche roode wangen, terwijl hij met zijn voet de deur openhield en verlof vroeg om binnen te komen, voor zich zelven en een houten presenteerblad, dat hij met beide handen droeg; eenmaal binnen liet hij de deur zachtjes dichtvallen, ten einde geen leven te maken, en zei: „Ik vrees, dat ik van avond ver over den tijd ben. Maar juffrouw Williams is zoo dikwijls gevallen...."

„Tengevolge van den wind? Ja, ja, ik heb gehoord hoe hij opstak."

„Tengevolge van den wind, mijnheer.... 't is een geluk dat zij heelhuids thuisgekomen is. Och hemel, ja! Ja. Tengevolge van den wind, mijnheer Redlaw. Van den wind."

Hij had intusschen het blad op de tafel gezet en was nu bezig de lamp aan te steken en een laken over de tafel uit te spreiden. Dezen arbeid brak hij plotseling af, ten einde het vuur wat op te rakelen en te voorzien, waarna hij weder naar de tafel ging. Hij had de lamp aangestoken en zoo plotseling was het geheele voorkomen van het vertrek veranderd, dat het scheen alsof hij zelf met zijn frisch, blozend gelaat en zijne bedrijvigheid deze verandering teweeggebracht had.

„Juffrouw Swidger staat er natuurlijk elk oogenblik aan bloot, mijnheer, haar evenwicht te verliezen door de elementen. Daar is zij niet boven verheven, mijnheer."

„Neen," antwoordde mijnheer Redlaw goedig.

„Neen, mijnheer. De aarde kan juffrouw Swidger het evenwicht doen verliezen, zooals b.v. laatstleden Zondag, toen het zoo modderig en glibberig was en zij met hare jongste schoonzuster op theevisite ging en zoo trotsch was op haar toilet, dat ze, hoewel te voet, geen spatje op hare rokken kon dulden. De lucht kan juffrouw Swidger het evenwicht doen verliezen, b.v., toen een harer vrienden haar op de kermis te Peckham overhaalde te schommelen, hetgeen haar eene gewaarwording bezorgde alsof zij op eene stoomboot zat. Het vuur kan juffrouw Swidger het evenwicht laten verliezen, zooals gebleken is, toen zij nog bij hare moeder thuis was en, op een loos alarm nog wel, twee mijlen ver wegliep met haar nachtmuts op. Het water zou juffrouw Swidger het evenwicht kunnen doen verliezen, zooals te Battersea, toen zij met haar jongsten neef, Charley Swidger, oud twaalf jaar, in de haven ging roeien, terwijl geen van beiden ooit in een boot gezeten had. Maar dat zijn de elementen. Juffrouw Swidger heeft zoo'n sterk karakter, dat alleen de elementen haar de baas kunnen zijn."

Toen hij ophield en een antwoord afwachtte, klonk hem op denzelfden toon een bemoedigend „ja" in de ooren.

„Ja, mijnheer. O, hemel, ja!" ging

Swidger voort, terwijl hij naging of alles nu op tafel stond. „Dat is het juist, mijnheer. Dat is wat ik altijd zeg, mijnheer. Wij, Swidgers zijn met zoo velen! — Peper. — Daar hebt u mijn vader, mijnheer, gepensionneerd portier van dit gesticht, zeven en tachtig jaar oud, mijnheer. Hij is een Swidger! — Lepel."

„Ja, William, dat is waar," was het van geduld getuigende, doch weinig zeggende antwoord.

„Ja, mijnheer," hernam Swidger, „dat is juist wat ik altijd zeg, mijnheer. U mag hem gerust den stam van den boom noemen! — Brood. — En dan komt u aan zijn onwaardigen opvolger — aan mijzelf. — Zout — en aan juffrouw Swidger, geb. Swidger. — Mes en vork. — En dan krijgt u al mijne broeders en hunne families, allemaal Swidgers, zoowel de mannen als de vrouwen, de jongens als de meisjes. Wat zeg ik? Al die neven en nichten, ooms, tantes en verdere familiebetrekkingen, zoowel van dezen als van den anderen kant en van geen kant, met al hunne verloofden — glas — allemaal Swidgers — genoeg om, als ze hand aan hand gingen, een kring om Engeland te vormen!"

Aangezien hij ditmaal geen antwoord ontving van den peinzenden man, aan wien hij dit alles vertelde, kwam William wat dichter naar hem toe en probeerde zijne aandacht te trekken, door met een karaf tegen de tafel te stooten. Daarna ging hij voort op een toon, alsof hij niets dan aanmoediging ontving:

„Ja, mijnheer! Dat is juist wat ik zelf zoo dikwijls gezegd heb. Juffrouw Swidger heeft 't ook al zoo dikwijls gezegd: „Er zijn Swidgers genoeg," zeggen we — ook zonder onze vrijwillige bijdragen. — Boter. Waarlijk mijnheer, mijn vader is eene familie op zich zelf — mosterd en azijn — zooveel zorg heeft hij noodig, en het is maar heel goed, dat wij geen kinderen van ons zelf hebben, ofschoon juffrouw Swidger er wel onder gebukt gaat. Alles klaar, mijnheer, voor de kip en de aardappelen. Toen ik de keuken verliet, zei juffrouw Swidger, dat ze binnen tien minuten gereed zou zijn."

„Ik ben ook gereed," zei de ander, als uit een droom ontwakende, waarna hij langzaam de kamer op en neer ging loopen.

„Juffrouw Swidger heeft weer eens iets gedaan dat geen ander doen zou," hernam Swidger, terwijl hij een bord warmde bij het haardvuur en het toen tegen zijn gelaat hield, om te voelen of het warm genoeg was. Mijnheer Redlaw staakte zijne wandeling en keek den spreker belangstellend aan.

„Ik zeg altijd, mijnheer," ging Swidger voort, „juffrouw Swidger zou wel voor de heele wereld eene moeder willen zijn."

„Wat heeft zij gedaan?"

„Wel, mijnheer, niet tevreden eene soort van moeder te zijn voor al de jonge heeren, die van alle kanten hier in dit oude gebouw uwe lessen komen bijwonen — 't is verbazend zoo spoedig als het aardewerk bij dit koude weer warm wordt!" Hij keerde het bord om en koelde zijne vingers af.

„Nu?" zei mijnheer Redlaw.

„Juist zooals ik zelf ook altijd zeg, mijnheer," hernam Swidger, over zijn schouder heen sprekende, op een toon alsof hij ergens zijne goedkeuring aan hechtte. „Dat is het juist, mijnheer! Geen onzer studenten, die juffrouw Swidger niet in dat licht beschouwt. Elken dag steken zij, naar het gebouw gaande, de een na den ander, het hoofd binnen de deur en dan hebben zij allen haar wat te vertellen of wat te vragen. Onder elkander noemen zij haar altijd „Swidge", heeft men mij gezegd; maar dat is juist wat ik zeg, mijnheer! Het is beter zijn naam wat geradbraakt te zien, als het uit ware genegenheid gebeurt, dan

er veel waarde aan te hechten en hem geen eer aan te doen. Waar dient een naam voor? Om iemand te kennen. Als juffrouw Swidger beter bekend is om iets anders dan om haar naam — b.v. om haar hoedanigheden en haar inborst — wat kan mij dan haar naam schelen, al is die Swidger — en met het volste recht. Laat men haar Swidge, Widge, Bridge — lieve Hemel! — London Bridge, Blackfriars, Chelsea, Putney, Waterloo, Hammersmith Suspension noemen — als zij willen!"

De laatste woorden dezer prachtige ovatie brachten hem en het bord naar de tafel, waarop hij het half neerzette en half vallen liet, want het was door en door heet geworden; op hetzelfde oogenblik trad het voorwerp zijner loftuitingen de kamer binnen met een blad in de eene en een lantaarn in de andere hand, gevolgd door een eerwaardigen grijsaard.

Juffrouw Swidger was, evenals William zelf, een eenvoudig, onschuldig uitziend persoontje, op wier zachte wangen het vroolijke rood van haar mans vest werd teruggevonden; maar terwijl William's blonde haren alle rechtop stonden en uit overmaat van gedienstigheid zijne oogen naar boven schenen te trekken, waren de bruine haren van juffrouw Swidger zorgvuldig gladgestreken en onder een keurig net mutsje verborgen. Terwijl William's broekspijpen bij de enkels opgeslagen waren, alsof het niet in hun ijzergrauwen aard lag, om maar zoo stilletjes te blijven hangen, zonder ergens naar te kijken, hing juffrouw Swidger's gebloemde rok — rood en wit evenals haar lief gelaat — zoo netjes en ordelijk, alsof de sterke wind, die buiten zoo hardvochtig woei, geen plooitje in wanorde had kunnen brengen. Terwijl William's jas aan hals en borst meestal zoo ver openstond, dat het scheen alsof hij er uit wilde wegvliegen, zat haar keursje altijd zoo hoog, zoo zedig dicht, dat dit alleen reeds haar beschermd zou hebben tegen de ruwste mannen. Alsof zij ooit bescherming noodig kon hebben!

„Natuurlijk prompt op tijd, Milly," zei haar man, het blad van haar overnemende, „hoe kan 't ook anders! „Daar is juffrouw Swidger, mijnheer! — Hij ziet er van avond akeliger uit dan ooit.... net een spook," fluisterde hij zijne vrouw in, terwijl hij het blad van haar overnam.

Zonder eenige haast, kalm en zacht, zonder zich zelve eenigszins op den voorgrond te plaatsen, zette Milly de schalen, die zij meegebracht had, op tafel — mijnheer William daarentegen maakte veel leven, drentelde al heen en weer, praatte voortdurend en had zich slechts meester kunnen maken van een botervlootje, dat hij nu op het punt was om op tafel te zetten.

„Wat heeft de oude man daar in zijn armen?" vroeg mijnheer Redlaw, toen hij aan tafel zat.

„Hulst, mijnheer," antwoordde de kalme stem van Milly.

„Juist zooals ik altijd tot mij zelf zeg, mijnheer," viel William in, met een sauskommetje in de hand. „Bessen passen bij den tijd van het jaar. — Bruine saus."

„Al weer Kerstmis, al weer een jaar voorbij!" mompelde de chemist met een zwaren zucht. „Nog meer cijfers bij de altijd aanwassende som van herinneringen, met welker optelling wij ons kwellen tot de onverbiddelijke dood achteloos alles door elkaar gooit en uitwischt. Goeden middag, Philip!" Met deze woorden en met verheffing van stem sprak hij den ouden man aan, die daar met zijn glimmenden last op de armen stond, waarvan de kalme juffrouw Swidger kleine takjes afsneed, om er de kamer mede te versieren, terwijl haar bejaarde schoonvader met veel belangstelling den arbeid harer nijvere vingeren met de oogen volgde.

„Uw dienaar, mijnheer," antwoordde

de oude man. „Ik zou u wel eerder toegesproken hebben, mijnheer, maar ik ken mijn wereld, mijnheer Redlaw, en daar ben ik trotsch op — en wacht tot u mij aanspreekt. Gelukkige Kerstmis, mijnheer, en een gelukkig Nieuwjaar, en nog vele na dit. Zelf heb ik er vele meegemaakt.... ha, ha, ha! — en mag wel zoo vrij zijn anderen hetzelfde te wenschen. Ik ben nu zeven en tachtig."

„Heb je zoo veel prettige en gelukkige jaren gekend?" vroeg de andere.

„Ja, mijnheer, heel veel," antwoordde de oude man.

„Heeft zijn geheugen ook geleden onder den last der jaren? Het zou geen wonder wezen," zei mijnheer Redlaw, zich tot den zoon wendende, op fluisterenden toon.

„Geen sikkepit, mijnheer," antwoordde William. „Dat is juist wat ik altijd tot mijzelf zeg, mijnheer. Vader heeft een zeldzaam goed geheugen; hij is de bewonderenswaardigste man van de wereld. Hij weet niet wat „vergeten" beduidt. Het is dezelfde opmerking, die ik zoo dikwerf aan juffrouw Swidger maak, mijnheer. Zoudt u dat wel willen gelooven?"

De chemist legde zijne vork neer en stond van tafel op, waarna hij zich naar den anderen hoek van de kamer begaf, waar de oude man stond te kijken naar een takje hulst, dat hij in de hand hield.

„Dat herinnert u aan den tijd toen vele van die jaren nog nieuw waren," zei mijnheer Redlaw, den ouden man op den schouder kloppende. „Is 't niet?"

„O, aan vele, vele jaren!" zei Philip, als uit een droom ontwakend. „Ik ben zeven en tachtig!"

„Vroolijke en gelukkige jaren waren 't?" vroeg de chemist fluisterend. „Vroolijk en gelukkig, oude heer?"

„Ik herinner mij de eerste hulsttakken gezien te hebben, toen ik niet grooter was dan zoo," vertelde de oude man, terwijl hij zijne hand ter hoogte van zijne knieën hield en zijn ondervrager aankeek, als staarde hij in een ver verleden. „Het was dien dag koud, maar de zon scheen helder; wij deden eene wandeling en iemand — ik geloof zeker dat het mijne moeder was, ofschoon ik mij haar gezicht niet meer herinneren kan, want zij werd in dienzelfden Kersttijd ziek en stierf — mij vertelde dat die besjes tot voedsel aan de vogels dienden. De aardige kleine jongen dacht — dat ben ik, begrijpt u? — dat de oogen van de vogels zoo blonken, omdat ze van die glinsterende besjes aten. Ik herinner mij dat nog goed. Toch ben ik nu al zeven en tachtig!"

„Vroolijk en gelukkig!" mompelde de andere, terwijl hij den onder den last der jaren gebukten man met een medelijdenden blik aankeek. „Vroolijk en gelukkig..... en een goed geheugen......"

„Dat zal waar zijn!" verzekerde de oude man, die de laatste woorden had opgevangen. „Ik herinner mij mijn schooltijd nog, van jaar tot jaar, en al de pret die wij hadden. Ik was toen een flinke knaap, mijnheer Redlaw, en binnen tien mijlen in het rond was er geen beter footballer te vinden. Waar is mijn zoon William? Zeg, William, was er tien mijlen in het rond wel iemand, die zich bij het football met mij meten kon?"

„Dat is juist wat ik altijd zeg, vader!" antwoordde de zoon onmiddellijk en met den grootsten eerbied. „U bent een Swidger, als er ooit iemand van dien naam bestaan heeft!"

„Groote goedheid!" zei de oude man, het hoofd schuddende, terwijl hij weder naar den hulst keek. „Zijne moeder — William is mijn jongste zoon — en ik hebben menigen Kerstavond te midden van ons kroost gezeten, jongens en meisjes, en dan schitterden hunne oogen nog helder-

der dan de besjes. Velen hunner zijn al heengegaan en mijn zoon George, — onze oudste, op wien zij zoo trotsch was als op alle overigen te

„Dat herinnert u aan den tijd, toen vele van die jaren nog nieuw waren," zei mijnheer Redlaw, den ouden man op den schouder kloppende. „Is 't niet?" (Blz. 234.)

zamen — is heel diep gevallen; maar ik zie hem altijd voor me, gezond en flink, zooals hij in die dagen was, ik zie hem, Goddank, nog altijd voor me in zijne onschuld. Dat is een groote zegen voor me, op mijn zeven en tachtigste jaar!"

De onderzoekende blik, die hem zoo lang aangestaard had, was langzamerhand naar den grond gericht.

„Toen mijne zaken niet meer zoo goed begonnen te gaan als vroeger,

ofschoon ik altijd eerlijk man gebleven ben, kwam ik hier als huisbewaarder", vertelde de oude man, „meer dan vijftig jaar geleden — waar is mijn zoon William? Meer dan eene halve eeuw geleden, William!"

„Dat is juist wat ik altijd zeg, vader," antwoordde de zoon, even snel en eerbiedig als zoo straks, „dat is het juist."

„Het was een groot genoegen te vernemen, dat een onzer stichters.... of juister uitgedrukt," hernam de oude man, niet weinig trotsch op hetgeen hij vertelde, „een van de geleerde heeren, die ons in Koningin Elizabeth's tijd — want wij zijn al vroeger gesticht — ons in zijn testament, onder meer legaten, er een naliet om hulst te koopen, ten einde in den Kersttijd muren en vensters te versieren. Daar was iets huiselijks, iets gezelligs en vriendelijks in. Ik was hier toen nog een vreemde, maar later, toen wij tegen Kersttijd hier binnen kwamen, kregen wij dadelijk zijn portret lief, dat hangt in de zaal — eertijds, vóór onze tien oude heeren tegen eene vaste jaarwedde uitgekocht waren, de eetzaal. Een stemmig heer, met een spitsen baard en een geplooiden kraag om den hals. Op de lijst staat met oud-Engelsche letters geschreven: „Heer, houd mijn geheugen frisch!" U kent het portret toch, mijnheer Redlaw?"

„Ja, zeker ken ik dat portret, Philip."

„Ja, het is het tweede rechts, boven het paneelwerk. Wat ik zeggen wilde .... hij heeft mij geholpen mijn geheugen frisch te houden en ik ben hem daarvoor dankbaar; als ik telken jare, zooals ik ook thans doe, de ledige vertrekken door loop, om ze met deze takken en bessen te versieren, dan heldert ook telkens mijn oud geheugen weer op. Het eene jaar herinnert aan het vorige, en dit weer aan dozijnen andere! Eigenlijk schijnt het mij toe alsof de geboortedag van onzen Heiland de geboorte-tijd was van alles wat ik heb liefgehad, waarover ik ooit in rouw geweest ben of waarin ik mij ooit verheugd heb.... en dat zijn er vele, want ik ben al zeven en tachtig!"

„Vroolijk en gelukkig," mompelde Redlaw binnensmonds.

Het werd langzamerhand donker in het vertrek.

„Zoo ziet u, mijnheer," ging de oude Philip voort, wiens holle wangen een roodachtigen tint aannamen, terwijl zijne oogen begonnen te schitteren wanneer hij sprak, „dat ik meer dan één Kerstfeest te gelijk vier. Maar waar is mijne lieve schoondochter? Veel praten is aan mijn leeftijd eigen en ik moet het halve gebouw nog afloopen, als de koude ons niet vóór dien tijd doet bevriezen, de wind ons niet wegblaast of de duisternis ons geen parten gaat spelen."

Zijn schoondochter had intusschen haar lief gezichtje al tegen zijn wang gedrukt en zijn arm op den haren gelegd, terwijl hij nog bleef spreken.

„Kom mee, liefste," zei de oude man, „mijnheer Redlaw zou anders koud eten krijgen. Ik hoop, mijnheer, dat u mij mijn vele gepraat niet kwalijk nemen zult; ik wensch u goeden avond en nog eens een vroolijke..."

„Blijf!" zei mijnheer Redlaw, terwijl hij plaats nam aan tafel, meer om den ouden man gerust te stellen, dan om zijn eetlust te bevredigen. „Gun mij nog eenige oogenblikken uw gezelschap, Philip. William, je zoudt me nog iets vertellen, dat je uitmuntende vrouwtje zooveel eer aandoet. Het zal haar zeker genoegen doen hier haar lof te hooren verkondigen. Wat was 't?"

„Wat het was, mijnheer?" vroeg William Swidger, zijne vrouw verlegen aankijkende, „wel, juffrouw Swidger keek mij zoo aan."

„Maar je bent toch niet bang voor juffrouw Swidger's oogen?"

„Wel neen, mijnheer," antwoordde

Swidger, „dat is wat ik zelf ook altijd zeg. Ze zijn niet gemaakt om iemand vrees aan te jagen. Ze zouden niet zoo zacht zijn als dat de bedoeling was. Maar ik zou hem toch niet gaarne.... je weet wel, Milly..... achter....."

zeggen wilde dat zij 't maar met hun beiden moesten uitmaken.

„Je weet wel, liefste," zei hij, „achter... in 't gebouw. Vertel het maar. In vergelijking met mij ben jij een Shakespaere. Achter... in het gebouw... begrijp je me nu, liefste?... Student."

William stond bij de tafel en terwijl hij alles van zijne plaats en weer terecht zette, wierp hij zijne vrouw allerlei veelbeteekenende blikken toe en gaf mijnheer Redlaw met hoofd en duim allerlei teekens, alsof hij

„Student!" herhaalde mijnheer Redlaw, het hoofd oplichtende.

„Dat is juist wat ik zeg, mijnheer!" riep William, geestdriftig ja knikkend.

„Ik wist niet," zei Milly met in-

nemende openhartigheid, vrij van alle ijdelheid of verlegenheid, „dat William er iets van verteld had. Anders was ik niet hier gekomen. Ik heb hem niet gevraagd dat te doen. Het is een zieke jongeheer, mijnheer.... en naar ik vrees erg arm... te ziek om in deze vacantie naar huis te gaan; hij kent niemand hier en woont in eene erg onaanzienlijke buurt.... in de Jeruzalemstichting, mijnheer. Dat is nu alles."

„Waarom heb ik nog nooit daarvan gehoord?" vroeg de chemist, driftig opstaande. „Waarom heeft hij mij niet met zijn toestand bekend gemaakt? Ziek! — Geef mij mijn hoed en mantel. Arm! — Welk huis.... welk nummer?"

„O, u moet niet naar hem toe gaan, mijnheer!" zei Milly, terwijl zij met haar vastberaden gezichtje en de handen over elkander tegenover hem ging staan.

„Niet er heengaan?"

„O, wat ik u bidden mag, neen!" zei Milly, met een gezicht, alsof zij iets vroeg, dat bepaald onmogelijk was. „Er is geen sprake van!"

„Wat bedoel je? Waarom niet?"

„Ja, ziet u, mijnheer," zei William Swidger op overtuigenden, vertrouwelijken toon, „dat is juist wat ik zeg. Wees verzekerd, dat die jonge man zijn toestand nimmer aan iemand van zijne eigen sexe bekend gemaakt zou hebben. Juffrouw Swidger heeft hij in vertrouwen genomen, maar dat is heel wat anders. Iedereen stelt vertrouwen in juffrouw Swidger! Een man zou geen woord uit hem gekregen hebben, mijnheer, maar juffrouw Swidger...."

„Wat je daar zegt, William, is heel verstandig en bovendien heel kiesch," antwoordde mijnheer Redlaw met een blik op het lieve, kalme gezichtje ter hoogte van zijn schouder. En terwijl hij den wijsvinger op zijne lippen legde, stopte hij haar eene beurs in de hand.

„O, hemel, neen, mijnheer!" riep Milly en gaf hem de beurs terug. „Dat zou wat moois zijn! Ik denk er niet aan!"

Zij was zoo'n ernstig, echt huismoedertje en zoo weinig van haar stuk gebracht, niettegenstaande de eenigszins driftige manier, waarmede zij de beurs van de hand gewezen had, dat zij kalm een paar blaadjes opraapte, die uit haar boezelaar gevallen waren. Toen zij opstond uit hare gebukte houding bemerkte zij, dat mijnheer Redlaw haar nog met eenige verbazing aankeek, en herhaalde daarom kalm, al rondkijkende of er nog meer blaadjes gevallen waren:

„O hemel, neen, mijnheer! Hij zei dat hij voor geen geld ter wereld zou willen, dat u met zijn verblijf bekend werdt, dat hij geen hulp van u wil aannemen, ofschoon hij toch tot uwe leerlingen behoort. Ik heb u geen geheimhouding verzocht, maar vertrouw u ten volle."

„Waarom zei hij dat?"

„Dat kan ik u niet zeggen, mijnheer," antwoordde Milly, na eenig nadenken, „want ik ben niet zoo heel slim, weet u; alleen heb ik getracht hem van dienst te zijn door zijne kamer wat in orde te brengen. Ik weet dat hij arm en alleen op de wereld is en, als ik mij niet bedrieg, ook een weinig verwaarloosd. — Wat is 't al donker!"

Het was waar, het was langzamerhand pikdonker geworden, vooral achter den stoel van den chemist, van waar de schaduwen in dichte drommen schenen aan te rukken en de kamer vulden.

„Wat weet je nog meer van hem?" vroeg mijnheer Redlaw.

„Hij is verloofd en gaat trouwen, zoodra hij genoeg verdient," vertelde Milly," daarvoor studeert hij zoo hard. Ik heb zelf gezien dat hij zich elk genot ontzegt. — Wat wordt het vreeselijk donker!"

„En ook kouder," voegde de oude

man er bij, terwijl hij zich in de handen wreef. „En 't is hier zoo akelig kil! Waar is mijn zoon William? William, mijn jongen, draai de lamp wat op en doe nog wat hout op den haard!"

Met eene stem, die klonk als zacht gespeelde, lieflijke muziek, hernam Milly: „Gisteren avond sliep hij onrustig en sprak telkens over iemand, die dood is, en over een groot onrecht, dat niet meer goedgemaakt kan worden, maar of 't hem zelf of een ander gold, dat kan ik niet zeggen. Niet d o o r hem — daarvan ben ik zeker."

„In 't kort, juffrouw Swidger — zij zou het zelve niet vertellen, mijnheer Redlaw, al bleef zij hier tot het volgend jaar staan praten" — zei William, op hem toetredende om hem de woorden in het oor te fluisteren, „juffrouw Swidger heeft hem met goedheid overladen! Overladen — dat zeg ik u! En toch, thuis altijd dezelfde.... voor vader altijd vol zorg ... in het geheele huis vindt men geen strootje, al zou men er vijftig pond contant voor willen geven; oogenschijnlijk is juffrouw Swidger nooit afwezig en toch is 't van beneden naar boven, van boven naar beneden, op en neer, op en neer... ze is als een moeder voor hem!"

Het werd al donkerder en donkerder in het vertrek en de schaduwen achter den stoel van den chemist hoopten zich al meer en meer op.

„En hiermede niet tevreden, mijnheer, vindt juffrouw Swidger heden avond, toen zij thuiskwam — 't is nog geen twee uur geleden — een wezen op de stoep, dat meer lijkt op een wild dier dan op een kind. Het bibberde van de kou en wat doet juffrouw Swidger? Zij neemt het mee in huis om het te verwarmen en eten te geven, zoodat onze geheele spaarpot op Kerstmorgen verdwenen is! Als het vroeger ooit den gloed van het vuur gevoeld heeft, schijnt het toch niet dikwijls geweest te zijn, want het zit nu bij den schoorsteen in de groote dienstbodenkamer en staart ons aan met zijne gitzwarte oogen, alsof hij ze nooit meer sluiten zal. Het zit er," verbeterde William zich zelven na eenig nadenken, „als het ten minste opgesloten is."

„De Hemel moge 't haar vergelden," zei de chemist, „en u ook, Philip, en u, William! Ik moet er eens over denken wat ik zelf er aan doen kan. Ik zou dien student wel eens een bezoek willen brengen. Maar nu zal ik u niet langer ophouden. Goeden avond!"

„Dank u, mijnheer, dank u!" zei de oude man, „voor mijne schoondochter, voor William en voor mij zelf. Waar is mijn zoon William? Kom, neem de lantaarn en ga vooruit door de lange gangen, zooals je verleden jaar en het jaar te voren gedaan hebt. Ha, ha, ha! Ik herinner 't mij goed, al ben ik zeven en tachtig! „Heer, houd mijn geheugen frisch!" Dat is een goed gebed, mijnheer Redlaw, dat van dien geleerden heer met den puntbaard en den geplooiden kraag.... het is 't tweede aan de rechter hand boven de lambrizeering in de zaal, die onze groote eetzaal was, toen onze tien arme heeren nog niet uitgekocht waren. „Heer, houd mijn geheugen frisch!" Het is een zeer goed en vroom gebed, mijnheer! Amen."

Toen zij heengingen en de zware deur met de grootste behoedzaamheid sloten, volgden er toch eene reeks donderende echo's en werd de kamer hoe langer hoe donkerder. De chemist viel peinzend in zijn stoel neer en de hulst verwelkte aan den muur, zoodat de doode takken op den grond vielen.

Terwijl de duisternis achter zijn stoel hand over hand toenam, ontwikkelde zich langzamerhand — of liever er ontstond door eenig onnatuurlijk, voor den menschelijken geest onnaspeurlijk proces — uit die schaduwen eene ijzingwekkende gelijkenis van hem zelf.

Doodsbleek en koud, met loodkleurig gelaat en handen, maar met z ij n trekken en z ij n schitterende oogen, z ij n grijzend haar en gekleed als hij, zoo daagde het spook op — eene afschrikwekkende verschijning, geruischloos en zwijgend. Als hij met den arm op de leuning van zijn stoel voor den haard zat te peinzen, leunde het spook achter op den stoel vlak boven hem, kijkend waarheen hij keek en met dezelfde uitdrukking op het gelaat als op het zijne, dat er het sprekend evenbeeld van was.

Dit was dus het Iets, dat reeds vroeger was verschenen en weer verdwenen. Dit was dus de afschrikwekkende metgezel van den beheksten man!

Gedurende eenige oogenblikken schonk het spook niet meer aandacht aan hem dan hij aan het spook. De Kerstmis-muzikanten speelden ergens in de buurt en, al peinzende, scheen hij naar de muziek te luisteren. En ook het spook scheen te luisteren.

Eindelijk opende hij den mond, zonder het hoofd op te lichten en vroeg:

„Ben je daar weer?"

„Ben je daar weer?" herhaalde het spook.

„Ik zie je in de vlammen," zei de behekste man. „Ik hoor je in de muziek, in den wind, in de doodsche stilte van den nacht."

Het spook knikte toestemmend met het hoofd.

„Waarom kom je me hier kwellen?"

„Ik kom omdat ik geroepen ben," antwoordde het spook.

„Neen! Ongeroepen!„ riep de chemist.

„Nu dan ongeroepen!" zei het spook. „Dat doet er niet toe. Ik ben hier."

Tot nu toe hadden de vlammen in den haard de beide aangezichten beschenen — indien men de ijzingwekkende trekken achter den stoel een aangezicht noemen mag — en hadden beide in het vuur gestaard zonder elkander aan te kijken. Maar nu wendde de behekste man zich plotseling om en keek het spook vlak in het gelaat, en het spook even vlug in zijne bewegingen als hij, ging voor den stoel staan en keek hem ook aan.

De levende man en het bezielde evenbeeld van hem zelf na zijn dood zouden elkander zoo hebben kunnen aanstaren. Een ijzingwekkend schouwspel in zoo'n eenzaam, afgelegen gedeelte van een verlaten oud gebouw, op een winteravond, terwijl de scherpe wind zijne geheimzinnige dagreis volbrengt — waarheen noch waar vandaan heeft ooit iemand geweten — en de sterren in ontelbare millioenen flikkeren aan het uitspansel, waarin de aarde een zandkorrel en haar leeftijd die van een kind is.

„Kijk mij aan!" zei het spook. „Ik ben de man, die in zijne jeugd verwaarloosd en in armoede en ellende grootgebracht werd, die leed en streed totdat ik de mijn ontginde, waarin Wetenschap verborgen lag, en daarin den weg baande, waarop mijn afgetobde voet rustpunten moest zoeken!"

„Die man ben i k," zei de chemist.

„Geen zelfopofferende moederliefde," vervolgde het spook, „geen vaderlijke raad waren mijn deel. Toen ik nog maar een kind was, kwam er een vreemdeling in mijn vaders plaats en het duurde niet lang, of ik zelf was een vreemde in mijn moeders hart. Mijne ouders behoorden tot die personen, wier zorgen spoedig een einde nemen en wier plicht maar al te eng begrensd is; die hun kroost spoedig aan hun lot overlaten, evenals de vogels; die zich verdienstelijk achten wanneer het hun goed gaat, en medelijden eischen wanneer het hun tegenloopt in de wereld."

Het spook hield op en trachtte hem door blik en houding en glimlach tot spreken te dwingen.

„Ik ben de man," vervolgde het spook, „die in deze worsteling een vriend vond. Ik vond hem, verwierf zijne vriendschap en verbond hem

aan mij. Wij werkten samen — zij aan zij. Al de liefde en het vertrouwen, waaraan ik in mijne jeugd geen uiting kon geven, wijdde ik aan hem."

„Niet geheel," zei Redlaw met heesche stem.

„Neen, niet geheel," antwoordde het spook. „Ik had eene zuster."

Met het hoofd rustende op beide handen, zei de behekste man: „Ik had!" Met een duivelschen glimlach drong het spook dichter naar den stoel en met de kin op beide handen, waarmede hij op den rug van den stoel steunde, keek bij den ouden man doordringend aan. Het scheen alsof er vuur uit zijne oogen schoot, toen het voortging:

„De weinige lichtstralen, die uit mijn ouderlijk huis tot mij doordrongen, kwamen van haar. Wat was zij jong en mooi en beminnelijk! Ik nam haar mede naar de eerste schamele woning, waarin ik meester was, en zij maakte er een paleis van. Zij kwam tot mij in den duistersten tijd mijns levens en bracht licht. — Zij staat voor mij!"

„Ik zag haar eerst nu in het vuur; ik hoor haar in de muziek, in den wind, in de doodsche stilte van den nacht," antwoordde de behekste man.

„Beminde hij haar?" vroeg het spook, zijn peinzenden toon aannemende. „Ik denk het wel. Ik ben er zeker van. Het ware beter geweest als zij hem minder liefgehad had — minder heimelijk, minder teeder, oppervlakkiger, met een meer verdeeld hart!"

„Kon ik het maar vergeten," zei de chemist met eene toornige handbeweging. „Kon ik het maar uit mijn geheugen wisschen!"

Zonder zich te verroeren en met de strakke, wreede oogen op zijn gelaat gericht, ging het spook voort:

„Een droom zooals de hare sloop mijn eigen leven binnen."

„Dat is zoo," zeide Redlaw.

„Eene liefde als de hare," ging het spook voort, „werd in mijn eigen hart opgewekt. Ik was toenmaals te arm om het voorwerp dier genegenheid door eenige belofte of overeenkomst aan mijn lot te verbinden. Ik had haar te lief om dit zelfs maar te probeeren. Maar met vasteren wil dan ooit deed ik mijn best om vooruit te komen en elke sport, die ik steeg op de ladder, bracht mij nader tot de gewilde hoogte. Al zwoegende klom ik hooger! En wanneer ik in dien tijd des avonds uitrustte van mijne dagtaak, deelde mijne zuster met mij de doovende sintels en den afkoelenden haard, somtijds tot laat in den nacht — en, o, welke heerlijke tafereelen zag ik dan in de toekomst!"

„Ik zag ze in het vuur," mompelde Redlaw. „Ze keeren tot mij terug in de muziek, in den wind, in de doodsche stilte van den nacht, in de opeenvolgende jaren."

„.... Tafereelen van mijn huiselijk leven in den lateren tijd, met haar, die mij bezielde bij mijn harden arbeid. Tafereelen van mijne zuster als de vrouw van mijn besten vriend...... tafereelen van onzen kalmeren leeftijd en ons zoet geluk, van gouden schakels, die zulk een langen keten vormden, dat ze ons en onze kinderen als een schitterende guirlande kon omstrengelen," zei het spook.

„Tafereelen," hernam de behekste man, „die niets dan waan-voorstellingen waren. Waarom ben ik toch gedoemd ze mij alle zoo goed te herinneren?"

„Waan-voorstellingen," herhaalde het spook met zijne eentonige stem en bleef daarbij den chemist strak aankijken, „want mijn vriend — in wien ik zoo vast meende te kunnen vertrouwen als in mij zelf — wierp zich tusschen mij en het middelpunt van al mijn hopen, al mijn zwoegen, verwierf haar voor zich zelf en verbrijzelde aldus mijn broos heelal. En mijne zuster, dubbel liefhebbend, dubbel trouw, dubbel opgewekt, wanneer zij

in mijne woning was, bleef leven om mij beroemd te weten, om mijne oude eerzucht beloond te zien...... en toen....."

„Toen stierf zij," viel hij in. „Stierf, vriendelijk als altijd, gelukkig en zonder eenige bezorgdheid dan voor haar broeder. Zij rustte in vrede!"

Het spook sloeg hem zwijgend gade.

„Of ik het mij herinner?" hernam de behekste man na eene kleine pauze. „Ja! Zoo goed herinner ik het mij, dat ik er zelfs nu nog, na jaren, nu niets ijdeler en hersenschimmiger voor mij is dan die lang vervlogen jongensliefde, met medegevoel aan denk, als aan de liefde van een jongeren broeder of van een zoon. Somtijds vraag ik mij met verbazing af, wanneer haar hart voor hem begon te kloppen en hoe het toen voor mij gestemd was. Niet zoo hartelijk als vroeger, verbeeldde ik mij wel eens. Maar dat is niets. Eene wonde geslagen door eene hand, die ik liefhad en vertrouwde, een verlies, dat door niets vergoed kon worden, verdringen zulke voorstellingen."

„Dus," zei het spook, „draag ik een Verdriet en een Dwaling met mij rond. Ik ben dus het slachtoffer van mij zelf. Het geheugen is dus een vloek en, als ik maar kon, zou ik mijn verdriet en mijne dwaling vergeten!"

„Spotter!" zei de chemist opspringende en zijn evenbeeld naar de keel grijpende. „Waarom klinkt mij die bijtende spot telkens in de ooren?"

„Laat los!" riep het spook met eene geweldige stem. „Raak mij nog eens aan en gij sterft!"

Hij zweeg, alsof de woorden van het spook hem verlamd hadden, en staarde het ontsteld aan. Het stond met de hand waarschuwend opgelicht en een glimlach gleed over zijne bovenaardsche gelaatstrekken, terwijl het zijne sombere gestalte hoe langer hoe grooter trachtte te maken.

„Als ik kon zou ik mijn verdriet en mijne dwaling willen vergeten," herhaalde het spook. „Als ik kon, zou ik mijn verdriet en mijne dwaling willen vergeten!"

„Booze geest van mij zelf," antwoordde de bezeten man met trillende stem en nauw hoorbaar; „mijn leven wordt verduisterd door dat aanhoudend gefluister."

„Het is een echo," zei het spook.

„Indien het de echo is mijner gedachten — zooals ik nu weet, dat het is," hernam de behekste man, „waarom moet ik er dan mee geplaagd worden? Het is geen zelfzuchtige gedachte. Ik duld dat het voortdurend om mij heen zwerft. Alle menschen hebben hun eigen verdriet — de meeste ook hunne dwalingen; ondankbaarheid, lage ijverzucht en eigenbelang vindt men op elken trap des levens. Wie zou zijn verdriet en zijne dwalingen niet willen vergeten?"

„Wie zou dat niet willen en daardoor gelukkiger en voorspoediger worden?" zei het spook.

„Wat roepen ons al de jaren, die wij herdenken, in het geheugen terug?" ging Redlaw voort. „Is er wel één mensch, in wien ze geen smart of droefheid doen ontwaken? Welke herinneringen heeft de oude man, die van avond hier was? Een aaneenschakeling van smart en droefheid."

„Maar alledaagsche karakters," zei het spook, met dien zelfden duivelschen glimlach op zijn glad gelaat, „onverlichte geesten voelen zulke dingen zoo niet en redeneeren er niet zoo over als meer beschaafde en dieper denkende menschen."

„Verleider!" antwoordde Redlaw, „wiens valsche stem en blik ik meer vrees dan woorden kunnen uitdrukken, terwijl een duister vermoeden mij zegt, dat ik nog meer van u te vreezen heb, ik hoor, terwijl ik met u spreek, de echo van hetgeen er omgaat in mijne ziel."

„Laat het een bewijs zijn van mijne macht," antwoordde het spook. „Luister naar hetgeen ik u voorstel! Ver-

geet het verdriet, de dwalingen, de smart, die gij gekend hebt."

„Vergeten!" herhaalde Redlaw.

„Ik heb de macht om de herinnering er aan te vernietigen.... er slechts flauwe, onduidelijke sporen van achter te laten, die spoedig geheel verdwijnen," hernam het spook. „Welnu, wilt ge?"

„Houd op!" riep de behekste man, in zijne ontsteltenis de opgeheven hand tegenhoudende. „Ik wantrouw u en trek uwe bedoelingen in twijfel; de doffe angst, die ge mij aanjaagt, gaat over in nameloozen afschuw, dien ik onmogelijk kan dragen. Ik zou de herinnering niet willen verliezen aan mijne jeugd, noch aan het vele goede, dat ik van anderen ondervonden en aan anderen bewezen heb. Wat zal ik verliezen, als ik uw aanbod aanneem? Wat zal er nog meer uit mijn geheugen verdwijnen?"

„Geen wetenschap, geen resultaten van de studie; niets dan den aaneengeschakelden keten van gevoelens en gewaarwordingen, die alle op hunne beurt afhankelijk zijn van en gevoed worden door de uitgedreven herinneringen. Die zult gij verliezen."

„Zijn er dat zoo veel?" vroeg de behekste man, peinzend met een door ontsteltenis vertrokken gelaat.

„Ze zijn gewoon geweest zich te vertoonen in het vuur, in de muziek, in den wind, in de doodsche stilte van den nacht, in de snel opeenvolgende jaren," antwoordde het spook met diepe minachting.

„In niets anders?"

Het spook bewaarde het stilzwijgen, maar na eenigen tijd zwijgend voor hem gestaan te hebben, ging het in de richting van den haard en bleef daar staan.

„Beslis," zei het, „eer de gelegenheid voorbij is!"

„Nog een oogenblik! Ik roep den Hemel tot getuige," zei de zenuwachtig opgewonden man, „dat ik nooit een menschenhater geweest ben, nooit bitter, onverschillig of hard tegen mijne omgeving. Hier levende heb ik te veel gedacht aan alles wat was en had kunnen zijn, te weinig aan hetgeen wat is; maar het kwaad, dat daaruit voortspruit, is, meen ik, meer op mij zelven dan op anderen neergekomen. Maar indien er vergif in mijn lichaam was, zou ik dan geen tegengif mogen gebruiken? Indien er vergif in mijne ziel is en ik kan het er door deze angstverwekkende verschijning uit laten verdrijven, zal ik dat dan niet doen?"

„Spreek," zei het spook, „zijt gij bereid?"

„Nog één oogenblik!" antwoordde hij haastig. „Ik wenschte te vergeten als ik kon. Heb ik alleen dezen wensch gekoesterd, of is het het verlangen geweest van duizenden en duizenden, van geslacht na geslacht? De herinnering van het gansche menschdom is aaneengeweven van Smart en Dwaling en Verdriet. Mijn geheugen is als dat van anderen, maar die anderen stonden nooit voor zulk een keuze. Ja, ik sluit den koop. Ja, ik wil mijne smart, mijne dwaling mijn verdriet vergeten!"

„Spreek," zei het spook nog eens, „zijt gij bereid?"

„Ja."

„Ja. Zoo neem dan nog dit van mij aan, mensch, van wien ik bij deze afstand doe. De gave, die ik u geschonken heb, zult gij schenken aan anderen, overal waar gij gaat. Zonder de macht te herwinnen, die ge in u zelf hebt laten dooden, zult ge die vernietigen in iedereen, die met u in aanraking komt. Uwe wijsheid heeft u doen inzien, dat het geheugen van het gansche menschdom aaneengeweven is van smart, dwaling en verdriet; dat het menschdom veel gelukkiger zou zijn, indien het slechts de goede herinneringen bewaarde. Ga heen! Wees de weldoener der menschheid! Van dit oogenblik af zijt gij bevrijd van al dergelijke herinneringen, draag

onwillekeurig den zegen van deze bevrijding met u rond. Gij zult dien verspreiden, onafhankelijk van uwen wil. Ga heen! Wees gelukkig door het goede, dat gij verkregen hebt, en door het goede, dat gij zult verspreiden."

Het spook, dat de bloedlooze hand boven zijn hoofd gehouden had terwijl het sprak, alsof het een onheiligen bondgenoot aanriep of een vloek uitsprak, en dat zijne oogen zoo dichtbij de zijne gebracht had, dat hij zich bewust was hoe die oogen niet deelden in den glimlach om den mond, maar onveranderlijk, en met een afschuwelijke uitdrukking op de zijne gevestigd bleven — het spook smolt langzaam weg en was in het volgend oogenblik verdwenen.

Terwijl hij daar aan de plek vastgenageld stond, onder den indruk van angst en verbazing, zich verbeeldende de al zwakker en zwakker wordende echo te hooren van de woorden: „Ge zult die vernietigen in iedereen, die met u in aanraking komt!" bereikte een schrille kreet zijn oor. Hij kwam niet uit de gang, maar uit een ander gedeelte van het oude gebouw en scheen afkomstig van iemand, die in het duister den weg verloren had.

Redlaw keek onthutst naar zijne armen en beenen, als om zich te overtuigen, dat hij nog dezelfde was als een uur geleden, en beantwoordde toen den kreet met een harden, doordringenden gil, want hij voelde zich zoo vreemd, zoo beangst, alsof hij zelf verdwaald was.

Zijn gil werd, van veel meer nabij beantwoord en toen nam hij de lamp op, schoof een zwaar gordijn op zij, waardoor hij gewoon was de zaal te bereiken, waar hij zijne voordrachten hield en die aan zijne zitkamer grensde. Gewoonlijk was die zaal gevuld met jeugdige gezichten, waarop vreugde over zijne komst en belangstelling in hetgeen hij behandelen zou te lezen stond, maar nu was de zaal ledig en scheen ze hem, zoo ontbloot van alle leven, een zinnebeeld des Doods toe.

„Hola!" riep hij. „Hola! Dezen kant uit! Loop op het licht toe!" Terwijl hij daar stond, met de lamp in de eene hand en met de andere het gordijn ophoudende, en trachtte met zijn blik de duisternis, die er heerschte, te doorboren, gleed er iets, dat op een wilde kat geleek, langs hem heen in zijn eigen kamer, en kroop in een der hoeken weg.

„Wat is dat?" vroeg hij onthutst. En wel mocht hij deze vraag doen, zelfs al had hij gezien wat het was, zooals hij nu deed, terwijl het daar in een hoek ineengedoken zat.

Een bundel vodden, door een hand bijeengehouden, in grootte en vorm het meest overeenkomend met een kind, maar, naar de verschrompelde vuist te oordeelen, meer op een ouden man gelijkende; een gezichtje, met het ronde en gladde van zijn half dozijn jaren, maar gerimpeld en doorploegd als door de ondervinding van een geheel leven. Schitterende oogen, maar geen jeugdige; bloote voetjes, bekoorlijk in hunne kinderlijke teerheid — leelijk door het bloed en slijk dat er aan kleefde. Een jonge wilde, een jong monster, een kind dat nooit een kind geweest was, een schepsel, naar het uiterlijk een mensch, doch naar het innerlijk een dier — zoo scheen het gedoemd te leven en te sterven.

Reeds gewend om als een dier mishandeld en gejaagd te worden, kroop het kind weg, toen men naar hem keek, en hield zijn armpje in de hoogte om de slagen, die hij verwachtte, af te weren.

„Ik zal je bijten," zei hij, „als je mij aanraakt!"

Er was een tijd geweest, zelfs eenige minuten geleden nog, dat zulk een schouwspel het hart van den chemist diep ontroerd zou hebben. Nu keek

hij met koelheid naar het kind, maar met eene krachtige poging om zich iets te herinneren — hij wist zelf niet wat — vroeg hij het knaapje wat het daar deed en van waar het kwam.

„Waar is die vrouw?" vroeg het kind. „Ik wil die vrouw vinden."

„Wie?"

„De vrouw, die mij hier gebracht en bij een groot vuur gezet heeft. Zij bleef zoo lang weg, dat ik haar ging zoeken en verdwaalde. Ik wil die vrouw vinden."

Plotseling deed hij een sprong om weg te komen, en werd het doffe geluid van de bloote voetjes op den vloer dichtbij het gordijn gehoord, maar Redlaw greep hem nog juist bij de vodden, die hij om het tengere lichaampje had.

„Kom! Laat me gaan!" mompelde de jongen, terwijl hij tandenknarsend worstelde om los te komen, „Ik heb jou niks gedaan! Laat mij naar die vrouw gaan!"

„Dit is de weg niet, je kunt een korteren gaan," zei Redlaw, hem terughoudende, terwijl hij zich inspande om zich iets te herinneren, dat met dezen jongen in betrekking stond. „Hoe heet je?"

„Ik heet niet."

„Waar woon je?"

„Wonen? Wat is dat?"

De jongen schudde de haren uit zijn oogen, om hem een oogenblik aan te kijken, en slingerde zich daarna om zijne beenen, al worstelend om los te komen, terwijl hij weer begon te roepen: „Laat mij gaan! Ik wil die vrouw vinden!"

De chemist bracht hem naar de deur. „Hierheen," zei hij, het kind vol afkeer aankijkende, „ik zal je bij haar brengen."

De scherpe oogen van den kleine gleden naar de tafel, waarop zich de overblijfselen van het middagmaal nog bevonden.

„Geef mij daar wat van," zei hij. „Heeft zij je dan geen eten gegeven?"

„Maar morgen heb ik toch weer honger, is 't niet? Zal ik niet elken dag weer honger hebben?"

Zoodra het kind zich vrij voelde, sprong het als een klein roofdier naar de tafel, drukte alles — brood en vleesch en zijne eigen vodden — tegen zijne borst en riep:

„Ziezoo! Breng mij nu bij die vrouw!"

Toen Redlaw, wiens afkeer zoo was toegenomen, dat hij het kind niet meer kon aanraken, het met een ernstig gezicht wenkte hem te volgen en daarna de kamer uitging, beefde hij en bleef op den drempel staan.

„De gave, die ik u geschonken heb, zult gij aan anderen meedeelen, waarheen gij u ook moogt begeven."

De woorden van het spook schenen hem toe te waaien in een ijzig koude windvlaag.

„Ik zal er van avond niet heengaan," mompelde hij. „Ik ga van avond nergens heen. Jongen! loop deze lange gang geheel door en dan door die groote, donkere deur en het binnenplein over — dan zult ge wel ergens licht zien branden."

„Is dat het licht van die vrouw?"

Hij knikte en de jongen sprong op zijne bloote voetjes weg. Redlaw kwam terug met zijne lamp, deed haastig de deur op het nachtslot en toen hij weer in zijn leuningstoel zat, bedekte hij het gelaat met beide handen als iemand, die bang is voor zich zelven.

Nu was hij inderdaad alleen. Alleen — alleen!

TWEEDE HOOFDSTUK.

De gave meegedeeld.

Een klein mannetje zat in een klein kamertje, van een klein winkeltje ge-

scheiden door een klein scherm, aan beide zijden beplakt met kleine stukjes courantenpapier. In het gezelschap van den kleinen man bevonden zich zooveel kleine kinderen als ge maar gelieft te denken — ten minste, dat scheen zoo, want in die kleine ruimte maakten zij, wat het aantal betrof, den indruk van ontelbaar te zijn.

Van dezen kleinen zwerm waren er twee door een of ander krachtig middel in een bed opgeborgen, dat in een hoek stond, en zij hadden daar met hun beiden den slaap der onschuld kunnen genieten, indien zij niet den natuurlijken aanleg bezeten hadden, om altijd wakker te blijven en uit en in het bed te springen. De onmiddellijke aanleiding tot deze strooptochten in de wakende wereld was een toren van oesterschelpen, door twee andere jeugdige leden van het gezelschap opgebouwd, waarop de twee in bed gestopte onvermoeid hunne aanvallen richtten — evenals de Picten en Schotten in den aanvang van de historie van het Britsche rijk — om zich dan weder naar hun eigen terrein terug te trekken.

Bij het geraas, dat deze telkens terugkeerende uitvallen en het afslaan er van verwekten, waarbij de verdedigers zich zelfs op de dekens wierpen, waaronder de aanvallers zich verschuilden, voegden zich nog de juichkreten van een anderen kleinen jongen in een ander klein bed, die aanhoudend schoenen en dergelijke voorwerpen tusschen de strijdenden wierp, waarna dezen zich haastten hem al deze vreedzame, doch vrij harde voorwerpen terug te zenden.

Bovendien liep een andere kleine jongen — wel vrij dik maar toch ook klein — heen en weer, naar éene zijde overhellende en erg zwak in de knieën, aangezien hij gebukt ging onder het gewicht van een zwaren baby, dien hij, naar het gebruik in sommige familiën, verondersteld werd in slaap te sussen. Maar o, wat stonden de oogjes, waarmede de kleine over den schouder van zijn argeloos broertje keek, helder en wakker! Het was een ware Moloch van een baby, op wiens onverzadelijk altaar het geheele bestaan van dezen jeugdigen broeder dagelijks werd geofferd. Hij was, waarheen hij ook gebracht werd, nooit gedurende vijf achtereenvolgende minuten stil en ging nooit slapen als het verlangd werd. „Tetterby's jongste" was in de buurt even goed bekend als de postbode en de bierjongen. Hij zwierf van stoep tot stoep in de armen van den kleinen Johnny Tetterby en volgde in de achterhoede van geheele troepen kinderen, die een goochelaar of een man met een aap volgden, maar kwam, altijd aan éene zijde overhellende, telkens een weinig te laat om iets te zien — en dit ging zoo door van Maandagmorgen tot Zaterdagavond. Was de jeugd aan 't spelen, Johnny moest zich afsloven met den kleinen Moloch. Wilde Johnny ergens blijven, de kleine Moloch werd kribbig en verkoos ergens anders te zijn. Wilde Johnny uitgaan, dan sliep de kleine Moloch en moest op hem gepast worden. Wilde Johnny thuisblijven, dan was de kleine Moloch juist wakker en moest uit. Toch was Johnny er van overtuigd, dat er geen liever baby in het gansche koninkrijk te vinden was, en stelde hij zich tevreden met naar de dingen in het algemeen te kijken achter het jurkje of de slap neerhangende muts van den kleine om, en er mede voort te waggelen als een heel kleine pakjesdrager met een heel groot pak, dat aan niemand geadresseerd is en dus ook nergens afgeleverd kan worden.

De kleine man, die in het kleine vertrekje vruchtelooze pogingen deed, om te midden van al dat rumoer rustig de courant te lezen, was de vader van de familie en het hoofd van de firma, waarvan naam en titel — A. Tetterby en Co. Courantenverkoopers

— boven de huisdeur geschilderd stonden. In waarheid was hij de eenige firmant; Co. was niets dan een dichterlijke vrijheid, zonder eenigen grond was heel wat uitgestald achter het venster, hoofdzakelijk geïllustreerde nieuwsbladen uit het grijs verleden en zeeroovers- en struikrooversverha-

„Hij zwierf van stoep tot stoep in de armen van den kleinen Johnny Tetterby en volgde in de achterhoede van geheele troepen kinderen, die een goochelaar of een man met een aap volgden," enz. (Blz. 246.)

en zonder iemand op het oog te hebben.

Tetterby's winkeltje was op den hoek van de Jeruzalemsstichting. Er len. Ook wandelstokken en knikkers behoorden tot de winkelinventaris. In vroegeren tijd had daartoe ook suikergoed behoord, maar het scheen,

dat dergelijke fijnheden geen opgang maakten in den omtrek van het Jeruzalemsgesticht, want er was niets van dien aard overgebleven dan een glazen flesch met slap geworden balletjes, die in den zomer smolten en in den winter bevroren, totdat alle hoop om ze nog eens te verkoopen verdwenen was, en men ze niet meer zonder de flesch kon verorberen. Tetterby had in eene menigte zaken zijn geluk beproefd. Eens zelfs had hij het gewaagd eene partij speelgoed in te slaan, want in een vaas lagen nog eenige kleine wassen poppetjes, allen door elkander, de voeten van het eene tegen het hoofd van het andere, terwijl de bodem bedekt was met gebroken armen en beenen. Eenige verlepte hoeden getuigden van de poging om zich in het modemaakstersvak te begeven. Ook scheen hij zich met de hoop gevleid te hebben, dat er in de tabak een bestaan gevonden zou kunnen worden, en had hij de beeltenis van een inlander uit elk der drie werelddeelen, waarin de koloniën van Groot-Brittanië gelegen zijn, opgehangen, allen op de een of andere wijze gebruik makend van dit geurige kruid; terwijl er eene dichterlijke ontboezeming bij hing, waarin er op gewezen werd hoe vroolijk die drie daar bij elkander zaten, de een pruimend, de tweede snuivend, de derde rookend: maar er scheen niets op af te zijn gekomen — dan vliegen. Er was een tijd geweest, waarin de firma de ijdele hoop gekoesterd had met nagemaakt goud- en zilverwerk wat te verdienen, want onder een stolp kon men nog zien liggen een kaartje met goedkoope zegelringen, een ander met potlooden en een geheimzinnig zwart amulet, waarvan niemand de bedoeling begreep en dat geprijsd was op negen stuivers. Tot op dit uur had het Jeruzalemsgesticht daarvan echter nog niets gekocht. Kortom, de firma Tetterby en Co. had genoeg haar best gedaan, om op allerlei wijzen haar brood te verdienen aan het Jeruzalemsgesticht, en scheen zich op zooveel verschillende vakken toegelegd te hebben, dat de Co. er waarschijnlijk nog het best aan toe was: de onbelichaamde Co., die de ongemakken van honger en dorst niet voelde, geen belasting behoefde te betalen en geen kleine familie had om voor te zorgen.

Tetterby zelf echter, in zijn reeds vermeld kamertje, ondervond wel degelijk, dat hij kleine familie had; het rumoer, dat zij maakten, was te luidruchtig om er geen acht op te slaan of er de courant bij te lezen; hij legde deze dan ook neer, draaide als een postduif, die nog niet zeker is van de richting, waarin zij zal vertrekken, eenige malen het kamertje rond, deed een vergeefschen uitval naar een of twee vluchtende gestalten, in nachtgewaad, toen ze hem voorbijvlogen, en koelde eindelijk zijn ongenoegen aan het onschuldigste lid van de familie, door Moloch's trouwe kindermeid een paar draaien om de ooren te geven.

„Kwajongen!" zei Tetterby, „heb je dan geen greintje medelijden met je armen vader, die den heelen, kouden winterdag, van vijf uur af moet zwoegen? Moet je zijne rust verstoren en hem van zijn laatste beetje verstand berooven met je ondeugende streken? Is 't niet genoeg dat je broer 'Dolphus in mist en kou moet ronddolen en jij je in weelde kunt rondwentelen met.... met een baby en alles hebt wat je begeeren kunt? Moet je van dit huis eene wildernis en van je ouders dolhuisgekken maken? Moet je dat, Johnny? Zeg?" Bij elke vraag deed de beleedigde vader, alsof hij den jongen om de ooren wilde slaan, maar hij bedacht zich telkens en hield zich in.

„O, vader!" snikte Johnny, „ik weet zeker, dat ik niets deed dan op Sally passen en haar in slaap sussen. O, vader!"

„Kwam mijn kleine vrouwtje maar thuis," zei Tetterby, kalm en berouwvol, „kwam mijn kleine vrouwtje maar thuis! Ik kan geen huis met hen houden. Zij brengen mij het hoofd op hol; ik raak er heelemaal onder. O, Johnny! Is 't niet genoeg dat je dierbare moeder je zoo'n lief zusje geschonken heeft?" — hij wees op Moloch — „is 't niet genoeg dat jullie, zeven jongens, eerst kwaamt en dat je dierbare moeder moest uitstaan wat zij h e e f t uitgestaan, om te zorgen dat jullie allemaal zoo'n lief zusje zoudt krijgen? Moet je je nu zoo aanstellen dat mijn hoofd er van barsten zal?"

Daar hij zelf en zijn zoon langzamerhand in eene weeke stemming begonnen te geraken, eindigde de vader met zijn zoon te omhelzen, sprong daarna op één der andere misdadigers toe en slaagde er, na een korten wedloop over eenige kris en kras door de kamer staande stoelen, in hem in de bedstede te grijpen en eene welverdiende bestraffing toe te dienen. Dit voorbeeld had een machtigen, slaapverwekkenden invloed op den jongen met de laarzen, want hoewel hij, ongeveer een minuut geleden nog, blaakte van strijdlust, scheen hij nu in diepen slaap te zijn. Ook bleef het niet zonder uitwerking op de beide architecten, die zich heimelijk en zoo vlug mogelijk naar bed begaven in een aangrenzend kabinetje. De kameraad van den gegrepene was ook stilletjes in zijn nestje gekropen, zoodat Tetterby, ophoudende om adem te scheppen, onverwachts een tooneel van rust en vrede om zich heen zag.

„Mijn kleine vrouwtje in eigen persoon," zei Tetterby, zich het zweet van het voorhoofd wisschende, „zou het niet beter gedaan hebben! Had zij 't maar gedaan!"

Nu begaf Tetterby zich naar het kamerschut en zocht naar een toepasselijken zin, om den kinderen bij deze gelegenheid in te prenten, en las:

„‚Het is niet te loochenen, dat alle merkwaardige mannen merkwaardige moeders gehad en deze in hun later leven als hunne beste vriendin gehuldigd hebben.' Daarom, kinderen, denkt aan je merkwaardige moeder en houdt haar in eere, zoo lang zij nog in je midden is."

Hij ging weer in zijn grooten stoel zitten en, met de beenen over elkander, verdiepte hij zich in de courant.

„Laat er nu nog eens een, wie 't ook is, uit zijn bed komen," zei hij, bij wijze van eene proclamatie, die op goedhartigen toon wordt uitgesproken, „en verbazing zal het deel zijn van dien geachten tijdgenoot!" — Deze uitdrukking las Tetterby van het kamerschut af. — „Johnny, mijn jongen, draag zorg voor je eenige zuster, Sally, want zij is het schitterendst juweel, dat ooit aan je jeugdigen schedel flonkerde."

Johnny zat op een klein voetenbankje en bukte zich deemoedig onder het gewicht van Moloch.

„O, Johnny, welk een schat is dat kind voor je!" hernam de vader, „en hoe dankbaar behoor je er voor te wezen! ‚Het is niet algemeen bekend,' Johnny," — hij las nu weer van het kamerschut af — „‚maar het is een bewezen feit, uit nauwkeurige berekeningen afgeleid, dat het volgende ontzaglijk percentage van jonge kinderen nimmer den leeftijd van twee jaar bereiken, en wel...."

„O, lees het maar niet voor, vader, alstublieft!" riep Johnny. „Ik kan er niet naar luisteren, als ik aan Sally denk."

Tetterby liet het na en Johnny, nog meer het gewicht beseffende van hetgeen aan zijne zorgen was toevertrouwd, begon zijn zusje in slaap te sussen, terwijl hij moeite had zijne tranen te bedwingen.

„Je broeder Dolphus," ging de vader voort, „is laat van avond, Johnny, en zal wel thuis komen als een klomp

ijs. En waar zou je dierbare moeder blijven?"

„Daar zijn moeder en Dolphus, vader," riep Johnny uit.

„Je hebt gelijk!" antwoordde zijn vader luisterend. „Jawel, dat is de stap van mijn kleine vrouwtje."

Hoe Tetterby er toe gekomen was zijn echtvriendin een klein vrouwtje te noemen, was zijn eigen geheim. Er konden wel twee Tetterby's uit haar gesneden worden. Als individu beschouwd was zij merkwaardig groot en zwaar, maar met haar echtvriend vergeleken, waren hare afmetingen reusachtig. Ook namen ze indrukwekkende verhoudingen aan, wanneer men ze beschouwde ten opzichte van die harer zeven zonen, die bijzonder klein waren. In Sally echter kon men juffrouw Tetterby eindelijk terugvinden, hetgeen niemand beter wist dan Johnny, die het gewicht van dat afgodinnetje dagelijks moest torsen.

Juffrouw Tetterby, die boodschappen gedaan en eene mand aan den arm had, wierp hoed en mantel af en viel vermoeid in een stoel neer, waarna zij Johnny beval zijn lieven last bij haar te brengen, want zij wilde haar schat een zoen geven. Nadat Johnny aan dat verzoek voldaan en in een ineengedrongen houding op zijn kleine stoeltje plaats genomen had, begon het vaderlijk gevoel te spreken bij Tetterby en verzocht deze dezelfde gunst. Na ook aan dit verzoek voldaan te hebben, was het slachtoffer geheel uitgeput, zoodat hij niet dan met moeite zijn kleine stoeltje bereiken kon en er nog meer ineengedrongen dan gewoonlijk op plaats nam.

„Wat je ook doet, Johnny," zei Tetterby, hoofdschuddend, „draag zorg voor haar, of je zoudt je moeder nimmer meer onder de oogen mogen komen."

„En je broeder ook niet," voegde Adolphus er bij.

„Ook je vader niet, Johnny," zei Tetterby.

Aangedaan door deze voorwaardelijke verzaking van zijn persoon, keek Johnny naar Moloch's oogjes om te zien of die al dicht waren, klopte haar op den rug, die naar boven gekeerd was, en wiegelde haar op zijne knieën heen en weer.

„Ben je nat, Adolphus, mijn jongen?" vroeg de vader. „Kom, neem mijn stoel en ga bij het vuur zitten om te drogen."

„Neen, dank u, vader," antwoordde Adolphus, zijne kleederen glad strijkende met zijne handen. „Ik ben niet erg nat, geloof ik. Glimt mijn gezicht erg, vader?"

„Ja, het ziet er wasachtig uit, mijn jongen," antwoordde Tetterby.

„Dat komt van het weer, vader," zei Adolphus, terwijl hij zijne wangen met de versleten mouw van zijn buis opwreef. „Wat mijn gezicht aan regen, wind, mist en sneeuw opvangt, geeft het als uitslag terug. En het glimt, is 't niet, vader?"

Jongeheer Adolphus was ook in het courantenvak, doch bij eene uitgebreider firma dan Tetterby en Co.; hij verkocht nieuwsbladen aan een spoorwegstation, waar zijn kort en dik persoontje met het schelle stemmetje — hij was niet veel ouder dan tien jaar — even goed bekend waren, als het schorre hijgen van de af- en aanrijdende locomotieven.

Juffrouw Tetterby, de moeder van het gezin, die, zooals gezegd, hoed en mantel had afgeworpen, draaide peinzend haar trouwring heen en weer en stond eindelijk op, om haar huisjapon aan te trekken. Daarna dekte zij de tafel voor het avondeten, al zuchtende: „Och, och, zoo gaat 't in de wereld."

„Hoe gaat 't in de wereld, liefste?" vroeg Tetterby rondkijkende.

„Och, niets!" zei de juffrouw.

Tetterby trok de wenkbrauwen op, vouwde zijne krant weer open, liet zijne oogen langs de kolommen glijden, maar zijne aandacht was afgeleid

— hij las niet. Intusschen dekte zijne vrouw de tafel, maar zij deed dit met zulke forsche bewegingen, dat het scheen alsof zij de tafel eene bestraffing toediende, in plaats van het avondeten voor hare familie gereed te zetten: noodeloos ruw deelde zij vorken en messen rond, sloeg met de borden, stompte met het zoutvat en legde het brood met een smak op de onschuldige tafel.

„Och, och, och!" herhaalde zij. „Zoo gaat 't nu in de wereld!"

„Zeg, lieveling," viel haar echtgenoot in, „dat heb je zoo meteen ook al gezegd! Hoe gaat 't dan in de wereld?"

„Och niets!" herhaalde zijne vrouw.

„Sophia!" riep Tetterby op vermanenden toon, „dat heb je straks ook gezegd!"

„En ik zal 't nog eens zeggen, als je dat graag hebt," antwoordde juffrouw Tetterby. „Och niets — daar! En nog eens als je dat graag hebt. Och niets — daar! Och niets — ziedaar nu, nog eens!"

Tetterby keek zijne wederhelft met verbazing aan en vroeg:

„Maar vrouwtjelief, hoe ben je zoo van streek?"

„Ik weet het waarachtig niet," antwoordde zij. „Vraag mij toch niets meer. Wie vertelt dat ik van streek ben? I k zeker niet."

Tetterby zag van de lezing der courant af en langzaam de kamer op en neer wandelende, met de handen op den rug en hoog opgetrokken schouders — zijne geheele houding kwam volkomen overeen met zijn onderworpen karakter — wendde hij zich tot zijn beide oudste nakomelingen.

„Je avondeten zal over een minuut gereed zijn, Dolphus," zei Tetterby. „Je moeder is in den regen naar de gaarkeuken geweest. Een bewijs hoe goed je moeder is. En j ij krijgt ook gauw je avondeten, Johnny. Je moeder houdt veel van je, mannetje, omdat je zoo goed op dat allerbeminnelijkste zusje past."

Zonder iets aan te merken, zette juffrouw Tetterby hare vijandelijkheden tegen de tafel voort en haalde uit haar groote mand een flinke schijf warmen erwtenpodding, in een papier gewikkeld, en eene overdekte schaal, waarvan de inhoud, toen het deksel er afgenomen werd, zulk een aangenamen geur door het vertrek verspreidde, dat de drie paar oogen in de bedden zich wijd openden en onafgebroken op het Lucullusmaal gevestigd bleven. Zonder op deze zwijgende uitnoodiging, om mede aan te zitten, te letten, herhaalde Tetterby nog eenige malen zachtjes: „Ja, ja, je avondeten zal over eene minuut gereed zijn, Dolphus; je moeder ging in den regen naar de gaarkeuken. Een bewijs hoe goed je moeder is" — totdat juffrouw Tetterby, die intusschen verscheidene teekens achter zijn rug gegeven had, alsof zij over iets berouw gevoelde, de armen om zijn hals sloeg en schreide.

„O, Dolphus!" sprak zij, „hoe kon ik mij zoo gedragen!"

Deze verzoening deed Adolphus junior en Johnny zoo hevig ontroeren, dat zij, als op een afgesproken teeken, een jammerlijk geschrei aanhieven, met dit gevolg, dat de oogjes in de bedden plotseling gesloten werden en de twee Tetterbytjes, die naar het kabinetje verbannen waren en ook op den reuk afkwamen, onhoorbaar naar hun verbanningsoord terugkropen.

„Ik verzeker je, Dolphus," zei juffrouw Tetterby snikkend, „dat ik er, thuis komende, net zooveel idee op had als een ongeboren kind...."

Tetterby scheen niet veel te houden van dergelijke figuurlijke spreekwijzen en merkte aan: „Zeg, als een baby, liefste."

„Er net zooveel idee op had als baby," zei juffrouw Tetterby gehoorzaam. — „Johnny, kijk niet zoo naar mij, maar kijk naar haar, of zij zal

van je schoot vallen en een ongeluk krijgen, en dan zou je zelf al de martelingen ondervinden van een gebroken hart en dat zou je verdiende loon zijn. Ik had er, toen ik thuis kwam, niet meer idee op dan die baby, om knorrig te zijn, maar het een of ander, Dolphus...." juffrouw Tetterby hield op en begon den trouwring weder om haar vinger te draaien.

„Ik begrijp het wel!" zei Tetterby. „Mijn kleine vrouwtje was doodop. De slechte tijden, het slechte weer en hard werken stellen haar nu en dan wel eens op de proef. Ik begrijp het! Geen wonder! Dolf, mannetje," ging Tetterby voort, terwijl hij met zijn vork een onderzoek instelde naar den inhoud van de overdekte schaal, „je moeder is uitgeweest en heeft in de gaarkeuken, behalve erwtenpodding, een gebraden varkensschenkel gekocht, met een gedeelte van het zwoord er nog aan, en een goede hoeveelheid pikante saus. Geef mij je bord en laat ons er van eten, terwijl alles nog warm is."

Jongeheer Adolphus, die geen tweede uitnoodiging behoefde, nam zijn portie aan met oogen, vochtig van eetlust, en viel met gulzigheid er op aan. Johnny werd niet vergeten, maar ontving zijn aandeel op een snee brood, uit vrees dat hij den baby zou bespatten met de heete saus. Om dezelfde reden werd hem verzocht zijn aandeel van den erwtenpodding in den zak te houden, totdat hij niet meer in dienst was.

Er had wat meer vleesch aan den schenkel kunnen zijn gelaten door den eigenaar van de gaarkeuken, die den poot reeds voor vroegere klanten afgesneden had, maar er was geen gebrek aan pikante saus en die vergoedde veel, maar wekte ook den honger op. En de erwtenpodding, de saus en de mostaard, al was het geen varkensvleesch, ze hadden er toch naast gelegen, het geheel verspreidde den geur van een middelmatig biggetje. Voor de Tetterbytjes in bed was die geur onweerstaanbaar en, ofschoon zij zich hielden alsof zij rustig sluimerden, konden zij 't eindelijk niet langer uithouden, kropen, door vader en moeder onopgemerkt, uit hunne gevangenis en deden zwijgend een beroep op hunne broeders, om hun een gastronomisch bewijs hunner genegenheid te geven. En de broers, wier hart op de rechte plaats huisde, antwoordden met kleine stukjes, waarrvan het gevolg was, dat eenige dier kleine stroopers in hunne nachtjaponnetjes door de kamer kropen, hetgeen het ongeduld van den vader niet weinig prikkelde, zoodat hij 't noodig achtte een uitval te doen, waarop de geheele guerilla-troep in alle richtingen en in de grootste verwarring uiteenspatte.

Juffrouw Tetterby genoot niet van haar souper; zij scheen iets op het hart te hebben. Het eene oogenblik zat zij zonder eenige aanleiding te lachen, het volgende te schreien en eindelijk lachte en schreide zij te gelijk, zoo hevig, dat Tetterby er geheel van onder den indruk geraakte.

„Mijn kleine vrouwtje," zei hij, „als de wereld dien kant uitgaat, gaat zij den verkeerden kant uit en dat schijnt je van streek te brengen."

„Geef mij een slok water," zei juffrouw Tetterby, moeite doende om zich goed te houden, „en spreek vooreerst niet tegen mij; laat mij maar aan mijn lot over."

Na aan het verzoek om water voldaan te hebben, wendde Tetterby zich plotseling tot den ongelukkigen Johnny, die erg ontroerd was, en vroeg waarom hij zich daar in gulzigheid en luiheid rondwentelde, in plaats van met de baby naar zijne moeder te gaan, opdat het zien van haar jongste haar zou troosten. Johnny kwam terstond naderbij, gebukt onder zijn zwaren last, maar juffrouw Tetterby stak de hand afwerend uit om aan te duiden, dat haar toestand zulk een onweerstaanbaar beroep op haar moederlijk

gevoel niet gedoogde; hij mocht geen stap naderkomen op straffe van eeuwige ongenade bij al zijne familiebetrekkingen, zoodat hij zijn tabouretje weer opzocht en dezelfde gebogen houding weer aannam als te voren.

Eenige oogenblikken later deelde juffrouw Tetterby mede, dat zij nu beter was en begon zij te lachen.

„Mijn kleine vrouwtje," zei Tetterby op een toon van twijfel, „ben je daar wel heel zeker van? Of sta je op het punt om in eene andere richting los te barsten?"

„Neen, Dolphus, neen," antwoordde zijne vrouw. „Ik ben nu weer heel gewoon. Zij bracht na deze geruststellende woorden haar kapsel in orde, drukte de handpalmen tegen de oogen en begon opnieuw te lachen.

„Hoe dwaas van mij een oogenblik zoo iets te kunnen denken!" sprak zij. „Kom eens wat dichterbij, Dolphus, en laat ik mijn gemoed verlichten en je alles vertellen!"

Tetterby schoof zijn stoel naar haar toe en juffrouw Tetterby begon opnieuw te lachen, vleide zich tegen hem aan en droogde hare tranen af.

„Je weet, beste Dolphus," begon juffrouw Tetterby, „dat ik als jong meisje herhaaldelijk in de gelegenheid geweest ben mij te verloven. Eens dongen er zelfs vier te gelijk naar mijne hand; twee er van waren zonen van Mars."

„Soldaten?"

„Neen, sergeants."

„O!"

„Welnu, Dolphus, ik denk er niet over dien tijd te betreuren, want ik weet dat ik een besten man heb en zou alles willen doen om te bewijzen hoe lief ik hem heb...."

„Goed, heel goed!" riep Tetterby, „zoo lief als één lief klein vrouwtje haar man maar kan hebben."

Ware Tetterby tien voet lang geweest, hij had geen lieftalliger uitdrukking voor de feeëngestalte zijner echtgenoote kunnen vinden, en ware juffrouw Tetterby maar twee voet hoog geweest, zij had deze uitdrukking niet meer harer waardig kunnen vinden.

„Maar zie je, Dolphus," ging juffrouw Tetterby voort, „nu 't Kersttijd is, en alle menschen, die kunnen, feestvieren en hun geld uitgeven, geraakte ik wat uit mijn humeur toen ik de straat op kwam. Er waren zooveel heerlijke dingen te koop, zooveel lekkernijen, zooveel mooie zaken en zooveel prettige dingen om te hebben — en ik moest zoo rekenen en nog eens rekenen, eer ik voor het eenvoudigste zes stuivers durfde uitgeven.... en de mand was zoo groot en er was zooveel in noodig.... en mijne beurs was zoo slecht voorzien en.... Nu ben je boos op mij, is 't niet, Dolphus?"

„Tot nog toe niet," zei Tetterby.

„Nu, ik zal je de geheele waarheid vertellen," ging zijne vrouw op berouwvollen toon voort, „dan zul je 't misschien wèl zijn. Dit alles drong zich zoo in mij op, toen ik daar in de kou rondliep en een aantal andere menschen tegenkwam, die allemaal liepen te rekenen en groote manden droegen, dat de gedachte in mij opkwam, of ik niet beter gedaan had en gelukkiger geweest zou zijn, als.... ik...." De trouwring gleed weer rond en juffrouw Tetterby schudde het hoofd, dat langzamerhand op de borst gezonken was.

„Ik begrijp het al," zei haar echtvriend kalm, „als je in 't geheel niet of met een ander getrouwd waart?"

„Ja," snikte juffrouw Tetterby. „die gedachte kwam werkelijk in mij op. Ben je nu boos op me, Dolphus?"

„Wel neen," antwoordde Tetterby, „tot nog toe niet."

Juffrouw Tetterby gaf hem een dankbaren kus en ging voort.

„Ik begin te hopen dat je niet boos zult worden, Dolphus, maar ik vrees dat ik je 't ergste nog niet verteld heb. Ik weet zelf niet wat er met mij,

gebeurde; ik weet niet of ik ziek was of krankzinnig, of wat ik was, maar ik kon mij niets te binnen brengen, dat ons aan elkander scheen te binden of mij met mijn lot kon verzoenen. Al de genoegens en vermaken, die wij ooit samen gehad hebben, kwamen mij zoo onbeteekenend voor, dat ik ze begon te haten. Ik had ze onder mijne voeten kunnen vertrappen. Ik kon aan niets anders denken dan aan onze armoede en aan het groot aantal monden, dat wij in huis hebben.

„Zoo, zoo, liefste," zei Tetterby, hare hand schuddende om haar aan te moedigen, „dat is alles de zuivere waarheid. Wij zijn arm en er is een groot aantal monden in huis."

„Maar, o, Dolf, Dolf!" riep zijne vrouw, de armen om zijn hals slaande, „mijn goede, beste, geduldige jongen, toen ik een klein oogenblikje thuis geweest was — welk eene verandering had er toen met mij plaats! O, Dolf, beste Dolf, welk eene verandering! Het was alsof eensklaps mijn geheugen wakker geschud werd, of de herinnering aan alles mijn hart deed overloopen. De geheele strijd om ons bestaan, al onze zorgen en nooden sinds wij getrouwd zijn, al de tijden van ziekte, al de wakend doorgebrachte nachtelijke uren bij elkander en bij de kinderen schenen tot mij te spreken en mij te zeggen, dat wij een zijn en dat ik nooit iets anders kon of wilde geweest zijn dan de vrouw en moeder die ik ben. Wel honderd malen moest ik tot mij zelve zeggen: hoe kon ik mij zoo gedragen, hoe konden zulke gedachten in mij opkomen, Dolphus?"

De goede vrouw liet zich geheel meeslepen door hare teederheid en wroeging; zij schreide bittere tranen, maar eensklaps sprong zij met een luiden gil op en verborg zich achter haar echtgenoot. De gil was zoo doordringend, dat de kinderen uit hun slaap opsprongen en zich om haar heen schaarden. In haar blik lag dezelfde angst als in hare stem, toen zij wees op een man in eene zwarte jas, die de kamer binnengekomen was.

„Kijk eens dien man! Kijk — daar! Wat moet hij hier?"

„Liefste," antwoordde haar echtgenoot. „Ik zal het hem vragen als je mij wilt loslaten. Wat heb je? Waarom beef je zoo?"

„Ik zag hem zoo even op straat; hij keek mij aan en stond dicht bij mij. Ik ben bang voor hem."

„Bang? Waarom?"

„Ik weet niet waarom... och, blijf, man!" — Tetterby was op het punt om den vreemdeling te gemoet te gaan.

Zij had de eene hand tegen het voorhoofd gedrukt en de andere op de borst, haar geheele lichaam was voortdurend in beweging en zij keek onrustig rond, alsof zij iets zoocht."

„Ben je ziek, liefste?"

„Wat is er toch van mij weggegaan?" mompelde zij. „Wat is er van mij weggegaan?" Daarna antwoordde zij op eens: „Ziek? Neen, ik ben heel wel," en stond met een verwilderden blik naar den grond te staren.

Haar man, die volstrekt niet vrij van vrees geweest was in het begin en door hare zonderlinge wijze van doen in geenen deele gerustgesteld was, wendde zich nu tot den bleeken bezoeker in de zwarte jas, die met neergeslagen oogen in het vertrek stond.

„Waarmede kunnen wij u van dienst zijn, mijnheer?" vroeg Tetterby.

„Ik vrees," antwoordde de bezoeker, „dat mijn onopgemerkt binnentreden u angst heeft aangejaagd; maar ge waart in gesprek en hoordet mij niet."

„Mijn kleine vrouwtje zegt — misschien hoorde u 't haar zeggen — dat u haar van avond al meer schrik hebt aangejaagd."

„Dat spijt mij. Ik herinner mij haar, eenige oogenblikken geleden, op straat te zijn tegengekomen. Het was vol-

strekt mijn plan niet haar schrik aan te jagen."

Toen hij al sprekende de oogen opsloeg, waagde zij 't hem ook aan te kijken. 't Was zonderling zoo bevreesd zij voor hem scheen en hoe angstig hij werd, toen hij dit maar al te goed opmerkte.

„Mijn naam is Redlaw," zei hij. „Ik woon in het oude collegegebouw, hier vlak bij. Woont hier niet een jonge student bij u in?"

„Mijnheer Denham?" vroeg Tetterby.

„Ja."

Het was eene geheel natuurlijke beweging en ze geschiedde zoo snel, dat ze nauwelijks merkbaar was, maar de kleine man streek, alvorens verder te spreken, even met de hand langs het voorhoofd en keek vlug het vertrek rond, alsof hij voelde dat er iets veranderde om hem heen. De chemist, die den angstigen blik, waarmede hij juffrouw Tetterby had aangekeken, nu op Tetterby zelf overbracht, deed een paar stappen achteruit en werd hoe langer hoe bleeker.

„De kamer van mijnheer is boven," zei Tetterby. „Er is een afzonderlijke opgang, maar nu u eenmaal binnen bent, zal het u wat koude besparen, als u deze kleine trap opgaat." Hij wees den bezoeker eene trap, die in het spreekkamertje uitkwam. „Ga maar naar boven, als u hem verlangt te spreken," voegde hij er nog bij.

„Ja, ik verlang hem te spreken," zei de chemist. „Kunt u mij ook een licht geven?"

De vreemdeling keek zoo achterdochtig rond, dat Tetterby zich angstig begon te maken. Hij keek hem gedurende eene minuut ongeveer recht in de oogen, als iemand, die onder zekere betoovering is. Eindelijk zei hij: „Ik zal u voorlichten, mijnheer; wilt u maar zoo goed zijn mij te volgen?"

„Neen," antwoordde de chemist, „ik verlang alleen te gaan en niet aangediend te worden. Hij wacht mij niet. Geef mij het licht, dan zal ik den weg wel vinden."

Terwijl hij deze woorden snel uitsprak en het licht overnam, raakte hij Tetterby's borst even met de hand aan, maar trok die haastig terug, bijna alsof hij hem bij ongeluk gewond had. Hij wist immers niet in welk gedeelte van hem zelf de geheimzinnige macht opgesloten was, noch hoe die werd meegedeeld, noch hoe de uitwerking zou zijn op verschillende personen.

Toen hij de bovenste trede bereikt had, bleef hij staan en keek naar beneden. De vrouw stond daar nog op dezelfde plek, den huwelijksring om haar vinger draaiende. Tetterby, met het hoofd op de borst, stond in dof gepeins verzonken. De kinderen, nog steeds aan hunne moeders rokken hangende, keken verlegen den bezoeker na en kropen dicht bij elkaar, toen zij zagen dat hij naar beneden keek.

„Kom!" zei de vader op ruwen toon. „'t Is nu genoeg. Naar bed!"

„'t Is hier klein en vol genoeg zonder jullie," voegde de moeder er bij. „Naar bed!"

In eene droefgeestige stemming spatte het troepje uiteen; Johnny en de baby het laatst. Minachtend keek de moeder het slordige vertrek rond en de overblijfselen van het maal, die zij nog moest opruimen; in stede van dit te doen liet zij zich ontevreden op een stoel neervallen. De vader zocht een plekje bij den haard, rakelde ongeduldig het beetje vuur wat op en boog er zich overheen, alsof hij het geheel voor zich alleen wenschte. Er werd geen woord gewisseld.

Bleeker nog dan te voren sloop de chemist als een dief de trap op, nog even achterom kijkende naar de verandering, die hij beneden gebracht had; even bang om zijn weg te vervolgen als om terug te keeren.

„Wat heb ik gedaan?" zeide hij ontsteld. „En wat ga ik doen?"

„De weldoener zijn van de menschheid," meende hij een stem te hooren antwoorden.

Hij keek rond, maar er was niemand, en aangezien het kleine benedenkamertje nu aan zijn oog onttrokken was, liep hij door, de oogen gevestigd op den weg, die vóór hem lag.

„Sinds gisteren avond," mompelde hij moedeloos, „is alles veranderd om mij heen. Ik ben een vreemdeling voor mijzelf. 't Is alsof ik in eén droom hier rondloop. Welk belang stel ik in deze woning, of in welke woning ook, die ik mij herinneren kan? Mijn verstand is verstompt!"

Daar stond hij voor eene deur en klopte aan. Eene stem noodigde hem tot binnentreden uit en hij gaf aan deze uitnoodiging gevolg.

„Is daar mijne lieve verpleegster?" vroeg de stem. „Maar dat behoef ik immers niet te vragen; wie anders zou er bij mij komen?"

De stem klonk opgewekt, doch zwak en behoorde aan een jongen man, die op eene rustbank lag met den rug naar de deur. Een smal kacheltje, uitgebrand en hol als de wangen van een zieke, en ingemetseld in een haard, dien hij nauwelijks verwarmde, bevatte het vuur waarheen zijn gelaat gekeerd was. De kamer was boven in huis, vlak bij het winderige dak, zoodat de brandstof spoedig verteerde en de gloeiende asch voortdurend naar beneden viel. Hij had de hand uitgestoken als verwachtte hij, dat zij die zou nemen, maar hij voelde zich zoo zwak, dat hij zich niet omkeerde en met het gelaat naar het vuur bleef liggen.

De chemist keek het vertrek rond, naar de boeken en papieren op een hoektafeltje, waar ze met de nu koude studeerlamp vertelden van de vele uren, die aan de studie gewijd werden, vóór de ziekte, welke daarvan wellicht het gevolg was; naar de bewijzen van zijne vroegere gezondheid en vrijheid, zooals zijn wandelpak, dat nu ongebruikt aan den muur hing; naar de herinneringen aan andere, minder eenzame tooneelen, de kleine portretjes op den schoorsteenmantel en de teekening van het ouderlijk huis; naar het bewijs van zijne genegenheid voor hem, Redlaw, in den vorm van een eigen gemaakt portret van hem. Er was een tijd — gisteren nog — toen niet een dezer voorwerpen, hoe gering de bebetrekking ook was waarin hij tot den bewoner van de kamer stond, aan Redlaw's aandacht ontgaan zou zijn. Thans waren het slechts voorwerpen en wanneer er al een greintje van die betrekking in hem werd wakker geschud, dan raakte hij er door ontsteld en keek ze met stomme verbazing aan.

De student trok de hand, die hij te vergeefs uitgestoken had, terug, stond van zijn rustbed op en keek om.

„Mijnheer Redlaw!" riep hij uit.

Redlaw hield de hand waarschuwend in de hoogte. „Kom niet dichter bij mij. Ik ga hier zitten; blijf waar ge zijt!"

Hij had plaats genomen op een stoel dichtbij de deur en na den jongen man, die met éene hand op den rug van zijn rustbed leunde, eenigen tijd aangekeken te hebben, zei hij, met de oogen naar den grond gericht:

„Ik hoorde bij toeval — door welk toeval doet er niet toe — dat een der leerlingen van mijne klasse ziek is en eenzaam. Ik ontving geen nadere beschrijving dan dat hij in deze straat woont; maar ik begon mijne nasporingen bij het eerste huis en heb hem gevonden."

„Ik ben ziek geweest," antwoordde de student, niet alleen aarzelend uit vereering voor zijn leeraar, maar ook omdat deze hem angst aanjoeg. „Maar 't gaat veel beter. Ik heb hersenziekte gehad, geloof ik, maar ik ben nu veel beter. Ik ben ook niet eenzaam geweest in mijne ziekte; indien

„Mijnheer Redlaw!” riep hij uit. (Blz. 256.)

ik dat zeide, zou ik de zorgzame hand vergeten, die mij gekoesterd heeft."

„Bedoel je de vrouw van den huisbewaarder?" vroeg Redlaw.

„Ja." De student boog het hoofd, alsof hij haar in stilte hulde wilde bewijzen.

De chemist, die in een staat van gevoelloosheid verkeerde, waardoor hij meer geleek op het marmeren standbeeld van den man, die den vorigen dag van zijn stoel opsprong toen er zelfs maar met een enkel woord gewag gemaakt werd van een zieken student, dan op dien levenden man zelf, keek nu eens den student aan, die nog steeds met de hand op den rug van het rustbed leunde, dan weder naar den grond of in de lucht, als zocht hij licht voor zijn verblinden geest.

„Ik herinnerde mij uw naam," zei hij, „toen die zoo even beneden genoemd werd; en ik herinner mij uw gelaat. Wij hebben nog maar weinig aanraking met elkander gehad?"

„Heel weinig."

„U hebt u, naar ik meen, meer dan een der anderen, van mij teruggetrokken, is 't niet?"

De student knikte toestemmend.

„En waarom?" vroeg de chemist, zonder de minste belangstelling aan den dag te leggen, maar alleen omdat zijn luim hem ingaf nieuwsgierig te zijn. „Waarom? Waarom hebt u, nu alle studenten weg zijn, juist mij onkundig gelaten van uw verblijf hier, in dit jaargetijde, en van uwe ziekte? Ik zou gaarne weten waarom u dat gedaan hebt?"

De jonge man, die met toenemende belangstelling naar hem geluisterd had, sloeg de oogen op en, de handen ineenslaande, riep hij met grooten ernst en trillende lippen:

„Mijnheer Redlaw! U hebt mijn verblijf ontdekt! U kent mijn geheim!"

„Geheim?" zei de chemist op ruwen toon. „Ken ik dat?"

„Ja! Uwe manier van optreden, zoo geheel verschillend van de belangstelling en sympathie, waardoor u zoo menig hart veroverd hebt, uwe veranderde stem, de gedwongenheid in uwe houding en in alles wat u zegt, zelfs in de manier waarop u mij aankijkt," antwoordde de student, „zeggen mij dat u mij kent. Dat u het nu nog wilt verbergen, is alleen een nieuw bewijs — en ik had dit, God weet het, niet noodig — van uwe aangeboren vriendelijkheid en van den grooten afstand tusschen ons."

Een niets zeggende lach was al wat hij antwoordde.

„Maar, mijnheer Redlaw," ging de student voort, „is een goed man en een rechtvaardig man; hij weet hoe onschuldig ik ben — behalve wat mijn naam en mijne afkomst aangaat — aan eenig onrecht of aan eenig verdriet, dat hem is aangedaan."

„Verdriet!" riep Redlaw lachend. „Onrecht! Wat beteekenen die voor mij?"

„Goede hemel!" zei de student, doodelijk ontsteld, „hoe is 't mogelijk dat het wisselen van een paar woorden zulk eene verandering in u teweeg brengt? Laat onze verhouding zijn en blijven zooals ze tot nu toe geweest is! Laat ik niets voor u zijn dan een uwer leerlingen! Ken mij alleen bij den naam, dien ik heb aangenomen, niet bij dien van Longford...."

„Longford!" riep de andere.

Hij greep met beide handen naar zijn hoofd en keek den jongen man een oogenblik met zijne schrandere, peinzende oogen aan. Maar in het volgende oogenblik was de lichtstraal, die zijn gelaat verhelderd had, verdwenen en had plaats gemaakt voor eene doffe, sombere uitdrukking.

„De naam mijner moeder, mijnheer," stotterde de jonge man; „de naam, dien zij aannam, toen zij een meer eervollen had moeten aannemen. Ik meen die geschiedenis te kennen, mijnheer

Redlaw. Waar de inlichtingen, die ik ontving, te kort schieten, kunnen mijne gissingen het ontbrekende misschien aanvullen en mij niet ver van de geheele waarheid doen af blijven. Ik ben de vrucht van een huwelijk, dat niet al te best overlegd en zeker niet bijzonder gelukkig geweest is. Van mijne eerste kindsheid af heb ik over u hooren spreken met achting en eerbied — ja, met iets dat op vereering geleek. Ik heb gehoord van zooveel toewijding, zooveel zielskracht en teederheid, van zulk worstelen tegen hinderpalen, waartegen een ander mensch te pletter zou loopen, dat ik in mijne verbeelding uw naam in een lichtkrans gezien heb, van den tijd af, dat ik aan den schoot mijner moeder mijne lesjes leerde. En eindelijk, zelf een arme student, van wien kon ik iets leeren dan van u?"

Redlaw bleef koel en onbewegelijk, met gefronst voorhoofd voor zich uit staren en antwoordde met woord noch gebaar.

„Ik kan niet zeggen," vervolgde de andere, „ik zou vergeefs beproeven te zeggen hoe 't mij getroffen heeft, toen ik de vriendelijke sporen van het verleden terugvond in die zekere macht, om dankbaarheid en vertrouwen te winnen, welke onder ons, studenten — onder de eenvoudigste het sterkst — onafscheidelijk verbonden is aan mijnheer Redlaw's edelen naam. Onze leeftijd en onze positie zijn zoo verschillend, mijnheer, en ik ben zoo gewoon u op een afstand te zien, dat ik mij verbaas over mijn eigen verwatenheid, dit onderwerp zelfs maar te durven aanroeren. Maar voor iemand, die.... ik mag wel zeggen, meer dan gewoone belangstelling voor mijne moeder koesterde, kan het misschien niet onverschillig zijn te vernemen, nu alles tot het verleden behoort, welk een onuitsprekelijke genegenheid ik hem in mijne eenzaamheid heb toegedragen; hoeveel strijd en zelfverloochening 't mij gekost heeft mij elke aanmoediging zijnerzijds te ontzeggen, terwijl een enkel woord mij rijk gemaakt zou hebben; hoe ik echter voelde dat het beter was mijn eigen weg te gaan, tevreden dat ik u kende en zelf onbekend kon blijven. Mijnheer Redlaw," voegde de student er op zwakken toon bij, „hetgeen ik zeggen wilde heb ik slecht gezegd, want ik mis daartoe op het oogenblik de kracht; vergeef het mij en — voor het overige, vergeet me!"

Gedurende deze geheele toespraak was er niet de geringste verandering gekomen op Redlaw's somber gelaat, maar toen de student bij de laatste woorden met uitgestoken hand op hem toekwam, sprong hij op en riep hem toe:

„Blijf daar! Kom niet naderbij!"

De jonge man bleef staan, getroffen door de heftigheid, waarmede mijnheer Redlaw hem van zich afhield, en streek met de hand over het voorhoofd.

„Het verleden is voorbij," zei de chemist, „het sterft als de wilde dieren. Wie spreekt mij daar van sporen, die het verleden in mijn leven zou hebben nagelaten? Hij raaskalt of is een leugenaar! Wat gaan mij uwe verwarde droomen aan? Heb je geld noodig, ziehier! Ik kwam hier om 't u aan te bieden; mijne komst had geen andere reden. Er kan geen andere reden zijn voor mijn bezoek," mompelde hij, terwijl hij zijn hoofd weder met beide handen vasthield. „Er kan geen andere reden zijn en toch...."

Hij had zijne beurs op tafel gelegd, maar toen hij weder in datzelfde doffe gepeins verzonk, nam de student haar op en zei op hooghartigen, doch geenszins toornigen toon: „Neem haar weer mee, mijnheer. Kondt u maar te gelijk de herinnering aan uwe woorden en uw aanbod meenemen!"

„Zoudt ge dat wenschen?" vroeg de chemist, met eene woeste uitdrukking in de oogen. „Zoudt ge dat wenschen?"

„Ja, dat wensch ik!"

„Voor 't eerst kwam de chemist nu vlak bij hem, nam de beurs, greep hem bij een arm en keek hem in het gelaat.

„Ziekte baart smart en verdriet, is 't niet?" vroeg hij met een lach.

Verbaasd antwoordde de student: „Ja."

„Onrust, angst, onzekerheid, een ganschen nasleep van stoffelijke en geestelijke ellende, is 't niet?" ging de chemist met woeste, onnatuurlijke vreugde voort. „Die men liefst maar vergeet, nietwaar?"

De student antwoordde niet, maar bracht nogmaals de hand aan het voorhoofd. Redlaw had hem nog bij een pand van zijne jas vast, toen Milly's stem op de gang gehoord werd.

„Ik kan nu heel goed zien," sprak zij, „dank je, Dolf. Schrei nu niet, beste. Vader en moeder zullen morgen wat vriendelijker en dan zal 't in huis ook beter zijn. Is er een heer bij hem?"

Redlaw liet de jas los terwijl hij luisterde naar die stem.

„Van het eerste oogenblik af," mompelde hij binnensmonds, „ben ik bang geweest om haar te ontmoeten. Ik vrees invloed te zullen oefenen op hare onuitsprekelijke goedheid, de moordenaar te worden van het teederste en beste in haar hart."

Zij klopte aan de deur.

„Zal ik het als een onbeteekenend voorgevoel van mij afzetten, of haar uit den weg blijven?" dacht hij, onrustig rondkijkende.

Zij klopte weer.

„Van alle bezoekers, die hier konden komen," sprak hij met heesche, angstige stem tot den student, „zou ik juist deze het minst gaarne ontmoeten. Verberg mij ergens!"

De student opende eene deur in den muur, die toegang gaf tot eene vliering, en sloot die snel achter zijn bezoeker. Daarna nam hij zijne plaats weer in op de rustbank en riep „binnen".

„Beste mijnheer Edmund," zei Milly rondkijkende; „men vertelde mij dat u bezoek hadt."

„Er is hier niemand dan ik."

„Er is toch iemand hier geweest?"

„Ja, ja, er is iemand hier geweest."

Zij zette een mandje op de tafel en ging naar den rug van de rustbank, om de altijd uitgestoken hand te drukken — maar de hand was er niet. Een weinig verwonderd, bukte zij zich over de leuning heen om hem in het gezicht te zien, en raakte even zijn voorhoofd aan.

„Bent u nog wel zoo goed als van avond? Uw hoofd is niet zoo koel, dunkt me."

„Och kom," zei de student driftig, „ik ben niet ziek meer."

Er lag nog iets meer verbazing, maar geen spoor van verwijt op haar gelaat, toen zij naar de tafel terugging en een handwerkje uit het mandje te voorschijn haalde. Maar zij legde het weer neer bij nader inzien, en bijna onhoorbaar door de kamer loopende, zette zij alles op zijne plaats en redderde de geheele kamer op; zelfs de kussens van het rustbed werden recht gelegd, maar zij deed dit zoo zachthandig, dat hij er niets van scheen te merken, terwijl hij naar het vuur in den haard keek. Toen zij hiermede gereed was en ook de haardplaat bijgeveegd had, ging zij zitten, met haar zedig mutsje op, en begon aan haar werk.

„Ik ben aan de nieuwe neteldoeksche gordijnen bezig, mijnheer Edmund," zei Milly, terwijl zij ijverig doorwerkte. „Het zal erg helder en netjes staan al zijn ze spotgoedkoop, en ze zullen uwe oogen beschermen tegen het licht. Mijn man zegt dat de kamer in dezen tijd niet te licht mag zijn, want het schelle licht zou u duizelig maken."

Hij antwoordde niets, maar er was iets zoo ongeduldigs en wreveligs in

de wijze waarop hij van houding veranderde, dat hare vlugge vingers het werk staakten en zij met een angstigen blik naar hem keek.

„De kussens liggen niet gemakkelijk," sprak zij, haar werk neerleggende en opstaande. „Ik zal ze wel eens goed leggen."

„Ze liggen best," antwoordde hij. „Laat mij met rust, alstublieft. U vindt alles dadelijk zoo erg."

Hij had het hoofd opgelicht om dit te zeggen en keek haar zoo geheel anders aan dan gewoonlijk, zoo zonder eenige dankbaarheid in zijn blik, dat zij, nadat hij weer was gaan liggen, aarzelend bleef staan. Evenwel, zij zocht hare zitplaats op en nam de naald weer ter hand, zonder zelfs een ontevreden blik op hem geworpen te hebben, en was spoedig weer even ijverig bezig als te voren.

„Ik heb er over gedacht, mijnheer Edmund, hoe waar het spreekwoord is, dat u, als ik hier bij u zat, zoo menigmaal hebt uitgesproken: tegenspoed is een goede leermeester. U zult na deze ziekte uwe gezondheid veel meer op prijs stellen dan vroeger. En wanneer in latere jaren dit tijdstip in het jaar aanbreekt, en u u de dagen herinnert, die u hier ziek gelegen hebt, geheel alleen, ten einde hun, die u liefhebben, niet te bedroeven, zal uwe familie u dubbel liefhebben en gelukkig zijn. En is dat niet een heerlijk vooruitzicht?"

Zij was te zeer verdiept in haar werk en meende te ernstig wat zij zeide, was te kalm en vertrouwend, om den blik te bespieden waarmede hij haar na deze woorden zou aankijken; daarom ontging haar ook de ondankbare uitdrukking op zijn gelaat.

„Ja," ging zij voort, met het mooie hoofdje peinzend op zijde, terwijl zij hare ijverige vingertjes met de oogen volgde, „ja, zelfs op mij — en ik ben zoo geheel anders dan u, die zooveel geleerd hebt, ik kan niet zoo zuiver denken — zelfs op mij heeft deze blik op de dingen een grooten indruk gemaakt. Toen ik ontwaarde hoe de vriendelijkheid en de oplettendheden van die arme menschen beneden u troffen, voelde ik hoe u dacht, dat zelfs deze ondervinding eenigszins eene vergoeding was voor het verlies van uwe gezondheid, en ik heb, zoo duidelijk als in een boek, op uw gelaat gelezen, dat wij zonder wat verdriet en zorg nooit goed kunnen weten hoeveel goeds er is op deze wereld."

De wijze, waarop hij van zijn rustbed opsprong, deed haar hetgeen zij nog verder wilde zeggen inhouden.

„Wij moeten de verdienste niet al te veel ophemelen, juffrouw Swidger," zei hij op minachtenden toon. „Die lui daar beneden zullen bij gelegenheid betaald worden voor elken kleinen dienst, welken zij mij bewezen hebben, en vermoedelijk rekenen zij er niet weinig op. Ook u ben ik veel verplicht."

Zij hield met werken op en keek hem aan.

„Ik kan mij onmogelijk meer verplicht voelen, omdat u de feiten zoo vergroot voorstelt," ging hij voort. „Ik ben er zeer gevoelig voor, dat u mij zooveel belangstelling getoond hebt, en ik herhaal, dat ik u veel verplicht ben. Wat wilt u nu meer?"

Haar werk viel op haar schoot toen zij hem met de oogen volgde, terwijl hij met een ongeduldig gelaat de kamer op en neerwandelde en nu en dan stilstond.

„Ik herhaal dat ik u veel verplicht ben. Waarom mijn besef van hetgeen ik u verplicht ben te verzwakken, door zulke ontzettende aanspraken op mij te maken? Droefheid, zorg, verdriet, tegenspoed! Men zou gaan meenen dat ik hier duizend dooden heb liggen sterven!"

„Gelooft u, mijnheer Edmund," vroeg zij opstaande en naar hem toe gaande, „dat ik bij het noemen van die arme menschen beneden ook mij

zelve bedoelde? Mij zelve?" Zij legde bij deze woorden met een eenvoudigen, onschuldigen glimlach de hand op haar hart en keek hem verbaasd aan.

„O, ik denk er niet aan, best schepsel!" antwoordde hij. „Ik was ongesteld en gij hebt daar in uwe bezorgdheid — let wel, ik zeg bezorgdheid — veel meer van gemaakt dan noodig was; en nu is die ongesteldheid voorbij en kunnen we niet zoo doorgaan."

Hij nam met eene onverschillige beweging een boek op en ging aan de tafel zitten.

Zij sloeg hem eenige oogenblikken gade, nam toen haar mandje op en zei: „Wilt u liever alleen zijn, mijnheer Edmund?"

„Er is geen enkele reden waarom ik u hier zou houden," antwoordde hij.

„Behalve....," zei Milly aarzelend en op haar werk wijzend.

„O, het gordijn," zei hij met een aanmatigend lachje. „Dat is het blijven niet waard."

Zij pakte haar boeltje bijeen en legde het in het mandje. Daarna, voor hem staande in de houding van eene geduldige smeekelinge, zoodat hij niet nalaten kon haar aan te kijken, zeide zij:

„Als u mij weer noodig hebt, ben ik bereid om terug te komen. Toen u mij noodig hadt, was ik blijde te kunnen komen; daar was niet de geringste verdienste in. Ik vrees dat u, nu u beter bent, bang bent dat ik u overlast zal aandoen, maar dat zou ik heusch niet gedaan hebben. Ik zou van zelf weggebleven zijn, als u uwe krachten weer teruggekregen hadt en niet meer op deze kamer behoefdet te blijven. U bent mij niets schuldig, maar ik had eene behandeling van u verwacht, alsof ik eene dame was; zooals u de dame, die u liefhebt, behandelen zoudt. Kunt u onderstellen, dat ik zoo laag zou zijn om mijne verdiensten als ziekentroosteres te overschatten? U zoudt u zelve dan grooter onrecht aandoen dan mij. En dat zou mij heel, heel erg spijten."

Ware zij even hartstochtelijk geweest als zij nu kalm, even verontwaardigd als zij nu bedaard, even toornig als zij nu vriendelijk was, hadde hare stem even luid geklonken als nu helder en welluidend, dan kon haar vertrek geen dieperen indruk gemaakt hebben op den jongen man dan het nu deed.

Met een diep treurigen blik staarde hij naar de plek, waar zij gestaan had, toen Redlaw uit zijne schuilplaats te voorschijn trad en naar de deur ging.

„Wanneer ge hier weder ziek mocht worden," zei hij, hem met een venijnigen blik aankijkende, „sterf dan hier voor mijn part! Verga dan!"

„Wat hebt u gedaan?" riep de student, zich aan zijn mantel vastklemmende. „Hoe hebt u zoo'n verandering in mij gebracht? Welk een vloek hebt u op mij geladen! Geef mij aan mij zelven terug!"

„Geef mij aan m ij zelven terug!" riep Redlaw als een krankzinnige uit. „Ik ben besmet. Ik steek anderen aan. Ik heb genoeg vergif in mij voor mijne eigen ziel en voor de zielen van de gansche menschheid. Waar ik belangstelling, medelijden, deelneming voel, verander ik in steen. Zelfzucht en ondankbaarheid schieten op uit mijne alles verzengende voetstappen. Ik sta alleen minder laag dan de ongelukkigen, die ik besmet, want ik kan hen na de verandering, die zij ondergaan hebben, haten."

Al sprekende had hij den jongen man, die zich nog steeds aan hem vastklemde, van zich afgeworpen en zelfs naar hem geslagen, waarna hij zich met onstuimigen haast naar buiten begaf, in sneeuw en wind, en terwijl de wind blies, de sneeuw hem in 't gelaat woei, de wolken langs het zwerk joegen in het doffe maanlicht, klonken hem de woorden van het spook in de ooren: „De gave,

die ik u uitgereikt heb, zult gij aan anderen uitreiken, overal waar gij gaat!"

Hij wist niet waar hij heenging en het kon hem ook niet schelen, als hij maar niemand ontmoette. De verandering, die hij had ondergaan, maakte de woelige straten tot eene woestijn voor hem, hem zelf tot een van iedereen verlatene, en de menigte om hem heen, hoe verschillend ook in leven en lieven en lijden, tot eene verwarde massa zand, die door den wind op hoopen gejaagd werd. De sporen van het verleden, die nog in zijne ziel achtergebleven waren en, zooals het spook gezegd had, spoedig uitgewischt zouden zijn, waren nog duidelijk genoeg voelbaar, om hem te doen beseffen wie hij was en wat hij van anderen maakte. Ze deden den wensch in hem opkomen om alleen te zijn, maar ook riepen ze hem plotseling den knaap voor den geest, die zijne kamer was binnengestormd. Hij herinnerde zich, dat van allen, met wie hij na de verdwijning van het spook in aanraking gekomen was, deze knaap alleen het bewijs niet geleverd had, dat hij eene verandering had ondergaan.

Hoe monsterachtig en afzichtelijk de wilde knaap ook was, hij besloot hem te gaan opzoeken om te onderzoeken of dit zoo was, maar ook nog met eene andere bedoeling, die te gelijkertijd in hem opkwam. Na zich met eenige moeite vergewist te hebben, waar hij zich op het oogenblik bevond, ging hij naar het oude college-gebouw terug en wel naar de groote poort, waar de steenen uitgesleten waren van de voetstappen der studenten.

De woning van den portier stond juist binnen het ijzeren hek, dat den vierhoek gedeeltelijk omsloot. Hij wist dat hij van buiten in hunne huiskamer loeren en zien kon wie zich daar binnen bevonden. Het hek was gesloten, maar hij was met de sluiting vertrouwd en schoof den grendel terug, door de hand tusschen de tralies te steken, sloot het hek weer en liep gebukt naar het venster, terwijl de versch gevallen sneeuw onder zijne voeten kraakte.

Het haardvuur, waarheen hij den jongen gisteren avond verwezen had, scheen hem te gemoet en vormde eene verlichte plek op het plaveisel. Met voordacht deze plek vermijdende, liep hij er omheen en keek door het venster naar binnen. Aanvankelijk meende hij dat er niemand in de kamer was en dat de vlammen slechts de oude balken in de zoldering en de donkere muren verlichtte; maar toen hij nauwlettender rondkeek, zag hij het voorwerp zijner nasporingen ineengedoken op den vloer liggen slapen. Vlug liep hij naar de deur, opende die en ging naar binnen.

Het gedrochtje lag zoo dicht bij het vuur, dat de chemist zijne haren schroeide toen hij zich bukte om het te wekken. Nauwelijks was de knaap aangeraakt of, nog half in slaap, pakte hij de lompen, die hij droeg, bijeen, gereed om te vluchten, en rolde meer dan hij liep naar een anderen hoek van het vertrek, waar hij zijn voet uitstak om zich te verdedigen.

„Sta op!" riep de chemist. „Ken je mij niet meer?"

„Laat mij met rust!" antwoordde de jongen. „Dit is de woning van die vrouw — niet de uwe."

De strakke blik van den chemist scheen hem eenigszins in bedwang te houden, ten minste in zoo ver wat onderdanig te maken, dat hij opstond en hem aankeek.

„Wie heeft je voeten gewasschen en verbonden?" vroeg de chemist, er op wijzende.

„De vrouw."

„En heeft zij je gezicht ook gewasschen?"

„Ja."

Redlaw deed deze vragen ten einde

den knaap te noodzaken hem aan te kijken, beurde met dezelfde bedoeling zijne kin op en streek zijne zwarte haren naar achteren, ofschoon hij beefde toen hij hem aanraakte. De jongen keek hem strak in de oogen, alsof hij dit noodig achtte voor zijne verdediging, niet wetende wat er volgen zou. Redlaw zag echter zeer goed, dat er geene verandering met hem plaats had.

„Waar zijn zij?" vroeg hij.

„De vrouw is uit."

„Dat weet ik. Waar is de oude man met het witte haar, en zijn zoon?"

„Meen je den man van de vrouw?"

„Ja. Waar zijn ze?"

„Uit. Er is ergens wat te doen. Zij werden gehaald en gingen gauw weg; ik moest hier wachten."

„Ga met mij mee," zei de chemist, „dan zal ik je geld geven."

„Waarheen? En hoeveel wil je me geven?"

„Ik zal je meer shillings geven dan je ooit gezien hebt, en je spoedig terugbrengen. Ken je den weg naar de plaats waar je vandaan bent gekomen?"

„Laat me met rust," antwoordde de knaap, zich plotseling losrukkende. „Ik ga niet met je mee. Laat me los of ik gooi je met vuur."

Hij lag weer voor den haard en stak zijn vuile hand uit, om een gloeiend stuk steenkool te grijpen.

Wat de chemist gevoeld had, toen hij den invloed waarnam, dien hij op anderen oefende, was zelfs niet te vergelijken met de ontsteltenis, die zich van hem meester maakte, toen hij den tegenstand ondervond van dit kleine monster. Het bloed stolde in zijne aderen toen hij op dit onaandoenlijk schepseltje neerkeek, dat, hoewel nog maar een kind, hem boosaardig aanstaarde en op het punt was om zijne kleine handjes in het vuur te steken.

„Luister eens, jongetje," zei hij, „je kunt mij brengen waar je wilt, als 't maar bij menschen is, die erg ongelukkig of ondeugend zijn. Ik wil dien menschen goed doen, geen kwaad. Zooals ik je beloofd heb, zal ik je een boel geld geven en je hier terugbrengen. Sta op! Kom ... vlug!" Haastig deed hij eenige schreden naar de deur, want de vrees bekroop hem, dat de vrouw zou terugkomen.

„Zul je mij alleen laten loopen, niet vasthouden of aanraken?" vroeg de jongen, terwijl hij langzaam de hand van het vuur terugtrok en aanstalten maakte om op te staan.

„Dat zal ik!"

„En mij vooruit of achter je laten loopen, of waar ik maar wil?"

„Dat zal ik!"

„Geef mij dan eerst wat geld..... dan ga ik mee."

De chemist legde eenige shillings, een voor een, in de uitgestrekte hand. Ze te tellen had hij niet geleerd, maar hij zei telkens „een" en keek met een begeerigen blik van het geldstuk naar den gever. Behalve zijne hand had hij niets om de geldstukken in te bergen dan zijn mond en daarin stopte hij ze dan ook weg.

Redlaw schreef daarna met een potlood op een blaadje uit zijn zakboekje, dat de jongen met hem was meegegaan, en na dit op tafel gelegd te hebben, wenkte hij hem te volgen. Zooals hij dat gewoon was, haalde de jongen de lompen, die hij droeg, wat bij elkaar en ging toen op bloote voeten en blootshoofds mede in de koude winterlucht.

Aangezien de chemist bang was, door het ijzeren hek gaande, juist haar te ontmoeten, die hij wilde vermijden, bracht hij den knaap door een der vele gangen, waarin deze den vorigen dag verdwaald was, en door dat gedeelte van het gesticht, waar hij woonde, naar eene kleine deur, waarvan hij den sleutel in den zak had. Nauwelijks waren zij op straat of hij vroeg den jongen, die op een eerbiedi-

gen afstand van hem bleef, of hij wist waar zij waren.

De kleine wilde keek rond en eindelijk wees hij, met het hoofd knikkende, de richting aan waarin hij verder wenschte te gaan. Redlaw sloeg dien weg in en de jongen volgde, langzamerhand wat minder achterdochtig,

„Laat me met rust," antwoordde de knaap, zich plotseling losrukkende. „Ik ga niet met je mee. Laat me los of ik gooi je met vuur."

(Blz. 264.)

terwijl hij het geld uit zijne mond in zijne hand en van daar weer in zijn mond bracht, of heimelijk de shillings glimmend wreef op zijne vodden van kleeren.

Drie malen gedurende hunne wandeling waren zij naast elkander. Drie malen bleven zij stilstaan naast elkander. Drie malen keek de chemist zijn metgezel in het gelaat en huiverde, want dat gelaat was voor hem een levend verwijt.

Den eersten keer, dat dit gebeurde, gingen zij over een oud kerkhof en Redlaw bleef stilstaan tusschen de graven, blijkbaar niet meer wetende hoe hij daaraan eenige vriendelijke, verzachtende, troostrijke gedachte zou kunnen vastknoopen.

Den tweeden keer noodzaakte het breken van het maanlicht door de wolken hem naar den hemel te kijken,

waar hij de maan zag in al haar glans, omringd door een heirleger van sterren, wier namen en geschiedenis, zooals de menschelijke wetenschap die vastgesteld heeft, hij alle kende; maar hij zag en voelde niets van hetgeen hij gewoon was te zien en te voelen op zulk een helderen avond.

Den derden keer was het, toen hij bleef stilstaan om naar eene klagende melodie te luisteren, maar hij hoorde niets dan klanken, die door het mechanisme van de instrumenten op zijn trommelvlies werden overgebracht, zonder eenigen geheimzinnigen invloed op hem te oefenen, of hem iets in te fluisteren van het verleden of van de toekomst, even machteloos om hem te treffen als het geruisch van water, of het geloei van den wind des vorigen jaars.

Elken keer ontwaarde hij met afschuw, dat in weerwil van den onmetelijken intellectuëelen afstand tusschen hen, en ondanks het groote onderscheid in alle physieke opzichten, de uitdrukking op het gelaat van den jongen geheel overeenkwam met die op zijn eigen gelaat.

Zij liepen nu eenigen tijd voort — nu eens door zulke bevolkte straten, dat hij meermalen achterom keek, meenende zijn metgezel kwijt te zijn, maar gewoonlijk vond hij hem als zijne schaduw achter zich; dan weder door zulke stille gedeelten, dat hij de korte vlugge stappen van de naakte voeten achter zich hooren kon — tot zij aan een groepje vervallen huisjes kwamen en de jongen hem aan de mouw trok en daarna bleef staan.

„Ga daar binnen!" zei de knaap, naar een der huisjes wijzend, waarin men licht achter de vensters zag schemeren en een spaarzaam brandende lantaarn in de gang, waarop geschilderd was: „Logies voor reizigers."

Redlaw keek rond.

„Daarin!" herhaalde de jongen, weder hetzelfde huis aanwijzende. „Ik zal buiten wachten."

„Zouden ze mij binnen laten?" vroeg Redlaw.

„Zeg maar dat je dokter bent," antwoordde de jongen. „Er zijn daar zieken genoeg."

Terwijl Redlaw de huisdeur binnenging, zag hij, dat de jongen zich op den grond wierp en onder een der bogen van eene brug wegkroop als een rat. Hij had geen medelijden voor het kind, maar was er bang voor en toen het uit zijne schuilplaats naar hem keek, haastte hij zich het huisje binnen te komen.

„Verdriet, dwaling, smart," fluisterde de chemist, een wanhopige poging doende om zich het een of ander duidelijk te herinneren, „geven deze plek een spookachtig aanzien. Hier sticht ik geen kwaad als ik vergetelheid aanbreng."

Met deze woorden stiet hij de deur open en ging binnen.

Op de trap zat eene vrouw, die sliep of wanhopig was, want zij had het hoofd in de handen, die op hare knieën lagen verborgen. Aangezien het niet gemakkelijk was haar voorbij te gaan, zonder haar met den voet aan te raken, en zij van zijn binnenkomen niets bemerkt scheen te hebben, bleef hij staan en klopte haar op den schouder. Toen zij opkeek, toonde zij hem een jong gelaat, maar een gelaat waarvan alle jeugd, alle hoop was weggevaagd, gelijk de ruwe winter de lente een onnatuurlijken dood doet sterven.

Zonder veel acht op hem te slaan — ten minste zij toonde dit niet — schoof zij wat dichter naar den muur, ten einde hem te laten voorbijgaan.

„Wie ben je?" vroeg Redlaw met de hand op de gebroken trapleuning.

„Wie denk je wel?" antwoordde zij, hem haar gelaat opnieuw toonende.

Hij keek in een vernielden tempel Gods, nog nauwelijks opgebouwd en

reeds misvormd; iets wat geen medelijden was — want de bron waaruit het ware medelijden ontspringt voor dergelijke ellende was in zijn hart opgedroogd — maar dat voor het oogenblik aan medelijden meer nabijkwam dan eenig ander gevoel, waarmede hij strijd voerde in zijn nog niet geheel in nachtelijk duister gehulde ziel — dat iets deed zijne woorden zachter klinken.

„Ik ben hier gekomen om hulp te verleenen, als 't mij mogelijk is," zeide hij. „Denk je aan geleden onrecht?"

Zij fronste de wenkbrauwen, keek hem aan en lachte; maar deze lach ging over in een zucht, waarbij haar gansche lichaam trilde, en daarna boog zij het hoofd weer voorover en woelde met de handen door haar haren.

„Denk je aan eenig aangedaan onrecht?" vroeg hij nog eens.

„Ik denk aan mijn leven," antwoordde zij en keek hem even aan.

Hij had eene gewaarwording alsof daar eene uit velen voor hem zat, alsof zij de type vertegenwoordigde van duizend anderen.

„Wie zijn je ouders?" vroeg hij.

„Er is een tijd geweest, dat ik een goed tehuis had. Mijn vader was tuinman, ver buiten de stad."

„Is hij dood?"

„Voor mij is hij dood. Al mijne bloedverwanten en vrienden zijn dood voor mij. Weet u, een heer nog wel, dat niet?" Zij lichtte het hoofd op en keek hem weer lachend aan.

„Vrouw!" zei Redlaw ernstig, „is je, vóór dat die allen dood waren voor je, geen onrecht gedaan? Is de herinnering daaraan niet blijven bestaan, in weerwil van alles dat ge daartegen gedaan hebt? En komen er niet telkens en telkens weer oogenblikken, waarin die herinnering je diep ongelukkig maakt?"

Er was zoo weinig vrouwelijks in haar gelaat overgebleven, dat hij ontstelde toen zij het hoofd geheel oplichtte. Hij ging een weinig achteruit en bemerkte nu, dat haar armen zwart waren, haar gelaat gekwetst en haar boezem gekneusd was.

„Welke ruwe hand heeft je zoo toegetakeld?" vroeg hij.

„Mijne eigene. Ik bracht mij zelve deze wonden toe!" antwoordde zij snel.

„Dat is onmogelijk!"

„Ik zweer het! Hij heeft mij niet aangeraakt. Ik deed het mij zelve in mijne drift en bleef hier liggen. Hij was niet bij mij. Hij heeft mij nog nooit met eene hand aangeraakt!"

De vastberadenheid, waarmede zij deze tastbare onwaarheid uitsprak, het doodsbleeke gelaat schonken hem de overtuiging, dat het weinigje goede, dat nog in het hart dezer ongelukkige overgebleven was, door hem op de vlucht was gejaagd.

„Verdriet, dwaling, smart!" mompelde hij, zijn gelaat, dat vrees aanduidde, van haar afkeerend; „al wat haar verbindt met de hoogte, waarvan zij is neergevallen, heeft deze drie woorden tot kern. In 't hemels naam, laat mij voorbij!"

Bevreesd om haar nogmaals in het gelaat te zien, bevreesd om haar nogmaals aan te raken, bevreesd ook te zullen denken, dat hij zelf den laatsten draad verbroken had, waarmede zij nog vasthield aan de genade des Hemels, nam hij de panden van zijne overjas bijeen en snelde de trap op.

Op het portaal gekomen, zag hij eene deur, die half open stond, terwijl er van binnen een man met eene kaars naderde om haar te sluiten. Toen die man hem zag ging hij, blijkbaar ontsteld, terug en als plotseling op geheimzinnige wijze daartoe aangespoord, noemde hij zijn naam.

Verrast onmiddellijk herkend te zijn in deze vreemde woning, bleef Redlaw staan, terwijl hij poogde zich het bleeke, ontstelde gelaat te herinneren. Hij had echter geen tijd om het nader te bekijken, want tot zijne niet

geringere verbazing kwam de oude Philip de kamer uit en nam hem bij de hand.

„Mijnheer Redlaw," zei de oude man, „dat lijkt op u, dat is juist iets voor u, mijnheer! U hebt er van gehoord en komt nu om ons zoo mogelijk hulp te verschaffen. Maar 't is, helaas, te laat, te laat!"

Met een verbijsterd gelaat liet Redlaw zich de kamer binnenleiden. Daar lag een man op een laag bed met rolletjes, en William Swidger stond er naast.

„Te laat!" mompelde de oude man, terwijl hij den chemist aandachtig aanstaarde en de tranen langs zijne wangen biggelden.

„Dat is juist wat ik zeg, vader," viel de zoon in op fluisterenden toon. „Dat is het juist. Het eenige wat wij doen kunnen, terwijl hij slaapt, is stil zijn. Je hebt gelijk, vader!"

Redlaw ging naar het bed en keek naar de gestalte, die op de matras uitgestrekt lag. Het was een man in de kracht van het leven, doch voor wien de zon niet meer zou opgaan. De ondeugden van een veertig- of vijftig-jarig leven hadden hem zoo gebrandmerkt, dat vergeleken met de uitwerking op zijn gelaat, de zware hand des tijds voor het gelaat van den ouden man, die hem oppaste, zeer toegefelijk geweest was.

„Wie is dat?" vroeg de chemist, rondkijkende.

„Mijn zoon George, mijnheer Redlaw," zei de oude man handenwringend. „Mijn oudste zoon, George, de trots zijner moeder!"

Redlaw's oogen gleden van den ouden man, die zijn gelaat in het kussen van den stervende verborgen had, naar den man, die hem het eerst herkend had en zich in den verst verwijderden hoek van het vertrek op een afstand hield. Die man scheen van zijn leeftijd te zijn en ofschoon hij nooit iemand gekend had, die er zoo vervallen en ongelukkig uitzag, was er toch iets in zijne gestalte, dat hem de hand naar het voorhoofd deed brengen.

„William," vroeg hij op fluisterenden toon, „wie is die man?"

„Ziet u, mijnheer," antwoordde William, „dat is wat ik zelf altijd zeg, Hoe is 't mogelijk, dat een man altijd drinken en spelen kan en zoo al meer en zich zelf duim bij duim naar beneden kan voelen glijden tot hij niet lager kan?"

„Heeft hij dat gedaan?" vroeg Redlaw en maakte weer dezelfde onrustige beweging met de hand langs het voorhoofd.

„Juist zooals ik zeg, mijnheer," antwoordde William Swidger, „en zooals men mij verteld heeft. Hij schijnt een weinig van de geneeskunde te weten, mijnheer, en aangezien hij met mijn ongelukkigen broeder, dien u hier ziet, de reis naar Londen gemaakt heeft" — William wreef met de mouw van zijne jas langs zijne oogen — „en nu hier den nacht zou doorbrengen op het zolderkamertje — u ziet dat hier soms raar gezelschap bijeenkomt — kwam hij op mijn verzoek even binnen om naar mijn broeder te kijken. Welk een droevig schouwspel, mijnheer! Maar dat is nu eenmaal zoo. Genoeg om mijn vader naar het graf te brengen!"

Redlaw keek bij deze laatste woorden op en zich herinnerende waar en bij wie hij was, alsmede de tooverkracht, die van hem uitging en door zijne verbazing een weinig naar den achtergrond gedrongen was, ging hij haastig eenige stappen achteruit, met zich zelven in strijd of hij onmiddellijk de woning zou ontvluchten of blijven.

Het scheen zijn lot te zijn geworden, strijd te moeten voeren tegen zekere boosaardigheid, die op dit oogenblik de overwinning op hem behaalde en hem deed blijven.

„Was het niet gisteren," sprak hij tot zich zelven, „dat ik waarnam hoe

de herinneringen van dezen ouden man slechts bestonden uit een weefsel van zorgen en verdriet, en zou ik er nu heden avond tegen opzien dat weefsel te verscheuren? Zijn zulke herinneringen zoo kostbaar voor dien stervende, dat ik voor hem zou behoeven te vreezen? Neen, ik blijf hier."

Hij bleef, bevend van angst — niet het minst om deze laatste woorden — en stond in zijn zwarten mantel gewikkeld, met afgewend gelaat, op eenigen afstand van het ziekbed te luisteren naar hetgeen de zieke vertelde, alsof hij zelf voelde dat hij een duivel was op deze plaats.

„Vader!" mompelde de zieke, toen hij wakker werd uit zijne bewusteloosheid.

„Mijn jongen! Mijn zoon George!" zei de oude Philip.

„Je zei zoo even dat ik lang geleden moeders lieveling geweest was. 't Is zoo vreeselijk nu te denken aan lang geleden."

„Neen, neen, neen!" antwoordde de oude man. „Denk er maar aan. Zeg niet dat 't vreeselijk is. Voor mij is 't niet vreeselijk, mijn zoon."

„Het brengt u geheel van streek, vader." De tranen van den ouden man droppelden op hem neer.

„Ja, ja," zei Philip, „dat doet 't ook, maar toch doet 't me goed. 't Is wel vreeselijk voor mij aan dien tijd terug te denken, maar 't doet me toch goed, George. O, denk er ook aan, denk er ook aan, dan zal je hart meer en meer verzacht worden! Waar is mijn zoon William? William, mijn jongen, je moeder bleef hem liefhebben tot het einde en met haar laatsten ademtocht zeide zij: ‚Zeg hem dat ik hem vergeven, hem gezegend en voor hem gebeden heb.' Ik heb die woorden nooit vergeten en ik ben nu zeven en tachtig!"

„Vader," sprak de zieke, „ik ben nu stervende; ik kan nauwelijks meer spreken, zelfs niet over hetgeen waarmede mijne gansche ziel vervuld is. Is er nog eenige hoop voor mij hiernamaals?"

„Er is hoop," antwoordde de oude man, „voor allen, wier hart verzacht is en die berouw toonen. Voor al dezulken is er hoop. O!" riep hij uit, de handen ineenslaande en den blik naar boven gericht, „hoe verheugd was ik gisteren nog, dat ik mij mijn zoon kon herinneren als onschuldig kind. En welk een troost te denken, dat ook God zelf deze herinnering van hem behouden heeft!"

Redlaw bracht beide handen voor zijn gelaat en kromp ineen, als ware hij een moordenaar.

„Ach!" jammerde de stervende, „hoe heb ik na dien tijd mijn leven verkwist!"

„Eens was hij een kind," hernam de oude man. „Hij speelde met kinderen. Voor hij naar bed ging en in slaap viel, zeide hij aan zijn moeders schoot zijn gebedje op. Ik heb het hem menigmaal zien doen en ook gezien, hoe zij zijn hoofd tegen hare borst drukte en hem kuste. 't Was wel bitter voor haar en ook voor mij, daaraan te denken, toen hij den verkeerden weg opging en aan al onze hoop, aan al onze plannen de bodem was ingeslagen; toch bleef hij door deze herinnering aan ons verbonden. O, Vader, die zooveel beter zijt dan alle aardsche vaders te zamen! O, Vader, wien de zorgen Zijner kinderen zoo ter harte gaan, neem dezen pelgrim tot U! Niet zooals hij nu is, maar zooals hij vroeger was; laat hem U aanroepen, zooals hij vroeger ons aanriep!"

Terwijl de oude man zijne bevende handen oplichtte, legde de zoon, voor wien hij dit gebed opzond, zijn hoofd tegen hem aan, als zocht hij steun en troost, alsof hij werkelijk nog het kind was waarover hij sprak.

Wie beefde ooit zoo, als Redlaw gedurende de volgende stilte? Hij wist dat het nu over hen komen moest,

wist dat het met snelle schreden naderde.

„Ik heb nog maar weinig tijd te leven, mijn ademhaling wordt al korter en korter," sprak de zieke, op één arm steunende en met den anderen in de lucht slaande, „en ik herinner mij dat er nog iets was tusschen dien man daar en mij. Vader..... William.... luister eens! Was daar niet iemand in 't zwart?"

„Ja, ja, daar was iemand," zei de oude vader.

„Een man?"

„Wat ik zeggen wil, George," viel zijn broeder in, terwijl hij zich vriendelijk over hem heenboog. „'t Is mijnheer Redlaw."

„Ik meende dat ik van hem gedroomd had. Vraag hem eens bij mij te komen."

Nog bleeker dan de stervende, naderde de chemist het bed en gehoorzamende aan eene beweging van diens hand, ging hij op den rand zitten.

Met een gelaat, waarop de doodstrijd te lezen stond, en op zijn hart wijzend, sprak de stervende: „Het heeft zoo bitter geleden bij het zien van mijn armen ouden vader en bij de gedachte aan al het verdriet, dat ik hem veroorzaakt heb, en aan al de wroeging en het leed dat ik zelf....."

Was het plotseling met hem gedaan of had er eene verandering in hem plaats, die hem deed ophouden?

„Wat ik nog goed kan maken, zal ik goed maken, als mijn geest helder blijft. Er was nog iemand hier. Heb je geen man gezien?"

Redlaw was niet in staat een woord te antwoorden, want toen hij de kenteekenen zag, die hij zoo goed kende, toen hij die hand langs het voorhoofd dwalen zag, bestierven hem de woorden op de lippen. Hij gaf echter een flauw bewijs van toestemming.

„Hij is doodarm, hongerig en van iedereen verlaten. Hij is geheel verslagen en heeft geen enkele hulpbron meer. Overtuig er je van! Verlies geen tijd! Ik weet dat hij voornemens is zich van kant te maken."

Het werkte; het was op zijn gelaat te lezen, het veranderde, er kwam een harde trek op, de schaduwen werden dieper, de uitdrukking van smart verdween.

„Herinner je 't je niet? Ken je hem niet?" vroeg hij weer.

Gedurende een oogenblik verborg hij het gelaat in zijne handen, die weder langs het voorhoofd dwaalden, en daarna bleef hij Redlaw aanstaren met een blik, waarin de Duivel behagen geschept zou hebben.

„Wees verdoemd!" zei hij norsch. „Wat heb je met me uitgevoerd? Ik heb moedig geleefd en verlang moedig te sterven. Loop allen naar den Duivel!"

Hij ging weer liggen, met de armen onder het hoofd, blijkbaar naar niets meer willende luisteren, onverschillig voor hetgeen er met hem gebeuren zou.

Redlaw had niet erger door een bliksemstraal getroffen kunnen worden dan door den schok dien hij kreeg, zittende op den rand van het sterfbed. De oude man echter, die het bed verlaten had terwijl zijn zoon tegen hem sprak, keerde terug, maar verliet het even spoedig, zoo walgde hij bij het zien van zijn onverschillig neerliggenden zoon.

„Waar is mijn zoon William?" vroeg hij haastig. „Ga mee, William! Ga mee naar huis."

„Naar huis, vader? Verlaat je je eigen kind?"

„Waar is mijn eigen kind?"

„Waar?.... Daar!"

„Dat is mijn zoon niet," zei Philip bevend van toorn. „Zoo'n ellendig wezen als daar ligt kan mijn kind niet zijn. Mijn kinderen zien er anders uit; zij hebben eerbied voor mij, passen mij op en verzorgen me. En daar heb ik recht op! Ik ben zeven en tachtig."

„Je bent oud genoeg om niet onder

te zijn," mompelde William, hem, met de handen in de zakken en met een wangunstigen blik aankijkende. „Ik weet zelf niet waarvoor je eigenlijk goed bent. Wij zouden zonder jou een veel aangenamer leven kunnen hebben."

„Mijn zoon, mijnheer Redlaw!" zei de oude man. „Dat is mijn zoon! Ik zou wel eens willen weten wat hij ooit gedaan heeft, om mij het leven te veraangenamen?"

„Ik weet niet wat je ooit gedaan hebt om mij het leven te veraangenamen," zei William norsch.

„Laat ik eens nadenken," hernam de oude man. „Hoeveel Kersttijden heb ik in mijn warm hoekje kunnen blijven zitten en niet in de koude nachtlucht behoeven te komen, en een aangenamen avond gehad, zonder gestoord te worden door zulk een bedroevend, wreed schouwspel als dit? Zou het niet wel twintig zijn, William?"

„Veertig zal er dichterbij komen," mompelde hij. „Als ik mijn vader aankijk, mijnheer, en eens nadenk over de laatste jaren," zoo wendde hij zich tot Redlaw op een ongeduldigen, geprikkelden toon, die geheel nieuw was, „dan mag ik gehangen worden, als ik iets anders in hem zien kan dan een almanak van zooveel en zooveel jaren eten en drinken en het zich zelf gemakkelijk maken."

„Ik... ik ben zeven en tachtig," zei de oude man, als een kind doorwauwelende, „en ik weet niet of ik ooit door iets uit mijn humeur gebracht ben. En ik wil dat ook nu niet door wat hij mijn zoon noemt. Hij is mijn zoon niet. Ik heb veel genoegelijke dagen doorleefd; ik herinner me.... eens.... neen, toch niet.... neen mijn geheugen is weg. Het was iets van een cricketspel en een vriend, maar ik weet het niet goed meer. Wie was het toch? Ik geloof zeker dat ik veel van hem hield. Wat zou er van hem geworden.... zou hij dood zijn? Maar ik weet 't niet. En 't kan mij niet schelen.... 't Kan mij geen zier schelen."

In zijn slaperig gewauwel, stak hij, al schuddend met het hoofd, de handen in de zakken van zijn vest. In een er van vond hij een takje hulst — waarschijnlijk was 't er den vorigen avond in verdwaald — en bekeek dat.

„Bessen, ja?" zei hij. „'t Is jammer dat men ze niet eten kan. Ik herinner me den tijd, toen ik nog een kleine jongen was en ging wandelen met.... ja, laat eens zien... met wien?.... neen, dat weet ik niet meer. Ik herinner me niet met wien ik wandelde... ook niet of ik aan den een of ander de voorkeur gaf.... of de een of ander graag met mij wandelde. Bessen, hé! Een heerlijke tijd als er bessen zijn. Nu ik heb recht op mijn aandeel, ik moet verzorgd en verwarmd worden en het goed hebben, want ik ben zeven en tachtig en een arme, oude man. Ik ben zeven en tachtig.... zeven en tachtig."

De kwijlerige, meewarige wijze. waarop hij, telkens deze woorden herhalend, aan het blaadje knabbelde en wat hij er afbeet weer uitspuwde; de koele onverschilligheid waarmede zijn jongste zoon — wat was hij veranderd! — hem aanstaarde; de onwrikbare gevoelloosheid waarmede zijn oudste zoon in zijne zonden volhardde.... dit alles bleef buiten het waarnemingsvermogen van Redlaw, want hij snelde weg van de plek, waar zijne voeten vastgenageld schenen, en liep de straat op.

De jongen zag hem de deur uit komen en kwam terstond uit zijne schuilplaats te voorschijn.

„Moeten wij terug naar de woning van de vrouw?" vroeg hij.

„Ja, vlug!" antwoordde Redlaw. „Blijf nergens staan onderweg!"

De jongen liep eenige oogenblikken onafgebroken door, maar hun terugkeer geleek meer op eene vlucht dan op eene wandeling, zoodat de jongen

op zijne bloote voeten den chemist nauwelijks kon bijhouden. Ineenkrimpende voor alles wat hij tegenkwam, dicht in zijn mantel gewikkeld, dien hij zoo stevig mogelijk om zich heen trok, alsof hij bang was bij de minste aanraking besmetting te verspreiden, hield hij niet op voor zij de deur bereikt hadden, waardoor zij buiten gekomen waren. Hij ontsloot die met zijn sleutel, ging binnen, vergezeld door den knaap, en spoedde zich door de donkere gangen naar zijne eigen kamer.

De jongen sloeg hem gade toen hij de deur op slot deed, en verdween achter de tafel, toen Redlaw begon rond te kijken.

„Je wilt me toch niet slaan? Je hebt me toch niet hier gebracht om mij mijn geld af te nemen?" vroeg hij. Redlaw wierp nog meer geld op den grond. Onmiddellijk bedekte de knaap het met zijn gansche lichaam, alsof hij het aan de oogen van den gever wilde onttrekken, die wel eens in verzoeking zou kunnen komen het terug te eischen, en niet vóór hij hem bij de lamp aan de tafel zag zitten, met het gelaat in de handen verborgen, begon hij de geldstukken op te rapen. Daarna kroop hij terug naar den haard, ging in een grooten stoel er voor zitten en haalde eenige brokken voedsel uit zijn buis, die hij gulzig verslond, nu eens in het vuur, dan weder naar zijne shillings turende, die hij bij elkaar in éene hand hield.

„En dat is nu het eenige gezelschap dat mij op aarde overbleef," zei Redlaw, vol afschuw en vrees naar hem kijkende.

Hoe lang hij zoo had zitten staren op dat verafschuwde en gevreesde schepsel, — een half uur of een halven nacht — kon Redlaw onmogelijk zeggen, toen de nachtelijke stilte plotseling verbroken werd door den knaap, die van zijn stoel opsprong, roepende: „Daar komt de vrouw aan!"

De chemist versperde hem den weg naar de deur, op het oogenblik dat zij aanklopte.

„Laat mij naar haar toe gaan!" riep hij.

„Nu niet," antwoordde de chemist. „Blijf hier. Niemand mag op dit oogenblik de kamer uit of in. Wie is daar?"

„Ik ben het, mijnheer," riep Milly. „Doe open, alstublieft!"

„Neen! Voor al het geld op de wereld niet!" antwoordde hij.

„Mijnheer Redlaw, ik smeek u, laat mij binnen."

„Wat is er aan de hand?" vroeg hij, den knaap vasthoudende.

„De zieke man, dien u bezocht hebt, wordt al erger en geen woord van mij kan hem van zijne verstoktheid genezen. William's vader is plotseling geheel kindsch geworden. William zelf is ook veranderd. De schok is te plotseling geweest voor hem; ik kan hem niet begrijpen; hij is heel anders dan gewoonlijk. O, mijnheer Redlaw, geef mij raad, help mij toch!"

„Neen, neen, neen!" antwoordde hij.

„Mijnheer Redlaw! Beste mijnheer Redlaw! George heeft in zijn slaap gesproken over den man, dien u daar gezien hebt; hij vreest dat die man zich van kant zal maken."

„Dat is beter dan dicht bij mij te komen!"

„In zijn ijlen vertelde hij dat u dien man kent, dat hij eenmaal uw vriend was.... lang geleden; dat hij de ongelukkige vader is van een student, die hier woont — 't zou mij niet verbazen als hij den jongen man bedoelt, die zoo ziek geweest is. Wat kunnen we toch doen? Hoe kunnen wij hem volgen? Hoe kunnen wij hem redden? Mijnheer Redlaw, ik bid u, geef mij raad! Help mij toch!"

Gedurende al dien tijd had hij den knaap vastgehouden, die zich als een dolle aanstelde om los

te komen en de vrouw binnen te laten.

„Geesten! Straffers van goddelooze gedachten!” riep Redlaw, angstig in het rond starend, „ziet op mij neder! Laat uit de duisternis, welke daar heerscht over mijn geest, het weinigje berouw, dat er in mijn gemoed overgebleven is, opflikkeren en mij aantoonen hoe diep ongelukkig ik ben! In de stoffelijke wereld kan niets gemist worden, zooals ik zelf al zooveel jaren onderwezen heb; geen enkel atoom kon verloren gaan uit dat wonderbare samenstel, zonder een leegte achter te laten in het groote heelal. Ik weet nu, dat het met goed en kwaad, geluk en verdriet eveneens gaat in de herinnering der menschen. Hebt medelijden met mij! Ontslaat mij van den vloek, die op mij rust!”

Er volgde geen antwoord dan haar „Help mij, laat mij binnen!” en het worstelen van den knaap om bij haar te komen.

„Schaduw van mij zelf! Geest mijner somberste uren!” riep Redlaw half waanzinnig uit. „Keer terug, vervolg mij dag en nacht, maar neem uwe gave terug en van mij af! En mocht ik zelf haar moeten behouden, ontneem mij dan de macht om haar aan anderen mede te deelen. Maak hetgeen ik uitrichtte ongedaan. Laat mij in duisternis voortleven, maar geef dengenen, wien ik met een vloek beladen heb, hun geluk terug. Ik heb deze vrouw van het eerste oogenblik af gespaard en ik zal deze kamer nimmer verlaten, maar wil hier sterven zonder eenige andere hulp dan van dit schepsel hier, dat tegen mij opgewassen schijnt — .... o, hoor mij aan!”

Nog steeds was het eenige antwoord de worstelende knaap, die door hem vastgehouden werd, en het geroep buiten de deur: „Help mij toch! Laat mij binnen! Hij was eens uw vriend, hoe zal hij gered worden? Wij moeten hem volgen! Allen zijn veranderd, er is niemand om mij te helpen: ik bid u, laat mij binnen!”

DERDE HOOFDSTUK.

De gave ontnomen.

Het was een stikdonkere nacht. Op open vlakten, van heuveltoppen en van het dek van eenzame schepen op zee was op verren afstand, laag aan den horizon eene lichte streep zichtbaar; maar het was nog twijfelachtig of deze de overwinning behalen zou op het wolkenheir, waartegen de maan te vergeefs in het strijdperk trad.

Over Redlaw's geest bleven zware schaduwen hangen en verduisterden het licht in zijn geest, evenals de wolken het licht der maan. Diepe, plechtige stilte heerschte er buiten, om en over het oude gebouw, welks uit- en inspringende hoeken allerlei geheimzinnige schaduwplekken vormden op den besneeuwden, door de maan helder verlichten grond. En binnen, in de kamer van den chemist, was alles zwart en onduidelijk bij het licht der langzaam uitgaande lamp; spookachtige stilte was gevolgd op het kloppen aan de deur en op het geluid van Milly's stem; men hoorde niets dan nu en dan het ineenvallen van de sintels in den bijna kouden haard. De jongen lag er voor, vast in slaap, en de chemist zat in zijn stoel, zooals hij daar gezeten had van het oogenblik af, dat het roepen had opgehouden — als een marmeren beeld.

De Kerstmis-muziek, waar hij zoo straks ook reeds naar geluisterd had, begon nu opnieuw. Eerst luisterde hij er naar, zooals hij op het kerkhof gedaan had, maar toen de muziek al zachter en weemoediger werd stond hij op en strekte de armen uit, alsof daar een zijner vrienden binnen zijn

bereik kwam, wien zijne aanraking in het verderf zou kunnen storten. Terwijl hij dit deed, werd zijn gelaat minder strak en begon zich eerst eenige verbazing daarop te teekenen; daarna vulden zich zijne oogen met tranen, verborg hij het gelaat in beide handen en boog het hoofd.

De herinnering aan verdriet, zorg en wroeging was niet teruggekeerd, maar wel voelde hij zich getroffen door iets in de muziek, door iets, dat hij gemist had, sinds hij de gave deelachtig geworden was. Als dat iets hem alleen maar wilde doen gevoelen hoeveel hij verloren had, dan nog zou hij den hemel danken.

Toen de laatste tonen wegstierven, bleef hij nog luisteren met opgeheven hoofd en toen zag hij, achter den slapenden knaap aan zijne voeten, het spook staan, onbewegelijk en zwijgend, den blik onafgewend op hem gericht.

Griezelig was het, zooals het altijd geweest was, maar het zag er niet zoo wreed en onmeedoogend uit — ten minste, Redlaw hoopte dat zijn indruk waar was, terwijl hij het bevend aankeek. En het spook was niet alleen, maar had in zijne doorzichtige hand de schaduw van een mensch.

En aan wie behoorde die? Stond Milly daar naast hem, of was het slechts haar beeld of hare schaduw? Het vriendelijke kopje was eenigszins gebogen, zooals gewoonlijk, en hare oogen waren neergeslagen en staarden vol medelijden op den slapenden knaap. Op haar gelaat viel een schitterende lichtstraal, die echter het spook niet bescheen, want, hoe dicht het ook naast haar stond, het bleef donker en kleurloos als altijd.

„Spook!" sprak de chemist, nog steeds angstig kijkende, „ten opzichte van haar ben ik niet meedoogenloos geweest. Breng haar toch niet hier! Bespaar mij dat!"

„Dit is slechts een schaduw," zei het spook; „zoodra de morgen aanbreekt, zoek dan het origineel op van het beeld, dat ik u hier voorstel."

„Het onverbiddelijk noodlot gebiedt het mij!" riep de chemist.

„Dat doet het," antwoordde het spook.

„Gebiedt mij hare rust te verstoren, haar goede hart te vernietigen, haar te maken tot wat ik zelve ben en anderen gemaakt heb."

„Ik heb gezegd: „zoek haar op," hernam het spook. „Meer zei ik niet."

„O, zeg mij," riep Redlaw uit, zich vasthoudende aan het greintje hoop, dat in deze woorden lag, „kan ik het onheil, dat ik stichtte, nog ongedaan maken?"

„Neen," antwoordde het spook.

„Ik vraag geen herstel voor mij zelf," riep Redlaw in wanhoop uit. „Hetgeen ik afstond, stond ik af met mijn eigen wil; het is rechtvaardig dat ik het verloor. Maar voor hen, aan wie ik de noodlottige gave meedeelde, voor hen, die er niet om vroegen, die niet gewaarschuwd waren tegen den vloek, waarmede ik hen belaadde, voor hen, die niet bij machte waren zich er voor te behoeden.... kan ik voor hen niets doen?"

„Niets," antwoordde het spook.

„En als ik dat niet kan, kan dan niemand iets voor hen doen?"

Het spook stond daar als een standbeeld, met den blik onafgewend op hem gericht, tot het plotseling het hoofd omwendde en naar de schaduw naast zich keek.

„Ha! Kan zij iets doen?" vroeg Redlaw.

Het spook liet de hand los, die hij tot nu toe vastgehouden had, en lichtte de zijne op met een gebaar als ontsloeg hij haar, waarop de schaduw langzaam verdween.

„Blijf!" riep Redlaw met een ernst, waaraan hij niet genoeg uitdrukking geven kon. „Een oogenblik! Wees barmhartig! Ik voelde dat er eene verandering in mij plaats vond, toen zoo even die tonen weerklonken. Zeg mij, heb ik de macht om haar leed te

doen, verloren? Mag ik haar zonder vrees naderen? O, laat zij mij een zweem van hoop geven!"

Het spook keek naar de schaduw — niet naar hem, en gaf geen antwoord.

„Zeg mij ten minste dit: Heeft zij voortaan de bewustheid van eene macht om terecht te brengen wat ik misdoe?"

„Dat heeft zij niet," antwoordde het spook.

„Heeft zij dan wellicht die macht zonder zich daarvan bewust te zijn?"

„Onderzoek het," zei het spook en de schaduw verdween.

Zoo stonden zij dus weer van aangezicht tot aangezicht tegenover elkander en keken elkaar even doordringend en ontzaginboezemend aan, als op het oogenblik, dat de gave werd uitgereikt, over den knaap heen, die aan de voeten van het spook op den grond lag te slapen.

„Vreeselijke leermeester," sprak de chemist, in smeekende houding voor het spook op de knieën zinkende, „die mij verstooten had, doch weer heeft opgezocht, in wiens bezoek ik, evenals in zijn zachtmoediger blik, een zweem van hoop voor mij zie flikkeren, ik zal u gehoorzamen zonder vragen, biddende dat de angstkreet, dien ik opgezonden heb, verhoord is of zal worden ten behoeve van degenen, tegen wie ik zoo zeer misdreven heb, dat menschelijke hulp ze niet meer redden kan. Maar er is één ding..."

„Je spreekt tot me over hetgeen hier ligt," viel het spook hem in de rede, wijzende op den jongen.

„Dat doe ik ook," antwoordde de chemist. „Ge weet wat ik wil vragen. Waarom heeft dit kind alleen mijn invloed getart en waarom... waarom heb ik in zijne gedachten zoo'n vreeselijke gelijkenis met de mijne ontdekt?"

„Dit," zei het spook, op den jongen wijzend, „is het meest volkomen beeld van een menschelijk schepsel, dat van zijn herinneringsvermogen beroofd is, waarvan gij afstand gedaan hebt. Bij hem verzacht de herinnering aan verdriet, wroeging en onrecht het gemis niet, want dit ongelukkige schepsel is van zijne geboorte af slechter behandeld geworden dan de beesten; het kent geen enkel menschelijk gevoel, geen enkele tegenstelling, die hem het gemis aan herinneringsvermogen doet beseffen in zijn verhard gemoed. De gansche ziel van dit verlaten schepsel is eene barre wildernis. En zoo is het met allen, die beroofd zijn van hetgeen waarvan gij afstand gedaan hebt. Wee over zulk een mensch! Wee, tienvoudig wee over de natie, die zulke monsters als dit bij honderden en duizenden tellen kan!"

Redlaw kromp ineen, ontsteld van hetgeen hij moest aanhooren.

„Daar is," vervolgde het spook, „niet een.... niet één van deze monsters, dat niet zaad uitstrooit, waarvan de menschheid den oogst m o e t inhalen. Uit elken kiem der ondeugd in dezen knaap schiet een geheel veld onkruid op, dat geplukt en verzameld en opnieuw uitgezaaid zal worden, totdat de aarde genoeg overdekt zal zijn met boosheid, om de wateren van een nieuwen zondvloed over zich te zien oprijzen. Een openlijke, ongestrafte moord in de straten dezer stad zou minder misdadig zijn dan het toelaten van zulke wezens in de maatschappij."

Het spook scheen op den slapenden knaap neer te kijken en Redlaw zag ook met deernis naar den uitgestootene.

„Er is geen vader," zei het spook, „bij wien zulke schepsels zich op hunne omzwervingen bij dag en bij nacht kunnen aansluiten; geen moeder onder al de liefhebbende moeders in het gansche land, die over hem waakt; geen, die den kinderschoenen ontwassen is, stelt zich verantwoordelijk voor zulke bastaards. Geen land ter wereld waarvoor zulke toestanden

niet een vloek zullen zijn; geen godsdienst, die ze niet verloochent; geen volk, dat er zich niet over schamen moest."

De chemist sloeg de handen ineen en keek bevend van angst en medelijden van den slapenden knaap naar het spook, dat den vinger dreigend in de hoogte hield.

„Aanschouw nu," vervolgde het spook, „de volmaakte type van hetgeen ge zelf gewenscht hebt te zijn. Uw invloed op dien knaap is machteloos, want ge kunt uit de ziel van dat schepsel niets uitbannen. Zijne gedachten hebben eene „vreeselijke gelijkenis" gehad met de uwe, want gij zijt tot zijne onnatuurlijke laagte afgedaald. Hij is de vrucht van menschelijke onverschilligheid; gij zijt de vrucht van menschelijke verwatenheid. De weldadige beschikkingen der Voorzienigheid zijn in beide gevallen overschreden en ge zijt van twee tegenovergestelde polen tot elkander genaderd."

De chemist boog zich over den knaap heen en met hetzelfde medelijden, dat hij thans voor zich zelven voelde, dekte hij hem dicht en voelde niet den minsten afschuw of onverschilligheid meer voor hem.

De ver verwijderde streep aan den gezichteinder werd hoe langer hoe breeder, de duisternis verdween, de zon ging rozerood en schitterend op en de schoorsteenen en dakpannen van het ouderwetsche gebouw blonken in de heldere lucht, terwijl de geheele stad gehuld werd in wolken van goud. Zelfs de zonnewijzer in zijn schaduwrijk hoekje, waarin de wind altijd uit alle streken blies, schudde de fijne sneeuwvlokken af, die zich gedurende den nacht op zijn oud, verweerd gezicht verzameld hadden.....

De Tetterby's waren opgestaan en aan hunne bezigheden. Mijnheer Tetterby nam de luiken van de winkelruiten af en onthulde, venster voor venster, de schatten voor de oogen van de voorbijgangers, die echter tegen deze verleiding bestand waren. Adolphus had al een uur lang met het morgenblad rondgevent. Vijf jeugdige Tetterby's, wier tien ronde oogjes rood waren van de zeep en het wrijven, ondergingen de marteling van een koud bad in de keuken, waar juffrouw Tetterby het voorzitterschap bekleedde. Johnny, die met groote haast zijn toilet had moeten maken, daar Moloch in eene bijzonder prikkelbare stemming was — in zijne gewone stemming, zou men kunnen zeggen — strompelde met zijn last voor de winkeldeur op en neer, met grooter moeite dan gewoonlijk, aangezien het gewicht van Moloch vermeerderd was met een geheel arsenaal van verdedigingsmiddelen tegen de koude, zoodat hij in een wollen harnas gehuld scheen, met beenstukken en helm incluis.

Eene eigenaardigheid van deze baby was dat hij altijd tanden kreeg. Of ze nooit doorkwamen, of doorkwamen en weer verdwenen, is niet aan het licht gekomen; maar het is eene zekere waarheid, dat zij volgens juffrouw Tetterby's verklaringen altijd tandjes kreeg en er dus genoeg moest gekregen hebben, om er het uithangbord van een dentist mee te versieren. Allerlei voorwerpen werden gebezigd om haar tandvleesch te wrijven, niettegenstaande zij altijd een beenen ring tot haar beschikking had, die aan haar hals bengelde. Heften van messen, knoppen van parasols en wandelstokken, de vingers van de geheele familie in het algemeen, maar hoofdzakelijk die van Johnny, notemuskaatraspen, broodkorsten, deurkrukken, en den kouden knop van een pook behoorden tot de meest gewone voorwerpen, die gebezigd werden om de pijnen van Moloch te verzachten. De hoeveelheid electriciteit, die er in eene week uitgewreven werd, is zelfs niet bij benadering te bepalen. Toch zei juffrouw Tetterby altijd: de tand

komt door en dan zal het een heel ander kind zijn; maar de tanden kwamen niet door en het kind ging voort geen ander kind te zijn.

De humeuren van de kleine Tetterby's waren er in de laatste uren niet toegevend en mededeelzaam. Maar nu twistten ze niet alleen om de zeep en het water, maar zelfs over het ontbijt, dat nog in het vooruitzicht was. De hand van elken kleinen Tetterby was opgeheven tegen de andere

„Je spreekt tot me over hetgeen hier ligt," viel het spook hem in de rede, wijzende op den jongen. (Blz. 275.)

beter op geworden en mijnheer en mevrouw Tetterby waren niet minder veranderd dan hun kroost. Gewoonlijk waren zij van een onzelfzuchtigen, goedhartigen aard, tevreden met hun deel, dat niet altijd even groot was, kleine Tetterby's, en zelfs de hand van Johnny — den geduldigen, verdraagzamen en opofferenden Johnny — werd tegen de baby opgelicht! Ja, toen juffrouw Tetterby toevallig aan de deur kwam, zag zij hem eene

weeke plek in de wapenrusting zoeken, waar een tik gevoeld zou worden en — dat heerlijke kind een klap geven.

En juffrouw Tetterby had hem in een oogwenk in de huiskamer bij den kraag en betaalde hem de klap met interest terug.

„Jou lummel, jou kleine moordenaar! riep juffrouw Tetterby. „Hoe durfde je zoo iets doen?"

„Waarom komen dan de tandjes ook niet door!" antwoordde Johnny met eene luide, oproerige stem, „dan behoefde zij mij niet zoo te martelen! Zoudt u 't zelve prettig vinden?"

„Vinden, jongen?" zei juffrouw Tetterby, hem van zijn onteerden last bevrijdende.

„Ja, vinden!" herhaalde Johnny. „Hoe zou u het vinden? Als u in mijne plaats was, zoudt u soldaat worden! En dat wil ik ook! In het leger zijn ten minste geen baby's.

Tetterby, die op het rumoer afkwam, wreef zich peinzend de kin, in plaats van den oproerling op zijne plaats te zetten; veeleer scheen hij getroffen door de beschouwing, die zijn zoon hield over het leger.

„Als het kind waarheid spreekt, zou ik zelf wel in het leger willen zijn," meende juffrouw Tetterby, haar echtgenoot van ter zijde aankijkende, „want dit leven bevredigt mij volstrekt niet. Ik ben eene slavin.... eene Virginische slavin — vermoedelijk deed de herinnering aan den mislukten tabakshandel juffrouw Tetterby deze verscherpte uitdrukking gebruiken. „Nooit heb ik eens een vrijen dag, nooit eenig genoegen; 't is altijd hetzelfde leven, van het eene jaar in het andere! De hemel beware dit kind!" voegde zij er bij, terwijl zij de baby veel harder schudde dan met dezen vromen uitroep overeen te brengen was, „wat scheelt het nu weer?"

Aangezien zij niet in staat was om de reden van het huilen te ontdekken en het schudden de zaak volstrekt niet ophelderde, legde zij het kind in de wieg en bleef die met een boos gezicht heen en weer schommelen.

„Hoe sta je daar zoo, Dolphus!" vroeg juffrouw Tetterby aan haar echtgenoot. „Waarom doe je niets?"

„Omdat 't mij niet schelen kan of ik iets doe," antwoordde Tetterby.

„Nu, mij ook niet, dat is zeker," zei juffrouw Tetterby.

„Ik doe er een eed op," verzekerde Tetterby.

Op dit oogenblik ontstond er twist tusschen Johnny en de vijf jongere broers, die bij het in gereedheid brengen van de ontbijttafel eene schermutseling begonnen over het tijdelijk bezit van het brood en er lustig op lossloegen, terwijl de kleinste, die zich niet in het gedrang waagde, de anderen in de beenen kneep. Tetterby en juffrouw Tetterby wierpen zich echter met groote vastberadenheid tusschen de strijdenden, alsof hier de plaats was waar zij op dit oogenblik alleen eenstemmig konden zijn, en na, zonder eenig blijk gegeven te hebben van hunne vroegere zachtmoedigheid, eene geduchte strafoefening gehouden te hebben, waarbij geen der strijders ontkwam, trokken zij in hunne vorige stellingen terug.

„Je deed beter de krant te lezen, dan heelemaal niets te doen," begon juffrouw Tetterby.

„Wat is er nu te lezen in de krant?" antwoordde Tetterby op hoogst ontevreden toon.

„Wat?" hernam juffrouw Tetterby. „Politiek!"

„Dat is niets voor mij," was het ongeduldige antwoord. „Wat kan het mij schelen wat de menschen doen of zullen doen?"

„Zelfmoorden dan," meende zijne vrouw.

„Dat zijn mijne zaken niet."

„Geboorten, sterfgevallen, huwelijken.... kan je dat allemaal niets schelen?" vroeg zij.

„Al hielden, vandaag te beginnen, alle geboorten op, en al begonnen de sterfgevallen morgen voor 't eerst, dan kan ik nog niet inzien welk belang ik daarin zou moeten stellen, vóór het mijn eigen beurt is," antwoordde Tetterby brommig. „En trouwen.... dat heb ik zelf gedaan en weet daar nu genoeg van."

Naar de ontevreden uitdrukking op haar gelaat te oordeelen, scheen juffrouw Tetterby er precies eender over te denken als haar echtgenoot, maar zij sprak hem toch tegen, om het plezier te hebben van met hem te kijven.

„Ja, je blijft je zelf wel gelijk," zei juffrouw Tetterby. „Kijk maar eens naar dat tochtscherm, geheel van uitknipsels uit de kranten gemaakt, waarvan je de kinderen soms een half uur achtereen kunt voorlezen!"

„Zeg: „voorlas", als je blieft, want je zult 't me niet meer hooren doen. Ik ben wijzer geworden."

„Ba! Wijzer.... 't mocht wat! Ben je ook beter geworden?"

Deze vraag raakte eene gevoelige snaar in Tetterby's ziel aan; hij verviel in een neerslachtig gepeins en bracht eenige malen de hand aan het voorhoofd.

„Beter!" mompelde hij. „Ik zou wel eens willen weten of een van ons beter geworden is.... of gelukkiger. Beter, bedoel je, is 't niet?"

Hij begaf zich naar het scherm en ging er met den vinger langs, totdat hij eene aanhaling, die hij zocht, gevonden had.

„Dit was er een, als ik mij wel herinner, die altijd in den smaak viel van de familie," zei Tetterby op den toon van een hulpeloozen, ouden man; „het wekte tranen op bij de kinderen en maakte hen zoet, wanneer ze kibbelden of lastig waren, evengoed als het sprookje van ‚Het roodborstje in het bosch'." Hij las: ‚Droevig geval van armoede. Gisteren verscheen voor den rechter een klein mannetje met een baby op den arm, omringd door een dozijn slecht gekleede kinderen, allen tusschen tien en twee jaar oud en blijkbaar honger hebbende; het manneke deed het volgende verhaal....' Ha ha ha! Ja, ik begrijp er alles van, maar ik zie niet in wat dat verhaal met ons te maken heeft."

„Wat ziet hij er oud en afgeleefd uit," zei juffrouw Tetterby, terwijl zij hem gadesloeg. „Heb ik nu ooit een man zoo zien veranderen! Goede hemel, 't was toch een opoffering!"

„Wat was eene opoffering?" vroeg haar man norsch.

Juffrouw Tetterby schudde het hoofd en in plaats van te antwoorden, moest de baby het ontgelden, daar de wieg zoo hevig in beweging gebracht werd als dreef zij op eene onstuimige zee.

„Als je bedoelt dat je huwelijk eene opoffering was, beste vrouw...." zei haar man.

„Ja, dat bedoel ik," viel juffrouw Tetterby in.

„Nu, dan wilde ik zeggen," ging Tetterby voort, even norsch en stuursch als zij, „dat men die zaak van twee kanten bekijken kan; dat ik dit offer was en wilde dat het nooit aangenomen was."

„Had ik het maar nooit gedaan, Tetterby, dat bezweer ik je," antwoordde zijne vrouw. „Je kunt dat niet vuriger wenschen dan ik, Tetterby."

„Ik weet niet wat ik aan haar zag," mompelde de krantenman, „maar dat is zeker, als ik toen iets aan haar gezien heb, dan is 't nu toch weg. Gisteren avond, na het eten, dacht ik er al zoo over, toen ik bij den haard zat. Zij is zoo dik, zij wordt zoo oud, zij zou eene vergelijking met alle andere vrouwen niet kunnen doorstaan."

„Hij ziet er zoo gewoon uit, vertoont niets meer, schrompelt in elkaar, loopt met gebogen rug en krijgt al een kaal hoofd," mompelde juffrouw Tetterby.

„Ik moet wél suf geweest zijn toen ik het deed," mopperde Tetterby.

„Mijn verstand moet op den loop geweest zijn, anders kan ik 't mij niet verklaren," zuchtte zijne vrouw.

In deze stemming gebruikten zij samen het ontbijt. De kleine Tetterby's waren niet gewoon dit maal te beschouwen als eene zittende bezigheid, maar dansten of draafden om de tafel heen; maar vandaag twistten zij zoo hevig en voortdurend, dan om dit dan om dat, dat Tetterby eindelijk de geheele bende de deur uitjoeg, ten einde een oogenblik vrede te hebben.

„Die kinderen zullen mij nog in het graf brengen!" zei juffrouw Tetterby, na Johnny, die weer binnengekomen was en zich van de kan met water en melk meester gemaakt had, verbannen te hebben. „En hoe eerder hoe beter, zou ik meenen."

„Arme menschen moesten geen kinderen hebben," voegde Tetterby er bij. „Ze geven o n s geen genoegen."

Hij had op dit oogenblik den kop opgenomen, dien juffrouw Tetterby hem ruw had toegeschoven, en beiden brachten hun kop aan de lippen, maar hielden eensklaps op, alsof er eene verandering met hen plaats greep.

„Kijk! Moeder! Vader!" riep Johnny, de kamer binnenrennende, „daar komt juffrouw Swidger aan!"

Indien ooit, sinds het ontstaan van de wereld, een knaap met de zorg van eene oude baker een baby uit de wieg gehaald en gesust en geliefkoosd heeft, en er vroolijk mede weggeloopen is, dan was Johnny die knaap en Moloch de baby.

Tetterby zette zijn kop op tafel en juffrouw Tetterby deed desgelijks. Tetterby wreef zich langs het voorhoofd; zijne vrouw langs het hare. Tetterby's gezicht begon op te helderen en een glimlach te vertoonen, juffrouw Tetterby's gezicht helderde ook op en zij begon ook te glimlachen.

„De hemel moge mij mijn kwaad humeur vergeven!" zei Tetterby tot zichzelf. „Wat is hier toch gebeurd?"

„Hoe kon ik hem zoo slecht behandelen, na al hetgeen ik gisteren avond gezegd en gevoeld heb?" snikte juffrouw Tetterby met den boezelaar voor de oogen.

„Ben ik dan een wilde geworden?" zei Tetterby, „is er niets goeds meer in me? Sophia! Mijn kleine vrouwtje!"

„Beste Dolphus!" was het antwoord.

„Ik mag er niet aan denken," zei Tetterby, „zooals ik straks was, Sophy!"

„O, dat is niets bij hetgeen ik was, Dolf!" riep zijne vrouw overstelpt van verdriet.

„Sophia," hernam Tetterby, „vergeet het! Ik moet je het hart gebroken hebben! Ik kan 't mij zelven nimmer vergeven!"

„Neen, Dolphus, neen! Dat deed ik jou! Ik was 't!" riep juffrouw Tetterby.

„Mijn kleine vrouwtje," hernam haar echtgenoot, „zeg dat niet! Je overlaadt mij met de bitterste verwijten, door zulk een edel gedrag. Sophia, beste, je weet niet wat er in mijne ziel is omgegaan. Ik was al slecht genoeg, maar wat er in mijne ziel omging, klein vrouwtje....."

„Och neen, beste Dolf! Zeg dat niet!" riep zijne vrouw.

„Sophia," zei Tetterby, „ik moet het zeggen. Mijn geweten zou mij geen uur met rust laten als ik iets verzweeg. Klein vrouwtje...."

„Juffrouw Swidger is vlak bij!" schreeuwde Johnny aan de deur.

„Mijn kleine vrouwtje, het verbaasde mij," stotterde Tetterby, steun zoekende aan zijn stoel, „het verbaasde mij, dat ik ooit iets in je bewonderd had — ik vergat de heerlijke kinderen, die je me geschonken hebt, en vond dat je er niet meer zoo lief uitziet als ik wel wenschte. Ik.... ik herinnerde mij niets meer van al de zorgen, die je gehad hebt

voor mij en de mijnen; terwijl je best een anderen man hadt kunnen krijgen, die beter en gelukkiger in zaken was dan ik — iedere vrouw zou wel zoo'n man kunnen vinden; en ik verweet je dat je een beetje ouder geworden waart in al de harde jaren, waarin je mij verzorgd hebt. Kun je dat gelooven, klein vrouwtje? Ik kan het nauwelijks zelf gelooven."

Lachend en schreiend te gelijk verborg juffrouw Tetterby haar gelaat in beide handen en hield die er voor.

„O, Dolf!" riep zij snikkend. „Ik ben zoo gelukkig dat je zoo dacht, ja, ik ben er dankbaar voor! Want ik dacht, ‚wat ziet hij er gewoon uit,' Dolf, en dat doe je ook, beste, en ik hoop dat je er in mijne oogen altijd zoo zult blijven uitzien, totdat je ze eigenhandig sluit. Ik dacht ‚wat is hij klein,' en dat ben je ook, maar daarom zal ik je juist wat meer aanhalen, daarom zal ik mijn man wat meer liefhebben. Ik meende dat je krom begon te loopen — en dat doe je ook, maar dan zul je leunen op mijn arm en zal ik alles doen om je rechtop te houden. En ik dacht.... maar waarom alles op te noemen! God zegen je, beste man, jou en dit heele huis!"

„Hoera! Daar is juffrouw Swidger!" riep Johnny.

Daar was zij en al de kinderen kwamen met haar mee binnen, en kusten haar, kusten elkander, kusten de baby, kusten hun vader en moeder en renden heen en weer en dansten en trokken haar in zegepraal met zich voort.

Tetterby en zijne vrouw bleven geenszins achterlijk in hartelijkheid; zij werden evenzeer tot haar aangetrokken als de kinderen, kusten haar de handen, verdrongen zich om haar zoo enthousiast mogelijk te ontvangen. Zij stond daar tusschen hen in als de geest van goedheid, teederheid, liefde, bescheidenheid en huiselijkheid.

„Zijn jullie allemaal zoo blij dat je me ziet op dezen Kerstmorgen?" vroeg Milly, in de handen klappende. O, hemel, wat is dat heerlijk!"

Nog meer juichkreten van de kinderen, nog meer kussen, nog meer om haar heen dringen, nog meer liefde en blijdschap en vereering, van alle kanten, meer dan zij in eens beantwoorden kon.

„O, hemel!" riep zij, „wat zijn de tranen, die je mij doet storten, heerlijk! Waaraan heb ik dat verdiend? Wat heb ik gedaan om zoo geliefd te zijn?"

„Wie moet u niet liefhebben!" riep Tetterby.

„Wie moet u niet liefhebben!" riep juffrouw Tetterby.

„Wie moet u niet liefhebben!" herhaalde een gansch koor van kleine Tetterby's. En zij dansten en verdrongen zich om haar heen en hingen aan hare kleeren en legden hunne blijde gezichtjes tegen haar aan en kusten en verkreukelden hare japon en waren uitgelaten.

„Ik was nog nooit zoo ontroerd," zei Milly, hare tranen afdrogend. Ik moet u wat vertellen.... als ik maar spreken kon..... mijnheer Redlaw kwam van morgen met zonsopgang bij mij en was zoo vriendelijk alsof ik zijn eigen dochter was, vriendelijker dan ik hem ooit gekend heb..... en smeekte mij met hem mee te gaan naar William's zieken broeder George. En wij gingen er samen heen en den geheelen weg over was hij zoo vriendelijk, zoo onderworpen, en scheen zooveel vertrouwen in mij te stellen, dat ik niet kon nalaten te schreien van louter plezier. Toen wij aan de woning kwamen, vonden wij eene vrouw aan de deur — ik vrees dat iemand haar mishandeld had — die mij bij de hand nam en een zegebede over mij uitsprak, terwijl ik langs haar heen ging.

„Daar deed zij wel aan," zei Tetterby. En juffrouw Tetterby zei ook

dat zij er wel aan deed. En al de kinderen herhaalden in koor, dat zij daar wel aan deed.

„O, maar er is nog meer," hernam Milly. „Toen wij de kamer binnenkwamen, stond de zieke, die uren achtereen gelegen had, zonder dat iets in staat was hem te doen opstaan, van zijn bed op en, in tranen uitbarstende, strekte hij de armen naar mij uit en zeide dat hij zijn leven slecht besteed had, maar het verleden nu diep betreurde, het verleden, dat nu zoo helder voor hem lag, alsof er eene wolk was weggedreven, die het aan zijne waarneming had onttrokken. Hij smeekte mij zijn ouden vader te vragen hem vergiffenis te schenken en zijn zegen te geven en te bidden bij zijn ziekbed. En terwijl ik dat deed, stemde mijnheer Redlaw er plechtig mede in en dankte mij en dankte den goeden God zoo vurig, dat mijn hart overliep en ik niets zou hebben kunnen doen dan snikken en schreien, had de zieke mij niet gesmeekt naast zijn bed te komen zitten — en dat bracht mij natuurlijk tot kalmte. Terwijl ik daar zat met mijne hand in de zijne, viel hij in slaap; en zelfs toen ik mijne hand wegtrok, want ik wilde hier heengaan met mijnheer Redlaw, bleef zijne hand naar de mijne tasten, zoodat iemand anders verplicht was, mijne plaats in te nemen. „Och hemel!" voegde Milly er bij, „wat ben ik dankbaar en hoe gelukkig voel ik mij bij dit alles!"

Terwijl zij nog sprak, was Redlaw binnengekomen en na een oogenblik het groepje gadegeslagen te hebben, waarvan zij het middenpunt was, was hij de trap opgekomen. Op deze trap verscheen hij nu opnieuw en bleef er staan, terwijl de jonge student hem voorbijliep en naar beneden snelde.

„Beste, vriendelijkste verpleegster, liefste van allen!" riep hij, voor haar op de knieën vallende en hare hand kussende, „vergeef mij mijne wreede ondankbaarheid!"

„Och hemel!" riep Milly in hare onschuld, „daar is er al weer een! Al weer een, die mij liefheeft! Wat moet ik toch doen?"

De eenvoudige wijze, waarop zij dit zeide, zoo zonder eenig vertoon, en waarop zij de handen voor de oogen bracht en schreide van louter vreugde, was even treffend als verrukkelijk om te aanschouwen.

„Ik was mijzelf niet," zeide hij, nog steeds geknield. „Ik weet niet wat het was — misschien een gevolg van mijne ziekte — ik was krankzinnig. Maar nu is het over; al sprekende voel ik mij weer de oude worden. Ik hoorde de kinderen uw naam uitschreeuwen en toen, op dat geluid, was 't alsof er een wolk van mij afdreef. O, schrei niet! Liefste juffrouw Milly, als u in mijn hart kondt lezen en alleen maar wist hoeveel liefde en dankbaarheid en achting daarin voor u gloeien, zoudt u mij niet laten zien dat u schreit. O, 't is zoo'n bitter verwijt voor mij!"

„Neen, neen," zei Milly, „dat is 't niet. Waarlijk, dat is 't niet. 't Zijn vreugdetranen. Het verbaast mij zelfs dat u 't noodig vindt mij vergiffenis te vragen voor zoo'n kleinigheid, maar toch doet 't mij genoegen dat u het doet."

„En wilt u nog terugkomen? En komt u het gordijn afmaken?"

„Neen," antwoordde Milly, hoofdschuddend en hare tranen afdrogend. Mijn werk zou u nu geen belangstelling meer inboezemen."

„Is dat nu vergeven?"

Zij wenkte hem tot zich en fluisterde hem in: „Er is tijding van huis voor u, mijnheer Edmund."

„Tijding? Wat dan?"

„Hetzij dat het wegblijven van uwe brieven gedurende uwe ziekte, of de verandering in uw schrift nu u herstellende bent, eenige achterdocht heeft opgewekt, hoe 't zij .... maar bent u er wel zeker van niet te zullen instorten als het eens slecht nieuws is?"

„Ja, heel zeker."

„Welnu dan, er is iemand voor u overgekomen," zei Milly.

„Mijne moeder?" vroeg de student, onwillekeurig een blik werpende op Redlaw, die juist de trap afkwam.

„Stil! Neen," zei Milly.

„Het kan niemand anders zijn."

„Zoo? Ben je daar wel heel zeker van?"

„Het is toch...." Eer hij verder kon gaan, had zij hem de hand op den mond gelegd.

„Ja, zij is 't. Het jonge meisje — zij lijkt goed op haar portret, mijnheer Edmund, maar zij is mooier — gevoelde zich zoo ongelukkig, dat zij haar twijfel opgeheven wilde zien, en daarom kwam zij gisteren avond hier, vergezeld van haar dienstmeisje. Aangezien u uwe brieven altijd dateert uit de Academie, begaf zij zich onmiddellijk daar heen en, nog eer ik van morgen mijnheer Redlaw ontmoette, zag ik haar. Ook zij houdt al van me!" zei Milly. „Dat is er alweer een!"

„Van morgen? En waar is zij nu?"

„Waar zij nu is? Zij zit in mijn kleine kamertje in de portierswoning op u te wachten."

Hij drukte haar de hand en wilde heengaan, maar zij hield hem tegen.

„Mijnheer Redlaw is erg veranderd en heeft mij van morgen verteld, dat zijn geheugen zoo verzwakt is. Wees wat inschikkelijk voor hem, mijnheer Edmund; hij heeft dat noodig."

De jonge man verzekerde haar met een blik, dat hij hare waarschuwing in gedachten zou houden, en toen hij den chemist bij het heengaan voorbijliep, maakte hij eene eerbiedige buiging voor hem.

Redlaw beantwoordde deze beleefdheid op hoffelijke wijze, ja, zelfs nedrig, en keek den student na. Ook bracht hij de hand naar zijn hoofd, alsof hij zich iets wilde herinneren — maar het was uit zijn geheugen verdwenen.

De blijvende verandering, die er met hem had plaats gegrepen, sinds de invloed van de muziek zich had doen gelden en het spook teruggekeerd was, bestond daarin, dat hij thans werkelijk voelde hoeveel hij verloren had, zijn eigen abnormalen toestand kon betreuren en vergelijken met den natuurlijken toestand van degenen met wie hij in aanraking kwam. In dezen toestand voelde hij zijne belangstelling voor de hem omringenden herleven en maakte zich een gevoel van onderworpenheid van hem meester, zooals ouden van dagen aan den dag leggen, wier geestvermogens verzwakt zijn.

Hij was zich bewust dat hij door tusschenkomst van Milly het kwaad, door hem gesticht, weer goed maakte, en aangezien hij voortdurend in hare nabijheid bleef, ontwikkelde zich dit besef hoe langer hoe meer. Daarom, en ook wijl hij zoo aan haar gehecht was, voelde hij zich geheel afhankelijk van haar; zij was zijn steun, al had hij voor zich zelven geen hoop meer.

Toen zij hem vroeg of zij nu naar de woning zouden gaan, waar zich haar echtgenoot en de oude man bevonden, vond hij dit dan ook onmiddellijk goed, stak zijn arm door den haren en wandelde met haar op — niet als de wijze, geleerde man, voor wien de wonderen der natuur een open boek waren, met een weinig ontwikkelde vrouw, maar alsof zij van positie geruild hadden en zij alles, hij niets wist.

Toen zij te zamen de woning verlieten, zag hij hoe de kinderen zich om haar verdrongen en haar liefkoosden; hij hoorde hun gelach en hunne vroolijke stemmen, hij zag hunne schitterende gezichtjes zich als bloemen om haar heenslingeren, hij was getuige van de hernieuwde tevredenheid en liefde hunner ouders; hij ademde de zuivere lucht in van de tot rust teruggekeerde, eenvoudige

woning; hij dacht aan de ziektekiem, waarmede hij het gezin besmet had en die, ware Milly niet tusschenbeide gekomen, zich hoe langer hoe meer verspreid zou hebben; geen wonder, dat hij in zoo'n onderworpen houding naast haar voortliep en haar zoo dicht mogelijk tegen zich aandrukte.

In de portierswoning vonden zij den ouden man in zijn stoel bij den haard, de oogen op den vloer gevestigd, terwijl zijn zoon aan den anderen kant tegen den schoorsteenmantel leunde en naar hem keek. Beiden schrikten op uit hun gepeins, toen zij Redlaw en Milly zagen binnenkomen, en keerden zich met eene vroolijke uitdrukking op hun gelaat naar hen toe.

„O, hemel, o, hemel, zij verheugen zich ook over mijne komst, evenals de rest!" riep Milly, terwijl zij van blijdschap in de handen klapte en staan bleef. „Al weer twee!"

Zich verheugen over hare komst — dat was eigenlijk het woord niet. Zij snelde in de armen van haar man, die ze wijd opende om haar te ontvangen, en zeker zou hij haar gaarne den geheelen langen winterdag zoo bij zich gehouden hebben, met haar hoofdje tegen zijn schouder. Maar de oude man was er ook! Hij had ook een paar armen om haar te omhelzen en daar sloot hij haar in.

„Waar is mijn lief, klein muisje al dien tijd gebleven?" vroeg de oude man. „Zij is lang weg geweest. Ik kan onmogelijk leven zonder mijn muisje. Ik.... waar is mijn zoon William? Ik heb gedroomd, meen ik, William."

„Dat is juist wat ik zelf zeg, vader," antwoordde zijn zoon. „Ik heb een allerleelijksten droom gehad. — Hoe maakt u 't vader? Bent u nog al wel?"

„Sterk en moedig, jongen," luidde het antwoord van den ouden man.

„Het was een lust te zien hoe William de hand schudde van zijn vader, hem op den rug klopte en streelde, alsof hij maar niet genoeg belangstelling voor hem toonen kon.

„Wat bent u toch een kranige man, vader! Hoe is 't nu met u! Voelt u u werkelijk heel wel, vader?" vroeg hij telkens weer.

„Ik voelde mij nooit in mijn gansche leven zoo sterk en moedig, mijn jongen!"

„Wat bent u toch een kranige man, vader! Als ik eens denk aan alles wat u ondervonden hebt, aan al de veranderingen, al het verdriet, al de zorgen, die uw deel geweest zijn in den loop van uw langdurig leven, en al de jaren, die uw hoofd hebben doen vergrijzen, dan is 't mij alsof wij u niet genoeg eer kunnen bewijzen, uw ouden dag niet gemakkelijk genoeg kunnen maken. — Hoe gaat 't nu met u, vader? Voelt u u werkelijk heel wel?"

William zou vermoedelijk niet opgehouden hebben deze vragen te doen en zijn ouden vader de hand te schudden en op den rug te kloppen, had deze niet plotseling den chemist zien aankomen.

„Ik wist niet dat u hier waart, mijnheer," zei Philip, „anders was ik u wel te gemoet gekomen. Nu ik u op Kerstmorgen hier zie, mijnheer, herinner ik mij den tijd, toen u zelf nog student waart en u zoo hard werkte, dat u zelfs met Kerstmis onze boekerij niet kondt vergeten. Ja, ja, ik ben oud genoeg om mij dat te herinneren en ik herinner het mij heel goed, al ben ik zeven en tachtig. Even na uw vertrek van hier stierf mijne vrouw. Herinnert u u mijne vrouw nog, mijnheer Redlaw?"

„Ja," antwoordde de chemist.

„Ja," hernam de oude man, „zij was een lief schepseltje — ik herinner mij dat u eens op een Kerstmorgen hier kwam met eene jonge dame — neem mij niet kwalijk, mijnheer, dat ik zoo vrij ben, maar ik meen dat zij eene zuster van u was, aan wie u zeer gehecht waart."

De chemist schudde het hoofd en

keek hem aan. „Ik had eene zuster," zeide hij met eene wezenlooze uitdrukking in zijn blik. Meer wist hij er niet van.

„Op dien Kerstmorgen," vervolgde de oude man, „kwam u hier met haar.... het begon te sneeuwen en herinner mij dat ik het vuur wat opstookte, waarbij de jonge dame hare mooie voetjes warmde, terwijl zij hardop de spreuk las, die onder de groote schilderij geschreven is: ‚Heer, houd mijn geheugen frisch!' Zij en mijne arme vrouw begonnen er een

„Wat bent u toch een kranige man, vader! Hoe is 't nu met u? Voelt u u werkelijk heel wel, vader?" vroeg hij telkens weer. (Blz. 284.)

mijne vrouw noodigde de jonge dame uit binnen te komen en aan den haard plaats te nemen, die altijd brandde in de groote eetzaal op Kerstmis, in den tijd toen de tien arme heeren nog hier waren. Ik was ook in de zaal en ik gesprek over en 't is zonderling hoe goed ik mij nog herinner, dat beiden zeiden dat het een goed gebed was — beiden, toen nog volstrekt niet denkende aan sterven — een gebed, dat zij, als zij eens jong mochten

sterven, hun, die haar het dierbaarst waren, ernstig op het hart zouden drukken. ‚Mijn broeder,' zei de jonge dame — ‚mijn echtgenoot,' zei mijne arme vrouw — ‚Heer, houd zijn geheugen ten opzichte van mij frisch, laat hij mij nimmer vergeten!"

Smartelijker, bitterder tranen dan hij ooit vergoten had, stroomden langs Redlaw's wangen. Philip, geheel opgaande in zijn verhaal, dat hij nog eens herhaalde, had zijne aanwezigheid nog niet opgemerkt, evenmin als den angstigen blik van Milly, waarmede zij hem beletten wilde voort te gaan.

„Philip!" zei Redlaw, hem de hand op den arm leggende, „de hand der Voorzienigheid is, schoon verdiend, zwaar op mij neergekomen. Je spreekt tot me over dingen, die ik onmogelijk kan volgen; mijn geheugen is mij afgenomen."

„Barmhartige goedheid!" riep de oude man.

„Ik heb alle herinneringen aan verdriet, wroeging en zorg verloren," hernam de chemist, „en daarmede alles wat een mensch zich kan herinneren!"

Philip's medelijden met hem gade te slaan, te zien hoe hij zijn eigen leuningstoel naar hem toe rolde, hem aankeek met het volle besef van hetgeen Redlaw verloren had, dat was tevens begrijpen hoe kostbaar zulke herinneringen zijn voor een man op leeftijd.

De jongen kwam binnensnellen en liep op Milly toe.

„Hier is de man," zeide hij, „in de andere kamer."

„Welken man bedoelt hij?" vroeg William.

„St'!" zei Milly.

Gehoorzamende aan een wenk van haar, verdwenen William en zijn oude vader onopgemerkt, waarna Redlaw den jongen wenkte tot hem te komen.

„Ik houd het meest van de vrouw," zei de jongen, haar bij de rokken vasthoudende.

„Je hebt gelijk," zei Redlaw met een flauwen glimlach. „Maar je behoeft voor mij ook niet bang te zijn; ik ben vriendelijker dan eerst. En vooral tegen jou, arm kind!"

De jongen bleef nog op een afstand, maar langzamerhand bezweek hij voor Milly's drang en naderde hem, ja, ging zelfs aan zijne voeten zitten. Terwijl Redlaw de hand op zijn schouder legde en het kind medelijdend aankeek, stak hij de andere hand naar Milly uit. Zij knielde aan dien kant bij hem neer, zoodat zij hem in het gelaat kon zien, en na eenige stilte sprak zij:

„Mijnheer Redlaw, mag ik u iets zeggen?"

„Ja," antwoordde hij, haar aanstarende.

„Uwe stem is voor mij als muziek."

„Mag ik u iets vragen?"

„Alles wat ge wilt."

„Herinnert ge u wat ik zeide toen ik gisteren avond aan uwe kamerdeur klopte? Betreffende iemand, die eenmaal uw vriend was en nu op den rand van den afgrond staat?"

„Ja, dat herinner ik me," zei hij niet zonder eenige aarzeling.

„Begrijpt u me?"

Hij streelde de haren van den jongen, keek haar even doordringend aan en schudde het hoofd.

„Die persoon," hernam Milly met hare heldere, zachte stem, die hare vriendelijke oogen, waarmede zij hem aankeek, nog helderder en zachter maakten, „vond ik later. Ik ging naar huis terug en met de hulp van den hemel vond ik zijn spoor. Ik was niet te vroeg.... nog een oogenblik en ik zou te laat geweest zijn."

Hij nam zijne hand van den jongen af en die op den rug van hare hand leggende, waarvan de zachte aanraking niet minder invloed op hem had dan hare stem en hare oogen, keek

hij haar nog aandachtiger aan.

„Hij is de vader van mijnheer Edmund, den jongen heer, dien wij zooeven gezien hebben. Zijn naam is Longford. Herinnert ge u dien naam?"

„Ik herinner mij dien."

„En den man zelf?"

„Neen, den man niet. Heeft hij mij ooit onrecht aangedaan?"

„Ja."

„Dan is 't hopeloos.... hopeloos!"

Hij schudde het hoofd en klopte zachtkens op de hand, die hij vasthield, als vroeg hij zwijgend haar medelijden.

„Ik ben gisteren avond niet naar mijnheer Edmund gegaan," hernam Milly. „Wilt u even aandachtig naar mij luisteren, alsof ge u alles herinnerdet?"

„Naar elk woord, dat ge spreekt."

„Zoowel omdat ik toen niet wist dat hij zijn vader was, en omdat ik bevreesd was dat een dergelijk bericht, als het waar was, hem kwaad zou doen na zijne ziekte, ging ik niet naar hem toe. En nu ik weet wie die persoon is, ben ik ook niet naar hem toe gegaan, maar dat is om eene andere reden. Hij is lang gescheiden geweest van zijne vrouw en zijn zoon — is een vreemdeling voor zijn huis geweest, bijna van zijne kindsheid af, vernam ik van hem, en heeft al, wat hij het meest had moeten liefhebben, verlaten. Gedurende al dien tijd is hij, die een heer had moeten zijn, gaandeweg afgedaald tot....." Zij stond haastig op, ging een oogenblik de kamer uit en keerde terug, vergezeld van den ongelukkige, dien Redlaw den vorigen avond gezien had.

„Kent ge mij?" vroeg de chemist.

„Ik zou blijde zijn," antwoordde de andere, „als ik kon zeggen neen!"

De chemist keek den man aan, die daar voor hem stond in het bewustzijn van schuld en van zijn diep verval, en zou, vruchtelooze pogingen aanwendende om hem te herkennen, hem nog langer aangekeken hebben, indien Milly het vorige plaatsje aan zijne zijde niet ingenomen en zijne aandacht gevraagd had voor haar eigen gelaat.

„Zie, hoe laag hij gezonken is, hoe ellendig hij er uitziet!" fluisterde zij, terwijl zij de armen naar hem uitstrekte, zonder naar het gelaat van den chemist te kijken. „Indien u zich alles kondt herinneren aangaande hem, meent u dan niet dat het uw medelijden zou opwekken iemand, die u altijd hebt liefgehad — laat ons nu niet er aan denken hoe lang het geleden is, noch in hoever hij heeft misdaan — zoo vernederd te zien?"

„Ik hoop het," antwoordde hij, „en ik geloof het ook wel."

Zijne oogen dwaalden naar de gestalte bij de deur, maar heel spoedig wendde hij ze naar haar, en keek haar zoo aandachtig aan, alsof hij een les trachtte te vinden in de klank van hare stem en in elken straal uit hare oogen.

„Ik heb weinig geleerd en u zooveel, ik ben niet gewoon veel te denken en u denkt altijd..... mag ik u toch zeggen waarom 't mij toeschijnt goed te zijn, dat wij ons het onrecht kunnen herinneren, dat ons is aangedaan?"

„Ja."

„Opdat wij 't zouden kunnen vergeven."

„Vergiffenis, groote God," zei Redlaw, de oogen ten hemel slaande, „vergiffenis, dat ik van Uw eigen hoogste en beste eigenschap zoo roekeloos afstand deed!"

„En," ging Milly voort, „indien zooals wij allen vurig hopen, te eeniger tijd de herinnering u wordt teruggegeven, zal 't dan geen groote zegen voor u zijn u onmiddellijk een onrecht te herinneren, waarvoor u vergiffenis geschonken hebt?"

Hij keek weder naar de gestalte bij de deur en vestigde er al zijne aandacht op, en het scheen hem toe,

dat er van haar lief gelaat een heldere lichtstraal viel in zijn gemoed.

„Hij kan niet naar zijn verlaten tehuis teruggaan en dat verlangt hij ook niet. Hij weet dat hij nog slechts schaamte en last zou veroorzaken aan hen, die hij zoo wreed verwaarloosd heeft: de beste boete, die hij doen kan, is hen te ontwijken. Eene kleine som gelds, goed besteed, zou hem naar eene afgelegen plaats kunnen brengen, waar hij zou kunnen leven zonder onrecht te doen, waar hij door boete en berouw zou kunnen goedmaken wat hij misdreef. Aan de ongelukkige, die zijne vrouw is, en aan zijn zoon zou hun beste vriend geen grooter dienst kunnen bewijzen — een dienst waarvan zij geheel onbekend kunnen blijven, en voor hem, wiens goede naam reddeloos verloren is, zou dit misschien de eenige uitkomst zijn."

Hij nam haar hoofd tusschen zijne handen, drukte er een kus op en antwoordde: „Het zal geschieden. Doe gij het voor me, maar dadelijk en in 't geheim, en zeg hem dat ik hem vergiffenis zou schenken, als ik maar zoo gelukkig was te mogen weten waarvoor."

Toen zij opstond en haar stralend gezichtje naar den gevallen man opsloeg, ten einde hem te doen begrijpen dat hare bemiddeling met een goeden uitslag bekroond was, deed deze een paar schreden vooruit en wendde zich tot Redlaw.

„U bent zoo edelmoedig," zeide hij — „dat waart ge altijd — dat ge zult trachten het in u opkomende gevoel van afkeer te verbannen. Ik zelf doe geen moeite het te verbannen, Redlaw. Geloof me, indien u dat mogelijk is."

De chemist verzocht Milly met een gebaar dichterbij hem te komen en terwijl hij luisterde, keek hij haar in het gelaat alsof hij daar den sleutel vinden kon van hetgeen hij gehoord had.

„Ik heb te zwaar misdaan om op verschooning te durven rekenen, ik herinner mij mijne loopbaan te duidelijk om er iets uit aan het licht te brengen. Maar van den dag af waarop ik den eersten stap naar beneden deed, toen ik u slecht behandelde, ben ik met onweerstaanbare snelheid gedaald tot hetgeen er nu van mij overgebleven is. Dat is 't wat ik te zeggen heb."

Redlaw, die Milly steeds dichtbij zich hield, wendde nu het gelaat naar den spreker en op dat gelaat was verdriet te lezen, ja, zelfs iets als droevige herinnering.

„Misschien was ik een geheel ander mensch geworden, ware mijn leven een geheel ander leven geweest, had ik dien eersten noodlottigen stap vermeden. Ik wil echter geen mogelijkheden in het leven roepen.... Uwe zuster heeft nu een rustig, een beter leven dan zij met mij kon gehad hebben, zelfs al was ik gebleven wat ik beloofde te zijn."

Redlaw maakte eene snelle beweging met de hand, alsof hij dat onderwerp niet besproken wenschte.

„Ik spreek," ging de andere voort, „als een man, die uit het graf is opgestaan. Ongetwijfeld zou ik mij gisteren avond van kant hebben gemaakt, hadde deze duizendmaal gezegende hand mij niet weerhouden."

„O, hemel, hij houdt ook al van mij!" riep Milly half snikkend, „dat is er alweer een!!"

„Gisteren avond had ik mij niet aan u durven vertoonen, zelfs niet om een stuk brood te vragen, maar vandaag is de herinnering aan hetgeen eenmaal tusschen ons bestond, zoo levendig, dat ik op haar raad heb durven komen en uwe weldaden kan aannemen en er u dankbaar voor zijn en u smeeken, Redlaw, in uw stervensuur even barmhartig in uwe gedachten voor mij te zijn, als gij thans in uwe daden zijt."

Hij ging naar de deur, maar bleef halverwege staan.

„Ik hoop dat mijn zoon u eenige belangstelling zal inboezemen, ter wille van zijne moeder. Moge hij die verdienen. Tenzij mijn leven nog bijzonder lang gerekt wordt en ik zeker weet geen misbruik van uwe hulp gemaakt te hebben, zal ik hem nimmer terugzien."

Na deze woorden vestigde hij voor de eerste maal den blik op Redlaw, die als in een droom de hand uitstak. Hij keerde terug, raakte die hand even met de zijne aan — meer niet — en ging met gebogen hoofd de deur uit.

Gedurende de weinige minuten, die voorbijgingen, terwijl Milly den vreemde zwijgend uitgeleide deed naar het groote ijzeren hek, viel Redlaw in zijn stoel achterover en sloeg de handen voor zijn gelaat. Zoo vond zij hem, toen zij met haar vader en haar man terugkeerde, die beiden groot belang stelden in den chemist; zij stoorde hem echter niet en stond ook niet toe dat hij gestoord werd, maar knielde naast zijn stoel neer en spreidde te gelijkertijd eenige warme kleeren over den slapenden knaap uit.

„Zoo is ze nu altijd! Dat is nu juist wat ik altijd zeg, vader!" riep haar echtgenoot uit, die altijd in bewondering was van alles wat zij deed. „Zij is eene ware moeder voor iedereen!"

„Ja, ja," zei de oude man, „je hebt gelijk. Mijn zoon William heeft gelijk."

„Het zal wel voor ons bestwil zijn, liefste Milly," sprak William met veel teederheid, „dat wij zelf geen kinderen hebben, maar toch komt menigmaal de wensch in mij op, dat je er een had om lief te hebben en te vertroetelen. Ons doode kindje, waarop je al je hoop gebouwd hadt en dat nooit door den levensadem was bezield, heeft je tot een engel gemaakt, Milly."

„De herinnering er aan maakt mij altijd weer gelukkig, beste William," antwoordde zij. „Ik denk er elken dag aan."

„Ik ben wel eens bang geweest, dat je er te veel aan dacht."

„Zeg dat toch niet; het is zoo'n troost voor me; het onschuldige kind, dat nooit op deze aarde leefde, is als een engel voor mij, William."

„En je bent zelve als een engel voor vader en mij," sprak William zacht. „Dat weet ik het best."

„Wanneer ik denk aan al de verwachtingen, die ik koesterde, aan de rustige uurtjes waarin ik mij dat kleine hoofdje voorstelde aan mijne borst, de lieve oogjes, die nooit het licht zagen, mij maar steeds aankijkende," zei Milly, „dan kan ik grooter deernis voelen voor elke teleurgestelde hoop. Wanneer ik een mooi kind zie in de armen eener innig liefhebbende moeder, heb ik het ook lief, want dan stel ik mij voor, dat mijn eigen kind even lief zou zijn geweest en mij even trotsch en gelukkig zou hebben gemaakt."

Redlaw lichtte het hoofd op en keek haar aan.

„Mijn gansche leven door," ging zij voort, „schijnt die herinnering mij iets te zeggen. Zie ik verwaarloosde kinderen, dan pleit mijn gestorven kindje voor hen, als ware het nog in leven, en spreekt tot mij met een stemmetje, dat ik, o, zoo goed ken. Wanneer ik hoor van kinderen, die lijden of tot slechtheid vervallen, dan bedenk ik, dat mijn kindje daaraan ook zou blootgestaan hebben en uit barmhartigheid door den goeden God vroegtijdig is weggenomen. Zelfs wanneer ik ouden van dagen zie, zooals vader, komt de gedachte bij mij op: ons kind had ook zoo oud kunnen worden, had langen tijd na ons kunnen leven en den eerbied en de liefde van jongere menschen noodig kunnen hebben."

Hare rustige, lieve stem was nog rustiger dan gewoonlijk, toen zij den arm van haar echtgenoot nam en haar

hoofdje tegen zijn schouder legde.

„Alle kinderen hebben mij zóó lief dat ik mij soms half verbeeld — een dwaze waan, William — dat zij, ik weet zelf niet hoe, iets voelen voor mijn eigen kindje en begrijpen waarom ik zoo gesteld ben op hunne liefde. Mocht ik sinds dien tijd wat stil geweest zijn, William, ik was toch gelukkig en niet het minst door de gedachte, die juist in de dagen na de geboorte en den dood van mijn kindje, toen ik nog zoo zwak en zoo diep bedroefd was, in mij opkwam, de gedachte dat, indien ik trachtte goed te zijn, ik in den hemel een schuldeloos wezentje ontmoeten zou, dat mij Moeder zou noemen!"

Redlaw viel met een luiden kreet op de knieën.

„O, Gij," sprak hij plechtig, „die door mij te leeren wat ware liefde is, mij de herinnering hebt teruggegeven aan den gekruisigden Christus en aan al de edelen, die voor Zijne zaak het leven lieten, ik dank U en smeek U deze vrouw Uwen zegen te geven!"

Daarna drukte hij Milly aan zijn hart en deze, snikkend en lachend, riep uit: „Hij is weer de oude van vroeger! Hij heeft mij ook lief! Och hemel, och hemel, dat is er alweer een!"

Daar kwam de student binnen, met een allerliefst meisje aan de hand, dat hem aarzelend volgde. En Redlaw, weer geheel de oude, zag in den jongen man en diens jeugdige liefde het beeld van datzelfde heerlijke, reine tijdperk in zijn eigen leven; hij viel den jongen man om den hals, drukte beiden tegen zich aan en smeekte hun zijne kinderen te willen zijn.

En daar Kerstmis een tijd is, waarin de herinnering aan elk herstelbaar verdriet en onrecht levendiger moet zijn dan in andere tijden, waarin wij meer dan anders moeten trachten goed te zijn, legde hij zijne hand op den verwaarloosden knaap, riep in stilte Hem tot getuige, die zeide: „Laat de kinderen tot mij komen," en zwoer het knaapje te zullen beschermen, onderwijzen en op het rechte pad te leiden.

Daarna stak hij zijne rechter hand vroolijk naar Philip uit en zeide dat zij vandaag een Kerstmaal zouden houden in de zaal, die de eetzaal was, alvorens de tien arme heeren het tijdelijke met het eeuwige verwisseld hadden, in de groote eetzaal! — en dat zij daartoe zooveel leden van de familie Swidger — die volgens zijn zoon zoo talrijk was dat zij, elkaar de hand reikende, een keten zouden vormen om Engeland — zouden uitnoodigen, als in zoo'n korten tijd bijeen te krijgen waren.

En dit gebeurde. Er waren zooveel Swidgers, volwassenen en kinderen, dat eene poging om ze in ronde getallen op te noemen, wellicht twijfel zou doen ontstaan omtrent de waarachtigheid van deze geschiedenis. Zelfs de poging daartoe blijft dus achterwege. Maar ze waren er, bij dozijnen en twintigtallen — en er was goed nieuws en goede hoop, want George, aan wien de vader en de broeder met Milly opnieuw een bezoek gebracht hadden, was achtergelaten in een rustigen slaap. En aan het maal waren ook de Tetterby's, de jonge Adolphus inclus, die met zijne veelkleurige cache-nez om juist bijtijds kwam om de roastbeef niet mis te loopen. Johnny en de baby waren te laat natuurlijk, de eerste uitgeput, de tweede onder den indruk van de oogtanden — maar dat was een zeer gewoon en dus geen verontrustend verschijnsel.

Het was droevig den knaap, die geen naam en geen familie had, te zien kijken naar het spelen der andere kinderen, niet wetende hoe ze aan te spreken of in hun spel te deelen, vreemder aan alle kindergewoonten dan de wildste hond. Het was droevig te zien — ofschoon van anderen aard

— hoe de andere kinderen instinctmatig voelden dat hij anders was dan zij, hoe zij hem aarzelend naderden met lieve woordjes en kleine presentjes, opdat hij zich gelukkig zou voelen. Maar hij bleef bij Milly en begon haar lief te hebben — alweer een, zooals zij zeide! — en daar alle kinderen haar liefhadden, waren zij blijde als zij zagen hoe hij, achter haar stoel zich verschuilend, toch naar hen keek, want allen voelden hoe heerlijk het zijn moest zoo dichtbij haar te mogen blijven.

En dit alles gebeurde ten aanschouwe van den chemist en den student en diens aanstaande bruid en Philip en al de overigen.

Er zijn menschen, die beweerd hebben, dat al hetgeen in dit verhaal beschreven is, alleen in de gedachten van den chemist zou zijn opgekomen terwijl hij des wintersavonds bij den haard zat; anderen dat hij het las in de vlammen; weer anderen dat het spook niets anders was dan de belichaming van zijne sombere gedachten en Milly die van zijn beter-ik. Ik zeg niets.

— Behalve dit: Toen zij daar in die oude zaal bijeen waren, bij geen ander licht dan dat van den reusachtigen haard, kwamen de schaduwen nog eenmaal uit hare verborgen hoekjes te voorschijn en dansten door de zaal, vertoonden den kinderen allerlei wonderlijke gedaanten en aangezichten op de wanden, en gaven langzamerhand aan alles wat werkelijkheid en heel gewoon geweest was, iets woests en tooverachtigs. Maar er was één ding in de zaal, waarop de oogen van Redlaw, van Milly en haar man, van den ouden Philip en van den student en zijne aanstaande bruid telkens weer gevestigd waren, want dat konden de schaduwen verduisteren noch veranderen.

Door het haardvuur nog dieper van toon, keek het ernstige gelaat van den ouden ridder met den grooten baard, de deftige pruik en den geplooiden halskraag, uit de zwarte, met groene hulsttakken versierde lijst op hen neer, en duidelijk en voluit, alsof eene stem ze had uitgesproken, stonden daar de woorden:

„Heer, houd mijn geheugen frisch!”

